

ספר הזהר

המנקד

על חמשה חומשי תורה

מהתנא האלקי

רבי שמעון בר יוחאי זי"ע

עם הפירוש

דרך אמת

ועם הביאורים הנפלאים

הסולם

מבאר ומתרגם כל דברי הזהר במלואם, אחת בלי פירוש. ומלבד אותם המקומות החל מענינים הפשוטים עד המקומות שבספר הזהר, העוסקים בחכמת הקבלה, הסתומים ביותר, ואינו מניח אף מלה הרי הוא ביאור שוה לכל נפש.

מראות הסולם

הוא מלוי אל ביאור הסולם:

אותם המקומות, שצריכים לאריכות יתרה, הוקבע מקומם במראות הסולם.

חלופי גרסאות

מביא כל השינויים שבאו בדפוסים הקודמים משנת שי"ח עד הנה.

מסורת הזהר

מראה מקומות לענין המדובר, שנמצא בג' חלקי הזהר, תקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים

לוח השואת הדפים

משוה הדפים בתקוני זהר, זהר חדש ותקונים חדשים של דפוסים שונים, לאלו שב"מסרת הזהר"

כדי להקל על המעיין להבין הביאורים במקומות שעוסקים בחכמת הקבלה, הוספנו את הספרים

א. פתיחה לחכמת הקבלה

ב. פתיחה לפירוש הסולם

מהאדמו"ר רבי יהודה לייב הלוי אשלג זצוק"ל

מחבר הספרים המפורסמים "פנים מסבירות" ו"פנים מאירות" על עץ חיים מהאריז"ל, "תלמוד עשר הספירות" ט"ז חלקים, "בית שער לכוננת" וספר "האילן הקדוש"

חלק ז

פרשת ויחי

לוח ראשי תיבות וקיצורים

ד

ד' : דף. דו"ג : דבר ונוקבא. דהו"ג : דהוד וגבורה.
דט"ר : דט' ראשונות. דחז"ל : דברי חכמינו ז"ל.
דכ"ז : דכל זה. דלפ"ז : דלפי זה. דנת"א :
דנקודות תגין אותיות. דע"כ : דעל כן, דעל
כרחך. דע"ס : דעשר ספירות. דעסמ"ב : דע"ב
ס"ג מ"ה ב"ן. דפו"י : דפוס ישן. דצח"מ : דומם
צומח חי מדבר. דת"י : דעת ת"ת יסוד.

ה

ה"ג : ה' גבורות. ה"ח : ה' חסדים. הה"ד : הדא
הוא דכתיב. ה"י : היה. ה"מ : ה' מקיפין. הנ"ל :
הנזכר לעיל. ה"ס : היא סוד. ה'ק' : הקדוש.
הקב"ה : הקדוש ברוך הוא. ה"ר : ה' ראשונות,
ה' ראשונה. השי"ת : השם יתברך. ה"ת : ה'
תתאה. התפ"א : התפשטות א'. התפ"ב : התפשטות
ב'.

ו

ואכ"מ : ואין כאן מקומו. ואכמ"ל : ואין כאן
מקומו להאריך. ובעוה"ז : ובעונותינו הרבים.
ובש' : ובשער. ודו"ק : (ודייק). והמ"י : והמשכיל
יבין. ונלע"ד : ונראה לפי עניות דעתי. וע"ד :
ועל דא. ועד"ז : ועל דרך זה. ו"ק : ו' קצוות.
ועכ"ז : ועל (ועם) כל זה. ו"ת : ו' תחתונות.
ותי' : ותיקונים.

ז

ז"א : זעיר אנפין. זא"ז : זה אצל זה. זב"ז : זה
בזה. זו"ן : זעיר ונוקבא. ז"ח : זהר חדש. ז"ל :
זכרונו לברכה, זה לשונו. זל"ז : זה לזה. ז"מ :
ז' מלכין. זמ"ז : זה מזה. ז"ס : זה סוד. ז"ע :
זה ענין. זע"ז : זה על זה. ז"ת : ז' תחתונות.

ח

ח"א : חלק א'. ח"ב : חלק ב', חפצי בה. חב"ד :
חכמה בינה דעת. חג"ת : חסד גבורה תפארת.
ח"ו : חס ושלום. חו"ב : חכמה ובינה. חו"ג :
חסד וגבורה. חז"ל : חכמינו ז"ל. חת"ן : חכמה
חסד נצח. ח"ס : חכמה סתימאה. חע"ה : חיי
עולם הבא.

ט

טנת"א : טעמים נקודות תגין אותיות. ט"ס : ט'
ספירות. ט"ר : ט' ראשונות. ט"ת : ט' תחתונות.
טו"ר : טוב ורע.

א

א"א : אריך אנפין, אי אפשר. אבי"ע : אצילות
בריאה יצירה עשיה. אב"א : אהור באהור. אדה"ר :
אדם הראשון. או"א : אבא ואמא, אחד ואחד.
אוה"ע : אומות העולם. או"ח : אור חזור. או"י :
אור ישר. א"י : ארץ ישראל. או"מ : אור מקיף.
או"נ : אריך ונוקבא. או"פ : אור פנימי. אחב"פ :
אהור בפנים. אח"ז : אחר זה. אח"כ : אחר כך.
אח"פ : און חוטם פה. א"כ : אם כן. אמ"ר :
אור מים רקיע. אע"ג : אף על גב. א"ס : אין
סוף. אצ"ל : אין צריך לומר. א"ק : אדם קדמון.
ארגמ"ן : אוריאל רפאל גבריאל מיכאל גוריאל.
ארמ"ע : אש רוח מים עפר. אשלי"י : אדם שחור
לבן ירוק. אתעד"ל : אתערותא דלעילא. אתעדל"ת :
אתערותא דלתתא.

ב

בא"ד : באמצע דיבור. באד"ר : באדרא רבא.
באדר"ז : באדרא זוטא. בג"ה : בינה גבורה הוד.
בג"ד : בגין דא. בג"כ : בגין כך. בדו"ר : בדחילו
ורחימו. ביהמ"ק : בית המקדש. בוצד"ק : בוצינא
דקרדנותא. בחי' : בחינה. בי"ע : בריאה יצירה
עשיה. בחי"ד : בחינה ד'. בכ"מ : ככל מקום,
ככמה מקומות. במ"א : במקום אחר. במ"ר :
במדרש רבה. ב"נ : בר נש. ב"ן : הוא מספר
שם הויה במילוי ההי"ן. בס"ד : בסייעתא דשמיא,
בספרא דצינעוּתא. בסו"ה : בסוד הכתוב. בע"א :
בענף א'. בס' : בספר. בע"ה : בעזרת השם.
בעה"ח : בעץ החיים. בעוה"ז : בעולם הזה.
בע"כ : בעל כרחו. בע"מ : בעל מנת. ב"פ : ב'
לעמים. בפ"ע : בפני עצמו. ב"ש : ב' שלישים.
בשכמל"ו : ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד.
בת"ת : בתפארת.

ג

ג"א : ג' אמצעות. ג"כ : גם כן. גי' : גימטריא.
גו"ע : גולגלתא ועינים. ג"ע : גולגלתא
עינים און חוטם פה. ג"ט : קר"ע פ"ח : (ו'
תיקוני רישא) גלגלתא לבנה, טלא דבדולחא,
קרומא דאוריא, רעוא דמצחא, עמר נקא, פקיחו
דעינין, חוטמא. ג"ע : גן עדן. ג"ר : ג' ראשונות.
ג"ת : ג' תחתונות.

י"ה: (כ' אותיות ראשונות דשם הויה). יו"ש: ימין ושמאל. יחנר"ן: יחידה חיה נשמה רוח נפש. י"ס: יוד ספירות. יצה"ר: יצר הרע. יצ"ט: יצר טוב. יש"א: ימין שמאל אמצע. ישסו"ת: ישראל סבא ותבונה. ית' : יתברך, יתעלה.

כ

כאו"א: כל אחד ואחד. כ"ג: כהן גדול. כד"א: כדא דאת אמרת. כה"ג: כהאי גונא. כ"ז: כל זה. כ"ח: כלי חיצון, כתר חכמה. כח"ב: כתר חכמה בינה. כחב"ד: כתר חכמה בינה דעת. כח"ב תו"מ: כתר חכמה בינה ת"ת ומלכות. כ"י: כנסת ישראל. כ"כ: כל כך. כמד"א: כמה דאת אמרת. כמו"ש: כמו שכתוב. כנו': כנוזר. כנ"ל: כנוזר לעיל. כ"ע: כתר עליון. כ"פ: כלי פנימי.

ל

ל"ג: לא גרסינן. ל"ה: לבנת הספיר. לעסמ"ב: לע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. לעת"ל: לעתיד לבא. ל"ת: לא תעשה.

מ

מ"ב: שם מ"ב אותיות. מב"ד: משיח בן דוד. מ"ד: מיין דוכרין, מאן דאמר. מדה"ד: מדת הדין. מדה"נ: מדרש הנעלם. מדה"ר: מדת הרחמים. מ"ה: הוא מספר הויה במילוי אלפין. מה"מ: מלאך המות. מה"ש: מלאכי השרת. מול"מ: מטי ולא מט. מו"מ: מעלה ומטה. מ"ז: משנה זו. מכ"ש: מכל שכן. מ"ל: מנא לן. מל"ת: מצות לא תעשה. מ"מ: מכל מקום. ממ"נ: ממה נפשך. מ"ן: מיין נוקבין. מ"ע: מצות עשה. מע"ט: מעשים טובים. מרשב"י: מאמרי רבי שמעון בר יוחאי. מ"ש: מה שכתוב. משא"כ: מה שאין כן.

נ

נ"א: נוסחא אחרנא. נה"י: נצח הוד יסוד. נהי"מ: נצח הוד יסוד מלכות. ני"ק: ניצוצין קדישין. נ"ע: נקכי עינים. נק': נקרא. נ"ר: נפש רוח, נח"ת רוח. נר"ן: נפש רוח נשמה. נרנח"י: נפש רוח נשמה חיה יחידה. נת"א: נקודות תגין אותיות.

ס

ס"א: ספרים אחרים, סתרי אותיות, סטרא אחרא. ס"ג: (הויה במילוי יודין ואלף בואו). סו"ה: סוד הכתוב. ספ"י: ספירה. ס"ת: ספר תורה, סתרי אותיות.

ע

ע"א: ענף א', עמוד א'. ע"ב: (הויה במילוי

יודין). עמוד ב'. עבגע"מ: עור בשר גדין עצמות מוחא. ע"ג: ענף ג'. ע"ד: על דרך. עד"ה: על דרך הכתוב. עד"מ: על דרך משל. עוה"ז: עולם הזה. עו"נ: עתיק ונוקבא. ע"ז: על זה. ע"ח: עץ חיים. עי"ז: על ידי זה. ע"י: עתיק יומין, על ידי. ע"י: עיין, עילאין. עי"מ: עיבור יניקה מוחין. ע"כ: על כן, עד כאן. עכ"ד: עד כאן דבריו. עכ"ל: עד כאן לשונו. עכ"פ: על כל פנים. ע"מ: על מנת. ע"ס: עשר ספירות. עסמ"ב: ע"ב ס"ג מ"ה ב"ן. ע"פ: על פי. עצה"ד: עץ הדעת. ע"ק: עתיקא קדישא. ע"ש: עיין שם. עש"ה: עיין שם היטב.

פ

פ"א: פרק א'. פ"ב: פרק ב'. פכ"א: פנים באחור. פכ"פ: פנים בפנים. פ"ג: פרק ג'. פו"ח: פנימיות וחיצוניות. פ"י: פירוש. פלח"ק: פתיחה לחכמת הקבלה. פמ"א: פנים מאירות. פמ"ס: פנים מסבירות. פרד"ס: פשט רמז דרוש סוד.

צ

צח"מ: צומח חי מדבר.

ק

קוש"י: קוצו של יוד. קל"י: קליפות. ק"ק: קדשי קדשים. ק"ש: קריאת שמע.

ר

רה"ר: רשות הרבים. רה"י: רשות היחיד. רדל"א: רישא דלא אתיידע. רח"ו: ר' חיים וויטאל. ר"ל: רצונו לומר. רמ"ק: ר' משה קורדובירו. רמ"ח: (מספר). רע"מ: רעיא מהימנא. רפ"ח: (מספר). רשב"י: ר' שמעון בן יוחאי. רשר"ד: ראייה שמיעה ריח דיבור. רת"ס: ראש תוך סוף.

ש

ש': שער. ש"א: שלישי אמצעי, שלישי א'. ש"ב: שער ב'. שביה"כ: שבירת הכלים. ש"ג: שער ג'. ש"ך: (מספר). שמרשב"י: שער מאמרי רבי שמעון בן יוחאי. שנגל"ה: שורש נשמה גוף לבוש היכל. שנא"ן: (ד' חיות המרכבה) שור אריה נשר אדם. שס"ה: (מספר). ש"ע: שלישי עליון. שצ"מ חנכ"ל: (ז' כוכבי לכת) שבתאי צדק מאדים חמה נוגה כוכב לבנה. ש"ת: שלישי תחתון.

ת

ת"ד: תיקונא דיקנא. תה"ר: תהומא רבא. תו"מ: תפארת ומלכות. ת"ז: תקוני זהר. ת"ח: תא חזי, תיקונים חדשים. תכ"ב: תלת כלילן בתלת. תע"ס: תלמוד עשר ספירות. תרי"ג: (מספר). ת"ש: תא שמע. תש"י: תפילין של יד. תש"ר: תפילין של ראש. ת"ת: תפארת.

פְּרֻשֵׁת וַיְחִי יַעֲקֹב

א א וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה שָׁנָה וּגְו'. ב אָמַר רַבִּי יוֹסִי, ג לָבָא חָמָא בְּנִבּוּאָה, בְּמִצְרַיִם, דִּיהוֹן בְּנוֹהֵי בְּכַמָּה גְלוּוֹן, עַד הָכָא, וְעַד עַדְנָא דְקַץ מְשִׁיחָא.
ב וְלֹא מָטָא לְנִבּוּאָה דְוַיְחִי, אֶלָּא בְּמִצְרַיִם, וְהִיא דְנִבּוּאָתָא מְעַלְיֵיתָא, ה לֹא אֲתַנְבִּיאֵי דְכְּוֹתָהּ, וְלֹא מָטָא לְהוּ שׁוּם אֵינִישׁ מִן בְּנֵי יַנְבִּיאָה, אֶלָּא הוּא וּמֹשֶׁה, בְּמֹשֶׁה כְּתִיב, וּכְּתִיב יַעֲקֹב בְּכַתִּיב, וַיְחִי יַעֲקֹב. וַיְחִי: נִבּוּאָתָהּ דְנִחְתָּא מְאַסְפֵּק לְרִיאָה ט דְנִחְתָּא.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א ח"א ריג. רכה: ח"ב קעד: ב) הקסה"ז צ"א צ"ג. א בפרו"י כתבו: אמרו המגיהים מתוך הלשון ניכר שאינו מספר הוזהר [עד ד"ה ויחי יעקב ר' חייא פתח בדף רט"ז ע"א] והאור נכר מתוך החשך ולדעתנו כי הוא ממדרש הנעלם ובלשון הקדש היה, והמתחכמים להתהלל שנו שפת אמת והפסידו כונת והבנת המאמר כי לא ידעו ולא הבינו לעשות הלשון על מתכנתו והנה יהיה בעיני כל מעיין כדברי הספר התתום וכבר היינו משמיטין אותו כי בהעתקה שבא מצפת תוב"כ לא מצאנו אותו, אלא מפני הרואים שלא יתפארו עלינו לאמר כי מלאכתנו חסרה הרפסנו אותו כאשר הוא ואין כח בידנו לתקן את אשר עותו, עכ"ל. וכד"ז כתב: מחכמי א"י זה אינו מן הוזהר כלל עד ויחי יעקב דף רט"ז ואינו ראוי ללמד, עכ"ל. ונצוי אורות כתב הלא תראה שהוא מלוטט פסקי פסקי מהמאמרים שהורפסו במקומם בשלימות וכאן הובא קצתם לבד (הרשב"י) והרמ"ק והאר"י קיימו דפין אלו והם סתרי תורה ויש טעויות (הרמ"ז בכ"י). ב מוסיף תנא אמר (אה"ל). ג מוסיף לבא דיעקב (אה"ל). ד נבואתה (אה"ל). ה מדאתנביאו. ו דא רוחיה ולי"ג דכוותה (אה"ל). ז נבואה. ח מוסיף היא נחתא (אה"ל). ט מאירתא; דלא מאירתא (אה"ל).

מאמר

הסולם

א ויחי יעקב בארץ מצרים וגו': אמר ר' יוסי לבו, של יעקב, ראה בנבואה במצרים, שבניו יהיו בכמה גליות, דהיינו כל הגליות, שעד עתה ועד הקץ וזמן ביאת המשיח.
ב וְלֹא מָטָא לְנִבּוּאָה וכו': ולא הגיע יעקב אל הנבואה של ויחי, אלא במצרים, והיא נבואה חשובה, שלא התנבאו כמותה, ולא הגיעה לשום איש מן בני הנביאים, אלא לו ולמשה בלבד, במשה כתוב, כי לא יראני האדם וחי, וביעקב כתוב ויחי יעקב. ויחי, פירושו, נבואה היורדת מן המאירה. שהוא תפארת. פירושו. כי הארת החכמה ה"ס חיים, כמ"ש והחכמה תחיה בעליה, וה"ס הנבואה של ויחי, ויש הפרש גדול בין נבואת יעקב ומשה לשאר הנביאים, כי שאר הנביאים קבלו נבואתם מנצח והוד דו"א, שהוא מטבורו ולמטה, ששם בחינת הנוקבא, הנקראת אספקלריא שאינה מאירה, וע"כ התנבאו במלת כה שהיא שם הנוקבא. אבל (דפר"י דף ר"יא ע"ב) ה הארת ברכת שלום בסוף הספר

מבחינת

מבחינת

ג) « בעי למימר ב נבואן דגלותא דערען לבנוהי בארעא דכנען, ובכל ארעא דאתותב בה, מארעא דמצרים הוה תביר לפיה, דכתיב « כי יש שבר במצרים. »

ד) וע"ד מטא ויחי יעקב במצרים, ולא הוה תדי, כי ובארעא איהא ספיקן דעמין, ספרין דכורסי יקרא, ולא מטא להון שום איניש, לא מן עלאה, ולא מן תתאה, אלא חיי, ורזא דא, כי לא יראני האדם וחי.

ה) כפמה הוא רזא עלאה ברא קרא, ואנן תכרייא תמיהין עלייהו, על

מסורת הוהר

א) מקץ כ"ד צ"א.

א בעא. ב מוסיף חפץ ההוא הוה בענוהי נבואן. ג מוסיף

דמצרים מדנחת למצרים אתגלי עלוהי נבואה ולא אתגליין בשנין סגיאין דדר בארעא דכנען ובארעא דארם ולא דכר ויחי אלא בארעא דמצרים דבארעא דמצרים (אה"ל). ד ל"ג יעקב (אה"ל). ה מוסיף חזי הי"א; סי"א; אחדי כד בארעא ווי האי היא ספיקן (אה"ל). ו בארעי. ז היא. ח ספירין (אה"ל). ט מוסיף חמי כמה (אה"ל). י תמיהון.

מאמר

הסולם

ויחי יעקב

לא היה שם בשמחה. אבל גם ספירין דכורפי יקרא שמה, שה"ס הכלים והניצוצין של מדרגת החכמה שנפלו שמה כנ"ל. ונודע שאין מדרגת החכמה יכולה להאיר רק בהתכללות עם אור החסדים, שאז נקראת אור החכמה בשם אור החיה, בסו"ה החכמה תחיה בעליה (קהלת ז' י"ב) וז"ש, ולא מטא להון שום איניש וכו' אלא חיי ששום אדם לא יוכל לזכות לחכמה אלא המקבלים בהתכללות החסדים, שהמקבל נקרא אז חיי כמ"ש לעיל (ויגש דף מ"ג אות קל"א ד"ה ושיעור הכתוב) בסו"ה אמותה הפעם אחרי ראותי פניך כי עודך חיי, ע"ש. והיינו מדרגת יסוד דגדלות שנקרא יוסף. וזסו"ה ויוסף ישית ידו על עיניך דהיינו אור עינים שה"ס אור החיה. כי אור החיה אינו מאיר בפרצוף, מטרים שיש שם בחינת יוסף, שה"ס יסוד דכלים, מטעם ערך ההפכי, כנודע. וע"כ נקרא היסוד חי העולמים. וז"ש, ורזא דא כי לא יראני האדם וחי, שפירושו, שבחינת הפנים אין שם מדרגת חי, וע"כ לא יראני האדם, כי ראה ה"ס חכמה, שאינה מאירה זולת במדרגת אור החיה, דהיינו בהתכללותה עם חסדים. ובחינת הפנים נמשך מא"א, שה"ס חכמה בלי חסדים.

ה) כמה הוא רזא וכו': כמה הם סודות עליונים שבמקרא הזה, ואנו החברים תמהים עליהם, ועל ויחי שנוכר עמו יעקב, היה לו לומר ישראל, דהיינו ויחי ישראל. כי השם יעקב יורה על קטנות, והשם ישראל יורה

שכבר

מבחינת אחרים דהיינו במצרים. וז"ש ויחי, נבואתה דנחתא מאספקלריא דנהרא, דהיינו מטבור ולמעלה דז"א, מן ת"ת, שנקרא אספקלריא דנהרא. כנ"ל. אמנם יש הפרש גם בין יעקב ומשה, כי יעקב הוא מתפארת, ומשה מפנימיות התפארת שה"ס דעת.

ג) בעי למימר נבואן וכו': רצה יעקב לומר נבואות על הגלויות שיקרו לבניו בארץ כנען ובכל ארץ אשר גרו בה, שהם מארץ מצרים, כלומר, שכל הגלויות נכללות בארץ מצרים. היה לבו נשבר, שכתוב, כי יש שבר במצרים.

ד) וע"ד מטא ויחי וכו': ועל כן, הגיע, ויחי יעקב במצרים, ולא היה שמח, כי בארץ היא קשרם של העמים, כלומר, שכל זוהמת העמים כלולה שם, וגם הספירים של כסא הכבוד שה"ס הניצוצים של החכמה השכויים ביניהם, שמכונים ספירים, והוא בסו"ה ומעל לרקיע אשר על ראשם כמראה אבן ספיר דמות כסא (יחזקאל א') ולא הגיע אליהם לבררם שום איש. לא מן העליונים ולא מן התחתונים אלא חיי וזה סו"ה, כי לא יראני האדם וחי. (ספיקן, פירושו קשר שלהם מלשון ספקה בחבל), (כלאים י').

פירוש. כבר נתבאר לעיל (פרשת לך דף מ"ד ד"ה ביאור, וכדף מ"ח ד"ה ויש) שמפאת חטאו של אדה"ר נפלו הכלים והניצוצים של מדרגת החכמה לקליפת מצרים, עש"ה. וז"ש ולא הוה חדי כי בארעא היא ספיקן דעמין כי ארץ מצרים היא קליפה קשה, שזוהמת כל העמים קשורים בה, ומשום זה (דפו"י דף ר"א ע"ב א') דף ר"ב ע"א)

ויחי א דרכור עמיה יעקב, הנה ליה למימר קמי ישראל. ישראל מנין, דכתיב
 «קדש ישראל לה ראשית וגו'» ב בני בכורי ישראל. רבי אלעזר בריה
 דרבי שמעון אמר, וכי לא אמר קרא, וימכרו את בכורתו ליעקב.
 (ו) ב אמר רבי שמעון אבוקה, יבעידנא דהווי ישראל קשיטין וזבאין
 ועבדין זכו, ולא הווי דרתיתין ישראל, אלא יעקב לחודיה. בדין טבאן דעבדין,
 הנה למעבד להו טבאן סגיאיין דא בדא.
 (ז) מדחבו, ואתגליאו על חוביהון, ועל עובדיהון בישיין, לא הווי סבלין
 יתיה, דלא יהויין לעלמא, בקושטא על חוביהון, ועל דא אתי מקילמא דרחמי
 ודינא לחוד, ישראל, ויהבית יתהון י בארעא גלותהון.
 (ח) יאות דבעי ברי, אכל איניש מ מסתכל וינדע יתיה, יעקב דמתלף
 עם ויחי, קדש. ועל דנא דנא אמרין, יעקב דבחר יתיה ספירא בכורסי
 יקרא.

חלופי גרסאות

א דדכיר. ב מוסיף אמר ליה (אה"ל). ג בערנא. ד כתיחין
 (אה"ל). ה מוסיף הוה ליה (אה"ל). ו בארע. ז ל"ג בעי
 (אה"ל). ח מסתכלן; מסכלתן (אה"ל). ט ינדע. י ל"ג בחר
 יתיה (אה"ל).

מסורת הזהר

(א) (ירמיה ב') ח"א רכו: ח"ב מב. קא: קח: קכ: קכא.:
 קכב. רכה: רכט: רעה: רעו: ח"ג מב. ס: צא. צד. ק:
 רב. רנג. רצו: ת"ז תי"ב כז. תכ"א נד: תל"ט עט: תמ"ט
 פה: ת"ה בהשמות קמא: (ב) לך קמ"ד צ"ד. (ג) (בראשית
 כ"ה).

הסולם

ויחי יעקב

לסכול מפחד, שלא ישארו באמת בגלות לעולם
 על עונותיהם. ועל זה באו מדת הרחמים
 והדין ביחד, שהוא הוראת השם ישראל, ונתנו
 אותם בארץ גלותם, פירוש. שהשכינה גלתה
 עמהם, שעליה יורה השם ישראל וע"כ היו
 בטוחים שיגאלו יחד עם השכינה, ועי"ז
 סבלו הגלות ולא פחדו. ותירץ ר"ש בזה,
 מ"ש בגלות השם ישראל, שנאמר ויגל
 ישראל מעל אדמתו (מלכים ב' י"ז).

(ח) יאות בעי ברי וכו': יפה שאלת
 בני, היינו על מ"ש. וימכור את בכורתו ליעקב,
 שהיה לו לומר לישראל, כי בכורה הוא מוחין
 דגדלות, כנ"ל. אבל האיש המסתכל ידע אותו,
 שיעקב המחובר עם ויחי הוא קדש. כמו
 השם ישראל. כלומר, זה הכלל שאמרנו, שיעקב
 הוא שם הקטנות, אינו בהכרח במקום שמפורש
 אצלו הגדלות שהשיג, וע"כ כתוב כאן ויחי יעקב,
 ואינו צריך לומר לישראל, וכן וימכור את בכורתו
 ליעקב, אינו צריך לומר לישראל, כי יעקב זה
 המחובר עם הגדלות ודאי קדש הוא בהכרח, כמו
 ישראל. ועל סוד זה אמרו, יעקב בחר בו
 הקב"ה, להיות ספיר בכסא הכבוד, ולא אמרו
 ישראל, משום שמפורש הגדלות.

מאמר

שכבר יש לו מוחין דגדלות, והמלה ויחי רומז
 על אור החיה שהוא מוחין דגדלות היה לו לכתוב
 ויחי ישראל, וישראל מאין לנו, שיוורה על
 מוחין דגדלות. כי כתוב קדש ישראל לה',
 וקדש, רומז על גדלות. וכן כתוב, בני בכורי
 ישראל. ובכור, רומז על גדלות, הרי שבגדלות
 נזכר השם ישראל, ולא יעקב, שהוא שם הקטנות,
 בסו"ה מי יקום יעקב כי קטן הוא, (עמוס ז').
 ר' אלעזר בריה דר"ש אמר, וכי לא אמר
 הכתוב, וימכור את בכורתו ליעקב. הרי שעם
 בכורה שהיא גדלות נזכר גם כן השם יעקב, וע"כ
 לא יקשה לך, מ"ש כאן ויחי יעקב, ולא ויחי
 ישראל.

(ו) אמר ר"ש אבוקה וכו': אמר לו ר'
 שמעון אביו. בזמן שהיו ישראל אנשי אמת
 וצדיקים ועושים צדקה לא היו מפחדים
 ישראל, אלא יעקב בלבד, כתוב בו שהיה
 מפחד, שנאמר כי ירא אנכי אותו וגו', כי ישראל
 הוא שם הגדלות, ואין בו פחד. כי בשביל
 המעשים טובים שעושים ישראל, היו עושים
 הרבה חסד זה עם זה, וע"כ לא היה בהם
 פחד.

(ז) מדחבו ואתגליאו וכו': משחטאו והגלו,
 מחמת עונותיהם ומעשיהם הרעים, לא יכלו

(דפרי"ז דף ר"ב ע"א)

ט) רבי שמעון פתח ואמר, « וְאֵת דָבָא וּשְׁפַל רוּחַ לְהַחֲיוֹת רוּחַ שְׁפָלִים וְלַהַחֲיוֹת לֵב גְדָפָאִים. לֵב גְדָפָאִים: דָּא יַעֲקֹב, כְּדָא, « תַּחֲתוֹת מִן דְּרָגָא נְחִיתת עֲלוּהֵי נְבִיאִין בְּרָקְאֵן בְּמַצְרִים.

י) תָּנָא אֲרִי אָבָא, לָבָא חֲמָא, דִּי־עֲקֹב דִּיהוּהּ בְּמַצְרִים לִית נְבוֹאָתִיהּ בְּמַעְלִיּוֹתָא. ג אַרְעָא סְגִיָּאָה.

יא) תָּא חֲזִי, לֹא זְכִי לְכַרְךָ לְחַד מִבְּנוֹהֵי, וְלֹא תְּהוּהּ בִּידֵיהּ רוּחָא לְכַרְךָ, אֲלֵא דְּבְּמַצְרִים, כְּדִּ בְּרִיךְ יִתְהוֹן כָּל חַד וְחַד בְּרִזָּא. וְרִזָּא ג וְיִרָא יַעֲקֹב כִּי יֵשׁ שָׂבַר בְּמַצְרִים וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב לְבָנָיו לָמָּה תִּתְרָאוּ. ה תָּא חֲזִי, דְּלֹא אִיתִיְהִיבַת נְבוֹאָתָא, אֲלֵא לְתַבִּירֵי לָבָא, כְּדָא א רְדוּ שְׁמָה וְשִׁבְרוּ לָנוּ מַשָּׁם וְנִחְיָהּ וְלֹא נָמוּת.

יב) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תַּחֲתוֹת כְּרִסֵּי יִקְרָא קְדִישָׁא, יַעֲקֹב סְפִיר, דְּאִיהִי מְכִילְתָּא דְּדִינָא לְסִטְרִיהּ, אֲתָא אָמַר ו לֹא יַעֲקֹב יֹאמַר עוֹד שְׁמַךְ כִּי אִם יִשְׂרָאֵל כִּי שְׂרִיתָ עִם אֱלֹקִים וְעַם אַנְשִׁים וְתוֹכֵל. אֲתָ מְשַׁכַּח, דִּי־עֲקֹב יִחְזָא לְסִטְרִיהּ מְכִילְתָּא דְּדִינָא, ו יִזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כְּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל וְגו', וְרִזָּא דְּמִלְּהָ אִוִּי לָנוּ כִּי פְּנֵה הַיּוֹם כִּי יִנְטוּ צְלָלֵי עָרְב.

חלופי גרסאות

א תחת; ואת דכא וליג תחת (ניל אה"ל); ויחי יעקב (הסולם). ב מעלייתא. ג דארעא סניאה; אדעתא סניאה. ד במצראי. ה ת"ת רוא וליג ת"ח (אה"ל). ו הוה (אה"ל).

מסורת הוהר

א) וישב י"ד צ"ב. ב) לעיל דף ב' צ"א. ג) מקץ ל"א צ"ב. ד) וישלח נ"א צ"ג. ה) כ"א ק"ל צ"ד. ו) חיי שרה ע"א צ"ג.

הסולם

מאמר

את בניו אלא במצרים, ששם בחינת אחורים. וכמ"ש ר"ש בדבור הסמוך שמשום זה היה לו ליעקב לב נדכאים, ע"ש, וע"כ מביא ע"ז ראייה מהכתוב, וירא יעקב כי יש שבר במצרים, הרומז על שבירת הלב שיהיה לו במצרים, ותכף נתעורר לשלוח בניו שמה, מטעם שידע שלא נתנה נבואה זו אלא לנשכרי לב. וכן הוא אומר, רדו שמה ושברו וגו', הרומז ג"כ על שבירת הלב.

ט) רבי שמעון פתח וכו': ר"ש פתח ואמר, ואת דכא ושפל רוח להחיות רוח שפלים ולהחיות לב נדכאים. לב נדכאים, זהו יעקב, כמו שאתה אומר, ויחי יעקב, כי מתחת המדרגה, דהיינו מאחורים, ירדו עליו נבואות וברכות במצרים, דהיינו כמ"ש לעיל שמצרים הוא בחינת אחורים, וע"כ היה לבו נדכה כמ"ש לפנינו.

יב) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, תחת כסא הכבוד הקדוש יש יעקב ספיר, שהוא, דהיינו הספיר, מדת הדין של בחינתו, בא הכתוב ואמר, לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל. אתה מוצא שיעקב ראה לבחינתו מדת הדין, שכתוב ויזרח לו השמש וגו'. וסוד הדבר, אוי לנו כי פנה יום וגו'.

י) תנא אמר ר' אבא וכו': למדנו אר"א, הלב רואה, שיעקב שהיה במצרים, לא היתה נבואתו נעלה, כי הארץ היתה שנואה.

ביאור הדברים. כי כסא הכבוד הקדוש שה"ס בינה, עומד על ד' רגלים שה"ס ג' קוין והנוקבא המקבלת ג' הקוין, כמ"ש לעיל וירא דף ה' ד"ה ת"ח ע"ש) והמסך דכח"א שעליו יוצא קו האמצעי, שנקרא יעקב

יא) תא חזי ל"א זכי וכו': בוא וראה, לא זכה לברך אף אחד מבניו, ולא היה בידו רוח לברך, אלא במצרים, כאשר ברך אותם לכל אחד ואחד על פי סוד. והסוד הוא, וירא יעקב כי יש שבר במצרים ויאמר לבניו למה תתראו. בוא וראה, שלא נתנה נבואה אלא לנשכרי לב, כמ"ש, רדו שמה ושברו וכו'.

פירוש. כמו שנתבאר לעיל (דף א', ברה"ה ולא מטא לנבואה דויחי אלא במצרים), שהוא מטעם מפני לא יראו, ע"ש. לכן לא היה לו רוח לברך

(דפריי דף ר"ב ע"א)

(ג) רבי שמעון אמר, פד אתגליאו מן ירושלם, ואעדיואו תדירא, וסאיב
 "מסנאה ית היכלא, בעדנא נהיא לא סובלת מלכותא לישראל על חוביהון,
 אלא ישראל, בגין דהיא מתרי גיסא: רחמי ודינא.

(ד) ומלה דלא יעקב יאמר עוד שמך פי אם ישראל, פד אתפריש
 בסביריה, וישראל יעקב עלאה דא מן דא, ויבגינהון הנה חוטרא דמשה
 גליפא מתרין סטרוי משמיה קדישא, חד רחמי בדינא, וחד דינא
 בדינא.

(ט) ורזא "לא הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל, מדאנן בגלותא,
 דחיקן בין שנאי, ואסתליקת מטרוניתא מן מלפא, ואתרחיקת מגיה, הוא ישרי
 שכינתא בינא ויפרקינא, ורזא "פה אמר ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות.
 ויחי חי, פה אמר ה' השמים פסאי והארץ הדום רגלי.

חלופי גרסאות

א משנאה (אה"ל), ב מוסיף דא מלכותא (אה"ל), ג בדיל
 (אה"ל), ד מוסיף ישראל תתאה (אה"ל), ה ובגינן; אה"ל
 כתב כאן חסר מעט.

מסורת הוזהר

(א) (במדבר כ"ג) ח"ב קיב. ח"ג קיב: ר': רל: רמו:
 רפא: ת"ז תג"ה פח: ב) הקסה"ז קל"ג צ"ח.

הסולם

ויחי יעקב

הוא סבה לגילוי הרחמים, כמ"ש לפנינו, וע"כ
 גם הדין נחשב לרחמים.

(ד) ומלה דלא יעקב וכו': ודבר הכתוב,
 לא יעקב יאמר עוד שמך פי אם ישראל,
 כאשר מתבאר בהבנה, נמצא ישראל יעקב,
 עליון זה מן זה, שישאל, חשבו יותר מיעקב,
 שע"כ ברכו בשם, ישראל. ועל הוראתם, היה
 מטה משה חקוק משני צדדיו שמו הקדוש,
 אחד רחמים בדין, שהיא מדרגת ישראל. ואחד
 דין בדין, שהיא מדרגת יעקב.

(ט) ורזא "לא הביט וגו': וזה סוד לא
 הביט און ביעקב ולא ראה עמל בישראל,
 שמשמע שביעקב לא ראה און, אבל עמל ראה,
 מה שאין כן בישראל אפילו עמל לא ראה, והוא
 משום שהדין נחשב בו ג"כ לרחמים כנ"ל בסמוך.
 ומפרש זה. מתוך, שאנו נדחקים בגלות בין
 האויבים, והשכינה נסתלקה מן המלך, שהוא
 ז"א, ונתרחקה ממנו, נעשה זה לסבה, שלבסוף
 ישרה השכינה בינינו ויגאל אותנו. כי הדוחק
 מביאנו לתשובה והתשובה לגאולה. לפיכך גם הדין
 שבמדרגת ישראל, נהפך לרחמים, וע"כ אה"כ, כי
 לא ראה עמל בישראל. אלא כולו רחמים. אבל
 במדרגת יעקב אינו כן, וע"כ נמצא בו עמל.
 ולפיכך ברכו המלאך לא יעקב יאמר עוד שמך פי
 אם ישראל, שיש בו דין ורחמים, דהיינו גלות
 וגאולה, וכולו רחמים.

ורזא כה אמר וגו': וזה סוד, כה אמר
 ה' מלך ישראל וגואלו ה' צבאות, ויחי,
 חי, פירוש כי מלך, ה"ס הדין שבשם ישראל,
 וגואלו

מאמר

יעקב, מכונה בשם ספיר. וז"ש שיעקב ספיר
 נמצא תחת הכסא, והיא מדת הדין של
 בחינתו, כי מסך זה ממעטו לבחינת ו"ק.
 ומביא ראייה לזה, מהכתוב, ויזרח לו השמש
 כאשר וגו'. והיינו כמ"ש בזהר לעיל בראשית
 א' אות קמ"ב שהוא אור המאיר לרפואה,
 לרפאותו מפנות ערב שבשמאל, ולהיות אור
 הזה אינו יוצא אלא על מסך דבחי"א שה"ס
 מסך דנקודת חירק, ע"כ נעשה צולע על
 ירכו, כמ"ש שם בסולם באורך ע"ש. הרי
 נשמע מהכתוב הזה, דיעקב חזא לספיריה
 מכילתא דדינא, ערב שה"ס המסך דבחי"א, כדי
 לרפאותו מפנות ערב שבשמאל, וז"ש, ורזא
 דמ"ה אוי לנו כי פנה היום וגו', כי מכ
 התכללות השמאל ביעקב פנה היום, שנסתלקו
 האורות, וע"כ היה צריך למכילתא דדינא,
 שה"ס המסך דבחי"א, כדי לחזור ולהמשיך
 אור השמש, ואע"פ שנעשה ע"י כך, צולע
 על ירכו, כמ"ש שם בסולם. ולפיכך אמר
 הכתוב "לא יעקב יאמר עוד שמך, שיש
 שם מדת הדין, כי אם ישראל וגו' שיש
 שם גם מדת הרחמים, דהיינו ג"ר מאו"א
 עלאין, שה"ס אוריא דכיא.

(ג) רבי שמעון אמר וכו': רש"א, כשגלו
 מן ירושלים והוסר התמיד, והאויב טמא
 את ההיכל, בעת ההוא לא יכלה המלכות,
 שהיא הנוקבא דז"א, לסבול את בני ישראל
 על עונותיהם, אלא מדרגת השם ישראל, סבל
 אותם, משום שהיא בשני צדדים: רחמים
 ודין. והדין

(דפרי"ד דף ר"ב ע"ב)

ויחי

טז) בנין עלאה, שתיי רגלי חי, בלי רכתא י זעירתא, לח' תיו, ויי לוי, ויד לוי, הךא הוא דנפיק מעלאה.

יז) תחות כרסיה יקרא, מאבן טבא, בארץ מצרים, היינו דכתיב ונגף ה את מצרים וגו', וב' פרישא. כי טל אורות טלף א פרישא.

יח) ונגין דא מתלף כחדא, ב' פרישא גלותא, א' פרישא קדמייתא. תא חזי, מאי דכתיב בית יעקב לכו ונלכה באור ה', בגלותא, אתנון דאתגזר

מסורת הזהר

א) (ישעיה י"ט) ח"ב לו. ב) ורא קט"ו צ"ו. ג) (ישעיה ב') ח"ב סט: רח: רכא: רנח. ח"ג קמח. נגוף ורפוא וגו'. ו י"ב (ס"י); בגין פרישא כי טל אורות טלך בגין פרישא ובגין רן מתלפך כחדא (אה"ל). ז מוסיף בגין פרישא (ס"י). ח מתחלף (ס"י).

חלופי גרסאות

א רגלי ד' לח' חי (אה"ל). ב לוי רכתא י לח' זעירתא ח' לתי"ו וי' לר' [נ"א לוי"ן ו' לר' [נ"א ול"ד] (ספרי"ם ישנים). ג מוסיף יקרא יקרא. ד דאבן (אה"ל). ה מוסיף טלך בגין פרישא ובגין רן מתלפך כחדא (אה"ל). ז מוסיף בגין פרישא (ס"י). ח מתחלף (ס"י).

מאמר

וגואלו, ה"ס הרחמים שבשם ישראל. ושניהם נכללים בצבאות, שהוא נצח והוד, אשר הנצח הוא הרחמים שבו, והוד הוא הדין שבו, ומכונים ויחי, חי, כי הנצח שה"ס רגל ימין, מאיר רק ממטה למעלה ע"כ מכונה ויחי, לשון עבר. וההוד שה"ס רגל שמאל, מאיר גם ממעלה למטה, וע"כ מכונה חי, לשון הווה, וכל זה הוא במדרגה העליונה ישראל, אבל למטה ממנו, כתוב, כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדרום רגלי, משום שלמעלה במדרגת ישראל, שתי רגלי חי, שרגל ימין שהיא נצח נקרא ויחי, ורגל שמאל שהיא הוד נקרא חי, כנ"ל, אבל כאן הם נקראים הדרום רגלי, שהוא לשון דממה, שהוא היפך החיים.

הסולם

ויחי יעקב

חלוקה א', הוא ד' אותיות הפשוטות ויחי, חלוקה ב', היא ז' אותיות המילואים: י"ו, ו"ד, ת', ו"ד. שהן בגימט' גלת עם ג' האותיות. וה"ס ב' רגלין הנ"ל, שהן נצח והוד, שחלוקה א', ויחי, ה"ס נצח. וחלוקה ב' שהיא בגימ' גלת ה"ס הוד. ושתייהן חי, כלומר שכלולות בהמלה ויחי, שלהיות הגלות סבת הגאולה והתחיה, נחשב גם הגלות לתחיה, כמ"ש לפנינו.

וזה אמרו, בנין עלאה שתי רגלי חי, ששתייהן נכללות במלה ויחי. ומבאר לוי רכתא י זעירתא: לוי הגדולה שהיא הפשוטה יש במילואה י קטנה, דהיינו ויד שהוא בגימט' י. לח' יש במילואה ת'. ווי יש במילוי ה'. ויד יש במילוי הי'.

יז) תחות כרסיה יקרא מאבן טבא וכו': ואלו ב' החלוקות כלולות באבן הטוב ספיר, שמתחת כסא הכבוד, שהוא בארץ מצרים, (כמ"ש לעיל באות ד') והיינו שכתוב, ונגף ה את מצרים וגו' שהוא חלוקה ב', דהיינו אותיות המילוי המרמות על הגלות כנ"ל, והכתוב כי טל אורות טלך שפירושו טל תחיה, הוא חלוקה א', דהיינו אותיות הפשוט המרמות לתחיה.

יח) ובגין דא מתלף וכו': ועל כן מתחברות יחד, חלוקה ב', הרומזת על הגלות עם חלוקה א' הראשונה, הרומזת על תחיה וגאולה, בוא וראה מה שכתוב בית יעקב לכו ונלכה באור ה'. שפירושו, האותיות הרומזות על הגלות שנגזר עליהם, על עונותיהם,

באמת

טז) בנין עלאה שתי רגלי וכו': במדרגה העליונה, שהיא ישראל, שתי הרגלים שהם נצח והוד הם חי, כנ"ל שהנצח נקרא ויחי, והוד נקרא חי, ושניהם נכללים בהמלה ויחי, ומפרש, לוי רכתא י זעירתא, לח' רכתא ת'. ווי לוי, ויד לוי (כצ"ל) וזהו יוצא מן העליונה, שהוא ישראל.

פירוש, ב' הבחנות יש באותיות, שהם פשוט ומילוי. כי למשל כשמבטאים א' נשמעות עמה האותיות טף. דהיינו אלף. וכשמבטאים ב' נשמעות עמה האותיות ית, דהיינו בית. האותיות א' ב' נקראות פשוטות, והאותיות טף, ית, הנשמעות עמהן, הם המילואים של הפשוטות, ולפי זה כשד' אותיות ויחי, נמצאות במילואן הן: ויו, יוד, חת, יוד. ונבחן שיש כאן שתי חלוקות:

(דפריי דף ר"ב ע"א)

עליהו, על חוביהו, בקושטא בדינא הו, באורייתא תקנתא, ותפקון מן חמרא טינא, דהיא גלותא, בתהכו לנהרא די'.

(ט) א' זר"ץ ה בארץ, ואחצפי אתא בתיגנא ודסיפרא דאורייתא. ויאניון אתפלגין בארץ, לא ר"ץ. אף משכח בתיגנא דספרא דאורייתא, ר"ץ מתלפין בחדא גלותא. מאי גלותא דמצראי ארבע מ' מאה שנין הוה אמר לאברהם, דיהא גלותא לבנוהי במצראי, וכי יהוית מ' מגינתא יתהון מאתן ותשעין שנין הו. הו.

(כ) ת"ח וימת יוסף בן מאה ועשר שנים. ר"ש פתח ואמר, הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל, עדוי ולידה, דאתמלי ל' לגליאן, ועקתן סגיאן, ויערן בישין, ואע"ג דיהו באלין מטרוניתא אנדעזעצת ואתרקת מן בעלה, תהא עמנא בגלותא, בן מאה ועשר הוה גלופא דאתוסף,

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(א) (בראשית נ') ח"א נ: גנא. ח"ב טז. ריד: רכ. א הכי באורייתא באורחא תקנתא (אה"ל). ב ותהכי (אה"ל). ג דה' (אה"ל). ד ר"ל (ס"י); ד"ל (אה"ל). ה ל"ג בארץ (אה"ל). ו אתפצי (אה"ל). ז דספרא. ח ואנא אתפלג (ס"י); אני אומר מתפלג (אה"ל). ט בארץ (ס"י). י הוה. יא יתהון מניתא. יב ל"ג הוה. יג לגלייאן; לגלואן (אה"ל). יד וערען (אה"ל).

הסולם

ויחי יעקב

מאמר

עברו שבע שנות השובע ושנתים ימי הרעב, (בראשית מ"ה, ו) ויוסף חי אחר שבא יעקב למצרים עוד שבעים ואחד שנה, כי יוסף חי מאה ועשר שנים, וכל זמן שיוסף חי' חי לא התחיל השעבוד. והנה קהת היה מיורדי מצרים, וימי חייו היה קל"ג שנה, ועמרם בנו חי קל"ז שנה. וימי משה בעת גאולתם ממצרים הי' שמונים שנה. ואם נאמר, שעמרם נולד בסוף ימי קהת, וכן משה נולד בסוף ימי עמרם, הרי הם ביחד ש"ג שנה, ומזמן מכירת יוסף עד שנעשה למלך הי' י"ג שנה, שזה נכנס בחשבון הגלות הרי הם שס"ג, הוצא מהם ע"א שנים שמלך אחר ביאת יעקב למצרים, שבזמן מלוכתו לא נשתעברו, נמצא רצ"ב שנים. והוהר חושב רק ר"צ שנים, כי שתי שנים חושב למובלעות, כי לא נולד עמרם בסוף ימי קהת ממש או משה לא נולד בסוף ימי עמרם ממש.

באמת ובדין יש להם תקנה בתורה, שבקיומה, תצאו מן הטיט והרפש, שהיא הגלות, ותלכו לאור ה'. ושיעור הכתוב, בית יעקב שכו, בגלות ועי"ז שתחזקו שם בתורה, תזכו ונלכה באור ה'. שהוא התחיה והגאולה. ונמצא שהגלות היא סבה לגאולה. הרי שב' החלוקות באות כאחד. (ט) א' ר"צ בארץ וכו': אותיות א' ר"ץ, הן בארץ הנעצבת ובאה בגלות, בגזירת ספר התורה. והיינו בארבע מאות שנה שבגזירת בין הבתרים, והן מתחלקים בארץ: לא, רץ. אתה מוצא בגזירת ספר התורה אשר ר"צ מתחברים יחד בגלות, כלומר שהיו בגלות מצרים ר"צ שנה כמ"ש להלן. והמלוי מן הא'לף של ארץ היא בנימט' מאה ועשר, מאה ועשר ור"צ, הם ארבע מאות שנה. כמ"ש לפנינו. אתצפי פירושו נעצב. כי בכל עצב מתרגם בכל מאן דאצפא לך. (משלי י"ד). תיגנא פירושו גזירה, לפי הענין.

(כ) ת"ח וימת יוסף בן מאה ועשר שנים: ר"ש פתח ואמר, הנה העלמה הרה ויולדת בן וקראת שמו עמנואל. ונמצא במקרא הוה, הריון ולידה שנתמלאו לגליות וצרות רבות וזמנים רעים, כמו שמסיים הכתוב, כי בטרם ידע הנער וגו' תעזב האדמה וגו' ימים אשר לא באו וגו' ע"ש. ואע"פ שהקדוש ב"ה יהיה עמנו באלו השנים, כי כן יורה שם הילד עמנו אל, שהוא שם השכינה. אמנם השכינה נודעזעה ונתרחקה מבעלה שהוא ז"א, ונמצאת עמנו בגלות. כלומר אף על פי שהשכינה נמצאת

מאי גלותא דמצרים וכו': שואל מהו גלות מצרים. הלא ארבע מאות שנה היה אמר לאברהם שיהיו בניו בגלות, ואם תספור אותם היו רק מאתים ותשעים שנה. פירושו, שחושב התחלת ימי הגלות בפועל מזמן מכירת יוסף למצרים, והוא הי' אז בן שבע עשרה, ועד שנעשה למלך הי' שלש עשרה שנה, כי בשעה שעמד לפני פרעה הי' בן שלשים שנה, (כמ"ש בראשית מ"א, מ"ו) ועד שבאו יעקב ובניו למצרים כבר הי' יוסף בן ל"ט שנים, כי כשבא יעקב למצרים כבר

(דפו"י דף ר"יב ע"א *) דף ר"יב ע"ב

א יתְרַעֵי לְמִימְר וְהָוּה בַּעֲבֹר מִן גְּלוּתָא מְאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִין, וּמֵאַתָּן וְתִשְׁעִין, הָוּי אַרְבַּע מְאָה שָׁנִין, וְלֹא אֶתְמַנֵּי גְלוּתָא דְיַעֲקֹב, אֲלֵא מְדַמִּית יוֹסֵף, וְהֵינֵנו דְּרָא ע"ג ה דָּא דְאָמַר ה וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלִתְת שְׁקוּץ שׁוּמֵם וּגְו'.

כא) וְיִהְיִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּו שְׁבַע שָׁנִים וְאַרְבָּעִים וּמֵאַתָּ שָׁנָה, הֵכָא רָזָא בְּגְלוּתָא בְּמַנְיָנָא, תְּקוּנָתָא יְהוֹן בְּנֵינָא דְאֶתְגַּלְיִין בְּמַכִּילְתָּא דְדִינָא, תְּלִתָּא גְלוּוֹן, קְדַמְאָה דְמַצְרָאֵי, דְאֶתְמַתֵּל וּבְשַׁבַּע שָׁנִין. רַבִּי חַיִּיא פְּתַח וְאָמַר, ה השְׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם בְּצַבָּאוֹת אוֹ בְּאֵילוֹת וּגְו'.

כב) ר' שְׁמַעוֹן אָמַר, מִהֵכָא, ה מְרַחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךְ וּגְו', הֵכָא רָזָא בְּגְלוּתָא תְּקַנְתָּא יְהוֹן בְּנוֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל, מִשְׁתַּרְי גְּלִינָא, וְיִתְרַעֵי לְמִימְר, יְהוֹן בְּנֵינָא קְדִישָׁא, דְאֶתְגַּלְוֹן עַל חוֹבִיהוֹן בְּדִינָא שָׁנִין סְגִינָאִין ה יְהָא, ה שְׁבַע פְּחַטְאֲתִיכֶם, ה פִּי שְׁבַעְתִּים יוֹקֵם קִין, בְּגְלוּתָא קְדַמְאָה דְמַצְרָאֵי, דְהִיא וְעִירָא.

חלופי גרסאות

א יתְרַעֵי; אֶתְרַעֵי - (אֵהֵל). ב עֵבִיד (אֵהֵל). ג כִּסְיִי נִדְפַס מִן וְהֵינֵנו עַד סוּף הָאוֹת שׁוּמֵם וּגְו' כְּסוּף אוֹת כ"ד. ד דַּעֲיָג וְלִיג דַּא. ה עֵלָאָה (ס"י). ו בִּשְׁבַעָא; בִּשְׁבַעָה. ז אֲבָא (אֵהֵל). ח מוֹסִיף יְהָא שְׁבַע.

מסורת הזהר

א) (דניאל יב) ת"ז בהקדמה ד: ב) (שה"ש ב') ח"ב ט. רע: ת"ז ת"ל ע"ג: ג) הקסה"ז ע"ב צ"ב. ד) (ויקרא כ"ו) ח"ב קל. ה) (בראשית ד').

הסולם

יחי יעקב

בְּקַמְזֵי שְׁנָה שֶׁל חַיִּי יַעֲקֹב, סוּד הַמַּסְפֵּר לְתַקּוּנֵי הַגְּלוּת, שִׁיחֵי לְבַנִּים שְׁגָלוּ בַּמַּדַּת הַדִּין, בְּג' גְּלוּת, תְּקוּן הָרֵאשׁוֹן הוּא לְמַצְרַיִם, שְׁנַמְשַׁל בְּשַׁבַּע שָׁנִים. רַבִּי חַיִּיא פְּתַח וְאָמַר, הִשְׁבַּעְתִּי אֶתְכֶם וּגְו' אִם תְּעִירוּ וְאִם תְּעוּרוּ אֵת הָאֵהֱבָה עַד שְׁתַּחֲפֵץ. אִף כַּאֵן מַסְפֵּר שְׁבַע שֶׁל חַיִּי יַעֲקֹב הוּא לְשׁוֹן שְׁבוּעָה, שְׂוִירָה, שְׁלֵא לְעוֹר אֵת הָאֵהֱבָה, דְּהֵינֵנו הַגְּאוּלָּה עַד שְׁתַּחֲפֵץ.

מאמר

נִמְצְאָת עַמְנוּ, עַם זֶה הִיא בַּעֲצֵר וּבְגִלוּת, וּבְלֵי זִוּוּג. וְהֵנָּה נִתְבָּאָר בַּהַכְּתוּב, שִׁישׁ הָרִיוֹן מוֹקֵדִם לְלִידַת הַגְּלוּת, וּבֵן מֵאָה וְעֶשֶׂר הִיא הַחֻקִּיקָה הַנוֹסֶפֶת הַנִּכְתָּנָה לְהָרִיוֹן אֵל מְצִיאוֹת הַגְּלוּת, וְהַכְּתוּב יִרְצֵה לֹמַר שְׁכַבְר עֲבַר מִן גְּלוּת מְצַרַיִם מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים לְבַחֲנֵת הָרִיוֹן, אֲשֶׁר עִם מֵאֲתִים וְתִשְׁעִים שְׁהִיוּ בְּגִלוּת מִמֶּשׁ, הֵן אַרְבַּע מֵאוֹת שָׁנִים. שְׁאֵמֵר הַקְּבִיָּה לְאַכְרֵהֶם כְּבָרִית בֵּין הַבְּתָרִים וְלֹא נִמְנָה הַגְּלוּת שֶׁל יַעֲקֹב אֵלֵא מִשְׁמַת יוֹסֵף, וְעַל מֵאָה וְעֶשֶׂר שָׁנִים אֵלוֹ שֶׁל הָרִיוֹן הַגְּלוּת, מִרְמוֹת הָאֵלֶּף דַּרְזָן, שִׁיחֵי בְּגִימ' מֵאָה וְעֶשֶׂר כְּנִל. וְעַל מֵאֲתִים וְתִשְׁעִים שְׁהִיוּ בְּגִלוּת מִמֶּשׁ, מִרְמוֹת רִ"ץ דַּרְזָן. וְכַאֵן צָרִיךְ הַזֶּה לֹמַר מֵה שְׁנִדְפַס בְּסַפְרִים, לְהֵלֵן, שְׁלֵא בְּמַקּוּמוֹ. וְהֵינֵנו דַּא עַל גְּבֵי דַּא דְאָמַר, וּמַעַת הוֹסֵר הַתְּמִיד וְלִתְת שְׁקוּץ שׁוּמֵם יָמִים אֵלֶּף מֵאֲתִים וְתִשְׁעִים. אֲשֶׁר הַכְּתוּב אוֹמֵר אֵלֶּף עַל גְּבֵי מֵאֲתִים וְתִשְׁעִים. וְהוּא כְּמַבְאָר שֶׁהַגְּלוּת מִתְּחַלֶּקֶת לְהָרִיוֹן, וְגִלוּת מִמֶּשׁ, וְאֵלֶּף ה"ס הָרִיוֹן, שְׁבַנִּי קִי, וּמֵאֲתִים וְתִשְׁעִים הֵם גְּלוּת מִמֶּשׁ. וְהֵם אוֹתוֹת אֶרֶץ, דְּהֵינֵנו אֵלֶּף - רִין.

כב) ר' שְׁמַעוֹן אָמַר מִהֵכָא וְכו': רש"א מְכַאֵן נִשְׁמַע בִּיאורוֹ שֶׁל מַסְפֵּר שְׁבַע. שְׁכַתוּב מְרַחוֹק ה' נִרְאָה לִי וְאַהֲבַת עוֹלָם אֶהְבֵּתִיךְ וּגְו'. מְרַחוֹק פִּירוּשׁוֹ בְּגִלוּת, וְהִיא זֶה, מִפְּנֵי הָאֵהֱבָה הַגְּדוּלָּה שְׁאִינָה מִתְּגַלָּה זוּלַת ע"י הַגְּלוּת. כַּאֵן סוּד, שֶׁהַגְּלוּת הוּא הַתְּקוּן שִׁיחֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל מִשְׁתַּחֲרָרִים מִן הַגְּלוּת וּיִתְגַּלָּה אֶהְבֵּתוֹ ית' אֵלֵינוּ. וִירְצֵה הַכְּתוּב לֹמַר כְּמַסְפֵּר שְׁבַע שְׁכַחֲי יַעֲקֹב, שֶׁהַבְּנִים הַקְּדוּשִׁים, שְׁגָלוּ עַל עוֹנוֹתֵיהֶם, יְהִיוּ בְּדִין שָׁנִים רַבּוֹת עַד שִׁיחֵי שְׁבַע כַּחֲסֵאֲתִיכֶם, וְכֵן אוֹמֵר שְׁבַעְתִּים יוֹקֵם קִין. שְׁמַסְפֵּר הוּא מִתְּקַן הַקְּלָקוּלִים שְׁעִשׂוּ וּמְגַלָּה אֵת אוֹר הַגְּאוּלָּה. וְזֶה בְּגִלוּת רֵאשׁוֹן שֶׁל מְצַרַיִם, שֶׁהוּא הַקְּטָן שְׁכַנִּי גְלוּת.

כא) וְיִהְיִי יָמֵי יַעֲקֹב שְׁנֵי חַיָּו וּגְו': כַּאֵן (דְּפִרְזִי דִף ר"ב ע"ב)

כג) תְּגִינָא, גְלוּתָא דְשׁוֹפְטִים, דְאַתְמַתַּל לְאַרְבְּעִים שָׁנִין, * בְּשָׁבַע דְּאִינְהוּ סְגִיָאֵי מְנִיה.

כד) תְּלִיתָאֵי, גְלוּתָא דְאַנְן בֵּיה, אַרְיָא, דְאַתְמַתַּל לְמָאָה שָׁנִין, לְאַרְבְּעִין *.

כה) * וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, חָמָא דָא זַעֲקָתָא דְגְלוּתָא, דִּהְוָה עֲרֵצָן לְבִנְוֵהִי, קְרִיבָא אֲנַפְשֵׁיהּ * וּדְחִיקַת לְמָמְתָא, לָא אֲשַׁתָּאֵר חֵי, כִּד הָוָה נְחִית מְרֻגִין, בְּדִיל חוּבִיָּהוֹן דְיִשְׂרָאֵל, וְלֹא נְחִית עֲמַהוֹן בְּגְלוּתָא, וּפְאָה חוּלְקֵהוֹן, דְּאִי לֹא נְחִית עֲמַהוֹן בְּגְלוּתָא, אֲשַׁתָּאֲרֵן * בִּינֵי עַמְמֵיָא, וְאַתְּ אֲמַרְתָּ * מְדוּעַ בְּאַתִּי וְאִין אִישׁ קְרָאֲתִי וְאִין עוֹנָה. וְאִין עוֹנָה: דָּא יִשְׂרָאֵל, בְּאַתִּי וְאִין אִישׁ: דָּא שְׂכִינָה. הַקְצוֹר קְצָרָה יְדֵי מְפֻדוֹת וְאִם אִין בִּי פַח לְהַצִּיל הֵן בְּגַעְרֵתִי אַחֲרִיב יָם אֲשִׁים נְהָרוֹת מְדָבְרָא, קַב"ה יְהִי חוּלְקָא לְיִשְׂרָאֵל, דְּלֹא יִשְׁלוֹט רַבְרַבָּנָא * אַחֲרָא בְּהוֹן, נְחַתוּ לְגְלוּתָא שְׂכִינְתָא עֲמַהוֹן וְהוּא רַחֵיק מִמְטוֹרְנִיתָא.

כו) וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף וַיֹּאמֶר לוֹ אִם נָא מִצְאֲתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ, * חֲקֹר נֵת בְּנוֹהִי בְּלֵהוֹן, וְאָמַר לְהוֹן, עֲקָתָן סְגִיָאִין, בִּישִׁין רַבְרַבִּין, חֲמִית לְמִיעַל * לְבְרִיכוֹן * אֲשַׁכְחֵן רַחֲמֵי עֲלָאֵי.

חלופי גרסאות

א) וירא כ"ח צ"ו. ב) (ישעיה נ') ח"א רנו. ח"ב קלא: א לשבעא (אה"ל). ב תליתא. ג בס"י נדפס כאן מן והיינו עד סוף שבאות כ"ז. ד עקרא. ה ורחיקא (אה"ל). ו לא ח"ג ד: קכו. ז אלא נחית עמהן בגלותא נחית עמהן (אה"ל). ז בני. ח ארחא. ט פקיד (אה"ל). י כ"ג אה"ל ובס"י גרסי לדריכון. י"א אשכחו.

מסורת הזהר

מאמר

כג) תנינא גלותא דבב"ל (כצ"ל) וכו': גלות השנייה הוא גלות בבל, שנמשל לארבעים שנה, שבחיי יעקב ביום השבע של מצרים, שהם גדולים מהם. פירוש. כי לגלות מצרים באו כהדיוטות ולא היה צערם רב, אבל לגלות בבל באו, כמו בני מלכים שנשבו, כי כבר היה להם התורה והארץ ובית המקדש, ע"כ היה צערם גדול ביותר, ונבחן לארבעים שנה, בערך השבע של מצרים.

כד) תליתאֵי גלותא דאנן ביה וכו': גלות השלישית הוא גלות הארוכה שאנו בו, שנמשל למאה שנים שבחיי יעקב ביחס אל הארבעים שבגלות בבל. ולא גרסינן כאן, והיינו דא ע"ג, עד שומם וגו', כי הוא שייך לעיל באות כ'.

מאמר ויקרבו - ויקרא לבנו ליוסף

כה) ויקרבו ימי ישראל למוות: רבי חזקיה אמר, ראה צרה זו של הגלות שתקרה לבניו, וקרבה לנפשו, ותקצר נפשו למוות, והיינו שאומר ויקרבו ימי ישראל למוות. והוא לא נשאר ח"י, כשירד ממדרגותיו בשביל (דפרוי דף ר"ב ע"ב)

ויקרבו - ויקרא לבנו ליוסף

חטאיהם של ישראל, ולא ירד ישראל שהוא ז"א, עמהם בגלות, כמו השכינה שירדה עמהם בגלות, ושואל, אשרי חלקם של ישראל, ואם לא ירד עמהם ז"א בגלות, היו נשארים בין העמים, ולא יכלו לצאת מהם. ואתה אומר, מדוע באתי ואין איש קראתי ואין עונה. ואין עונה, זה ישראל, דהיינו ז"א, באתי ואין איש זה השכינה. הקצור קצרה וגו'. הרי שגם ז"א ירד עמהם בגלות. ומשיב, הקב"ה נתן חלק לישראל שלא ישלוט שר אחר בהם, וע"כ נמצא עמהם בגלות, וכן כשירדו לגלות, השכינה עמהם, אבל והוא, ז"א, רחוק מהשכינה פירוש. שבאמת נמצא גם ז"א עם ישראל בגלות. וכן השכינה, אבל הוא רחוק מהשכינה ואין ביניהם זיווג. וע"כ אמר מקודם שז"א לא ירד לגלות. וכמו כן מפורש הזהר בויקרא דף י"ח אות מ"ט, ע"ש.

מאמר ויקרא לבנו ליוסף

כו) ויקרא לבנו ליוסף וגו': חקר יעקב, את בניו כולם, ואמר להם, צרות רבות רעות

ויחי

כז) ואי אתון בעאן למיפק מפל א עקתא, קיימו לי, וזהו פיננא רבון עלמא ונתעבדון קשוט ודינא, ויהוי פאכהתכון, ופקידי בכל דר ודר דייטי בתריכון, ואי אתון בעאן למעבד הכי, תפקון מפל עקתא דייטי עליוכון.

כח) רבי שמעון אמר, ויהציגו בשער משפט אולי יחנן ה' אלהי צבאות שארית יוסף. דאתקריאו בנוהי ישראל בלהון יוסף.

כט) ואי מעבדון הכי, לא תקברון חד מן פרי, אלא אתי תתובון לארעכון בשלמא.

ל) הה"ד שים נא ידך תחת ירכי, מהו ידך. פתח ואמר חגור חרבך על גרף גבור הודך והדרך, סיפא דקאי בה חסד ואמת, תרין ספירן ספירן, ולא שבקין דא לדא, וע"ד אמר חסד ואמת יקדמו פניך, פני ה' חלקם, ואי הוו טבאן בנוהי, ועבדו מה דקיימו, לא מית חד מבנייהו במצראי, דכל טב וטב דגזיר שמא דאלהא על אינשא, לא הוי, אלא על דיהון טבין, ואי לא, לא, כמה דאמר דוד, למען יקיים ה' את דברו אשר דבר עלי לאמר אם ישמרו בניך את דרכם ללכת לפני באמת. ואי לא, לא מייטי ברקאן דאמר עליהון

מסורת זוהר (א עמוס ה'). (ב חיי שרה מ"ו צ"א. ג) ב"א רל"ט צ"ו. (ד תהלים פ"ט) נח ז' צ"ה. (ה) איכה ד' ח"ג מט. (ו) (מלכים א' ב'). א מוסיף עקתא רתיתו עליוכון. ב כ"ג אה"ל ובס"י ל"ג רבון. ג יתעבדון (אה"ל). ד תהוי (אה"ל). ה כ"ג אה"ל ובס"י לאכהתכון. ו כל. ז בס"י נדפסו התבות דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון להלן באות ל' אחר הפסוק פני ה' חלקם. ח כ"ג אה"ל ובס"י ל"ג יוסף. ט מוסיף ברי במצרים (אה"ל). י אותי (אה"ל). יא בס"י מוסיף חלקם דאתקריאו בנוהי ישראל כלהון. יב מנהון (אה"ל). יג כ"ג אה"ל ובספ"י ל"ג דאלהא. יד דיהון. טו ה"ג אה"ל ובס"י ל"ג מן מייטי עד ת"ח.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

הסולם

מאמר

ויקרא לבנו ליוסף הביא דברי ר"ש, חוזר לסיים דבריו, שיעקב אמר, ואם תעשו כן, לא תקברו אף אחד מבני במצרים, אלא תשובו אתי לארצכם בשלום.

ורעות גדולות אני רואה שעתיד לבא לבניכם. וצריכים למצא רחמים עליונים. כז) ואי אתון בעאן וכו': ואם אתם רוצים לצאת מכל הצרות, השבעו לי, וניתן בינינו לעד את רבון העולם, שתעשו אמת ודין ותהיו כאבותיכם. ותצוו זה בכל דור ודור שיבוא אחריכם, ואם אתם רוצים לעשות כן, תצאו מכל הצרות שיבואו עליכם.

ל) הה"ד שים נא ידך תחת ירכי: שואל מהו ידך. פתח ואמר, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. וגם ידך תחת ירכי שבכאן פירושו חרב. שהוא חרב שיש בה חסד ואמת, דהיינו יסוד שיש בו אור החסדים ואור החכמה שנק' אמת, ונקרא אור הפנים. וע"ז אומר, חסד ואמת יקדמו פניך, פני ה' חלקם.

כח) רבי שמעון אמר וכו': וכדי שלא יקשה לך. הרי הכתוב אומר, שקרא רק לבנו יוסף לבדו, ולא לכל השבטים, מביא על זה דברי ר"ש שאומר על הכתוב, והציגו בשער משפט אולי יחנן ה' את שארית יוסף, שכל בני ישראל כולם נקראים יוסף. אף כאן, השם יוסף כולל לכל השבטים כולם, שקראם והזוהרים ואמר להשביעם כנ"ל

ואי הוו טבאן וכו': ואם היו בניו טובים ועשו מה שקבלו עליהם לא היה מת אף אחד מבניהם במצרים כי כל טוב וטוב שהשם ית' גזור על אנשים אינו אלא בתנאי שיהיו

כט) ואי תעבדון הכי וכו': אחר שהזוהר (דפו"י דף ר"ב ע"ב)

(לא) תא תזי, כמה * הוא עדיף רוחא דאבא מרוחא ב דברא, דרוחא דאבא הוא רוחא דברא, רוחא מרוחא סלקא, ואי סייעת אורא אחרא ברוחא, לא נפיק שלים, * דהא ג חסיר הוא, י ביהאי אורא, והיינו * פרה למד מדבר באנת נפשה שאפה רוח.

(לב) תנא ורב המנונא סבא אזל לקפוטקייא, עאל לקמייהו, רב ייסא סבא, א"ל במאי עסקיתו, ווי ליה, ווי לנפשיה, אי אשתלף רוחא דמסאבא דאשתפח עמיה, ואורית ליה לבריה, והאי איהו דקב"ה לית ליה חולקא, * שבביק ליה חולקא שבביק ליה לשיצאה ליה לעלמא דאתי, א"ל מנ"ל הא, א"ל הקא אולפינא, י דהאי ירוחא בישתא, * אחסנין בלהו בנו אי לא יתוכון, דהא לית מלה קיימא קמי תשובה. ואנא הכי אולפינא, דהא אסותא דא, יתבו לי זמנא תדא, דהוינא רשים באנפי, ויומא חד י הוינא אזיל בארמא, וערענא בחד זכאה, ועל ידוי אתעבר מנאי, ההוא רשימא, א"ל מה שמך, א"ל אלעזר, וקרינא י ליה אלעזר אחרא, א"ל בריך רחמנא דחמינא לך, * זכאה חולקא בעלמא דין, ובצלמא דאתי.

(לג) ויאמר השבעה לי וגו'. רבי חזקיה פתח ואמר, * נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, קיים קב"ה, דיפוק לישראל מן גלותא דלהון, ודא קיים להון, קיים, דלא ישבוק לון בארע שנאיהון.

(לד) ויאמר שלחני כי עלה השחר ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מאן ברכתני. יתב * לון גלותא, וקיים * לון, דיפקון מניה.

חלופי גרסאות

(א) (ירמיה ב'). (ב) וירא כ"א צ"ב. (ג) ויצא ג' צ"ג. א הוה (אה"ל). ב דעל כרא דרוחא דאבא הוא רוחא מרוחא סלקא (אה"ל). ג חסיד הוא בה אי אורא (ד"א). ד והאי ה תאנא. ו בדפו"י רשום גליון ויקרא ע"ה ב' ע"ש כי שם בא כל הענין בשלמותו. ז א"ל ווי להאי ווי לנפשיה אי האי אשליף רוחא (אה"ל). ח מוסיף ביה חולקא (אה"ל). ט ל"ג שבביק ליה חולקא (אה"ל). י מוסיף ואולפינא דהאי (אה"ל). יא אתסותן; אחסין (אה"ל). יב דהוינא (אה"ל). יג עליה. יד מוסיף חכינא למחמי לך הכי זכאה (אה"ל). טו להון. טז להון.

מאמר

שיהיו טובים. כמו שאמר דוד למען יקים ה' את דברו וגו' ואם לא, לא. (לא) תא חזי כמה וכו': בוא וראה כמה יפה הוא רוח האב מרוח הבן, כי רוח האב הוא רוח הבן, רוח מרוח נמשך, ונמצא מעלת רוח האב עליו כערך השורש על הענף שלו. ואם יש עזרת אורא אחר, מס"א, ברוח הבן, אינו נולד שלם, כי נעשה בעל חסרון באותו אור, דס"א, והיינו פרא למוד מדבר וגו'. (לב) תנא רב המנונא סבא וכו': מכאן עד ויאמר השבעה לי, הוא גליון. המביא ראיה וטעם לדברי הזהר שאומר, ואי סייעת אורא אחרא וכו'. מתחילת המאמר וסיום (דפו"י דף ר"ב ע"ב *) דף ר"ג ע"א

הסולם

ויקרא לבנו ליוסף המאמר של זהר אחרי אות שמ"ג. והמעתיקים הכניסוהו בפנים הזהר, גם בספרים שלנו אינו מתחיל שם הזהר כמ"ש כאן, אלא שמתחיל, ר' אבא הוה אזל לקפוטקיא וכו' ע"ש. ונראה שבעל הגליון היתה לו גרסא אחרת שמה. (לג) ויאמר השבעה לי וגו': ר' חזקיה פתח ואמר, נשבע ה' בימינו ובזרוע עזו, שפירושו נשבע ה' שיוציא את ישראל מן הגלות שלהם. וזהו שנשבע להם, כאן ברמו, הכתוב וישבע לו, שסובב גם כן על הקב"ה, שנשבע שלא יעזוב אותם בארץ אויביהם. (לד) ויאמר שלחני כי עלה השחר וגו': שואל מהו ברכתני. כלומר, מהו הברכה שברכו ומשיב

לה) תנא, זמין קב"ה לבריהון דישראל, דיהון כל חר וחד תחות פריסיה, ויהון מעליין מכל עלאי, בגין דא תשפח וא"ו אריכא, קיים קב"ה לשלמותא דר' דר"א ובגין אשתא וישתחו וישראל על ראש המטה, בסגיד ישראל, דליתי משיחא, בסוף מנינא דא, ותשרי שכנינתא עמהון.

לו) ויהי אחר הדברים האלה ויאמר ליוסף הנה אביך חולה וגו'. מתניתין, א"ר חזקיה, לא אתא קרא לאשמועינן דדעבד, אלא אתא קרא הלאותא מה דיהוי בסוף גלותא, כל אלין לסוף מנינא דאתמגי, וצבי למימר דייתי משיחא, ויימא "ליה אבוך דבשמייא בהיל לסבר אפך, ספין לקצא דמשיחא, יהא רעוא מן אלהא דשמא, דיסב בריה י"א דאסגיאו בגלותא, י"ב ומדאתנשיאו בהו, דנשי יתהון קב"ה בחוביהון בקושטא.

לז) כד אתא רבי אבא אמר, ילאו לדרשא קא אתינא, יחשוב רזא דמלתא יוסף ה' לי בן אחר, כדפרישנא לעיל, י"האי שמייה קדישא י"ביוסף,

חלופי גרסאות

א שיתא (אה"ל). ב יטוד (אה"ל). ג מוסיף מתניתין תניא (אה"ל). ד מה דעבר (אה"ל). ה מוסיף לאתיא רזא קדישא (אה"ל). ו זמנא דגלותא (אה"ל). ז סכי; רוצה; סכי (אה"ל). ח ל"ג ליה; לבני ישראל לא אבוך דבשמייא מבוהל וסבר אפך ספיו לקצא (אה"ל). ט לאבוך; לאביך. י וסבר. י"א מוסיף דאסגיאו ודאתריבו (אה"ל). י"ב ומדא תנשיאו; ומדאיתנשיאו (אה"ל). י"ג להו (אה"ל). י"ד מוסיף אמר להו חשוב. טו האא (אה"ל). טז כיוסף (אה"ל).

מסורת הוזהר

(א) ח"א רכה: ח"ב קעד: ב) (בראשית ל').

הנה אביך חולה

לו) ויהי אחר הדברים וגו': מתניתין. אמר ר' חזקיה לא בא הכתוב להשמיענו מה שעשה יוסף, אלא הכתוב בא להביא מה שיהיה בסוף הגלות, שכל אלו יהיו לסוף המנין שנמנה. דהיינו לסוף שש אלפים שנה כנ"ל. והכתוב, ויאמר ליוסף הנה אביך חולה, רוצה לומר, שיבא משיח שה"ס יוסף, ויאמר לו, אביך שבשמים נחפז לקבל פניך הצופים על הקץ של המשיח. ואביך חולה. פירושו דואג ונחפז, מלשון ואין חולה עלי (שמואל א' כ"ב) והכתוב, ויקח עמו את מנשה ואת אפרים, רוצה לומר, יהי רצון מן האלקים שבשמים, שיקבל את בניו, שפרו ורבו בגלות שז"ס שנקראים אפרים, ושנשכחו עונותיהם, מכח הגלות, שז"ס שנקראים מנשה, שפירושו שכהן, כי שכח הקב"ה את עונותיהם באמת.

הסולם

מאמר

ומשיב, שנתן להם גלות ונשבע להם שיוציאם ממנו. פירוש. כמ"ש ר"ש לעיל, בכיבור הכתוב לא יעקב יאמר עוד שמך כי אם ישראל, אשר השם ישראל כולל דין ורחמים שהוא גלות וגאולה, והגלות הוא סבה ישרה לגאולה, כנ"ל (אות ט"ו ד"ה ורזא לא הביט און) ע"ש כל ההמשך, וזהו שאומר גם כאן, שהברכה היא גלות וגאולה.

לה) תנא זמין קב"ה וכו': למדנו עתיד הקב"ה לעשות בשביל בניו של ישראל, שיהיה כל אחד ואחד תחת כסאו, ויהיו חשובים מכל מלאכים העליונים. משום זה תמצא ו' ארוכה בתורה, כגון ו' מהכתוב וכל הולך על גחון, הרומזת, שהקב"ה נשבע על השלמות, של ו' דורות, שה"ס אברהם יצחק יעקב משה אהרן יוסף, שה"ס שש הספירות חג"ת נה"י. כנודע. ומשום שש הללו, כתוב, וישתחו ישראל על ראש המטה, כי ישראל, ה"ס ז"א הכולל חג"ת נה"י. השתחוה ישראל רומז, שיבא המשיח בסוף מנין זה, דהיינו בסוף ששה אלפים שנה, הרומזות על שש הספירות השלמים חג"ת נה"י, מצד הלבשתו לאו"א עלאין, אשר ספירותיהם הן כל אחת אלף שנה והשכינה תשרה עמהם.

לז) כד אתא ר' אבא וכו': כשכא ר"א, אמר שלא לדרוש את הכתוב הזה הוא בא, אלא לפרש סודו. ואמר, חשוב סוד הדבר, כמו הכתוב, יוסף ה' לי בן אחר, כמו שפרשנו לעיל את השם הקדוש, ביוסף, דהיינו שה"ס השם בן שלש אותיות יה"ו, יאמר לו, הנה אביך, בעל עולם הבא, שה"ס ז"א במוחין

יה"ו *יאמר, בָּהָא אָבוּךָ מְאִיר עֲלֵמָא דְאַתִּי, גִּלְמַעְבַּד טָבָא לְבְרִיָּהּ, דִּיפְקִין מִן גְּלוּתָא דְלְהוֹן, וְאִי אַתְּ לֹא רְעִי בְּקוּשְׁטָךְ, וְרַבּוּעָא יְדוּדֵי אָחַד יַעֲבֹד יְתָךְ, הַן דְּרַעֲי דְתִיתּוּב מְטְרוּנִיתָא לְאַתְרָא.

(ח) דְּאַבְהָתְנָא אֵינּוֹן רְתִיכִין דְלַעֲלֵא, אִי וַיַּעַל אֲלֵקִים מֵעַל אַבְרָהָם, אַבְהָן שׁוֹקֵי עֲלֵמָא, הַתָּן אָמַת לִיעֶקֶב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, תָּנָא דִּיִּתִי מְשִׁחָא.

(ט) רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, הַוְהִיָּה יוֹם אָחַד הוּא יוֹדַע לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לִלְלָה וְהִיָּה לַעַת עָרֵב יְהִיָּה אֹר, וְרוּצָה לְמִימַר, תְּרִין מְעַרְעֵין בִּישִׁין יְדַאָתָן לְבְנוֹהֵי "לְמַהוּי בְּגֻלוּתָא" בְּאַרְע שְׁנֵאִיהוֹן, וְלֹא יִסְתְּכִי בְהוֹן, כְּמָה שְׁנֵין סְגִיאִין, עַל חוֹבִיָּהוֹן בְּקוּשְׁטָא, יְהִי יִזְנַח יְתְהוֹן בְּאַרְע "שְׁנֵאִיהוֹן. וְיִסַּב יְבִנְיָהוּ דְאַרְע לְהוֹן בִּישִׁין אֲלֵין, וְיִדְבֹר לְהוֹן לְאַרְע טַב יְפִירוּשָׁא דְקָרָא.

(מ) וְיִוְהִי תְרֵי רַבְרָבִין סְגִיאִין מַעֲלִיָּאן הָוָה מְטְרָקִין תְּחוּת פְּרָסֵי יְקָרָא, דְאַפְטְרוּפָא דִישְׁרָאֵל מְכִילְתָא חֲמִישָׁאָה, בְּדִיל דִּיהוֹן בְּגֻלוּתָא פֶּלַע עֲדָנָא הָדִין, וְאַרְע דְנַשִּׁי יְתְהוֹן בְּאַרְע סוֹ שְׁנֵאִיהוֹן.

חלופי גרסאות

(א) (בראשית י"ז). ב) לך קמ"ח צ"ב. ג) (זכריה י"ד) וירא א ואמר (אה"ל). ב דא. ג סבי למעבד טבא לברך (אה"ל). ד רבוננא (אה"ל). ה וירעי (אה"ל). ו סכי. ז דיערע ע"ד צ"א.
 (אה"ל). ח למהוין (אה"ל). ט בארעא דשנאיהון (אה"ל). י הכא (ס"י). יא מוסיף שנאיהון הוא בישא רברבא יהוויין שנאיהון גילין רברבין תנייתא נשי יתהון שנאיהון ויסב (אה"ל). יב בני. יג לפירושא; מוסיף כרתיבו לפירושא (אה"ל). יד והיה. טו מוסיף שנאיהון וערע בסגיאן בחוביהון בארע שנאיהון (אה"ל).

הסולם

מאמר
 דבינה עלאה, שנקראת עולם הבא, רוצה לעשות טוב לבניו, שיצאו מן הגלות שלהם, ואם אתה לא תרצה באמתיותך, שלא תמצא אותם זכאים לזה, הנה השם בן ארבע הויה אחד. יתקן אותך, וירצה שתשוב השכינה למקומה. פירושו. אם אינם כדאים לגאולה מצד עצמם, יתקן אותם ו"א מצד העלאתם לעולם הבא שה"ס בינה שע"ז יתתקן היחוד הו"ה אחד שענינו נתבאר לעיל בראשית א' דף קי"ח ד"ה וביאור, ע"ש.

(ח) דאבְהָתְנָא אֵינּוֹן וכו': כי האבות הם המרכבה של מעלה של השם הקדוש, שכתוב, ויעל אלקים מעל אברהם, הרי שהיה רוכב עליו, וכתוב, תתן אמת ליעקב חסד לאברהם. הרי שיעקב היה מרכבה לת"ת שנק' אמת, ואברהם היה מרכבה לחסד. וע"כ בארנו הכתוב הנה אביך חולה על ז"א וכו' כנ"ל. ולמדנו, שעל ידי היחוד הו"ה אחד הנ"ל, יבא המשיח. מאמר והיה לעת ערב יהיה אור

(ט) רַבִּי יוֹסִי פָתַח וְאָמַר, הַוְהִיָּה יוֹם אָחַד הוּא יוֹדַע לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לִלְלָה וְהִיָּה לַעַת עָרֵב יְהִיָּה אֹר, וְרוּצָה לְמִימַר, תְּרִין מְעַרְעֵין בִּישִׁין יְדַאָתָן לְבְנוֹהֵי "לְמַהוּי בְּגֻלוּתָא" בְּאַרְע שְׁנֵאִיהוֹן, וְלֹא יִסְתְּכִי בְהוֹן, כְּמָה שְׁנֵין סְגִיאִין, עַל חוֹבִיָּהוֹן בְּקוּשְׁטָא, יְהִי יִזְנַח יְתְהוֹן בְּאַרְע "שְׁנֵאִיהוֹן. וְיִסַּב יְבִנְיָהוּ דְאַרְע לְהוֹן בִּישִׁין אֲלֵין, וְיִדְבֹר לְהוֹן לְאַרְע טַב יְפִירוּשָׁא דְקָרָא.

פירושו. שר אחד הוא מבחינת אפרים, וע"כ מדתו להחזיק את ישראל בגלות ושיפרו וירבו שמה. ושר השני הוא מבחינת מנשה, וע"כ מדתו, להשכיחם בגלות. כמ"ש לעיל.

(מא) והוא תרין מכילתן, בתרין ספין, נפק תדא ומליל לקבל רבון עלמא, ויהיב ליה רשו דימלל פל מאן דבעי, וחזי בישאל מן גיסא בתדא למגזר בהון בישאל, דיפקון מן גלותא, בדין אבהתהון. ומן גיסא אחרינא, רצא למגזר עליהון, בדיל חוביהון, דאמרו עליהו בישא סגיאה יהא ד' מכילתן, ולא הוה בהון מכילתא חמישאה אפטורפא דישאל, ומלילו פל דרעו.

(מב) * עד דמטא לוותהון מכילתא חמישאה, והוה בכרסי יקרא מן

חלופי גרסאות

א ספרין (אה"ל). ב חדא ארעא למגזר עליהון דישראל ולא יפקון (אה"ל). ג כ"ג אה"ל ובס"י הנך. ד ביניהון (אה"ל).

הסולם

מאמר

והיה לעת ערב יהיה אור

להחזיק את ישראל בגלות ולהפרותם ולהרבותם, זהו ממדת המלכות, שהיא מדת הדין. בסוד, וכאשר יענו אותם כן ירבה וכן יפרוך. ושר הב' המשכיח אותם בארץ אויביהם, מתוך דלא יסתכי בהון כמה שנין סגיאין על חוביהון. דהיינו שאינו דן אותם על עונותיהם, שמחמת זה באה השכחה, הוא מבינה, שהיא מדת הרחמים. ועל כן אינו מסתכל על עונותיהם. אבל והוא תרין מכילתן בתרין ספין, וכר. והא ד' מכילתן. כי אחר שנכללו זו מזו נעשו ד' מלכיות כנ"ל שנעשה בבינה רחמים ודין, וכן במלכות רחמים ודין, והיינו זכות וחובה שבכל אחת מהמלכיות, והן מתהפכות פעם לזכות, דהיינו דיפקון מן גלותא בדי' אבהתהון. ופעם לחובה, למגזר עליהון בדי' חוביהון שישארו בגלות. וז"ש ויהיב ליה רשו דימלל כל מאן דבעי, דהיינו להתהפך פעם לזכות ופעם לחובה. וכל זה הוא, מפני שהמלכות בפני עצמה היא מדת הדין גמור, לכן אפילו אחר שנשתתפה במדת הרחמים, גורמת דין וחוב בכל מקום שנראתה שם. אמנם בגמר התקון שהמלכות תקבל תקונה השלם ויתבטל הדין שבה. ותהיה ראויה לקבלת האורות כמו הבינה, תתבטל גם התהפכות מרחמים לדין גם במקום שהמלכות משותפת עם הבינה, כמוכין. ומלכות זו נקראת מכילתא חמישאה. שלא תהא עוד משותפת עם הבינה כמו ד' המלכיות, אלא שתהיה מתוקנת בפני עצמה. וז"ש ולא הוה בהון מכילתא חמישאה שהמלכות עוד לא היתה מתוקנת בפני עצמה, וע"כ ומלילו כל דרעו. דהיינו פעם לזכות ופעם לחובה.

(מב) עד דמטי לוותהון וכר: עד שהגיע להם מדה החמשיית, דהיינו מכילתא חמישאה. שתתגלה בגמר התקון, כמ"ש בדבור הסמוך, והיתה בכסא

(מא) והוא תרין מכילתן וכר: וכי שרים אלו הם שתי מדות שבכל אחת ב' ספות. כלומר שכל אחת מתחלקת לכ' מדות. ומפרש. יזאה מדה אחת ודברה בפני רבון העולם. וניתן לה רשות שתדבר כל מה שתרצה. וראתה בישראל מצד אחד, שיש לגזור על ישראל שיצאו מן הגלות, בזכות אבותיהם. ומצד אחר ראתה שיש לגזור עליהם להשאר בגלות, בעבור עונותיהם, שאמרו המקטרינים עליהם רעות גדולות. הרי הם ארבע מדות. כי כל אחד מהשרים שהם ב' מדות הנ"ל, היו לו ב' ספות הללו, דהיינו, פעם לזכות ופעם לחובה. ולא היתה בהן מדה החמישית, המשגיח של ישראל ודברו כל מה שרצו. כלומר, פעם דברו ב' השרים לזכות, ופעם דברו לחובה, כנ"ל. ולא היתה בהן מדה החמישית המחזירה הכל לזכות.

ביאור הדברים. כי ידעת שמלכות מצד עצמה נבחנת למדת הדין, ואינה ראויה לקבל אור העליון מחמת הצמצום והמסך שעליה, (כנ"ל בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר). וכל תקונה לקבל אור הוא ע"י עלייתה והתכללותה עם הבינה, שהיא מדת הרחמים, כמ"ש שם. והן סוד ב' מכילתן הנ"ל שבב' השרים, דהיינו מכילתא דדינא ומכילתא דרחמי הכלולות זו בזו. שהן בינה ומלכות. ונתבאר לעיל (בראשית ב' בסולם אות קט"ז ואות ק"כ) שהן נעשות לארבע מלכיות, כי הבינה נכללה מבינה ומלכות, וכן המלכות נכללה מבינה ומלכות, ועל כן הן מתהפכות מרחמים לדין ומדין לרחמים בסוד לזמנין נוקבי ולזמנין גוברי, כי חלקי הבינה שבהן הם זכרים ורחמים, וחלקי המלכות שבהן הן נקבות ודין, כמ"ש שם היטב. וזהו שאומר כאן והוא תרין מכילתן, דהיינו מדת הרחמים בינה ומדת הדין מלכות אחר שנכללו זו בזו, אשר שר הא' שמדתו (דפ"י דף ר"ג ע"א *) דף ר"ג ע"ב)

שָׁמָא קדִישָׁא, וְאָמַר עַל בְּנוֹהֵי דְיִשְׂרָאֵל טַב, וְלֹא הָווּ רַתְיִין תְּרִין מְכִילְתָּן קַמְיִיתָא לְמַלְלָא קַמִּיה, בְּדִין מְכִילְתָּא חֲמִישָׁאָה, דְּאִתְמַתְל לְלִילְיָא, וְנִפְק לְנַהוּרָא דְלַהוּן, וְעַד פְּתַח, וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא יוֹדֵעַ לַה' לֹא יוֹם וְלֹא לִילָה וְהָיָה לַעַת עָרַב יְהִיָּה אוּר.

(מג) תְּנִינָא ^(א) וַיִּקְרָא אֱלֹקִים לְאוּר יוֹם וְלַחֲשָׁךְ קָרָא לִילָה, וְהִתְם אָמַר וְחֲשָׁךְ עַל פְּנֵי תְהוֹם, וְקִשְׂיָא דִי־יָה אֲדִידִיָּה, אֶתְמָא רַבִּי אֶלְעָזָר לְרִישׁ אַבּוּי, וְאִל אַבָּא מְאָרִי, מְאִי דָא, אִל, מְבַרְאֲשִׁית עַד ו' דוֹרוֹת בְּרָא אִידוּד ^ב אֶתְמָד, צְבִי לְמִימַר, ו' דְשָׁמִיָּה, יְהִב בֵּיה רוּחַ חֲכָמָה, עַד הֶקְא לָא הָוֵה מְנַדַּע מְהו חֲשָׁךְ. קָם רַבִּי אֶלְעָזָר וַיִּנְשֶׁק יְדוּי ^ג דְאַבּוּי.

(מד) קָם ר' אַבָּא וּשְׁאֵל, מְאִי חֲשָׁךְ. אֶסְתַּתְרוּ חֲבַרְיָא וְלֹא מְטוּ מְאִי

חלופי גרסאות

א מוסיף הוי"ה הוי"ה (אה"ל). ב כ"ג אה"ל ובס"י אחר.
ג דאבוה. ד מוסיף חשך מן קדמת (אה"ל).

מסורת הזהר

(א) בי"א ג' צ"ג.

הסולם

והיה לעת ערב יהיה אור

ביאור) שזוהו רומז על זמן הגאולה שתגלה מכילתא חמישאה, שאז יהיה ב' מכילתן הללו כולן רחמים ולא יתהפכו לחובה עוד. כנ"ל בכל ההמשך.

(מג) תנינא ויקרא אלקים וגו': למדנו כתוב, ויקרא אלקים לאור יום ולחשך קרא לילה. פירושו, שהנוקבא דז"א נקראת חשך. ונקראת לילה, המקבלת מהיום שהוא ז"א. ושם נאמר וחשך על פני תהום. משמע, שהחשך היא קליפה, ולא קרושה. וקשה מעצמו על עצמו. כלומר שהמקראות סותרות את עצמן. בא ר' אלעזר אל ר' שמעון אביו, ואמר לו: אבי מורי, מה זה, הסתירה.

אמר לו, מבראשית וכו': אל מבראשית עד ששה דורות שה"ס חג"ת נה"י דז"א, ברא הויה אחד, שה"ס בינה. ומפרש, רוצה לומר שה"ס, ו' של שם הויה, שהוא ז"א, שהבינה נתנה בו רוח חכמה, וע"כ, עד כאן לא היה נודע מהו חושך. קם ר' אלעזר ונשק ידיו של אביו.

פירושו. המוחין דחכמה מבטלים כל הקליפות, ואחר שז"א קבל רוח חכמה מן הבינה, והוא השפיע אותם חג"ת נה"י אל הנוקבא, הרי נתבטל מהם החשך, וע"כ, עד הכא לא הוה מנדע מהו חשך. וז"ש הכתוב, ויחשך קרא לילה. אבל מתחת ו' דורות חג"ת נה"י דז"א, דהיינו למטה מעולם אצילות, שם יש חשך, שהיא קליפה, ועל זה נאמר, וחשך על פני תהום.

(מד) קם ר"א ושאל וכו': קם ר' אבא שאל מהו חשך. הסתובבו החברים, כלומר שעמלו

מאמר

בכסא הכבוד מן השם הקדוש, דהיינו שהמלכות בפני עצמה בלי שיתוף הבינה, תחתן לכסא הכבוד כמו הבינה, ותאמר על ישראל טוב, כי יתבטלו ממנה כל הדינים כנ"ל, ולא היו מפחדים עוד שתי מכילתות הראשונות, שהן בינה דבינה ובינה דמלכות, לדבר לפניו זכות על ישראל, כמו שהיו מפחדים מקודם לכן, שבי מכילתות האחרות, מלכות דבינה ומלכות דמלכות, תהפכנה אותן לחובה כנ"ל ברבור הסמוך, משום שמדה החמשתית שעד כאן היתה נמשלת ללילה, מחמת הדינים שבה, יצאה עתה להאיר להם, דהיינו שנהפכה לאור ורחמים ונתבטלו כל הדינים שבבי מלכות הנ"ל, שהיו מלמדים חובה על ישראל. ועל כן פתח רבי יוסי, והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור.

פירושו כל עוד שהמלכות אינה מתוקנת בפני עצמה אלא על ידי שיתוף עם הבינה, נקראת בחינת הבינה יום, ובחינת המלכות לילה, דהיינו לילה המאירה על ידי הלבנה והכוכבים המקבלים מהשמש שהוא אור יום. אבל בגמר התקון, והיה יום אחד לא יום ולא לילה, שלא תצטרך מלכות החשכה לתקון יום ולילה, אלא וחייה לעת ערב, בזמן שתגלה עצמות המלכות הנקראת ערב, יהיה אור, כי החשך עצמה של המלכות יהפך לאור, ולא תצטרך עוד ללבנה וכוכבים המקבלים מאור יום, שהיא סוד מכילתא חמישאה כנ"ל.

ובזה פתח ר' יוסי את הכתוב ויקח בידו את מגשה ואת אפרים, שה"ס ב' מכילתן, בינה ומלכות (כנ"ל דף י"ד ד"ה (דפ"י דף ר"ג ע"ב)

דְּשָׁאוֹ, עָבְדוּ עוֹבְדָא, וּמָטָא קְלָא מִן קְדָם רַבּוֹן עַלְמָא, בְּהָא קְרָא, « אָרְץ
 עֵיפְתָהּ וּגְוִי צִלְמֹת וְלֹא סְדָרִים, וְתוֹפֵעַ כְּמוֹ אוֹפֵל, גִּיהֶנֶם מְקַמִּי דְאַתְבְּרִי
 עַלְמָא, הִנֵּה גְנִיז לְרִשְׁעֵינָא, וְוִי לְהוֹן לְחִיבֵינָא, דִּיהוֹן פִּד יַעֲבִיד « אֱלֹהָא יַת
 אֲלִין, « כִּי הִנֵּה הַחֲשֵׁךְ יִכְסֶה אֶרֶץ וְעֶרְפֵּל לְאוּמִים וְעַלְיָךְ יִזְרַח יְיָ וּכְבוֹדוֹ
 עֲלֶיךָ יֵרָאֶה, וּפְאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְּקַבִּיָּה לָא בְרָא לְהוֹן דָּא, « אֲשֶׁרִי
 הָעַם שֶׁפָּכָה לוֹ אֲשֶׁרִי הָעַם שִׁי אֱלֹהֵיו.

מה (ז) וַיִּגְדַּד לַיַּעֲקֹב וַיֹּאמֶר הִנֵּה בְנֵךְ יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ. רַבִּי יוֹסֵי אָמַר,
 מְלֹאכָא בִּהוּא, דִּהְוָה עֲתִיד לְמִימַר טַב עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, פִּד יִתְיַבּוֹן לְקַבִּיָּה,
 בְּכָל עֲקֻתְהוֹן, פִּד יִיחִי קֶצֶא דְמִשְׁיחָא, בְּכָל עֲקֻתָא דְתִיתִי עֲלֵיהוֹן, יִימְרוֹן
 לְמַכִּילְתָא בְּרִיךְ יְיָ אֱתִי לְוַתְךָ, וְיִתְפָּרְקוֹן טְבָאִי.

מו (ז) וּפְאָה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל, דְאַתְקִרִיאוּ בְּנוֹי דְקַבִּיָּה, דְאַיִנוֹן פְּמִלְאֲכֵינָא,
 (ח) וַיִּרְעִעו כָּל בְּנֵי אֱלֹקִים, ה הוֹיָה מְאִי.

מז (ז) תִּחַ, מְנִין שְׁקֵרָא קַבִּיָּה לַיַּעֲקֹב וְאֵל, יְאֵת תְּהָא בְּתַתְּפָאָה, וְאַנָּא אָהָא
 אֱלֹהָא בְּעֵלְפָאָה, מְאִי קָא מְיִרִי. ה וַיַּעַל אֱלֹהִים מֵעַל אַבְרָהָם, אֲבָהֶתָּן אֵינּוֹן רְתִיכָאֵן
 דְּקַבִּיָּה. תְּנָא, תַּתְּנָן אֲמַת לַיַּעֲקֹב חֶסֶד לְאַבְרָהָם, הָא תְּרִין סְפִירוֹן, בְּתִרִין
 רְתִיכָן, וּבְרַבְרָן עֲלֵאִין.

מח (ז) תְּלִיתָאָה יַצְחָק, מְאִי (ח) וַיִּשְׁבַּע יַעֲקֹב בְּפַחַד אָבִיו יַצְחָק. ה וּבְגִין פַּחַד

<p>חלופי גרסאות א להא. ב ליג הוא (אה"ל). ג יתובן. ד ליג אחי; תבו (אה"ל). ה מוסיף בני הוייה (אה"ל). ו מוסיף אל איל (אה"ל). ז כיג (אה"ל); את כעלאה ואנא אהא בתחאה (ט"ז). ח ובגין יצחק פחד דההיא ספירא (אה"ל).</p>	<p>מסורת הזהר א) ורא ע"א צ"ו ב (ישעיה ס) ח"ב ז: ח"ג ק"ט. ג) הקסתי"ז ד' צ"ג. ד) רצא ר' צ"ב. ה) ב"ב כ"ט צ"ד. ו) לעיל דף י"ג צ"א. ז) לעיל דף י"ג צ"ב. ח) רצא קמ"ז צ"ו.</p>
---	---

הסולם

ויאמר אל המדה, שהוא יעקב, שה"ס ת"ח,
 בניך באים אליך ויגאלו הטובים היינו ישראל.
 מו) זכאה חוֹלְקֵהוֹן דִּישְׂרָאֵל וְכוּ:
 אשריהם חלקם של ישראל, שנקראים בניו
 של הקב"ה, שהם כמלאכים, שכתוב עליהם,
 ויריעו כל בני אלקים, וכן ישראל נקראים בני
 הוי"ה, שנאמר בנים אתם להוי"ה אלקיכם.
 מז) ת"ח מְנִין שְׁקֵרָא וְכוּ: בוא וראה
 מנין שקרא הקב"ה ליעקב אל, שאמר לו,
 אתה תהיה בתחתונים, ואני אהיה אלקים
 בעליונים. מאין לנו זה. ומשיב, שכתוב, ויעל
 אלקים מעל אברהם, הרי שהאבות הם מרכבה
 של הקב"ה. למדנו, תתן אמת ליעקב חסד
 לאברהם, הרי שתי ספירות: חסד ואמת שהוא
 ת"ת, בשתי מרכבות גדולות עלינות, שהם
 אברהם ויעקב.

מח) תְּלִיתָאָה יַצְחָק וְכוּ: השלישי הוא
 יצחק, שנעשה מרכבה לספירת הגבורה, מאין
 לנו

מאמר
 שעמלו כרי להשיבו. ולא השיגו להשיבו על
 מה ששאל, כ"א. עשו מעשה, הדיינו שעשו
 איזה יחוד, והגיע הקול מלפני רבון העולם
 במקרא הזה, ארץ עיפתה וגו' צלמות ולא
 סדרים ותופע כמו אופל, שאופל זה פירושו,
 גיהנם, שעוד מקודם שנברא העולם נגנו
 לרשעים. ומזה הבינו, שחשן הוא גיהנם.
 ווי דְהוֹן לְחִיבֵינָא וְכוּ: אוי להם לרשעים,
 שיהיו בחשן הזה, כשהאלקים יעשה את
 אלו, שנאמר, כי הנה החשך יכסה ארץ
 וערפל לאומים וגו'. אשרי חלקם של ישראל,
 שהקב"ה לא ברא בעדם זה החשך, אשרי
 העם שככה לו אשרי העם שה' אלקיו.

מאמר ויגד ליעקב
 מה) וַיִּגְדַּד לַיַּעֲקֹב וּגְוִי יוֹסֵף בָּא אֵלֶיךָ:
 ר' יוסי אמר מלאך היה, המגיד ליעקב, שהוא
 עתיד לומר טוב על ישראל. בעת שישוּבו
 אל הקב"ה בכל צרתם, כשיגיע הקץ של
 המשיח ויגאלו מכל הצרות שבאו עליהם,
 (דברי דף ר"ג ע"ב)

יִצְחָק דִּהְיֶה סְפִירָה, וְקב"ה דְּהוּא פְּרָסִי יִקְרָא וְתִיכָא * עֲלָאָה, וְסְפִירָה דִּיִּצְחָק
הִיא מְעֲלָאָה, מְפָרְשָׁא יְתִיר מְכַל בִּסְפִירָן דְּאַבְרָהָמָא, הַה"ד וַיֵּשְׁבַע יַעֲקֹב בְּפִתְחֵי
אָבִיו יִצְחָק.

מט) ר' אבא פתח ואמר, אֱלֹהֵי אַבְרָהָם וְאֱלֹהֵי נַחֲוֹר יִשְׁפְּטוּ בֵּינֵינוּ אֱלֹהֵי
אַבְרָהָם, וַיֵּשְׁבַע יַעֲקֹב בְּפִתְחֵי אָבִיו יִצְחָק, מֵהָיָה קָרָא אֶת יָכִיל לְמַנְדֵּךְ דָּא.
ג) וַיִּתְחַזַּק יִשְׂרָאֵל וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה, וְרוּזָא דְקָרָא, בְּצַעַת הָהִיא יַעֲמֹד
מִיכָאֵל הַשָּׁר הַגְּדוֹל הָעוֹמֵד עַל בְּנֵי עַמְךָ וְהִיתָה עֵת צָרָה. ר"ש אָמַר, יִדָּא
גְבוּרַת יִדָּא דְּמִיכָאֵל יִרְבָּרְבָא. ה' וַיֵּשֶׁב עַל הַמָּטָה: כְּמָה וְלִיָּה הָיָה מְקַדְּמַת
דְּנָא סְגִיד. וְלִמָּאן הָיָה סְגִיד, סְגִיד לְעָרְסָא, הָיָה עָרְסָא פְּתִיחָא מִיָּנִיָּה.
לְמַהוּלְתָּא הָיָה סְגִיד, דְּהָא הָיָה חֲבִיבָא מִיָּנִיָּה.

נא) כִּי חָלַל יְהוֹדָה קִדְּשׁ ה' אֲשֶׁר אָהַב וּבָעַל בַּת אַל נָכֵר, כִּד אֶסְתַּלַּק
זִינְיָה מִיָּנִיָּה עַל חוֹבֵיָהוֹן, לָא הָיָה לִיָּה לְמִיָּקָם קָמִיָּה, וְאַתְרַכַּת מְטְרוֹנִיתָא מִן
מְלָכָא, בְּדִיל דְּלָא יִכְלָא לְשַׁבְּקָא לָהּ לְכַרְהָא בֵּין עַמִּין לְמַקְטְלֵהוֹן, וְהָיָה

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א. ע.ל.ו.י. ב. סגניא אבהתך (ס"י). ג. הא (אה"ל). ד. מוסף
רברבא דישאל (אה"ל). ה. ל"ג וישב על המטה. ו. לילדי
(אה"ל). ז. למה (אה"ל). ח. כיג אה"ל פניה (ס"י). ט. לה; י. יכלה (אה"ל). י. דהוה ודהווא (אה"ל); ארע עממין (אה"ל);
בהא לארעא קדישא הרי הוי (אה"ל).

וישב על המטה

הסולם

מאמר

כמו שמסיים הכתוב, ועל עת ההוא נאמר כאן,
ויתחזק ישראל וגו'.
וישב על המטה: כמו שהיה משתחוה
לה מקודם לכן, שנאמר וישתחו ישראל על ראש
המטה, כן עתה ישב עליה. פירוש, מטה היא
המלכות המקבלת מיעקב שה"ס ז"א. ווישב
על המטה, היינו שהשפיע אליה.
למאן הוה סגיד וכו': שואל, למי היה
משתחוה יעקב, תאמר שהשתחוה אל המטה
שהוא המלכות, הרי המטה היתה פתוחה לקבל
ממנו, ואין המשפיע משתחוה אל המקבל ממנו.
ומשיב, אל המילה, שה"ס יסוד, היה משתחוה,
כי היתה חביבה לו. פירוש. מטה פירושה
מלכות, ראש המטה, פירושה יסוד שהוא
ראש של המלכות, ואומר הכתוב, שהשתחוה
אל מדת היסוד, החביבה מכל הספירות.

לנו זה, כי כתוב, וישבע יעקב בפחד אביו
יצחק, ומשום פחד יצחק, שהוא ספירה של
הקב"ה, דהיינו ספירת הגבורה הנקראת פחד, הוא
נעשה כסא הכבוד מרכבה עליונה אליה.
והספירה של יצחק שהיא גבורה, היא חשובה
ומפורשת יותר מכל ספירות האבות שהן
חסד וחיים, וזהו שכתוב, וישבע יעקב בפחד
אביו יצחק, דהיינו כספירת הגבורה שנקראת פחד,
להיותה חשובה מכולן. וטעם הדבר הוא, מפני
שהארת החכמה באה רק מספירת הגבורה,
דהיינו מקו שמאל (כנ"ל ויצא דף כ"א ד"ה
ביאור), והארת החכמה מבטלת כל הקליפות.
מט) ר' אבא פתח וכו': ר"א פתח
ואמר אלקי אברהם ואלקי נחור ישפטו
בינינו וישבע יעקב בפחד אביו יצחק.
ממקרא הזה אתה יכול לדעת זאת, שספירת
יצחק חשובה מכולן, שהרי לא נשבע באלקי אברהם
אלא בפחד יצחק.

מאמר וישב על המטה

ג) ויתחזק ישראל וישב על המטה:
וסוד הכתוב, בעת ההיא יעמוד מיכאל וגו',
ר"ש אמר, זהו גבורת יד של מיכאל הגדול,
שיעמוד לישראל בעת הגאולה, שיהיה אז עת צרה
אשר לא נהיתה מהיות גוי עד עת ההוא וגו'.

(דפו"י דף ר"ג ע"ב)

בְּאַרְעָא קְדִישָׁא * הוּא, בְּהָא דִּיהוֹן עֲמִין נּוֹכְרָאִין מִן עַמִּיה. בְּצַבִּי לְמִימְר, עָאל שְׁכִינְתָא בִּינְיָהוֹן בְּגְלוּתָא, וְעַדְנָא דְלֵא יְהוּה בְּאַרְעָא, וְהִיא בְּאַרְעַע עֲמִמִּין, בְּזוּרָא דִּישְׂרָאֵל, אֶסְתַּמְרוּ עֲמִמִּיא דִּי בִּסְתְרַגְיָהוֹן.

(גב) תָּאנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תְּרִין רַבְרָבִין הָווּ תַּחְתּוֹת פְּרָסִי יְקָרָא קְדִישָׁא, וְהָא יִשְׁמִיה חַד * מְאִינּוֹן, יַעֲרֹסָא, יְדִהְיֶה * שְׂרִי * בְּגִיָּה דְהִיכְלָא. וְהָא אָנּוּן בְּגְלוּתָא, לֵא אֶשְׁתַּאֲר יְבִינָא אֶלָּא * דָּא דְזִינְיָה, וְהוּא יְבִי תַתּוּם מִן שְׁמִיה דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

(נג) הַה"ד * הִנֵּה אָנְכִי שׁוֹלַח מְלָאךְ לְפָנֶיךָ לְשַׁמְרְךָ וְגו', לֵא לְמַלְלָא הַכִּי, אֶלָּא יַעֲלֵמָא דְאַתִּי, כִּד * פְּרִישְׁנָא בְּאַתְרֵיה * וְהִיא * צָרְרָא * בְּאַרְחָא, אָנָא שְׂרִינָא * שְׁכִינְתָא * בִּינִיכּוֹן * לְנִטְרָא לְכוּן בְּגְלוּתָא וְהִיא נְטַרְתַּ יְתְּכוּן, עַד * דְּתִיתִי יְתְּכוּן לְאַרְעִכוּן, כְּמָה דְהִוִּיתוּן מִקְדַּמַּת דְנָא. אֶשְׂר הַכִּינּוּתִי, מוֹתְבִן כַּ הָּוָה מִקְדַּמַּת דְנָא.

(נד) דָּא שְׁכִינְתָא מִן מַטְטְרוּן. וְאַתְרַכַּת מְטְרוּנִיתָא מִן מְלָפָא, עַד דְתִיתּוּב לְאַתְרָהָא, וְרָזָא * כִּי רַק עוּג מְלַךְ הַבְּשָׁן נִשְׁאַר מִיְתַר הַרְפָּאִים הִנֵּה עֲרָשׁוֹ עֲרֵשׁ בְּרֹזֶל הֵלֵא הוּא בְּרַבַּת בְּנֵי עַמּוֹן, כְּדִפְרִישְׁנָא בְּאַתְרֵיהָ.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (שמות כ"ג) ח"א רלב. ח"ב קכד: קכה. ח"ג קסו. א מוסיף הרי הוא (אה"ל). ב סכי (ס"י); סכי (אה"ל). (ב) (דברים ג). ג היא (אה"ל). ד בשמיה (ס"י). ה מאני (ס"י). ו בערסא (ס"י). ז דהוא. ח כ"ג אה"ל ובס"י שדי. ט אגויה (ס"י); אגויה (אה"ל). י כ"ג אה"ל ובס"י ביני. יא מוסיף דא דביני (ס"י) ואה"ל ל"ג דביני. יב כ"ג אה"ל ובס"י חתוך. יג בעלמא (ס"י). יד כ"ג אה"ל; פרישנא בסטרין (ס"י). טו והוא (ס"י). טז צורין (ס"י); צורין (אה"ל). יז באורח (אה"ל). יח שכינתי. יט כיניהון. כ כ"ג אה"ל ובס"י למאריהון. כא כ"ג אה"ל ובס"י ל"ג הוה.

וישב על המטה

הסולם

מאמר

בינה. כמו שפרשנו במקומו. והיא השמירה בדרך, כלומר שמכינה נמשכת כח השמירה. וע"כ הבינה אמרה לישראל, הנה אנכי שולח מלאך, דהיינו השכינה, לשמרך בדרך וגו'. ולא מדרגה אחרת, כי ממנה השמירה ואמרה, משרה אני השכינה ביניכם לשמור אתכם בגלות, והיא תשמור אתכם עד שתביא אתכם לארצכם, כמו שהייתם מקודם לכן, וזהו שכתוב, אֲשֶׁר הַכִּינּוּתִי, דהיינו מה שמסיים הכתוב להביאכם אל המקום אשר הכינּוּתִי, שהארץ כבר היתה מושב שלהם מקודם לכן. (נד) דא שכינתא מן מטטרון וכו': המלאך שבכתוב, זהו השכינה, המתלבשת ופועלת על ידי מטטרון. כי בגלות המכונה דרך, הגלתה השכינה מן המלך, מז"א, ופועלת ע"י מטטרון, עד ימי הגאולה שתשוב למקומה, לז"א. והסוד הוא, כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלא הוא ברבת בני עמון. כמו שפרשנו במקומו. פירושו. כי עוג מלך הבשן הוא הקליפה שלעומת

בין העמים. שיהרג אותם. והיה הוא, ז"א, בארץ הקדושה, ובוה שיהיה עמים נכרים עמו, נאמר ובעל בת אל נכר. רוצה לומר, שהשכינה נכנסה ביניהם, בין העמים, בגלות, והעת של היתה בארץ, והיא היתה בארץ העמים, נמצא שבאור של ישראל נשמרו העמים שבסביבותיהם, וע"כ נאמר על זה ובעל בת אל נכר. (ונראה שמן צבי למימר עד בסחרנהון, הוא גליון ואינו מן הזהר). (גב) תָּאנָא אָמַר ר' יוֹסִי וכו': למדנו, אר"י, שְׁנֵי שְׂרִים, דהיינו מלאכים, היו תחת כסא הכבוד הקדוש, ושמו של אחד מהם, הוא מְטָה, שהיא שורה באוצר ההיכל. והנה אנו בגלות לא נשאר בינינו אלא זה, שהוא מטבע שלו, של הקב"ה, והוא חתום מן שמו של הקב"ה דהיינו המלאך מטטרון, ששמו כשם רבו שכתוב עליו, כי שמי בקרבו. (סנהדרין ל"ח ע"ב). (נג) הַה"ד הִנֵּה אָנְכִי שׁוֹלַח מְלָאךְ וְגו': לא ראוי לדבר כך, אלא עולם הבא, שהיא (ופר"י דף ר"ג ע"ב *) דף ר"ד ע"א)

נה) וְאַרְחָא, דְּאַתְמַתַּל « לְגִלוּתָא, נְטַר יְתְהוֹן בְּגִלוּתָא, עַל עֲקֵתָא דְתַתִּי עֲלִיכוֹן, עַד דִּיִּתִּי וַיִּעוֹל יִתְכוֹן לְאַרְעָא, דְקַיִּים לְאַבְהֵתְכוֹן דְּאַתְנַטְרַת.

נו) בִּרְבִּיבָא יִתְנַיְנָא הוּא, זִדְהוּא תְחוֹת הַ כְּרִסִּי קְדִישָׁא, וְדִשְׁרִי יִבְגִּיזִיה דְהֵיכְלָא " הוּא נוֹרִיאל. דְהָא רְבִּיבָא דִישְׂרָאֵל דְאַתְמַנִּי עֲלִיהוֹן, בְּכַל עֵדָן דְהוֹת מְטְרוֹנִיתָא עִם מְלָכָא, הָוָה נְפִיק וְעָאֵל " קְדַמִּיהוֹן, מְטְרוֹוִין. וְהוּא, קָבִיל פּוֹלְחָנְהוֹן לְקַב"ה, כְּנוֹרָא. כִּד אֶתְבְּטִיל נוֹרָא וְאַתְגְּלִיאוּ, אֶסְפֵּלַק זִינְה, יִוְאַסְפֵּלְקָא מְטְרוֹנִיתָא מִן מְלָכָא.

נז) ר' שְׁמַעוֹן פָּתַח וְאָמַר « לִינִי הַלֵּילָה וְהֵיךָ בְּבִקְרָא אִם יִגְאַלְךָ טוֹב יִגְאַל, אָמַר ר' יוֹסִי, שְׁלִיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. " וַיִּרְא אֱלֹקִים אֶת הָאֹר לְכִי טוֹב, טוֹב וְאֹר שְׁוִין, דְהוּא מְבוּעוּי דְנַחֲלִין, דְנִפְק מִנְהוֹן יִמָּא וְנַחֲלָא דְבַעֲלָמָא.

נח) תְּנָא אָמַר ר"ש, זְמַנָּא תְּרָא סְלִיקְנָא וְנַחֲתַנָּא " לְאַנְהָרָא בְּמְבוּעֵי דְנַחֲלִין, וְסְלִיק בְּתַרְאֵי ר' אַבָּא, אָמַר לִי בְּמַאי עֲסָקִיתוּ, א"ל יִבְהָאֵי קְרָא " דְכָל הַנַּחֲלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מְלָא, מְדִינָיָה אֶתְבְּרִיאוּ כָּל רְבִיבֵינָא דְמִן עֲלָמָא, וּמִן זִינְיָה אֶתְנַבְּעוּ כָּל נַחֲלֵינָא, יִנַּחֲלֵינָא יִדְאֵינּוֹן " בְּהָאֵי קְרָא,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) לך קליב צ"ג. ב) ב"א נ' צ"א. ג) ב"א צ"ד צ"ב. א בגלותא (ס"י). ב כס"י נדפס אות נ"ז ואות נ"ח עד הא לא הוה שלים קודם אות נ"ו. ג תניחא (ס"י); תניחא (אה"ל). ד הוא (ס"י); ל"ג דהוא (אה"ל). ה ל"ג כרסי (ס"י). ו דגני (ס"י); דגוי (אה"ל). ז אנגיס (ס"י); אנגיס (אה"ל). ח ל"ג הוא נוריאל (ס"י). ט לקדמיהון (אה"ל). י ואסתלקה. יא לאנהורי (אה"ל). יב מא. יג מוסיף נחלייא הוה (ס"י); נחלית הוא (אה"ל). יד אינון (ס"י). טו להאי (ס"י).

וישב על המטה

הסולם

מאמר

וביאורם של מטטרון ונוריאל תמצא לעיל ויצא דף ל"ו ד"ה פירושו).
 נז) ר"ש פתח וכו': ר' שמעון פתח ואמר, ליני הלילה והיה בבקר אם יגאלך טוב יגאל. אמר ר' יוסי, הרחמים שולטים על הדין. כי רות ה"ס המלכות שהיא דין, וטוב הוא רחמים, כמ"ש לפנינו. וירא אלקים את האור כי טוב, הרי שטוב ואור שוים זה לזה, שהוא המקור של הנחלים שהם והנחלים שבעולם באים מהם. ולפיכך מה שכתוב על רות אם יגאלך טוב, פירושו, שהרחמים שנק' טוב, יגאל וישלוט על רות, שהיא דין.
 נח) תנא אר"ש וכו': למדנו אמר ר"ש פעם אחת עליתי וירדתי להאיר במקור הנחלים, דהיינו שהעלה מ"ן והוריד מ"ד, אל המלכות, ממקור הנחלים שהוא בינה. ועלה אחרי ר' אבא, אמר לי, במה אתם עוסקים, אמרתי לו, במקרא הזה, שכל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא. מאורו, דיניה, נבראו כל השרים שבעולם, ומאורו נובעים כל הנחלים, דהיינו הנחלים שהם במקרא הזה,

שלעומת מטטרון, וע"כ רמוז גם הוא בשם מטה, כמו מטטרון, שכתוב, הנה ערשו וגו'. וכן מטתו מונחת בגזיה דדיכלא, שכתוב הלא הוא ברבת בני עמון, דהיינו באוצר היכל המלך אשר שם.
 נה) וארחא דאתמתל לגלותא וכו': ודרך שהוא משל על הגלות, תשמר אתכם השכינה, בגלות, מכל הצרות שתבאנה עליכם, עד שיבא ויכנס אתכם להארץ אשר נשבע לאבותיכם, שנשמרה לכם.
 נו) ברבבא תנינא הוא וכו': שר השני הוא, שהוא תחת כסא הקדוש, השורה באוצר ההיכל הוא נוריאל. כי השר של ישראל שנתמנה עליהם, דהיינו השר הא' שמתחת כסא הקדוש, שהוא מטטרון. (כנ"ל אות נ"ד) בכל עת שהיתה השכינה עם המלך היה יוצא ונכנס לפניו הוא מטטרון. והוא, דהיינו השר השני נוריאל, מקבל עבודתם של ישראל להקב"ה כאש, וכאשר נתבטל האש, כי הגלו ישראל ואינם מעלים מ"נ בעבודתם, נסתלק אורה של השכינה, ונסתלקה השכינה מן המלך.

(דפיו דף ר"ד ע"א)

אָ דָּלָא מְלָא בְּהַאי גְלוּתָא, דְּהָא חָשׁוּכָא בַּוְאֲפִלְהָ, בַּחֲפְתָּא דְאַמָּא עֶבֶיד לְהוּ, וְאִי לָאו, נַחְלָא ז' לָא עֶבֶיד ה' לְבִרְתִּיהָ. וְהָא לָא הָוָה שְׁלִים עַד דְיִיתִי גִיסָא אַחְרָא, דְּלָא הָוָה י' בְּגְלוּתָא.

נט) וּשְׁמֵהּ דְאַתְקֵרִיאַת זַד, הִיא מְבוּעָא לְכֻלָּא, וְתִשְׁפַח זַד הוּי"ה, א) הֵן לָא קֶצְרַת זַד הוּי"ה, דְּלָא אֲדַכְרַן נְדָא אֱלָא ה' בְּשִׁמָּא.

ס) אָתָּא רַבִּי אֶלְעָזָר, וְשָׂאֵל לְר"ש אַבּוּי, וּבִכְהָ וּוְא"ל, גְּלִי לִי הִיא רְזָא אַבָּא מְאָרִי. א"ל בְּהַאי קָרָא אַתְגְּלִי לָךְ, א) כִּי זַד עַל פֶּס יָה מְלַחְמָה לִי, ב) כִּסּ בְּגִין הוּי"ה, שְׁלִיט רַחֲמֵי עַל דִּינָא. צְבִי לְמִימְרָא, יָהָא רַעוּזָא דִּיהָא לְעֻלְמָא בְּאַתְרָא ב' גְּבוּרָה, י' זַד רַבְתָּא דְהָתּוּת בְּמַצְרִים, וְאִי י' לָאו הוּוּ בְּדִינִי.

סא) ס) וְכַד יִיתִי מְשִׁיחָא, יִיתִי ה' בְּחַדְתּוּ בִידָא רַבְתָּא, וְיַגַּח קָרְבָּא בְּעַמְלָק. א) ב' בַּחֲזוּקָא זַד הוּצִיאַךְ ה' מְמַצְרִים, וְכַד יִיתִי שְׁמָא דְזַד י' בְּתוֹקְפָא זַדָּא לְחוּדְהָא, הוּא י' בְּדִינָא, דְיִגִּיחַ קָרְבָּא ב' בְּעַמְלָק, לִיתִי מְשִׁיחָא. ר' אֶלְעָזָר מְסִייעַ, ח) וְיַצֵּא י' וְנִלְחַם בְּגוֹיִם הָהֵם כִּיּוֹם הִלְחָמוּ בְּיוֹם קָרְבַּא כ"א.

חלוּפֵי גִרְסָאוֹת

מסורת הוהר

א) (ישעיה נ"ט). ב) ב"א קצ"ו צ"ג. ג) (שמות י"ג) ח"ב מג. מט: ח"ג רכג. רכח. רטב: רטג. רסה. ת"ז בהקדמה ט. ז) (זכריה י"ד) וישלח נ"ד צ"ג. ושאַל (אה"ל). י' א"ל; א"ל אבא (אה"ל). יא ל"ג כס בגין הויה (ס"י). יב גבורת. (ס"י). יג כ"ג אה"ל ובס"י יד [ידא] י' רכתא קרבא דהות. יז לאו הכי לא ול"ג הו בדיני (אה"ל). טו ויחי ול"ג וכד (ס"י); וליחי (אה"ל). טז מוסיף ייתי בחדתו ואה"ל ל"ג ייתי. יז מוסיף כי בחזק. יח בחוקפת. יט בעדנא (ס"י). כ ל"ג בעמלק (אה"ל). כא מוסיף כס בגין הויה (ס"י).

הסולם

מאמר

רצון שיהיה לעולם, במקום גבורה, יד הגדולה, שהיתה במצרים, שהוא רחמים, ואם לא היתה יד הגדולה, היתה המלחמה בדין בלי רחמים. סא) וכד ייתי משיחא וכו': וכשיבא המשיח יבא בהתחדשות ביד הגדולה, ויערוך מלחמה בעמלק, ויתגבר הרחמים על הדין כמו ביציאת מצרים וכתוב בחזק יד הוציאך ה' ממצרים, וכשיבא השם יד בחזק יד לכד ולא יד הויה, או יד הגדולה, הוא בדין, דהיינו שיערוך מלחמה בדין בעמלק ויבא המשיח. פירוש, שיעשה עם עמלק ב' מלחמות הא' בהתגברות הרחמים על הדין, והב' בדין לכד, ואז תבא הגאולה, ר' אלעזר מביא ראיה לדבריו, שכתוב ויצא ה' ונלחם וגו' כיום הלחמו ביום קרב. פירוש. כלי מחצית הכתוב הראשונה הוא בסיוע הרחמים, הכתוב, ויצא הויה ונלחם, שהויה הוא רחמים, כנ"ל, ומחציתו האחרונה הוא בדין לכד בלי רחמים, שכתוב, כיום הלחמו ביום קרב, ולא נזכר בו הויה. הרי שיהיה ב' מיני מלחמות, כדברי ר"ש.

דכל הנחלים הולכים אל הים והים אינו מלא. דלא מלא הים שהיא המלכות בגלות זה, כי החשך והאפלה שבגלות, אהבת אמא, שהיא בינה, עשתה אותם, ואם לא היה החשך לא היה נעשה הנחל המאיר אל הבת. שהיא המלכות. והים לא יהיה מלא ושלם עד שיבא צד האחר שלא היה בגלות דהיינו צד הימין, ששום קליפה אינה שולטת עליו. ואז יתמלא הים, שהוא המלכות.

מאמר שמהן דאתקריאו יד

נט) ושמהן דאתקריאות יד וכו': והשמות הנקראים יד דהיינו יד הויה, יד הגדולה יד החזקה, הם מקור האור לכל. ותמצא, יד הויה שכתוב, הן לא קצרה יד הויה, שלא נזכר יד אלא בהשם הויה, שהוא רחמים. ס) אתא רבי אלעזר וכו': בא ר"א, ושאל את ר' שמעון אביו, ובכה, ואמר לו: גלה לי סוד הזה, של השם יד, אבי מורי. אמר לו, במקרא הזה יתגלה לך, כי יד על כס יה מלחמה הויה וגו', דהיינו יד כס בשביל הויה שהוא רחמים, ששולט הרחמים על הדין, הכתוב רוצה לומר, יהי

(רפריי דף ר"ד ע"א)

(סב) ת"ח פמה היא ידא רבבא א דמטא להאי ידא בעלאה, ובבא ידא נפקו ממצרים, בגין דמנניהון שוין, דמני ה' ל' ד' ל' ד', שוין דא ילדא, שמה ידא רבבא, ושמה ידא עלאה, דיפקון פבבא, אינון שוין באנתוהון דמנניהון, דקבלא תרין יד, תרין פבבא.

(סג) פיצד לא יב אתמנעו דא מן דא, יגלא שוין. יאתפרש תרין אלין סו דבאנתוהון סו יד סיעאן פ בענינא, תרין יל לא יב בענינהון מתפרש. מאלין אתבריאן שמה וארעא ודעמיה. כ (בעגול העליון) י ל' ד' ל' ד'.

חלופי גרסאות

א ולא מטא (ס"ו). ב מוסיף עלאה לאבהן רבבא לא אגוי אגוי (אה"ל). ג דמשוין (ס"ו). ד מוסיף שוין מני (ס"ו). ה ליג י ל' (ס"ו). ו דרע (ס"ו). ז ליג ושמה דידא עלאה (ס"ו). ח כ"ג (אה"ל) ובס"י דפוק מן. ט ליג כחודא (ס"ו); ולאו אינון (אה"ל). י ליג כחודא (ס"ו). יא ליג כיצד (אה"ל). יב אתמנע. יג מוסיף ולא אתון (אה"ל). יד אתפרש; מוסיף ולא שוין אתפרש (ס"ו). טו מוסיף בריך הוא דבאנתוהון (ס"ו); די באנתוהון (אה"ל). טז סיעאן יד (ס"ו). יז כ"ג אה"ל ובס"י בעלה ה' יח כ"ג אה"ל ובס"י לאב. יט מנינהון. כ כ"ג הסולם ובס"י נרפס מקודם מן ואינון ספירה קדמאה עד סוף האות ותבב בסוף העמוד.

מלך ימין העגול
 יד ו' (ל"ו) לוא"ו (וא"ו) לר' י"ד ל"ו
 דל"ת ד' ל' ל"ל ל"ת
 שדי

עליון העגול
 ו'ו (י"ו) דל"ת דל"ת ללמ"ד למ"ד לתי"ו
 א ללמ"ד ל' למ"ס מ' לר' ד' ל' ה' ל'
 יד"ד
 י"ד
 מרכבה דאבהן ישראל
 ובאה"ל יש ציור של חמש עיגולים זה תוך זה ובעגול העליון כתוב: "לואו ל' לר' ד' לו וו לר'. דלת ללמד ל' לת. ובתוך עגול הב' כתוב: א' ללמד למס מ' לר' ד' לת' לת' דלת ד' לר' לת. בתוך עגול ג' כתוב: שדי. הריה. בתוך עגול ד' כתוב יה. בתוך עגול ה' כתוב: מרכבה אבהן ישראל

הסולם

מאמר
 (סב) ת"ח כמה היא וכו': כוא וראה כמה היא כחה של יד הגדולה, שהיא יד ימין, שהגיע ליד עליונה הזו, שהיא יד שמאל הנקראת יד חזקה, ונקראת ג"כ עליונה, משום שמאירה רק ממטה למעלה. וכיד הזו יצאו ממצרים, שנאמר, בחזק יד הוציאך ה' ממצרים. ומתחברים יחד, משום שמספרם שוים, חשוב י' ל' ד' לר', שוים הם זה לזה. רוצה לומר, השם יד הגדולה והשם יד העליונה שיוצאים יחד, הם שוים באותיותיהם ומספרם כמספרם, שהיחוד קבל שתי י"ד, שתיים ביחד, דהיינו שהימין והשמאל נתחברו יחד.

(סג) כיצד לא אתמנעו וכו': שואל, כיצד לא נמנעו חיבורם זה מן זה, והם אינם שוים. כי זו נקראת גדולה וזו נקראת חזקה. ומשיב, נתבאר החיבור של שנים אלו, מטעם שבאותיותיהם י"ד הם שוים בענין, אע"פ, שהשנים אינם מתבארים לגמרי בעינם. כלומר, כיון שבשם יד הם שוים זה לזה, כבר יתכן שיתחברו יחדיו, אע"פ שזו נקראת גדולה וזו חזקה. מאלו ב' ידים, נבראו שמים וארץ, וכל שעמהם.
 י' ל' ד' ל' ד' וכו': פירושו. אחר שהזהיר (דפרי דף ר"ד ע"א)

שמהן דאתקריאו יד
 באר גודל חשיבות היחוד של ב' הידים, יד הגדולה ויד החזקה, שמיחוד הזה נבראו שמים וארץ ומלואם, ואע"פ שהן רחוקות זו מזו, כי יד הגדולה היא בחינת ימין ויד החזקה היא בחינת שמאל, מכל מקום, כיון ששתיהן נקראות י"ד, יש בהן בהוראה זו, של המלה י"ד, ענין משותף זו לזו, וע"כ הן מתיחדות על פי המלה יד, ועתה בא הזהר לבאר בפרטות, איך הן מתחברות זו עם זו במשקל המלה י"ד, על פי עשר הספירות שבכל אחת מהן.
 ונודע כי הג' ראשונות של כל מדרגה, נבחנו: באותיות הפשוטות של שם המדרגה לספירת הכתר שבה. והמילואים של אותיות הפשוטות הן חכמה שבה. ומילוי המילואים הן בינה שבה. (כמו שמבואר באורך, בעץ חיים, שער י"ח רפ"ח ניצוצין פרק א' ובי' ע"ש. וביתר ביאור בספרי פנים מסבירות על ע"ח דף קפ"ז ענף ל"ב עש"ה). כי תקח את השם י"ד, הרי האותיות י' ד' הפשוטות, ספירת הכתר שבה, ואותיות המילוי של י' ד', דהיינו יוד דלת, הן ספירת החכמה שבה. ואותיות מילוי המילוי

(בַּעֲגוּל ב' שְׁבִתוֹךְ הַעֲלִיּוֹן בַּיָּמִין הָעֲגוּל) י' לִי, ו' לְו' לְד' ד'. (ובְשָׁמָלוּ) לְד' ד', לְל' ל', לְת' ת'.

(בַּעֲגוּל ג' שְׁבִתוֹךְ הַב' בַּיָּמִין הָעֲגוּל) ד' לְד' ל' לְל' לְת' ת'. (ובְשָׁמָלוּ) לְל' ל', לְמ' מ', לְד' ד', לְת' ת', לְו' ו'.

(בְּמִרְכָּז אֱלוֹ הָעֲגוּלִים) ו' לְמַעְלָה, (וּמִמַּחְתָּיו) י"ה י"ה (וּמִמַּחְתָּיהֶם) שְׁדִי, (וּמִמַּחְתָּיו) מִרְכָּבָה דְאֶבְהֶן יִשְׂרָאֵל.

וְאֵינּוֹן סְפִירָא קְדָמָאָה: דְּהִיא פְתָרָא עֲלָאָה. א תַּנְיָנָא: א בְּכָל מְקוֹם עֵינֵי ה' צוֹפוֹת רְעִים וְטוֹבִים. ב תְּלִיתָאָה: הֵם מְסִיעֵתָן לְשָׂמָא חַד ו' ג דְּעֶבֶד בְּמָה אֲתוּוֹן בְּאַרְעָא דְּמַצְרַיִם.

מסורת הוזהר

(א משלי ט"ו)

חלופי גרסאות

א ליג תנינא (ס"י). ב ליג חלייתא (ס"י). ג דיעבר (אה"ל).

מאמר

הסולם

שמהן דאתקריאו יד

שהיא ספירת הבינה שבה כנ"ל. שהן י' ו' ד' ו' ד' ל' ת', שהן, יוד וו דלת, דלת למד תו, הן ספירת הבינה שבה. על פי זה מצויר הוזהר כאן ג' עגולים זה תוך זה, לג' ספירות הראשונות, שבהעליון מתיחדות אותיות הפשוטות י"ד מיד הגדולה, עם אותיות הפשוטות י"ד מיד החזקה. וז"ש הוזהר י' ל"י ד' ל' ד', דהיינו כתר של יד הגדולה עם הכתר של יד החזקה. כי אותיות הפשוטות של השם מרמות על כתר. ובעגול ב' שבתוך העליון מתיחדות אותיות המילוי של י"ד מ"ד הגדולה, שהן י' ו' ד' ד' ל' ת', עם אותיות המילוי של י"ד מ"ד החזקה, שהן י' ו' ד' ד' ל' ת', וז"ש הוזהר י' ל"י. ש"י דיה הגדולה מתחברת עם י' דיד החזקה. וכן ו' ל' וכן ל' ד' דיד הגדולה עם ד' דיד החזקה. ואלו כתובים בימין העגול. ובשמאל העגול כתובים המילואים של הד' דהיינו ד' ל' ת' וז"ש הוזהר, ל' ד' ד'. שהד' דיד הגדולה מתחברת עם הד' דיד החזקה. וכן ל' ל' ל' ד' ד' הגדולה מתחברת ה"ל דיד החזקה. וכן לת' ת'. שהת' דיד הגדולה מתחברת עם הת' דיד החזקה. והטעם שמילויי ה"י כתובות לימין העגול ומילויי ה"ד כתובות בשמאל העגול, הוא משום שעצם ה"י רומזת על חכמה, שהיא ימין ועצם הד' רומזת על הבינה שהיא לשמאל החכמה, אמנם בדרך כלל עגול ב' היא חכמה, להיותו בחינת המילוי כנ"ל. ובעגול ג' שבתוך השני מתייחדות מילוי המילוי של השם י"ד מיד הגדולה עם אותיות מילוי המילוי משם י"ד מיד החזקה.

(דפויו דף ר"ד ע"א)

(סד) ויאמר יעקב אל יוסף אל שדי נראה אלי בלוח בארץ פנען. ר' אבא אמר, לוח דא ירושלם עלאה, דאשקאה שכינתא בינהא, אמר יעקב עלאה לתתא, הב לי ברכתא ודהוא בעי, לאנפיש יתכון אנא, ולימיתן ית ארעא לבניכון. לוח ז' ז' ירושלם עלאה, יב קב"ה, הב ברכתא דהוון ברכה דא על ידיה, בארעא קדישא, אבל ברא, לארעא אחרא, לא י'הא ברכתא י'.

(סה) ר' אלעזר פתח ואמר, מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו, קב"ה קרא לישראל אחים ורעים, מאי ברכתא י'הב לון, דיהון האי עמא דקנא תחות ידיה, ולמהוי עליהון נטיר.

(סו) ופאה חולקהון דהאי עמא דקנא, דהוא עליהון, דאקרי בנים חביבים יתיר מעלאה, פתיב ו' בנים אתם כלה, כא פלא בדיל דא. מאי הוא, בדיל דאשתלים שמא בחותמא דלהון, דאינון גזירין.

(סז) ת"ח, באנפוי דאינשא שמא דקב"ה, וחסרא יו"ד מניה, ולא אשתלים, אתא אברהם וחיבב לקב"ה, וא"ל בך אשתלים שמא, ואתגזר, ואשתלים שמא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (בראשית מ"ח.) ב (משלי כ"ז) ח"ב קפב. רכו: ג) לך א בלח וגו'. ב ל"ג דא. ג דאשרי. ד לתתא; לא יפיש יתכון אנא ולמיתן ית ארעא הדין לבניכון ול"ג מן לתתא ניצ צ"ב.
עד לח (אה"ל). ה לה. ו והוא. ז רעי. ח ל"ג אנא. ט ולליתן. י מוסיף ארעא הדין. יא ל"ג זו. יב דקב"ה י'הבא ירותא דיהבין ברכאן. יג כ"ג אה"ל ובס"י רברבא. יד רבייא (ס"י); דכ"א. טו דכ"א. טז להוי. יז ברפוס זולצבך וקרמונה נדפס כאן ב' שורות שורה א': שדי יו"ד לוא"ו וא"ו לדלית דלית למ"ד למ"ד לתי"ו. שורה ב': דלית ד' לית [לית] ה' ללמ"ד מ' לדי' מ' ל"ד ד' לית ה"א לאלף. שורה ג': הוי"ה. שורה ד': יה. שורה ה': מרכבה אבהן ישראל. יח ורעים כ"ד"א למען אחי ורעי (אה"ל). יט מוסיף דאקרי בעלאה (ס"י). כ מוסיף ל"י אלקים (אה"ל). כא מוסיף מאי כלא (ס"י).

דרך אמת א] מבקש להרבות אתכם ולתת לכם את הארץ.

נראה אלי בלח

הסולם

מאמר

את ישראל, שואל מהו הברכה שנתן להם, ומשיב, שעם הזה, יהיה טהור תחת ידיו, ושיהיה שומר עליהם. פירוש. שמחמת ברכה זו מסבב על ישראל סבות הנראות כמו עונשים, וע"כ מסיים הכתוב קצ"ה תחשב לו. כי אינם מבינים שהן לטובתם, כדי שתתקיים הברכה.

היות בו אותיות מלוי המלוי, העוזרים ומשפיעים אל הו' של שם הוי"ה שהוא ז"א, שעשה הרבה נסים בארץ מצרים.

מאמר נראה אלי בלח

(סד) ויאמר יעקב אל יוסף וגו': ר' אבא אמר, לוח, זה ירושלים העליונה, דהיינו בינה, שהיא משרה השכינה ביננו. אמר יעקב העליון, שהוא ז"א, ליעקב שלמטה, הבינה, נתנה לי ברכה, שהוא רוצה להרבות אתכם ולתת את הארץ לבניכם. לוח, שהיא ירושלים העליונה, בינה, שהוא הקב"ה, נתן ברכה, שברכה זו תהיה על ידו בארץ הקדושה, אבל מבחוזן לארץ, לארץ אחרת לא יהיה הברכה.

(סו) זכאה חולקהון וכו': אשרי חלקם של עם הזה הטהור שהוא שומר עליהם, שנקראים בנים חביבים יותר מעליונים, שכתוב, בנים אתם לה', והכל בשביל זה. שואל, מה הוא בשביל זה, ומשיב, משום שנשלם השם שדי בחותם שלהם, שהם נמולים. כמ"ש לפנינו.

(סז) ר' אלעזר פתח וכו': ר"א פתח ואמר, מברך רעהו בקול גדול בבקר השכם קללה תחשב לו. הקב"ה קרא את ישראל אחים ורעים. ושיעור הכתוב, מברך רעהו, היינו הקב"ה מברך

(סז) ת"ח באנפוי דאינשא וכו': בוא וראה בפניו של אדם יש השם של הקב"ה דהיינו ש', וחסר ממנו י', ולא נשלם. כא אברהם וחיבב את הקב"ה, ואמר לו הקב"ה, בך

(דפו"י דף ר"ד ע"ב)

בְּיִוֵּד דְּמִילָה. בְּאַנְפוּי דְּאַנְשָׁא שִׁינן דְּשֵׁדִי, וְד', חֶסֶד יוֹד, אֲשֶׁתְּלִים בְּיִוֵּד דְּמִילָה, וּכְדִין אֶקְרוּן בָּנִים לֵה', בְּנִין קְדִישִׁין.

סח) וְכֵד מְסַבֵּין לֵיהּ לְהַאי אֶת קַיִמָא קְדִישָׁא, וְעָאִיל לֵיהּ לְרֶשׁוּ אֶחְרָא, סְלִיק מְנִיָּה הַאי « קְדוּשָׁא דְּחֻתְמָא, וְהוּא כְּמָה דְּחָרִיב עֲלֵמָא, וְסָאִיב חֻתְמָא, דְּאֲשֶׁתְּלִים בִּיָּה שְׂמָא דְּקוּדְשָׁא בְּרִיָּה הוּא, וְהָא הוּא חָרִיב עֲלֵמָא.

סט) ר' אָבָא הָוָה אָזִיל מְקַפּוּטְקֵיָא, וְהָוָה עֲמִיה רַבִּי יוֹסִי, עַד דְּהָוּוּ אָזְלִי, חָמוּ חַד בִּינָה דְּהָוָה אֶתִּי, וְרִשִׁימָא חַד בְּאַנְפוּי, אָבָל ווִי לֹון לְחִיבֵיָא, דִּימוּחוּן בְּלָא תְּשׁוּבָה, דְּלָא יַעֲדִי מְנִיָּה רִשִׁימָא, לָא בְּעֲלֵמָא דִּין, וְלָא בְּעֲלֵמָא דְּאֶתִּי.

ע) « וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַנְּנִי מִפְּרָךְ וְהִרְבִּיתִּיךָ. רַבִּי אָבָא פִּתַח וַיֹּאמֶר, הַאי קָרָא « לָא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב וְלָא עֲתָה פְּנִי וַיְחַרְרוּ. וְכִי אֵינִישׁ דְּאָמַר טַב לְבִינָה פְּרוּתִיָּה. דְּאֵי לָא יִשְׁלִים מַה דְּאָמַר, « אֲפֹהִי מִתְּבַיְשָׁן, עֲאכִי מִן עֲלָאֵי וְלְבִינָה, « דְּאֵי לָא וּמִיָּתִי « כָּל טַב דְּאָמַר עַל « בְּנוּהִי, יִאֲנָפוּהִי מִתְּבַיְשָׁן.

עא) « אָמַר קַבִּיָּה יְבִיָּה, אָנָּא יִישְׁרָאֵל יִי עֲלָאָה, דְּאַנָּא טוּ מִפְּשִׁינְךָ וְאַסְגִּינְךָ. הַאי בְּרַכְתָּא טוּ דְּנִהִיב לִי, וְאַתָּן יַת אַרְעָא יִי הִדָּא לְבְּרִיכּוֹן, לָא יִי הָוָה בְּאַרְעָא, יִי לָא הָוָה עֲמַהוּן. כִּד כִּיָּתִי קִיְצָא דְּמִשִׁיחָא « וַיִּשְׁתְּלִים, אָמַר קַבִּיָּה, לָא עֲתָה יְבוּשׁ יַעֲקֹב, כִּד כְּעֵן אֲנָפוּי דְּיַעֲקֹב כִּד דְּלַעֲיָלָא, לָא מִתְּבַיְשָׁן כִּד מִדְּאָמַר לְהוֹן כִּד וְנִתְמִי, אָרִי עַד כְּעֵן לָא הָוּוּ בִּידֵיהּ, וְהָוּוּ כִּד אֲנָפוּהִי מִתְּבַיְשָׁן, כְּעֵן דִּילֵיהּ כִּד מְסַתִּיעַ מִן קְדָם מְאָרִי שְׂמִיָּא וְאַרְעָא.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א קדושה. ב כסי' מוסיף בסוגרים באנפוי (וכר' כדאיתא בפ' אחרי מות ע"א ב'). ג ל"ג ואמר. ד דלא ול"ג אי. ה אנפוי. ו ל"ג לבינ' (אה"ל). ז מאית. ח ל"ג כל טב. ט ברוהי. י אנפוי. יא א"ל קביה. יב לי (אה"ל). יג ל"ג ישראל. יד לעלאה. טו מפשא לך. טז ריהב. יז ל"ג הרא. יח הוא. יט לא הכא עמכו. כ אתי. כא וישלים. כב מוסיף כען לא; לאו. כג לעילא. כד כדאמר. כה אתן; יתו. כו אנפוי. כז מסתייעא; מסיעעא.

דרך אמת א] אם לא יביא מה שאמר על בניו להיות הבטחה גמורה אזי היו פניו מתביישים שאחר שהבטיח יעקב עליהן ישראל סב"א לתת להם את הארץ ולהרבות אותם עתה כשיקיים דבריו לא עתה יבוש יעקב וגו'.

הסולם

מאמר

בך ישתלם השם. ונמול, ונשלם השם ב' של המילה. כי בפניו של האדם ש' דשדי. והיינו ב' עינים וחוטם באמצע, ובורועו יש ד', וחסר י', ונשלם ב' דמילה. ואז נקראים בנים ל'ה' בנים קדושים. סח) וכד מסאבין וכו': וכאשר מטמאין לאותו אות ברית קדש, ומכניס אותו לרשות אחר, דהיינו שעובר בו עבייה, נסתלק ממנו קדושת החותם הזה, והוא כמו שמחריב העולם, כי טמא החותם שנשלם בו השם של הקב"ה, והרי הוא מחריב העולם. כי מפסיק השפעת הקב"ה אל העולם. סט) ר' אבא הוה וכו': זה יתבאר במקומו, בזהר אחרי אות שמ"ג. בע"ה. (ופר"י דף ר"ד ע"ב)

הנני מפרך והרביתיך

ע) ויאמר אלי הנני מפרך וגו': ר' אבא פתח ואמר, מקרא הזה, לא עתה יבוש יעקב וגו'. וכי אדם המבטיח טוב לאדם כמהו, ואם לא יקיים מה שאמר, הרי פניו מתביישים, על אחת כמה וכמה, הבטחה הכאה מעליונים לבן אדם, אם אינו מביא כל הטוב שאמר על בניו, הרי פניו מתביישים. עא) אפר קב"ה וכו': אמר הקב"ה לו, ליעקב הנני מפרך והרביתיך בברכה הזו שנתן לי הבניה, (כנ"ל אות ס"ד ד"ה ויאמר יעקב) ואתן את הארץ הזאת לבניכם. ובניו אינם בארץ, והקב"ה אינו עמהם. שזאת הוא בושה כביכול שמבטיח ואינו מקיים, וכאשר יבא הקץ של המשיח ותתקיים הבטחתו, אמר הקב"ה לא

עב) כִּמָּה * דַּאֲמַרִּינֵן, בַּאֲנַחְנָא דַעֲמַלְק, פִּד יִשְׁתַּלִּים קִיְצָא, לָא יְהֵא אָלָא בַתְּקוּף יָדָא, כִּמָּה דַהֲוִית בְּיוֹם קָרְב, * גִּיּוֹצָא ה' וְנִלְחַם בְּגוֹיִם זִהְהִם, דִּיִּדְיָה וְלָא אַחְרָא.

עג) וְעַתָּה שְׁנֵי בְּנֵי הַנּוֹלָדִים ה' לָךְ, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַמָּא, דַּאֲתַרְיָהוֹן בְּגִלּוּתָא, וּבְנוֹי דְקַב"ה, וְדַאֲתַיִלִידוּ בֵּינֵי עַמְמֵינָא. * תַּנָּא א"ר יוֹסִי, יִשְׂרָאֵל, פִּד יְהוֹן בְּאַרְעָא קַדִּישָׁא דִּישְׂרָאֵל, דֵּר בְּאַרְעָא, פִּד יִיְתִי מְשִׁיחָא, יְהוֹן עִם * אַחוּהוֹן דִּילְהוֹן י" בַּאֲתַרְיָהוֹן, י"ב דִּלָּא אַתְקַרִּי י" גִּלּוּת, אָלָא י" לְמָאן דַּאִיְהוּ דֵּר בְּאַרְעָא נּוֹכְרָאָה, אִינּוֹן * אַתְקַרִּין גְּלִיין.

עד) * וְזַכְרְתִּי אֶת בְּרִיתִי יַעֲקֹב, * וְא"ו * יִתְיַרְה, תִּיתִי * וְא"ו * דַּאֲסַפְלַקַת פִּד כ * אַתְחַרִּיב בֵּיתָא, וְתָהָא כ" סִיּוּעָא לִיעֲקֹב, פִּד כ" יְהֵא דָא, וְיְהֵא לְבָרָא קַדִּישָׁא אַרְעָא אַחְסַנַת כ" עֲלַם, וְיְהוֹן כ" בְּנוּהֵי בְּאַרְעָהוֹן, דִּדְאָרו כ" מְקַדְמַת כ" דָּנָא, כ" זַכָּאָה חוּלְקָהוֹן.

עה) פָּעַן כ" בְּרִיא, דַּהֲוָה עֲרַעַן ס" להוֹן, דַּאֲתַגְלִיאוּ מִן י לְבַר לְאַרְעָא וְאֲתַנְשִׂאוּ, וְאֲנַפִּישׁוּ, * וְיִימָא יַעֲקֹב עֲלָאָה כ" לְתַמָּא, בְּרִי דִילָךְ דַּאִינּוֹן כ" לְבַר לְאַרְעָא דַּאֲתַיִלִידוּ בְּגִלּוּתָא, בְּכָל אַרְעָא וְאַרְעָא, עַד דַּאֲנָא אִיעוּל לְמַצְרָאֵי, כ" וְאַעֲבִיד

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א דאמרנא אמר. ב אנחא. ג מוסיף כ"א ויצא. ד ל"ג חס; מוסיף הם ביום הלחמו. ה מוסיף לך וגו'. ו ברוחי. ז דאתגליא. ח תאנא. ט אחתון. י דלון; דלון (ס"י). יא בתריהון (ס"י). יב ולא. יג גליין. יד למה דהא. טו אקרון. טז ו'. יז ל"ג יתירה. יח ו'. יט דאסתלק. כ אחתת. כא סיעתא. כב מוסיף יתי מגלותא יהא. כג עולם. כד ברי. כה מן קדמת. כו מוסיף ונא בארעהון. כז מוסיף כבר וכאה. כח ברי. כט מוסיף להון תהון אולין וברבין. ל ברא. לא יימא; ומא. לב לתתאה. לג ברא. לד ואעבד.

הסולם

מאמר

ועתה שני בניך הנולדים ועתה שיבא המשיח, יהיו עם אחיהם במקומם, כי לא נקרא גלות אלא למי שהוא יושב בארץ נכריה, והם נקראים גולים, פירוש. אבל אלו שיושבים בארץ ישראל אינם נקראים גולים ואינם בגלות אפילו בטרים שיבא המשיח. ולפיכך מדייק הכתוב הנולדים לך בארץ מצרים, שהם נכתבים כגולים, ולא הנולדים בארץ ישראל.

לא עתה יבוש יעקב, עתה, פניו של יעקב של מעלה, לא יתביישו מחמת שאמר להם ונתתי את הארץ הזאת לזרעך וגו', כי עד עתה לא היה בידו לתת להם, והיה פניו מתבישים ועתה, הבטחה שלו נתקיימה מלפני אדון השמים וארץ. עב) כמה דאמרין וכו': כמו שאמרנו (לעיל אות ס"א) שמלחמת עמלק כשיושלם הקץ, לא יהיה אלא בחוזק יד, כמו שהוא ביום קרב, שכתוב, ויצא ה' ונלחם בגוים ההם כיום הלחמו ביום קרב. הוא עצמו יצא, ולא אחר.

עד) וזכרתי את בריתי יעקוב: הו' של יעקב יתירה היא, וזה יורה תבא הו' שנסתלקה כשנחרב הבית ותהיה עזרה ליעקב בעת שיהיה זה דהיינו הגאולה, ותהיה לבן הקדוש יעקב ארץ אחוזת עולם, ויהיו בניו בארצם שגרו בה מקודם לכן, אשרי חלקם.

מאמר ועתה שני בניך וגו': זהו ישראל למטה שמקומם בגלות, והם בניו של הקב"ה הנולדים בין העמים. כולומר, שהכתוב שני בניך הנולדים לך בארץ מצרים, סובב על ישראל שהם בגלות העמים, כי ארץ מצרים כולל לכל הגליות כנ"ל בתחילת הפרשה. למדנו אמר ר' יוסי, ישראל שיהיו בארץ ישראל הקדושה יושבים בארץ.

עה) כען בריא דהוה וכו': עתה, בנים שקרה להם שהגלו לחוץ לארץ ונשכחו, שהיא בחינת מנשה, ופרו ורבו, שהיא בחינת אפרים, (כנ"ל אות ל"ו ד"ה ויהי) ויאמר יעקב העליון, שהוא ז"א, לשלמטה, הבנים שלך שהם

להון דינא, * על חוביהון, א לאו אָנא ב מסקית בָּרַךְ, ג דַּתְּבְּרִיאוּ בְּגִלוּתְא, ד לְבַר לְאַרְעָא הּ בְּאַרְעָא וּרְחִיקָא, ז אַע"ג דַּיִנוּן סְגִיִּין, ח וְאַתְנָשִׂאוּ, ט דִּילִי אִינוּן, י פִּד חַזִּיתִי דָּא גְלוּתְא דְּלֵהוּן, יא וְאַסִּיתִי * לְכִיבִיהוּן, יב וְשִׁמְעִית קְלִיהוּן. יג רְאוּבֵן: * כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִי. יד שְׁמַעוֹן: * כִּי שָׁמַע ה' כִּי שָׁנוּאָה אֲנָכִי, טו וְחָשִׁיב בְּלִבָּךְ, טז פְּאִילוּ יְהוּיִין * קְרַמִּי אִינוּן, יז וּמְדַנְתוּב מִמְצָרָאִי, יח מְלֻמְעַבְד דִּינָא, יט נְסִיק יְתֵהוּן י מְאַרַע גְּלוּתְא.

עו) רַבִּי אָבָא אָמַר, כ מִהֲבָא * וְהִבִּיאוּ אֶת כָּל אַחֵיכֶם מִכָּל הַגּוֹיִם מִנְחָה לָהּ, כא צְבִי לְמִימְרָא, כב פִּד יְהָא קב"ה בְּדִינָא בְּמִצְרָאִי, כג בְּעַדְנָא הֵיאָה יִיתוּן כָּל עַמְמֵיָא מִנְחָה, כד שְׁמַעוּ שְׁמוּעָה דְּקב"ה, כה הִינּוּ * וְנִהְרּוּ אֵלֵיוּ כָּל הַגּוֹיִם.

עז) כִּתְנָא, כו אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, כז עֲתִיד קב"ה כא לְמִיעַבְד לְכָל זַפְּאָה וְזַפְּאָה, חוּפָּה בִּירוּשָׁלַם, כח קוֹל שְׁשׁוֹן וְקוֹל שְׁמַחָה קוֹל חֲתָן וְקוֹל כְּלָה, כט פִּד תִּיתּוּב מְטוֹרֵנִיתָא לְמִלְכָּא, לו וְעֵבִיד לָהּ אַרוּסִין, לז הַה"ד * צְאִינָה וְרַאֲיָנָה וְגו' בְּיוֹם חֲתוּנָתוּ וּבְיוֹם שְׁמַחַת לְבוּ זָה * בְּנִין בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שְׂיִבְנָה בְּמַהְרָה בְּיַמֵּינוּ.

עח) וּמִוֹלְדֵתְךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֵת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יֵהִיוּ, דָּא יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, לְאַבְהוֹן.

מסורת הזהר

א) (בראשית כט). ב) (שם ח"א רלו. ג) (ישעיה ס"ו) וירא קמ"ד צ"ב. ד) (שם ב') ח"ב קפט: קצ. רלב: ח"ג רע. ה) (ירמיה ט"ז). ו) (ש"הש ג') ב"א ר"ג צ"א.

חלופי גרסאות

א לה. ב מסיק ית. ג דאתרכיאו. ד ברא: לבר (ד"א). ה בארע. ו ה"ג קרימונה ואה"ל ובס"י ל"ג רחיקא. ז ה"ג קרימונה ואה"ל ובס"י דיליה ול"ג אינון. ח מוסיף אודמן כד. ט לכאביהו. י ואשיב. יא קדמאי. יב ומרכחוב. יג מוסיף אמר מלמעבד. יד בארע. טו ל"ג אמר. טז סכי. יז עדראי. יח שמעא שמועא. יט ה"ה"ד. כ תאנא. כא למעבד. כב מוסיף דכתיב קול. כג יתעבד להון. כד ל"ג מן הה"ד עד ביום חתונתו זה. כה ל"ג זה. כו ל"ג בנין.

מאמר

שהם בחוץ לארץ, שנולדו בגלות בכל ארץ וארץ, מטרים שבאתי למצרים ועשיתי בהם דין על עוונותיהם, אין אני חושב לבניך כל אותם הנבראים בגלות בחוץ לארץ בארץ נכריה, ואע"פ שהם רבים, שהיא בחינת אפרים, ונשכחו, שהיא בחינת מנשה כנ"ל, בנים שלי הם, וכשראיתי גלות הזה שלהם רפאתי את מכווביהם ושמעתי תפלתם. ראוּבֵן כִּי רָאָה ה' אֶת עֲנִי. שמעון כי שמע ה' כי שנואה אנכי. כלומר שזהו שאמר הכתוב, אַפְרַיִם וּמְנַשֶּׁה, דהיינו שפרו בגלות ונשכחו בגלות, כְּרְאוּבֵן וּשְׁמַעוֹן יֵהִיוּ לִי, דהיינו שיראה את עניים, וישמע את תפלתם ויגאלם, כהוראת השמות ראוּבֵן וּשְׁמַעוֹן. וחשוב בלבך כאלו הם לפני, וכשנחזור ממצרים, הכוללת כל הגליות כנ"ל, אחר שיעשה בהם הדין, נוציא אותם מארץ גלותם.

עו) ר' אבא אמר וכו': ר"א, מכאן נשמע שאחר שיעשה דין במצרים, הכולל כל הגוים (דפ"י דף ר"ד ע"ב *) דף רט"ו ע"א).

הסולם

ועתה שני בניך הנולדים יגאלו ישראל מגלות. שנאמר, והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה'. הכתוב רוצה לומר, כשיהיה הקב"ה בדין במצרים, דהיינו בכל האומות, כמו שכתוב במקרא הקודם לזה, בעת ההוא יביאו כל העמים מנחה, כאשר שמעו שמועה של הקב"ה, והיינו ונהרו אליו כל הגוים.

עז) תנא אמר ר"ש וכו': למדנו אר"ש, עתיד הקב"ה לעשות לכל צדיק וצדיק חופה בירושלים, כמ"ש קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, שזה יהיה כאשר תשוב השכינה אל המלך ויעשה לה אירוסין. וזהו שכתוב, צאינה וראינה וגו' ביום חתונתו וביום שמחת לבו. ביום חתונתו זה מתן תורה. וביום שמחת לבו זה בנין בית המקדש, שיבנה במהרה בימינו.

עח) וּמִוֹלְדֵתְךָ אֲשֶׁר הוֹלְדֵת אַחֲרֵיהֶם לָךְ יֵהִיוּ: זה ישראל למטה שיולדו לאחר הגאולה, אל האבות, שהם

דאינון * רתיכין, תהא שמהתהון ב ברנא י דאתיילידו י לכתר דנן, על שמא דאחיהון יהון ה אתקרין י באחסנא דלהון.

עט) תאנא, אמר רבי שמעון, ומולדתך: דא ירושלם י דלתתא, * מולדת בית בפרשת עריות, ירושלם לתתא, גוברין דאתיילידו דא ירושלם, בטר דנא, * דיתובון עלמא * למארי שמא י בירושלם, * כד יב אתגיריו לא י אתקרין אלא על שמקן, י דהוא בר ישראל, ולא יתקרין * כד אבהתהון, * גיורא מקפוטקיא, אלא י בשמא י ישראל.

פ) לך יהיו: * י צבי למימר, על שמהיון דישראל יתקרין, על שם * אחיהון יקראו בנחלתם, וכד * תבו * יתחסנון * אלין עם ישראל בארעא, ויסב כל שבטא ושבטא, דידיה * וגוברין מנהון, כל תדא לפום * מניניה.

פא) ונאני בבאי מפרין מתה עלי רחל בדרך וגו', רבי אבא פתח, * כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו', מה כתיב בתריה, * כה אמר ה' מנעי קולך * מבכי ועיניך מדמעה פי יש שךר לפעולתך וגו' י ושבו בנים לגבולם לא אמר וישובו, אלא ושבו, * ככר שבו.

פב) ת"ח אמר רבי אלעזר, בשעתא דיהא דינא על * טורא, תתעטר

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) ויקרא י"ח ח"ג עח. ב) ויצא צ"ח צ"ב. ג) ירמיה מקריבין (ס"י). ו באחסנתא. ז לתתא. ח בין. ט מארי. י ל"ג בירושלים. יא בר; בר; אע"ג דכרי (אה"ל). יב גיורין (ס"י). יג יתקרין. יד ההוא. טו בר. טז גיורא ממצראי גיורא. יז כהא (ס"י). יח דישראל. יט סכי. כ שמקן. כא אחיהם. כב מוסף תבו לא (ס"י). כג יחסנון. כד ל"ג אלין. כה גוברין. כו תנינא. כז ל"ג כה אמר ה'. כח ל"ג כה אמר ה'. כט מבכי וגו'. ל ושבו וגו'. לא מוסף כלומר ככר. לב טוריא.

דרך אמת א] ר"ל על שם ישראל יהיו נקראים.

הסולם

מתה עלי רחל

מאמר

אחיהם יקראו בנחלתם, וכאשר ישובו ינחלו עם ישראל בארץ, ויקח כל שבט ושבט את שלו וגם כשביל אנשים משלהם, מהגרים, וכל אחד ינחל מן הארץ לפי מנינו.

שהם מרכבות, יהיו שמותיהם בסוד שנולדו לאחר מכאן, דהיינו לאחר הגאולה, על שם אחיהם יקראו בנחלתם.

מאמר מתה עלי רחל בדרך פא) ואני בבאי וגו' מתה עלי רחל וגו': רבי אבא פתח. כה אמר ה' קול ברמה נשמע וגו' מה כתוב אחריו, כה אמר ה' מנעי קולך מבכי וגו' כי יש שךר לפעולתך וגו', ושבו בנים לגבולם. ושואל, אינו אומר וישובו לשון עתיד, אלא ושבו שכבר שבו, הלא הכטחה היא לעתיד, והיה לו לומר, וישובו בנים לגבולם.

עט) תאנא אמר ר' שמעון וכו': למדנו, אר"ש, ומולדתך, זהו ירושלים של מטה, דהיינו המולדת שלך. כי הכתוב, מולדת בית, בפרשת עריות הוא ירושלים של מטה, ושיעור הכתוב הוא, האנשים אשר יולדו בירושלים הזו לאחר מכאן שישבו העולם לאדון השמים, כי יתגיירו לאחר הגאולה, לא יקראו אלא על שמות בני ישראל, ולא יקראו על שם אבותיהם כגון גר מקפוטקיא, אלא בשם ישראל.

פב) ת"ח אמר ר' אלעזר וכו': ומשיב, בוא וראה, אר"א, בשעה שיהיה הדין על ההר

פ) לך יהיו: יהיו: הכתוב רוצה לומר, על שמותם של ישראל יקראו, והיינו, על שם (דסרי דף רט"ו ע"א)

מטרוניתא על טורא, והיא סברת דבניהון אבדין בדינא, ורזא כרני עקרה לא ילדה פפחי רנה וצהלי וגו', ותנא, סגין יהון בני פרסיא, מן דידה, הה"ד פי רבים בני שוממה מפני בעולה, ותיתוב מטרוניתא לבעלה, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.

פג) מן קדמת דנא, תימא מטרוניתא לקב"ה פניא זדילי אן. תימא לה בדינא. היא תסבר דאבדין בדינא, ובכה על דינא לבניא דידה, יא פי

מסורת הזהר

(א) (ישעיה נ"ד) ח"ב קג: ב) (זכריה י"ד) כ"א ע"ד צ"א. א כד בניהון, ב לא חלה ול"ג וגו'. ג תנא. ד כופרין. ה דידיה. ו מוסיף וכד תתוב; אמר. ז דילן ול"ג אן. ח ימא. ט ברנא. י בניא דילה. יא וכאבא אמר סגיא אית.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

מתה עלי רחל
את כל המקבלים ממנה במצב ההוא, לנאבדים, מרוב הדינים המושפעים ממנה במצב הא' הזה, כנ"ל, וע"כ השכינה מכונה במצב הזה, בשם עקרה, כי אין לה בנים, דהיינו מקבלים, כי כל המקבל ממנה נאבד. ורזא רני עקרה לא ילדה וגו', דהיינו בגמר התקון שתתקון עצם המלכות לגמרי, ולא תצטרך עוד לקבל מתוקים מן הבינה, אז נאמר רני עקרה וגו' ולמדנו שהוא מטעם, כי פגין יהון בני כרסיא מן דידה, כי כל אלו שקבלו ממנו במצב הא' בהיותה במדרגת כסא אל הבינה, שנאבדו מן העולם מרוב הדינים שבה כנ"ל, הנה עתה חזרו כולם לתחיה, ומה שחשבה השכינה שהיא עקרה בלי בנים במצב הא' תראה עתה שהבנים ממצב הכסא הם מרובים מפנים שלח עצמה, דהיינו מבנים ממצב הב', שמטרים התקון רק היא היתה בעלת בנים כנ"ל. הה"ד כי רבים הם בני שוממה דהיינו בני הכסא הם רבים, מפני בעולה, דהיינו מבני מצב הב', שרק היא היתה בעולה וכת בנים. וזה שמסיים תיתוב מטרוניתא לבעלה בסו"ה ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד. כי מטרים גמר התקון נאמר רק הויה אחד, כי השכינה נכללת בז"א שנק' הויה, אבל בגמר התקון נאמר גם ושמו אחד כי תהיה מתוקנת בפני עצמה. כמ"ש זה לעיל (בראשית א' דף קי"ח ד"ה וכיאור הדברים, ע"ש).

פג) מן קדמת דנא תימא זכו: מקודם לכן תאמר השכינה לבעלה, הבנים שלי, ממצב הא'. היכן הם, ויאמר לה שהם בדין, והיא חושבת שנאבדו בדין, והיא מבכה על בניה שנאבדו בדין, שז"ס קול ברמה נשמע רחל מבכה על בניה, והוא יאמר לה מנעי קולך מבכי

ההר, והשכינה תתעטר על ההר, דהיינו שתקבל שם מוחין, המכונים עטרה, והיא חושבת אז שבניה יאבדו בדין, ואינו כן, והסוד הוא, רני עקרה לא ילדה פפחי רנה וצהלי וגו' למדנו. רבים יהיו בני הכסא, מן בניה עצמה, וזהו שכתוב, כי רבים בני שוממה מבני בעולה. ואז תשוב השכינה לבעלה, ביום ההוא יהיה ה' אחד ושמו אחד.
ביאור הדברים. כבר ידעת ששני מצבים יש להשכינה, א) בזמן שהיא רביעי לאבות, שקומתה שוה לז"א שה"ס חג"ת שנקראים אבות ונקראים הרים, כי שניהם הם כסא אל הבינה, ואז הוא שלשת רגלי הכסא שהם חג"ת, הנקראים הרים, והשכינה היא רגל רביעי אל הכסא. ונחשבת אז גם היא בסוד הר כמו החג"ת. ובמצב זה היא בבחינת אחורים ודינים. מצב ב) הוא, שחוזרת ונבנית בבחינת פנים ורחמים, אבל אז מתמעטת קומתה ואינה ראויה עוד להיות כסא אל הבינה, אלא שנעשית מקבלת מז"א, דהיינו שיוורת לבחי' נה"י, אבל הם מזדווגים אז בבחי' פנים בפנים, ורחמים. וכל המוחין, ולידת נשמות ישראל, באים ממצב הב' הזה, כי במצב הא' היא מלאה דינים, וכל המקבלים ממנה אז, נאבדים. (וענין זה כבר נתבאר לעיל פרשת וירא דף ה' ד"ה ת"ח עש"ה).

זו"ש בשעתא דיהא דינא על טורא, דהיינו שהשכינה תהיה במצב הא' שעלתה לחג"ת שהם הרים, אז שולטים הדינים על ההר כנ"ל, תתעטר מטרוניתא על טורא, היא מתעטרת אז על ההר, שמקבלת מוחין גדולים כמו ז"א, ונעשית בחינת כסא אל הבינה כמוהו, בסוד רגל רביעי, כנ"ל. והיא סברת דבניהון אבדין בדינא דהיינו שחושבת (דפר"י דף רט"ו ע"א)

אָרִי סָגִי אֵיט אַ לֶךְ לְמִי־סָב מִנִּי בְדִלְהוֹן, בִּדְהוֹת עֲמָהוֹן, וְהָא תָּבוּ מֵאַרְעָא יִדְשָׁנָא.

פד) וְכִי לֹא הָוּה יָדַע יוֹסֵף דְּדִמְתָּה אֲמִיָּה, פִּמָּן יִהְיֶה עֲמָה בְּדִימְתָּה. אֲלֵא יֵאמֶר יִשְׂרָאֵל ז'עֲלָאָה, בְּדִימְתִי מִפְּרָקְנִיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל, יִתְתַּעַר מִטְרוֹנִיתָא, וְתִתְתַּעַר יִכְ"י, יֵאֱתָנַח קְרָבָא עִם עֲמִמִּין, וַיִּמּוּתוּן יִבְּמָהוֹן, יִתְקַרְבוּן בְּזַעֲרִי לְמִיתִי יִדְאַרְעָא, יִימַר לָהּ קב"ה, בְּדִימְתָּה הִיא יִבְכָּה, לֹא תִדְחֲלִי, אֲגָרָא לְהוֹן יִבְנִיָא דְּמִיתוּן עַל שְׂמִי, יִתְאַחֲרִינִין הָא תָּבוּ, אֵינּוּן יִתּוּבוּן לְחַיִּי יִמִּיתִיָא.

פה) מָתָה עֲלִי רַחֵל, כִּמְתָה כֹּא עַל כִּי יִיחּוּד שְׂמָא דְּקב"ה, וְע"ד אֲתַמָּר בְּעוּד כְּבָרַת אַרְץ יִבְלָבָא, דְּמִיתוּ עַל כִּי יִיחּוּד שְׂמָא דְּקב"ה, כִּי לְבָר כִּי לְאַרְעָא, בְּאַרְעָא דָּא, כִּי לֹא יָמוּת חַד כִּי מְנַהוֹן.

פו) תָּנָא, א"ר אַבָּא, עֲתִידִין יִשְׂרָאֵל לְאַגְחָא קְרָבָא בְּאַרְחָא דְּאַפְרָתָא, וַיִּמּוּתוּן עֲמָא כִּי סָגִיא מְנַהוֹן, וּבְכַתֵּר פִּן לְחַיִּי מִיתִיָא יְקוּמוּן, יִנְיָמִיר יִשְׁלֻטְנָא יִהְיֶה יִבְלָכוֹן דְּמִיתִין יִבְּאַרְחָא הַדִּין, מְכָל דִּיהָא יִתְקַדְמִיהוֹן בִּירוּשָׁלַם.

פז) וְלָמָּה אֲתַקְרִי שְׂמָא יִתְּבַרְכָּא קְדִישָׁא, יִתְּבַרְכָּא הַדִּין לְחַם,

חלופי גרסאות

א לִיך. ב דהוית. ג רשנאיהו. ד דמיתת. ה מוסיף הא הוה. ו מיתת. ז לעלאה. ח תתעטר. ט ותתעטר. י ככ"י. יא ותאגחא. יב מניהון. יג ויתקברון. יד בארעא; מוסיף דישראל. טו יימא. טז בכאת. יז כהא דמיתו. יח אחרון. יט מתייא. כ ל"ג מתה. כא עלי. כב יחוד. כג מוסיף לבא אפרתה. כד יחוד. כה ברא; ל"ג לבר. כו לאודעא. כז מוסיף שכל לא. כח מניהון. כט סגיא. ל ויתחן (אה"ל). לא שלטנא. לב להון. לג באתרא. לד להון. לה ל"ג דאתרא קדישא.

דרך אמת א] מלת לחם מאפרת בית לחם יהודה רומז על המלחמה שנגזר מהשיי להיות שם לעתיד.

הסולם

מאמר

מתה עלי רחל

פח) מָתָה עֲלִי רַחֵל: מָתָה עַל יַחּוּד שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּבִ"ה, דְּהֵיִינוּ בְּנֵיה שְׁנַהֲרוּ עַל קְדוּשַׁת הַשֵּׁם, וְעַל זֶה נִאֲמַר, בְּעוּד כְּבָרַת אַרְץ לְבַא אֲפִרְתָּה, דְּהֵיִינוּ שְׂמַתּוֹ עַל יַחּוּד שְׂמוֹ שֶׁל הַקְּבִ"ה בְּחוּץ לְאַרְץ, דְּהֵיִינוּ בְּמַלְחָמָה לְבִיאַת הָאַרְץ, כְּנִ"ל בְּבִרְוֵי הַסּוּמֶן, כִּי בְּאַרְץ זֹו, בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, לֹא יָמוּת אֶף אֶחָד מֵהֶם. וְע"כ אֹמֵר הַכְּתוּב, בְּעוּד כְּבָרַת אַרְץ לְבַא אֲפִרְתָּה, שְׁפָרוּשׁוֹ לְבַא לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל. כִּי אַחַר שְׂכָאִים לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל אֵינִם מְתִים עוֹד.

מכני וגוי' כי יש שכר לפעולתך, כי הרבה שכר יש לך לקבל ממני משום שהיית עמהם, וכבר שבו הבנים מארץ השנואה, כי כבר נגאלו. פירוש, שבוה מתרץ מה שאומר הכתוב ושבו בנים לגבולם לשון עבר, כמו שהקשה (לעיל אות פ"א). כי בעת שהקב"ה השיב לה כי יש שכר לפעולתך, כבר היה גמר התקון, וכבר שבו הבנים לגבולם. כמבואר.

פד) וְכִי לֹא הָוּה יָדַע יוֹסֵף וְכו': וְשׂוֹאֵל, וְכִי לֹא יָדַע יוֹסֵף שְׂאֵמוֹ מִתָּה, הֲלֵא הִיא עֲמָה שֶׁם כְּשִׁמְתָּהּ, וְלָמָּה הִיא צָרִיךְ יַעֲקֹב לְסַפֵּר לוֹ אֵת זֶה. וּמְשִׁיב, אֲלֵא יֵאמֶר יִשְׂרָאֵל הַעֲלִיּוֹן, כְּשִׁנְבָא מִן גְּאוּלַת יִשְׂרָאֵל, תִּתְעוּרֵר הַשְּׂכִינְיָה, וְתִתְעוּרֵר כְּנַסַּת יִשְׂרָאֵל וְתִעֲרוּךְ מַלְחָמָה עִם הָעַמִּים, וַיִּמּוּתוּ מֵהֶם מִיִּשְׂרָאֵל, בְּמַלְחָמָה זֹו וַיִּתְקַרְבוּ לְאֵט לְאֵט לְבַא אֶל הָאַרְץ. יֵאמֶר לָהּ הַקְּבִ"ה, כְּשֶׁהִיא בּוֹכָה, עַל בְּנֵיה שְׂמַתּוֹ, אֶל תִּפְחָדִי שֶׁכֵּר יֵשׁ לָהֶם לְבָנִים שְׂמַתּוֹ בְּמַלְחָמָה עַל שְׂמִי, אַחֲרַיִם, שְׂלֵא מִתּוֹ, כְּבָר שְׂבוּ, וְהֵם שְׂמַתּוֹ יִשׁוּבוּ וַיַּחֲיוּ בְּתַחֲתֵי הַמֵּתִים.

פו) תָּנָא אֲמַר ר' אַבָּא וְכו': לְמַדְנוּ אַר"א, עֲתִידִים יִשְׂרָאֵל לְעוּרוֹךְ מַלְחָמָה בְּדֶרֶךְ לְאַפְרָתָא, וַיִּמּוּתוּ עִם רַב מֵהֶם, וְאַחַר כֵּן יִקּוּמוּ לְתַחֲתֵי הַמֵּתִים, וּמִשְׁלָה יִתְרָה תְּהִיָּה לְאוֹתָם שְׂמַתּוֹ בְּדֶרֶךְ הַזֶּה, לְאַפְרָתָא, מְכָל אֱלוֹ שִׁיְהִיו כְּבָר לְפָנֵיהֶם בִּירוּשָׁלַם. כְּלוּמַר, יוֹתֵר מְכָל אֱלוֹ שְׂלֵא מִתּוֹ בְּמַלְחָמָה.

פז) וְלָמָּה אֲתַקְרִי שְׂמָא וְכו': וְלָמָּה נִקְרָא שֵׁם הַמְּקוֹם הַקְּדוּשׁ שֶׁל הַמְּקוֹם הַזֶּה לְחַם שֶׁהַכְּתוּב

(דפריי דף רט"ו ע"א *) דף רט"ו ע"ב

ויחי

א בְּדִיל דְּהוּא מִן בִּשְׁמַא דְּקַב"ה ג בִּיהַ, דִּימוּתוֹן תַּמְּן עַל שְׁמִיָּהּ, י"ד: דִּימוּתוֹן תַּמְּן עַל שְׁמִיָּהּ י"ה, לְחַם בְּגִלוּתָא, בְּדִיל דְּהוּא מִן ז שְׁמִיָּהּ דְּקַב"ה.

פח) א וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף וַיֹּאמֶר מִי אֵלֶּה. רַבִּי אַבְרָם פֶּתַח ב וַאֲמַרְתָּ בְּלִבְבְּךָ מִי יֵלֵד לִי אֶת הַאֵלֶּה, מֵאִי קָא וּמִיָּרִי, יִשְׂרָאֵל לְתַמָּא, תְּזִי דִּייתוֹן בְּנוֹהֵי דִּישְׂרָאֵל ז קְדָמִיָּהּ, פֶּד יִיתוֹן ח מַעֲיִלָם וּמְשַׁנְעֵר וּמְחַמַּת וּמֵאִי הֵיִם י וַאֲכַנְשׁוּ ט פְּלֵהוּ וַיהוֹן ס גִּיאִין, י תִּימָא שְׁכִינְתָא מְאָן אֵינּוֹן יא פְּלֵהוֹן, וְלֹא יב בְּהוֹן פְּסוּל מִבְּנֵי יג נוֹכְרָאָה, יד יִימְרוּן לִיהַ, יוּ אֲנַחְנָא יז פְּלֵנָא יח מְכַרְהַ, וְלִית יט בְּנָא נוֹכְרָאָה בְּהוֹן, יתְּפָרְשׁוֹן דָּא מִן דָּא יי וְכַרְתָּ יי להוֹן פְּחָדָא, וַיִּתְגַּיְרוּן, יתוֹבוּן גִּיּוֹרִין עִם יִשְׂרָאֵל, וַיהוֹן פְּחָדָא.

פט) טז תְּנָא, יז קְשִׁים גְּרִים יִשְׂרָאֵל יח כְּסַפְחַת בְּעוֹר הַחִי, יט לְאַרְעֵהוֹן. כְּתִיב ככ) כִּי יֵרַחֵם ה' אֶת יַעֲקֹב וּבַחֲרֵ עוֹד בְּיִשְׂרָאֵל וְנִלְוֶה הַגֵּר עֲלֵיהֶם וְנִסְפְּחוּ עַל בֵּית יִשְׂרָאֵל, כג יַעֲקֹב, פֶּד יתוֹבוּן לְאַרְעֵהוֹן בְּרִיא, כד וַיְהוֹיִן כה רַחֲמֵי בְּהוֹן, כו יְהִיָּה ה' אָחָד וּשְׁמוֹ אָחָד, כז יתְּלוּן גִּיּוֹרִין עִם יִשְׂרָאֵל כח וַיְהוֹיִן להוֹן כט כְּעוֹמְקָא כס בְּבִשְׁרִיָּהוֹן.

צ) וְלֹא כָּן לָמָּה. ית"ש, אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, עַל יא תְּחוּמִין יב דְּאֲרַעָא,

חלופי גרסאות

א בנין דאיהו. ב שמיא. ג ב"יה; ל"ג מן ביה עד וירא. ד שמיא. ה מוסיף אלה וגו'. ו מוסיף מיירי יוסף. ז מן קמיה; קדמוי; מכמה ארעין ומעילם וליג קדמיה כד יתוין. ח יג נכראה. יד ויימרוין. טו כלבא. טז מכריך. יז ברא; יח כשן. כא מוסיף כשנספחו האי כח ברחימין מן קביה דיתרעי בהון; רחמימן כט בבשרא. ל ל"ג ת"ש. לא תחומייא. לב מוסיף דארעא דישראל.

מסורת הזהר

א ח"א רכו: ב) (ישעיה מט) ח"א רלד: ג) (שם י"א) ח"א רסא. ד) (ישעיה י"ד) וירא ע"ד צ"ג. ה) (ה) לעיל דף כ"ח צ"ב. ו) ויתנשוך. ז ל"ג כלהו. ח ותימא; ותימר. יא כלהו. יב יהא. יג נכראה. יד ויימרוין. טו כלבא. טז מכריך. יז ברא; יח כשן. כא מוסיף כשנספחו האי כח ברחימין מן קביה דיתרעי בהון; רחמימן כט בבשרא. ל ל"ג ת"ש. לא תחומייא. לב מוסיף דארעא דישראל.

הסולם

מאמר

וירא ישראל את בני יוסף ויתקבצו כולם ויהיו עם רב. תאמר השכינה מי המה כולם, אם אין בהם פסול מבנים נכרים. ויאמרו לו, אנחנו כולנו מבניך ואין בן נכרי עמנו, כי יתפרשו זה מן זה, שהערב רב יתפרדו מישראל, וימולו יחד ויתגייירו, וישוּבו הגרים עם ישראל ויהיו ביחד.

שהכתוב אומר אפרת היא בית לחם. ומשיב, משום שהוא משמו של הקב"ה, כי ימותו שם במלחמה על שמו, י"ד על כס יה מלחמה וגו', שפירושו, שימותו שם, כדי להשלים את השם י"ה, כי אין השם שלם ביקו"ק, עד שימחה זכר עמלק, וע"כ המלחמה הוא להשלים את השם י"ה עם ו"ה. וע"כ נק' המקום ל'חם, לשון מלחמה, כי ל'חם בגלות, משום שהוא בא להשלים את שמו של הקב"ה.

פט) תנא קשים גרים לישראל כספחת בעור החי וכו': כתוב, כי ירחם ה' את יעקב ובחר עוד בירושלים וגו', כשישובו הבנים לארצם ותהיה בהם אהבה, יהיה ה' אחד ושמו אחד. ואז יתחברו גרים עם ישראל, ויהיו להם כספחת בבשרם.

מאמר וירא ישראל את בני יוסף

צ) וכל כד למה וכו': ושואל למה הם כספחת, ואומר, בוא ושמע אמר ר' שמעון על גבולי הארץ, הוא המדובר, כי כל אחד יהיה

פח) וירא ישראל וגו' מי אלה: ר' אבא פתח ואמרת בלבבך מי ילד לי את אלה. שואל, מה רוצה בזה הכתוב, ומשיב, ישראל למטה ראה שיבואו בני ישראל לפניו, בעת שיבואו מעילם ומשנער ומחמת ומאיי הים, (דפו"י דף רט"ו ע"ב)

לא

ויחי

א דָּכַל חַד יְהֵא רַעְוָא לְמִידַר בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, בַּתְּסַתְעַר דְּיִוְרִין. כְּתִיב
 «וַיְתַדְוֹתֶיךָ יְחֻזְקִי, זְצִי לְמִימַר, הִ סִּיכְיָא וַדְּהוּיִן עִמָּךְ מַעְקָרָא, אַתְקִיף
 יתְהוֹן, וְסִייעַ יתְהוֹן יתִיר מְשָׁר עִמְמִין, כְּבִיכּוֹל, הִ דָּאֶת סְכִי לְאַתְתְּקַפָּא
 יתְהוֹן, בְּכַל עִמְמִיא יֶאֱתָרָא. וַיהוֹן יִ סְגִיאִין.

צא) וַיֹּאמֶר יוֹסֵף אֶל אָבִיו בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים יְבָרְכֵם, רְבִי
 שְׁמֵעוּן תְּאֵנִי, מִהֶקֶא, וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׁם מִשָּׁה לְפָנַי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,

חלופי גרסאות

א דלכל דכל חד יהא רעוא למידע. ב ותסתער דיורין
 דיורין (אה"ל). ג ליג חוקי. ד סכי. ה סקיא; סיכיא.
 ו דיהוין. ז וסייע; ואסייעא יתכון. ח דאסתכי. ט לאתקף; לאתקפא. י מוסיף אחרא דיהון (ס"י); לאחרא דיהון;
 אחרין דיהון עמהון; אחרא דיהון עמהון (אה"ל). יא סגיאן. יב מוסיף בזה וגו'.

מסורת הזהר

הסולם

וירא ישראל את בני יוסף

מאמר

דארעא, שע"כ נחשבים הגרים כספחת מחמת
 הגבולות של הארץ. דכל חד יהא רעוא
 למידר בארעא דישראל, שכל אחד יהיה
 חפצו או לדור בארץ ישראל, כלומר שכל
 הגרים מכל הגוים יבואו ויתישבו בארץ
 ישראל בסו"ה כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך
 גוים יירש וגו' כנ"ל, ועל כן ותסתער
 דיורין, שהגרים יפרצו הגבול של הארץ
 ויתראו מחוץ לגבול, מכת שורש אבותיהם
 שאינם חפצים בשום גבול כנ"ל. וע"ז,
 כתוב, ויתדותיך חזקי, צבי למימר סיכיא
 דהוויין עמך מעקרא אתקיף יתהון וסייע
 יתהון, יתיר משאר עממין. שיחזקו היטב
 הגבול שיהיה חזק ביותר, ששאר העמים
 לא יפרצו אותו. ומה שאומר, סיכיא דהוויין
 עמך מעקרא. הוא מטעם, שבעת גמר התקון,
 לא יהיה להם אז כחינת עוביות, שיוכלו
 להעלות מ"ן לבחינת מסך וגבול, וע"כ
 צריכים אז להשתמש בעוביות שהיה להם
 מקודם לכן, כדי להעלות מ"ן למסך וגבול,
 כמו שנתבאר זה לעיל (בהקדמת ספר הזהר
 דף קי"ט ד"ה פירוש עשה) וז"ש כביכול דאת
 סכי לאתתקפא יתהון בכל עממיא אחרא,
 שכביכול צריכים כל כך לחזק את היתדות,
 שהם המסכים, כבעת שהיו בגלות בעמים
 אחרים. כי אחר גמר התקון לא יהיה עוביות
 מספיק למסך וצריכים להשתמש בעוביות
 שהיה להם בזמן הגלות, כמבואר.

יהיה חפצו לדור בארץ ישראל ויתראו
 הדירים מחוץ לגבול. ותסתער פירושו ויתראה.
 כי, לראות את העדים, מתרגם, למסער ית קרויא.
 (מלכים א' ט') וע"ז כתוב, ויתדותיך חזקי,
 הכתוב רוצה לומר, היתדות שהיו עמך מקודם
 לכן, מעת הגלות, חזק אותם ותקן אותם,
 יתור מכל שאר העמים, כביכול כמו שראית
 לחזק אותם כשהיית בכל העמים האחרים,
 דהיינו בגלות בין העמים, והגרים יהיו רבים.

פירוש. כי כל ההבדל בין ישראל לעמים,
 הוא בסוד אחוזת ישראל בקו אמצעי, המגביל
 קומת השמאל ומייחד אותו עם קו הימין,
 וז"ס גבול ישראל, אבל שאר העמים אחוזים
 בקו שמאל ואינם רוצים בגבול הקו האמצעי,
 (על דרך שנתבאר לעיל פרשת חיי שרה דף ד'
 ד"ה הוה אמר ע"ש) ובגמר התקון יתרחב גבול
 המסך הזה מקומת מ"ה לקומת ע"ב, ואז
 נאמר הרחיבי מקום אהלך וגו' האריכי
 סתריך וגו'. כי יתרחב גבול ארץ ישראל
 מקומת מ"ה לקומת ע"ב, ועם כל זה מסיים
 הכתוב ויתדותיך חזקי, דהיינו הגבולות,
 מטעם כי ימין ושמאל תפרצי וזרעך גוים
 יירש וגו'. דהיינו הגוים שיתגיירו וידורו
 בארץ ישראל, ומשום ששורשם הוא שלא
 מזרע ישראל, ע"כ יש לחשוש מהם, שלא
 יפרצו את הגבול לגמרי, כלומר שלא ירצו
 לקבל עליהם, גם המסך דע"ב הגדול, ולפיכך
 צריכים לחזק את היתדות, דהיינו הגבולות.
 כי יתרחב עושה גבול לרוחב האהל,
 וזו"ה ויתדותיך חזקי, כי ימין ושמאל
 תפרצי וזרעך גוים יירש וגו'. כמבואר.

מאמר אשר נתן לי אלקים בזה

צא) ויאמר יוסף וגו' אשר נתן לי
 אלקים בזה: ר' שמעון ביאר כאן, וזאת
 התורה

זוה אמרו אמר ר' שמעון על תחומין
 (דפרי דף רט"ז ע"ב)

א יאמר ישׂראל ב לתתא, ג כד ישׂראל עליהון לעילא, ד בני אינון, ז דיהב לי
 ה קב"ה אורייתא, פמה יתהון ונימוסיהון קשיטין, ונימוסי אורייתא ודאחיהיבת
 ז להון. ח ת"ח כד יהון ישׂראל תחות גדפי ט שכנינתא, אורייתא דלהון
 אתקריאת זה, הה"ד א זה אלי ואנוהו, א ובכל ערן י דלא הוה דוד ממלל
 תחות גדפי שכנינתא דא מלתא, אלא י אתנבי מה דליהוי, י אתקרינא זאת.
 צב) רב י נחמן אמר מהכא, א אם תחנה עלי מחנה לא יירא לבי וגוי
 בזאת אני בוטח, טו זאת דא אורייתא תהא לייתי משיחא, ובג"ד, ו וקול התור
 נשמע בארצנו, טז על י מה אתמתלת אורייתא לגוזלא, מה גוזלא קליה
 ערב, יא אף פתגמי אורייתא קליה ערב, ודא קלא י יהא לייתי משיחא, כ ליומא
 דדינא.

חלופי גרסאות

א אמר. ב תתאה. ג כן. ד דיהבו. ה ליג מן קב"ה עד
 בנימוסי. ו היג אהיל ובסיי ליג דאחיהיבת; דיהבת. ז לון;
 דלהון (אהיל). ח היג קרמונה ואהיל ובסיי ליג מן ת"ח
 עד אתקריאת. ט דשכינתא. י וכל. יא ליג דלא הוה. יב איתובי. יג מוסיף אתקרינא אורייתא זה אורייתא זאת (אהיל).
 יד מוסיף נחמן בר יצחק. טו מוסיף זאת אורייתא זה אורייתא. טז ליג על. יז למה. יח אוף. יט תהא. כ בימא.

דרך אמת א] ובכל עת וזמן היה מדבר ברוח הקדש תחת כנפי השכינה דבר זה של זאת כמבואר.

מסורת הוזהר

(א) (שמות ט"ו) כ"ב קע"ד צ"ב. (ב) (תהלים כ"ז) לך
 קליב צ"ד. (ג) (שה"ש ב') הקסח"ז ד' צ"א.

הסולם

אשר נתן לי - בזה

אורייתא דלהון אתקריאת, זה, כי אז נבחנת
 התורה שלהם בבחינת זכר, שהוא פועל,
 וע"כ נקראת זה. ובכ"ל ערן וכו' אלא אתנבי
 מה דלהוי דהיינו בזמן התגלות התורה,
 וגילוי כל הסודות שבה, נבחנת התורה אז
 בבחינת נקבה, כי אז מגולה רק השכר
 שבה, ואין בה שום פעולה, והיא כקרקע
 עולם, כנ"ל. וע"כ נקראת אז זאת. כמ"ש
 וזאת התורה.

צב) רב נחמן אמר וכו': רנ"א מכאן
 נשמע ההפרש בין זה אל זאת, שכתוב, אם תחנה
 עלי מחנה לא יירא לבי בזאת אני בוטח,
 זאת, היא התורה הזו שתהיה לכשיבא המשיח.
 דהיינו בעת שתתגלה התורה, כנ"ל בדבור הסמוך,
 שאז נקראת, זאת. ועל כן כתוב, וקול התור
 נשמע בארצנו, שכתוב, תור, שהוא לשון זכר,
 ולא כתוב תורה, כרגיל. ותור הוא שם היונה,
 כמ"ש תורים או בני יונה, על מה נמשלה
 התורה ליונה, הוא, כי מה יונה קולה ערב
 כן דברי תורה קולה ערב. וקול זה יהיה
 לכשיבא המשיח ביום הדין, דהיינו מטרים
 הגאולה, שאז המשיח עושה דינים ומלחמות בעמים
 המשעבדים את ישראל כנ"ל, (אות ס"א) ועוד לא
 הגיע הזמן לגילוי התורה, ע"כ נקראת תור לשון
 זכר, וכן נקראת זה.

מאמר

התורה אשר שם משה וגוי'. יאמר ישראל
 למטה, המכונים יוסף, (כנ"ל באות כ"ח) כאשר
 ישראל העליון עליהם מלמעלה, בני הם,
 שנתן לי הקב"ה את התורה, שנקראת זה,
 וע"כ אוה"כ בזה, כמ"ש לפנינו, כמה הם, ישראל,
 וחוקיהם אמתיים בחוקי התורה שנתנה להם,
 בוא וראה, כשיהיו ישראל תחת כנפי השכינה
 נקראת התורה, זה, וז"ש זה אלי ואנוהו.
 וזשאוה"כ, אשר נתן לי אלקים בזה שהיא
 התורה. ובכל זמן שלא היה מדבר דוד
 תחת כנפי השכינה דבר זה, אלא שניבא
 מה שיהיה, נקראת התורה זאת, כמ"ש וזאת
 התורה.

ביאור הדברים. התורה נקראת לפעמים
 זה, ולפעמים זאת. וההפרש ביניהם, כי זה
 הוא זכר, שפירושו פועל ומשפיע, וזאת
 היא נקבה שפירושה מקבלת הפעולה והיא
 עצמה אינה פועלת כלום. והיא בסוד מה
 שאמרו, אסתר קרקע עולם היתה. (סנהדרין
 ע"ד ע"ב) ומבאר ר"ש, מתי נקראת זה ומתי
 נקראת זאת, וז"ש, ת"ח כד יהון ישׂראל
 תחות גדפי שכנינתא, דהיינו בזמן הגלות,
 שהם חוסים תחת כנפי השכינה, שהם נקראים
 אז תמכין דאורייתא, שהם פועלים ועושים
 את התורה, כמ"ש היטב לעיל (בהקדמת ספר
 הוזהר דף קכ"ה ד"ה וזה אמרו ע"ש) וע"כ
 (דפו"י דף רט"ו ע"ב)

צג) תנא הנצנים נראו בארץ עת הזמיר הגיע וקול התור נשמע בארצנו. הנצנים: דא אבהתן דמרקבה, דמן עלמא יקומון ויתחזון.

צד) עת הזמיר הגיע, תושבתתא דישבחון ליואי, פד יתובון ופולחניהון כדבבדמיתא. וקול התור, אשר נתן לי אלקים בזה, פתגמי דאורייתא, דאינון צרבין קבלא דתורא, דא ויה.

צה) מאי קא מיירי, ורזא דמלתא, בעדנא דלא תהוין תחות גדפי שכנתא, א' דלזאת נחית, והוא מתחות לכלא, וסליקת סה, ה' דזה אלי ואנוהו, מדתרב ביתא, דה"א, לא יכלא לדור כולמיהו בין עמין עכו"ם, כה"א קדישא כחיתוכא מן שמא. כד פד יתובון ישאל לארעהון, ה"א קדישא כו דהוא כחיתוכא מן שמא דקב"ה, תיתוב בזה כס ויפוק י מיומא דדינא, והא תקבל לא תקנתא. כה"א יג אלף: דה"א עדיפת בקדושה, כז א' עדיפת לאתון.

צו) ר' אבא פתח ונאמר, מי מדד בשעלו מים ושמים בזרת תכן, זה תור: שוין כביכול, לו' לר', ר' לת', ו' לה', ונרמא דקב"ה, כס בשית מאה ושבעין שנין, מהכא מן שמיא, ועד ארעא, פיצד מב ויה תור, וזה ויה

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (ישעיה מ') ב"א ע"ח צ"א. א תאנא. ב הגיע וגו'. ג אברהם. ד דמרכביא; דמרכבא. ה ויתחזיו. ו לארעהון ול"ג לפולחניהון כדבבדמיתא. ז אורייתא. ח עריבין (ד"א); רכיבין. ט ל"ג דא. י מוסיף זה זאת תור שוין. יא הוין. יב של זאת. יג נחתא. יד ואיהי. טו וסלקא. טז ה"א. יז מוסיף רזא דזה. יח דהוא; דהא (ד"א). יט יכלה. כ בין סאבותא (מסאבא) בין עממיא (עממין) נוכראין (נכראין). כא דה"א (ס"י); דהיא; דאיהי. כב חתיכה. כג שמיא; שמיא; מוסיף שמא דקב"ה. כד בס"י נרפס כאן מן הא אלף עד לאתון שבסוף אות זה. כה ל"ג קדישא; בקדושה. כו דאיהי; דהיא. כז חתיכה; חתוכה. כח שמיא; שמיא. כט וחפוק. ל מנינא ול"ג מיומא דינא והא תקבל (ס"י). לא ותקנתא. לב בס"י נרפס מן ה"א עד לאתון באות זה לפני כד יתובון. לג ל"ג אלף. לד ה'. לה בקדושה. לו אלף. לז ל"ג ואמר. לח תור. לט מוסיף הוא ו' (ס"י); ה"א לר' ר' לואו ו' לה"א. מ זריתא. מא כשיתמנה בשבעה שנין. מב ל"ג זה.

אשר נתן לי - בזה

הסולם

מאמר

צג) תנא הנצנים וכו': למדנו, הנצנים נראו בארץ וגו'. הנצנים, אלו האבות מן המרכבה, שהם אברהם יצחק יעקב, שיקומו בעולם ויתראו בארץ.

צד) עת הזמיר הגיע: היינו השירה שישוררו הלויים כשישובו לעבודתם ככתחילה. וקול התור, הוא סוד הכתוב, אשר נתן לי אלקים בזה, כלומר שה"ס התורה בכחינת זכר, שנקראת זה, שעליו סובב הכתוב, אשר נתן לי אלקים בזה. כנ"ל בסמוך. שהוא דברי תורה שערכים כקול התור, שהוא זה.

צה) מאי קא מיירי וכו': שואל, מה רוצה לומר, ומשיב, סוד הדבר הוא, בזמן שישראל לא יחוסו תחת כנפי השכינה, הא' של זאת יורדת והיא מתחת כל המדרגות, ומסתלקת הד' של זה אלי ואנוהו, כי משנחרב הבית, שהד' לא יכלה לדור ולהיות (דפרי"ז דף רט"ז ע"ב)

ה"ו תר"ז, אַתְּקַדְמַת א' ה' לר'. ב וְאַתְּקַדְמַת ו' ל'ת', ת' לר', ר' לז', א רְבוּעַ יְהִיָּה כְּפֹל זֶרֶת אֲרָכּוֹ וְזֶרֶת רַחְבּוֹ כְּפֹל.

צז) וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאַבְרָחָם, ג יֹאמֶר א' ד מְדַהּוּ בְּפִתְגָמַי אוֹרִיָּתָא מִתְּעַסְקִין, ה וְהָוּה דָּא מְכִילְתָּא ו' בֵּין חֲפִימִיהוּ, ז אַבְרָחָנוֹן, ח וְרִזָּא א' וַיֹּאמֶר אֲלִיו מַה שְּׂמָךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. י וַיֹּאמֶר א' לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי, י" מה ס עֲנִינָא דָּא, לְעֲנִינָא י' קְדַמִּיתָא דְקַמִּיָּה, כ דְּפַרְיִשְׁנָא בְּאַתְרֵיהָ.

צח) א' וְרִזָּא אַחְרָא, א וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב י' וְגו' וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה י' תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיַּכְרֵךְ אוֹתוֹ שָׁם, הָא לָא עֲתִיד, ו' אֲלָא בְּזֹכוּתָא דְזָה, ז לְבַרְכָּהוּן.

צט) י" וְרִזָּא סְגִיָּאָה תְּנִינָא, בְּאַתְרָה דְּהַאי קָרָא, אַבְל לָא י' אַתִּינָא י" לְקַמָּךְ, אֲלָא לְאַשְׁמוּעִינָן הַאי קָרָא דְאַמְרָנָא, י" מְקַמִּיָּה דְאַמְיָנָא לָךְ דְּאַתְקַרִּיאת אוֹרִיָּתָא זֶה, כ כְּתִיב ד' זֶה סִינִי מִפְּנֵי ה' אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, כ"א כִּד אַתְיֵיהִיבַת

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (שמות כ"ח ח"ג רפה: ב) (בראשית ל"ב. ג) (בראשית ה'). והוא. ו אמר וליג בין חכימיהו. ז מוסיף ורוא דא. ח ל"ב תולדות ע"ד צ"ג. ט) (שופטים ה'). ח ווא. ו אמר וליג בין חכימיהו. ז מוסיף ורוא דא. ט מנינא דא למנינא (ס"י). י קרמאה כדפרישת; מוסיף קרמאה על ז' כדפרישת וליג דקמיה. י' א רוא. י' ויאמר הגידה נא שמך וליג וגו'. יג תשאל וגו'. יד לברכיהון אלא בזכותא דוה. טו לברכין; לברכיהון; לברכין (ס"י). טז וזה תנינא סגיאָה בהאי קרא. יז אהנייה; אתנייה (אה"ל). יח לקמן דלא (ס"י). יט מקמי דא [מגלן] דאתקריאת. כ דכתיב. כא בזה.

דרך אמת א] מאחר שיהיו עוסקים בד"ת אשר זה הוא מכללתא בין חכימיהו ר"ל זהו מדה בין החכמים להשתדל בעסק התורה שנקרא ז"ה ולכן בזה"ה אברכם היינו ברוא דמלה פ"י וסוד הדבר מהענין.

אשר נתן לי - בזה

הסולם

מאמר

צז) וַיֹּאמֶר קָחֶם נָא אֵלַי וְאַבְרָחָם: יֹאמֶר, כִּי־וֹן שְׁהֶם עוֹסְקִים בְּדַבְרֵי תוֹרָה, כְּנִ"ל שֶׁאִמְר, אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזָה, שְׁהִיא הַתּוֹרָה, וַיִּשׁ מְדָה זֹו, דְּהִינּוּ זֹה, כִּינִיָּהֶם אַבְרָחָם.

צח) וְרִזָּא, וַיֹּאמֶר וְגו': וְזֶה סוּד וַיֹּאמֶר אֲלִיו מַה שְּׂמָךְ וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב. שְׁהֶשֶׁם יַעֲקֹב פִּירוּשׁוֹ בְּחִינַת קְטֻנּוֹת וּמִסְתַּפֵּק לִהְיוֹת בְּלִי מוֹחִין. וְאַחֲ"כ כְּתוּב, וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי. דְּהִינּוּ שֶׁאִמְר לוֹ מַה עֲנִין הַזֶּה, שֶׁאַתָּה שׁוֹאֵל לְשָׁמִי, אֲשֶׁר שָׁם פִּירוּשׁוֹ הַשְּׁגָה, לְעֲנִין הַזֶּה הַקּוּדֵם, שֶׁאִמְרַת שְׂמָךְ יַעֲקֹב, שְׁפִירוּשׁוֹ שֶׁאַתָּה מִסְתַּפֵּק בְּקְטֻנּוֹת וְאִינְךָ מִבְּקֶשׁ הַשְּׁגָה וַיִּדְעַת הַשֵּׁם. כְּמוֹ שֶׁבֶּאֱרָנוּ בְּמִקְוֵמוֹ. וְסוּד אַחֵר יֵשׁ בְּמִקְרָא הַזֶּה, וַיִּשְׁאַל יַעֲקֹב וְגו', וַיֹּאמֶר לְמָה זֶה תִּשְׁאַל לְשָׁמִי וַיַּבְרֵךְ אוֹתוֹ שֶׁם. שֶׁאִמְר לוֹ, שֶׁאִינּוֹ עֲתִיד לְבָרֵךְ אוֹתָם אֲלָא בְּזֹכוֹת שֶׁל זֶה. וְעַ"כ אִמְר, לְמָה זֶה וְגו'. וַיַּבְרֵךְ וְגו'.

צט) וְרִזָּא סְגִיָּאָה תְּנִינָא וְכו': וְסוּד גְּדוּל לְמַדְנּוֹ בְּמִקּוּם כְּתוּב הַזֶּה אַבְל לָא בְּאַתִּי לְפָנֶיךָ אֲלָא לְהַשְׁמִיעַךְ מִקְרָא הַזֶּה שֶׁאִמְרַתִּי מִקּוּדֵם, שֶׁאִמְרַתִּי לְךָ שֶׁהַתּוֹרָה נִקְרָאת זֶה. וְכֵן כְּתוּב, זֶה סִינִי מִפְּנֵי ה' אֱלֹקֵי יִשְׂרָאֵל.

ושואל כיצד הוא, ואומר, זה תור, יש לו כ' צרופים: א) זרת ו"ה כנ"ל. ב) ה"ו תר"ז, דהיינו שנתקדמה ה' דוה לו' דתור, שהתקדמות הד' רומזת על בינה המשפעת לז"א שהוא ו'. והו' מתקדמת לת' דתור, והת' לר' דתור, ור' דתור לז' דוה. דהיינו צירוף הב' ה"ו תר"ז שז"ס שש מאות ושבעים שנה שמשמים לארץ, כלומר שהיא מספר קומת האור המושפע משמים שהוא ז"א, לארץ שהיא הנוקבא. ויורה שהיא חסר שלשים למאה השביעית, שהיא ג"ר החסרה בקומה זו. ואע"פ שאין כאן אלא תר"ז, נכפלת הז' בעשרה, והם תר"ע.

פירושו. שמשמענו בזה אשר בשמות ו"ה תור השוים כאחד כנ"ל (באות צ"ד) יוצאים ב' מיני צירופים א) ו"ה זר"ת, והיא בחינת ז"א שהוא בחינת ז"א כשהוא לעצמו. ב) ה"ו תר"ז, והוא בחינת ז"א בסוד קומת ההשפעה, שמשפיע אל הנוקבא. וזה שמסיים על זה רבוע יהיה כפול זרת ארכו זרת רחבו כפול. זר"ת ארכו הוא קומת השפעה דז"א שהיא שש מאות ושבעים שבגי' זרת. וזרת רחבו הוא בחינת ז"א כשהוא לעצמו. כנ"ל.

אורייתא על ידא דמשה, א פי זה משה האיש ב זה אלי ואנוהו, אורייתא א הרה ב נחתת, ג מן קמי אלהא דישראל.

ק) ועיני ישראל כבדו מזקן יגור, ה תאני ר' חזקיה, דא ישראל לתמא, ויבגין דא, לא את משבח דכנותיה, ו'כד" יהון בגלותא ס כל זמנא יחובא הדין, י סיבו, לא יכלין למחזי י אפי שכנתא, עד דתייתי רוחא אהרא בהון.

קא) ג מקדמת דנא אסתאיבו בארע עממא, ו'לא א" הו' בנימוסי אורייתא. פמה דיהון ס פהיל למיהן, ותבו עדנא ט סגי בניי נכראין, דרא בטר דרא, י ואוליפו מן ארחיהון, כד יתובון י אפי שכנתא לארעהון, כ בפקדמיתא לא יכלין למחזי כ אפי שכנתא, עד כ דיהיב קב"ה רוחא דיליה כ להון.

קב) ר' ג חייא פתח, ו'א'ת רוחי א'תן בקרבכם, לב'תר ועשיתי את אשר בחוקי תלכו ומשפטי תשמרו ועשיתם, מן ב'תר כ דיהב כ רוחין בכון וקדושה, בנימוסי תהכון כ ותתהכון.

קג) לא יוכל לראות, רבי אבא ב פתח כ ואמר, ד באור פני מלך חיים ורצונו כעב מלקוש, ב כד כ יסברון אפי שכנתא דקב"ה, י ויתעסקון באינון רתיכין דמנהון חיון דעלמא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (שמות ל"ב) ח"א רסב: ח"ב לו: קצא: רג. רלו: ח"ג מח. רלו: ת"ז תי"ג כח: ת"ע קלח. ב) לעיל דף ל"ב צ"א. ג) (יחזקאל ל"ו) ח"י שרה פ"ה צ"ד. ד) (משלי ט"ו) ח"ב ית. רמו. ח"ג קלא. קלג: קמט. סיבין. י"ב אנפי. י"ג מן קדמתא. י"ד הכו בנימוסין. טו נהיל. טז סגיאה. י"ז ואפילו. י"ח לאפי: לארעיהון אפי שכנתא (אה"ל): ל"ג אפי שכנתא לארעהון. י"ט מן קדמיתא: קדמיתא. כ אנפי. כא דיהב. כב בהון. כג חזקיה. כד דהא ניהב. כה רוחיה. כו ותהכין: מוסיף ותתהכון יתהון דלא עבדתון קדמת דנא: כלא מברתון דאינו קדמת דנא. כז ל"ג פתח. כח אמר. כט יסוברון. ל יתעסקון דאינון רתייתן מנהון חיון דעלמא.

דרך אמת א] ולא הלכו בנימוסי התורה. ב) כשיקבלו פני השכינה.

הסולם

מאמר

וסיני הוא התורה שנתנה בסניי. וכן כשנתנה התורה על ידי משה נאמר עליו, כי זה משה האיש. וכן כתוב, זה אלי ואנוהו, שפירושו שהתורה הנקראת זה היתה יורדת מלפני אלקי ישראל. ואז אמרו, זה אלי וגו'.

מאמר ועיני ישראל כבדו מזקן

ק) ועיני ישראל כבדו מזקן וגו': ר' חזקיה למד, זהו ישראל למטה, ומשום זה אין אתה מוצא כלשון הזה בכל התורה. כי כשישראל יהיו בגלות כל ימי החורבן הזה, נזדקנו, לא יכלו לראות פני השכינה, עד שיבא רוח אחר בהם.

קא) מקדמת דנא אסתאיבו וכו': ומפרש יותר. מקודם לכן נטמאו בארץ העמים, בגלותם, ולא היו הולכים בחוקי התורה כמו שהיו צריכים ללכת, וישבו זמן רב בין

(רפריי דף רט"ז ע"א)

קד) ת"ח, לָא תִשְׁכַּח בְּהַיְיָ קְרָאִי בְּלִהוֹן לִישָׁנָא, אָלָא לְאִינִישׁ, וְלָא אַתָּה מִשְׁכַּח בְּהַיְיָ קְרָאִי בְּקַב"ה, בְּגִין פֻּד יְתוּבוֹן לְאַרְעָהוֹן, וְיִהְיֶה קַב"ה יְרוּחַ חֲקֻמָּתָא בְּהוֹן, לִישָׁנָא יְדִלְהוֹן תְּהַוְיִין "תְּדִיר" בְּקַב"ה, י"ג גַּם לְשׁוּנֵי כָּל הַיּוֹם תְּהַגֵּה צְדָקְתָךְ. י"א (עַד בָּאן סְתָרֵי תוֹרָה)

קה) וַיְחִי יַעֲקֹב יְבִגוּ, ר' חֲזִיא פְּתַח יְיָ וַאֲמַר, וְעַמְךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ וְגו', וּפְאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל, יְתִיר מְפָל י' עַמְיָן טו עֲכו"ם, דְּקַב"ה קְרָא לוֹן צְדִיקִים. לְאַחֲסִין לוֹן יְרוּחַת עֲלֵמִין טו בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, לְאַחְעָנְגָא בְּהַהוּא עֲלָמָא, כְּמָה דְכְּתִיב טו אָז תְּתַעַנְג עַל ה'. מַאי טַעְמָא. בְּגִין דְּמִתְדַבְּקִין בְּגוּפָא דְמִלְכָא, דְּכְּתִיב טו וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹהֵיכֶם חַיִּים כָּלְכֶם הַיּוֹם.

קו) רַבִּי יִצְחָק י' פְּתַח י" וַאֲמַר, וְעַמְךָ כָּלֵם י" צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, הַאי קְרָא רְזָא עֲלָאָה אִיהוּ, א) בֵּין מְחַצְדֵי חֲקָלָא, כ) דְּהָא בְּרָזָא דְאַגְדָּתָא, כ"א תְּנִי רַבִּי שְׁמַעוֹן, דְּאַחְסִינַת כ"ב יְרוּחָא עֲלָאָה. כ"ג דְּהָיָא אֶרֶץ, כ"ד לִית מָאן דְּיִרִית כ"ה לָהּ, בַּר הַהוּא דְאַקְרִי צְדִיק, א) טו דְּהָא מְטְרוֹנִיתָא בֵּיהּ אֲתַדְבַּקַת לְאַתְבְּסָמָא, וְצְדִיק יְרִית לְמְטְרוֹנִיתָא וְדַאי.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

א) (תהלים ע"א). ב) (ישעיה ס') ב"א ש"א צ"א. ג) (ישעיה ג' ו' וכו') וכו'; וכו') ב"א ר"א צ"ב. ד) (דברים ד') ב"ב ק"ו צ"א. א תשכח. ב כלהו. ג מוסיף דא בהני. ד דקב"ה. ה ובג"כ; ובניך ולי"ג בג"כ. ו רוחא דחכמתיה. ז לי"ג דלהון תהוין תדיר. ח תדירא. ט לי"ג בקב"ה. י בס"י כתוב הפסוק אחר לאיניש. יא בדפוי" ע"כ אינו מן זוהר. יב מוסיף בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. יג לי"ג ואמר. יד מוסיף שאר עמים. טו לי"ג עכו"ם; עע"ו. טז לעלמא (אה"ל). יז אמר ולי"ג פתח (אה"ל). יח לי"ג ואמר. יט צדיקים וגו'. כ דהוא. כא תאני. כב ירוחת. כג דהיא; דהאי; הוא בהאי (אה"ל). כד ולית. כה ליה. כו דהא צדיק ירית למטרוניתא דאי.

דרך אמת א) בין קוצרי השדה והם ת"ח העוסקים בתורה וסודותיה ושדה זה היא רמו לשדה תפוחים שהיא השכינה הקרושה ומה שנורע בה אורות עליונים הם קוצרים ממנה ונהנים משם בזוי השכינה ע"י עסקתם בתורתו ית'. ומה שנקראת שדה של תפוחים מבואר בפ' אחרי מות ובסוף האינו מה תפוח אדום ולכן ר"ל דין ורחמים אף כן סוד שדה זה היא מקבלת אדום שהוא דין ולכן שהוא רחמים כנודע. ב) פרשתי לעיל ענין מטרוניתא פי' גבורה הוא רמו אל השכינה שהיא שומרת הגן והוא הכס"א שנקרא עולם הכריאה כמ"ש בעל הפרדס בריש שער אבי"ע ע"ש.

הסולם

ויחי יעקב

מאמר ב'

א') אז נאמר עליהם מקרא הנ"ל באור פני מלך חיים וגו'.

קד) ת"ח לָא תִשְׁכַּח וכו': בוא וראה, לא תמצא בלשון המקראות הללו כולם, שבפרשת ויחי עד כאן אלא לבני אדם, ואין אתה מצא במקראות הללו שידברו בהקב"ה, כלומר, אע"פ שנבאר שהם עוסקים בענין הגאולה, וכשנאמר יעקב, פירושו יעקב העליון או ישראל העליון דהיינו הקב"ה, ולמה מדבר הכתוב בלשון ושמות בני אדם. ומשיב משום, כאשר ישוּבו לארצם ויתן להם הקב"ה רוח חכמה אז תהיה הלשון שלהם תמיד בהקב"ה. כמ"ש גם לשוני כל היום תהגה צדקתך. פירוש. כי המקראות עד כאן מדברים בכיאת הארץ בטרם שהקב"ה נתן בהם רוח חכמה, וע"כ (דפוי" דף רט"ז ע"א)

מאמר ב' ויחי יעקב קה) ויחי יעקב וגו': ר' חייא פתח ואמר, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ וגו'. אשריהם ישראל מכל העמים עכו"ם, שהקב"ה קרא אותם צדיקים, להוריש להם ירושת עולם בעולם הבא, ולהתענג בעולם ההוא, כמו שכתוב אז תתענג על ה'. מהו הטעם. משום שישראל מתדבקים בגוף המלך, דהיינו בקו האמצעי, שכתוב, ואתם הדבקים בה' אלקיכם חיים כלכם היום. קו) ר' יצחק פתח וכו': רי"פ ואמר, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. מקרא זה סוד עליון הוא בין קוצרי השדה. דהיינו אותם

קז) אוף הקא, * בתְּכִיבוּתָא דְקַב"ה לְיִשְׂרָאֵל, אָמַר וְעַמְּךָ כָּלֶם צְדִיקִים, וּבְגִי'כ לְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ, אֲתַחֲזוּן לִירֵית לְמִטְרוֹנִיתָא, בְּמַאי טַעְמָא אֶקְרוּן צְדִיקִים, וּמ"ט יִרְתִּין לְמִטְרוֹנִיתָא. בְּגִין דְּאֲתַגְזְרוּ, יִכְמָה דְתַנִּינן, * כָּל מֵאן דְּאֲתַגְזֹר, וְעִיל דְּבִהַאי אַחְסָנָא, * וְנִטִּיר לְהַאי בְּרִית, עָאֵל וְאֲתַדְבֵּק בְּגוּפָא דְמִלְכָא, וְעָאֵל בְּהַאי צְדִיק, וּבְגִיגֵי כֶּף אֶקְרוּן צְדִיקִים, וְעַל דָּא וְלְעוֹלָם יִירָשׁוּ אֶרֶץ. * מַאי אֶרֶץ. דָּא * אֶרֶץ * הַחַיִּים.

קח) אַהֲדַר וְאָמַר, * נִצְר מַטְעֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאָר. נִצְר מַטְעֵי: * עֲנָפָא מְאִינוּן עֲנַפִּין, דְּנִטְע קב"ה, כִּד בְּרָא עֲלֵמָא, * דְּכִתִּיב * וַיִּטַּע ה' אֱלֹקִים גֵּן בְּעֵדֵן מְקֹדֶם, * יְוִהַאי אֶרֶץ חַד מְנַיְהוּ, בְּגִיגֵי כֶּף נִצְר מַטְעֵי יְדֵי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְּפָאָר.

קט) ד"א וְעַמְּךָ כָּלֶם צְדִיקִים, דָּא יַעֲקֹב וּבְנוֹי, דְּנַחְתוּ לְמַצְרַיִם בֵּין עַם קָשִׁי * קָדֵל, וְאֲשַׁמְכַחוּ כְּלָהוּ וּפְאִין, וּבְגִי'כ כְּתִיב, לְעוֹלָם * יִירָשׁוּ אֶרֶץ דְּמַתְּמָן סְלִיקוּ לִירֵית אֶרְעָא קְדִישָׁא.

קי) וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, אַמַּאי פְּרָשְׁתָּא דָּא סְתִימָא. רַבִּי * יַעֲקֹב אָמַר, * בְּשַׁעֲתָא דְמִית יַעֲקֹב, אֶסְתִּימוּ עֵינֵיהוֹן דְּיִשְׂרָאֵל. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, דְּכַדִּין נַחְתוּ לְגִלוּתָא, וְאֲשַׁמְעִידוּ בְּהוֹן.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (ישעיה ט') ב"א ר"ח צ"ד. ב) (בראשית ב') ב"א ר"ח א מוסיף בחכיכותא יחיד. ב ל"ג מ"ט אקרון צדיקים. ג ל"ג כמה. ד מוסיף בהאי ברית קדישא ועאל בהאי צ"ג.

ה ונטיל (אה"ל). ו מוסיף צדיקים לעולם. ז ל"ג מאי ארץ (אה"ל). ח ל"ג ארץ החיים. ט מוסיף החיים מטרניתא. י חזר. יא ענפין. יב וכתיב. יג והא. יד ל"ג מעשה ידי להתפאר; וגו'. טו אבא; חייא. טז דבשעתא.

דרך אמת א] כל מי שנמול. ב] קשה עורף.

הסולם

מאמר ב'

ויחי יעקב

ועל כן לעולם יירשו ארץ. מהו ארץ. זה הוא ארץ החיים, דהיינו השכינה.

קח) אַהֲדַר וְאָמַר וכו': חזר הכתוב ואמר. נצר מטעי מעשי ידי להתפאר, נצר מטעי, היינו ענף מאלו הענפים, שנטע הקב"ה כשברא העולם. שכתוב, ויטע ה' אלקים גן בעדן מקדם, וארץ הזו היא אחת מאלו הנטיעות, שה"ס הנוקבא. ומשום זה אוה"כ נצר מטעי מעשי ידי להתפאר.

קט) ד"א, ועמך כלם צדיקים: זהו יעקב ובניו שירדו למצרים בין עם קשה עורף ונמצאו כלם צדיקים, ומשום זה כתוב עליהם, לעולם יירשו ארץ, כי משם, ממצרים, עלו לרשת את ארץ הקדושה.

קי) ויחי יעקב בארץ מצרים: שואל, למה פרשה זו סתומה, שאין ריוח כלל בספר התורה בין סיום פרשת ויגש להתחלת פרשת ויחי. רבי יעקב אמר, בשעה שמת יעקב נסתמו עיניהם

אוחם שזכו לקבל פירות מעבודתם בשדה העליון שהיא הנוקבא. כי למדנו בסודות האגדה, תני ר' שמעון, נחלת ירושה העליונה של ארץ ההיא שהיא הנוקבא. אין מי שירש אותה חוץ מאותו שנקרא צדיק, כי הנוקבא מתדבקת בו להתמתק מן הדינים המרים שבה, ועל כן הצדיק יורש ודאי את השכינה.

קז) אוף הכא וכו': אף כאן באהבת הקב"ה את ישראל, אמר ועמך כלם צדיקים, ומשום זה, לעולם יירשו ארץ, כי ראויים לרשת את השכינה. כי צדיק יורש את השכינה כנ"ל. מה הטעם שישראל נקראים צדיקים ומה הטעם שירושים את השכינה, הוא משום שנמולו, כמו שלמדנו, כל מי שנמול ונכנס בנחלה הזו דהיינו השכינה, ושומר את הברית הזה נכנס ומתדבק בגוף המלך כלומר שנעשה מרכבה לז"א, ונכנס בצדיק הזה, שנעשה מרכבה אל היסוד, ומשום זה נקראים ישראל צדיקים,

(דפריי דף רט"ו ע"א *) דף רט"ו ע"ב .

קיא) רבי שמעון אמר, מה כתיב לעילא, א וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד. וכתיב ויחי יעקב, דלא אתחזי לאפרשא בין דא לדא, מה אינון בקיימי בתפנוקין דמלכין, וקבילו ענוגא א וכסופין לגרמיהו, אוף יעקב נמי, ד קיים בתפנוקי מלכין, ה בענוגא וכסופא לגרמיה, לא אתפרש דא מן דא.

קיב) והכא אקרי ויחי. ודקא פל יומי לא אקרי ויחי, בגין דכל יומי בצערא הו, ה בצערא אשתפחן, עליה כתיב, א לא שלותי ולא ישקטתי ולא נחתי ויבא רגז. א בתר דנחת למצרים, אקרי ויחי: חמא לכריה מלכא, חמא לכל בנוי י ופאין צדיקין, י וכלהו בתענוגי ותפנוקי י עלמא, והוא יתיב י ביניהון ב פחמר טב י דיתיב על דורדייה, פדן אקרי ויחי יעקב, ולא פריש בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב והכי אתחזי.

קיג) שבע עשרה שנה, מאי טעמא שבע עשרה שנה. אלא אר"ש, פל יומי דיעקב בצערא הו, בצערא אעבר לון בקדמיתא, בין י דחמא ליוסף, והוה קאים קמיה, י פד יעקב י מסתפל ביוסף, הוה אשתלים בנפשיה, פאילו חמא לאמיה כ דיוסף, דשפירו דיוסף דמי לשפירו דרחל, והוה כ דמי בגרמיה, כ כמה דלא אעבר ב עליה צערא כ ביומיו.

חלופי גרסאות

א גשן וגו'. ב קיימו. ג מלכין. ד ל"ג קיים. ה וקביל [וקבילן] ענוגא וכסופין. ו ל"ג מן דהא עד בגין. ז בצפרא. ח בצפרא; מוסיף בצערא בצערא. ט אשכחו. י שקטתי וגו'. יא [בג"כ] כד נחת. יב צדיקיא זכאי. יג כלהו בתפנוגי. יד מלכא (אה"ל). טו ביניהו. טז ל"ג דיתיב. יז דמטא יוסף. יח וכד. יט אסתכל. כ ל"ג דיוסף. כא דאמי. כב כמאן. כג ל"ג עליה. כד מן יומיו.

מסורת הוהר

א) (בראשית מ"ז) רגש דף מ"ד. ב) (איוב ג') וישב דף ד' צ"ב. ח) בצפרא; מוסיף בצערא בצערא. ט) אשכחו. י) שקטתי וגו'. יא) [בג"כ] כד נחת. יב) צדיקיא זכאי. יג) כלהו בתפנוגי. יד) מלכא (אה"ל). טו) ביניהו. טז) ל"ג דיתיב. יז) דמטא יוסף. יח) וכד. יט) אסתכל. כ) ל"ג דיוסף. כא) דאמי. כב) כמאן. כג) ל"ג עליה. כד) מן יומיו.

דרך אמת א] תאות. ב] כין טוב השוקט על שמרו.

הסולם

מאמר ב'

ויחי יעקב נחת, מן דינה ושכס, ויבא רגז הוא הרגו של מכירת יוסף. (כנ"ל וישב אות י"ג) ואחר שירד למצרים נקרא ויחי: ראה את בנו: מלך, ראה לכל בניו, טהורים וצדיקים, וכולם בתענוגים ומעדני עולם, והוא יושב ביניהם, כיון טוב השוקט על שמרו. ואז נקרא ויחי יעקב, ועל כן אינו מפריד, דהיינו שאינו משאיר ריוח, בין ויפרו וירבו מאד לויחי יעקב, כי כן ראוי להיות, להיות המשך אחד כמבואר.

קיג) שבע עשרה שנה: שואל. מה הטעם של שבע עשרה שנה. ומשיב. אלא אמר ר' שמעון כל ימיו של יעקב היו בצער, ובצער עברו עליו בתחילה, כיון שראה את יוסף, והיה עומד לפניו, כשיעקב אסתכל ביוסף, היתה נפשו נשלמת כאלו ראה את אמו של יוסף, כי יפיו של יוסף היה דומה ליפיה של רחל, ונדמה לו, כמו שלא עבר עליו צער מימיו.

עיניהם של ישראל, רבי יהודה אמר, כי אז, אחר מיתת יעקב, ירדו לגלות והמצרים העבידו אותם, את ישראל. קיא) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, מה כתוב למעלה, וישב ישראל בארץ מצרים בארץ גשן ויאחזו בה ויפרו וירבו מאד, שפירושו שהיו שם במעדני מלכים כנ"ל (ויגש אות קל"ה) ואחר זה, כתוב ויחי יעקב, בהמשך אחד בלי ריוח ביניהם, הוא להורות שאין ראוי להפריד בין פטוקי זה לפטוק זה, מה הם, בני ישראל, היו נמצאים שם במעדני מלכים וקבלו תענוגים ומחמדים לעצמם, אף יעקב, ג"כ היה נמצא במעדני מלכים בתענוג ומחמדים לעצמו, וע"כ לא נפרדו הפטוקים זה מזה.

קיב) והכא אקרי ויחי וכו': וכאן במצרים נקרא ויחי כלומר שנחשב לו חיים, שהרי כל ימיו לא נקרא ויחי, משום שכל ימיו היו בצער, ובצער היו נמצאים, עליו כתוב, לא שלותי, בכיחא דלכן ולא שקטתי, מעשו, ולא

קיד) וכד ׀ יוסף אתפרש מגיה, כדין אתקיים, לא שלחתי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז, דדא קשיא ליה ליעקב מכל מה דעבר, ובזמנא דאתפרש יוסף מגיה, ב מה פתיב, ׀ יוסף בן שבע עשרה שנה היה רועה וגו', וכל יומין דיעקב, לא גהה ליה צערא פהאי, והנה בכי פל יומא, לאינון שבע עשרה שנה דיוסף.

קטו) מאי דקאתיבו ליה, ׀ ויוסף ישית ידו על עיניו, הא לך שבע עשרה שנה אחרנין, ׀ בענוגין ותפנוקין והנאות וכסופין, הה"ד ויחי יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה וגו'. יתנא פל אינון שנין, שכינתא יקרא דקב"ה, עמיה ׀ אשתכחא, ׀ ובגין כף חיים אקרוין.

קטז) ת"ח, פתיב ׀ ותחי רוח יעקב אביהם, אתחזי ׀ דהא יבקדמיתא מית גהה ההוא רוחא דיליה, ולא גהה ׀ מתפנין לקבלא רוחא אחרא, דהא רוחא דלעילא, לא שריא בריקניא. אמר רבי יוסי, שכינתא לא שריא, אלא באתר שלים, ולא באתר יב חסר, ולא באתר פגים, ולא באתר יב עציב, ׀ אלא באתר דאתפנון, ׀ באתר חדו, ובג"כ, פל אינון שנין דיוסף אתפרש מאבוי, ויעקב גהה עציב, לא שריא ביה שכינתא.

קיז) קיז) תנא אמר רבי אלעזר, אמר רבי אבא, פתיב ׀ עבדו את ה' בשמחה יבאו לפניו ברננה, לאפקא, דלית פולחנא דקב"ה, אלא מגו חדוה.

חלופי גרסאות

א אתפרש יוסף. ב ל"ג מה. ג חמא ול"ג הוה ליה. ד קא אתיבו. ה בתפנוקין וענוגין. ו תנא. ז אשתכח. ח מוסיף ובג"כ ותחי רוח יעקב אביהם חיים אקרוין ת"ח כתיב ותחי. ט ל"ג דהא. י דבקדמיתא. יא מתכוון. יב חסרא; חסרון. יג עציבו. יד מוסיף אלא באתר שלים. טו אתר. טז ואתמר תנא. יז וגילו ברעדה.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ז) ב"א קל"ז צ"א. ב) (בראשית מ"ו) ח"א קט: ריא. רכז. ח"ב ד. ה. טו: מו: נג. פה. ח"ג קסט. ת"ז חכ"ב טו. ג) וישב דף ט' צ"ג. ד) (תהלים ק') וצא קל"ה צ"ה.

הסולם

ויחי יעקב

קטז) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ותחי רוח יעקב אביהם, משמע שמתחילה היה מת הרוח שלו, גם לא היה מתכוין להמשיך ולקבל רוח אחר, כי רוח העליון אינו שורה במקום ריקן. אמר ר' יוסי השכינה אינה שורה אלא במקום שלם ולא במקום חסר, ולא במקום פגום ולא במקום עצב, אלא במקום נכון במקום שמחה. ומשום זה כל אלו השנים שיוסף היה נפרד מאביו ויעקב היה עצב לא שרתה עליו השכינה.

קיז) תנא אמר ר' אלעזר וכו': למדנו א"ר"א אמר ר' אבא, כתוב עבדו את ה' בשמחה, באו לפניו ברננה, הכתוב בא להוציא, שאין עבודת הקב"ה אלא מתוך שמחה

מאמר ב'

קיד) וכד יוסף אתפרש וכו': וכאשר יוסף נפרד ממנו, אז נתקיים, לא שלחתי ולא שקטתי ולא נחתי ויבא רגז, כי צרה זו היתה קשה ליעקב, מכל מה שעבר עליו. ובשעה שנפרד ממנו יוסף מה כתוב, יוסף בן שבע עשרה שנה וגו', וכל ימיו של יעקב לא היה לו צער כזה, והיה בוכה בכל יום לאלו שבע עשרה שנה של יוסף. קטו) מאי קאתיבו ליה וכו': מה ענו לו, מן השמים. ויוסף ישית ידו על עיניו, הנה לך שבע עשרה שנה אחרות: בתענוגים ומעדנים והנאות ומחמדים. וזהו שכתוב, ויחי יעקב בארץ מצרים, שבע עשרה שנה וגו'. בוא וראה, כל אלו השנים, שכינת כבודו של הקב"ה היתה נמצאת עמו, ומשום זה, אותם השנים שבמצרים, נקראים חיים.

(דפו"י דף רט"ז ע"ב)

אָ דאָמער רבי אָלעזר לית שְׂכִינְתָא שְׂרִיא, מגו עֲצוּבוֹת, דְּכָתִיב אַ וְעַתָּה קָחוּ לִי מִגִּזְּוֹ וְהִיָּה כְּגִזְּוֹ הַמִּגְזָן, אַ מִגְזָן מִגְזָן בַּתְּלַת זִמְנֵי אַמְאֵי. בְּגִין לְאַתְעָרָא יְרוּחָא מְשַׁלְּמוּתָא דְכָלְא, דְּהוּא רוּחַ שְׁלִימָא.

קיח) אָמַר רבי אבא, תָּמָן תְּנִינָן, מֵאַרְבַּע סְטְרִין כָּלְא אֲשַׁתְּכַח, יִוְכַל הַ שְׂרָשִׁין דְּעֲלָאִין וְתַמְאִין בְּהוּ אַחֲדָן, וְתָנָא, דָּא עֵיל, וְדָא נְפִיק, דָּא סְתִים, וְדָא פְרִישׁ, אַתְאַחַד חַד בְּתַבְרַתָּהּ, וְאִינוּן אַבְהֵן דְּכָלְא.

קיט) ר"ש אָמַר, אַ רַק בְּאַבּוּתִיךָ חֲשַׁק ה', כְּתִיב בְּאַבּוּתִיךָ, מִמֶּשׁ תִּלְתָּא, וּמִמֶּשׁ דְּכָתִיב רַק, רַק מִמֶּשׁ, וּמֵאֲלִין מִתְפָּרְשָׁן וּמִתְאַחֲדָן כָּל שְׂאָר אַחֲרֵינוּן, וְסִלְקִין שְׂמָא לְאַתְעָטְרָא.

קכ) יְתָנָא אָמַר ר' יוֹסִי, מִן יוֹמָא דְאַסְתְּלִיק ר"ש מִן מְעָרְתָּא, יִמְלִין לָא אַתְפְּסִין מִן חֲבְרִיא, וְרַזִּין עֲלָאִין אַ הוּוּ מִסְתַּכְלָן, וְאַתְגְּלִין מִבִּינֵיהוּ, כְּאֵלוּ יֵב אַתְיָהִיבוּ הֵיא שְׁעָתָא בְּטוּרָא דְסִינֵי, בְּתַר דְשְׂכִיב יֵב כְּתִיב, אַ וַיִּסְכְּרוּ מְעִינוֹת יֵב תְּהוֹם וְאַרְוּבוֹת הַשְּׁמַיִם, וְהוּוּ חֲבְרִיא מְרַחֲשָׁן מְלֵי, וְלָא מִתְקַיְמֵי בְּהוּ.

מסורת זוהר

א) (מ"ב ג') וישב דף ט' צ"ב. ב) (דברים י') ח"א רכנ: ח"ג רסב: ת"ז תס"ט קד: ת"ע קכו: ג) (בראשית ח') ח"ג קנה:

חלופי גרסאות

א ליג מנגן מנגן. ב מוסיף תלת זמני מנגן. ג רוח. ד ליג וכל. ה שרשי עלאין. ו חאנא. ז יצחק (אה"ל). ח ליג מן. ט מימא. י מוסיף מלין אלין. יא הו מתגלין בינייהו; מבנייהו (אה"ל). יב אחיהיבו; אחיבו (אה"ל). יג מוסיף ביה כתיב. יד תהום וגו'.

דרך אמת א] עיין בפרדס רמונים מהרמ"ק שער א' פ' כ"ט.

מאמר ב'

שמחה. שאמר ר' אלעזר אין השכינה שורה מתוך עצבות, שכתוב, ועתה קחו לי מנגן והיה כנגן המנגן וגו'; ושואל, מנגן מנגן שלש פעמים כתוב במקרא הזה, למה. ומשיב, הוא כדי לעורר הרוח ממקור השלמות, שהוא ז"א הכולל ג' קוין, שהוא רוח השלם. וג"פ מנגן, היא כנגד ג' קוין שלו.

קיח) אָמַר ר' אבא וכו': אר"א, שם למדנו, מארבע רוחות נמצא הכל, שהם ג' קוין שבז"א, המכונים דרום צפון מזרח, והשכינה המקבלת ג' הקוין ה"ס רוח מערב, שהם יוצאים ג' העולמות בי"ע וכל מלואם, וכל השרשים שבעולמות העליונים ותחתונים, נאחזים בהם. ולמדנו, זה נכנס, ומאיר היינו קו ימין הנק' דרום. וזה יוצא שאינו מאיר, היינו קו שמאל הנקרא צפון, שאינו מאיר בלי קו ימין. זה סותם, היינו קו אמצעי הנקרא מזרח, המאיר רק בחסדים מכוסים, מטום הווגו שלו עם הנוקבא. וזה מפרש, היינו הנוקבא, המאירה בחסדים מגולים בעת הווגו עם ז"א, שהיא נקראת רוח מערב. מתיחדות

(דפויי דף רט"ז ע"ב * דף ר"ז ע"א)

הסולם

ויחי יעקב

הרוחות כל אחת בחברתה, דהיינו שנכללות זו מזו ואז, הן אבות הכל שכל המציאות דהיינו בי"ע נמשכים ונולדים מהם.

קיט) ר"ש אָמַר וכו': ר' שמעון אמר, רק באבותיך חֲשַׁק ה', כתוב באבותיך, שהם שלשה ממש, דהיינו אברהם יצחק יעקב. ומשמע, משכתוב רק, רק ממש, דהיינו שאין יותר מג' הללו, ומהם מסתעפים ומתאחזים כל שאר האחרים, דהיינו כל המדרגות שבבי"ע כנ"ל. שהם עולים למ"ן לזו"ן, לעטר את השם, דהיינו להמשיך מוחין חדשים אל הנוקבא, הנקראת שם.

מאמר תרי גמלי

קכ) תנא אָמַר ר' יוֹסִי וכו': מיום שיצא ר' שמעון מן המערה, לא נתכסה שום דבר מן החברים. והיו מסתכלים בסודות העליונים ונתגלו בהם, כאלו ניתנו באותה שעה בהר סיני. אחר שמת ר"ש, כתוב ויסכרו מעיינות תהום וארובות השמים. דהיינו שנסתמו מעיינות החכמה. והיו החברים הוגים דברים ולא עמדו בהם לדעת סודם.

דיומא

מא

ויחי

קכא) דְיוֹמָא חַד הָהּ יְתִיב ר' יְהוּדָה, אֶפְתָּחָא דְטַבְרִיָה, וְחָמָא תְרִי גַמְלִי, דְסַלְקִי אֶקְטַפְיָא מְעַלְוֵי בְּדַכְתַּפִּין, נָפַל מְטוּלָא דְקַטְפְיָא, וְאַתּוּ צַפְרֵי וְעַד לָא מָטוּ עַלְיָהּ, אֶתְבַּקְעוּ.

קכב) לְבַתְרָא אֶתּוּ כַּמָּה צַפְרִין, וְהָווּ אֶזְלֵי עַלְיָהּ, וְיִשְׁרוּ לֹן בְּטַרְטִישָא, וְלֹא מְתַבְקְעִין, וְהָווּ צְוּוּחִין לֹן, וְלֹא הָווּ מְתַפְרָשֵׁן, שְׁמַעוּ חַד קָלָא, וְעֶטְרָא דְעֶטְרִין בְּקַדְרִין שְׂרִיא, וְיִמְרִיהּ לְבַר.

קכג) עַד דְהָהּ יְתִיב, יַעֲבַר חַד גְּבַרָא, אֶשְׁגַּח בְּהוּ, אָמַר, לָא קִיִּים

חלופי גרסאות

א קפטיא. ב דקסטי; (אה"ל) דקספן; (אה"ל) דקספין. ג ל"ג והוו. ד ושראו; ושראו. ה בקורין. ו למריה (ס"י). ז אעבר.

דרך אמת אן ראה שני גמלים שטעונים משוי סדניים ומלבושים שנקראים קטפירא מעל כתפיהם ונפל המשווי מהם על הארץ ובתוך כך באו צפרים וקודם שהגיעו למשווי ההוא נתבקעו כאומרו ועד לא מטו עליהו אתבקעו. בן לאח"כ באו צפרים אחרים והיו נחים בטרטישא שהוא סלע ר"ל שהיו שורים ונחים בסלעים שהיו שם ולא נתבקעו ואע"פ שהיו צועקים אליהם לא היו העופות משגיחים בהם בתוך כך שמעו קול א' כמבואר. ג העטרה של כל העטרות בקדרות ושחרות ואין אור העטרה מאיר כלל וע"י זה שורה הארון לחץ ורמו בזה שאין יחיד למעלה ע"י קדרות הנוכר. דן בתוך שהיה יושב עבר איש אחד וראה שהצפרים הם סביב המשווי אמר לא קיים זה וירד העיט וגו'.

הסולם

תרי גמלי

מאמר

והפציר בו, שיגלה לו פירוש דבריו, ולא אמר לו. חלש דעתו של ר' יהודה.

ביאור הדברים. נודע, שסדר התפשטות המוחין אינם אלא בסדר ג' הנקודות חולם שורק חירק, שחולץ ה"ס האורות דו"ק בלי ראש, הנשארים אחר בקיעת המדרגה מכח עלית המלכות לבינה, שהם אורות חסדים, וסוד קו ימין. ושורק, ה"ס חזרת חצי המדרגה למקומה, ששוב יוצאים בה אורות דג"ר, אלא שנבכנים ל"ג"ר דאחור, להיותם בחינת חכמה בלי חסדים, והחכמה אינה יכולה להאיר משהו בלי התלבשות החסדים, ולפיכך בהופעת ג"ר הללו נקפאים כל האורות שבמדרגה ונעשתה בחינת חשך, וה"ס קו שמאל. והחירק בא לתקן את קו השמאל שיתכלל ויתאחד עם קו הימין, וע"כ מעלה המסך דבחי"א, הממשיך שוב ו"ק בלי ראש, ואז נכנע הקו שמאל ומתיחד עם הימין והחכמה נתלכשה בחסדים שבימין ויוצאים בזה ג"ר דפנים, ואין להאריך בביאור ג' הנקודות כאן, כי כבר נתבאר בארוכה לעיל (בראשית א' דף ט"ו אות ט' ובהסולם שם בכל ההמשך).

אמנם מה שאתה צריך לדעת עתה, הוא, אשר נקודת החירק בלבדה, שה"ס קו אמצעי, יוצאת ג"כ בג' סדרים הללו דחולם שורק חירק. וקודם הכל, מתגלה השורש דמסך דחירק שה"ס מסך דמנעולא. מצמצום

א

קכא) דְיוֹמָא חַד הוּהּ יְתִיב וכו': כי יום אחד ישב ר' יהודה על פתחה של טבריה. וראה שני גמלים שהיו מסלקים מעל כתפיהם חבילה של בגדי צמר יקרים. נפל המשא של בגדי הצמר, ובאו צפורים על המקום שהמשא היה צריך לנפול, ומטרם שהבגדים הגיעו אליהם נבקעו הצפרים. קטפירא פירושו בגדי צמר, והוא מורכב מן ב' מלות קטפי אירא, קטפי פירושו מיני בגדים כמ"ש (בספרי שלה) קטיפות אינן חייבות בציצית. אירא, פירושו צמר (כמ"ש שבת י"א) ולא גרדי באירא שבאזנו.

קכב) לְבַתְרָא אֶתּוּ כַּמָּה וכו': אחר זה באו כמה צפרים, והיו הולכים עליהם, על הצפרים שנבקעו ושכנו על הסלע ולא נבקעו. והיו צווחים אליהם, אל הצפורים, כדי להרחיקם מן הצפורים הנבקעות, ולא היו נפרשים מהם. שמעו קול אחד, העטרה שעל העטרות שורה בחשך, ואדונה בחוץ.

קכג) עַד דְהָהּ יְתִיב וכו': בעוד שהיה יושב ר' יהודה, עבר איש אחד, הסתכל בהם, בצפורים, אמר לא קיים זה מה שכתוב, וירד העיט על הפגרים וישב אותם אכרם, אמר לו ר' יהודה, הרי עשיתי שיפרשו הצפרים מהם, והיינו שצוח אליהם כנ"ל, ולא נפרשו, החזיר איש ההוא את ראשו, לר' יהודה, ואמר, טרם מרט זה שער ראשו של אדוני, וטרם עשה גבחת בגבירה. ולא הבין ר' יהודה למה הוא מתכוין, רץ אחריו שלשה מלין,

(דפרי"ך דף ר"י ע"א)

דָּא, אָהָא דְכְתִיב אַ וַיֵּרֶד הָעֵיט עַל הַפְּגָרִים וַיֵּשֶׁב אוֹתָם אַבְרָם. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, וְהָא עֲבִינָא וְלֹא בִּאתְפָרְשֵׁן, אַ אַהֲרָר רִישֵׁיהּ יִהְיֶה גְבָרָא וְנֹאמַר, בַּ עַד וְלֹא מְרִיט דָּא, רִישֵׁיהּ דְּמָרְיָהּ, וְעַד לָא גְלִישׁ לְמַטְרוּנִיתָא.

מסורת הוזהר

(בראשית ט"ו).

חלופי גרסאות

א ל"ג הא דכתיב. ב מתפרשא. ג ההוא. ד ההוא. ה אמר. ו דלא.

דרך אמת א החזיר אותו האיש את ראשו לאחוריו ואמר. בן עדין לא המריט זה ראש אדוניו הוא רמו אל הרחמים ע"י המריטה כי השערות רומזים לדין כמ"ש באדרא דנזיר ועיין ענין זה בפי תוריע מ"ח ע"ב וכן ועד לא גליש וכו' עדין לא גליש במספריים לגבורה להעביר כחות הדין והקליפה ממנה.

הסולם

מאמר

תרי גמלי

למשא כנ"ל, ועל ידי הופעת המסך דחירק בכחינת השורש, שה"ס מסך דצמצום א' המחזיר את קו השמאל לז"ק, נפלו מהן המדרגות דג"ר, שהיו עליהן למשא. נפלא מטולא דקטפירא שנפל מהם המשא בכח המסך הנ"ל, ואתו צפרי שנזדמנו צפרים למקום, שה"ס מדרגות ג"ר הנשמכות ממאנין דאמא, שהיא בינה, שאין הפגם של נפילת מטולא דקטפירא מגיע להם כלל, וז"ש ועד לא מטו עלייהו, אתבקעו, אע"פ שאין הפגם של נפילת המשא מגיע אליהם, מ"מ אתבקעו, דהיינו שנגלה עליהם המיתוק של עלית לבניה, שעליה זו מבקיע המדרגות לשני חצאים, שכו"ח עם אורות דנ"ר נשארים במדרגה וכינה ת"ת מלכות נופלים למטה ממדרגה, כמ"ש לעיל בארוכה (בראשית א' דף ד' אות ב' בהסולם שם) שה"ס גילוי נקודת החולם מחדש בקו אמצעי כנ"ל. שע"ז נעשות שוב ראויים לקבל ג"ר. וז"ש לבתר, אתו כמה צפרין, שלאחר זה שקבלו הקטנות דחולם, נעשו ראויים לקבל ג"כ את ג"ר דאחור שה"ס נקודת השורק, דקו אמצעי כנ"ל, וז"ס, שבא צפרים חדשים. והוון אזלי עלייהו, שהלכו על גבי צפרים הראשונים שנבקעו, כלומר, שבחינת ג"ר של צפרים החדשים נסמכו על בחינת הבקיעה שהיתה בצפרים הקודמים, כי לולא בקיעתם, לא היתה מציאות לגילוי ג"ר הללו דנקודת השורק כנ"ל. ושרו לון במרטישא, שהיו שורות בסלע, כלומר, ששוב נקפאו אורותיהם ונעשו כמו סלע, דהיינו כטבע נקודת השורק.

והנה אלו הנשמות באו לר' יהודה שיתקן אותן. ולפיכך והוון צווחין לון, שר' יהודה היה צווח אליהם להפריח את המוחין הללו דשורק מן הנשמות, אבל, וליא הוון מתפרשן, שהמוחין לא רצו לפרוש מן הנשמות

א', שאין קו שמאל נכנע וזולתו, ואז נאבדים תכף הג"ר דאחור מקו שמאל. אמנם בגילוי מסך הזה, אינו ראוי עוד לקבל ג"ר לעולם, וע"כ צריכים למתקן שוב ע"י עלית המלכות לבניה ואז מתגלה נקודת החולם דקו אמצעי, שה"ס מלכות ממותקת ואע"פ שגם היא ו"ק בלי ג"ר, אמנם ו"ק הללו כבר ראויים לקבל ג"ר להיותם במסך דמפתחא. כמ"ש בארוכה (לעיל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר עשה) ואחר זה נתגלה נקודת השורק, שה"ס ג"ר דאחור וקפאון האורות להיותן חכמה בלי חסדים. ולבסוף נעשה שוב הזווג על מסך דחירק בבחי"א, ע"י עלית מ"ן, ואז מתיחדים הקוין דימין ושמאל זה בזה, ומתלבשת החכמה בחסדים, ויוצאות ג"ר דפנים הרי שנקודת החירק, שהיא קו האמצעי בלבדו, מחויב ג"כ לצאת על ג' הנקודות: חולם, שורק, חירק. וזכור זה.

גם תדע שאלו תרי גמלי שראה ר' יהודה, הן נשמות, שהיו משוקעות בשליטת קו השמאל, שה"ס נקודת השורק, וקבלו צורת גמלים, בסוד גמל נושא משא כבד, כי כל המדרגות הנעלות שהיו לנשמות האלו, נקפאו ונחשכו, ולא יכלו להנות מהן, עד שהיו עליהן למשא כבד, שכל מגמתם היתה, רק איך להפטר מהן. ולפיכך נדמו לגמלים, כי הגמל, אפילו ישא על גבו כל אוצרות הון, ימאס בהם ויהיו עליו למשא, שהוא מטעם, שאין לו ענין להנות מהם. וזה אמרו, וחמא תרי גמלי דפסקי קטפירא מעלוי דכתפין, כי הוא ראה אותן הנשמות, בעת שנגלה עליהם המסך דחירק, כדי להצילן מן שליטת השמאל, וליחדן בימין, כנ"ל בכיאור מסך החירק. ולפיכך אומר שראה הגמלים שהם הנשמות, בעת שמסלקים ומשליכים מעצמם את הקטפירא שהם המדרגות שנקפאו עליהם והיו עליהם

(דפו"י דף ר"ז ע"א)

רַהֲטָ אֶבְתָּרֶיהָ תִּלְתַּת מַלְיָן, וְלֹא אָמַר לֵיהּ, תִּלְשׁ דַּעֲתִיהָ דְרַבִּי יְהוּדָה.

קכד) יומא חד, אַדְמוּדָּה תְּחוּת אֵילָנָא, וְחָמָא בְּתַלְמִייהּ, ד' גְּדַפִּין מִתְּתַקְּנָן, וְסָלִיק רַבִּי שְׁמַעוֹן עֲלֵיהּ, וְסִיִּת עֲמִייהּ, וְלֹא שָׁבִיק כָּל סִפְרֵי רְזִין אֶעְלָאִין וְאֶגְדָּתָא, דְּלֹא סָלִיק בְּלוֹן בְּהַדְרִיהּ, וְסָלִיק יְלָהוֹן לְרַקִּיעָא, וְחָמָא דְּמִתְּפַסְיָא מַעֲיָנָא, וְלֹא אֶתְגַּלְיָא.

קכה) כד אתער, אָמַר, וּדְאִי מִדְּשָׁבִיב ר' שְׁמַעוֹן, הִתְקַמְתָּא אֶסְתַּלְקַת יִמְאָרְעָא, וְוִי לְדָרָא, דְּהֵאִי אֶבְנָא טַבָּא, דְּהוּוּ יִמְתַּחְזָן מַנְיָה, וְסָמְכִין עֲלֵיהּ עֲלָאִין וְתַתָּאִין, אֶתְאַבִּיד מַנְיָהּ.

חלופי גרסאות

א ל"ג עלאין. ב ל"ג לון. ג וסליקן. ד ליה. ה חכמה. ו ל"ג מארעא. ז דמתחזן; דמתאחזן. ח סמכין עלאין ול"ג עליה.

דרך אמת א] ישן.

הסולם

תרי גמלי

מאמר

ואח"כ מזדווגים ז"א ונוקבא יחד ואז מסתלקים השערות גם מן הנוקבא, אבל רק מבחינת ג"ר דפנים, ששם הוא הזווג עם ז"א דפנים, אבל בג"ר שלה דאחור, נשארים כל הדינים, כדי לענוש את הרשעים, שרוצים לינק מג"ר דאחור הללו. וז"ש, ועד לא גליש למטרוניתא, כי גליש הוא העברת השער מלפניה, ולא מאחוריה. כמבואר, שכן צריך להיות.

אמנם מתוך שהנשמות היו שקועות בשליטת השמאל לא היה יכול ר' יהודה לתקן אותם כך, כמו שאמר לו האיש, ולפיכך רהט אבתריה תלת סלין ולא אמר ליה, שרץ אחריו ג' מילין שיאמר לו איך לתקן את הנשמות כמו שאמר, עד לא מריט וכו', ולא רצה לומר לו. חלש דעתיה דר' יהודה. שלא ידע איך לתקן אותן.

קכד) יומא חד אדמוּדָּה וכו': יום אחד ישן ר' יהודה תחת אילן, וראה בחלומו, שמתחקנים ארבע כנפים, ור"ש עולה עליהם, וספר תורה עמו, ולא הניח מכל ספרי סודות עליונים ואגדתא, שלא העלה אותם עמו, והעלה אותם לרקיע, וראה שמתכסים מן העין ואינם נגלים יותר.

קכה) כד אתער וכו': כאשר הקיץ, אמר, ודאי משמת ר' שמעון נסתלקה החכמה מן הארץ. ווי לדור, שאותו אבן הטוב שהיו נאחזים בה, והיו סומכים עליה עליונים ותחתונים, נאבדה מהם.

הנשמות שמעו חד ק"א, עטרא דעטרין שהיא הנוקבא, בקדרין שריא, שורה בחשך, ומריה שהוא ז"א לבר הוא מבחוזן, כלומר, מצב זה של הנשמות, גרם לז"א ונוקביה להיות באחורים, אשר הנוקבא שרתה בחשך, וז"א שרה בחיצוניות המדרגה, וז"ש אמר, לא קיים דא הא דכתיב, וירד העיט על הפגרים וישב אותם אכרם. כלומר שרמו לו שהוא צריך לסלק מן הנשמות אלו הצפרים החדשים שהם מוחין דאחורים מבחינת שורק ושמאל, כמ"ש וישב אותם אכרם. אמר ר"י והא עבידנא ולא אתפרשן, כי צווח עליהם לסלקם ולא שמעו לו כנ"ל. אהדר רישיה ההוא גברא, רמו לו בזה שהחזיר ראשו, שגם הוא יחזור להמשיך לנשמות ראש חדש מבחינת פנים. ואמר עד לא מריט וכו'.

פירוש. שערות ה"ס דינים מלשון סערות, ובכדי להחזיר את זו"ן מבחינת אחורים הנ"ל, צריכים לסוד נקודת החירק דקו אמצעי, המחזיר ג"ר דפנים אל הנשמות. גם הוא תקון המחזיר לז"א בבחינת חסדים הן בפנים והן באחור. וע"כ מסתלקים ממנו אז כל השערות, הן מפנים והן באחור, וז"ש עד לא מריט דא רישיה דמאריה שהוא עוד לא העביר הסערות והדינים מראש ז"א, ומריט, פירושו, העברת השער הן מפנים והן מאחור, כי כל הדינים צריכים להעביר מז"א ולתת אותן אל הנוקבא.

(דפו"י דף ר"יו ע"א)

ככו) אַתָּא לַגְבִּיָּה דְר' אַבָּא, סָח לִיה, « סְלִיק רַבִּי אַבָּא יְדוּי עַל רִישֵׁיה, וּבְכָה וְאַמְר, ר"ש רִיחֵיָא דְטַחְנִין מַנְיָה מִנָּא טַבָּא פֶּל יוֹמָא, וְלִקְטִין בְּלִיָּה, כְּמָה דְכְתִיב, « הַמִּמְעִיט אֶסֶף עֲשֶׂרָה חֲמֻרִים, וְהִשְׁתָּא רִיחֵיָא וּמִנָּא אֶסְתַּלְקוּ וְלֹא אֶשְׁתָּאֵר בְּעֵלְמָא מִיְגִיָּה, בְּר כְּמָה דְכְתִיב, « קַח צְנֻצָּנֹת אַחַת וְתֵן שְׁמָה מְלֹא הָעוֹמֵר מִן וְהֵנַח אוֹתוֹ לְפָנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת. וְאֵלוּ בְּאַתְגְּלִיָּא לָא כְתִיב, אֲלֹא לְמִשְׁמֶרֶת: לְאַצְנָעוּתָא. הִשְׁתָּא מָאן זְכִיל לְגַלְאָה רְזִין, וּמָאן יְנַדַּע לוֹן.

ככו) לְחִיש לִיָּה י לְרַבִּי יְהוּדָה בְּלַחֲשׁוֹ, י וְדַאי הֵהוּא גְבָרָא דְחֻמְיָת, אֲלִיהוּ הָוָה, וְלֹא בְּעָא לְגַלְאָה רְזִין, בְּגִין דְתַנְדַּע שְׁבָחָא דְר"ש, דְהָוָה בְּיוֹמוֹי, וְיִכְבּוֹן דְרָא וְעֵלוֹי. א"ל, י דִּי לְמַכְבִּי « בְּכִיָּה « עֲלִיָּה.

קכח) ר' יְהוּדָה, י הָוָה י « בְּכִי פֶּל יוֹמָא י בְּעֵלוֹי, י דְהָא אַעְרָא עֲמִיָּה בְּאֲדָרָא קַדִּישָׁא דְר"ש, וְשָׁאֵר חֲבַרְיָא, א"ל וְוִי דְלֹא אֶסְתַּלְקָנָא הֵהוּא יוֹמָא « עִם אֵינוֹן תְּלַתָּא דְאֶסְתַּלְקוּ, וְלֹא י לְחֻמֵי דְרָא יוֹ דָּא, דְהָא יוֹ אַתְהַפֵּךְ.

קכט) א"ל, רַבִּי אֵימָא לִי, כְּתִיב « וְהֵם יִקְחוּ אֶת הַזֶּהָב וְאֶת הַתְּכֵלֶת וְאֶת הָאֲרָגָמָן וְאֶת תּוֹלַעַת הַשָּׁנִי וְאֶת הַשֵּׁשׁ, וְאֵילוּ כֶּסֶף לֹא כְתִיב, וְהָא כְתִיב זָהָב י וְכֶסֶף, א"ל וְהָא נְמִי נַחֲשֶׁת, דְכֶסֶף וְנַחֲשֶׁת בְּחִשְׁבָּנָא הָווּ, וְהִכָּא י לָא. אֲלֹא אֵי י לָא כ דְגַלְיָ בּוֹצִינָא קַדִּישָׁא בְּאַתְרֵיה, לָא אֶצְטְרִיכָנָא לְגַלְאָה.

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

מסורת הזוהר

א) (במדבר י"א. ב) (שמות ט"ז. ג) (שמות כ"ח). א ר' אבא סליק; סליק ידוּי על רישיה ר' אבא. ב ליג ליה. ג מוסיף ר"א לר' ד מוסיף א"ל ר"א; א"ל ר"א לר"י. ה ליג רזין. ו עליו. ז ר"י; ווי (אה"ל). ח לבכיה; ליג בכיה (אה"ל); לבכיה דר' יהודה דבכי כל יומא עליו. ט ליג עליה. י ליג הוה. יא דבכי. יב עליו. יג דהוא. יד ליחמי; נחמו (אה"ל). טו ליג דא. טז מתהפך. יז מוסיף וכסף וגו'. יח ליג לא אלא; מוסיף לא כתיב. יט ליג לא. כ אתגלי.

דרך אמת א] עם אותן שלשה חכמים שמתו באדרא.

הסולם

מאמר

תרי גמלי

ככו) אַתָּא לַגְבִּיָּה וְכו': בַּא לְפָנֵי ר' אַבָּא, וְסִיפֵר לוֹ. הָעֵלָה ר' אַבָּא אֶת יְדוּי עַל רִאשׁוֹ, וּבִכְהָ. וְאַמְר, רַחִים שְׁטוּחָנִים בּו מִן טוֹב כֹּל יוֹם, דְּהֵינּוּ גִילוּי סוּדוֹת הַתּוֹרָה, הַמְכוּנָה מִן, וְלוֹקְטִים אוֹתוֹ, כַּמ"ש הַמְמַעִיט אֶסֶף עֲשֶׂרָה חֲמֻרִים, וְעַתָּה נִסְתַּלְקוּ הַרַחִים וְהַמֵּן, וְלֹא נִשְׁאֵר מִמֶּנּוּ בְּעוֹלָם, מִלְּבַד מַה שְׁכָתוּב, קַח צְנֻצָּנֹת אַחַת וְתֵן שְׁמָה מְלֹא הָעוֹמֵר מִן וְהֵנַח אוֹתוֹ לְפָנֵי ה' לְמִשְׁמֶרֶת, בְּגִלוּי לֹא כְתוּב, אֲלֹא לְמִשְׁמֶרֶת, שְׁפִירוּשׁוֹ לְהַנִּיחֵהוּ בְּצַנְעָה. וְעַתָּה מִי יוּכַל לְגַלוֹת סוּדוֹת וּמִי יוֹדַע אוֹתָם.

קכז) לְחִיש לִיָּה וְכו': לַחֲש ר' אַבָּא לר' יְהוּדָה בְּלַחֲשׁוֹ, וְאַמְר לוֹ וְדַאי אִישׁ הֵהוּא שְׂרָאִית הוּא אֲלִיהוּ הִיָּה, וְלֹא רַצָּה לְגַלוֹת לָךְ הַסוּדוֹת כְּדִי שְׂתַדַּע מַעֲלָתוֹ שֶׁל ר"ש,

(דפרי" דף ר"ז ע"א)

שכסף

קל) פתח ואמר, א לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היינו דכתיב א השמים שמים לה'.

קלא) בכמה אתר אסתכלנא באלין מאני א דקודשא, דכתיב ב בגדי קדש הם, ובכתיב ד ועשו בגדי קדש, מאי קדושה הקא, אלא הכי תנינן, קדושה אינון בקל אתר. ובכתיב בגדי קדש הם. ועשית בגדי קדש, כגוונא דלעילא.

קלב) דתניא כהן גדול לעילא, כהן גדול לתתא, לבושין דיקר לעילא, לבושין דיקר לתתא, ומה דלא אמר כסף ונחשת, לאתר אתרא אסתליקו, דכתיב ה כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף וזגו, וכתוב ודנייהם נחשת, דאינון מאני שמושא, לאשתמשא משכנא בהו.

קלג) אכל הקא באלין לבושין דיקר, לא פעי לאשתמשא בהו ב"נ אתרא, בר מפקנא רבא, דרבו משח ז קודשא על רישיה, דכתיב ו ועשית

חלופי גרסאות

א דקדשא. ב ל"ג וכתוב. ג הא כתיב; דכתיב (אה"ל).
 ד ל"ג וגו' ויהם כסף ואדניהם ול"ג וגו' וכתוב (אה"ל).
 ה מוסיף וכתוב ויהם כסף. ו כהנא. ז קדשא; קדישא.
 ח ל"ג ועשית.

מסורת הזהר

א (חגי ב') ח"א רסו. ח"ב צ: קלח: קצו: ב) (תהלים קט"ו) ב"א קצ"ג צ"ד. ג) (ויקרא ט"ו) ח"ב רכט. ד) (שמות כ"ח). ה) (שמות כ"ז). ו) (שמות כ"ח) ח"א רסו: ח"ב קעט: קפא.

הסולם

לי הכסף ולי הזהב

בבגדי כהן גדול. ואומר, אלא כך למדנו, הם קדושה בכל המקומות שנוכרים, דהיינו, בגדי קדש הם, וכן, ועשית בגדי קדש, שפירושם, כעין של מעלה, כלומר, כעין או"א הנקראים קדושים, כי כהן גדול הוא בחינת אבא עלאה, וע"כ הבגדים שלו נקראים בגדי קדש. כמ"ש לפנינו.

קלב) דתניא כהן גדול וכו': שלמדנו, כהן גדול למעלה, שהוא אבא, כהן גדול למטה, הוא כנגדו. וע"כ, לבושי כבוד של מעלה של אבא, הוא כנגד לבושי כבוד של כהן גדול למטה. ולפיכך כמו שאבא ה"ס קדש כן כהן גדול הוא קדש. וכמו שבגדי כבוד של אבא הם בגדי קדש כן בגדי כבוד של כהן גדול הם בגדי קדש. לפיכך, ומה שלא אמר הכתוב כאן בבגדי כהן גדול, כסף ונחשת, משום שהם מיוחדים למקום אחר, ואינם כנגד או"א עלאין, שכתוב, כל עמודי החצר סביב מחושקים כסף. וכתוב ואדניהם נחשת, שהם כלי שמוש בשביל המשכן, שה"ס הנוקבא דז"א, להשתמש בהם.

קלג) אכל הכא וכו': אבל כאן, באלו לבושי כבוד של כהן גדול, אין להשתמש בהם לשום אדם, חוץ מכהן הגדול, ששמן משחת קדש על ראשו, שכתוב, ועשית בגדי קדש

מאמר

שכסף ונחשת היו בחשבון נדבת המשכן, וכאן בבגדי כהן גדול אינם נזכרים. אלא, אם לא גלה המאור הקדוש דהיינו ר"ש, את סוד הזה במקומו, לא הייתי צריך לגלות גם אני.

קל) פתח ואמר וכו': פתח, ר' אבא, ואמר לי הכסף ולי הזהב נאם ה', היינו שכתוב, השמים שמים לה'. פירוש. יש זהב שהיא קודם מכסף, והיא בינה כמ"ש, מצפון דהיינו בינה, זהב יאתה. והיינו שכתוב בנדבת המשכן זהב וכסף, שהזהב חשוב במעלה מן הכסף, שהוא חסד דז"א. ויש זהב שהיא למטה מכסף, והיא גבורה דז"א, שנקרא ג"כ זהב, כמו שכתוב לי הכסף לי הזהב נאם ה', שהבינה שנקרא הוי"ה, אומרת לי הכסף שהוא חסד דז"א, ולי הזהב שהוא גבורה דז"א. וז"ש, היינו דכתיב, השמים שמים שמים, שפירושו, השמים שהוא ז"א שמים שהוי"ה. הם מבניה הנקראים הויה אף כאן שכתוב לי הכסף ולי הזהב נאם הוי"ה, היינו ג"כ בינה, שאומרת לי חסד וגבורה דז"א הנקראים כסף וזהב, שממני הם נמשכים.

קלא) בכמה אתר אסתכלנא וכו': בכמה מקומות, הסתכלתי באלו כלי הקדש, דהיינו כגדי כהן גדול, שכתוב בגדי קדש הם, וכתוב, ועשו בגדי קדש, ושואל, איזה קדושה יש

(רפ"י דף ר"ז ע"א)

בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, דבאינון לבושין דמי לגוונא דלעילא.*

קלד) «תנא, «ויקרבו ימי ישראל למות בא"ר יהודה, ווי לעלמא, דהא בני נשא לא תמאן ולא ששמעון, ולא ידעין דהא יכל יומא ויומא, קלא דכרוזא אשתמע, במאתן וחמשין עלמין.

קלה) ה תנא, עלמא קדא, ואשתמודע לעילא, וכד כרוזא נפיק, ההוא עלמא מזדעזעא ומתחלחלא, נפקי תרין צפרין, ודאסתלקו מההוא עלמא, דמדוריהון תחות אילנא דחיוו דחיי ומותא ביה.

מסורת זוהר

חלופי גרסאות

(א) לעיל דף ט' צ"א.

א ל"ג תניא. ב מוסיף תנא א"ר. ג שמעין. ד בכל. ה תנא. ו אשתמע; אשמע (אה"ל). ז ואסתלקו.

הסולם

מאמר ב'

ויקרבו ימי ישראל למות

דהיינו בר"ג עולמות שנפלו מבינה, נשמע בהם קול הכרוז שמחזירים למדרגתם לבינה, וכן בכל המדרגות שלמטה מבינה שכל אחת ואחת נשלמת מכח קול הכרוז הזה, שכל מחציות המדרגות שנפלו מהן חוזרים למדרגתם ונשלמים כמ"ש לפנינו.

קלה) תנא עלמא חדא וכו': למדנו עולם אחד נודע למעלה, דהיינו הנוקבא, וכשהכרוז יוצא, ומשלים אותו, כנ"ל. מזדעזע עולם ההוא, ומתחלחל והוא מטעם שהווג הזה בא בשליטת השמאל, המעורר את הדינים. שני צפרים יוצאים, שעלו מעולם ההוא, שמעונן תחת האילן, שמראה החיים והמות בו.

פירוש. ב' צפרים הם ב' ניצוצים מחו"ב דנוקבא, שנפלו לקליפות, בעת החטא דעצה"ד עם הכלים דאחורים של הנוקבא שירדו אז לקליפות, ובזווג דחצות לילה המחזיר כלים דאחורים שנפלו מן הנוקבא ומחכרם בנוקבא. נמצאים גם ב' הצפרים חוזרים עם כלים דאחורים הללו אל גוף הנוקבא, וז"ש, וכד כרוזא נפיק, דהיינו הארת הזווג שבחצות לילה, נפקי תרין צפרין דאסתלקו מההוא עלמא, יוצאים אותם ב' הצפרים שנסתלקו מהנוקבא ונפלו לקליפות, ונתחברו שוב אל הנוקבא, דמדוריהון תחות אילנא דחיוו דחיי ומותא ביה, דהיינו באחורים דנוקבא, המכונה תחת האילן שמראה החיים והמות בו. כי תחת פירושו כלים דאחוריים, והנוקבא מכונה אילנא דטוב ורע (כנ"ל בראשית א' דף צ"ט ד"ה אמאי) ואלו הצפרים מעונן שם, כי עמהם יורדים לקליפות ועמהם עולים משם.

קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת, כי בלבושים האלו הוא דומה לכעין של מעלה. דהיינו לאבא עלאה. פירוש, ע"כ כתוב בהם רק זהב, שהוא בחינת בינה עלאה שממנה סוד בגדי אבא עלאה, ולא כסף ונחשת, שהם מבחינת זו"ן שאינם כלל בחינת כהן גדול, אלא לבחינת עמודי החצר, כמבואר. קלד) תניא ויקרבו ימי ישראל וגו': אמר ר' יהודה אוי לעולם, אשר בני אדם, אינם רואים, ואינם שומעים, ואינם יודעים, שבכל יום ויום נשמע קול הכרוז במאתים וחמשים עולמות.

פירוש. הארת הזווג דלילה בסוד שליטת השמאל, שהיא הארת החכמה הבלתי מושלמת, נקרא כרוז או קול הכרוז, כי זווג השלם של יום נקרא קו"ף ודבור, כמו שנתבאר באורך לעיל (וישלח אות קל"ו בסולם ע"ש). ובבינה יש ה' ספירות הנקראות כח"ב תו"מ, או חג"ת נ"ה, וה"ס ה' עולמות, ומשום שספירות הבינה הן במספר מאות, כנודע, נמצא שהן ה' מאות עולמות, ומכח עלית המלכות לבינה, נבקעה לב' חצאים, שחציה, דהיינו ר"ג עולמות נשארה בבינה, וחציה דהיינו ר"ג עולמות התחתונים נפלו ממנה לחוץ מהמדרגה, ומשום זה, אע"פ שבגדלות חוזרים ר"ג עולמות הללו אל הבינה, מ"מ הם נבחנו לאחורים של הבינה. ור"ג עולמות העליונים נבחנו לחלק הפנים של הבינה.

וז"ש דהא כל יומא ויומא קלא דכרוזא אשתמע, דהיינו שנעשה זווג דחצות לילה, שהארתו נקראת כרוז, במאתן וחמשין עלמין,

(דפרי"ז דף ר"ז ע"א *) דף ר"ז ע"ב בדפרי"ז כאן שייך מ"ש בסיון ג"כ (בהשמטות)

קלו) נפקא חד צפורא לסטר דרומא, וחד צפורא לסטר א צפונא, וחד צפורא פד נהיר יממא, וחד פד אתחשף יממא, פל חד וחד קרי ומכרזא, מה דשמעין מההוא פרוזא.

קלו) לבתר ה בעו לאסתלקא לאתרייהו, ומשתמטי רגלייהו, בנוקבא דתהומא רבא, ומתלפדן בגויה, עד דאתפליג ליליא, פד אתפליג ליליא, פרוזא קרי, וכצפורים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם.

קלח) א"ר יהודה, בשעתא דמתלפדן רגלוי דבני נשא, ויומוי אתקריבו, ההוא ימא, אתקרי יום ה', לאתבא רוחיה ליה. תנא א בההיא שעתא, פקדא ההוא פתרא קדישא, על רוחיה, ומאן יב איהו, דכתיב ימי שנותינו בהם שבעים שנה. ויהיא פתרא שביעאה דכלא.

קלט) ואם מסטרך דגבורה קאתי, פתיב, ואם בגבורות שמנים שנה, דכתרא דגבורה תמינאה הוי, מכאן ולקלאה, לית אתר לאתמשף, פמה דדאף אמר, ורהבם עמל ואון, באתר דלא הוי יסודא, בנינא לא אתקיים.

חלופי גרסאות

א צפון. ב חר. ג ליג מן וחד עד קרי. ד ליליא. ה בעא. ו כיון דליליא אתפליג. ז מוסיף אדם וגוי. ח דמתלכדאן (אה"ל). ט דבר נש (אה"ל). י תנא. יא בההוא. יב איהו. יג ואם. יד דכתיב.

מסורת הזהר

(א) (קהלת ט') מקץ דף י"ז צ"א. (ב) (תהלים צ') חיי שרה י"ג צ"א.

דרך אמת א] הנה אלו שתי צפרים הם מלאכים עליונים אחד ענף החס"ד שהוא סוד הדרוים ואחד ענף הגבורה שהוא סוד הצפון כנודע.

הסולם

ויקרכו ימי ישראל למות

באצילות במעונן כבתחילה. וכן בכל יום ויום.

קלח) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, בשעה שנלכדו רגליו של בני אדם, וימיו מתקרבם, יום ההוא נקרא יום ה' להשיב אליו הרוח. למדנו, בשעה ההיא פוקד אותו ואתו חתך הקדוש על רוחו של האדם. ומי הוא, הוא שכתוב בו ימי שנותינו בהם שבעים שנה, שהיא כתר השביעי לכל, דהיינו הנוקבא שהיא ספירה שביעית ומסיימת כל הספירות.

קלט) ואם מסטרך דגבורה וכו': ואם מצד הגבורה באה הנוקבא אל האדם, דהיינו בינה, שהיא למעלה מז' ספירות חג"ת נהי"מ, כתוב, ואם בגבורות שמונים שנה, כי כתר הגבורה הוא השמיני. מכאן ולהלאה, אין עוד מקום להתמשכות החיים, כמו שאתה אומר ורהבם עמל ואון, כי במקום שאין יסוד לא יתקיים הבנין. כתר, פירושו ספירה.

פירושו. נשמת אדם נולדה מזוין, שהם ז' ספירות חג"ת נהי"מ, שכל אחת כלולה מעשרה והן ע'. וע"כ מספר אלו ע' ספירות הם

מאמר ב'

קלו) נפקא חד צפורא וכו': יוצאת צפור אחת לצד דרום, והיינו אותה שבאה מניצוץ החכמה שהיא ימין, וצפור אחת לצד צפון, דהיינו אותה שבאה מניצוץ הבינה, שהיא שמאל. ואחת יוצאת בעת שהאיר היום, דהיינו שמבחינת החכמה. ואחת כשנחשך היום דהיינו לעת ערב אחר חצות היום, שהיא מבחינת הבינה. כל אחת ואחת קוראת ומכרזת מה ששמעה מאותו הכרוז, כלומר שמאירים באותו השיעור שקבלו מהארץ הזווג דחצות לילה הנקרא כרוז.

קלז) לבתר בעו לאסתלקא וכו': אחר כך דהיינו כשהחשיך הלילה, רוצים לעלות למקומם, לאחוריים דגוף הנוקבא ששם מעונן כנ"ל, ונכשלו רגליהן בנקב תהום הגדול. כי בתחלת הלילה מתרבים הדינים ושוב נופלים כלים דאחוריים דנוקבא אל הקליפות דבריאה המכונים נוקבא דתהומא רבא, ועמהם נפלו ונלכדו שם הצפורים. ומלוכדים בתוכו, עד שנחצה הלילה, וכשנחצה הלילה, כלומר שנעשה הזווג דחצות לילה, כרוז קורא, וכצפרים האחוזות בפח וגוי. פירושו. כי על ידי הארת הזווג הנקרא כרוז, הן ניצולות ויוצאות מן הפח, וחוזרות ומתחברות (דפרי"ד דף ר"ז ע"ב)

קמ) א"ר יהודה, ופאין אינון צדיקיא, פד קב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה, וילשאבא ההוא רוחא בגייה. דתניא, בשעתא דקב"ה בעא לאתבא רוחיה ליה, אי ופאה הוא ההוא רוחא, מה פתיב, ויהויח תשוב אל האלקים אשר נתנה.

קמא) ואי בלא אשתכח ופאה, ווי לההוא רוחא, דבעי לאסתחא בגורא דדליק, ולאשתקנא בגין לאשתאבא בגופא דמלכא, ואי לא אתתקנת, ווי לההוא רוחא, דמתגלגלא באבנא בקוספיתא, דכתיב ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. תניא, אי ההוא רוחא זכי, פמה טבין גניזין ליה בההוא עלמא, דכתיב וזולתך יעשה למחכה לו.

קמב) א"ר יוסי, פד ההוא בר נש אתקריבו יומי, תלתין יומין מכריזי עלוי בעלמא ואפילו צפרי שמאי מכריזין עלוי, ואי ופאה הוא, תלתין יומין מכריזין עלוי בין צדיקיא, בגינתא דעדן.

קמג) תנא, פל אינון תלתין יומין, נשמתיה נפקת מגיה בכל ליליא, ויסקלת וקמאת דדוכתה בההוא עלמא, ונהוא ב"נ לא ידע, ולא אשגח, ולא

מסורת הזהר

(א) קהלת י"ב לך מ' צ"א. (ב) ש"א כ"ה וירא ע"א צ"א. (ג) ישעיה ס"ד הקסה"ו ס' צ"א.

חלופי גרסאות

א ל"ג ההוא רוחא מה. ב זכאה לא אשתכח. ג לאשתוכא; לאשפונא; לאשתארא. ד מוסיף ווי ליה. ה בקוספתא. ו יקלענה וגו'. ז וולתך וגו'. ח מכריזין. ט זכאי. י עלהי. יא ל"ג בין צדיקיא. יב תנא. יג וסקלת. יד דוכתהא.

דרך אמת א] כאבן המתגלגל בתוך כף הקלע אף כן נשמתו של אדם מתגלגלת ע"י שלוחי הרוח ואין לה מנוחה והשקט.

פאמר ב'

הם ימי שני חייו, ומבוזינת הכלים, הם מתחילים מלמעלה למטה כנודע, נמצא שעשר שנות חייו הראשונות הם מחסד והשניות מגבורה עד עשר שנים האחרונים שהם מהמלכות, ואז אין לו עוד ממי לקבל ועל כן הוא מת, כי אין לו עוד יסוד מספירות העליונות דו"ן שיקבל חיות ממנו. וז"ש **מקאן ולהלאה לית אתר לאתמשך וכו'.** ואם שורש נשמתו הוא מבינה שהיא גבורה בסוד הכתוב, אני בינה לי גבורה. אז שנות חייו שמונים שנה. ורהבם, אם יחיה ימים רבים יותר מזה, הן, עמ"ל ואון כי אין לו ממי לינק, כמבואר.

הסולם

ויקברו ימי ישראל למות

קמא) ואי לא אשתכח וכו': ואם אינו נמצא צדיק, אוי לאותו הרוח, שהוא צריך להתרחץ באש שורף, ולהתתקן, כדי להשאב בגוף המלך. דהיינו בהקב"ה. ואם אינו מתתקן אוי לאותו הרוח, שמתגלגל כאבן בכף הקלע, שכתוב, ואת נפש איביך יקלענה בתוך כף הקלע. למדנו אם רוח ההוא זוכה, כמה, טוב צפון לו בעולם ההוא, שכתוב, עין לא ראתה וגו'.

קמב) אמר ר' יוסי וכו': כשקרבו ימיו של אדם למות, מכריזים עליו בעולם שלשים יום, שהגיע זמנו למות, ואפילו עוף השמים מכריזים עליו, ואם צדיק הוא, מכריזים עליו שלשים יום בין הצדיקים בגן עדן.

קמג) תנא כ"ל אינון וכו': למדנו, כל אלו שלשים יום, יוצאת הנשמה ממנו בכל לילה, ועולה ורואה מקומה בעולם ההוא, ואותו אדם אינו יודע מזה, ואינו משגיח,

שליט בנשמתיה, כל אינון תלתין יומין, כמה דהוה בקדמיתא, דכתיב ^א אין אדם שליט ברוח לכלא את הרוח וגו'. א"ר יהודה, ^א מפד שראן אינון תלתין יומין, ^א צלמא דב"נ אתחשה, ודייקנא דאתחזי בארעא אתמנעת. קמד) ר' יצחק, הוה יתיב יומא חד, ^ב באפתחא דר' יהודה, ונהוה עציב, ^ג נפיק ר' יהודה, אשפחיה לתרעיה, דהוה יתיב ועציב, א"ל ^ד מאן יומא ^ה דין משאר יומין.

קמה) א"ל, אתינא לגבך, למבעי מינד תלת מלין: חד, דכד תימא ומלי דאורייתא, ותדבר מאינון מלין דאנא אמינא, דתימא לון ^ה משמי, ^ו בגין לאדפרא שמי. וחד דתזפי ליוסף ברי באורייתא. וחד, דתיזיל לקברי כל ז' יומין, ותבעי ^א בעותיך עלי.

קמו) א"ל מנין לך. א"ל, הא נשמתי אסתלקת ^ב מיני בקל ליליא, ולא אנהיר לי בחלקא, כמה דהוה בקדמיתא, ועוד דכד אנא מצלינא, ומטינא לשומע תפלה, אשגחנא ^ג בצולמי דיילי ^ד בכותלא, ולא חמינא ^ה ליה, ואמינא דהואיל ^ו ^ז וצלמא אתעבר ולא אתחזי, דהא פרוזא נפיק וקריז, דכתיב ^ח אף בצלם יתהלך איש, כל זמנא ^ט דצולמא דבר נש לא יתעבר מניה, יתהלך איש, ורוחיה אתקיימא ^י בגויה, אתעבר צולמא דבר נש ולא אתחזי, אתעבר מהאי עלמא.

קמוז) א"ל ומהכא, דכתיב ^א כי צל ימינו עלי ארץ. ^ב א"ל, כל אלין מלין

<p>חסרופי גרסאות</p> <p>א צולמא. ב אפתחיה. ג נפק. ד מה. ה דא. ו מלה. ז תימא. ח מן שמי; משמי. ט ליג בגין. י בדאורייתא. יא בעותך. יב מיני. יג בצולמא. יד דכותלא (אה"ל). טו ליג ליה. טז וצולמא. יז בגיניה. יח אמר.</p>	<p>מסורת הזהר</p> <p>(א) קהלת (ח) ח"ב יג. ב) (תהלים ל"ט) ח"ג מג: קד: קכב: ונה: ת"ז תס"ב צד: ת"ע קלו: ג) (איוב ח') ורא י"ד צ"ג.</p>
---	--

דרך אמת א] מעת שמתחילין. ב] לקמן רכ"ז א. ג] לקמן ר"ן א.

הסולם

קמו) א"ל מנין לך וכו': אמר לו מאין תדע שתמות, א"ל ר' יצחק, הנה נשמתי מסתלקת ממני בכל לילה ואינה מאירה לי בחלום כמו מתחילה. ועוד, כשאני מתפלל ומגיע לשומע תפלה אני מסתכל בצלם שלי שעל הכותל, ואינו רואה אותי, ואומר אני שאמות, הואיל שעבר ממני הצלם ואינו נראה, כי כרוז יוצא ומכריז, שכתוב, אך בצלם יתהלך איש, כל זמן שצלמו של אדם לא עבר ממנו, יתהלך איש. ורוחו מתקיים בתוכו. נעבר צלמו של אדם ואינו נראה, הוא נעבר מעולם הזה.

קמוז) א"ל ומהכא וכו': אמר לו ר' יהודה, גם מכאן נשמע זה, שכתוב, כי צל ימינו עלי ארץ. א"ל ר' יהודה כל אלו הדברים

מאמר

ואינו שולט בנשמתו כל אלו שלשים יום כמו בתחילה. שכתוב, אין אדם שליט ברוח לכלא וגו'. א"ר יהודה, מכשמתחילים אלו שלשים יום, צלמו של אדם נחשך, והצורה של הצלם, הנראית בארץ נמנעת מלהראות. קמד) ר' יצחק הוה וכו': ר"י היה יושב יום אחד, בפתחו של ר' יהודה והיה עצוב, יצא ר' יהודה ומצאו בפתחו, שהיה יושב ועצוב, אמר לו מה יום מיומים. קמה) א"ל אתינא לגבך וכו': אמר לו באתי אליך, לבקש ממך שלשה דברים: אחר, כאשר תאמר דברי תורה ותזכיר מאלו הדברים שאמרתי אני, תאמר אותם בשמי, כדי להזכיר את שמי. ואחד, שתזכה את בני יוסף בתורה. ואחד שתלך לקברי כל ז' הימים של אבות, ותתפלל תפלתך עלי. (דפריי דף ר"ז ע"ב)

דאת פֿעי עבידנא, אַבל פֿעינא מינך * דבֿההוא עלמא, תְּבָריר דוּקְתָאי גַבְרָא, פֿמה דהוינא פֿהאי עלמא. פֿכה רבי * יצחק ואמר, פֿמטו מינך, דְּלֵא בִתְתַפְרֵשׁ מְנָאי פֿל אֶלִין יומין.

קמח) אַזְלוּ לְגַבִּיהַ דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן, גִּאשְׁכַּחוּהוּ דִּהְוָה לְעֵי פְּאוּרֵייתָא, זְקִיף עֵינוּי ר"ש, וְחָמָא לְרַבִּי יִצְחָק, וְחָמָא לְמַלְאָךְ הַפְּנוֹת דִּדְרַהֲיֵט קַמִּיהַ, וְרַקִּיד קַמִּיהַ. קָם רַבִּי שְׁמַעוֹן, אַחִיד בִּידִיהַ דְּרַבִּי יִצְחָק, אָמַר, הִי גּוֹזְרָנָא, מֵאֵן דְּרַגִּיל יִלְמִיעֵל, יַעוּל. יוֹמָאן דְּלֵא רַגִּיל הִי לְמִיעֵאל, לֵא יַעוּל. עֵאלוּ רַבִּי יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה, א * קָטִיר מְלַאָךְ הַפְּנוֹת לְבַר.

קמט) אַשְׁגַּח ר"ש, וְחָמָא, דְּעַד י"א פֿעַן לֵא מְטָא יב עֲדָנָא, י דְּהָא י עַד תְּמַנָּא יו שְׁעֵתֵי דְיוֹמָא הָוָה זְמָנָא, אוֹתְבִיהַ קַמִּי ר"ש, וְהָוָה לְעֵי לִיהַ פְּאוּרֵייתָא. יו אר"ש לְרַבִּי אֶלְעָזָר בְּרִיהַ, תִּיב אֶפְתָּחָא יוֹמָה דְתַחֲמִי, לֵא תִשְׁתַּעֵי בְּהַדְרִיהַ, וְאִי יבְעֵי לְמִיעֵאל הָכָא, אוֹמֵי אוֹמָאָה דְּלֵא לַיעוּל.

קנ) אָמַר ר"ש לְרַבִּי יִצְחָק, חֲמִית דְּיוֹקְנָא דְאַבּוּךָ יוֹמָא זָא, י"א או לֵא. דְּהָא, תְּנִינָן, פֿשְׁעָתָא דְבַר נֶשׁ י"א אֶסְתַּלַּק מְעַלְמָא, אָבּוּי וְקָרִיבּוּי מְשַׁתְּפַחִין תְּפִן עַמִּיהַ, וְחָמָא לּוֹן וְאַשְׁתְּמוּדַע לּוֹן, וְכָל אֵינּוֹן דִּהְוָה מְדוּרִיהַ גִּבְיִיהוּ פֿההוא עַלְמָא בְּדַרְגָּא חַד, פֿלָהוּ כ"א מְתַפְנְשֵי וּמְשַׁתְּפַחֵי עַמִּיהַ, וְאַזְלִין עִם נְשַׁמְתִּיהַ, עַד אַתְר דְּתִשְׁרֵי בְּאַתְרִיהַ. כ"ב אָמַר, ב עַד כ"ג פֿעַן לֵא חֲמִינָא.

חלופי גרסאות

א יהודה. ב אתפרשנא מינך. ג אשכחיה. ד רהיט ורקיד וליג קמיה. ה גזרני. ו למיעאל. ז מאן. ח למיעל. ט וקטיר. י למלאך. יא ליג כען. יב זמנא. יג ליג אהא. יד דעד. טו שעתין. טז אמר וליג ר"ש. יז ומאן. יח ליג או לא. יט יסתלק. כ לגבייהו. כא מתכנפי. כב מוסיף אמר ליה. כג ליג כען.

דרך אמת אן קשרו כדי שלא יוכל לילך אחר ר' יצחק לבית רשב"י. בן עדין לא ראיתי שום דמות לא מאבי ולא מחברי שמתו כבר.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>הדברים שבקשת ממני אעשה, אבל אני מבקש ממך, שבעולם ההוא, תבחר מקומי אצלך כמו שהייתי אצלך בעולם הזה. ככה ר' יצחק, ואמר בבקשה ממך, שלא תפרוד ממני כל אלו הימים.</p> <p>קמח) אַזְלוּ לְגַבִּיהַ וכו': הלכו אל ר' שמעון, מצאוהו שהיה עוסק בתורה. נשא עינו ר"ש, וראה את ר' יצחק, וראה שמלאך המות רץ לפניו ורוקד לפניו. קם ר"ש, ואחז בידו של ר"ש, ואמר, גוזר אני, מי שרגיל לבא אצלי יבא, ומי שלא רגיל לבא אלי לא יבא. נכנסו ר' יצחק ור' יהודה. קשר בזה את מלאך המות לחוץ, ולא יכול להכנס.</p> <p>קמט) אַשְׁגַּח ר"ש וְחָמָא וכו': הסתכל</p>	<p>ר' יצחק - יתיב ועציב</p> <p>ר' שמעון וראה, שעד עתה עוד לא הגיע זמנו, למות, אלא עד שמונה שעות של היום הוא זמנו. הושיבו לפני ר"ש ועסק עמו בתורה, אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, שב בפתח, ומי שתראה לא תדבר עמו, ואם ירצה להכנס כאן, תשבע שבועה שלא יכנס. קנ) אָמַר ר"ש וכו': אמר ר"ש לר' יצחק הראית צורת אביך ביום הזה. או לא. כי למדנו בשעה שהאדם מסתלק מן העולם, אביו וקרוביו נמצאים שמה עמו, ורואה אותם ומכירם, וכל אלו שיהיה משכנו עמם בעולם ההוא במדרגה אחת, כולם מתקבצים ונמצאים עמו, והולכים עם נשמתו, עד המקום שישכון שמה. אמר, ר' יצחק עד עתה עוד לא ראיתי, את צורת אבי.</p>
--	--

קנא) אדְהָכִי קָם ר' שְׁמַעוֹן וְאָמַר, אֶמְאָרִי דְעֵלְמָא, אֶשְׁתְּמוּדַע רְבִי יֶצְחָק לְגַבְזַן, וּמֵאֲנוּן שְׁבַעָה עֵינִין דְהֶכָא הוּא, הָא אַחִידָנָא בֵּיהּ, וְהָב לִי. נֶפֶק קָלָא וְאָמַר, בְּכוּרְסִיא דְמֵאָרִיָּה נִקְרִיבָא בְּגַדְפוּי דְר' שְׁמַעוֹן, הָא דִידָךְ הוּא, וְעַמְדָּה דִתִּיתִיָּה, בְּזִמְנָא דְתִיעוּל לְמִשְׁרֵי הַבְּכוּרְסָךְ. אָמַר ר"ש וְדָאִי.

קנב) אדְהָכִי, חָמָא רְבִי אֶלְעָזָר, דְהָוָה יֹאסְמֵלִיק מִלְאָךְ הַסְּמוּת, וְאָמַר, לִית בִּי קוּפְטָרָא בְּדִטְיֶפְסָא, בְּאַתְרַּךְ דְרְבִי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאי שְׂכִיתָ. אָמַר רְבִי שְׁמַעוֹן לְרְבִי אֶלְעָזָר בְּרִיָּה, עוּל הָכָא, וְאַחִיד בֵּיהּ בְּרַבִּי יֶצְחָק, דְהָא חָמִינָא בֵּיהּ דְמִסְתְּפִי, עָאֵל רְבִי אֶלְעָזָר, וְאַחִיד בֵּיהּ. וְרְבִי שְׁמַעוֹן אַהֲדַר אֲנַפִּיָּה וְלַעֲזֵי בְּאוּרִיָּתָא.

קנג) וַיָּנִיִּים רְבִי יֶצְחָק, וְחָמָא לְאַבּוּי, א"ל י"ב בְּרִי, וּזְכָאָה חוּלְקָךְ, בְּעֵלְמָא דִין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי, דְהָא בֵּין ד' וְב' טְרַפֵּי אֵילְנָא דְחַיִּי י' דְגַנְתָּא דְעָדוֹן, י' אַתְיָהִיב אֵילְנָא רַבָּא וְתַקִּיף בְּתַרִּין עֲלָמִין, ר"ש בֶּן יוֹחָאי הוּא, דְהָא טו הוּא אַחִיד לָךְ בְּעַנְפוּי, וּזְכָאָה חוּלְקָךְ בְּרִי.

קנד) אָמַר לִיָּה אַבָּא, וּמָה אָנָּא הָתָם, אָמַר לִיָּה תָלַת יוֹמִין הָווּ טו דְחַפּוּי י' אֲדָרָא דְמִשְׁכְּבָךְ, וְתַקִּינוּ לָךְ בֵּין פְּתִיחָן, לְאַנְהָרָא לָךְ מְאַרְבַּע סְטָרִין

חלופי גרסאות

א מאריה. ב בוסינא; דרסיא; כרסיא; טסיסה; טסיסא (אה"ל). כוסיסא (אה"ל); כורסיסא (אה"ל). ג קריפא. ד תיחי; תתייה; תתייה (אה"ל). ה בדוכתך. ו אסתלק. ז וא"ל ול"ג לית. ח דטפסא; דסיפסא; דטיפרא. ט מוסיף ואמר ליה עול. י נאים. יא ל"ג ברי. יב טורפי (אה"ל). יג בג"ע. יד את יחיב. טו ל"ג הוא. טז הוה. יז אדרך.

דרך אמת א] ידוע וניכר ר' יצחק אצלנו והוא אחד משבעה חברים שבסוד שבעה עינים המשגיחים בעולם כי שבעה חברים היו יחד כמ"ש בסוף אדרא דנויר דף קמ"ד ע"א בכך ביקש שיניח ר' יצחק בחיים ויצא כרוז אח"כ כוסיסה דמריה וכו' פי' ר' יצחק שהוא ניצוץ של האדון יהיה התקרבותו בכנפיו של האדון רשבי' והוא יהיה עמך בעוה"ז ובעוה"ב כאומרו ועמך תיחיה פי' ועמך תביאהו לעוה"ב. ב] אין ממנה על העושה נמצא במקום שרשבי' שרוי בו. ג] היה מנמנם. ד] עלי האילן. ה] חלונות פתוחים.

הסולם

<p>מאמר</p> <p>קנא) אדְהָכִי קָם ר"ש וכו': בתוך זה, קם ר"ש ואמר, רבונו של עולם, נודע ר' יצחק אצלנו, ומאלו שבע עינים הוא כאן, דהיינו משבעת התלמידים שנשארו בחיים ביציאתם מאידרא רבא קדישא, (כמ"ש בזהר נשא (ד"י) דף קכ"ז:) הנה אני אוחו בו, ותן אותו לי. יצא קול ואמר, הכסא של אדונו דהיינו הנוקבא קרבה לווג על ידי כנפיו של ר"ש, דהיינו ע"י עבודתו והעלאת מ"ן, הנה שלך ר' יצחק, ותבא עמו בזמן שתבוא לשבת בכסאך. דהיינו, בשעה שיפטור ר"ש מן העולם. אמר ר"ש, ודאי. כלומר, כן אעשה, שאביאהו עמי בשעת פטירתי מעולם.</p>	<p>ר' יצחק - יחיב ועציב</p> <p>אמר ר"ש וכו': אמר ר"ש לר' אלעזר בנו, בוא הנה, ואחוז בו ברבי יצחק, כי אני רואה אותו שהוא מפחד. נכנס ר' אלעזר ואחוז בו, ור"ש החזיר פניו ועסק בתורה.</p>
<p>קנב) אדְהָכִי חָמָא ר' אֶלְעָזָר וכו': בתוך כך, ראה ר"א שמלאך המות נסתלק. ואמר, אין גזר דין קיים במקום של ר' שמעון, קופטרא דטיפסא, פירושו גזר דין, לפי הענין. (דפרי" דף ר"יח ע"א)</p>	<p>קנג) ניים ר' יצחק וכו': ישן ר' יצחק, וראה את אביו, א"ל אביו: בני, אשרי חלקך בעולם הזה ובעולם הבא. כי בין העלים של עץ החיים מגן עדן אתה יושב, אילן גדול וחזק בשתי העולמות הוא ר' שמעון, אשר הוא אוחו אותך בענפיו. אשרי חלקך בני.</p>
<p>קנד) אמר ליה אבא וכו': אמר לו, אבי, ומה אני שם, בעולם האמת, אמר לו, שלשה ימים היו מכינים בחפזון את חדר משכבך, ותקנו לך חלונות פתוחים, להאיר לך</p>	<p>קנד) אמר ליה אבא וכו': אמר לו, אבי, ומה אני שם, בעולם האמת, אמר לו, שלשה ימים היו מכינים בחפזון את חדר משכבך, ותקנו לך חלונות פתוחים, להאיר לך</p>

א דעלמא, ואנא חמינא ב דוכתיך וחדנינא, ג דאמינא זכאָה חולקך ז ברי. ה בר
ו דעד קען, פרך ז לא זכי באורייתא.

קנה) וְהָא הַשְׁתָּא ס הוי זמינן למיחי גבד, תריסר יא צדיקנא יב דחברינא,
א וְעַד דְּהוּינָא נְפָקִי, אַתְּעַר קָלָא בְּכֻלְהוּ עֲלָמִין, מֵאֵן י. חֲבָרִין יד דְּקָיִמִין הָכָא,
אַתְּעַטְרוּ, בְּגִינְיָה דְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן, טו שְׁאֲלָתָא שְׁאִיל, וְאַתְיִיב טז ליה.

קנו) וְלֹא דָא בְּלַחֲדוּי, דְּהָא שְׁבַעֲיָן דּוּכְתֵי יז מְתַעֲטְרֵן הָכָא דִּילְיָה. וְכָל
דּוּכְתָא וְדּוּכְתָא, פְּתַחֲיָן פְּתִיחֹן לְשַׁבְּעִין עֲלָמִין, וְכָל עֲלָמָא וְעֲלָמָא, אַתְּפַתַּח
לְע' רְהִיטִין, וְכָל רְהִיטָא וְרְהִיטָא, אַתְּפַתַּח לְשַׁבְּעִין פְּתָרִין עֲלָאִין, וּמְתַמְּן
אַתְּפַתְחוּ אַרְחִין לְעֵתִיקָא, יח סְתִימָאָה דְּכָלָא, לְמַחְמֵי יט בְּהוּא נְעִימוּתָא
עֲלָאָה דְּנְהָרָא, כו וּמְהַנְיָא לְכָלָא, כז כְּמָה כח דְּאַתָּ אָמַר, כט לְחֻזּוֹת בְּנוּעָם ה' וּלְבַקֵּר
בְּהִיכְלוֹ, מהו וּלְבַקֵּר בְּהִיכְלוֹ, הֵינּוּ דְּכְתִיב ל' בְּכָל בֵּיתִי נֶאֱמַן הוּא.

מסורת הזהר חלופי גרסאות

(א) (תהלים כ"ז) תולדות נ"ח צ"ב. ב) (במדבר י"ב) וירא א ליג דעלמא. ב דוכתא. ג ואמינא. ד ליג ברי. ה ליג
בר. ו עד. ז ליג לא (אה"ל). ח ועד. ט הווי. י לגבך.
יא צדיקא. יב חברינא; חברין (אה"ל). יג שבלין; סבילין. יד ליג דקיימין הכא. טו שאלתא. טז ליג ליה. יז מתעטרא.
יח סתימא. יט בההיא. כ ומהינא. כא דכתיב.

דרך אמת א] וקודם שהייתי יוצא לג"ע העבירו כרוז בג"ע מאן חברין כו' שביקש שאלה בשביל ר' יצחק שיחיה
ונענה ונתמלא שאלתו. ב] הם מלאכים ממונים על עולמות מלאכים ולפי שהם רצים ושבים בשליחותו
של עולם כמשמשים האלו הרצים לפני השר קראם רהיטים.

הסולם

מאמר
לך מארבע רוחות העולם, ואני ראיתי מקומך,
ושמחתי, שאמרת, אשרי חלקך בני. לבד
שעד עתה לא זכה בנך בתורה. שהייתי
מצטער מזה.
קנה) והא השתא הוי וכו': והרי עתה,
היו עתידים לבא אליך, י"ב צדיקים מן
החברים, ובעוד שהיו יוצאים, נתעורר קול
בכל העולמות, מי הם החברים העומדים
כאן, התעטרו, בשביל ר' שמעון, שבקש
בקשה מהקב"ה, דהיינו, שלא ימות ר' יצחק,
וניתנה לו.
קנו) ולא דא בלחודוי וכו': ולא זה
בלבד, כי שבעים מקומות מתעטרים כאן
בשבילו, וכל מקום ומקום, פתחים פתוחים
לע' עולמות, וכל עולם ועולם נפתח לע'
רצים, וכל רץ ורץ נפתח לע' כתרים עליונים,
ומשם נפתחים דרכים לעתיקא שהוא סתום
מכל, לראות בנועם העליון ההוא, המאיר
ומענג לכל. כמו שאתה אומר לחזות בנועם
ה' ולבקר בהיכלו. מהו, ולבקר בהיכלו,
הוא שכתוב בכל ביתי נאמן הוא.
ביאור הדברים. כי אין לנו השגה בג"ר
אלא בז' ספירות תחתונות בלבדן, אמנם
הפירוש הוא, שבג"ר אין לנו השגה אפילו
(דפרי"ך דף ר"ח ע"א)

ר' יצחק - יתיב ועציב
בג"ר דע"ס דעולם העשיה, ובז"ס תחתונות
אפשר ליחידי סגולה להשיג אפילו בז"ס
תחתונות דג"ר דעולם האצילות. והשמיענו
אביו של ר' יצחק, שר' שמעון נאחז בז"ס
תחתונות של כל פרצופי האצילות, ואפילו
בז"ת דג"ר דאצילות. והנה מקום הוא הנוקבא
דז"א, בסו"ה הנה מקום אתי וכו', וז"ש
שבועין דוכתי מתעטרין הכא דילייה, דהיינו
ז"ת דנוקבא שכל אחת כלולה מעשר, שהן
ע'. וז"א מכונה עולם, בסו"ה עולם חסד
יבנה, וז"ש, וכל דכותא וכו' לע' עלמין.
שהן ז"ת דז"א שכל אחת כלולה מעשר.
ואורות הבינה מכונים רצים, בסו"ה כי
בפזון יצאת מארץ מצרים, שה"ס בינה.
וז"ש וכל עלמא וכו' לע' רהיטין. שהם
ז"ת דישסו"ת, שכל אחת כלולה מעשרה.
וספירות החכמה שהן פרצוף או"א עלאין,
נקראים כתרים עליונים, וז"ש, וכל רהיטא
וכו' לע' כתרין עלאין. ומהם לז"ת דעתיק,
וז"ש. ומתמן וכו' לעתיקא סתימא דכל"א.
ומה שאומר שמתפתחין זה מזה, הכונה
הוא, להיות ה' פרצופים הללו מלבישים זה
על זה, וההתחלה הוא מן הנוקבא, ונבחן
שממנה נפתחים הפתחים לז"א, כי מלבשת
אותו, וכן מז"א לישסו"ת ומישסו"ת לאו"א
עלאין

קנו) אָמַר לִיה אָבָא, כַּמָּה זְמַנָּא יְהִיבֵי אֲלֵי בְּהַאי עֲלָמָא, אֲלֵי לִית לִית לִי רְשׁוּתָא, וְלֹא מוֹדְעֵי לִיה לְבַר נֶשׁ, אָבַל אֲבַהּלוּלָא רַבָּא דְר' שְׁמַעוֹן, תְּהֵא מְתַקֵּן יִפְתוֹרִיהּ, כְּדָא אֲצָאֵנָה וְרַאֲיָנָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךָ שְׁלֵמָה בְּעֶטְרָה שְׁעֶטְרָה לֹא אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתָנָתָא וּבְיוֹם שְׁמִחַת לְבוֹ.

קנח) אַדְהֵכִי אֲתַעַר רַבִּי יִצְחָק, וְהָוָה חֲנִיף, וְאַנְפוּי וְנְהִירִין, חָמָא רַבִּי שְׁמַעוֹן, וְאַסְתַּפֵּל בְּאַנְפוּי, אֲלֵי מְלָךְ חֲדָתָא זְשַׁמְעָתָא, אָמַר לִיה וְדָאֵי, סַח לִיה, אֲשַׁתַּטַּח קַמֵּיהּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן.

קנט) תַּאנָּא, מִתְהוּא יוֹמָא, הָוָה יִרְבִּי יִצְחָק אָחִיד לְבָרִיהּ בְּיַדֵּיהּ, וְלַעֲי לִיה בְּאוֹרֵיחָא, וְלֹא הָוָה שְׂבָקִיהּ. כַּד הָוָה עָאֵל קַמֵּיהּ דְרַבִּי שְׁמַעוֹן, יִאוֹתְבִיהּ לְבָרִיהּ לְבַר, וְיַחֲבִיב יִרְבִּי שְׁמַעוֹן, יִבְהוּהוּ יִרְבִּי קַמֵּיהּ בְּה' עֲשָׂקָה לִי עֲרַבְנִי.

קס) תַּנָּא, בְּהֵוָה יוֹמָא תְּקִיפָא וְדַחִילוּ דְבַר נֶשׁ, כַּד מְטִי זְמַנֵּיהּ לְאַסְתַּלְקָא מֵעֲלָמָא, אַרְבַּע סְטָרִין יִדְעֵלְמָא קְיָיְמִין בְּדִינָא תְּקִיפָא, וּמְתַעֲרִין דִּינִין מְאַרְבַּע יִסְטָרִי עֲלָמָא. בְּאַרְבַּע יִקְשׁוּרִין נְצָאן, וּקְטָטוּתָא אֲשַׁתַּכַּח בִּינֵיהוּ, וּבְעֵינֵי לְאַתְפָּרְשָׁא כָּל חַד לְסְטָרוּי.

קסא) בְּרוּזָא נְפִיק וּמְכָרָזָא בְּהֵוָה עֲלָמָא, וְאַשְׁתַּמַּע בְּמֵאֲתָן וְשַׁבְעִין עֲלָמִין,

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ג') לעיל דף כ"ו צ"י. (ב) (ישעיה ל"ח). א לן. ב בההוא. ג לן. ד פתורי. ה אמו וגו'. ו מוסיף הוּו נהירין (אה"ל). ז שמעת. ח תנא. ט בידו. י ליג מן אותביה עד הוהו. יא קמי. יב הוה. יג קארי. יד תנא. טו עלמין. טז סטרין דעלמא. יז קטורין.

דרך אמת א] כשמחתו הגדולה שהיה לרשב"י בעה"ב בג"ע שם תהיה מתקן שלחנו להתענג בויו השכינה. ב] ארבע יסודות הגוף המקושרים בו יחד הם מתקוטטים מלהיות יחד כי בא זמנם להתפרד ולכן קטטה ביניהם.

מאמר

עלאין, ומאו"א עלאין לז"ת דא"א, שנקרא עתיקא, להיותם מלבישים זה על זה כנודע. קנו) אמר ליה, אבא וכו': אמר לו, אבי, כמה זמן נתנו לי לחיות עוד בעולם הזה. אמר לו, אין לי רשות להודיעך את זה, ואין מודיעים זה לאדם, אבל בשמחה הגדולה של ר' שמעון, דהיינו כיום פטירתו, שהיה שמחה גדולה בכל העולמות מחמת רוב הסודות שגילה אז, כנזכר בארזא זוטא, (האזינו דף רפ"ז): תהיה שם עורך שלחנו, כלומר שישתתף עמו בגילוי הסודות. כמ"ש, צאינה וראינה בנות ציון וגו'.

הסולם

כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא

את בנו בידו, ועסק עמו בתורה, ולא הניח אותו מידו. כשנכנס לפני ר' שמעון הושיב את בנו בחוץ, ונכנס וישב לפני ר' שמעון. והיה קורא לפניו, ה' עשקה לי ערבני.

קס) תנא בההוא יומא וכו': למדנו, כיום הקשה והנורא ההוא, כשהגיע זמנו של האדם להסתלק מן העולם, ארבע רוחות העולם שהן חו"ג תו"מ, נמצאים בדין הקשה, לשפוט העולם, ומתעוררים דינים מארבע רוחות העולם, וארבע יסודות של האדם, שהם אש רוח מים ועפר. הקשורים זה בזה, נצים, ומריבה נמצאת בהם, ורוצים להפרד כל אחד אל הצד שלו: יסוד האש שבאדם אל יסוד האש הכללי של העולם, ויסוד המים שבאדם אל יסוד המים של העולם וכו', ויסוד העפר שבאדם אל יסוד העפר שבעולם. כי כן נפרדים ד' יסודות של האדם עם מיתתו.

קסא) כרוזא נפיק וכו': הכרוז, שה"ס הארת החכמה, מזווג השמאל יוצא ומכריז בעולם

קנח) אדרכי אתער וכו': בתוך כך הקיץ ר' יצחק, והיה צוחק ופניו מאירים. ראה ר"ש, והסתכל בפניו, אמר לו דבר חדש שמעת. א"ל ר' יצחק, ודאי, שמעתי, וסיפר לו מה שראה בחלומי, השתטח ר' יצחק על הארץ לפני ר' שמעון.

קנט) תנא מדהווא יומא וכו': למדנו, מיום ההוא, והלאה, היה אוחז ר' יצחק (רפ"י דף ר"ח ע"א *) דף ר"ח ע"ב)

אי זכאָה אַ הוא, פֿלָהוּ בַּעַלְמִין יִחְדָּאן לְקַדְמוּתִיהָ, וְאִי לָאוּ וַיִּי לְהוּא בְּרִנְשׁ, וּלְחוּלְקִיהָ.

קסב) יִתְנָא, בְּהוּא זְמַנָּא דְכְרוּזָא הַפְּרִיז, יִכְדִּין יִנְפַק חַד שְׁלֵהוּבָא מְסֻטְר צְפוֹן, וְאַזְלָא וְאַתְקֻד בְּנֵהר דִּינְהוּר, ״וּמִתְפָּרְשָׁא לְאַרְבַּע סְטְרֵי עֲלָמָא, וְאוּקִיד נְשִׁמְתְּהוֹן דְחֵיִיבָא.

קסג) וְנִפְק הוּא שְׁלֵהוּבָא, וְסָלְקָא וְנִתְחַתָּא בְּעֲלָמָא, וְהוּא שְׁלֵהוּבָא מְטָא בְּגַדְפוּי דְתִרְנַגּוּלָא אוּכְמָא, אַ וּבְכֻטְשׁ בְּגַדְפוּי, וְקָרִי, סְבִפְתְּחָא בֵּין תְּרַעֵי.

קסד) זְמַנָּא קְדָמָא קָרִי וְאַמְר, אַ הִנֵּה יוֹם ה' בָּא בּוֹעֵר פְּתַנּוּר וּגוֹ'. זְמַנָּא תְּנִינָא קָרִי וְאַמְר, אַ פִּי הִנֵּה יוֹצֵר הָרִים וּבּוֹרָא רִיחַ וּמַגִּיד לְאָדָם מַה שָׁחוּ. ״וְהָיָא שְׁעֵתָא, יְתִיב בְּרִנְשׁ יִבְעוּכְדוּי, דְסִקְדִּין קָמִיָה, וְהוּא אוּדֵי עֲלִיָהוּ. זְמַנָּא תְּלִיתָאָה, כַּד בְּעֵינִין לְאַפְקָא נְשִׁמְתִּיהָ מִנִּיָה, קָרִי תִרְנַגּוּלָא וְאַמְר, אַ מִי לֹא יִירָאָךְ מְלַךְ הַגּוֹיִם פִּי לָךְ יֵאָתָה וּגוֹ'.

קסה) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, תִּרְנַגּוּלָא אוּכְמָא לְמַאי נִפְקָא. אָמַר לִיה רַבִּי יְהוּדָה, כֹּל מַה דְעָבַד קַב"ה יִבְאַרְעָא, פֿלָהוּ רְמִיז בְּחֻקְמָה, בְּרִי דְכִנֵּי נְשָׂא לֹא יִדְעֵי,

מטרת הוזהר (מלאכי ג'). (ב) (עמוס ד') ח"א רטג. ח"ג קכו: (א) (ירמיה י') הקסה"ז קל"א צ"א. א ל"ג הוא. ב ל"ג עלמין. ג אתאן. ד תנאן. ה אכרין. ו ל"ג כרין. ז חר שלהובא נפק. ח ומתפרשן. ט לפתחא. י קארי. יא והווא. יב בחושבנא. יג בעלמא.

דרך אמת א] ומכה בכנפיו לכרוז כרוז כמבואר.

הסולם

כד מטי זמניה לאסתלקא מעלמא
שהיא עולה אל הבינה ופוגם אותה, ואח"כ
ונחתא בעלמא, יורדת אל המלכות שנק'
עולם, ויוכל לפגום את הכלים שבה, וז"ש
והוא שלהובא מטא בגדפוי דתִרְנַגּוּלָא,
שנמשך מגבורה דבינה, והוא קורא בפתחא
בין תרעין, שהוא באמצעם של ב' השערים,
בין שערי בינה ובין שערי המלכות, כלומר,
כיון שעומד באמצע ע"י התכללות המלכות
בבינה, ע"כ פוגם את שתיהן. וכן בזווג
דחצות לילה מתתקנים משום זה, שתיהן.
(וכבר נחבאר זה לעיל בהקסה"ז דף קל"ח ד"ה
ובזה תכין ע"ש).
קסד) זְמַנָּא קְדָמָא קָרִי וְכוּ': כַּפְעַם
הראשונה קורא ואומר, הנה יום ה' וגו'.
כפעם הב', קורא ואומר, כי הנה יוצר וגו'.
ובאותה שעה, יושב האדם ושומע מעשיו,
שמעירים לפניו העדים, והוא מודה עליהם.
כפעם ג', כשרוצים להוציא נשמתו ממנו
קורא התִרְנַגּוּל וְאוֹמֵר, מִי לֹא יִירָאָךְ מֶלֶךְ
הַגּוֹיִם וּגוֹ'.
קסה) אָמַר ר' יוֹסִי וְכוּ': אַרְיִי, תִּרְנַגּוּל
שחור למה הוא בא. אמר לו ר' יהודה,
כל מה שעשה הקב"ה בארץ הכל רומז
על

מאמר
בעולם העליון, שהיא תבונה, ונשמע במאתים
ושבעים עולמות. דהיינו מחזה ולמטה ששם ב'
ספירות נו"ה, שהם מאתים. וב' שלישי ת"ת שהם
ע'. אם צדיק הוא, כל העולמות שמחים
לקראתו, היינו אם זכי, הא טוב, ואם אינו
צדיק, אוי לו לאדם ההוא ולחלקו. היינו
אם לא זכי, הא רע, (כנ"ל בהקסה"ז אות י"ג).
קסב) תְּנָא, בְּהוּא זְמַנָּא וְכוּ': וּמְפָרֵשׁ,
כיצד לא זכי הא רע. ואומר, למדנו, באותו זמן
שהכרוז מכרין, יוצא אז שלהבת אחת מצד
צפון, והולכת ונשרפת בנהר של אש, הנוכר
(דניאל ז) נהר די נור נגד ונפק מן קרמוהי
וגו'. ונפרשת לארבע רוחות העולם, ושורפת
נשמות הרשעים.
קסג) וְנִפְק הוּא שְׁלֵהוּבָא וְכוּ': וְיּוֹצֵא
אותה השלהבת, דהיינו דין המלכות, שמתגלה
בסוד אי לא זכה הא רע, ועולה לבינה, ויורדת
בעולם, וחוזר אל המלכות. ושלהבת הזו מגעת
תחת כנפיו של תִרְנַגּוּל שחור, ומכה בכנפיו
והוא קורא בפתח בין השערים.
פירושו. שמבאר איך דין המלכות המתגלה
בסוד לא זכה הא רע, יוכל לפגום בכלים
דבינה, וז"ש, ונפק ההוא שלהובא וסלקא,
(דפר"י דף ר"ח ע"ב)

הה"ד א) מה רבו מעשיך ה' פלם בתכמה עשית מלאה הארץ קניניך, א ומשום דאתעבירו בתכמה, פלהו רמיזין בתכמה.

קסו) ותרגולא אוכמא, תנינן, לית דינא שריא, אלא באתר ב דהוא זיניה, ואוכמא ג מסטרא דדינא קאתי, ובגין פך, בפלגות ליליא ממש, פד ריחא דדסטרא דצפון אתער, חד שלהובא נפיק, ובטש תחות גרפוי דתרגולא, וקרי. וכ"ש א) בתרגולא ו אוכמא, דאתפון יתיר מאחרא.

קסז) אוף הקא, בשעתא דדינא דבר נש יתער, ושאר יקרי ליה, ולית דינע ליה, בר ההוא בר נש דשכיב, דתנינן בשעתא דבר נש שכיב, ודינא שריא ב עליה, לנפקא מהאי עלמא, אתוסף ריחא עלאה ביה, מה דלא הוה ביזמוי, וכינן דשריא עלוי ואתדבק ביה, סחמי מה דלא זכה י ביזמוי, משום דאתוסף ביה ההוא ריחא, וכד אתוסף ביה וקמא, ב פדין נפיק מהאי עלמא, הה"ד א) תוסף ריחם יגועון ואל עפרם ישובון. ב פדין פתיב, א פי לא יראני האדם וחי, בתייהון לא זכאן, במיתיהון י זכאן.

קסח) תאנא, בשעתא דבר נש מית, י אתיהיב ליה רשותא למחמי, י ונחמי גביה, קריבוי ותברוי י מההוא עלמא, ואשתמודע ב להו, וכלהו גליפין בדיוקניהון, פמה דהו ביהאי עלמא, אי זכאה ההוא בר נש, פלהו חדאן קמיה, ומקדמי ליה שלם.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (תהלים ק"ד) תולדות ב' צ"ג. ב) (שם) ירא ק"ח ד דסטור; ל"ג דסטור (אה"ל). ה ל"ג בתרגולא. ו באוכמא. ז ל"ג שארי. ח עלוי. ט חמא. י ל"ג מה. יא מוסף למחמי ביזמוי (אה"ל). יב ל"ג כדן. יג ל"ג כדן. יד וכתב. טו זכן. טז תנא. יז ל"ג מן אתיהיב עד וחמי. יח חמי. יט מהאי. כ בהו.

דרך אמת א) גוון שחור הוא יותר רמו אל תוקף הדין שמחשיך פני הכריות משא"כ גוון זהב אע"פ שהוא גוון בחינת הדין מ"מ יש קצת שמחה בגוון האדמימות שבו משא"כ בגוון שחור.

הסולם

מאמר

וקורא, ואין מי שיודע זה, חוץ מאדם ההוא ההולך למות, כי למדנו בשעה שהאדם הולך למות, והדין שורה עליו, לצאת מן העולם, נתוסף עליו רוח העליון בשיעור שלא היה לו מימיו, וכיון ששורה עליו ונתדבק בו, הוא רואה מה שלא זכה לראות מימיו. והוא, משום שהרוח נתוסף בו. וכד אתוסף ביה וחמא וכו': וכשנתוסף בו הרוח והוא רואה, אז יוצא מעולם הזה, וז"ש תוסף רוחם יגועון ואל עפרם ישובון. אז כתוב, כי לא יראני האדם וחי: שמשמע בחייהם אינם זוכים לראות אבל במיתתם זוכים לראות.

קסח) תאנא בשעתא וכו': למדנו בשעה שהאדם מת, ניתן לו הרשות לראות, ורואה אצלו

על חכמה, רק בני אדם אינם יודעים. וז"ש מה רבו וגו' כולם בחכמה עשית מלאה הארץ קנייך. ומשום שנעשו בחכמה, כולם רומזים בחכמה.

קסו) ותרגולא אוכמא וכו': וענין תרגול שחור, למדנו, אין דין שורה אלא במקום שהוא מינו. ושחור בא מצד הדין, כי גוון שחור רומז אל המלכות שהיא מדת הדין. ומשום זה בחצות לילה ממש, כשרוח הצפון, שהוא קו שמאל, נתעורר, יוצאת שלהבת אחת, ומכה תחת כנפי התרגול וקורא. כמו שנתבאר לעיל. וכל שכן תרגול שחור, הבא ממדת הדין היא מכוון יותר ברמו הזה מתרגול בצבע אחר.

קסז) אוף הכא וכו': אף כאן, בשעה שנתעורר דין על האדם, תרגול השחור מתחיל (דפו"י דף ר"ח ע"ב)

קסט) ואי וּפְאָה לֹא אֶהְיֶה, לֹא בִּשְׂמֹנֶת־עֶדֶן בְּגִבְיָהּ, יִבְרַח מֵאֵינֹן חֲזִיבְיָא,
 הַדְּטָרְדִין לֹון בְּכָל יוֹמָא בְּגִיְהֵנָם, וְכִלְהוּ עֲצִיבִין, וּפְתַחֲנִין בְּרוּי, וּמְסִימִין בְּרוּי,
 וְסָלִיק עֵינֵי, וְחָמָא לֹון אֶפְטִיסָא דְמִסְתַּלְקָא מִן נוּרָא, אוּף הַכִּי הוּא
 פְּתַח וּי.

קע) תַּנְיָא, בְּשַׁעְתָּא דְנַפְק נְשַׁמְתִּיהּ דְבַר נֶשׁ, יֶאָזְלִין בְּלֵהוּ קְרִיבֵי
 וְחִבְרֵי דֵהוּא עֲלָמָא עִם נְשַׁמְתִּיהּ, וּמְחַזְזִין לֵיהּ אַתְרָא דְעֵדוּנָא, וְאַתְרָא
 דְעֵוֹנָשָׁא, אִי וּפְאָה הָוִי, חֲמֵי דוּכְתִיָּהּ, וְסָלִיק וְיִתִּיב, וְאַתְעֵדֵן בְּעֵדוּנָא אֶעֱלֶא
 דֵהוּא עֲלָמָא. וְאִי לֹא הָוִי וּפְאָה, אֲשַׁתְּאַרְתְּ הֵהִיא נְשַׁמְתָּא בְּהֵאִי עֲלָמָא, עַד
 דְאַטְמִיר גּוּפָא בְּאַרְעָא. פִּיּוֹן דְאַטְמֵר, פְּמָה אֶבְגְּרִינִין דְנְמוּסִין אַחְדָּן יִגִּיָּהּ,
 עַד דְמָטָא לְדוּמָ"ה, וְעָאֲלִין יֵ לֵיהּ בְּמִדּוּרֵי דְגִיְהֵנָם.

קעא) אָמַר ר' יְהוּדָה, כָּל ז' יוֹמִין, נְשַׁמְתָּא אֲזַלָּא מִבֵּיתִיהּ לְקַבְרֵיהּ,
 וּמִקַּבְרֵיהּ לְבֵיתִיהּ, וְיִתְאַבְּלַת עֲלֵיהּ דְגּוּפָא, דְכְתִיב אֶךָ בְּשֵׁרוֹ עֲלֵיו
 יִכָּאֵב וְנִפְשׁוֹ עֲלֵיו תִּתְאַבֵּל. אֲזַלָּא וְיִתְכָּא בְּבֵיתִיהּ, חֲמֵי לְכִלְהוּ עֲצִיבִין
 וְיִתְאַבְּלָא.

קעב) תַּנְיָא, בְּתַר ז' יוֹמִין, גּוּפָא הָוִי פְּמָה כֹּא דֵהוּא, וְנְשַׁמְתִּיהּ עָאֲלַת
 כֹּא לְדוּכְתָּא, עָאֲלַת כֹּא לְמַעְרְתָּא דְכַפְלָתָא, חֲמַת מַה דְחֲמַתָּא, וְעָאֲלַת כֹּא לְאַתְרָא
 דְעָאֲלַת, עַד כִּי דְמַטַּת לְגַ"ע, וְעַרְעַת לְכְרוּבִים, כִּי וְשָׁנָן דְחַרְבָּא, דִּי בְּגַ"ע דִּלְתַתָּא.
 אִי וּפְאָה הוּא כֹּא דְתִיעוּל, עָאֲלַת.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א) (איוב י"ד) ח"א פא: חיי שרה י"ז צ"א. א הוי זכאה (אה"ל). ב אשתמודען. ג לגביה. ד אלא.
 ה דידרין. ו ומסיימי. ז וחטא. ח הוא הכי נמי. ט ל"ג
 דבר נש. י כלהו קריבוי וחברוי דההוא עלמא אזלין. יא ל"ג עלאה. יב גרדיני. יג בה. יד לה. טו במדורי. טז אולת.
 יז ומתאבלת. יח בביתא. יט ומתאבלן. כ תאנא. כא דהוי. כב לדוכתה. כג במערתא. כד לאתרא. כה דמטאת. כו ושנא.
 כז דליעול.

דרך אמת א] כשלהבת המעופף ומסחלק מן האש. ב] בעלי דינין הממונים בעולם.

הסולם

מאמר

כד מטי - לאסתלקא מעלמא
 לה מקום העדן, ומקום העונש. אם הוא
 צדיק, הוא רואה מקומו, ועולה ויושב
 ומתעדן בעדן העליון שבעולם ההוא.

ואי לא הוי זכאה וכו': ואם אינו צדיק,
 נשארת נשמה ההיא בעולם הזה, עד שנקבר
 הגוף בארץ. כיון שנקבר, כמה בעלי הדין
 אוחזים בה, עד שמגעת לדומה, ומכניסים
 אותה במדורי גיהנם.

קעא) אָמַר ר' יְהוּדָה וכו': אר"י, כל
 שבעת ימי אבלות, הנשמה הולכת מבית לקבר
 ומקבר בחזרה לבית, ומתאבלת על הגוף,
 שכתוב, אך בשרו עליו יכאב ונפשו עליו
 תאבל. הולכת ויושבת בבית ורואה כולם
 עצובים, ומתאבלת גם היא.

קעב) תַּנְיָא, בְּתַר ז' יוֹמִין, למדנו, אחר
 ז' הימים, הגוף נעשה מה שנעשה, והנשמה
 נכנסת

אצלו את קרוביו וחביריו מעולם האמת,
 ומכיר בהם, וכולם חקוקים הם בצורתם
 כמו שהיו בעולם הזה. ואם אותו אדם הוא
 צדיק כולם שמחים לפניו ומקדימים לו
 שלום.

קסט) ואי זכאה לא הוי וכו': ואם אינו
 צדיק, אינם נודעים אליו, רק אלו הרשעים,
 שמכים אותם בכל יום בגיהנם, וכולם
 עצובים, ופותחים באוי ומסיימים באוי, והאדם
 נושא עיניו ורואה אותם, כדבר שרוף העולה
 מן האש. ואף הוא פותח ואומר עליהם אוי.
 טיפא פירושו לפי הענין, דבר שנשרף באש,
 והוציאוהו מן האש מטרים שנשרף כולו.
 כמו אוד המוצל מאש.

קע) תַּנְיָא בְּשַׁעְתָּא וכו': למדנו. בשעה
 שיצאה נשמתו של האדם, כל קרוביו וחביריו
 שבעולם האמת הולכים עם נשמתו ומראים
 (דפריי דף ר"ח ע"ב *) דף ר"ט ע"א)

קעג) פֿאַנאַ, אַרְבַּע סַמְכִין זְמִינִין, וְחַד דְּיוֹקְנָא דְּגוּפָא בְּיַדִּיָּהּ, מְתַלְבָּשׁא בֵּיהּ בְּחֻדְוֹתָא וּתְיִיבַת בְּהֵוּא מְדוּרָא אֲדַגְעָא דְּלִתְמָא, בַּעַד זְמָנָא דְּאַתְגָּזוּר יַעֲלָה, לְבַתֵּר כְּרוּזָא דְּקָרִי.

קעד) וְעַמּוּדָא דְּתַלְתָּ גְּוּוּנִי אַזְדַּמֵּן, וְהֵוּא עַמּוּדָא אַתְקָרִי, מְכוּן הֵר צִיּוֹן דְּכְתִיב אֲ וּבָרָא ה' עַל מְכוּן הֵר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאֵיהּ עֲנֵן יוֹמָם וְעֶשֶׂן יוֹגֵר. סְלָקָא דְּבֵהוּוּא עַמּוּדָא, לְפַתְחָא סְ דְּצַדִּיק, דְּצִיּוֹן יְיִרוּשָׁלַם בֵּיהּ.

קעה) אִי זָכִי לְסַלְקָא יַתִּיר, יֵטֵב חוּלְקֵיהּ וְעַדְבֵּיהּ, לְאַתְדַּבְּקָא בְּגוּ גוּפָא דְּמַלְכָּא, וְאִי לֹא זָכִי לְסַלְקָא יַתִּיר, פְּתִיב אֲ וְהָיָה הַנְּשָׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנוֹתֵר בְּיִרוּשָׁלַם קְדוּשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וְאִי זָכִי לְסַלְקָא יַתִּיר, זַכָּאָה הוּא, דְּזָכִי לִיקָרָא דְּמַלְכָּא, יֵבִילְאֵתְעַדְנָא יֵבְעַדְוָנָא עֲלָאָה, דְּלַעֲיֵלָא מֵאַתֵּר דְּאַקָרִי שְׁמַיִם, דְּכְתִיב אֲ אֲזוּ תַחְעַנְגַּ עַל ה', עַל ה' דְּיִיקָא. זַכָּאָה חוּלְקֵיהּ יֵדְמָאן דְּזָכִי לְחַסְדָּ דָּא, דְּכְתִיב אֲ כִי גְדוֹל מַעַל שְׁמַיִם חֲסֵדְךָ.

קעו) וְכִי עַל טוֹ הַשְׁמַיִם הוּא, וְהָא כְּתִיב אֲ כִי גְדוֹל עַד שְׁמַיִם חֲסֵדְךָ. אָמַר ר' יוֹסִי, אֵית חֲסֵד, וְאֵית חֲסֵד, חֲסֵד עֲלָאָה, וְחֲסֵד תַּתָּאָה, חֲסֵד עֲלָאָה מַעַל שְׁמַיִם הוּא. חֲסֵד תַּתָּאָה, הוּא דְּכְתִיב, אֲ חֲסֵדֵי דָוִד הִנְאָמְנִים, וּבְהִנְיָ כְּתִיב עַד שְׁמַיִם.

חלופי גרסאות

א ליג דג"ע דלתתא. ב ליג עד. ג ליג עלה. ד קארי. ה גוונין. ו מוסיף ונגה אש להבה וגו'. ז ההוא. ח עמוד (אה"ל). ט צדיק (אה"ל). י וירושלם וליג ביה. יא ליג טכ. יב ולאחעננא. יג בענוגא דמלכא. יד מאן. טו שמים.

מסורת הזהר

א (ישעיה ד') ח"ב ריא. ח"ג נט. ב (שם) לך קלי"ח צ"ב. ג (שם נ"ח) ב"א ר"א צ"ב. ד (תהלים ק"ח) וירא פ"ג צ"ג. ה (שם נ"ז) ח"ב ר'. ו (ישעיה נ"ה) ח"ב קסט. ח"ג כא. מ: ר"ג: רסב:

הסולם

כד מטי - לאסתלקא מעלמא

להתדבק בגוף המלך, דהיינו בוז"א, כי כיון שכבר זכתה לעלות לציון וירושלים, שה"ס הנוקבא, הרי מדרגה הבאה אחריה, הוא גופא דמלכא, דהיינו ז"א. ואם אינה זוכה לעלות יותר, כתוב עליה, והיה הנשאר בציון והנותר בירושל"ם, שה"ס הנוקבא, קדוש יאמר לו. ואם זוכה לעלות יותר, אשריו שזכה לכבוד המלך דהיינו לוז"א, ולהתעדרן בעדן העליון של מעלה. מהמקום הנקרא שמים דהיינו ז"א. שכתוב אז תתענג על ה', עַל ה' בְּדִיּוֹק, שהוא ז"א הנק' הוי"ה. אשרי חלקו מי שזכה לחסד הזה, שכתוב, כי גדול מעל השמים חסדך.

מאמר

נכנסת למקומה, ונכנסת למערת המכפלה ורואה מה שרואה, ונכנסת למקום שנכנסת, עד שמגיעה לגן עדן, ופוגשת בכרוכים ולהט החרב אשר בגן עדן, אם כדאית היא להכנס, נכנסת.

קעג) תאנא ארבע סמכין וכו': למדנו ארבעה עמודים, שהם ארבעה מלאכים הנמשכים מדי יסודות הרוחנים חו"ב תו"מ, מזומנים, לנשמה. וצורה אחת של הגוף שלה בידיהם, שה"ס הלבוש הנקרא חלוקא דרבנן, והיא מתלבשת בה בשמחה, ויושבת במדור גן עדן התחתון, עד הזמן שנגזר עליה לשבת שם.

קעו) וכו' עַל השמים וכו': שואל, וכי החסד עַל השמים הוא כנ"ל, הלא כתוב, כי גדול עַד שמים חסדך. שמשמע, שהחסד הוא מתחת השמים, ומשיב, אמר רבי יוסי, יש חסד ויש חסד, שהם חסד עליון וחסד תחתון, חסד עליון, שהוא חסד דז"א עצמו, מעל השמים הוא, כי השמים הוא תפארת, וחסד הוא קורם לת"ת. ועל זה אומר הכתוב מעל השמים חסדך. חסד התחתון, היינו חסד דז"א המתלבש בנוקבא דרך נו"ה דז"א, הוא שכתוב, חסדי

קעד) וְעַמּוּדָא דְּתַלְתָּ גְּוּוּנִי אַזְדַּמֵּן וכו': ועמוד בשלשה צבעים מזומן שם, בג"ע התחתון, שה"ס ג' גווני הקשת, ועמוד הזה נקרא מכוון ה' ציון, שכתוב, וברא ה' על מכוון ה' ציון ועל מקראיה וגו', והנשמה עולה בעמוד ההוא, אל הפתח של צדק, שבו ציון וירושלים, שהם יסוד ומלכות של הנוקבא דז"א, הנקראת צדק.

קעה) אִי זָכִי לְסַלְקָא וכו': אם זכתה לעלות יותר מזה, הנה יפה חלקה וגורלה

קעז) תניא, אמר ר' יצחק, פתיב א^א אם הבנים שמחה הללויה, אמא ידיעא, הבנים מאן אינון. אמר ר"ש, הא תנינו, א^א תרינ בונין אית לקב"ה, חד דכר וחד נוקבא. דכר, יתביה ליעקב, דכתיב ב^ב בני בכורי ישראל, וכתוב, א^א ישראל אשר בך אתפאר. בת, יתבה לאברהם, דכתיב, א^א ויה' ברוך את אברהם בכל, פח היתה לו לאברהם, ובכל שמה.

קעז) ואמא רביעא עלייהו, א^א דינקא להו, ועל האי פתיב, א^א לא תקח האם על הבנים. ותנינו, לא יסגי ב"נ חובוי לתמא, בגין ב^ב דיסתלק אמא מעל בנין, וכתוב, א^א אמך היא לא תגלה ערותה, ווי למאן דגלי ג^ג עריותא.

קעט) וכד תייבין בני עלמא, י^י ואסגין בזכותא קמי קב"ה, ואמא א^א תבת וכסאי על בנין, גדין אתקרי תשובה. מאי תשובה. י^י דא תשובה דאמא, דתבת י^י דקיימקא, וכדין פתיב אם הבנים שמחה, אם הבנים ודאי. א^א וע"ד, לא לפטר איניש מפריה ורביה, עד דאוליד בן ובת.

קפ) תניא אמר ר' יצחק, פתיב א^א לחזות בנעם ה' ולבקר ביהיכלו,

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

א ונקא לון. ב דתסתלק; דלא חסתלק. ג עריותה; ערותה (אה"ל). ד וסגין. ה תבאת. ו ל"ג דא. ז בקימא. ח ועל האי. ט לפטור.

א) (תהלים ק"ג) ויצא סי"ה צ"ב. ב) (שמות ד) לך קמ"ד צ"ד. ג) (ישעיה מ"ט) הקסה"ו קמ"ח צ"ג. ד) (בראשית כ"ד) חיי שרה ל"ז צ"ב. ה) (דברים כ"ב) ויצא צ"ו צ"ט. ו) (ויקרא י"ח) ב"א רכ"ו צ"א. ז) לעיל דף נ"ב צ"א.

דרך אמת א] פרדס ח' י"ו.

מאמר

הסולם

אם הבנים שמחה

הבנים, ולמדנו, שפירשו, שלא ירבה אדם עונות למטה, בעולם הזה, כי על ידי זה, תסתלק האם שהיא בינה, מעל הבנים, שהם ז"ן, וכתוב אמך היא לא תגלה ערותה, דהיינו שלא יגרם לה הסתלקות מעל הבנים, אוי לו למי שמגלה עריות. דהיינו שגורם הסתלקות אמא מעל הבנים.

קעט) וכד תייבין וכו': וכשבני העולם עושים תשובה ומרבים במעשים טובים לפני הקב"ה, ואמא שהיא בינה, חוזרת ומכסה על הבנים, שהם ז"ן אז נקראת הבינה תשובה. שואל ולמה נקראת תשובה. ומשיב, זהו תשובה, כי שבה אל קיומה. כלומר, שהבינה שבה לכסות את הבנים שהם ז"ן, ויונקת אותם כבתחילה, ואז כתוב, אם הבנים שמחה. אם הבנים ודאי שהיא בינה. ועל כן לא נפטר האדם מפריה ורביה עד שמוליד בן ובת, שהם כנגד ז"ן בני הבינה.

קפ) תניא אמר ר' יצחק וכו': למדנו אר"י, כתוב, לחזות בנעם ה' וגו', שמשמע, שהשתוקקותו של הצדיק הוא לראות נעם ה', שהם המוחין הנעימים של ז"א, ואין תאמר על ח'. פירוש, שמקשה, שמהכתוב משמע, שכל

השתוקקות

דוד הנאמנים, שהם נקראים על שם הנוקבא הנקראת דוד. ובאלו כתוב עד שמים חסדך, כי הם למטה מן השמים, שהוא ת"ת דו"א.

קעז) תניא אמר ר' יצחק וכו': למדנו, אר"י כתוב, אם הבנים שמחה הללויה. אם, ידוע מי היא, כי היא בינה, אבל הבנים מי המה. אמר ר' שמעון, הרי למדנו, שני בנים יש להקב"ה, שהוא בינה: אחד הוא זכר, ואחת נקבה. הזכר נתן ליעקב, שכתוב, בני בכורי ישראל, וכתוב ישראל אשר בך אתפאר. הבת נתן אותה לאברהם, שכתוב וה' ברך את אברהם בכל. בת היתה לאברהם ובכל שמה.

פירוש הבינה יש לה ב' בנים, שהם ת"ת ומלכות, הנמשכים ממנה. הזכר, שהוא ת"ת, נתן ליעקב, כי יעקב הוא מרכבה לספירת הת"ת. הבת, שהיא מלכות נתן לאברהם, כי אברהם הוא מרכבה לחסד דו"א ואין הנוקבא מתוקנת אלא בחסד, וע"כ נתנה לאברהם, שה"ס החסד.

קעז) ואמא רביעא עלייהו וכו': ואמא, שהיא בינה, רובצת עליהם, על ז"ן, שיונקת אותם. ועל זה כתוב לא תקח האם על

(דפריי דף ר"ט ע"א)

תיאובקתא דצדיקיא למחמי א דא, ואתא אמתא על ה'. אמר ר"ש, כלא חד, משמע דכתיב נעם ה', דאתיא מעתיקא קדישא להאי שמים, ותיאובקתא ב צדיקיא קף הוא ודאי, ד ועל השמים כתיב, אז תתענג על ה'. וזכאה חולקיה מאן דזכי. ודאי זעירין י אינון.

קפא) תנינן, אר"ש, כתיב א בני אמי נחרו בי שמוני נוטרה את הפרמים, בני אמי, ב קמה דכתיב, השליך משמים ארץ, דכד בעא קב"ה ל מחרבא ביתיה דלתתא, ולאגלאה ישראל בני עממיא, אעבר קב"ה מקמיה להאי ארץ, ואתרחקא מגיה, כ דכתיב ופתצב אחותו מרחוק. ב וכד האי י ארץ י אתרחקא משמים ד לעילא, האי ארץ דלתתא ואתרחקא, וישראל אתפזרו בני עממיא, י אמרה כ"י, מאן גרים לי האי, ומאן עביד לי י האי, בני אמי דנחרו בי, ואתרחקו י מני, בני אמי ודאי.

קפב) רבי יוסי הוה אזיל בארזא, והוה עמיה רבי חייא בר רב, עד דהו אזלי, אמר רבי יוסי לרבי חייא, כ חמיתא מה דאנא חמית. אמר ליה, א חמיןא ב גבא חד בנהרא, ב וצפרא חד על י רישיה, ועלעא בפומיה דצפורה, ואכלא ורפסא בגלוי, וההוא גבר רמי קלין וצוות, ולא ידענא מאי קאמר.

חלופי גרסאות

א מוסיף דא נעם ה' ב קדישא. ג ומאי ד על ה שמים. ו ודאי. ז ל"ג אינון. ח ל"ג כמה. ט להרבא. י מוסיף ארץ דלעילא. יא כד"א. יב כד. יג מוסיף ארץ דלעילא. יד היא. יט ל"ג מני. כ רבי (אה"ל). כא חמית. כב חד גברא. כג וצפורה.

מסורת הזהר

א (שה"ש א') ב"א קי"ב צ"ב. ב (איכה ב') ב"א ר"י צ"ג. ג (שמות ב') הקס"ז ע"ב צ"ג. יד אתרחק. טו דלעיל; ל"ג דלעילא. טז אתחרכת. יז אמר. יח היא. יט ל"ג מני. כ רבי (אה"ל). כא חמית. כב חד גברא. כג וצפורה.

דרך אמת א ראיתי איש אחד עומד בנהר וצפור על ראשו ולחי או צלע בפי הצפור ואוכל ודורס ברגליו על ראשו והאיש צועק ולא ידעתי מה שהוא צועק.

הסולם

בני אמי נחרו בי

להחריב את ביתו התחתון, דהיינו את בית המקדש, ולהגלות את ישראל בין העמים, הסיר מלפניו ארץ הו, שהיא הנוקבא, והתרחק ממנה, ככתוב, ותתצב אחותו מרחוק. וכשארץ הזאת, התרחקה משמים של מעלה, שהוא ז"א, ארץ הו של מטה, דהיינו בית המקדש, נחרבה, וישראל נתפזרו בין האומות. אמרה כנסת ישראל, מי גרם לי זאת, ומי עשה לי זאת, בני אמי דהיינו ז"א ונוקביה, שנחרו בי והתרחקו ממני. שהם בני אמי ודאי. כי ז"א ונוקביה הם בני הבינה, שהיא האם (כנ"ל באות קע"ז).

מאמר

השתוקקות הצדיקים היא לחזות בנועם הויה, שהוא ז"א, ולא למעלה מזה, ואיך תאמר, או תתענג על הויה, שמשמע, למעלה מדרגת ז"א. אמר ר' שמעון הכל אחד. כי משמע מהכתוב נעם ה', שבא מעתיקא קדישא אל השמים, דהיינו המוחין שז"א מקבל מלמעלה ממנו, והשתוקקות הצדיקים כך הוא ודאי דהיינו רק להשיג אלו המוחין דז"א, ולא למעלה מז"א, שאין שום השגה בג"ר, ועל השמים חסדך כתוב עליהם, משום שבאים מלמעלה מז"א, וכן כתוב משום זה, אז תתענג על הויה. אמנם כבר הם מלובשים בז"א, וע"כ נקראים נעם ה'. אבל מטרם שהנעם הזה מתלבש בז"א, אין בו השגה כלל. אשרי חלקו מי שזכה לזה. ודאי מועטים המה. קפא) תנינן אמר ר' שמעון וכו': למדנו, אר"ש, כתוב, בני אמי נחרו בי וגו'. בני אמי, הוא כמ"ש השליך משמים ארץ וגו', שארץ פירושו, הנוקבא, כי כשרצה הקב"ה

קפב) ר' יוסי הוה וכו': ר"י היה הולך בדרך והיה עמו ר' חייא בר רב, בעוד שהיו הולכים אמר ר' יוסי לר' חייא, רואה אתה מה שאני רואה. אמר לו, אני רואה איש אחד בנהר, וצפור אחת על ראשו, ושניים בפי הצפור, ואוכלת ורומסת ברגליה, ואותו

(דפו"י דף ר"ט ע"א * דף ר"ט ע"ב)

קפג) אָמַר, נִקְרַב גִבְיָהּ, וְנִשְׁמַע. אָמַר אַ מִסְתַּפְּינָא לְמִקְרַב. א"ל, וְכִי בִינָא
 הוּא בְּאַתְרָא דָא, אֲלֵא רְמִיזָא דְחֻכְמָתָא, דְרְמִיז א לָן קב"ה. קָרִיבוּ גִבְיָהּ, שְׁמַעוּ
 דִּהְוָה אָמַר, ב עוֹטָרָא עוֹטָרָא, תְּרִין בְּגִין ב שְׂרִיין לְבַר, ג לָא נַח וְלֵא נְיִיחָא,
 עַד דְּצַפְרָא בְּקִיסְרָא רְמִי.

קפד) בְּכַה ר' יוֹסִי וְאָמַר, הֵינְנו דְּתַנְיָנָן, בְּגִי אַמֵּי נַחְרוּ בִי וְגו', מ"ט.
 ו בְּגִין דְּכְרַמֵּי שְׁלִי לֹא נִטְרַתֵּי.

קפה) אָמַר וְדַאי גְלוּתָא וְאַתְמַשְׁךְ, ח וְעַל ס דָּא צְפְרֵי שְׁמֵיָא י לָא
 י אַעֲדִינּוּ, עַד דֵּי שְׁלֻטְנוּתָא י ב דְּעַמִּין י עַעְכוּ"ם אַעֲדִיאוּ י מִן עֲלָמָא, ט וְאֵימַתֵּי.
 עַד דֵּימַטֵּי יוֹמָא, דְּקב"ה ט אַתְעַר דִּינּוּי בְּעֲלָמָא, דְּכְתִיב א וְהָיָה יוֹם אֶחָד הוּא
 יוֹדַע לְה' לֹא יוֹם וְלֹא לְלֵלָה.

קפו) עַד דִּהְוּוּ י אֲזִלִּין, שְׁמַעוּ חַד קְלָא דִּהְוָה אָמַר, א וְאִקִּידָא
 י דְּקוֹפְטִיָרָא מְטָא בְּדִינּוּי, נְפַק חַד שְׁלֵהוּבָא, וְאִקִּיד לְהֵוּא צְפוּרָא. אָמַר וְדַאי,
 כְּמָה דְּכְתִיב, ב וְהֵיבַת לִיקְדַת אֲשָׁא.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א (זכריה י"ד) לעיל דף י"ג צ"ג. ב (דניאל ז'). א לן. ב שריאו לברא; שדין לכסא לבר; שרין לברא
 לבר; שדיין (אה"ל); שדיאו לבר (אה"ל). ג לאנא ולאניתא; לאנא ולאניתא;
 לאנא ולא פמא. ד דצפורא. ה שמוני נוטרה את הכרמים ול"ג וגו'. ו משום. ז משך. ח ועד. ט די; ועד דצפרי
 אעדיאו. י ל"ג לא. יא אעדיאו. יב דשאר עמין. יג ל"ג עעכר"ם; עע"ז. יד אעדי. טו ואמתא. טז יתער. יז אזלי.
 יח אוקידא. יט דקופטי.

דרך אמת א ירא אני להתקרב. ב עטרה שני בנים שורים לחוץ ר"ל מחוץ ליחוד האצילות ונגזן מפריד אלוף
 אלופו של עולם דאין השקט ונחת בעליונים ותחתונים עד שהצפור יהיה מושלך בקסרי ורמו אל כבון
 גלויות. ג שלהבת אש אוכלת הרבוק יחד ומגיע ברעו של אותו צפור וכן היה.

הסולם

בני אמי נחרו בי

מאמר

ואותו האיש מרים קולות וצועק. ואיני יודע
 מה הוא אומר.
 קפג) אָמַר נִקְרַב גִבְיָהּ וכו': אמר ר'
 יוסי נקרב אל האיש ונשמע מה הוא אומר.
 אמר לו ר' חייא מפחד אני לקרב. אמר
 לו וכי בן אדם הוא במקום הזה, אלא
 רמז חכמה רמז לנו הקב"ה, קרבו אצלו,
 שמעו שהיה אומר, עטרה עטרה, דהיינו ז"א
 ונוקביה שנקראים עטרות, שני בנים, שהם בני
 הבינה כנ"ל, שורים מבחוץ למקומם, וז"א אינו
 נח, ואין מנוחה לנוקבא, עד שהצפור יהיה
 מושלך שסוע לגזרים, בקיסרא פירושו לחתיכות,
 לגזרים. והוא כמו, כשרי (שבת ק"ח:).
 פירוש. צפור, רומזת לאומות המשעבדים
 ומענים את ישראל בגלות, ואיש אחד בנהר,
 רמזו לישראל, שהצפור עומדת על ראש
 ישראל ואוכלת ורומסת אותו ברגליה. והיה
 אומר, עוטרָא עוטרָא תרין בנין, שהם ז"א
 ונוקבא בני הבינה, שורים מבחוץ למקומם,
 שזה גורם שיהיו ישראל בגלות, כנ"ל בדבור

הסמוך בהכתוב בני אמי נחרו בי, לא נח
 ולא נייחא עד דצפרא בקיסרא רמיו, דהיינו
 עד שינקום נקמתו מן האומה ההיא.
 קפד) בְּכַה ר' יוֹסִי וכו': בכה ר"י ואמר,
 היינו שלמדנו בני אמי נחרו בי וגו', שסובב
 על זו"ן כנ"ל, מה הטעם, משום שכרמי
 שלי לא נטרתי.
 קפה) אָמַר וְדַאי גְלוּתָא וכו': אמר, ודאי
 שהגלות נמשך, ועל כן צפורי השמים שהם
 שרי האומות, אינם נעברים מממשלתם עד
 שממשלת עמים עובדי כו"מ, נעברים מן
 העולם, למתי יהיה זאת, הוא בשעה שיגיע
 יום הקב"ה, ודינו יתעוררו בעולם, שכתוב,
 והיה יום אחד יודע לה' וגו'.

קפו) עַד דִּהְוּוּ אֲזִלִּין וכו': בעוד שהיו
 הולכים, שמעו קול אחד שהיו אומר שלהבת
 הכפתור, דהיינו של המלכות המכונה כפתור, הגיע
 בדיניו. יצא שלהבת אחת ושרף את הצפור.
 אמר ר' יוסי ודאי הוא כמו שכתוב, ויהיבת
 ליקידת אשא. פירוש. זה כתוב בדניאל

קפז) א"ר יוסי, לא אגלי קב"ה לישראל, אלא בזמנא דלא אשפכח מהימנותא בינייהו, ב פד אתמנע מהימנותא בינייהו, פככול, הכי אשפכח בכלא, דכתיב א וכפר בריתכם את מות.

קפח) א"ר חייא, מאי דכתיב, ב בלע המות לנצח. א"ל, פד יתער קב"ה ימינא דיליה, ז אתמנע מותא ה מן עלמא, ו לא יתער האי ימינא, אלא פד יתערוך ישראל בימינא דקב"ה, ומאי ניהו תורה, דכתיב ובה, ה מימינו אש דת למו, בנהוא זמנא, ה ימין ה עושה חיל וגו', לא אמות כי אקה ו אספר מעשי ה יה.

קפט) תנא, ההוא זפאה דקב"ה אתרעי ביה, וכוונא קרי א עליה, ל יומין, ביני צדיקאי בגנתא דעדן, פלהו צדיקאי תדאן, פלהו צדיקאי אתיין, י ומעטרן דוקמיה דההוא י צדיקא, עד דיתי למידר דיריה בינייהו.

קצ) ואי תיבא הוא, פרוזא קרי עליה בגיהנם תלתין י יומין, וכלהו תיבא, פלהו עציבין.

קצא) פלהו פתחין ווי, דהא דינא תדא אתער טו השתא, בגיגיה דפלניא פמה גרדינין דנמוסין טו מזדמנין לקבליה, ולאקדמא ליה ווי, י אוי לרשע אוי

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א גלי. ב ל"ג מן כד עד ככול. ג ל"ג מהימנותא. ד יתמנע. ה מעלמא ול"ג מן. ו ל"ג בה. ז ל"ג וגו'. ח מוסיף יה כתיב. ט תנא. י מוסיף נפיק וקרי (אה"ל). יא ליה. יב ומתעטרן. יג זכאה. יד מוסיף יומין עליה; עזרי. טו ל"ג השתא. טז מזמנין. יז ל"ג אוי לרשע אוי לשכנו.

וכפר בריתכם את מות

הסולם

מאמר

המות מן העולם, וימין הזה, לא יתעורר, אלא כשישראל יתעוררו להדבק בימינו של הקב"ה, ומה הוא ימין של הקב"ה, הוא תורה, שכתוב, מימינו אש דת למו. בזמן ההוא, ימין ה' עשה חיל וגו', וכתוב אחריו, לא אמות כי אחיה וגו', הרי שהימין מבטל את המיתה.

ז, בחיה הרביעית מארבע חיות, הרומזים על האומות ששעבדו את ישראל בד' גליות, וחיה הרביעית הוא גלות האחרון. ונראה, שצפור הנ"ל היא ג"כ בחינת חיה הרביעית הנ"ל שכתוב בה ושנין די פרול לה, רברבן אכלא ומרקה ושאררה ברגליה רפסה וגו', דהיינו כעין שאומר לעיל אצל הצפור. וע"כ מסיים ג"כ בהכתוב, ויהיבת ליקדת אשא הנאמר באותה החיה.

קצ) ואי חייבא הוא וכו': ואם הוא רשע, קורא עליו כרוז בגיהנם, שלשים יום. וכל הרשעים, כולם עצובים, כולם פותחים ואומרים אוי, כי דין חדש נתעורר עתה בשביל פלוני. כמה בעלי הדין מזדמנים לקראתו, להקדים לו לומר אוי, אוי לרשע אוי לשכנו.

קפז) אמר ר' יוסי וכו': אר"י, לא הגלה הקב"ה את ישראל, אלא בזמן שלא היה נמצא ביניהם אמונה, שה"ס השכינה שנקראת אמונה. כי פגמו בריתם ונסתלקה מהם השכינה כי כשנמנע מהם האמונה, כביכול נמצא כך בכל. כלומר גם למעלה נפרדה השכינה מז"א. שכתוב וכפר בריתכם את מות. הרי ששמירת הברית מכפר על מות, ומכל שכן, שהיה מכפר עליהם שלא יגלו. אלא שפגמו בריתם ונסתלקה מהם השכינה כנ"ל.

קצא) כלהו פתחין וכו': וכולם פותחים ואומרים אוי לרשע רע כי גמול ידיו יעשה לו

קפח) אמר ר' חייא וכו': אר"ח, מהו שכתוב, בלע המות לנצח. אמר לו ר' יוסי, כשהקב"ה יעורר את הימין שלו, יבולע (דפו"י דף ר"ט ע"ב)

לְשִׁכְנוּ, וְכִלְהוּ פִתְחֵינָם וְאָמְרִין, «אוי לְרָשָׁע רַע פִּי גְמוּל יָדָיו יַעֲשֶׂה לוֹ. «מֵאֵי גְמוּל יָדָיו. אָמַר ר' יִצְחָק. בְּלֹאכְלָלָא, מֵאֵן יִדְוָנִי בִידוּי, לְאָפְקָא וּלְחַבְלָא וְרַעֲיָה בְרִיקְנָא.

קצב) יִדְהָא חֲתָנִין, פֶּל מֵאֵן דְאֶפִּיק וְרַעֲיָה בְרִיקְנָא, אֶקְרִי רַע, וְלֹא חֲמֵי אֶפִי שְׂכִינְתָא, וְדַכְתִּיב בְּפִי לֹא אֵל חֲפִץ רָשָׁע אֲתָה לֹא יְגוּרְךָ רַע, וְכַתִּיב וַיְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע, אוֹף הֶבְא, אוֹי לְרָשָׁע רַע, וְוִי לְהֵהוּא חֲמִיבָא דְאִיהוּ רַע, דְעַבְד גְרַמִּיה רַע, פִּי גְמוּל יָדָיו יַעֲשֶׂה לוֹ, לְאָכְלָלָא, מֵאֵן דְוָנִי בִידוּי, לְאָפְקָא וּלְחַבְלָא וְרַעֲיָה בְרִיקְנָא, וְלֵהֵאֵי טְרַדִין בְּהֵהוּא עֲלֵמָא יִתִיר מִכְלָא.

קצג) ת"ח, דְהָא כְתִיב אוֹי לְרָשָׁע, חֲפִינָן דַּכְתִּיב אוֹי לְרָשָׁע, אֶמְאֵי רַע. אֵלָא פְמָה דְאֶמְיָנָא, דְעַבְד גְרַמִּיה רַע. וְכַתִּיב לֹא יְגוּרְךָ רַע. וְכִלְהוּ סְלִקִין, וְהֵאֵי לֹא סְלִיק, וְאֵי תִמָּא שְׁאָר חֲמִיבִין דְקָטְלוּ בְנֵי נְשָׂא. ת"ח, כִּלְהוּ סְלִקִין, וְהוּא לֹא סְלִיק, מ"ט, אֵינֹן קָטְלוּ בְנֵי נְשָׂא אֶחָרָא, וְהֵאֵי קָטְלוּ בְנוֹי מְמֵשׁ, אוֹשִׁיד דְמִין סְגִיָאִין. ת"ח, בְּשְׁאָר חֲמִיבֵי עֲלֵמָא, לֹא כְתִיב וַיִּרַע בְּעֵינָי ה', וְכֹאֵן כְּתִיב, וַיִּרַע בְּעֵינָי ה' אֲשֶׁר עָשָׂה. מ"ט, מְשׁוּם דַּכְתִּיב וְשַׁחַת אֶרְצָה.

קצד) תָּנֹן, אָמַר ר' יְהוּדָה, לִית לָךְ יְבִי חוּבָא בְּעֲלֵמָא יִדְלָא אֵית לִיה תְּשׁוּבָה, בְּר מְהֵאֵי, וְלִית לָךְ יְבִי חֲמִיבָא דְלֹא חֲמָאֵן חֲמֵיבֵי שְׂכִינְתָא, בְּר מְהֵאֵי, דַּכְתִּיב לֹא יְגוּרְךָ רַע כְּלָל. א"ר יִצְחָק, וְכֹאֵן אֵינֹן צְדִיקָאִיא, בְּעֲלֵמָא דִין,

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

מסורת זוהר

(א) (ישעיה ג') כ"ב קצ"ב צ"ה. (ב) (תהלים ה') כ"א ר"ח צ"ב. (ג) (בראשית ל"ח) כ"א ר"ג צ"ב. א מוסיף מאי טעמא. ב לאפקא. ג דאזני. ד ל"ג מן דהא עד אקרי. ה תנן (אה"ל). ו ל"ג דכתיב. ז ל"ג ולחבלא. ח מוסיף לרשע רע. ט ל"ג מן כיון עד אמאי; ל"ג מן י"ב חייבא; ל"ג חובא (אה"ל). יג דלית. יד חייבא; חייבין. טו אנפי.

הסולם

מאמר

לֹא וְשׁוֹאֵל. מְהוּ גְמוּלָּ יִדְיוּ. אֶמַר ר' יִצְחָק, הוּא לְכֹלֹל אֶת מִי שְׂמֹנָה בִידוּי, לְהוּצִיא וְלִהְשַׁחֵת זֵרְעוֹ לְבַטְלָה. קצב) דְהָא תִנְיָנָן וְכוּ': כִּי לְמַדְנֹן, כֹּל מִי שְׂמוּצִיא זֵרְעוֹ לְבַטְלָה, נִקְרָא רַע, וְאֵינֹן רוּאָה פְנֵי הַשְׂכִּינָה. שְׂכֵתוֹב, כִּי לֹא וְגו' לֹא יְגוּרְךָ רַע. וְכֵן וְהִי עַר בְּכוֹר יְהוּדָה רַע. אֶף כֹּאֵן אוֹי לְרָשָׁע רַע, סוֹכֵב עַל הַמוּצִיא זֵרְעוֹ לְבַטְלָה, אוֹי לְאוֹתוֹ רַע, שְׂהוּא רַע שְׂעֵשָׂה עֲצֻמוֹ רַע, כִּי גְמוּלָּ יִדְיוּ יַעֲשֶׂה לוֹ, שְׂפִירוּשׁוֹ, מִי שְׂמֹנָה בִידוּי לְהוּצִיא וְלִהְשַׁחֵת זֵרְעוֹ לְבַטְלָה, וְאוֹתוֹ מַעֲנִישִׁים בְּעוֹלָם הָאֵמֶת יוֹתֵר מֵעַל כֹּל הַעֲבִירוֹת. קצג) ת"ח דְהָא כְתִיב וְכוּ': בּוּא וְרֵאָה כִּי כְתוּב, אוֹי לְרָשָׁע. כִּיֹּן שְׂכֵתוֹב אוֹי לְרָשָׁע, לְמָה לוֹ לֹמַר עוֹד רַע, שְׂהִי רַע פִּירוּשׁוֹ רַע. אֵלָא הוּא כְמוֹ שְׂאֵמֶרְתִּי, שְׂהוּא (דפויי דף ר"ט ע"ב)

ובעלמא דאחי, עליהו קתיב, ^א ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. מאי לעולם יירשו ארץ, א"ר יהודה, כמה דכתיב ^ב אַתְּהִלְךָ לְפָנַי ה' בְּאַרְצוֹת הַחַיִּים. קצה) ^א ויחי יעקב בגווייהו. ^ב ע"ד ^ב לבעי ליה לבר נש דלא לאתערבא צולמא דיליה ^א בצולמא דעכו"ם, בגין דהאי קדישא, והאי מסאבא. קצו) תא חזי, מה בין ישראל לעמין עכו"ם, דישאל פד אשתפח ב"נ מית הוא ^ה מסאב לכל גופא, וביתא מסאבא, וגופא דעכו"ם, לא ^ח מסאיב לאחרא, ^ה וגופיה לא מסאבא פד איהו מית, מ"ט. קצז) ישראל בשעתא דאיהו מית כל קדושי דמאריה ^א מתערבן מגייה, אתערב מגייה האי צולמא קדישא, ^ב ואתערב מגייה האי ^ד רוח ^{טו} קודשא, ^{טו} אשתאר גופא מסאבא.

קצח) אכל ^ז עכו"ם עובד ע"ז, ^ח לית הקי, ^י דבתיי ^כ מסאב בכל ^{כא} סטרין, צולמא דיליה ^{כב} מסאבא, ^{כג} ורוחא דיליה ^{כד} מסאבא, ובגין ^{כה} דסואבותי אלין שרין בגייה, ^{כו} אסיר ^{כז} למקרב לגביה, ^{כח} נפקי כל אלין ^{כט} מסאבותא ^ל ואשתאר גופא ^{לא} בלא מסאבותא לסואבא. קצט) ואע"ג דגופא דלהון ^{לב} מסאב, ^{לג} בין בתייהון ^{לד} ובין ^{לה} במיתתהון,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (ישעיה ט') ב"א ר"ח צ"ד. (ב) (תהלים קט"ז) ב"א א דפרו"י נדפס בסגוריים מכאן עד דף רכא: המתחיל ויקרבו ימי ישראל. ובגליון כתוב שיין ויקרא ק"ד ב'. קצ"ג צ"ו. ובר"ק נמצא בדף ג' עמוד קצ"ט ואה"ל כתב לא נמצא בהעתקת הרמ"ק זלה"ה ונמצא אצלו בפי אמור דף ק"ד ושם שיין. ב וע"ד. ג לא לבעי ליה לאניש. ד לעע"ז; לעמין עע"ז. ה אסתאב. ו ביתא גופא; ועע"ז וליג וגופא דעכו"ם. ז דגוי עע"ז; עע"ז. ח אסתאב. ט והוא; וביתא. י מסאב. יא מתערבין. יב ליג מן אתערב עד ואתערב; אתערב. יג ליג האי. יד רוחא. טו קדשא; קדישא. טז מוסיף [אשתאר] כיון דקדושי דמאריה אתערבן מיניה הא גופא מסאבא. יז גוי; ליג עכו"ם. יח לאו. יט בחייו. כ מוסיף הוא מסאב; מחולל. כא סטרי; מוסיף סטרי מסאבותא. כב מחולל. כג רוחא. כד מחולל. כה דמסאבן; דחלין דסואבתי (אה"ל). כו מוסיף מסאבא (מסאבן) הוא בכלא [לכלא] ואסיר; ליג מן אסיר עד ואע"ג (אה"ל). כז לקרבא בהדיה. כח נפקן; מוסיף נפקי מיניה. כט מסאבן; מחללין. ל ואשתכח. לא ולא סאבא; חלול לחלל. לב ליג מסאב; חוליק. לג בין. לד מוסיף במיתתהון מסאבא.

הסולם

הצלם

מאמר

לאחר וגופו אינו טמא, כשהוא מת, מהו הטעם. קצו) ישראל בשעתא וכו': ומשיב ישראל בשעה שמת, כל הקדושות של אדונו נעברים ממנו, נעבר ממנו צלם הקדוש ונעבר ממנו רוח הקדוש, ונשאר גופו טמא. קצח) אבל עכו"ם וכו': אבל נכרי עובד עבודה זרה, אינו כן, שבחייו הוא טמא מכל הצדדים, הצלם שלו טמא, והרוח שלו טמא, ומשום שטומאות אלו שורות בתוכו, אסור לקרב אצלו. כיון שמת יוצאות כל אלו הטומאות ממנו, ונשאר הגוף בלי טומאה לטמאות. קצט) ואע"ג דגופא דלהון וכו': ואף על פי, שהגוף שלהם טמא בין בחייהם ובין

הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, עליהם כתוב, ועמך כלם צדיקים לעולם יירשו ארץ. שואל מהו לעולם יירשו ארץ. א"ר יהודה, הוא כמו שכתוב, אתהלך לפני ה' בארצות החיים. שפירושו השכינה שנקראת ארץ, אף ארץ שבכאן, פירושו השכינה.

מאמר הצלם

קצה) ויחי יעקב וכו': מן המלה בגווייהו, עד המלה מסאבא, הוא סיום דברים מהתחלת המאמר שלפנינו, המודפס בפרשת אמור (ד"י) דף ק"ד ע"א בסופו. ע"ש. קצו) תא חזי מה בין וכו': בוא וראה מה בין ישראל לעמים עכו"ם, אשר ישראל כשנמצא אדם מת, הוא מטמא לכל גוף והבית נטמא. וגוף של עכו"ם, אינו מטמא (דפרו"י דף רי"ט ע"כ * דף ר"כ ע"א)

אָבֵל בְּחַיֵּיהוֹן דְּכָל אֵינּוֹן בְּמִסְאָבִין גְּאִשְׁמִכְחֵי דְלִגְבֵייהוּ, הֵ אֵית יִלּוֹן חֵילָא יִלְסוּאָבָא לְאַחְרֵינִי, בְּמִיתְתָהוֹן טְדַנְפְקֵי כָּל אֵינּוֹן יִמְסָאבִין מְנִייהוּ, לָא יִכְלִין יִלְסָאָבָא. וְדִישְׂרָאֵל, יִכִּיל לְסָאָבָא יִבְלָאחְרֵינִי, בְּגִין יִדְכָּל יִקְדִישִׁין וְנַפְקִין מְנִיָּה טוֹ וְשָׂרָא עֲלֵיהּ סְטָרָא אָחְרָא.

(ר) ת"ח, האי צלם קדישא, סד אָזִיל ב"נ וְאִתְרַבֵּי, וְאִתְעַבֵּיד מְהֵאֵי פְרָצוּפָא דִּיּוֹקְנָה דִּילֵיהּ, יִתְעַבֵּיד צוּלְמָא אָחְרָא, וּמְתַחְבְּרָן פְּתָדָא, יִוְדָא וְנָטִיל לְדָא, בְּשַׁעְתָּא דְאִשְׁתַּכְחוּ כְּתָרִין צוּלְמִין, נָטִיר הוּא ב"נ, וְגוּפָא דִּילֵיהּ כֵּאֱבָקִיּוּמָא, וְרוּחֵיהּ שְׂרָיָא בְּגִיָּיהּ.

(רא) בְּשַׁעְתָּא דְקָרִיבּוּ יוֹמוֹי, מְתַעַבְרָן כֵּב מְנִיָּה, וְדָא סְלִיק לְדָא, וְאִשְׁתַּאֲרַב כָּר נָשׁ בְּלָא נָטִירוֹ, כֵּב כְּדִין א) עַד שְׁיַפּוּחַ הַיּוֹם וְנָסּוּ הַצְּלָלִים: כ) תְּרִי.

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

מסורת הזוהר

(א) (שה"ש ב') וירא י"ד צ"א. א ליג אינון. ב מחללין. ג משתכחי; משתכחי (אה"ל). ד גבייהו. ה מסאבין למאן דיקרב בהדיהו וליג מן אית עד במיתתהון. ו להון. ז לחללא. ח מוסיף אבל במיתתהון; דבמיתתהון. ט דהא נפקי [נפקן] כלהו מסאבו [מסאבן] מנייהו לא יכיל [יכלין]; יכילין למסאבו [לסאבא] לאחרא ודישראל יכיל; יגופא למסאבו [לסאבא]. י חלולין. יא לחללא. יב ליג לאחריני. יג דקדושי עלאין נפקו מניה. יד מוסיף קדישין עלאין (אה"ל). טו ושאר. טז ביה. יז ואתעביד ואתרבי; מוסיף וביה אתרבי; אתרבי (אה"ל). יח ליג אתעביד; עלאה (אה"ל). יט דא. כ ליג תרין צולמין. כא בנטיירו (אה"ל). כב מנהורא סליק וליג דא. כג מוסיף כרין מה כתיב. כד ליג תרי; מוסיף הצללים תרי.

הסולם

הצלם

מאמר

דאו"א, עולים זו"ן לאו"א עם אותם הכלים בעת גדולתם, בעת שמחזירים הבינה ותו"מ שלהם למדרגתם, ומקבלים או זו"ן את המוחין דאו"א. (כנ"ל בהקסה"ז דף כ' ד"ה ואמא ע"ש) ותדע, שכמו שמקבלים מוחין מאו"א, מוכרחים לקבל ג"כ כלים שלהם להלביש המוחין, כי כלים שלהם עצמם אינם ראויים לקבל אור, ולפיכך, מאותם בינה ותו"מ דאו"א שירדו בהם, הם מקבלים כלים, הנקראים צלמים, המלבישים את המוחין. והם שנים: אחד מבינה ותו"מ דאבא, ואחד מבינה ותו"מ דאמא. וכמו שנתבאר בבי' צלמים דזו"ן שמקבלים מאו"א, על דרך זה ממש, נוהג בנשמות בני אדם הנולדות מזו"ן להתלבש בבני אדם. כי אין זו"ן מולידים נשמות מטרם שעולים ומלבישים את או"א עלאין, והתחתון העולה לעליון נעשה כמותו, ואז נחשבים לגמרי כמו או"א עצמם, והנשמות זכרים ונקבות הנולדות מזו"ן, יש להם אותו היחס כמו זו"ן לאו"א. וגם הנשמות מקבלות לבושי מוחין מזו"ן, מבינה ותו"מ, שלהם, הנקראים צלמים, אחד מנוקבא ואחד מן ז"א. ומתחילה מקבל את הצלם מן הנוקבא, ואחר כך מז"א.

ובין במיתתם, אבל בחייהם שכל אלו הטומאות נמצאות בהם, יש להם כח לטמאות אחרים, במיתתם, שיצאו כל אלו הטומאות מהם, אינם יכולים לטמאות. וגוף של ישראל לאחר מותו יכול לטמאות אחרים, משום שכל הקדושות יצאו ממנו ושורה עליו צד האחר. (ר) ת"ח האי צלם וכו': בוא וראה, צלם קדוש הזה, כשאדם הולך וגדל ונעשה ונגמר צורתו כפרצוף הזה, נעשה צלם אחר ומתחבר ביחד עם הראשון, וזה מקבל את זה. בשעה שנמצאים לאדם שני צלמים, נשמר האדם והגוף שלו הוא בקיום, והרוח שורה בתוכו.

(רא) בשעתא דקריבו וכו': בשעה שקרבו ימיו למות נעברים ממנו הצלמים, ואחד מעביר את השני, כי מחוכרים יחדיו, ונשאר האדם, בלי שמירה, וזהו, עד שיפוח היום ונסו הצללים ואינו אומר ונס הצלם, אלא ונסו הצללים, דהיינו שנים. כמו שאמרנו.

ביאור הדברים. כי צלמים ה"ם לבושים על המוחין, שהתחתון מקבל מעליון, כי זו"ן מצד עצמם, אינם ראויים לקבל מוחין, מפני שהכלים שלהם הם מבחינת המלכות, שעליה היה צמצום א' שלא לקבל את אור העליון, אלא משום שירדו בינה ותו"מ דאו"א לתוך הכלים דזו"ן, בעת הקטנות

וזה אמרו (באות ר') ת"ח האי צלם קדישא

(דפרי"ז דף ר"כ ע"א)

(רב) תָּא חַוִּי, כַּד אֲתַעַר דִּינָא בְּעֵלְמָא, דְּקַבֵּיהּ יְתִיב עַל בְּכַרְסֵי דְדִינָא לְמִדִּין עֵלְמָא, בְּעֵי בִּנְיָן לְאַתְעָרָא תְּשׁוּבָה, וְדִיִּיתוּב הִי מַחֲיוּבָא, דְּהָא הָהוּא יוֹמָא, פְּתָקִין פְּתִיבוּ, וּמְשַׁפְּחִי כְּלָהוּ בִּבְאַחְמָתָא הָא כְּתִיבִין, וְאִי זְכִי בִּנְיָן דִּיִּיתוּב קַמִּי מְאָרִיָּה, קְרָעִין פְּתָקִין דְּעֵלְיָה.

(ג) לְבַתֵּר קַבֵּיהּ זְמִין קַמִּיָּה דְּבִנְיָן, יוֹמָא דְּכַפּוּרֵי יוֹמָא דְּתְּשׁוּבָה, אִי תָּב מַחְטָאוֹי טַב. וְאִי לָא, פְּקִיד מְלָפָא אִי לְמַחְתָּם פְּתָקִין, וְוִי דְּהָא תְּשׁוּבָה בְּעֵיָא לְאַסְתְּלָקָא מְנִיָּה.

(ד) יֵבֵי אִי זְכִי בְּתְּשׁוּבָה, יֵי וְלָא יֵי שְׁלִימָתָא כְּדָקָא טִי גְאוֹת, תְּלִיִין טִי לִיָּה עַד הָהוּא יוֹמָא בְּתַרְאָה דְּעֵצְרָתָא, יֵי דְּהוּא תְּמִינָאָה יֵי לְחַג, וְאִי יֵי עֶבֶד כְּתְּשׁוּבָה כֵּא שְׁלִימָתָא לְקַמִּי מְאָרִיָּה, כֵּב אֲתַקְרְעוּ. וְאִי לָא זְכִי, כֵּב אֵינּוֹן גִּי פְּתָקִין כֵּי נְפָקִין מְבִי מְלָפָא, כֵּב וְאַתְמַסְרָן כֵּב בִּידוּי כֵּב דִּסְנִטְיָרָא, כֵּב וְדִינָא כֵּב מַתְעַבִּיד, לֵי וּפְתָקִין לָא מְהַדְרָן כֵּב תּוֹ לְבִי מְלָפָא.

חלופי גרסאות

א בימא דינא אתער. ב כורסייא. ג מוסיף לאתערא בדינא. ד ריתוב. ה מחוברי. ו באחדותא. ז ואי. ח לקמיה. ט תב. י לאו. יא למכתב. יב ל"ג אי. יג ל"ג ולא. יד שלימותא (אה"ל). טו מוסיף יאות טב ואי לאו תליין (אה"ל). טז ביה. יז הוא; מוסיף דהוא יום. יח ל"ג לחג; דחג. יט עבד. כ שלימו בתשובה. כא שלימא. כב מוסיף אתקרעו או מתעכבי; מוסיף פתקין אתקרעו ולא מתעכבי (אה"ל). כג ל"ג אינון. כד נפטלין (אה"ל). כה ואסתמן. כו בידא. כז ל"ג דסנטירא. כח מוסיף כיון דאתמסרן בידוי ודאי דינא. כט אתעבד. ל ופתקין; ופתקין. לא ל"ג תו.

דרך אמת א] ויקרא י"ג ב'. ב] באוצר [כמ"ש בעזרא ר' ב] וענינו חבית שמצניעין בו הכל. במגילת אסתר תרגום ראשון ב' אחמתן דנחש מליין דהב טב ע"ש. ג] שמות קע"ב א'.

<p>הצלם</p> <p>(רב) תָּא חַוִּי כַּד אֲתַעַר וכו': בא וראה, כשנתעורר הדין בעולם, והקביה יושב על כסא הדין לדון העולם. דהיינו בראש השנה, צריך האדם להתעורר בתשובה, לשוב על עונותיו. כי ביום ההוא כותבים אגרות, ונמצאות כולן באחמתא, דהיינו בתיק, כשהן כתובות. ואם זכה האדם לשוב בתשובה לפני אדונו, קורעים את האגרות אשר עליו. (ג) לְבַתֵּר קַבֵּיהּ זְמִין וכו': ואחר כך, הכין הקב"ה לפני האדם, את יום הכפורים, יום התשובה, אם שב מחטאיו טוב, ואם לא, מצוה המלך לחתום האגרות, אוי לו, כי התשובה רוצה להסתלק ממנו. (ד) אִי זְכִי בְּתְּשׁוּבָה וכו': אם זכה לעשות תשובה, אבל עוד אינה בשלמות כראוי, תולים לו עד יום ההוא האחרון הנקרא עצרת, שהוא יום השמיני לחג הסוכות. ואם עשה תשובה שלימה לפני אדונו, נקרעות האגרות. ואם לא זכה, האגרות יוצאות מבית המלך, ונמסרות בידיו של מלאך המעניש, והדין נעשה. האגרות אחר</p> <p>הוצאו</p>	<p>מאמר</p> <p>קדישא כַּד אֲזִיזֵי בִּנְיָן וְאַתְרַבִּי וכו' כי תחלה מקבל צלם מנוקבא, ואחר שנגדל הצלם הזה ונגמר צורתו אז מקבל את הצלם הבי מו"א, וז"ש אַתְעַבִּיד צוֹלְמָא אַחְרָא דְהִינּוּ מו"א, וּמַתְחַבְרֵן כַּחְדָּא, וְדָא נְטִיף לְדָא, כִּי הֵם צְרִיכִים זֶה לִזֶּה, מִתּוֹךְ שְׁצִלִּים דְנוֹקְבָא מְמַשִּׁיךְ חֲכֵמָה שְׁאִינּוּ יִכּוֹל לְהֵאִיר בְּלִי חֲסִדִּים, וְצִלִּים דְּזו"א מְמַשִּׁיךְ חֲסִדִּים לְהַלְבִּשֵׁת הַחֲכֵמָה, וְאִז, וּמַתְחַבְרֵן כַּחְדָּא שְׁמֵאִירִים יֶחֶד, וְדָא נְטִיף לְדָא כִּי זֶה בְּלִי זֶה אִינּוּ יִכּוֹל לְהֵאִיר. וז"ש, בְּשַׁעֲתָא דְּקְרִיבּוּ יוֹמוֹי, מַתְעַבְרֵן מְנִיָּה, כְּלוֹמֵר, כִּי הַסְתַּלְקוֹת הַצְּלָמִים הוּא סַבְת מִיִּתְתּוּ, כִּי הֵם הַכְּלִים וְהַלְבוּשִׁים שֶׁל הַמוֹחִין, שֶׁהֵם אֹרֵךְ הַחַיִּים, וְכִיּוֹן שֶׁמִּסְתַּלְקִים הַכְּלִים, מִסְתַּלֵּק אֹרֵךְ הַחַיִּים, כִּי אִין אֹרֵךְ בְּלִי כְּלִי, וְע"כ הוּא מֵת. וְדָא מְלִיק לְדָא, כִּי הֵם צְרִיכִים זֶה לִזֶּה, שְׁאִין חֲכֵמָה שֶׁהוּא אֹרֵךְ הַחַיִּים יִכּוֹל לְהֵאִיר בְּלִי חֲסִדִּים כְּנ"ל, וְאַשְׁתָּאֵר בְּרֵי גַשׁ בְּלָא נְפִירוּ, דְהִינּוּ בְּלֵא כְּלִים לְשִׁמִּירַת הַמוֹחִין, וְע"כ מִסְתַּלְקִים הַמוֹחִין, שֶׁהֵם אֹרֵךְ הַחַיִּים.</p> <p>(דפרי" דף ר"כ ע"א)</p>
--	--

(רה) כְּדִין א צוֹלָמִין אֲתַעְבְּרוּ ב מְנִיָּה, וְלֹא ג מִשְׁתַּכְּחִין ז עֲמִיָּה, ה כִּינּוּן דְּמִתְעַבְּרֵן מְנִיָּה, הָא וְדַאי א טוֹפְסָקָא דְּמִלְפָּא יַעֲבֹר עֲלֵיהּ, וְיִטְעוּם ז פְּסָא דְּמוֹתָא. וּבְהֵוּא לִילְיָא דְּחִנְגָּא בְּתַרְרָא, סְנִטִירִין זְמִינִין, י וּפְתַקִּין נְטִלִין, בְּתַר ט דְּנְטִלִי לֹון, י צוֹלָמִין מְתַעַבְּרֵן, וְלֹא י מִשְׁתַּכְּחִין יב בְּהוּ י גִּדִי, יא י מִשְׁתַּכְּחִין בְּהוּ י גִּדִי, יא דִּינָא גְרִיעָא, או יַעֲבֹר עֲלוּי י דִּינָא יב מְרַעִין יט בִּישִׁין, בְּגְרִיעוֹתָא דְּלֵהוֹן, וְהָא אוּקְיָמְנָא כ לְהָא כא.

(רו) וּבְסַפְרֵי קְדָמָאי אֲמַרֵי יְתִיר, פֶּד רִישָׁא אַגְרַע, יב וְיִשְׁתַּפַּח גּוּפָא, בְּרִיָּה, או אֲנַתְתִּיָּה, יג יִשְׁתַּכְּחוּ, וְהוּא יִסְתַּלַּק. וְהָ"מ, פֶּד לָא אֲהַדְר כָּל הָהוּא זְמָנָא יד בְּתִיּוּבְתָא, אָבֵל אי כה אֲהַדְר, טַעְמָא דְּמוֹתָא כו יִטְעַם, יז וְיִתְסִי.

(רז) וְאִי גּוּפָא יח לָא אֲתַחֲזִי, וְיִשְׁתַּפַּח רִישָׁא, אינון סְלָקִין, וְהוּא אֲתַקְיָים. וְהָ"מ, פֶּד בְּרִיָּה יט וְעִירָא יב בְּרִישׁוֹתֵיהּ.

(רח) יא וְאִי יְדוּי פְּגִימוּ, עֲבִידְתָּא דִּידוּי יב פְּגִימִין. יג רְגִלוּי, מְרַעִין רְדְפִין עֲלֵיהּ. עֶרְק צוֹלָמָא וְאֲהַדְר, עֶרְק וְאֲהַדְר, עֲלֵיהּ פְּתִיב, יד בְּבַקֵּר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרְב, יה וְהָאִי פֶּד נְהָרָא סִיְהָרָא, וְלִילְיָא אֲתַתְּקֵן בְּנֵהוֹרָא.

(רט) אָבֵל זְכָאִי חֲסִידִי, בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא מִסְתַּפְּלִי בְּלַבִּיָּהוּ, כָּאֵלּוּ

מסורת זוהר
(א) (דברים כ"ח).
א עלמין; צולמא (אה"ל). ב ל"ג מניה. ג משתכחי. ד ל"ג עמיה. ה וכיון. ו עבר. ז טעמא. ח ופתיקין. ט דנטלין; דנטי (אה"ל). י צלמין. יא משתכחי. יב ל"ג בהו ידי. יג ל"ג ידי. יד משתכחי; משתכחין עלוי דינא או מרעין בישין (אה"ל): משתכחין גרעין יעבר עלוי מרעין. טו ל"ג ידי; יעדי; גרעין (ד"א). טז דיני; ל"ג דינא גרעא. יז ידיה; ל"ג דינא (ד"א). יח מוסיף או מרעין. יט ל"ג בישין. כ להאי; דא. כא מוסיף והא אתמר. כב ואשתכח. כג אשתכחו; משתכחי (אה"ל). כד לבתר. כה אודהר (אה"ל). כו אטעם. כז ואתסי. כח גרע ואתרעי רישא. כט זעיר. ל מוסיף ברשותיה ואתתיה [ואנתתיה] ברשותיה. לא ל"ג ואי. לב פגים. לג מוסיף רגלוי אגרעו (אה"ל). לד מוסיף ערב וגו'. לה דא; ל"ג מן והאי עד אבל.

דרך אמת א] עונש או הזק.

הצלם הסולם מאמר
אמורים, אם בכל הזמן ההוא אינו חוזר בתשובה. אבל אם חזר בתשובה, רק טעם המות יטעם ויתרפא מחליו.
(רז) וְאִי גּוּפָא לָא וְכוּ: וְאִם הַגּוּף מִן הַצֵּל שְׁלוּ לֹא יִתְרָאָה וְיִמְצָא בּוּ רַק הָרֹאשׁ. בְּנֵי בֵיתוֹ יִסְתַּלְקוּ וְהוּא יִשְׁאֵר בְּחַיִּים. וְהַדְּבָרִים אֲמֹרִים רַק אִם בְּנֵי הַקֶּטֶן עוֹד בְּרִשׁוֹתוֹ.
(רח) וְאִי יְדוּי פְּגִימוּ וְכוּ: וְאִם יְדוּי מִן הַצֵּל פְּגוּמִים, יוֹרֵה, שְׁמַעְשָׂה יְדוּי יִתְקַלְקְלוּ. וְאִם רְגִלּוֹ פְּגוּמִים, יוֹרֵה, שְׁמַחְלוֹת רוֹדְפוֹת אַחֲרָיו. וְאִם הַצֵּל בּוֹרַח מִמֶּנּוּ וְחוֹזֵר בּוֹרַח וְחוֹזֵר, עֲלוּי כְּתוּב בְּבַקֵּר תֹּאמַר מִי יִתֵּן עֶרְב. וְזֵהוּ כֵךְ, רַק כְּשֶׁהֲלַכְנָה מֵאִירָה, וְהִלִּילָה מִתּוֹקֵן בְּאוֹרָה, בַּעַת שְׁהוּא בּוֹדֵק אֶת הַצֵּל שְׁלוּ.
(רט) אָבֵל זְכָאִי חֲסִידִי וְכוּ: אֲבֵל צִדִּיקִים וְחֲסִידִים, בְּכָל יוֹם וְיוֹם רוֹאִים כְּלָבָם כָּאֵלּוּ

שהוצאו, אינן חוזרות עוד לבית המלך, אלא הדין הכתוב בהן מוכרח להעשות.
(רה) כְּדִין צוֹלָמִין וְכוּ: אִז מִסְתַּלְקִים מִמֶּנּוּ הַצֵּלָמִים וְאִינֵם נִמְצְאוֹת עִמוּ. וְכִינּוּן שְׁנִסְתַּלְקוּ מִמֶּנּוּ, הָרִי וְדַאי שְׁעוֹנֵשׁ הַמֶּלֶךְ יַעֲבֹר עֲלוּי, וְיִטְעוּם כּוֹס הַמוֹת. וּבִלְיָלָה הָהוּא, שֶׁל חֵג הָאֲחֻרֹן, דִּהְיִינוּ לִיל שְׁמִינֵי עֲצֵרָת, הַמְעַנִּישִׁים מוֹכְנִים, וּמַקְבִּלִים הָאֲגֻרוֹת. וְאַחַר שְׁמַקְבִּלִים הָאֲגֻרוֹת, מִסְתַּלְקִים הַצֵּלָמִים וְאִינֵם נִמְצְאִים בָּהֶם. וְאִם נִמְצְאִים בָּהֶם הַצֵּלָמִים, לֹא נִמְצָא עֲלוּי דִין, או מַחְלוֹת רַעוּת, הַכּוֹת בַּפֶּגֶם שֶׁל הַצֵּלָמִים. וְכַכּוּ בְּאֵרְנוּ אֶת זֶה.
(רו) וּבְסַפְרֵי קְדָמָאי וְכוּ: וּבְסַפְרִים שֶׁל הָרִאשׁוֹנִים מְבַאֲרִים יוֹתֵר. כְּשֶׁנַּחֲסַר הָרֹאשׁ מִן הַצֵּל שְׁלוּ וְנִשְׁאֵר הַגּוּף, יוֹרֵה שְׁכֵנוֹ אוֹ אֲשֵׁתוֹ יִשְׁאֵרוּ בְּחַיִּים וְהוּא יִסְתַּלַּק. וְהַדְּבָרִים (דפו"י דף ר"ב ע"א)

אֵהוּא יוֹמָא בִּמְסַתְלָקֵי מַעְלָמָא, וְעֹבְדִין יִתְיֹבְתָא שְׁלִימְתָא קָמֵי מְאָרִיהוֹן, וְלֹא יִצְטָרְכוּן לְמַלְהָ אַחְרָא, יִזְכָּאָה חוֹלְקֵהוֹן, בְּעֵלְמָא דִּין, וּבְעֵלְמָא דְאַתִּי.

רי) ת"ח א פל הנקרא בשמי, כמה עלאין ועובדי מלכא קדישא, דהא באינון ועובדי דאיהו עביד לתמא, קטיר לון במלין עלאין דלעילא, וכד נטלין לון לתמא, ועבדי בהו עובדא, אתער ההוא עובדא דלעילא א דקטיר ביה, כגון י אזובא, י עץ ארוז, והא אוקימנא מלי.

ריא) ואית מנייהו דאחיזן בשמא קדישא, כגון לולב, ואתרוג, הדס, וערבה, דלהו אחיזן בשמא קדישא, לעילא. ועל דא תנינן, לאחדא לון, ולמעבד בהו עובדא, כגין לאתערא כחודה ההוא דאחיד ביה. ועל דא תנינן, כמלין ועובדא כבעיין לאתחזא מלה, כגין לאתערא מלה א אחרא.

ריב) הה"ד פל הנקרא בשמי ולכבודי: לאתערא יקרי, כפראתיו: כלייחדא לי. יצרתיו: למעבד ביה א עובדא. אף עשיתיו: לאתערא ביה חילא דלעילא.

ריג) ד"א, פל הנקרא בשמי: היינו דכתיב פרי עץ הדר. ולכבודי

חלופי גרסאות

א יומא דא וליג ההוא. ב יסתלקו. ג תאובתא. ד לא בעלמא דין ולא בעלמא דאתי וליג זכאה חולקהו. ה בהאי עלמא. ו עוברין דמלכא. ז בריין. ח ליג לתתא. ט קשיר. י מלה. יא דקשיר. יב ביה. יג אווב. יד ועץ. טו אתרוג. טז ערבה. יז בשמיה. יח ליג ועל. יט בעינן. כ ליג חודה. כא בעינן. כב במלה. כג ובעובדא. כד בעינא. כה לאתחזא. כו ליג אחרא (אה"ל). כז ליג ולכבודי; מוסיף ולכבודי בראתיו. כח מוסיף בראתיו בראתיו. כט לאחדא. ל ליה; ביה (אה"ל). לא חילא. לב דאתערא; דלאתערא (ד"א). לג ליג חילא. לד דלעיל. לה ליג הדר.

מסורת הזהר

א) (ישעיה מ"ג) לך קניב צ"ג. ב) (ויקרא כ"ג) ח"א רסב: ח"ב קכא. קפו: ח"ג כד: לב. קד. רצב. ת"ז ת"ו כג. תי"ג כט. חכ"א נו: ת"ע קלד:

ד' מינים

לולב ואתרוג הדס וערבה (כמ"ש להלן כמות ר"ג) ועל זה למדנו שצריכים ליחד אותם דהיינו לקשרם יחד, ולעשות בהם מעשה, דהיינו לנענע אותם, כדי לעורר שמחה בשורש ההוא שאחזו בו למעלה. ועל זה למדנו, בדיבורים, דהיינו בכרכת המצות, ובמעשה המצוה, צריכים להראות בדבר שלמטה, כדי לעורר בזה את הדבר שלמעלה, דהיינו את שורשו העליון.

ריב) הה"ד כל הנקרא וגו': זהו שכתוב כל הנקרא בשמי ולכבודי, דהיינו, כדי שיעשה לי כבוד. בראתיו, כדי ליחד אותי. יצרתיו, לעשות לי מעשים טובים. אף עשיתיו, שיתעורר על ידו כח העליון.

ריג) ד"א, כל הנקרא בשמי: היינו שכתוב, פרי עץ הדר. ולכבודי בראתיו, היינו

מאמר

כאלו באותו יום נפטרים מן העולם, ועושים תשובה שלמה לפני אדונם. ואינם צריכים לדבר אחר, דהיינו לבדוק בצל, וכדומה לו. אשרי חלקם בעולם הזה ובעולם הבא.

רי) ת"ח, כל הנקרא בשמי: כמה חשובים הם עובדי המלך הקדוש, כי באלו המעשים שהם ענשים למטה, הם קושרים אותם בדברים העליונים למעלה, דהיינו בשורשם, כי כל דבר למטה בעולם הזה יש לו שורש למעלה בעולמות העליונים. וכשלוקחים אותם למטה ועושים מעשה בהם, נתעורר כנגדם מעשה ההוא שלמעלה, דהיינו שורשם שבעולמות העליונים. כגון אזוב עץ ארוז, שזתה התורה לקחת למטה. וכבר בארנו הדברים.

ריא) ואית מנייהו דאחיזן וכו': ויש מהם שאחוזים בשם הקדוש, למעלה, כגון (דפרי" דף ר"כ ע"א *) דף ר"כ ע"ב)

בְּרֵאשִׁיתוֹ: אֲהִינּוּ כַפּוֹת תְּמָרִים. יִצְרָתָיו: הִינּוּ וְעָנָף עֵץ עֲבוֹת. אֶף עֲשִׂיתִיו:
הִינּוּ וְעָרְבִי נַחַל.

ריד) ותקונא דהאי דאמר קרא, א ולקחתם לכם ביום הראשון, ג דייקא
דהוא תמישאה על עשור.

רטו) אכל ביום הראשון, ה הוא יום ראשון מאן הוא. אלא י יום דנפיק
ראשון, ה לנטלא ו במבועי דמיין ו נביעין, ו אגן ו בעיין לאמשכא ליה
ו לעלמא.

רטז) מתל למלכא א דקטר בני נשא בקטרוי, י אמיה מטרוניתא אתת,
י ו אפיקת לון ג לחירות, ומלכא אשגח י ליקרא ו דילה, ו ויהב י לון י בידקא.
י אשכחת לון כ בפייפין וצחין, כ אמת, ק א אפיקת לון לחירו, כ איתי לון
מיכלא ומשתיא.

ריז) קף, ד הוא יוה"כ אפיק לכלא לחירו, ו אגן כ בפני מזונא קאימנא,

מסורת זוהר

(א) (ש).

א ל"ג מן היינו עד היינו. ב מוסיף הראשון פרי עץ
הדר כפות תמרים ביום הראשון; מוסיף ביום הראשון (אה"ל). ג דייק. ד מוסיף ההוא יום. ה לכלא. ו כמבועי (אה"ל).
ז נבעין. ח בעינן; מוסיף בעיין ליה להאי. ט ל"ג לעלמא (אה"ל). י ל"ג מתל; ל"ג מתל למלכא. יא אחת מטרוניתא
אמיה; אחת מטרוניתא ול"ג אמיה (אה"ל). יב אפיקת; דאפיקת. יג ל"ג לחירות; לחירו. יד ליקרא ול"ג דילה. טו ל"ג
דילה; דאימה (אה"ל). טז יהב. יז כלהו. יח בידא. יט חמת. כ כפנין. כא אמרה. כב אפיקת. כג אחיין; אייתן;
אתן. כד האי. כה כפי; ככי; כבי מדורה; מוסיף כבי מדורה כפי מזונא (אה"ל).

דרך אמת א) שתפס בני אדם בבית האסורים וכאה הגבירה והוציאתם לחירות.

מאמר

הסולם

ד' מינים

היינו כפות תמרים. יצרתיו, ענף ענף עץ
עבות. אף עשיתיו, היינו וערכי נחל. פירוש.
שמבאר שורשי ארבעה מינים, שהם ד'
העולמות אבי"ע: האתרוג היא כנגד עולם
האצילות, ועליו כתוב, כל הנקרא בשמי,
כי הנוקבא דאצילות נקראת שם. כפות
תמרים כנגד עולם הבריאה, ועליו כתוב,
ולכבודי בראתיו. וענף עץ עבות כנגד עולם
היצירה, ועליו נאמר יצרתיו. וערכי נחל
נגד עולם העשיה, ועליהם כתוב, אף עשיתיו.

ריד) ותקונא, דהאי דאמר וכו': והתקון
שלהם, הוא, כי מה שאמר הכתוב, ולקחתם
לכם ביום הראשון, הוא בדיוק, שהוא חמשה
על עשר. פירוש. כי חמשה עשר לחדש
יורה שהנוקבא שהיא ספירה עשירית, ומרומות
במספר עשר עלתה ונכללת באמא, הנבחנת
במספר חמש, להיותה כוללת בתוכה חמש
ספירות חג"ת נ"ה, שכל אחת כלולה מן
עשר, כנודע, וכשאלו חמש ספירות של
הבינה מאירים בהנוקבא, נקראת הנוקבא
(ופריי דף ר"כ ע"ב)

כולם

” וַיַּחֲנִינֵנוּ לְמִשְׁתֵּיָא, בִּהְיָא אַעְטַרְת לְמַלְפָּא בְּעֵטְרוֹי. בְּהַאי יוֹמָא יַדְעָנָא, דְּהָא מִיָּין יִנְבִיעִין עִמָּה שְׂרִיָּין, שְׂאִילְנָא לְמִשְׁתֵּיָא, לְמֵאן דְּאַפִּיק וּלְוֹן לְחִירוֹ, וְעַל דָּא קְרִינֵן לֵיהּ יוֹם רֵאשׁוֹן.

ריח) דָּא בְּסַפְרָא דְאַגְדָּתָא וְשְׁפִיר הוּא. אָבַל בְּהַאי יוֹמָא, סְלֵאבְרָהֶם שְׂרִירָתָא דְכָלָא, אִי בְּעֵנְיִי יָקָר הוּא שְׂרִירָתָא, אִי בְּמֵיא הוּא שְׂרִירָתָא, דְּאַבְרָהֶם שְׂאִירִי לְמִחְפְּרִי בִּירֵי דְמֵיא.

ריט) פְּרִי עֵץ הָדָר: דָּא בְּיָרָא דְיִצְחָק, יִדְיִצְחָק אָהֲרָר לֵיהּ לְקַבֵּי” וְיָקָרָא לֵיהּ עֵץ הָדָר, פְּרִי דְהַאי עֵץ הָדָר יִדְיִעָא. יִפְּפוֹת תְּמָרִים: דְּקַתִּיב, אִי צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרַח, וְלֹא סְאִשְׁתַּכַּח בִּינְיָהוּ פְּרוּדָא, וְעַד לָא קַתִּיב סְאִשְׁתַּכַּח, אִלָּא כְּפוֹת, בְּגִין דְּלֹא סְלִיק דָּא בְּלֹא דָא, וּבְהַאי אֲתַמְלִיא יִהְיֵי בְּאָר, יִמְבָּאָר מִים עֲלֵאִין יִנְבִיעִין, כִּי הוּא אֲתַמְלִי בְּקַדְמִיתָא, וּמִנְיָה כִּי אֲתַמְלִיא בְּיָרָא, עַד דְּאִיהוּ יִנְבִיעוּ כִּי לְכָלָא.

רכ) וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת: דָּא כִּי עֲנַפָּא כִּי דְאִילְנָא רְבַרְבָּא, כִּי דְאַתְקִיף כִּי וְאִשְׁתַּרְשָׁא בְּשִׁרְשׁוֹי, כִּי אֲתַעְבִּיד כִּי אִילְנָא עֲלָאָה עַל כָּלָא, דְּאַחֲדִיד בְּכָל לֵא סְטָרִיָּה,

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א וצחינא. ב אעטרות. ג ל"ג בעטרוי; בעטרא. ד נבעין. (תהלים צ"ב). לך נ"א צ"ב. ה דנפיק. ו לן. ז ל"ג מן וע"ד עד אבל. ח דאי. ט אברהם; מוסיף אברהם הוא. י ראשון. יא ל"ג דיצחק (אה"ל). יב ואקרי ול"ג ליה. יג ידוע. יד מוסיף כפות תמרים על שם צדיק חי עלמין דכתיב צדיק כחמר יפרח ותמר לא סליק בר דכר ונוקבא למעבד ולא אשתכח (אה"ל). טו אשכח. טז מוסיף וכפות תמרים. יז ההוא. יח ממיין נבעין עלאין. יט נבעין (אה"ל). כ האי. כא אתמלי. כב נבעא. כג מוסיף לכלא עולמות. כד עננא. כה ל"ג דאילנא; דאעא. כו ותקיף. כז דאשורשא. כח ואתעביד. כט מוסיף אילנא רברבא. ל לכל. לא סטריין.

הסולם

ד' מינים

מאמר

ריט) פְּרִי עֵץ הָדָר: זְהוּ בִּאֲרוֹ שֶׁל יִצְחָק, דְּהֵיִינוּ הַנוֹקְבָא הַנִּקְרָאָת בְּאָר כַּעַת שְׁמַקְלַח חֲכָמָה מִקּוֹ שְׂמַאל דְּזוּ"א, שְׁנִקְרָא יִצְחָק. כִּי יִצְחָק הֵיִדֵּר אֶת הַקְּבִי"ה וְקִרָא אוֹתוֹ עֵץ הָדָר. וְהַנוֹקְבָא, הֵיא פְּרִי עַל עֵץ הָדָר הַזֶּה, הַיְדוּעַ. כְּפוֹת תְּמָרִים, שְׁכַתוּב צְדִיק כְּתָמֵר יִפְרַח, דְּהֵיִינוּ יִסוּד צְדִיק. וְלֹא נִמְצָא בִּינְיָהֶם פִּירוּד, בִּין יִסוּד לְנוֹקְבָא, וְעַל כֵּן לֹא כְּתוּב, וְכְפוֹת אִלָּא כְּפוֹת, שִׁירָה, לְשׁוֹן קְשׁוּר וְאִגוּד, מְשׁוּם שְׂאִינִים נִמְצָאִים זֶה בְּלֵי זֶה, וְכְפוֹתֵים תְּמִיד יַחַד. וְכֹזֵה מִתְּמַלָּא בְּאָר הַזֶּה, דְּהֵיִינוּ הַנוֹקְבָא, מְבֹאָר מִים חַיִּים הַעֲלִיּוֹנִים, מְבִינָה. כִּי הוּא, הַיְסוּד, מִתְּמַלָּא תַּחְלִילָה, מִתִּ"ת, וְתִ"ת מְבִינָה, וּמִמְנוּ מִתְּמַלָּא הַבְּאָר, עַד שְׁהֵיא נַעֲשִׂית מַעֲיִין נוֹבַע לְכָל.

כולם לחירות, ואנחנו נמצאים רעבים למזון, וצמאים לשתות. כי מבחינת בינה אינו נמשך אכילה ושתייה גשמיות, כי ע"כ אנו צמים ומתענים ביוה"כ. ע"כ היא מעטרת את המלך, שהוא ז"א בן הבינה, בעטרות שלו. דהיינו כמוחין דחסדים. ביום הזה, בראשון לחג, אנו יודעים שמים חיים שורים עמה, ואנו שואלים לשתות למי שהוציאנו לחירות. דהיינו שתשפיע חסדים אל ז"א בשבילנו, אחר שזכינו למוחין דחכמה ממנה ביוה"כ, שה"ס חירות. ולפיכך אנו קוראים את היום, יום ראשון.

רכ) וְעַנְף עֵץ עֲבוֹת: זְהוּ עַנְף שֶׁל אֵילָן הַגְּדוֹל דְּהֵיִינוּ תִ"ת, שְׁהַתְּגַבֵּר וְהַשְׁתַּרְשָׁא בְּשִׁרְשׁוֹ וְנַעֲשֶׂה אֵילָן עֲלִיּוֹן עַל כָּל, שְׂאֲחוּז מְכַל צַדִּיּוֹ, דְּהֵיִינוּ תִ"ת הַכוֹלָל כָּל שֵׁשֶׁת הַסְּפִירוֹת חַג"ת

ריח) דָּא בְּסַפְרָא דְאַגְדָּתָא וְכו': זֶה כְּתוּב בְּסַפֵּר אַגְדָּה, וְהוּא יִפְהָ. אֲבַל לְכַד מֵהַמּוֹר, הֵנָּה בְּיוֹם הַהוּא הָרוּמוֹ עַל אֲבֵרָהֶם, שְׁה"ס סְפִירַת הַחֲסֵד, הוּא הַתְּחַלַּת הַכָּל, אִם בְּעֵנְיִי כְבוֹד, שְׁה"ס אֲוֵרוֹת מְקִיפִים, הוּא הַהִתְחַלְלָה, שְׂאוּ"מ הָרֵאשׁוֹן הוּא חֲסֵד, וְאִם בְּמִים שְׁה"ס או"פ הוּא הַהִתְחַלְלָה, שְׂאוּ"פ הָרֵאשׁוֹן הוּא חֲסֵד, שְׂוִיס שְׂאֲבֵרָהֶם הַתְּחִיל לְחַפּוֹר בְּאֲרוֹת מִים. (דפריי דף ר"כ ע"ב)

ענף דאיהו עץ עבות, עץ דאחיד א לעבות, דהא מהאי בנטל יסודא דעלמא, ואתמללא לארקא בבירא, האי הוא י עלמא ארקא דשקיותא.

רכא) וערבי נחל: י תרי אינון, תרינ נחלין דמייא אתפניש בהו, לארקא ה לצדיק. ד"א, וערבי נחל: אלין ו אינון גבורין, דאחידן ביה ביצחק, דאתינן מסטרא דההוא ונחל עלאה, ואלא מסטרא דאבא. ס בג"כ, כלא יאי, ואלא י בסימא לפירין, י ואלא עביד פירין.

רכב) וערבי נחל: י תרינ קיימין, דגופא קיימא עליהו, אבל י וערבי נחל ודאי, כמה דאתמר, ואלין אינון בלהו לארקא מייא לבירא י.

רכג) ד"א, ולקחתם לכם ביום הראשון פרי עץ הדר: דא אברהם. פפת תמרים: דא יצחק. וענף עץ עבות: דא יעקב. וערבי נחל: אלין י אינון תרינ דרגין דאמרן.

רכד) י ומאן דמתגי האי, בגין דעץ עבות דא יעקב, דאחיד לקלהו כ חלקין, כא ודאי דא יעקב. אבל הא אוקימנא, פרי עץ הדר, כ דא כ בירא דיצחק, כ דא גבורה תתאה. פפת תמרים. כ פפת חסר, קשוטא דאתקשר

חלופי גרסאות

א לאבות. ב נטל (אה"ל). ג ליג עלמא. ד הרי; אלין. ה לצדיקיא. ו ליג אינון. ז ליג נחל. ח מוסיף דאיהו אימא עלאה ולא (אה"ל). ט ליג מן בג"כ עד וערבי. י צלא (אה"ל). יא יאה; מוסיף יאה בגין עלייא (אה"ל). יב בסימין. יג דלא עבין פירין (אה"ל). יד הדין. טו ערכי. טז ברפויי כתב שייך כאן מה שבסוף הספר סימן נ"ג. יז ליג ד"א. יח ליג אינון. יט ומאי. כ חולקין. כא ודאי (אה"ל). כב ליג דא. כג יעקב; פירא; בירא הרי (אה"ל). כד דא. כה וכפת.

הסולם

מאמר

חג"ת נה"י ואחוזים בו מכל צדדיו. ענף שהוא עץ עבות, דהיינו עץ שאוחז את האבות, כי הוא קו אמצעי הכולל בתוכו ימין ושמאל, שהם חו"ג, המכונים אברהם ויצחק. ודורש עבות כמו אבות. כי ע' וא' מתחלפים זה בזה. כי מכאן, מת"ת, מקבל יסוד העולם ומתמלא להריק אל הבאר, שהוא הנוקבא, זה הוא ארץ שכולה משקה, פירוש. בעת שהנוקבא מקבלת מיסוד היא נקראת ארץ שכולה משקה.

רכא) וערבי נחל: שתיים הם, רומזות על שני נחלי מים, דהיינו ב' הספירות, נצח והוד, שהמים מתכנסים בהם להריק אל הצדיק. שהוא יסוד, המקבל מנצח והוד. דבר אחר. וערבי נחל, אלו הם הגבורות הנאחזים ביצחק, דהיינו קו שמאל, הבאים מצד נחל העליון שהיא אמא, ולא מצד אבא, שהוא קו ימין. ומשום זה הערבות יפות כולן, אבל אינן מתוקות כמו פירות ואינן עושות פירות. פי'. השמאל דינו מרובים ואינו עושה פירות, אע"פ שהיא יפה, דהיינו שיש בו חכמה. כי היופי רומז על חכמה. ועל כן הוא מרומז בערבי נחל, שהנה יפות ואינן עושות פירות.

רכב) וערבי נחל וכו': הן ב' עמודים,

(דפרי" דף ר"כ ע"ב)

ד' מינים

שהגוף עומד עליהם, שהם נו"ה, אבל וערבי נחל, הוא ודאי כמו שנתבאר, דהיינו בחינות גבורות הנמשכות מקו שמאל כנ"ל, כלומר, שאלו הגבורות נמשכות בנו"ה הללו. ואלו כולם, הם להריק מים אל הבאר, שהיא להשפיע אל הנוקבא.

רכג) ד"א, ולקחתם לכם וגו' פרי עץ הדר: זה הוא אברהם, דהיינו חסד. כפפת תמרים, זהו יצחק, דהיינו גבורה. וענף עץ עבות, זהו יעקב, דהיינו ת"ת. וערבי נחל, אלו הם שתי המדרגות שאמרנו. דהיינו נצח והוד.

רכד) ומאן דמתני האי וכו': ומי שלומד זה, שפרי עץ הדר זהו אברהם וכפפת תמרים זהו יצחק וכו', הוא, משום שעץ עבות זהו יעקב, שאוחז לכל החלקים, דהיינו שכל שש קצות חג"ת נה"י נכללות בו, וע"כ נקרא עץ עבות, ומשום זה הוא אומר, שפרי עץ הדר, זהו אברהם וכו'. ודאי הוא יעקב, אבל לא משום זה מוכרחים לומר שפרי עץ הדר זה אברהם וכו', אלא כבר בארנו אשר פרי עץ הדר, זהו בארו של יצחק שהוא גבורה תחתונה, דהיינו הנוקבא. כפפת תמרים, כתוב כפת חסר ו' שפירושו

עא

ויחי

בְּבִירָא, קְד"א א^א כְּפִיתוּ בְּסַרְבְּלִיהוֹן, בְּגִין דְּאֵלִין לָא סְלָקִין דָּא א^ב בְּלָא דָּא. וְעֲנַף עֵץ עֲבוֹת, עֲנַפָּא הוּא עֲלָאָה, דְּאֲתַעְבִּיד עֵץ עֲבוֹת, וְאֲחִיד לְכָל ב^ב סְטָרָא, גְּמָה דְּאֲתַמָּר. ז^ז עֲרָבִי נַחַל דָּא יִצְחָק, ה^ה בְּכָל ו^ו סְטָרִי, ז^ז דְּאֲחִידֵן בְּסְטָרָא ח^ח דְּנַחְלָא, וְלֹא בְּסְטָרָא דְּאָפָּא. דְּתַנְיֵן, ט אע"ג י דְּבַהֲאֵי נַחַל דִּינָא לָא אֲשַׁתְּכַח י"א בִּיהַ, דִּינֵין מִתְעָרִין י"ב מִנְיָה.

רכה) וְרַב הַמְנוּנָא י"ג סְבָא פְּרִישׁ, וְעֲרָבִי נַחַל, י"ד אֵינּוֹן תְּרִין קְיָיִמִין ט"ו דְּקֶאֱמָרֵן, ט"ז דְּמִיָּא י"ח נְפָקִי מִנְיָהוּ, וְשְׁפִיר. אָבֵל י"ט תָּא חֲזִי, י"ט הָא חֲזִינֵן דְּתִרֵין דְּרָגִין אֵלִין כ^כ דְּקִיָּמִי עַל דְּרָגָא דְּצַדִּיק, כ"א אֵיבָא כ"ב וּכְנִישׁוּ כ"ג דְּבִרְכָאֵן נְפָקִי מִנְיָהוּ, וְעֲרָבִי נַחַל לָא נְפָקִי מִנְיָהוּ, כ"ד אֵיבָא, כ"ה וְלֹא טַעֲמָא, וְלֹא רִיחָא, וְהָא אוּקְיָמָנָא וְכָלֵא שְׁפִיר.

רכו) כ"ו וְעַל דָּא אֲתָרוּג א^א בְּשָׁמְאָלָא, לְקַבִּיל לְבָא, לוּלֵב כ"ז בְּיַמִּינָא, כ"ח כְּפַת בְּכָלָא, כ"ט וְקִטְרִי בְּכָלָא, דְּהָא צַדִּיק ל כְּפֹת הוּא ל"א בְּכָל סְטָרִין, ל"ב וְקִטְרִי בְּכָלָא. וְדָא הוּא קְשׁוּרָא דְּמַהֲיָמְנוּתָא.

רכז) וּבְסַפְרָא דְּאֲגַדְתָּא שְׁפִיר קֶאֱמָר, ל"ג דְּכָל אֵלִין אֵינּוֹן אוּשְׁפִיזִין, דְּזַמְיָנִין ל"ד עֲמָא קְדִישָׁא בְּהַאי יוֹמָא, ל"ה דְּבַעֲיָין ל"ו לְאֲשַׁתְּכָא ל"ז לְהוּ, ל"ח בִּינֵין דְּזַמְיָין ל"ט, וּבַהוּ

חלופי גרסאות

א בדא. ב סטרין. ג כדא. ד וערכי. ה מוסףי דאחיד בכל (אה"ל). ו סטרוי. ז דאחידין. ח דנחל. ט אפילו בהאי נחל דינא אשתכח דינין. י דהאי; דהא. י"א ל"ג ביה. י"ב מינה. י"ג ל"ג סבא. י"ד מוסףי אלן אינון. טו דקאמרי; כדקאמרין; דקאמר. טז דמין; ודמיא. י"ז נפקין; נפקי (אה"ל). י"ח ל"ג תא חזי. י"ט ל"ג הא חזינן. כ דקיימו (אה"ל). כ"א איבא. כ"ב כנישו. כ"ג דבר נש; ורכבא. כ"ד ל"ג איבא; מוסףי לא איבא. כ"ה לא. כ"ו ואודווג ו"ג וע"ד אתרוג. כ"ז בימין. כ"ח כפית. כ"ט וקשיר. ל כפית. לא לכל. ל"ב ל"ג וקטיר בכלא. ל"ג דכלהו. ל"ד עמין קישין. ל"ה דבעי; דבעיא (אה"ל). ל"ו לאשתכחא. ל"ז בהו.

מסורת הזהר

(דניאל ג.)
בכר (אה"ל). ו סטרוי. ז דאחידין. ח דנחל. ט אפילו בהאי נחל דינא אשתכח דינין. י דהאי; דהא. י"א ל"ג ביה. י"ב מינה. י"ג ל"ג סבא. י"ד מוסףי אלן אינון. טו דקאמרי; כדקאמרין; דקאמר. טז דמין; ודמיא. י"ז נפקין; נפקי (אה"ל). י"ח ל"ג תא חזי. י"ט ל"ג הא חזינן. כ דקיימו (אה"ל). כ"א איבא. כ"ב כנישו. כ"ג דבר נש; ורכבא. כ"ד ל"ג איבא; מוסףי לא איבא. כ"ה לא. כ"ו ואודווג ו"ג וע"ד אתרוג. כ"ז בימין. כ"ח כפית. כ"ט וקשיר. ל כפית. לא לכל. ל"ב ל"ג וקטיר בכלא. ל"ג דכלהו. ל"ד עמין קישין. ל"ה דבעי; דבעיא (אה"ל). ל"ו לאשתכחא. ל"ז בהו.

הסולם

ד' מינים

מדרגת צדיק, שהיא יסוד, פירות וקיבוץ הברכות יוצאות מהם, אבל ערבי נחל, הרומזות ג"כ על נו"ה הללו, אין פירות יוצאים מהם, ולא טעם, ולא ריח. וכבר בארנו, והכל יפה. דהיינו (כנ"ל באות רכ"א) שערבי נחל רומזות על נו"ה רק בשעה שמקבלים גבורות דיצחק מצד שמאל, וע"כ אינם עושות פירות, כי דינים רובצים עליהן. ע"ש. אבל בעת שמקבלים גם חסדים כל הברכות שבעולם מהם באים.
רכו) וע"ל דא אתרוג וכו': ועל כן אתרוג אוזוים בשמאל כנגד הלב. לולב בימין מאוגד עם כל המינים. וקשור בכולם. כי צדיק, שהוא יסוד, מאוגד עם כל הספירות. וקשור עם כולן. וזהו קשר האמונה, להאיר אל הנוקבא הנקראת אמונה.
רכז) ובספרא דאגדתא וכו': ובספר האגדה, אמר יפה, שכל אלו, ד' המינים, הם האורחים, שה"ס ז' הספירות חג"ת נהי"מ, שעם

מאמר

שפירושו קשור, דהיינו קשר שנקשר בכאר, כמ"ש, א כפיתו בסרבליהון, דהיינו יסוד ונוקבא, שאינם עולים זה בלי זה, וכקשורים הם. וענף עץ עבות, הוא ענף העליון שנעשה עץ עבות שאוחז לכל צד דהיינו כל חג"ת נה"י. שת"ת הוא הגוף, אשר חו"ג ה"ס זרועות שלו, ונו"ה רגלין שלו, ויסוד ברית קודש. כמו שבארנו. ערבי נחל, זהו יצחק בכל הצדדים שהן נאחזות בצד הנחל, שהיא אמא, ולא מצד אבא, (כמ"ש לעיל אות רכ"א) שלמדנו, אע"פ שבנחל הזה דהיינו בינה, לא נמצאים בו דינים, עם כל זה הדינים מתעוררים משם.
רכה) ורב המנונא סבא וכו': ורה"ס פירש, וערבי נחל, הן שני עמודים שאמרנו, דהיינו נצח והוד, שמים יוצאים מהם. ויפה הוא הפירושו. אבל בוא וראה. הרי רואים אנו, ששתי מדרגות אלו, נו"ה, העומדות על (דפריי דף ר"כ ע"ב *) דף רכ"א ע"א)

בְּעֵי ב"נ א לְמַלְכָּא בְּעוֹתִיָּהּ, וּפְּאִין אֵינּוֹן יִשְׂרָאֵל דִּינְדַעִין אָרְחוּי דְּמַלְכָּא קְדִישָׁא, וְדַעִין אָרְחוּי דְּאוֹרִיָּתָא, לְמַהֲרָא בְּאוֹרַח קְשׁוּט, לְמַזְפִּי בְּהוּ בְּעַלְמָא דִּין וּבְעַלְמָא דְּאַתִּי.

רכח) בְּיוֹמָא דָּא נְפָקִי יִשְׂרָאֵל, בְּסִימְנִין רְשִׁימִין יִמְגוּ מַלְכָּא, בְּגִין דְּאֵינּוֹן הִנְצַחִין דִּינָא, וּמְאִי סִימְנִין אֵינּוֹן, סִימְנִי מְהִימְנוּתָא, חוֹתְמָא דְּמַלְכָּא עֲלָאָה. הִ לְתַרֵּי בְּנֵי נְשָׂא, דְּעָאֵלוּ ט קָדָם מַלְכָּא לְדִינָא וְלֹא יְדַעִי עֲלַמָּא מֵאֵן מְנִיָּהוּ יִנְצַח, נְפַק חַד לְגִיוֹן מְבִי מַלְכָּא, יִשְׁאֵילוּ יִ לו, אָמַר לוֹן, יִ מֵאֵן טו דִּיפּוֹק טוּ וּבִידּוּי סִימְנִין הִ דְּמַלְכָּא, הוּא יִנְצַח.

רכט) כְּה, יִ פּוֹלִי עֲלַמָּא עָאֲלִין לְדִינָא, כִּקְדָם מַלְכָּא עֲלָאָה, וְדַאִין טוּ לוֹן מִיּוֹמָא דְּר"ה יוֹם הַכַּפּוּרִים, עַד כְּמֵש סְרִי כִּי יוֹמִין לְיַרְחָא, טוּ וּבִין כְּה אֲשַׁתְּכּוּ יִשְׂרָאֵל וּפְּאִין כְּלָהוּ טוּ בְּתִיּוּבְתָא, טוּ טְרַחִין טוּ בְּסַכָּה טוּ וְלוֹלָב וְאַתְרוּג, וְלֹא יְדַעִי מֵאֵן נְצַח דִּינָא, מַלְאָכֵי עֲלָאֵי טוּ שְׁאֵלוּ מֵאֵן נְצַח דִּינָא. קב"ה א"ל, אֵינּוֹן דְּמַפְקִי בִּידֵיהוּ סִימְנִין זֵא דִּילֵי, אֵינּוֹן יִנְצַחִין דִּינָא.

רל) בְּהַאי יוֹמָא, נְפָקִי יִשְׂרָאֵל יִ בְּרְשִׁימוּ דְּמַלְכָּא, בְּתוּשְׁבַתְתָּא טוּ דְּהִלְיָא, טוּ עָאֲלִין טוּ בְּסַכָּה, אָתְרוּג בְּשִׁמְאָלָא, לוֹלָב בִּימִינָא, חֲמָאן כְּלָהוּ, טוּ דִּישְׂרָאֵל רְשִׁימִין בְּרְשִׁימִין טוּ דְּמַלְכָּא טוּ קְדִישָׁא, פְּתַחֵי וְאַמְרִי, טוּ אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁפָכָה לוֹ אֲשֶׁרֵי הָעַם שְׁהָ אֶלְהִיו.

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

מסורת הזוהר

א) (תהלים קמ"ד) הקשה"ז נ' צ"ג. א מוסיף למכני למלכא. ב לן. ג בסימני. ד מבי. ה נצחי. ו ומה. ז עלאה דמלכא. ח מוסיף מתל לתרי. ט לדינא קמי מלכא. י כל עמא. יא מוסיף נצח דינא. יב שאלו. יג ליה. יד ההוא. טו דיפיק. טז בידוי סימני מלכא. יז מלכא. יח מוסיף נצח דינא. יט כל; כלי. כ קמי. כא מוסיף לן מלכא. כב חמשה עשר. כג יומי. כד ובגין. כה מוסיף בתיובתא שלימתא (אה"ל). כו טרחי. כז בסוכות. כח בלולב. כט שאלו. ל דמפיקי. לא דיליה. לב נצחי; נצח (אה"ל). לג ברשימא. לד דהלולא; בהלולא; בהלילא (אה"ל). לה ועאלין. לו בסוכות. לז לישראל. לח ליג למלכא. לט קרישין.

הסולם

ד' מינים

מאמר

שעם הקדוש הזמינו אותם ביום הזה, דהיינו על דרך שמתפללים בימי הסוכות קודם הסעודה, ואומרים עולו אושפיזין עלאין וכו'. שצריכים למצוא אותם, מאחר שהזמינם ובהם מתפלל האדם תפלתו אל המלך. וע"י ד' המינים, שרומיזם לאלו הספירות כנ"ל, הוא משיג אותם. אשריהם ישראל שיוודעים דרכיו של המלך הקדוש, ויוודעים דרכי התורה, ללכת בדרך אמת, לזכות על ידם בעולם הזה ובעולם הבא.

רכט) כְּ כוּרֵי עֲלְמָא וכו': כך כל בני העולם באים לדין לפני המלך העליון, ודן אותם ביום ראש השנה ויום הכפורים עד חמשה עשר יום לחודש, ובתוך כך, נמצאו ישראל שזכו כולם לעשות תשובה, ומתיגעים בעשית סוכה ובלולב ואתרוג. ולא ידוע מי ניצח בדין, ומלאכים עליונים שואלים מי ניצח בדין. הקב"ה אומר להם, אלו שמחזיקים הסימנים שלי בידיהם, דהיינו ד' מינים, הם ניצחו בדין.

רכח) בְּיוֹמָא דָּא נְפָקִי וכו': ביום הזה יוצאים ישראל בסימנים הרשומים מן המלך, דהיינו ד' המינים, משום שניצחו בדין. ומה הם הסימנים. הם סימני האמונה, דהיינו השכינה, חותם של מלך העליון, דהיינו ז"א, בדומה, לשני אנשים שבאו לפני המלך, לדין. ולא ידעו בני העולם מי מהם ניצח. יצא

רל) בְּהַאי יוֹמָא נְפָקִי וכו': ביום הזה יוצאים ישראל ברושם המלך בשיר תהלה, כנכנסים לסוכה, אתרוג בשמאל, לולב בימין הכל

(דפרי"ך דף רכ"א ע"א)

רלא) ער פאן חדוּוּתָא * דכלָא, חדוּוּתָא דאושפּיזין, וּאפילו אוּמוֹת העוֹלָם בְּחָדָן גְּבַחְדוּוּתָא, וּמְתַבְרַכִּין מְנָה, וְעַל דָּא יְקַרְבַּנִין בְּכָל יוּמָא עָלְיָהוּ, וְלֵאטָלָא עָלְיָהוּ שְׁלָם, וְיִתְבְּרַכּוּן מִיַּן. מַכָּאן וְלִהְלָאָה, יוּמָא חַד, דְּמַלְכָא עַלְאָה, דְּחַדִּי בְּהוּ בִּישְׁרָאֵל, דְּכַתִּיב * בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ תְּהִיָּה לְכֶם, דְּהָא יוּמָא דָּא יָמָן מַלְכָא בְּלַחֲדוּי, חָדוּוּתָא י' דִּילִיָּה בִּישְׁרָאֵל, י' לְמַלְכָא דְּזַמִּין אוּשְׁפִּיזִין * וכו'.

רלב) ר"ש פּתח ג' וַאמֶר, אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן שׁוֹשַׁנַּת הָעַמֻּקִּים, פְּמָה חֲבִיבָה כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל קָמִי קב"ה, דְּקב"ה מְשַׁבַּח י' לָהּ, וְהִיא מְשַׁבַּחַת לִיה תְּדִיר, וְכִמְהָ * מְשַׁבַּחִין וְזַמְרִין אַזְמִינַת * לִיה תְּדִיר לְקב"ה, זַפְאָה חוּלְקָהוֹן דִּישְׁרָאֵל, דְּאֲחִיזִין י' בְּיָה בְּעַדְבָא דְּחוּלְקָא קְדִישָׁא, כְּמָה דְּכַתִּיב * כִּי חָלַק ה' עַמּוֹ י' וּגו'.

רלג) אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן, דָּא כִּנְסַת י' יִשְׂרָאֵל, כְּדָקְיָמָא בְּשַׁפִּירו דְּנוֹי בְּגִנְתָא * דְּעֵדֶן. הַשְּׂרוּן: דְּהִיא כְּב שָׂרָה וּמְשַׁבַּחַת כְּ לְמַלְכָא עַלְאָה.

רלד) ד"א * אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן, דְּבַעֲיָא כְּ לְאֲשַׁקָּאָה * מִשְׁקִי * דְּנִנְהָלָא עַמִּיקָא, מְבועַע דְּנִנְחְלִין, כְּד"א * וְהִזְיָה * הַשְּׂרָב לְאַגָּם. כְּ שׁוֹשַׁנַּת הָעַמֻּקִּים: דְּקִימָא * בְּעַמִּיקָתָא דְּכָלָא. * מַאן אֵינַן עַמֻּקִּים. כְּד"א * מִמַּעְמַקִּים קְרָאתִידָה

חלופי גרסאות

א דכלי. ב ל"ג וזאת. ג מוסיף בחדוותא דא. ד ומתברכאן: ומתברכין (אה"ל). ה מינן. ו מקריבין קרבנן (אה"ל). ז ולאטלא. ח ובגינן מתברכאן: ויתברכאן. ט בגינן. י ממלכא הוא. יא מוסיף דיליה בהו. יב מוסיף מתל למלכא. יג ל"ג ואמר. יד לה. טו שבחין מוּמַנִין אַחַקְנַת לִיה לְמַלְכָא תְּדִיר זְכָאָה. טז לה. יז ל"ג ביה. יח יעקב חבל נחלתו ול"ג וגו'. יט מוסיף ישראל דאקרי חבצלת. כא דקיימ. כב ל"ג דערן. כג נטרת. כד מוסיף ליה למלכא. כה מוסיף חבצלת השרון אני. כה לאתגטעא; לאשתקאה. כז משקין. כח דנחלין. כט ו השרון כערבה. כס ששות (אה"ל). ל מוסיף שושנת העמקים מאן.

מסורת הזהר

א) (במדבר כ"ט) נח ל"ח צ"ב: ב) (שה"ש ב') כ"א רמ"ד צ"ב. ג) (דברים ל"ב) כ"א קצ"ד צ"ד. ד) (ישעיה ל"ה). ז) (בחס"ג) (שם ל"ג). ח) (תהלים ק"ל) ח"ב סג. ח"ג כו. טט: ע. קו. רסה: ואמר. יד לה. טו שבחין מוּמַנִין אַחַקְנַת לִיה לְמַלְכָא תְּדִיר זְכָאָה. טז לה. יז ל"ג ביה. יח יעקב חבל נחלתו ול"ג וגו'. יט מוסיף ישראל דאקרי חבצלת. כא דקיימ. כב ל"ג דערן. כג נטרת. כד מוסיף ליה למלכא. כה מוסיף חבצלת השרון אני. כה לאתגטעא; לאשתקאה. כז משקין. כח דנחלין. כט ו השרון כערבה. כס ששות (אה"ל). ל מוסיף שושנת העמקים מאן.

דרך אמת אן חחר שם לפ' אמור דף ק"ד ביום הח' וכו'. בן אמור ק"ז א'. גן שמות מ"ט ב'. ס"ג ב'. ויקרא כ' ב'. ל"ה ב'. ק"ז א'. ק"ן א'. קלי"א א'. קפ"א א'. רס"ג א'. רס"ה ב'.

הסולם

כמה חביבה כנסת ישראל לפני הקב"ה, שהקב"ה משבח לה והיא משבחת להקב"ה תמיד, כמ"ש בשיר השירים. וכמה משוררים ומזמרים היא מזמנת לו תמיד להקב"ה. אשרי חלקם של ישראל, שאחוזים בגורל החלק הקדוש, כמ"ש כי חלק ה' עמו וגו'. רלג) אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן: זְהוּ כְּנַסַת יִשְׂרָאֵל, דְּהֵינַן הַנּוּקָבָא, הָעוֹמֶדֶת בְּפָאָר הַיּוֹפִי בְּגֵן עֵדֶן. וְנִקְרְאָת הַשְּׂרוּן, מִשּׁוּם שְׁמִשּׁוּרַת וּמִשְׁבַּחַת לַמֶּלֶךְ הָעֲלִיּוֹן.

רלד) ד"א, אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן: שְׁצִיכָה לְהַשְׁקוֹת מִשְׁקִי שֶׁל הַנַּחַל הָעַמוּק, מִקּוֹר הַנַּחֲלִים, דְּהֵינַן בֵּינָה, כְּמוֹ שְׂאֵתָה אֹמֵר, וְהִיא הַשְּׂרָב לְאַגָּם וְע"כ נִקְרְאָת הַנּוּקָבָא הַשְּׂרוּן מִלְשׁוֹן

מאמר הכל רואים שישראל רשומים ברשימות המלך הקדוש, פותחים ואומרים, אשרי העם שככה לו וגו'.

רלא) עַד כִּאֵן חָדוּוּתָא וכו': עַד כִּאֵן חָדוּת הַכֹּל חָדוּוּת הָאוּשְׁפִּיזִין, וּאפילו אוּמוֹת הָעוֹלָם שְׂמָחִים בְּשִׂמְחָה זוּ, וּמְתַבְרַכִּים מִמְנָה, וְעַל כֵּן מְקִרִיבִים קַרְבֹּנוֹת עֲלֵיהֶם בְּכָל יוֹם, לְשֵׁים עֲלֵיהֶם שְׁלוֹם, וְיִתְבְּרַכּוּ מִמֶּנּוּ. מַכָּאן וְלֵהֲלָאָה, יוֹם אַחַד שֶׁל מֶלֶךְ הָעֲלִיּוֹן שְׂמִיחָ בּוֹ עִם יִשְׂרָאֵל, שְׂכֹתוֹב בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצַרְתָּ וּגו'. שִׁיּוֹם זֶה מִן הַמֶּלֶךְ כְּלַבְדּוֹ, שְׂשִׁמַּחְתּוֹ הוּא בִּישְׂרָאֵל, כְּדוֹמָה לַמֶּלֶךְ שֶׁזֶמֶן אוּשְׁפִּיזִין וְכו'. שִׁיּוֹם הַמַּאמֵר הוּא בְּפִרְשַׁת אֲמֹר דָּף ק"ד.

רלב) ר"ש פּתח וכו': ר' שִׁמְעוֹן פּתַח וַאמֶר, אַנִּי חֲבַצְלַת הַשְּׂרוּן שׁוֹשַׁנַּת הָעַמֻּקִּים, (דפ"י דף רכ"א ע"א)

ה'. חֲבַצְלַת הַשְּׂרוֹן. א' חֲבַצְלַת, מֵהָהוּא אֲתָר, דְּשִׁקְיוֹ דְּנַחְלִין בְּנַפְקִין, וְלֹא פְּסָקִין
לְעֵלְמִין. (א) שׁוֹשְׁנַת הָעֵמְקִים: שׁוֹשְׁנָה מֵהָהוּא אֲתָר דְּאֶקְרִי עֲמִיקָא דְכָלְא,
סְתִים מְפָל סְטְרִין.

(לה) ת"ח בְּקַדְמִיתָא ד' יְרוּקָא פְּחַבְצְלַת, (א) ה' דְּטְרַפִּין ו' דִּילָה יְרוּקִין, לְבַתָּר

מסורת זוהר

(א) הקסמו"א צ"א.

חלופי גרסאות

א ליג חבצלת. ב עמיקן. ג דההוא. ד דוקא ול"ג ירוקא;
מוסיף ירקרקת ירוקא. ה כטרפין. ו ליג דילה.

דרך אמת אן עלים.

הסולם

מאמר

חבצלת ושושנה

שאו נקראת הבינה נחלא עמיקא, נחלא
היא בינה, שהיא מקור כל השפעות והמוחין.
עמיקא, על שם התכלותה במסך דנקודת
החירק מקו אמצעי. ואז נאמר על הנוקבא
והיה השרב לאגם, כי כשהיתה בסוד חבצלת
היתה יבשה בלי מים דהיינו בחוסר חסדים,
אבל אחר שקבלה חסדים, מנחלא עמיקא,
נעשתה לאגם.

וז"ש שושנת העמקים דקיימא בעמיקתא
דכלא. דהיינו מצב הב', שנמצאת כלולה
בנקודת מנעולא, הנבחת לעמוק מכל עמוק
שאינן מי ששיגה. אבל אם היתה כנקודה
דמנעולא בלבדה לא היתה ראויה לקבל
מוחין אלא שצריכה להמתק בבינה ולקבל
נקודה דמפתחא, שבזה נמתקת וראויה
למוחין, (כנ"ל בהקס"ז דף צ"ט ד"ה ב'
ע"ש) ואז נבחת שיש לה ב' נקודות,
דהיינו ב' עמקים. וז"ש, מאן אינון עמקים.
דהיינו שיש בה ב' נקודות הנבחות לב'
עמקים, שאז נאמר עליה ממעמקים קראתיך
ה'. דהיינו ב' עמקים.

וז"ש חבצלת השרון, חבצלת, מההוא
אתר דשקיו דנחלין נפקין, ולא פסקין
לעלמין, דהיינו שהיא חבויה מצ"ל הבינה
שממש יוצאים חסדים בזווג דלא פסיק,
וע"כ אין לה אלא חכמה בלי חסדים. וז"ש
שושנת העמקים, מההוא אתר דאקרי עמיקא
דכלא וכו' כלומר שהשם עמקים נמשך לה
בעיקר מנקודה דמנעולא הכלולה בה במצב
הב' שהיא עמוקה מכל וסתומה מכל הצדדים
כנ"ל.

(לה) ת"ח בקדמיתא ירוקא וכו': בוא
וראה בתחילה היא ירוקה כחבצלת, שהעלים
שלה ירוקים. פי', במצב א' שנקראת חבצלת.
הרי היא במדרגה אחת עם ז"א שהגוון שלו ירוק,
וע"כ גם היא ירוקה. ואחר כך, במצב הב',
ששנת

מלשון שרב. שהיא צמאה לשתות מי הבינה. שושנת
העמקים, היא נקראת כן, משום שנמצאת
בתכלית העומק. ומי הם, הם עמקים, כמו
שאתה אומר ממעמקים קראתיך ה'. חבצלת
השרון, חבצלת היא, ממקום ההוא ששיקויי
הנחלים יוצאים ואינם פוסקים לעולם. שושנת
העמקים, שושנה, היא ממקום ההוא הנקרא
עומק הכל, סתום מכל הצדדים.

פירוש. כי יש ב' מצבים בהנוקבא, (א)
כשהיא בסוד רביעי לאבות, והיינו כשעולה
למעלה מחזה דז"א ונעשתה לרגל רביעי
לכסא עלאה שהיא בינה. (כנ"ל דף כ"ח ד"ה
ביאור) ואז הם בסוד ב' מאורות הגדולים,
ששניהם הם במדרגה אחת, כי שניהם
מקבלים מן הבינה. חג"ת דז"א מקבלים
מקו ימין דבינה, והנוקבא המחוברת עמהם
מקבלת מקו שמאל דבינה, דהיינו חכמה
בלי חסדים, ואז היא צמאה ומשתוקקת
מאד לקבל החסדים, כי חכמה בלי חסדים
אינה מאירה. ובמצב הזה נקראת חבצלת
השרון, שרון, היא מלשון, ישורו על אנשים,
שפירושו ראה. דהיינו קבלת החכמה. חבצלת
יורה חבוי מצל, כלומר שאין לה צל,
הממשיך חסדים. מצב הב' היא כשנקראת
שביעי לבנין, דהיינו אחר שמתמעטת ויורדת
מחזה ולמטה דז"א, ומקבלת מנה"י דז"א,
כלומר, אחר שנתקנה בב' נקודות הכלולות
במסך דחירק. הנק' מנעולא ומפתחא, כי
אז נכללת מחכמה וחסדים יחדיו, החכמה
מעת שהיתה בסוד רביעי, דהיינו בבחינת
חג"ת דז"א. והחסדים ממה שהיא עתה
בסוד שביעי, דהיינו בבחינת נה"י דז"א.

וזה אמרו. אני חבצלת השרון דבעיא
לאשקאה משקיו דנחלא עמיקא, דהיינו
שצריכה לקבל חכמה וחסדים יחדיו מבחינת
המסך דנקודת החירק אחר שנכלל בבינה,

(דפוי" דף רכ"א ע"א)

שׁוֹשְׁנַת סוּמְקָא בְּגוּוּנִין אַ חוּרִין. שְׁשָׁה בְּשִׁית טַרְפִּין, בַּשְּׁנַת: דַּאֲשָׁתְּנִיאת דַּמְּגוּוּנָא לְגוּוּנָא, וְשִׁינֵיאת הַ גּוּוּנָהּ.

רלו) וְשִׁנַּת: בְּקַדְמִיתָא חֲבָצְלַת, בְּעֵדְנָא דְבַעֲיָא דַּאֲדוּוּנָא בִּיהַ בְּמַלְכָּא, אַקְרִי חֲבָצְלַת, בְּתַר דַּאֲתַדְבַּקַת בִּיהַ בְּמַלְכָּא בְּאִינוּן נְשִׁיקִין, אַקְרִי ׀ שְׁשַׁנַּת, בְּגִין דְּכְתִיב ׀ שְׁפַתוֹתָיו שׁוֹשְׁנִים. שְׁשַׁנַּת הַעֲמָקִים דְּהִיא ׀ מְשַׁנֵּיא גּוּוּנָהּ, זְמַנִּין לְטַב, וְזְמַנִּין לְרַחֲמֵי, יִזְמַנִּין לְדִינָא.

רלו) וְתַרָּא הָאֵשָׁה פִּי טוֹב הָעֵץ לְמַאֲכָל וְכִי תֵאָדָה הוּא יִבְלָעֵינִים. ת״ח, דְּהִיא בְּגִי נָשָׂא יִבְלָא מְסַתְּפִלִין, וְלֹא יִדְעִין, וְלֹא מְשַׁגְּיחִין, בְּשַׁעֲמָא דְּכַרָּא קב״ה לְאָדָם, ׀ וְאוֹקִיר לִיהַ בִּיקִירוֹ עֲלָא, בְּעָא מְנִיָּה לְאֲתַדְבַּקָא בִּיהַ בְּגִין דִּישְׁתַּפַּח יְחִידָאִי, וְכַלְבָּא יְחִידָאִי, וּבְאַתַר דְּדְבַקוּתָא יְחִידָאִי, דְּלֹא ׀ אֶשְׁתַּנֵּי, וְלֹא ׀ מִתְהַפֵּף לְעֲלָמִין, בְּהִוּוּא קְשׁוּרָא יְחִידָא, דְּכַלְבָּא בִּיהַ אֲתַקְשַׁר, הָדָא הוּא דְּכְתִיב ׀ וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן.

רלח) לְבַתַּר ׀ סְטוּ ׀ מְאַרְחָא דְּמַהֲמִינוּתָא, וְשַׁבְקוּ אֵילָנָא כִּי יְחִידָאִי, כַּאֲעֲלָא מְכָל אֵילָנִין, וְאָתוּ לְאֲתַדְבַּקָא, בְּאַתַר דְּמְשַׁתַּנֵּי, וּמִתְהַפֵּף מְגוּוּנָא לְגוּוּנָא וּמִטַּב לְבִישׁ וּמְבִישׁ לְטַב, כִּי וְנַחְתִּי מְעִילָא לְתַמָּא, וְאֲתַדְבַּקוּ כִּי לְתַמָּא, בְּשַׁנּוּיִין

חלופי גרסאות

א (שה״ש ה׳) ח״ב רנר. ח״ג קו. קלט. קמ: רט. רפו: רצה: ב) (בראשית ג׳) ב״א שליג צ״א. ג) (בראשית ב׳) ב״א ר״כ צ״ב. ומשניאת. י זמנין לדינא חמנין לרחמי. יא חמנין. יב מוסיף לעינים עד עמה ויאלל. יג לא ידעין ולא מסתכלין. יד יחידא. טו ישנני. טז אתהפך; יתהפך. יז דמהימנותא; יח יחידאה. יט סאטו. יס מאורחא. כ יחידאה. כא עלאין. כב ונחתין. כג לתחאה.

דרך אמת א] היה מכברו בכבוד גדול.

חבצלת ושושנה

לרחמים ופעם לדין (כנ״ל בהקסה״ז דף צ״ט ד״ה אמאי ע״ש) בסוד זכי הא טוב לא זכי הא רע כמ״ש סם.

רלו) ת״ח דְּהִיא בְּנֵי נָשָׂא וְכוּ׃ בּוּא וְרָאָה, כִּי בְּנֵי אָדָם אֵינִים מְסַתְּכִלִים וְאֵינִים יוֹדְעִים וְאֵינִים מְשַׁגְּיחִים, שְׁבַעֲהַ שְׁהַקְבִּיָּה בְּרָא אֶת הָאָדָם וְהוֹקִיר אוֹתוֹ בִּיקַר הַעֲלִיּוֹן, דְּהֵינּוּ בְּמוֹחִין עֲלִיּוֹנִים, בְּקַשׁ מִמֶּנּוּ שִׁיתַּדְבַּק בּוּ, כְּדִי שִׁיְהִיָּה יְחִיד, וְיִהְיֶה לוֹ לֵב אֶחָד, וְיִהְיֶה דְּבוּק בְּמִקּוֹם דְּבָקוּת יְחִיד, שְׁאִינָה מְשַׁתְּנָה, דְּהֵינּוּ בּוּ״א, שְׁנֵאמַר כּוּ אֲנִי הוּיָה לֹא שְׁנִיתִי וְגו׳. וְאֵינוּ מִתְהַפֵּךְ לְעוֹלָם, בְּקַשֵּׁר הוּוּא יְחוּד הַכֹּל נִקְשַׁר בּוּ, זֶהוּ שְׁכַתּוּב, וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֵּן וְגו׳. דְּהֵינּוּ ז״א.

רלח) לְבַתַּר ׀ סְטוּ מְאַרְחָא וְכוּ׃ אַח״כִּי סְרוּ מְדַרְךְ הָאֲמוּנָה, וְעוּבוּ אֶת אֵילָן הַיְחִיד הַעֲלִיּוֹן לְכֹל הָאֵילָנוֹת, דְּהֵינּוּ ז״א, וּבֵאוּ לְהַתְּרַבֵּק בְּמִקּוֹם הַמְּשַׁתְּנָה וּמִתְהַפֵּךְ מִצְבַּע לְצַבַּע

הסולם

מאמר

ששנת שהיא אדומה בגוונים לבנים. כי במצב הכי יש לה ב' נקודות, מנעולא ומפתחא, שה״ס דין ורחמים טוב ורע, זכי הא טוב לא זכי הא רע, כנ״ל (בהקסה״ז דף צ״ט ד״ה אמאי ע״ש) ששנה, בששה עלים, להיותה בסוד שביעי המקבלת מחגיגת נה״י. ששנת, היא מלשון שניו, כי הוא משתנית מגוון לגוון, והיא משנה את הגוונים שלה, פירוש, שמשנתית מדין לרחמים דהיינו מאדום ללבן, וכן מרחמים לדין, וע״כ נקראת שושנה מלשון שניו. רלו) ששנת, בקדמיתא חבצלת וכו׃ נקראת ששנת, משום שבתחילה היא חבצלת, דהיינו בעת שמבקשת להזדווג עם המלך נקראת חבצלת. כי במצב הא' אין לה זיווג עם ז״א אלא הוא הכנה לזיווג. ואחר שנזדווגה עם המלך באלו הנשיקות, דהיינו במצב הב', נקראת ששנת. משום שכתוב שפתותיו שושנים. ששנת העמקים נקראת, משום שהיא משנה את צבעיה, פעם לטוב ופעם לרע פעם (דפויו דף רכ״א ע״א * דף רכ״א ע״ב)

סגיאין, וְשָׁבְקוּ אֵילָנָא יַחֲדָאָה, אַ עֲלָאָה מְכָל אֵילָנִין, הַה"ד אַ אֲשֶׁר עֲשָׂה הָאֱלֹקִים אֶת הָאָדָם יֶשֶׁר וְגו'.

רלט) וַיְדַאי כְּדִין אֶתְהַפֵּף לְבִיָּהוּ, בְּהוּא סְטָרָא מְמַשׁ, זְמַנִּין לְטַב, זְמַנִּין לְבִישׁ, זְמַנִּין לְרַחֲמֵי, זְמַנִּין לְדִינָא, דְּבִהַאי מְלָה דְּאֶתְדַבְּקוּ בֵּיהּ וַדַּאי, א"ה בְּקִשׁוּ חֲשִׁבוֹנוֹת רַבִּים, וְאֶתְדַבְּקוּ בֵּיהּ.

רמ) א"ל קב"ה, וְאָדָם, שְׁבַקְתָּ חַיִּי וְאֶתְדַבְּקַתָּ בְּמוֹתָא. חַיִּי: דְּכַתִּיב וְעַץ הַחַיִּים בְּתוֹךְ הַגֶּן, וְדַאֲקָרִי חַיִּים, דְּמֵאן דְּאֶחִיד בֵּיהּ, לֹא טַעִים מוֹתָא לְעֲלָמִין. אֶתְדַבְּקַתָּ בְּאֵילָנָא אֲחֵרָא, הָא וַדַּאי מוֹתָא הוּא לְקַבְּלָךְ, הַה"ד אַ רְגֵלְיָהּ יוֹרְדוֹת מוֹת, וְכַתִּיב וּמוֹצָא אָנִי מֵר מִמּוֹת אֶת הָאִשָּׁה, וַדַּאי בְּאַתְר דְּמוֹתָא אֶתְדַבֵּק, וְשַׁבַּק אֶתְר דְּחַיִּי, בְּגִין כֶּף אֶתְגַּזֵּר עֲלֵיהּ, וְעַל כָּל עֲלָמָא, מוֹתָא.

רמא) אִי הוּא חֲטָא, כָּל עֲלָמָא אַ מַה חֲטוּ. אִי תִימָא, דְּכָל יַ עֲלָמָא אֲכָלִי מְאֵילָנָא דָּא, וְאֶתְרַמִּי לְכָלָא. לֹאוּ הָכִי. אֲלֹא בְּשַׁעֲתָא דְּאָדָם קָאִים עַל רְגֵלוֹי, יַ חַמִּי לִיָּה בְּרִינִין כְּלָהוּ, יַ וְדַחֲלוּ מְקַמִּיָּה, וְהוּוּ נְטֻלִין סוֹ אֲבַתְרִיָּה, כְּעַבְדִּין סוֹ כְּתַר מְלָכָא, וְהוּא אֲמַר לוֹן, אָנָא וְאַתּוֹן, סוֹ בֹאוּ נְשַׁתְחוּה וְנִכְרַעַה וְגו' סוֹ וְאֶזְלוּ כְּלָהוּ אֲבַתְרִיָּה, פִּינּוֹן יַ דְּחִזּוּ דְּאָדָם סְגִיד לְהַאי אֶתְר, וְאֶתְדַבֵּק בֵּיהּ, כְּלָהוּ אֶתְמַשְׁכוּ אֲבַתְרִיָּה וְגָרִים מוֹתָא כְּ לְכָל עֲלָמָא.

חלופי גרסאות

א עלאה דכלא דהוא חד ולא אשתי לעלמין הה"ד.
 ב והמה בקשו חשבונות רבים וליג וגו'. ג מוסיף והמה בקשו חשבונות רבים ודאי. ד בההוא. ה מוסיף והמה בקשו. ו ליג אדם. ז מוסיף עץ דאתקרי. ח מוסיף טעמא דמותא. ט ואחרדבת. י למותא וליג הוא לקבלך. יא מאי חטאו. יב בריין אתו ואכלו מאילנא דא ואתרמיש מכלא. יג חמו. יד ודחלו. טו בתריה. טז קמי. יז נברכה לפני ה' עושנו וליג וגו'. יח וכלהו אתו בתריה. יט דחמו. כ ליה ולכל; להו ולכל.

מסורת הוהר

(א) (קהלת ז') ח"ב קנ. ח"ג יט. קו. ב) (שם). ג) (משלי ה') ב"א שכ"ח צ"ב. ד) (קהלת ז') ח"א רכט. ח"ג קז: רסא: ת"ז תס"ח צח: ה) (תהלים צ"ה) ח"ב כז: ח"ג קז: ת"ז תס"ו צ:

חכצלת ושושנה

ודאי, המות הוא כנגדך, וז"ש רגליה יורדות מות. דהיינו זכא זכי הא רע כניל, וכתוב, ומוצא אני מר ממות את האשה, שה"ס הנוקבא בשעה שאינה בזווג עם ז"א. ודאי שנתדבק במקום המות, ועזב מקום החיים, וע"כ נגזר עליו ועל כל העולם, המות.

רמא) אִי הוּא חֲטָא וכו': שואל, אם הוא חטא כל העולם מה חטאו, ולמה נגזר המות על כל העולם, אם תאמר שכל העולם אכלו מעץ הזה, וע"כ הוטל המות על כולם, הלא אינו כן. ומשיב, אלא בשעה שנכרא האדם וקם על רגליו ראו אותו כל הבריות, ויראו מלפניו, והיו נמשכים אחריו כעבדים אחר המלך. והוא אמר להם, אני ואתם באו ונשתחוה ונכרעה וגו', כיון שראו את האדם שמשתחוה למקום הזה, לצד שמאל, ונתדבק בו, כולם נמשכו אחריו, ועל כן גרם מות לכל העולם.

הסולם

מאמר

לצבע ומטוב לרע ומרע לטוב, דהיינו בנוקבא בעת שאינה בזווג עם ז"א ויונקת משמאל לכד, וירדו ממעלה למטה בשינוים מרובים, ועזבו את אילן היחיד, העליון לכל האילנות. זהו שכתוב, אשר עשה האלקים את האדם ישר והמה בקשו חשבונות רבים.

רלט) וַדַּאי כְּדִין אֶתְהַפֵּף וכו': אז ודאי נהפך לכם בצד ההוא ממש, כי קבלו גם הם שינויים רבים, פעם לטוב פעם לרע, פעם לרחמים פעם לדין. בדבר ההוא שנתדבקו בה, דהיינו בשמאל, ודאי בקשו חשבונות רבים, דהיינו שינויים רבים, ונתדבקו בהם.

רמ) א"ל קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה: אדם, עזבת את החיים ונתדבקת במות. חיים, הוא שכתוב, ועץ החיים בתוך הגן, דהיינו ז"א, שנקרא חיים, כי מי שאחוז בו, אינו טועם מות לעולם. והתדבקת כאילן אחר, בנוקבא בשעה שאינה בזווג עם ז"א, הנה

רמב) וְכִדְרִין אֲשַׁתְּנִי אָדָם לְכַמָּה אֲגֻוְנִין, זְמַנִּין דִּינָא, בִּזְמַנִּין רַחֲמִי זְמַנִּין מוֹתָא, זְמַנִּין חַיִּי, וְלֹא קָאִים בְּקִיּוּמָא תְּדִיר בְּחַד מְנַיְהוּ, בְּגִין דְּהֵוּא אַתְר זְגָרִים לִיָּה. וְעַל דָּא אֲקָרִי, הַחֲרִב הַמְתַּהֲפֶכֶת: הַמְתַּהֲפֶכֶת יִמְסֻטְרָא דָּא, לִסְטְרָא דָּא, יִמְטֻב לְבִישׁ, מִמְּרַחֲמֵי לְדִינָא, מִשְׁלָם לְקַרְבָּא, יִמְתַּהֲפֶכֶת הִיא כְּכֹלָא, יִב טֻב וְרַע דְּכִתִּיב א' וְעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע.

רמג) וּמִלְכָּא עֲלָאָה, לְרַחֲמָא עַל יִד עוֹבְדוּי, אוֹכַח לִיָּה, וּא"ל, וּמַעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ וּגו', וְהוּא לֹא קִבִּיל מְנַיָּה, וְאַתְמַשֵּׁף בְּתַר אַתְתִּיָּה, וְאַתְתְּרֵן לְעֲלָמִין, מִדְּהָא אַתְתָּא מִלְּאֲתָרָא סִלְקָא וְלֹא יִתִּיר, וְאַתְתָּא גְרָמִים מוֹתָא לְכֹלָא.

רמד) ת"ח, לְעֲלָמָא דְאַתִּי פְּתִיב, בִּי פִימִי הַעֵץ יְמִי עַמִּי, פִּימִי הַעֵץ, הֵהוּא מִדְּאֲשַׁתְּמוּדְעָא, בִּיָּה מִזְמַנָּא, כִּפְתִיב, בִּלְעַל הַמְּוֹת לְנֶצַח וּמְחָה ה' אֱלֹהִים דְּמַעַזָּה מַעַל כָּל פְּנִים כִּי וְחֲרַפְתָּ עַמּוֹ יִסִּיר מַעַל כָּל הָאָרֶץ וּגו'.

רמה) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. בִּי תֵּאֲנָא, א"ר חַיִּיא, פְּתִיב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאָרֶץ מִצְרַיִם שְׁבַע עֶשְׂרֵה כִּד שְׁנָה, הֵתָם אֲבָקִיּוּמִיָּה יַעֲקֹב, וְהָכָא בְּמִיתַתִּיָּה יִשְׂרָאֵל, דְּכִתִּיב וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת. א"ר יוֹסִי, הָכִי הוּא וְדָאִי, דְּהָא לֹא כְּתִיב וַיִּקְרַב יוֹם יִשְׂרָאֵל לְמוֹת, אֲלֹא יְמִי, וְכִי בְּכַמָּה כִּי יוֹמֵי מִית בִּי, וְהָא בְּשַׁעְתָּא חֲדָא, בְּרַגְעָא חֲדָא, מִית וְנִפִּיק מַעֲלָמָא.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א) (בראשית ב') ב"א ר"ט צ"ג. ב) (ישעיה ס"ח) ב"א א מוסיף גוונין זמנין לטב זמנין לביש זמנין רוגזא זימנין ניחא. ב חמנין. ג חיי זמנין מותא. ד גרמא. ה להט החרב. ו מן סטרא. ז מן טב. ח מן רחמי. ט מן שלום. י אתהפיכת. יא לכלא. יב טוב; דאקרי טוב. יג ומעץ הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו. יד עובדי ידוי. טו ל"ג וגו'. טז מן ודא עד ולתתא. יז לאתר דא; לאתרהא. יח אשתמודע. יט חמינא. כ דכתיב. כא ל"ג מן וחרפת עד ויקרבו. כב בדפווי (ע"כ גרפס בוקרא) ובאהיל ע"כ לא נמצא בספרי הרמיק זל"ה. כג ל"ג תנא. כד מוסיף שנה וגו'. כה זימין.

דרך אמת א] קודם מיתתו בעת שהיה חי והיה בקיומו.

הסולם

חבצלת ושושנה

מאמר

למקום הזה, למקום התהפכות החיים והמות ולא יותר, וע"כ, האשה גרמה מות לכל. רמד) ת"ח לְעֲלָמָא דְאַתִּי וְכוּ': כּוּא וּרְאָה לְעוֹלָם הַבָּא כְּתוּב, כִּי כִימִי הַעֵץ יְמִי עַמִּי. כִּימִי הַעֵץ, הֵינּוּ זֶה הַנּוֹדֵעַ, שְׁהוּא עַץ הַחַיִּים. כּוּ בַעַת כְּתוּב, בְּלַע הַמּוֹת לְנֶצַח וּגו'. כִּי בַעַץ הַחַיִּים אֵין שִׁינּוּיִים וְאֵין כּוּ מוֹת.

רמב) וְכִדְרִין אֲשַׁתְּנִי אָדָם וְכוּ': וְאִז נִשְׁתַּנָּה הָאָדָם לְכַמָּה אַפְנִים, פַּעַם דִּין וּפַעַם רַחֲמִים, פַּעַם מוֹת וּפַעַם חַיִּים. וְלֹא עַמַּד בְּקִיּוּם קְבוּעַ בְּאַחַד מֵהֶם, כִּי אוֹתוֹ מְקוּם גַּרְם לוֹ וְעַל כֵּן נִקְרָא לֵהַט הַחֲרִב הַמְתַּהֲפֶכֶת, כִּי מִתְּהַפֶּכֶת מַצֵּד זֶה לְצַד זֶה, מְטוּב לְרַע, מְרַחֲמִים לְדִין, וּמְשֻׁלָּם לְמַלְחָמָה. הִיא מִתְּהַפֶּכֶת בְּדֶרֶךְ כֹּל מְטוּב לְרַע, שְׁכַתוּב, וְעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע.

מאמר ג' ויקרבו ימי ישראל למות

רמה) וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת: לְמַדְנּוּ א"ר חַיִּיא, כְּתוּב וַיְחִי יַעֲקֹב בְּאָרֶץ מִצְרַיִם וּגו', שֵׁם בְּחַיִּים שְׁלוֹ כְּתוּב יַעֲקֹב, וְכַאֲן בְּמִיתַתּוֹ כְּתוּב יִשְׂרָאֵל. הֲלֹא הַשֵּׁם יִשְׂרָאֵל חֲשׁוּב יוֹתֵר מִן הַשֵּׁם יַעֲקֹב. אִמֵּר ר' יוֹסִי כֵּן הוּא וְדָאִי

רמג) וּמִלְכָּא עֲלָאָה וְכוּ': וּמִלְךְ הָעֲלִיּוֹן לְאַהֲבָתוֹ עַל מַעֲשָׂיו, הוֹכִיחַ אוֹתוֹ וְאִמֵּר לוֹ וּמַעַץ הַדְּעַת טוֹב וְרַע לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ וּגו'. וְהוּא לֹא קִבֵּל מִמֶּנּוּ, וְנִמְשַׁךְ אַחַר אֲשַׁתּוֹ, וְנִגְרַשׁ מִגֵּן עֵדֶן לְעוֹלָמִים, כִּי הָאִשָּׁה עוֹלָה

(דפווי דף רכ"א ע"ב)

רמו) אָלָא הָכִי תָאנָא, פֶּד קב"ה בְּעֵי לְאַתְבָּא רוחיה ליה, כָּל אֵינוֹן יוֹמִין דְקָאִים ב"נ בְּהַאי עֲלָמָא, אַתְפְּקִדָן « קמיה, וְעָאֲלִין בְּחוּשְׁבָנָא, וְכֹד אַתְקְרִיבו קמיה בְּלְמִיעֵל בְּחוּשְׁבָנָא, מִית ב"נ, וְאַתִּיב קב"ה רוחיה ליה, הֵהוּא הֶבֶל דְאַפִּיק וְנִפְח בֵּיה, אוֹתְבִיה לְגַבִּיה.

רמז) וְכָאָה חוֹלְקִיה דְהֵהוּא ב"נ, דְיוֹמוֹי אַתְקְרִיבו זְגַבִּי מְלָכָא. בְּלָא « פְּסוּפָא, וְלָא דְחֵי יוֹמָא מְנִיְהוּ לְבָר, דְיִשְׁפַח בְּהֵהוּא יוֹמָא, דְאַתְעֵבִיד בֵּיה חוּבָא, בְּגִין כְּף, כְּתִיב הַ בְּצַדִּיקָא קְרִיבָה, וּמְשׁוּם דְקְרִיבו זְיוֹמוֹי קַמִּי מְלָכָא, בְּלָא פְּסוּפָא.

רמח) וּוִי לְרִשְׁעִיָא, דְלָא כְתִיב בְּהוּ קְרִיבָה, וְהֵיף יְקָרְבוֹן יוֹמֵי קַמִּי מְלָכָא, דְהָא כָּל « יוֹמוֹי בְּחוּבֵי עֲלָמָא אֲשַׁתְּכַחוּ, וּבְגִינֵי כְּף לָא יְקָרְבוֹן קַמִּי מְלָכָא, וְלָא יִתְמַנּוּן יְקַמִּיה, וְלָא יִדְכְּרוּ לְעִילָא, אָלָא אֵינוֹן יִשְׁצִיאֵן מַגְוִוִּיהוּ, עֲלִיְהוּ כְתִיב, « דְרַף רְשָׁעִים כָּאֲפֵלָה לָא יִדְעוּ בְמָה יִכְשְׁלוּ.

רמט) « וְהֵכָא וַיִּקְרְבוּ יְמֵי יִשְׂרָאֵל וְדָאִי, בְּלָא כְּסוּפָא, בְּשְׁלִימוּתָא, בְּחִדּוּתָא שְׁלִים, וּבְגִינֵי כְּף, יְמֵי יִשְׂרָאֵל, דְהָהוּ שְׁלִים יִתִּיר « יִשְׂרָאֵל מִיַּעֲקֹב. וְאִי תִימָא, וְהָא כְתִיב « וַיַּעֲקֹב אִישׁ תָּם: שְׁלִים. שְׁלִים הָהוּ, וְלָא שְׁלִים בְּדַרְגָּא עֲלָאָה כִּישְׂרָאֵל.

רנ) תַּנְיָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּשַׁעֲתָא דְיוֹמוֹי דְכֹר נָשׁ יִ אַתְפְּקִדָן קַמִּי

מסורת הזהר (משלי ד') כ"ב וכ"ז צ"ב. ב) (בראשית כ"ה) תולדות א מניה. ב למיעאל; דעיל. ג ונפיק. ד קמי. ה קריבא כהו בצדיקיא. ו מוסיף והיך יקרבון משום. ז יומיהון. ח ל"ג בלא כסופא. ט מוסיף להו לרשיעיא. י ל"ג יומיו. יא יומיהון. יב בחיבי. יג מוסיף קמיה מלכא. יד שנין. טו ל"ג עליהו כתיב. טז ל"ג ישראל. יז אתפקדן. יח אמת. א] בלא ביוש וביון.

הסולם

מאמר ג' ווי דְרִשְׁעִיָא וכו': אוי לרשעים, שלא כתוב בהם קריבה. כי איך יקרבו ימיו לפני המלך, בשעה שכל ימיו בפשעי העולם נמצאים. ומשום זה אינם קרבים לפני המלך ולא יתפקדו לפניו לא יזכרו למעלה, אלא הם כלים מאליהם, עליהם כתוב דרך רשעים כאפלה וגו'.
רמט) והכא ויקרבו וגו': וכאן כתוב ויקרבו ימי ישראל. ודאי שקרבו בלי בושה, בשלימות, בשמחה שלמה. ומשום זה כתוב, ימי ישראל, ולא ימי יעקב, כי השם ישראל שלם יותר מיעקב. ואם תאמר הרי כתוב, ויעקב איש תם, הרי השם יעקב הוא ג"כ שלם. ומשיב גם השם יעקב שלם הוא, אבל אינו שלם במדרגה העליונה כמו ישראל.
רנ) תניא אמר ר' יוסי וכו': למדנו אר"י, בשעה שימיו של אדם נפקדים לפני המלך

ודאי, שצריך לומר כאן ישראל. כי לא כתוב ויקרב יום ישראל למות, אלא ימי, וקשה, וכי בכמה ימים מת האדם, הלא בשעה אחת, ברגע אחת, מת ונפטר מן העולם.
רמו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, כשהקב"ה רוצה להשיב אליו רוח האדם, כל אלו הימים שהאדם חי בעולם הזה נפקדים לפניו, ונכנסים בחשבון, וכשקרבו הימים לבא לפניו בחשבון, מת האדם, והקב"ה משיב את רוח האדם אליו, הכל ההוא שהאדם נושם ונושם בו משיב אליו.
רמז) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של אדם שהוא שימיו קרבו לפני המלך בלי בושה, ואף יום אחד מהם אינו נדחה לחוץ, מחמת שימצא שעשה עבירה ביום ההוא. משום זה כתוב בצדיקים קריבה, משום שהימים קרבו לפני המלך בלי בושה.
(דפו"י דף רכ"א ע"ב * דף רכ"ב ע"א)

מִלְכָּא, אֵית וּפְאָה דְאַתְפַּקְדָן יומוי, וְרַחֲמֵינָן מִקְמֵי מִלְכָּא, אֵי אֵית וּפְאָה, דְכַד מִתְפַּקְדָן יומוי, קְרִיבִין וְסְמִיכִין לְמִלְכָּא, וְלֹא מִתְרַחֲקִין, בְּלֹא כְסוּפָא עָאלִין, וְקְרִיבִין לְמִלְכָּא, וּפְאָה בַּחֻלְקֵהוֹן, הַה"ד וַיִּקְרְבוּ יָמֵי יִשְׂרָאֵל לְמוֹת.

רנא) וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף, אָמַר רַבִּי יִצְחָק, וְכִי שָׁאַר שְׁבֻטִין לְאוּ בְנוֹי אֵינְוִן. אֶלֹא אָמַר רַבִּי אַבָּא, יוֹסֵף בְּנוֹ הָוָה יִתִּיר מִכְּלָהוּ, דְתַנִּינָן בְּשַׁעְתָּא וְדִאֲנַתְתִּיהּ דְּפוּטִיפֵר דְחֻקְתָּ לִּיהּ לְיוֹסֵף, מַה כְּתִיב, «וַיָּבֹא הַבִּיתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ וְאֵין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית. הַאי קָרָא הֵכִי מִבְּעֵי לִיהּ, וְאֵין אִישׁ בְּבֵית מַהוּ מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית. אֶלֹא לְאַכְלָלָא דְיוֹקְנָא דְיַעֲקֹב, וְהָוָה תַּמָּן, וְאַשְׁתַּכַּח תַּמָּן, וּבְגִינֵי כְּףֵי מֵאֲנָשֵׁי הַבֵּית, אֶבְל אִישׁ אֲחֵרָא הָוָה תַּמָּן. כִּיּוֹן הַדְּסְלִיק יוֹסֵף עֵינָיו, וְחִמָּא דְיוֹקְנָא דְאַבּוּי, וְיִתִּיב בְּקִיּוּמִיהּ, וְתַב לְאַחֲרָא.

רנב) ת"ח, מַה כְּתִיב, וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֶל אֲשֶׁת אֲדֹנָיו. א"ל קב"ה אַתְּ אֲמַרְתָּ וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר. תייד, וַיִּמָּאן וַיֹּאמֶר אֲחֵרָא, יִתִּי לְכַרְכָּא לְכַנְף, וְיִתְכַרְכוּן בֵּיהּ, הֵדָּא הוּא דְכְתִיב וַיִּמָּאן אָבִיו וַיֹּאמֶר יַדְעִיתִי בְּנִי יַדְעִיתִי.

רנג) כִּיּוֹן דְאָמַר יַדְעִיתִי בְּנִי, אֲמַאי סְאָמַר יַדְעִיתִי אֲחֵרָא. אֶלֹא, אָמַר יַדְעִיתִי בְּנִי, בְּזַמְנָא דְקִיּוּמָת בְּגוּפֵךְ דְאַתְּ בְּרִי, כִּד חֲמִית דְיוֹקְנָא דִילִי, וְתַבַּת בְּקִיּוּמֵךְ. וּבְגִינֵי כְּףֵי כְּתִיב, יַדְעִיתִי בְּנִי, יַדְעִיתִי, עַל מַה דְאֲמַרְתָּ דְדָא הוּא בּוּכְרָא, גַּם הוּא יִהְיֶה לְעַם וְגַם הוּא יִגְדַּל, וְהָכָא יַבְגִּין כְּףֵי כְּתִיב, וַיִּקְרָא לְבָנוּ לְיוֹסֵף, לְבָנוּ לְיוֹסֵף מִמֶּשׁ.

חלופי גרסאות

א ל"ג מן ואית עד ולא. ב חולקיה. ג ל"ג יוסף. ד דאנתו. ה דאסתלק. ו תב. ז ל"ג ויאמר. ח ל"ג ויאמר. ט ל"ג אמר. י בגין. יא ל"ג כתיב. יב ל"ג ידעתי. יג ל"ג בגין כף.

מסורת הזהר

א) (בראשית ל"ט) וישב ס"ט צ"ב. ב) (שם ח"ג ר"ד. א) ל"ג מן ואית עד ולא. ב) חולקיה. ג) ל"ג יוסף. ד) דאנתו. ה) דאסתלק. ו) תב. ז) ל"ג ויאמר. ח) ל"ג ויאמר. ט) ל"ג אמר. י) בגין. יא) ל"ג כתיב. יב) ל"ג ידעתי. יג) ל"ג בגין כף.

הסולם

ויקרא לבנו ליוסף

מאמר

המלך, יש צדיק שנפקדים ימיו והם רחוקים מלפני המלך. ויש צדיק, כשנפקדים ימיו, הם קרובים וסמוכים למלך, ואינם מתרחקים, ובלי בושא הם נכנסים וקרבים למלך. אשרי חלקם, וזה שכתוב ויקרבו ימי ישראל למוות. רנא) ויקרא לבנו ליוסף וכו': אמר ר' יצחק, וכי שאר השבטים אינם בניו למה קרא רק ליוסף. ומשיב, אלא אמר ר' אבא, יוסף הנה בנו יותר מכולם. כי למדנו בשעה שאשת פוטיפר הפצירה ביוסף, מה כתוב, ויבא הביתה לעשות מלאכתו ואין איש מאנשי הבית. מקרא זה כך היה צריך לומר, ואין איש בבית מהו מאנשי הבית. ומשיב, אלא לכלול דמותו של יעקב שהיתה שם ונמצא שם. ומשום זה כתוב מאנשי הבית, להורות אשר איש אחר שאינו מאנשי הבית היה שם, דהיינו יעקב. כיון שנשא יוסף את עיניו וראה דמות אביו נתיישב בדעתו וחזר

לאחריו. רנב) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה מה כתוב, וימאן ויאמר אל אשת אדוניו וגו'. אמר לו הקב"ה אתה אומר וימאן ויאמר, חייך וימאן ויאמר אחר יבא לברך לבניך, ויתברכו בו, וזה שכתוב, וימאן אביו ויאמר ידעתי וגו'. רנג) כיון דאמר ידעתי וכו': שואל, כיון שאמר ידעתי בני, למה אמר ידעתי אחר, כי אומר ידעתי בני ידעתי. ומשיב, אלא אמר, ידעתי בני, בזמן שקיימת בגופך שאתה בני, בעת שראית דמותי, ושבת אל הברית שלך, ולא חללתו, ומשום זה כתוב ידעתי בני, ופעם שנית כתוב ידעתי, על מה שאמרת שזה הוא הבכור. ועל זה השיבו, גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל. ומשום זה כתוב כאן ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ליוסף ממש, דהיינו שקיים בגופו שהוא בנו, כמבואר.

(רנד) ד"א ויקרא לבנו ליוסף, "דבדיוקנא חד הוו מתחזיין, דדכל מאן דחמי ליוסף, הוה אסהיד דבריה דיעקב הוה. רבי יוסי אמר, כלל הכי הוא. ועוד דיוסף זן ליה ולבנוי^א ב בסבותיה, ובגיני כף בנו ממש, יתיר מפלהו. ויקרא לבנו ליוסף אמאי ליוסף, ולא לאחרא. משום דדרשותא הוה בידיה לסלקיה מתמן.

(רנה) רבי יוסי אמר, פין דיעקב הוה ידע דבנוי ישמעדרון בגלותא תמן במצרים, אמאי לא אתקבר תמן, בגין דגין זכותיה על בנוי, אמאי בעא לסתלקא מתמן, והא כתיב^א פרחם אב על בנים, אן הוא רחמנותא.

(רנו) אלא, הכי תאנא, בשעתא דהוה נחית יעקב למצרים, הוה דחיל, הוה אמר, דילמא ח"ו ישתצון בני בניי עממאי, ודילמא קב"ה יסלק^א שכינתיה^ב מיניי בקדמיתא, מה כתיב^א וירא אלקים אל יעקב וגו'. אלא תירא מרדה מצרימה פי לגוי גדול אשימך שם. ומה דאמר דילמא אסלק שכינתי מביןך, אנכי ארד עמך מצרימה.

(רנז) אמר עוד, דחילנא דילמא אתקבר תמן, ולא אוקף עם אכהתי, ד"א ל ואנכי אעלך^א גם עלה. אעלך: ממצרים. גם עלה: דלאתקברא^א ב בקברא דאכהתך.

(רנח) בגיני כף, בעא לסלקא גרמיה ממצרים, חד, דלא יעבדון מגיה דחלא, דהא חמא דקב"ה זמין לאתפרעא מדחליהון. וחד, דחמא דשכינתא

מסורת הוהר

(א) (תהלים ק"ג) ח"א רכט: ח"ב טו. טח. ב) (בראשית

חלופי גרסאות

א ל"ג דבדיוקנא. ב כל. ג בסכותיה. ד דרשותיה. ה לסלקא. ו יסא. ז ל"ג הוה. ח שכינתא (ד"א). ט מני; מניה; מבניה. י בקדמיתא. יא וראמר אלקים לישראל וגו'. יב ל"ג א"ל. יג ל"ג גם עלה. יד לאתקברא. טו בקברי.

דרך אמת אן בזנותו.

מאמר

(רנד) ד"א, ויקרא לבנו ליוסף: שבצורה אחת היו נראים, שכל מי שראה ליוסף היה מעיד שבנו של יעקב הוא. רבי יוסי אמר, לגמרי הוא כך. שקראו בנו, משום שהיו להם צורה אחת. ועוד, כי יוסף זן לו ולבניו בזנותו, ומשום זה, הוא בנו ממש יותר מכולם.

ויקרא לבנו ליוסף: שואל, למה קרא ליוסף ולא לאחר. ומשיב, משום שרשות היה בידו להעלותו משם למערת המכפלה, כי מלך היה אבל אחר לא היה רשות בידו.

(רנה) רבי יוסי אמר וכו': רי"א, כיון שיעקב היה יודע, שבניו ישתעבדו שם במצרים, למה לא נקבר שם, כדי שיגין זכותו על בניו, ולמה רצה להעלות משם, והרי כתוב כרחם אב על בנים, איפה היא הרחמנות.

(דפו"י דף רכ"ב ע"א)

הסולם

ויקרא לבנו ליוסף

(רנו) אלא הכי תאנא וכו': ומשיב, אלא כך למדנו, בשעה שיעקב היה יורד למצרים היה מתירא, אמר, אולי ח"ו יכלו בני בין העמים ואולי יסלק הקב"ה שכינתו ממני כבתחילה. מה כתוב, וירא אלקים אל יעקב וגו' אל תירא מרדה מצרים וגו'. ומה שאמרת פן אסלק שכינתי ממך, אנכי ארד עמך מצרים.

(רנז) אמר עוד דחילנא וכו': עוד אמר, מתירא אני פן אקבר שם ולא אזכה להקבר עם אבותי. אמר לו ואנכי אעלך גם עלה, דהיינו אעלך ממצרים גם עלה, להקבר בקבר אבותיך.

(רנח) בגיני כך בעת וכו': ומשום זה רצה שיעלהו ממצרים: טעם אחד, שלא יעשו אותו אלוהי, כי ראה שעתיד הקדוש

ישוי מדוריה בין בנוי בגלותא, וחד, בגין ׀ דיהא ׀ גופיה ד׀יר בין גופייהו דאבקהווי גלאתפללא ביניהו, ולא יתמני דעם ׀ חייביא דמזראי.

רנט) ונתנינן, גופא דיעקב, ׀ אתמשיך משופרי דאדם הראשון, וקהו דיוקניה דיעקב, ׀ דיוקנא עלאה קדישא, דיוקנא דכורסא קדישא, ולא בעא לאתקברא ביני חייביא, ורזא דמלה, ׀ דבאבהן לית פרודא פלל, ועל דא כתיב ושכבתי עם אבותי.

רס) ויקרא לבנו ליוסף, בנו: בחד יב דיוקנא דאנפין, יב בגין ׀ דכרעותא דרוחא ׀ ולבא, אוליד ליה יתיר מפלהו. ת׀ח, מה כתיב ׀ המצט קחתך את אישי, דכל רעותא דיעקב ברחל הוה, ובגין כף ׀ ויקרא לבנו ליוסף.

רסא) תאנא, ר׀ שמעון פתח ׀ ואמר, ׀ הנספרות לה׀ אלקינו ׀ וגו׀׀ הנספרות לה׀ אלקינו, ת׀ח, כמה אית ליה לבר נש, ׀ לאנדקרא מחובוי, ׀ ולאסתפללא דלא יעבר על ׀ רעותיה דמאריה, דתנינן, פל מה דבר נש עביד בהאי עלמא, בספרא כ׀ כתיבו אינון עובדין, ועאלין בחושבנא קמי מלכא קדישא, וכלא אתגלייא קמיה, הה׀ד ׀ אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה׀. אי הכי, איך לא כ׀ יסתמר בר נש כ׀ מלמיחב כ׀ קמיה כ׀ דמאריה, ונתנינן, אפילו ההוא כ׀ מה דחשיב בר נש כ׀ ואסתלק ברעותיה, פלא אשתכח קמי קודשא בריך הוא, ולא אתאכיד מניה.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (שם ל׀) ויצא פד. פח. ב) (דברים כ׀ט) ח׀ג קנט. א ל׀ג דיהא. ב דגופיה ידור ביני אבהתוי. ג ל׀ג לאתכללא רמה. ת׀ז תכיב סג: ג) (ירמיה כ׀ג) נח ס׀ט צ׀ג. ביניהו. ד בין. ה מוסיף חייביא לאתכללא ביניהו. ו דמצרים. ז דתנינן. ח אחמשך. ט ל׀ג דיוקנא. י ל׀ג מן ורזא עד ויקרא. יא דאבהן. יב מוסיף דיוקנא דכורסא קדישא ול׀ג דאנפין. יג ל׀ג בנין: מוסיף בנו בנין. יד ברעותא. טו ולביה. טז ל׀ג ואמר. יז מוסיף והנגלות וגו׀׀ יח לאודהו. יט לאסתכלא: מוסיף כמה אית ליה לאסתכלא. כ רעותא. כא כתיבן (אה׀ל). כב יתסמר; יסתפי; כג למיחב. כד קמי. כה מאריה. כו ל׀ג מה; מאן. כז ואסתליק.

הסולם

מאמר

ויקרא לבנו ליוסף
מכל השבטים. בוא וראה מה כתוב, המעט קחתך את אישי, כי כל חפצו של יעקב ברחל היה, ומשום זה כתוב, ויקרא לבנו ליוסף.

ברוך הוא להפרע מאלוהיהם של המצרים. ואחד שראה שהשכינה תשים דירתה בין בניו בגלות ואינו צריך להקבר במצרים להגין עליהם. ואחד, שרצה שגופו ידור בין גופיהם של אבותיו, להכלל ביניהם, ולא יהיה עם הרשעים, שבמצרים.

רסא) תאנא ר׀ שמעון וכו׀׀ למדנו ר׀ש פתח ואמר, הנספרות לה׀ אלקינו, בוא וראה, כמה יש לו לאדם להוזהר מחטאיו, ולהסתכל שלא יעבר על רצון אדונו, כי למדנו, כל מה שאדם עושה בעולם הזה, כתובים אלו המעשים בספר ובאים בחשבון לפני המלך הקדוש, והכל גלוי לפניו, זהו שכתוב, אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאם ה׀, ואם כן איך לא ישמור האדם את עצמו מלחטוא לפני אדונו, ולמדנו אפילו

רנט) ונתנינן גופא דיעקב וכו׀׀ ולמדנו, נופו של יעקב נמשך מיפיו של אדם הראשון. והיתה צורתו של יעקב, צורה עליונה קדושה, צורת כסא הקדוש, ולא רצה להקבר בין הרשעים. ותמיד הם מחוכרים, ועל כן פירוד באבות, ותמיד הם מחוכרים, ועל כן כתוב, ושכבתי עם אבותי.

רס) ויקרא לבנו ליוסף: הכתוב אומר, בנו זשום שהיו בצורת פנים אחת, כנ׀ל. שהוא זשום שבחפץ רוח ולב הוליד אותו יותר (דפריי דף רכ׀ב ע׀א * דף רכ׀ב ע׀ב)

(רסב) «ת"ח, בַּהֲהוּא לִילְיָא דְעָאֵלֵת לְאָה לְגַבְיָה דְיַעֲקֹב, וַיִּהְבַּת לִיה אֵינוֹן סִימְנוֹן, דִּיהֵב יַעֲקֹב לְרַחֵל, סְלִיק בְּרַעוּתִיהָ דְאִיהִי רַחֵל, בְּשִׁמְשׁ שְׁמוּשָׁא בָּהּ, וְהָיָא טָפָה קְדָמִיתָא דְיַעֲקֹב גְּהוּת, דְּכָתִיב «כָּחִי וְרֵאשִׁית אוֹנִי, וְסָבַר דְּאִיהִי רַחֵל. קב"ה דָּאִיהוּ גְּלִי עֲמִיקְתָּא וּמְסַתְרָתָא, וַיֵּדַע מַה בְּחָשׂוֹכָא, סְלִיק הָהוּא רַעוּתָא לְאַתְרֵיהּ, הַ וּבְכִירוּתָא דְרֵאוּבֵן אֶסְתַּלַּק לְיוֹסֵף. מָאִי טַעְמָא, מִשׁוּם וַיִּדְעָא דְרַחֵל גְּהוּת, וְהָיָא טָפָה קְדָמִיתָא וְדִנְפַקְתָּ מִיַּעֲקֹב, וּבְגִין דְּהוּת דִּילָהּ, הָהוּא בְּכִירוּתָא מִמֶּשׁ דְּרֵאוּבֵן, גְּרִית יוֹסֵף, וְרַחֵל יָרְתָהּ לְהָהוּא דִּילָהּ. (רסג) וּבְגִין כֶּף, רְזָא דְמַלְהָ, לֹא אֶסְתַּלַּק רֵאוּבֵן בְּשָׂמָא כְּשָׂאָר שְׁבָטִין, אֶלָּא רֵאוּבֵן, כְּלוּמַר חֲמוּ «בַר: יֵרָאוּ בֵּן סָתָם, וְהָיָא בֵּן לֹא אֶתְיַדַּע שְׁמִיהָ, וְעַל דָּא לֹא יֵרָאוּ לְאָה בְּגִי בְּהָאִי שְׂמָא, וְלֹא אֶקְרִי יֵרָאוּ בְּנִי, דְּהָא לְאָה יִדְעַת עוֹבְדָא.

(רסד) וַתִּנְיֹן, גְּלִי קָמִי קב"ה, דְיַעֲקֹב לְאוּ רַעוּתִיהָ לְמִיחַב קָמִיהָ דְּבְהָאִי, וְלֹא אֶסְתַּכַּל בְּרַעוּתָא בְּאַתְרָא אַחְרָא בְּהָיָא שְׁעָתָא, כְּשָׂאָר חֲיִיבֵי עֲלָמָא, וְעַל כֶּף כְּתִיב «וַיִּהְיוּ בְּנֵי יַעֲקֹב שְׁנַיִם עָשָׂר, דְּהָא בְּבִנְיָהוּ דְשָׂאָר חֲיִיבֵי עֲלָמָא, דְעוֹבְדִין הָהוּא עוֹבְדָא, בְּשָׂמָא אַחְרָא אֶקְרוּן. וְהָא כֹּא יִדְעָא מְלָה דָּא לְגַבְי חַבְרָיָא, וּבְגִינֵי כֶּף וַיִּקְרָא לְבָנוֹ לְיוֹסֵף, בְּנוֹ מִמֶּשׁ, מִשְׁרִירוּתָא וְסִימָא כְּבִנְוֹ הָהוּא.

מסורת הוזהר

(א) (בראשית מ"ט) כ"א של"ט צ"ב. ב) (שם ל"ה) וישלח א' תנא (אה"ל). ב' ושמש (אה"ל). ג' הוה. ד' דאיהו. ה' ובכרותא. ו' ל"ג דהא. ז' ל"ג ההיא. ח' דנפק; דנפקא. ט' ס"ה. י' ראו בן. י"א בר. י"ב ראובן; דראובן. י"ג ומהאי. י"ד כן. טו קרייה. טז ראובני. יז בהא. יח ברעוּתִיהּ. י"ט ובגין. כ' בנייהו (אה"ל). כא ידע. כב מוסיף ובריה בנו.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

ויקרא לבנו ליוסף (רסג) ובגין כך רזא וכו': ומשום זה, סוד הדבר, לא עלה ראובן בשם כשאר השבטים, אלא ראובן, כלומר ראו בן, ראו בן סתם, ובן הזה לא נודע שמו. וע"כ לא קראה לאה אותו בני בשם הזה, ולא נקרא ראו - בני, כי לאה ידעה המעשה, שמחשבתו של יעקב ברחל היתה ולא בה. (רסד) ותנינן גלי קמי וכו': ולמדנו, גלוי לפני הקב"ה, שיעקב לא היה ברצונו לחטוא לפניו בזה. שבא על לאה וחשב ברחל, ולא הסתכל מדעתו באשה אחרת בשעה ההיא, כשאר רשעי עולם, ועל כך כתוב, ויהיו בני יעקב שנים עשר, כי בניהם של שאר רשעי עולם שעושים מעשה ההוא, נקראים בשם אחר, דהיינו בני תמורה ודבר זה ידוע אצל החברים, ומשום זה ויקרא לבנו ליוסף, לבנו ממש מתחילה, מבעת לידת ראובן, ולבסוף, בנו היה.

מה שאדם מחשב ועולה ברצונו לעשות, הכל נמצא לפני הקב"ה, ואינו נאבד ממנו. (רסב) ת"ח בהווא ליליא וכו': בוא וראה כלילה ההוא שבאה לאה ליעקב ונתנה לו אלו הסמנים שנתן יעקב לרחל, מחשש שלא יחליפנה אביה באחרת, וכשראתה רחל שאביה מכניס את לאה במקומה, והיא אינה יודעת הסימנים, ותחבייש. מיד מסרה לה את הסימנים. ועלה ברצונו, שהוא רחל, ושמש בה שימוש, וטיפה ההיא של יעקב היתה הראשונה, כמ"ש, כחי וראשית אוני, הוא חשב שהיא רחל. הקב"ה שהוא מגלה עמוקות ומסתרים, ויודע מה בחשך, העלה אותו הרצון למקומו, והבכורה נסתלקה מראובן וניתנה ליוסף. מהו הטעם, הוא משום שטפה זו הראשונה שיצאה מיעקב, היתה שייכת לרחל. ומשום שבכורה ההוא ממש של ראובן, היתה שלה, ירש אותה יוסף, ורחל ירשה את שלה.

רסה) תָּאנָא, א"ר יוסי, בְּמָה אומי ליה יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, דְּכָתִיב שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי. אָלָא בְּהָהּוּא אָת קַיִמָא, אֲדִהוּהוּ בְּרָשִׁים בְּבִשְׁרֵיהּ, יָדְדָא חֲשִׁיבוּתָא דְאַבְרָהָם יַתִּיר מְכָלָא, וְהָאֵי בְרִית, הִרְזָא דְיוֹסֵף אִיהוּ.

רסו) אר"ש, בְּאַבְרָהָם וּבְיַעֲקֹב, כְּתִיב, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי, וְתַחַת יָרְכִי, כְּלוּמַר, בְּהָהּוּא אָתֵר דְרַמְיָא בְּשָׂמָא קַדִּישָׁא, וְאַפִּיק וְרַעָא קַדִּישָׁא מִהֵימְנָא לְעֵלְמָא. בְּיַצְחָק לֹא כְתִיב, בְּגִין וְדַנְפִיק מִנִּיהּ עֶשׂוּ.

רסז) תו, מ"ט הָכָא, שִׁים נָא יָדְךָ תַּחַת יָרְכִי אַל נָא תִקְבְּרִנִי בְּמַצְרַיִם. אָלָא אָמַר לִיהּ יַעֲקֹב לְיוֹסֵף, בְּהָאֵי רְשִׁימָא קַדִּישָׁא אומי לי, דְאַפִּיק וְרַעָא קַדִּישָׁא מִהֵימְנָא לְעֵלְמָא, וְאַתְנַטִּיר, וְלֹא אִסְתָּאב לְעֵלְמִין, דְלֹא יִתְקַבֵּר בֵּין אֵינּוֹן מְסַאֲבִין, דְלֹא נָטְרוּ לִיהּ לְעֵלְמִין, דְכָתִיב בְּהוּ, אֲשֶׁר בָּשָׂר חַמּוּרִים בְּשָׂרָם וְזַרְמַת סוּסִים וְזַרְמַתָּם.

רסח) וְאֵי תִימָא, הָא יוֹסֵף דְנָטִיר לִיהּ עַל כְּלָא, אַמְאֵי אֲתַקְבֵּר בִּינִיָּהּוּ. אָלָא תְנִינָן, כְּתִיב הֲיִהְיֶה דְבַר ה' אֶל יַחְזָקָאֵל בֶּן בּוּזִי הֲכִהְיֶה בְּאַרְצָךְ בְּשָׂדִים עַל גֶּהֱר פְּכָר, וְהָא תְנִינָן, דְשְׂכִינְתָא לֹא שְׂרִיָא אָלָא בְּאַרְעָא דְיִשְׂרָאֵל, אַמְאֵי הָכָא שְׂכִינְתָא. אָלָא עַל גֶּהֱר פְּכָר כְּתִיב, וְכָתִיב וְתָהִי עָלָיו שֵׁם יְד ה'. אוּף הָכָא, יוֹסֵף בְּמִנָּא אֲתַרְמִי אַרְוֹנָא דִּילִיָּהּ, אָמַר קב"ה, אֵי יוֹסֵף מִן אִסְתַּלַּק מִהָכָא, גְלוּתָא לֹא אֲתַקְיִים, אָלָא תְהֵא קְבוּרְתֵיהּ בְּאַתֵּר דְלֹא יִסְתָּאב, וְיִסְבְּלוּן יִשְׂרָאֵל גְלוּתָא.

חלופי גרסאות

א ל"ג דהוה. ב דאתרשים. ג דהא. ד ל"ג מן והאי עד אר"ש. ה דמי. ו ל"ג תחות ירכי. ז דנפק. ח מוסיף עשו בהיותו מהיל אך אברהם לא נפק מניה ישמעאל אלא קודם שנימול וזהו שים נא וכי. ט ת"ח. י ל"ג מהימנא. יא בעלמא. יב אתקבר (אה"ל). יג מעלמין. יד ל"ג בהו. טו הכהן וגוי. טז יסתלק. יז יתקיים. יח מהא; דהא. יט ל"ג בני.

מסורת הזהר

(א) (יחזקאל כ"ג) וירא קכ"ג צ"ג. (ב) (שם א') לך ס"ט אר"ש. ה דמי. ו ל"ג תחות ירכי. ז דנפק. ח מוסיף עשו בהיותו מהיל אך אברהם לא נפק מניה ישמעאל אלא קודם שנימול וזהו שים נא וכי. ט ת"ח. י ל"ג מהימנא. יא בעלמא. יב אתקבר (אה"ל). יג מעלמין. יד ל"ג בהו. טו הכהן וגוי. טז יסתלק. יז יתקיים. יח מהא; דהא. יט ל"ג בני.

הסולם

ויקרא לבנו ליוסף
ליוסף ברושם הקדוש הזה השבע לי, שהוציא זרע קדוש ונאמן לעולם ונשמר ולא נטמא מעולם, שלא יקבר בין אלו הטמאים שלא שמרו אותו מעולם, שכתוב בהם אשר בשר חמורים בשרם וזרמת סוסים זרמתם.
רסח) ואי תימא הא יוסף וכו': ואם תאמר, הרי יוסף שמר בריתו יותר מכל, למה נקבר ביניהם במצרים. ומשיב, אלא למדנו, כתוב, היה היה דבר ה' וגוי. והרי למדנו שהשכינה אינה שורה אלא בארץ ישראל, ולמה נגלה כאן השכינה. ומשיב, אלא על גהר כתוב, שהמים אינם מקבלים טומאה ואינם כארץ העמים, וכתוב, ותהי עליו שם יד ה', שהיא השכינה. אף כאן יוסף, הארון שלו נשלך אל המים. אמר הקב"ה, אם יוסף יסתלק מכאן לא יתקיים הגלות, שישראל לא יכלו

מאמר

רסה) תָּאנָא א"ר יוסי וכו': למדנו, אר"י, במה השביע יעקב את יוסף, שכתוב, שים נא ירך תחת ירכי. ומשיב, אלא באות ברית הזה, השביעהו, שהיה רשום בבשרו, שזהו חשיבותם של האבות יותר מכל, וברית זה הוא סוד יוסף. כלומר, יוסף ה"ס מדת היסוד, צדיק שהוא מרכבה לו.
רסו) אר"ש באברהם וכו': א"ר שמעון, באברהם וביעקב כתוב שים נא ירך תחת ירכי, כלומר במקום ההיא הרמוז בשם הקדוש להוציא זרע קדוש זרע אמונה לעולם, ביצחק לא כתיב, שים נא ירך וכו', הוא משום שיצא ממנו עשו.
רסז) תו מ"ט הכא וכו': עוד. מהו הטעם כאן שכתוב שים נא ירך תחת ירכי אל נא תקברני במצרים. אלא אמר לו יעקב (דפו"י דף רכ"ב ע"ב)

(רטט) תֵּאָנָא, אָמַר רַבִּי יוֹסִי, חָמָא יַעֲקֹב, דְּהָא בְּכֻלָּא אֲתַתְּקֵן לְכָרְסָיָא קַדִּישָׁא * בְּאַבְרָהָן, בְּאֶמְרֵי, אִי יִהְיֶה יִתְקַבֵּר, הֵיךְ גּוֹפָא דָּא אֲחִידָא בְּאַבְרָהָמָא, וְאֶפִּילוּ מְעַרְתָּא * דְּאֲתַתְּקַבֵּר תַּמָּן אֲקָרִי יְכַפִּילְתָּא, בְּגִין דְּכָל מְלָה יְדַכְפִּילְתָּא הוּא תְּרִין וְחַד, * אוֹף מְעַרְתָּא תְּרִין וְחַד.

(רע) * * * וְת"ח אַבְרָהָמָא זָכוּ לְאֲתַתְּקַבְרָא תַּמָּן, אֵינּוּן וְזוּוּגְיָהוּ. יַעֲקֹב * הוּא וְלֵאָה, מ"ט רַחֵל לָא, וְהָא כְּתִיב * וְרַחֵל עֲקָרָה, דְּאִיהִי עֲקָרָא דְּבִיתָא. אָלָא, לָאָה זָכְתָה בֵּיהּ, לְאַפְקָא יְשִׁית שְׁבָטִין, * מְגוּזָעָא קַדִּישָׁא בְּעֻלְמָא יְתִיר, וּבְגִינֵי בָּךְ, * אֲתִיְיָהֶבַת עֲמִיה * לְזוּוּגָא בְּמְעַרְתָּא.

(רעא) א"ר יְהוּדָה לָאָה כָּל יוֹמָהָ, * הָוֹת בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין * קִימָא, * * * וּבְכַת בְּגִינֵיהּ דְּיַעֲקֹב, כַּד * שְׁמַעַת דְּאִיהוּ צְדִיקָא, וְצִלּוֹתָא * אֲקַדְמַת * לֵיהּ, * * * וְהֵינּוּ דְּכְתִיב * וְעֵינֵי לָאָה רַכּוֹת, כְּמָה דְּאוּקִימָנָא, דְּמַקְדַּמַת * * * וְיָתְבַת * * * בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין לְמִשְׁאַל.

(רעב) רַחֵל לָא נְפַקַת * * * לְאוֹרְחִין * * * לְעֻלְמָא. בְּגִינֵי בָּךְ * * * זָכְתָה לָאָה לְאֲתַתְּקַבְרָא עֲמִיה. וְרַחֵל * * * קִימַת קְבוּרָתָה בְּפִרְשַׁת אוֹרְחִין וְאֲתַתְּקַבַּרַת תַּמָּן, הַה"ד * * * וְאֵנִי בְּבֹאֵי מִפְדָּן מִתָּה עָלֵי רַחֵל, מַהוּ עָלֵי. עָלֵי וְדָאֵי, כְּלוּמַר בְּגִינֵי, בְּאַרְץ כְּנַעַן בְּדִרְךָ: בְּגִינֵי * * * מִיתַת בְּדִרְךָ, דְּלֹא נְפַקַת בְּגִינֵי לְעֻלְמִין בְּאַתְתָּה.

מסורת הזהר (א) (בראשית כ"ח) ח"ג כ: (ב) (שם) ח"ב כט: (ג) לעיל א כאבהן, ב ל"ג אמר, ג הכא. ד אתקבר. ה ל"ג דאתקבר תרין וחד. ו כפלתא. ז כפלת. ח מוסיף אוף הכא. ט ונגיא. י ל"ג שית. יא דגועא. יב אתייהיבת. יג לזוגא. יד ל"ג הות; קיימא. טו ל"ג קיימא. טז ובכיא. יז מוסיף שמעת מלי; שמעת מניה. יח אקדימת. יט לה. כ היינו. כא ומחשכת. כב בניי. כג ל"ג לאורחין. כד לעלמין. כה זכאה. כו קיימא. כז מימת.

דרך אמת א] שלח לך קס"ד ע"א.

הסולם

מאמר ויקרא לבנו ליוסף להוציא ממנו ששה שבטים בעולם, מגזע הקדוש, ומשום זה ניתנה עמו לבת זוג במערה. (רטט) תֵּאָנָא, אָמַר ר' יוֹסִי וכו': למדנו, אר"י ראה יעקב שבכל דבר מתתקן כסא הקדוש באבות, אברהם ויצחק בימין ושמאל, והוא באמצע. אמר יעקב, אם יקבר כאן במצרים איך יהיה גוף הזה מחובר עם האבות. ואפילו המערה שנקבר שם נקרא מכפלה, משום שכל דבר שהוא במכפלה לימין ושמאל, הוא שנים ואחד, כלומר שצריכים לשלישי שיכריע ביניהם, אף המערה הוא שנים ואחד, אברהם ויצחק לימין ושמאל, ויעקב מכריע ביניהם. (רע) ות"ח אַבְרָהָמָא וכו': ובוא וראה, האבות זכו להקבר שם במערת המכפלה, הם ובת זוגם, יעקב נקבר הוא ולאָה, מהו הטעם שלא נקברה עמו רחל, והרי כתוב, ורחל עקרה, שיוורה, שהיא עקרת הבית. ומשיב, אלא לאָה, זכתה בו יותר, ביעקב, (דפרי" דף רכ"ב ע"ב *) דף רכ"ג ע"א

רעג) בג"כ, לאה דנפקת * ויבכת בפרשת אורחין בגינייה דייעקב, זכתה לאתקברא עמיה. רחל דלא בעאת למיפק ולמשאל בהדיה, בג"כ קבורתה בפרשת אורחין. ירזא דמלה, הא אוקימנא ואתמר, דא באתגליא, ודא באתכסיא.

רעד) ות"ח, דתניא, דמעין סגיאיין שדיאת ההיא צדקת ה לאה, בגין למהוי חולקיה דייעקב, ולא בנהווא רשע דעשו, והיינו דתנינן, כל בר נש, דאושיד דמעין וקמיה "דקב"ה, "אע"ג דאתגזר עליה עונשא, יתקרב, ולא יכיל ההוא עונשא לשלטאה ביה. מנלן, מלאה, דהא לאה אתגזר למהוי חולקא "דעשו, והיא "בבעותא "אקדימת ליה ליעקב, ולא אתייהיבת ליה "לעשו.

רעה) אמר רבי חייא, "ושכבתי עם אבותי "וגו'. רבי יצחק פתח "וואמר, "מה יתרון לאדם בכל עמלו שיעמל תחת השמש. בכמה אתר "אתמר "דאסתפלגא "במלוי "דשלמה "בואתחזי מלוי סתימין, אכל פלהו מלי "דשלמה, פלהו אקרון בכחמתא.

רעו) דתניא בתיב, "ד" ויתרב חכמת שלמה, ביומוי דשלמה מלפא, קיימא סיהרא באשלמותא, והיינו דכתיב, ויתרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם, תמן תנינן, מאן אינון בני קדם, הא אוקמוה, אכל חכמת בני קדם, היא חכמתא "דירתו "במאברהם.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (קהלת א') ח"א רבג: ח"ב קיב. ח"ג קפא: (ב) (מ"א א ובכיא. ב ל"ג בכ"ב. ג ל"ג מן ורזא עד דתניא: עד ות"ח (אה"ל). ד ל"ג ות"ח. ה דלאה. ו ביעקב. ז קמי. ח קב"ה. ט ואע"ג. י מוסיף למהוי לה. יא בעשו. יב בבעותה. יג אקדימת. יד ל"ג לעשו. טו מוסיף כתיב ושכבתי. טז מוסיף וגו' ויאמר אנכי אעשה כדברך (אה"ל). יז ל"ג ואמר. יח ל"ג אתמר. יט אסתכלנא. כ דמלוי (אה"ל). כא מוסיף ושלמה מלכא. כב ואתחזי (אה"ל). כג מוסיף ושלמה אמת. כד ל"ג מן ותיב עד ותיב. כה ל"ג דירתו. כו דאברהם.

הסולם

מאמר

שכבר נגזר עליו העונש, יקרעו את הגזר דין, ולא יוכל העונש לשלוט עליו. מאין לנו זה מלאה, כי נגזר על לאה להיות בחלקו של עשו, והיא בתפילתה הקדימה להנשא ליעקב. ולא ניתנה לעשו. רעה) אמר ר' חייא ושכבתי עם אבותי וגו': רבי יצחק פתח ואמר, מה יתרון לאדם בכל עמלו וגו'. בכמה מקומות למדנו, שהסתכלנו בדברי שלמה, ודבריו נראים סתומים. אבל כל דבריו של שלמה. כולם נקראים בחכמה.

רעג) בג"כ לאה וכו': משום זה לאה שיצאה ובכתה בפרשת דרכים בשביל יעקב, זכתה להקבר עמו. רחל, שלא רצתה לצאת ולהתפלל בשבילו, משום זה קבורתה בפרשת דרכים. וסוד הדבר, כבר ביארנו, ולמדנו, וזאתגליא וזו באתכסיא. פ"י. רחל היא עלמא דאתגליא, דהיינו מחזה ולמטה דז"א, שהחסדים מתגלים שמה, וע"כ קבורתה בדרך במקום מגולה לעין, ולאה היא עלמא דאתכסיא, דהיינו חסדים מכוסים שמחזה ולמעלה דז"א, וע"כ נקברה במערת המכפלה, במקום מכוסה מן העין.

מאמר ותיב חכמת שלמה

רעו) דתניא, כתיב ויתרב חכמת שלמה: בימיו של שלמה המלך, עמדה הלכנה דהיינו הנוקבא במילואה, שהנוקבא היתה מלבשת לאמא עלאה, שזה תכלית המילוי שלה. והיינו שכתוב, ויתרב חכמת וגו' כל בני קדם. שם למדנו

רעד) ות"ח דתניא דמעין פגיאיין וכו': יבוא וראה, דמעוה רבות הזילה אותה הצדיקת לאה, בשביל שתהיה בחלקו של יעקב ולא לאותו רשע עשו. וזהו שלמדנו, כל אדם המוריד דמעוה לפני הקב"ה אע"פ (רפריי דף רכ"ג ע"א)

רעז) דתניא כתיב, « ויתן אברהם את כל אשר לו ליצחק. מאי את כל אשר לו. » דא חכמתא עלאה דהוה ידע בשמא קדישא דקב"ה, ומשמע את את כל אשר לו, דהוה דיליה. פדתנין בבהיה פת דהות יליה לאברהם, ובכל שמה.

רעח) « ולבני הפילגשים אשר לאברהם נתן אברהם מתנות וגו'. » דיהב להו. ימילין ידיעאן, בכתרין תפאין, ובאן אטר אשרי לון, אל ארץ קדם. ומתמן יריתו בני קדם חכמתא, והיינו דכתיב מחכמת כל בני קדם.

רעט) תאנא יומא חד הוה אתי רבי שמעון מקפוטקיא ללוד, « ויהו עמיה ר' אבא, ור' יהודה, ור' אבא הוה לאי, ויהו ירהיט אבתריה דר' שמעון, דיהו רבי אבא, אמר רבי אבא, ודאי א אחרי ה' ילכו פאריה ישאג.

רפ) נחת ר' שמעון, א"ל, ודאי כתיב, « ואשב בקר ארבעים יום וארבעים י' לילה, » ודאי חכמתא לא מתישבא, אלא פד ב"נ כתיב, ולא אזיל, אלא קאים ב' בקיומיה. ויהא אוקימנא מלי על מה כתיב ואשב. השתא בניחא תליא מילתא. יתבו.

רפא) אמר רבי אבא, כתיב « ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) (בראשית כ"ח) וירא ל"א צ"ב. ב) (שם) וירא ל"א צ"א. ג) (הושע י"א) ויצא קט"ו צ"ד. ד) (דברים ט'). וישלח וגו' עד ארץ קדם ול"ג וגו'. ה) מוסיף דגריסין דיהב; די הב. ו ל"ג מילין. ז דייען. ח ל"ג אתר. ט אשדי להו. י ירתו. יא והו. יב ורבי. יג רהטי. יד מוסיף לילה לחם לא אכלתי ומים לא שתיתי. טו ודאי. טז לא חכמתא. יז ולא. יח ל"ג בקיומיה; בקיומא. יט הא.

דרך אמת א] לעיל ק"ג ע"א.

הסולם

מאמר

למדנו, מי המה בני קדם. כמה בארוה, אבל חכמה בני קדם היא חכמה שירשו מאברהם.

רעז) דתניא כתיב ויתן אברהם וגו': שואל, מהו את כל אשר לו, שנתן ליצחק. ומשיב, זהו חכמה עלאה, שהיה יודע בשמו הקדוש של הקב"ה. וזהו נשמע ממה שכתוב, את כל אשר לו, דהיינו שהיא שלו שוהו חכמה עלאה כמו שלמדנו באותה הבת שהיה לאברהם ובכל שמה. שה"ס הנוקבא, פ"י חכמה תתאה הנקראת בכל היא נבחת לבתו, בסוד אבא יסד בתא, אבל בחינת אברהם עצמו ושלו, היא חכמה עלאה. כי אברהם ה"ס חסד שעלה לבחינת חכמה. וזהו שנתן ליצחק.

רעח) ולבני הפילגשים וגו' נתן מתנות וגו': שנתן להם דברים ידועים בכתרים התחתונים, ובאיזה מקום השרה אותם, אל ארץ קדם. ומשמע ירשו בני קדם חכמה, (דפרי" דף רכ"ג ע"א)

ותרב חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל

ומָּקַל חֲכַמַת מְצָרִים. מָּאִי הִיא חֲכַמַת שְׁלֹמֹה. א וּמָאִי הִיא חֲכַמַת מְצָרִים. וּמָאִי הִיא חֲכַמַת פֶּל בְּנֵי קֶדֶם. א"ל ת"ח בְּכַמָּה אֶתְר אֻקְמוּהָ בְּהֵוָה שְׁמָא, דְּסִיְהָרָא כַּד אֲתַבְּרָא בִּמְפֻלָּא, כְּתִיב וַתִּרְב. בְּיוֹמֵי דְשְׁלֹמֹה, דְּאֲתַרְבִּיאַת וְאֲתַבְּרַכַת וְקִיַּמָּא בְּאֲשְׁלֻמוּתָא.

רפכ) וְתַנִּינָן, אֶלְף טוּרִין יִמְתַּבְּרַכִּין קָמָה, וְכֻלְהוּ יִנְשִׁיבָא חַד הָוּוּ לְקָמָה. אֶלְף ח נְהָרִין סְגִיָּאִין לָהּ, א) וּבְגַמְיַעָא חָדָא יֵא גַמְעָא לֹוֹן. רפג) ב) יֵב טוּפְרָהָא מְאָחָדָא לְאֶלְף וְשַׁבְעִין עֵיבֵר. ג) יֵדְהָא יֵא אֲחִידָן, טו לְאָרְבַּע טו וְעֶשְׂרִין יֵא אֶלְף עֵיבֵר, לִית דְּנַפִּיק מִנָּה לְסִטְר הָאִי, וְלִית דְּנַפִּיק מִנָּה לְסִטְר אַחְרָא. כ) וְכַמָּה יֵא אֶלְף תְּרִיסִין, כ מְתַאֲחָדִין בְּשַׁעְרָהָא.

חלופי גרסאות

א ומאי היא חכמת כל בני קדם ומאי היא חכמת מצרים. ב מעילא. ג מוסיף דשלמה מלכא. ד דאתרבי את. ה אלן; בין אלן. ו מרברכין; אתרברכן. ז נשיכא (אה"ל). ח נהירין. ט להו. י בגמיעא. יא גמיע. יב טרפהא. יג דהא. יד אחידין. טו לאלף וארבע ועשרים אלף (אה"ל). טז ועשרים אלף (ד"א). יז מוסיף וחמש אלף. יח ל"ג וכמה. יט אלפי. כ מאחדין.

דרך אמת א] בשתייה אחת (ובאכילה אחת אלף הרים הרש"ב) פנחס י"ז א' ור"מ ב. ב) צפורניה ועיין מאמר זה באריכות אחרי מות דף ס'.

הסולם

ותרב חכמת שלמה ולפי שגם האכילה כלולה מחכמה ע"כ אומר, גם בהם מספר אלף. (וכ"ז נתבאר באורך לעיל בראשית א' דף פ' ד"ה ביאור הדברים ע"ש כל המשך ואין להאריך כאן). ומ"ש, וכֵּהוּ נְשִׁיבָא חַד הָוּוּ לְקָמָה וְכֵן, וּבְגַמְיַעָא חָדָא גַמְעָא לֹוֹן, הוּא מְשׁוּם שְׁמִקוּר הַמוֹחִין הַלְלוּ הֵם מֵהָאִי אֹורְחָא דַחְתוּת חוֹטְמָא דַא"א, שְׁנַתְתֵּקֵן לְאֹורְחָא לְמַעַבְר בַּה וְלֹא לְמִיקָם שֵׁם ע"כ מְקוּבְלִים תְּמִיד הַמוֹחִין הַלְלוּ בַחֲפוּזֵן, שְׁלֹא לִיתֵן יַנִּיקָה לְדִינִים (כַּמ"ש זֶה בַסְפָּרִי תַלְמוּד עֶשֶׂר הַסְפִּירוֹת שִׁיעוּר י"ג דף אלף צ"ד ד"ה וזה עש"ה), וְע"כ גַּם הַנוֹקְבָא מְקַבְּלַת בַּחֲפוּזֵן, שׁוֹטְס נְשִׁיבָא חַד הָוּוּ לְקָמָה, אוּ בְּגַמְיַעָא חָדָא גַמְעָא לֹוֹן.

רפג) פּוּפְרָהָא מְאָחָדָא וְכוּ: צִפְרָנְיָה מַחְבְּרוֹת אֶלְף וְשַׁבְעִים עֵבֵר. יֵדִיה אַחוּזוֹת כְּאַרְבַּעָה וְעֶשְׂרִים עֵבֵר, וְאִין יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד זֶה לִימִין, וְאִין יוֹצֵא מִמֶּנָּה לְצַד אַחַר לְשִׁמְאַל, אֲלֵא בְּאַמְצַע, כַּמָּה וְכַמָּה אֲלֵפֵי מְגִינִים נֶאֱחָזִים בְּשַׁעְרוֹתֶיהָ.

פירושו. האצבעות ה"ס חכמה, ויש בהם ע"ס: ג"ר, וז"ת, ופרסא באמצע. הג"ר ה"ס הבשר שבהם, וה"ס פנים, ועליהם נאמר לא תוכל לראות פניו. והצפרנים ה"ס הפרסא שבין הג"ר ובין הז"ת שה"ס אחורים, והז"ת נכללים בפרסא שהיא הצפרנים, ועליהן נאמר וראית את אחוריו. וכבר נתבאר זה באורך לעיל

מאמר

ומכל חכמת מצרים. מהו חכמת שלמה, ומהו חכמת מצרים, ומהו חכמת כל בני קדם. אמר לו, בוא וראה. בכמה מקומות בארנו בשם ההוא של הלכנה, דהיינו הנוקבא. וכשהיא מתברכת מכל הספירות, כתוב, ותרב, שזה נאמר בימיו של שלמה, שהנוקבא נתגדלה ונתברכה ועמדה במילואה. כמ"ש לעיל. רפכ) וְתַנִּינָן אֶלְף טוּרִין וְכוּ: וְלַמְדוֹ, אֶלְף הַרִים מְגִדִּילִים חֲצִיר לַפְנִיָּה, וְכוֹלֵם הֵם בְּלִיעָה אַחַת לַפְנִיָּה, אֶלְף נְהוֹרֹת גְּדוּלִים לָהּ, וּבְכַלִּיעָה אַחַת בּוֹלַעַת אוֹתָם.

ביאור הדברים. כי הזהר מביא כאן סדר גדלות המוחין של הנוקבא שבימי שלמה. ונודע שממוחין דחכמה נמשכים בגדלות הנוקבא רק ו"ק דע"ב ולא ג"ר דע"ב. אמנם אי אפשר להמשיך חצי מדרגה, ומתחילה צריכים להמשיך מדרגה שלמה ג"ר וו"ק דע"ב ואח"כ מניחים הג"ר במקומן בנוקבא, וממשיכים רק הו"ק. שז"ס מצפוח חציר לְבַהֲמָה, דהיינו הג"ר דע"ב, שחצי אור הזה, נשאר למאכל הנוקבא עצמה, המכונה בהמה. וחצי אור הנשאר דהיינו הו"ק דע"ב נמשך לבני אדם שז"ס ועשב לְעַבְדוֹת הָאָדָם. וּג"ר דע"ב הִלְלוּ יֵשׁ בְּהֵן בְּחִינַת אֲכִילָה, שֶׁה"ס חֶלֶק הַחֲסִדִּים שְׁבָהֵם, וִישׁ בְּהֵם בְּחִינַת שְׁתִּיָּה, שֶׁה"ס חֶלֶק הַחֲכָמָה שְׁבָהֵם וְכוֹלּוּלִים זֶה מִזֶּה. וְאֶלְף הַרִים ה"ס אֲכִילָה. וְאֶלְף נְהוֹרוֹת. ה"ס הַשְׁתִּיָּה. וּמִסְפָּר אֶלְף יוֹרָה עַל חֲכָמָה, בְּסוּמָה וְאֲאֵלְפֵן חֲכָמָה, (דפו"י דף רכ"ג ע"א *) דף רכ"ג ע"ב)

רפד) חד ^א עולימא, דאורכיה מרישא דעלמא, לסייפי ^א דעלמא, נפיק בין רגלקא, ^ב בשתיין פולסי זנורא מתלבש, בגווי דא ^ג אתמנא דעל תתאי ^ה מארבע סטרהא. דא ואיהו נער, דאחיד שית מאה ותלת עשר מפתחן ^ה עלאין, מסטרא דאמא, ^ו וכלהו מפתחן עלאין, ^ז בשנא דחרבא דחגיר ^ח בחרציה פליין.

חלופי גרסאות

א עלמא. ב בגווא. ג אתמי (אה"ל). ד ל"ג על. ה מתחות. ו ל"ג איהו. ז אחיד. ח ל"ג מן עלאין עד בשנא. ט ל"ג וכלהו מפתחן עלאין. י דאיהי כשנא דחגירא.
 דרך אמת אן נער א' והוא מטטרון שעליו נאמר חנוך לנער וגו' שהוא נער ומשמש לפני השכינה. בן בשלח ס"ו ע"ב.

הסולם

ותרב חכמת שלמה

מאמר

בששים הכאות של אש הוא מתלבש, שמכריח על ידיהם את החצונים שלא יתאחוזו כרגלי הנוקבא. באפן זה, הוא נתמנה על התחתונים, מארבע הצדדים. זה הוא, נער, שאוחז שש מאות ושלשה עשר מפתחות עליונים מצד אמא. וכל מפתחות העליונים, בלהט החרב החגור במתניו, תלויים.

פירוש, אחר שביאר מדרגת הנוקבא דאצילות, איך שהיתה בימי שלמה, מבאר גם ג' עולמות ב"ע, בכל השיעור שמקבלים אז מהנוקבא, ע"י המלאך מטטרון. ונודע, שהפרסא שמתחת אצילות מעכבת את אור החכמה שלא ירד לב"ע, ועם כל זה מאיר הארת חכמה בב"ע על ידי התלבשות האחורים דנוקבא דאצילות, כי מתוך שהאחורים היא דינים קשים, אין המסך מעכב עליהם שלא יתפשטו לב"ע, וכיון שהם מהנוקבא דאצילות על כן מעבירים עמהם גם הארת חכמה שבהם, לג' העולמות ב"ע. והממונה על כל ההארות שבב"ע הוא מטטרון.

וזה אמרו בשתיין פולסי דנורא מתלבש, דהיינו, כחות הדין מאחורים דנוקבא, אשר בחג"ת נה"י שלה, שכל אחת כלולה מעשר, והם ששים. בגווי דא אתמנא על תתאי מד' סטרהא, שמשפיע לתחתונים המוחין מד' רוחות הנוקבא, חו"ג תו"מ.

וז"ש דא איהו נער דאחיד תרי"ג מפתחן עלאין מספרא דאמא: נער פירושו מטטרון. ויש לו ו"ק מצד אמא שספירותיה בסוד מאות והן שש מאות. ומבחינת המוחין יש לו י"ג שהוא סוד י"ב בקר שבבריאה וחד דכליל לון. וביחד הן תרי"ג. והיינו רק מוחין מאמא, כי אי אפשר שיאירו מוחין דאבא בבריאה, מפני המסך שמתחת האצילות המעכב על אור אבא כנ"ל. מפתחן, פירוש

לעיל (בראשית א' אות קכ"ט בהסולם ע"ש כל ההמשך) ונודע שלעת גדלות יורדת הפרסא ומעלה ומחבר את הכלים דאחורים למדרגתם יחד עם הכלים דפנים. והנה כלים דפנים, שה"ס בשר האצבעות, מרומזים במספר אלף, כי אלף, רומז על חכמה. וכלים דאחורים, שהם ז"ת, שכל אחת כלולה מעשרה, מרומזים במספר ע'. וז"ש טופרהא מאחדא, שהצפרנים, שה"ס הפרסא, מחברות, לאלף, שה"ס הפנים דאצבעות, ושבעין, שה"ס אחורים דאצבעות שהם במספר ע'. ומתחברים שניהם על ידי הצפרנים, למדרגה אחת, למדרגת הפנים.

וזה אמרו, ידהא אחידן לכ"ד אלף עיבר, כי נודע שמספר י"ב רומז על חכמה (כנ"ל בראשית א' דף י"ג במראות הסולם ד"ה והנה). ויש י"ב דז"א, שה"ס י"ב שעות של יום, ויש י"ב דנוקבא שה"ס י"ב שעות של לילה (כנ"ל בראשית א' דף קי"ח ד"ה ועל דא עש"ה) וכשהנוקבא בגדלות בזווג פכ"פ עם ז"א כוללת בעצמה גם י"ב דז"א, ואז י"ב דז"א הם ביד ימין שלה וי"ב שלה עצמה ביד שמאל שלה. וכססיהרא באשלמותא הם בסוד אלפים דהיינו כ"ד אלף עיבר י"ב אלף ביד ימין וי"ב אלף ביד שמאל.

וזה אמרו, כמה וכמה אלף תריסין מתאחדין בשערהא, תריסין ה"ס מלאכים שאינם עולים לקבל ג"ר, אלא נשארים תמיד למטה במקום ג"ר דו"ק, והם שומרים על המוחין, שלא יגיע מהם אל החצונים. (ועי' לעיל בראשית ב' אות צ"ג בהסולם). והם נאחזים בשערות הנוקבא. שה"ס דינים.

רפד) חד עולימא דאורכיה וכו': נער אחד שארכו מראש העולם עד סופו, דהיינו מטטרון, שקומתו כולל מראש הבריאה עד סוף העשיה. יוצא בין רגלין, דהיינו מנה"י הנוקבא, (דפריי דף רכ"ג ע"ב)

רפה) **ההוא נער, קרון ליה חנוך בן ירד, באינון ברייתי, דכתיב** ^א **חנוך** **לנער על פי דרכו. ואי תימא מתניתין היא, ולא ברייתא, במתניתא דילן** **«אוקימנא מילי, והא אתמר, וכלא ב מלתא ב חדא ז אסתפלוג. ^א תחותיה** **תטלל חיות ברא, ה דתניא, כמה דישראל קדישא עלאה, אקרי בן לאמיה,** **דכתיב ^ב כי בן הייתי לאבי רך ויחיד רף לפניי אמי, וכתיב ^ג בני בכורי** **ישראל, הכי נמי לתתא, דא אקרי נער לאמיה, ^ד דכתיב ^ה כי נער ישראל** **ואוהבהו, ובכמה גוונין אקרי בן ירד, והא אוקימנא. אבל ת"ח בן ירד ממש,** **דתנין, עשר ירדות ירדה שכינה לארעא, וכלהו אוקמוה חבריאי ואתמר.** **ותחות האי, כמה חיותא קיימין, דאקרון ^ו חיות ברא ממש.**

חלופי גרסאות

א ליג אוקימנא מילי. ב מלה. ג חד. ד אשתכללו. ה דתיח; תיח (אהיל). ו דאחרא. ז ליג מן דכתיב עד הכי. ח ליג נמי. ט ליג מן דכתיב עד ובכמה. י והא אחמר. יא מוסף חיות ברא חיות (אהיל).

מסורת הזהר

א (משלי כ"ב) ב"א שמ"ז צ"ב. ב (שם ד') ח"ב צח. ג (שמות ד') לך קמ"ד צ"ד. ד (הושע י"א) ח"ב יא: מנ. רטז. רעח. ח"ג רעז.

דרך אמת אן תחת מטטרוין יש עולמות מלאכים שהם חיות השדה והיינו חיות ברא לשון חזן ור"ל שהם חזן לאצילות בעולם היצירה וזה מטטרוין שר על כלם למטה להנהיגם ברצונו לכל צד ע"י רשות הקב"ה ממלעה.

ותרב חכמה שלמה

בן ירד נאמר לשבחו, כי הירידה גרם לו למוחין פנימיים, והא אתמר. וכבר נתבאר ענין זה. ואיך צורך לבארו כאן. וכ"ל מלתא חדא אסתכלו. והן במשנה והן בכרייתא הסתכלו בדבר אחד, דהיינו בכחינת ירידה שלו, אלא בכרייתא עוד לא היה הירידה גורם למוחין, אלא לירידה ממש. אבל במשנה, כבר נתקנה הירידה ונעשתה גורם למוחין.

תחותיה תטלל חיות ברא וכו': תחתיו, דהיינו בצלו, יחוסו כל חיות השדה, דהיינו מלאכים שביצירה, שלמדנו, כמו שישראל הקדוש העליון, דהיינו ז"א, נקרא בן לאמו שהיא בינה שכתוב, כי בן הייתי לאבי רך ויחיד לפניי אמי, וכתוב, בני בכורי ישראל. שזה סוכב על ז"א. כן גם למטה, מאצילות, זה, מטטרוין, נקרא נער לאמו, שהיא הנוקבא, שכתוב כי נער ישראל ואוהבהו שזה סוכב על מטטרוין, ובכמה אפנים נקרא בן ירד, דהיינו פעם לגנאי פעם לשבח, וכבר בארנו, כנ"ל בהפרש בין פנימיות מטטרוין לחיצוניות מטטרוין, אבל בוא וראה כאן המדובר הוא בבן ירד ממש, דהיינו בחיצוניות מטטרוין שירידתו הוא לגנאי, שעוד אינו גורם למוחין כנ"ל, כי למדנו עשר ירדות ירדה שכינה לארץ וכולן העמידו החברים, ונתבאר, ותחת זה, דהיינו תחת חיצוניות מטטרוין, עומדים כמה חיות, דהיינו מלאכים שביצירה, הנקראים חיות השדה ממש.

תחת

הסולם

מאמר

פירושו, לפתוח הארת החכמה. וז"ש, וכ"הו מפתחן עלאין בשננא דחריבא דחגור בחרציה תליין, נשמר בזה, שלא יוקשה, הרי אין הארת החכמה יכולה לעבור מפרסא דאצילות ולמטה, ואיך אוחו אלו תרי"ג מפתחן כבי"ע, שהם המשכות מחכמה כנ"ל, ועל זה משמענו שכל המפתחות הללו תלויים בלהט החרב וכו'. כלומר שהם תלויים באחורים דנוקבא דאצילות, שהם דינים קשים, והפרסא אינה מעכבת עליהם כנ"ל, ויכולים להתפשט לכי"ע, והם ממשכים עמהם הארת החכמה מן הנוקבא כנ"ל.

רפה) **ההוא נער קרון וכו': נער ההוא,** **קוראים לו בכרייתא חנוך בן ירד. שכתוב,** **חנוך לנער על פי דרכו. ואם תאמר, משנה** **הוא ולא ברייתא. במשנה שלנו העמדנו** **הדברים וזה נתבאר. וכולם בדבר אחד** **הסתכלו.**

פירושו. משנה וברייתא ה"ס פנימיות וחיצוניות, כי ברייתא הוא חיצונית המשנה כמ"ש פוק תנא לברא. וז"ש **ההוא נער** **קרון ליה חנוך בן ירד בכרייתא, כלומר** **מבחינת חיצוניות דהיינו מבחי' ו"ק נקרא** **מטטרוין, חנוך בן ירד, כי ירד, הוא לשון** **ירידה וחיצוניות. ומקשה ואי תימא מתניתין** **היא, הלא גם מבחינת פנימיות, נקרא מטטרוין** **חנוך בן ירד. ומתרץ במתניתא דילן אוקימנא** **מילי, כלומר בפנימיות העמדנו הדברים, אשר** **(דפריי דף רכ"ג ע"ב)**

(רפו) תחות אינון חיותא, מתאחזון ^א שְׁעָרָה דְסִיְהָרָא, דְאָקְרוּן ^ב כְּכִיָא דְשָׂרְבִיטָא, דְשָׂרְבִיט מְמַשׁ, ^ג בְּמָאֲרִי דְדַמְדִין, מְאֲרִי דְמִתְקֵלָא, מְאֲרִי דְקִשְׁוִי, מְאֲרִי דְחוּצְפָא. וְכִלְהוּ אָקְרוּן ^ה מְאֲרִי ^ד דְאָרְגוּוֹנָא, יְדָהָא וְרַגְלָהָא אָחִידִין וְבָהֲאִי, וְכַפְרִיָה ^ו תְּקִיפָא דְאָחִיד עַל טְרַפְיָה, וְעִיד כְּתִיב ^ז וְטָרַף וְאִין מְצִיל.

מסורת זהה

(א) (מיכה ה').

חלופי גרסאות

א דשרביטא. ב שער דמדון. ג דמארין; דמרין (אה"ל).
ד דחצפא; דחצפא. ה שער. ו האי (אה"ל). ז אריא.
ח קדישא; מוסיף קדישא תקיפא.

דרך אמת א] עולמות המתפשטים מהשכינה שהיא סוד הלבנה אוי ממנה מתאחזים מלאכים חיות השרה לאין מספר והיא נקראת כוכבא דשרביט כשרביטא שמתפשטים ענפיו לכל צד אף כן מתפשטים ממנה כמה מיני מלאכים. ב] תקונים קמ"ג. ג] ר"ל בעלי חסדים שהם במדרגה העליונה על כל הממונים מארי דמתקלא שהם בעלי משקל שקול מדין וחסד ומארי דקשיו הם בעלי דין הקשה וכן מארי דחצפא הם בעלי הקוצרים שדה תפוחים שהם מצד דין הרפה שכינה תחתונה ולפי שהם כלולים מכל אלו אמר וכלהו אקרין וכו'. ד] בעלי ארגמן שכלול מגוונים הרבה ר"ל מבחינות רבות.

מאמר

הסולם

ותרב חכמת שלמה

רפון תחות אינון חיותא וכו': תחת אלו החיות, מתאחזים שערות הלבנה, שהיא הנוקבא, הנקראות כוכבי שבת, שבת ממש, כלומר שהם בחינת שבת לדון בהם את העולם, ומתחלקים לבעלי דין, לבעלי משקל, לבעלי דין קשה, ולבעלי חוצפה, וכולם נקראים בעלי שער, ידיה ורגליה אוחזים בזה, כאריה גבור אוחו בטרפו. ועל זה כתוב, וטרף ואין מציל. ביאור הדברים. כוכבא דשרביט, ה"ס מסך דמלכות דמדת הדין, המכונה מנעולא, וה"ס שער הסתום, (כנ"ל בהקס"ז דף מ"ו ד"ה חד תרעא ע"ש כל ההמשך) שאינו נפתח עד לגמר התקון. ועליו אמר שמואל נהירין לי שבילי דרקיעא כשבילי דנהרדעא בר מהאי ככבא דשביט, (ברכות נח:), דהיינו ככבא דשרביט, שבכאן.

ונודע שב' הקוין ימין ושמאל, המה במחלוקת שכל אחד רוצה לבטל הארת חבירו וע"כ אינם יכולים להאיר עד שיוצא קו אמצעי על מסך דחירק, המכריע ועושה שלום ביניהם. ומסך זה מחויב להיות תחילה ממת דהדין שבסוד מנעולא, שאז נתמעט קו השמאל מג"ר והוא נכנע אל הימין ומתיחד עמו. כמ"ש זה באורך לעיל (פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר ע"ש כל ההמשך) וז"ש ידהא ורגלהא אחידין בהאי כאריה תקיפא דאחיד על טרפיה, ב' הקוין שמחזה ולמעלה מכונים ידים, וב' הקוין שמחזה ולמעלה מכונים רגלים, והם נאחזים להאיר בשלמות, רק על ידי מסך דחירק המקובל ממת הדין שבאלו השערות שהוא סוד מנעולא, ומשום שעל ידי מסך מדין הקשה הזה מתמעט קו השמאל מג"ר שלו כנ"ל, ע"כ

מכונה

וזהו אמרו, תחות אינון חיותא מתאחזין שְׁעָרָה דְסִיְהָרָא דְאָקְרוּן כְּכִיָא דְשָׂרְבִיטָא כְּלוּמַר, לֹא סַתֵּם שְׁעוֹת הַנוֹקְבָא, שֶׁהֵמָּה מִמּוֹתְקִים בְּבִינָה, בְּסוּד מִפְתַּחַא, וְעֵלֵיהֶם אוֹמַר לְעִיל, כִּמְהָ אֵלֶף תְּרִיסִין מִתְאֲחִידִין בְּשְׁעָרָה, אֵלֹא אוֹתָן הַשְּׁעוֹת הַמְּכֻנִּים כּוֹכְבֵי דְשָׂרְבִיט, דֵּהֵיִינוּ מִבְּחִינַת הַמְּלָכוֹת דְּמַדַּת הַדִּין, שֶׁהֵם נִמְצָאִים רַק בְּיַעַצ תַּחַת חַיּוֹת בְּרָא. וְזֶה שְׂמֵדִיִּיק דְּשָׂרְבִיט מְמַשׁ, כְּלוּמַר שְׁבָהֶם עֲצֵם צוּרַת הַמְּלָכוֹת דְּמַלְכוּת דְּמַדַּת הַדִּין, הַמְּכֻנִּה שְׂבֵט. וְזִ"ש, מְאֲרִי דְּמַדִּין מְאֲרִי דְּמִתְקֵלָא שֵׁישׁ בְּהֵם ב' בְּחִינּוֹת, א' כְּשֶׁהִמְסָךְ הוּא בְּמִקּוּמָה בְּמִקּוּם הַמְּלָכוֹת, וְאוֹ נִקְרָאִים הַשְּׁעוֹת, מְאֲרִי דְּמַדִּין. ב' כְּשֶׁהִמְסָךְ הוּא עוֹלָה בְּצוּרָתוֹ וּמִתְיַשֵּׁב בְּמִקּוּם בִּינָה, וְחוּצָה שֵׁם אֵת הַמְּדֻרְגָה לְב' (דפו"י דף רכ"ג ע"ב)

צא

ויחי

רפז) ^אטופרָהָא: פֿל אינון דַאָדְפֿרין חוֹבֵי בְּנֵי נֶשָׂא, וְכַתְבִּין ^א וְרִשְׁמִין חוֹבֵייהוּ, בְּתַקִּיפוּ דְדִינָא קֶשְׁיָא, וְע"ד פְּתִיב ^א חֲטָאת יְהוּדָה פְּתוּבָה בְּעֵט בְּרִזְל בְּצַפּוֹרִין שְׁמִיר. ^ב מהו שְׁמִיר. ^ג הווא דְרִשְׁשִׁים ^ד וְנָקִיב אַבְנָא, ^ה וּפְסִיק לָהּ לְכָל סְטָרָא.

רפח) זוהָמָא וְטוּפְרָהָא: פֿל אינון דְלָא מְתוּדְבָקִין בְּגוּפָא דְמַלְפָא, וְיִנְקִין מִסְטָרָא דְמִסְאָבוּתָא, פֿד וְשָׂאֲרֵי סִיְהָרָא ^ה בְּפִגְמִימוּ.

רפט) וּבְגִין דְשְׁלֵמָה מְלָפָא יְרְתָא לְסִיְהָרָא ^ה בְּשְׁלִימוּתָא, בְּעֵי לִירְתָא לָהּ

מסורת זוהר (א) (ירמיה י"ז).
א וחחמי. ב מהוא שמיר אלא דרשי"ם אותיות רשי"ם שמיר. ג דנקיב ולי"ג דרשים (אה"ל). ד ל"ג ונקיב. ה ועמיק. ו דטופרא. ז שר. ח בפגימותא; ט בפגימותיה. י באשלומותא בשלומותא. י ליה.
דרך אמת אן צפרניה והם שלוחי דין הקשה.

הסולם

וחרב חכמה שלמה

מאמר

בצפרנים, וכיון שנגלתה מדת הדין הזו אז נענשים קשה. וז"ש וע"ד כתיב, חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר. כי הנקודה דמנעולא הכלולה וגנוזה בצפורן נקרא עט ברזל. ונקודה דמפתחא, הגלויה בצפורן ושולטת בעת שישראל זכאים, היא נקראת צפורן שמיר. וחטאת יהודה, דהיינו אם חוטאים, נגלו עליהם ב' הנקודות, ונמצאים החטאים כתובים הן בעט ברזל והן בצפורן שמיר, ואז כיון שנגלה גם נקודה דמנעולא עליהם, תכף נענשים. אמנם בעושים רצונו, כתוב, והבית בהבנותו וגו' כ"י כ"י ברזל לא נשמע בהבנותו. בגין דשמיר בוע כ"א, (כ"ל פרשת נח אות שכו"ז ע"ש בהסולם) וכלי ברזל, שה"ס מנעולא, לא נשמע כי נגנוה. וז"ש מהו שמיר, הווא דרשים ונקיב אבנא, דהיינו שרושם ונוקב את יציאת הקטנות של המדרגות, המכונות אבנים ופסיק לה כ"ל פטרא, דהיינו שנותן צורתה מכל צד בעת יציאת גדלות המדרגות, (כמ"ש שם פרשת נח אות שכו"ז בסולם ד"ה ומקבות) ואין להכפיל דברים.

מכונה זה בשם טרף, כי המסך דחירק טורף הג"ר דקו שמאל, וע"כ מדמהו כאריה תקיפא דאחיד ע"ל טרפיה, וז"ש וע"ל דא כתיב וטרף ואין מציל. כי בעת שמסך מדין הקשה הזה עולה למ"ן לקו אמצעי, אז וטרף את קו השמאל מג"ר שלו ואין מציי"ל, וע"כ מתיחדים תכף ב' הקוים זה בזה המכונים ידים וכן מתיחדים ב' הקוים המכונים רגלים, ואז מאירים בכל השלימות האפשרי, שבתוך שתא אלפי שני.
רפז) טופרהא כ"ל אינון וכו': צפרניה, הן כל אלו המזכירים עונות בני אדם וכותבים ורושמים עונותיהם בתוקף דין הקשה. ועל זה כתוב, חטאת יהודה כתובה בעט ברזל בצפורן שמיר. מהו שמיר. ומשיב, אותו שרושם ונוקב האבן וחוצב אותה מכל הצדדים.

פירוש. צפרנים ה"ס הפרסא שנעשתה באמצע המדרגה, מחמת עלית המלכות לבינה דאותה מדרגה, ונמצא ב' כחות כלולים בפרסא, א' מבחי' המלכות שעלתה שהיא מדת הדין הקשה, כנ"ל. וא' מבחינת הבינה שקבלה צורת המלכות מחמת עליתה אליה. ואלו ב' כחות ה"ס מנעולא ומפתחא, דהיינו ב' נקודות שנתקנו בנוקבא. שעליהם נאמר, אם זכי הא טוב, שמדת הדין נגנוה, שהיא מנעולא, ושולטת רק מדת הרחמים. שהיא מפתחא. ואם לא זכי, דהיינו שממשיך אורות ממעלה למטה הא רע, אז מתגלה עליו מדת הדין הגנוזה שה"ס מנעולא, ואורותיו מסתלקים. וז"ש, טופרהא, כ"ל אינון דאדכרין חובי וכו' בתקיפו דדינא קשיא. שאם לא זכי מתגלה תוקף מדת הדין אשר נגנוה

רפט) ובגין דשְׁלֵמָה מְלָפָא וכו': ומשום ששלמה המלך ירש את הלכנה במלואה, דהיינו הנוקבא כגדלותה, הוא צריך לרשת אותה בעת

(דפו"י דף רכ"ג ע"ב)

בפגימותא, וע"ד אשפתל א למידע, בדעתא דרוחין ושדין, למירת סיהרא
בכל סטרא.

רצ) וכימוי דשלמה מלכא, בכלא באתנהיר סיהרא, הה"ד א ותרב
חכמת שלמה, ותרב דייקא. מחכמת כל בני קדם, רזא עלאה הוא, כמה דכתיב,
ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדם וגו'. ואלין אקרון בני קדם, דכלהו
לא אתקיימו, בר מהאי דכלילא דכר ונוקבא, דדאקרי הדר, דכתיב וימלוך
תחתי הדר וגו'.

רצא) ותאנא, דדאע"ג דאתקיימת, לא אתנהירת באשלמותא, עד
דאתא שלמה, דאתחזי לקבלהא, כמה דאוקיימא, דבג"כ אמיה בת
שבע הות.

מסורת הזוהר

א) לעיל דף פ"ה צ"ב. ב) (בראשית ל"ו) וישלח ע' צ"ב. א ברעותא וליג למידע ברעותא; בידעיתא; למנדע ברעותא
(אה"ל). ב אתנהירת. ג ליג וגו'. ד ליג מן דאקרי עד
(שם) ח"ג קמב. רצב.
ותאנא. ה ליג וגו' (אה"ל). ו ות"ח (אה"ל). ז אע"ג. ח דאתקיימא; דאתנהירת [דאנהירת] סיהרא. ט אנהירת (אה"ל).
י לקבלה.

חלופי גרסאות

ותרב חכמת שלמה

שום מציאות לקבל המוחין דגדלות, וכבר
נתבאר זה לעיל (כ"א דף ז' ר"ה וכבר ע"ש)
ונתבאר לעיל. שבעת מיעוט הנוקבא יוצאים
ונבראים ממנה קליפות ושדים ורוחות (בראשית
א' דף צ"ה אות צ"ח עד אות ק"ג ובהסולם שם)
ו"ש, וע"ד אשתדל למידע ברעותא דרוחין
ושדין וכו', כי הם נמשכים ויוצאים ממוחין
דקטנות דנוקבא.

רצ) וכימוי דשלמה מלכא וכו': וכימוי
של שלמה המלך, האירה הלבנה מכל
המדרגות, זהו שכתוב, ותרב חכמת שלמה,
ותרב, הוא בדיוק, שירה, שנתרבה חכמתו,
מחכמת כל בני קדם, שנכללה או בנוקבא, וכן
מחכמת מצרים שנכללה בה, וחכמת בני קדם, הוא
סוד עליון, כמ"ש ואלה המלכים אשר מלכו
בארץ אדם, והם נקראים בני קדם, שכולם
לא נתקיימו, חוץ מזה שהיה כלול דכר
ונוקבא, שהוא נקרא הדר, שכתוב בו ושם
אשתו וגו'. אבל במלכים הקודמים לא נזכרה נקבה.
ביאור הדברים הוא להלן.

רצא) ותאנא דאע"ג וכו': ולמדנו, אע"פ
שהנוקבא נתקיימה, ע"י מלך הדר, מכל
מקום, לא האירה בשלמות עד שבא שלמה,
שהיה ראוי לה, כמו שביארנו, שמשום זה
היתה אמו בת שבע. כלומר, שהנוקבא הנקראת
בגדלותה בת שבע, על שם שכלולה מכל חגיגת
נהי"מ דז"א, היתה האם שלו, וע"כ הוא ראוי
לרשת אותה בימי מילואה.

ומכל

הסולם

מאמר

בעת מיעוטה, וע"כ השתדל לדעת, ברעת
הרוחות והשדים כדי לרשת את הלבנה דהיינו
הנוקבא בכל הבחינות.
פירוש. כי מוחין דקטנות הם הגורמים
למוחין דגדלות. כי בעת עלית המלכות
לבינה דאמא. ואמא חזרה למוחין דו"ק בלי
ראש, מחמת נפילת בינה ותו"מ ממנה לזו"ן,
הנה אז מקבלת זו"ן מוחין דקטנות מאמא,
ועל ידי התלבשות בינה ותו"מ דאמא בהם.
וכן בינה ותו"מ דזו"ן יורדים לנשמות בני
אדם, והנשמות מקבלין מוחין דקטנות מזו"ן.
וזה נעשה גורם שיקבלו גם כן מוחין
דגדלות, כי אח"כ לעת גדלות דאמא, בעת
שאמא מחזרת למדרגתה את בינה ותו"מ
שנפלו ממנה לזו"ן, הרי גם זו"ן עולים
עם בינה ותו"מ הללו לאמא, ומקבלים ממנה
את המוחין דגדלות, ואח"כ מחזירים גם
זו"ן את הבינה ותו"מ שלהם שנפלו לנשמות
בני אדם, וגם הנשמות עולים עמהם ומקבלים
מוחין דגדלות מזו"ן, והנך רואה, אם לא
היה התחתון מקבל את הקטנות דעליון,
דהיינו הבינה ותו"מ דעליון, אז לא היה
מציאות שיוכל לקבל את המוחין דגדלות
מעליון, וז"ש ובגין דשלמה מלכא ירתא
לסיהרא בשלימותא, דהיינו המוחין דגדלות
שלה, בעי לירתא לה בפגימותא, הוא צריך
לקבל המוחין דקטנות שלה, שאז היא
במיעוטה, כי אם לא יקבל הקטנות ממנה,
דהיינו בינה ותו"מ הנופלים, לא היה לו
(דפו"י דף רכ"ג ע"ב)

רצב) ומכל חכמת מצרים: דא חכמה תתא, דאקרי שפחה דבתר ריחיא, וכלא אתפלילת האי חכמה דשלמה, חכמת בני קדם, וחכמת מצרים. א"ר אבא, בריה דרמנא, דשאילנא קמך מלה דא, "דקא בכל בנהי מילי זכנא. אמר ר"ש, מלין אלין, קא אוקימנא לון, וקא אתמרו.

רצג) תאנא, "מה יתרון לאדם בכל עמלו, יכול אף עמלה דאורייתא, ת"ל שיעמול תחת השמש. שאני עמלה דאורייתא, דלעילא מן השמשא הוא. רבי חייא אמר, "אף עמלה דאורייתא, דאיהו עמל בגיניהון דבני נשא, או בגין יקרא דיליה, האי תחת השמש פתיב, דקא לא סליק ולעילא. תנא אמר ר' אלעזר, אפילו אי ב"נ קיים אלף שנין, ההוא יומא דאסתלק מעלמא, דמי ליה פאילו לא אתקיים יבר יומא חד.

רצד) וישכבתי עם אבותי, ופאה חולקהון דאבהתא, דקב"ה עביד לון רתיבא קדישא לעילא, ואתרעי בהו, לאתעטרא עמהון, הה"ד "רק באבותיך חשק ה' וגו'. א"ר "אלעזר, יעקב הוה ידע, דקא עטורא דיליה באבהתיה הוא,

חלופי גרסאות

א ליג דהא (אה"ל). ב מלה; ג מלה דא. ג מוסיף השמש כתיב. ד שמיא. ה אוף. ו לעיל. ז ליג בר.

מסורת זוהר

א לעיל דף פ"ה צ"א. ב ח"א רכה: ח"ב קמא: ג לעיל דף מ' צ"ב.

ותרכ חכמת שלמה

שפחה שלאחר הרחים. חכמה ג' היא חכמה שלמה, דהיינו חכמה תתאה שה"ס חכמה המאירה בנוקבא פכ"פ בעת גדלותה, שכל ג' החכמות מאירים בה אז ביחד, ואז היא מוציאה, חכמת בני קדם וחכמת מצרים, מן הקליפות, והוא מתרבה מהן מאד, ועל זה כתוב ותרכ חכמת שלמה מחכמת כל בני קדם ומכל חכמת מצרים. דהיינו שנתרבה חכמתה מהם.

רצג) תאנא, מה יתרון לאדם בכל עמלו: אפשר לומר, שגם עמלה של תורה כן, תלמוד לומר, שיעמול תחת השמש, ומשונה עמלה של תורה שהוא למעלה מן השמש. שהיא מעליונים. רבי חייא אמר, אף עמלה של תורה כן, שנאמר עליה מן יתרון וגו', כאם הוא עומל בתורה בשביל בני אדם, או בשביל כבוד עצמו. כי על זה כתוב, תחת השמש, כי תורה זו אינה עולה למעלה. למדנו, א"ר אלעזר, אפילו אם אדם יחיה אלף שנים, ביום שנסתלק מן העולם, ידמה לו כאילו לא חי אלא יום אחד.

רצד) וישכבתי עם אבותי: אשרי חלקם של האבות, שהקב"ה עשה אותם מרכבה קדושה, וחפץ בהם להתעטר עמהם, זהו שכתוב, רק באבותיך חשק ה' וגו'.

א"ר אלעזר, יעקב וכו': א"ר, יעקב היה יודע, כי העיטור שלו הוא באבותיו,

כי

הסולם

מאמר

רצב) ומכל חכמת מצרים: זה הוא חכמה תתאה, הנקראת שפחה שלאחר הריחים. ומהכל נכללה חכמה זו דשלמה, מחכמת בני קדם, ומחכמת מצרים. אמר ר' אבא ברוך הרחמן, ששאלתי ממך דבר זה, כי בגלל זה זכיתי בכל אלו הדברים. א"ר ש דברים אלו העמדתי אותם וכבר בארנו אותם.

ביאור הדברים. ג' חכמות הן באצילות. א) חכמה פתימאה דא"א, שה"ס חכמה דע"ס דאור ישר. שאחר שבירת הכלים בעולם התקון, נסתמה חכמה זו לגמרי ואינה מאירה עוד באצילות. וממה שנפלה מחכמה זו בעת שבירת הכלים, ה"ס חכמת בני קדם. וז"ש מחכמת כל בני קדם רזא עלאה הוא, כמה דכתיב ואלה המלכים וגו'. כי מלוכתם ומיתתם של אלו ז' המלכים ה"ס שבירת הכלים (כמ"ש בזהר נשא דף קכ"ח). חכמה ב' ה"ס בינה שיצאה מראש דא"א, וחזרה אליו, ונעשתה לחכמה. והיא נקראת חכמה עלאה, ואע"פ שכל החכמה שבעולמות ממנה באה, מ"מ היא עצמה אינה מאירה אלא חסדים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא. ומה שנפל מחכמה זו לקליפות היא חכמת מצרים. וז"ש ומכל חכמת מצרים דא חכמה תתאה, דהיינו מה שנפלה מחכמה עלאה לקליפות לכתרין תאין. והיא נקראת

(דפו"י דף רכ"ג ע"ב *) דף רכ"ד ע"א

דְּהָא עֲטוּרָא דְאַבְהֶזְנָה עֲמִיהּ הוּא, וְהוּא עֲמֶהוּן. וְעַל דָּא בְּאַתְוֹן גְּלִיפִין תְּנִינָן, 14 שְׁתַּלְת קְשָׁרִין, « תְּרִין קְשָׁרִין חַד מְהַאי סְטָרָא, בְּחַד גְּמַהַאי סְטָרָא, וְחַד יְדִכְלִיל לֹון. וְדָא הוּא דְתְנִינָן, « וְהַבְּרִיחַ הַתִּיכּוֹן בְּתוֹךְ הַקְּרָשִׁים מְבָרִיחַ מִן הַקְּצָה אֶל הַקְּצָה, « וְהַהוּא קְשָׁרָא יְדִבְאָמְצַעִיתָא, אַחֲדִי לְהַאי סְטָרָא, וְלְהַאי סְטָרָא. וְעַל יְהַאי פְּתִיב, וְשִׁכְבְּתִי עִם אַבּוּתִי « וְדָאִי.

רצה) « וְשִׁכְבְּתִי עִם אַבּוּתִי יוֹגוּ, רַבִּי יְהוּדָה פָּתַח וְאָמַר, « הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ וְהַעֲוָרִים הִבִּיטוּ לְרָאוֹת. הַחֲרָשִׁים שָׁמְעוּ, אֲלֵיךְ בְּנֵי גִישָׁא, דְלֹא צִיִּיתִין לְמַלּוּלֵי אוּרִייתָא, וְלֹא פְקַחִין אוּדְנִייהוּ, לְמִשְׁמַע לְפִקּוּדֵי דְמֵאֲרִיהוּן. וְהַעֲוָרִים: דְלֹא מִסְתַּפְּלִין לְמַנְדַּע עַל מָה אֵינּוֹן קְיָיִמִין, דְּהָא בְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא פְּרוּזָא נְפִיק וְקָרִי, וְלִית מֵאֵן דִּישְׁגַּח.

רצו) דְתְנִינָא, אֵינּוֹן יוֹמִין דְּבִינָא בְּד « אֲתַבְּרִי, בְּהַהוּא יוֹמָא דְנִפְק לְעֵלְמָא, כְּלָהוּ קְיָיִמִין בְּקִיּוּמֵיהוּ, וְאֲזֵלִין וְטָאֲסִין בְּעֵלְמָא, נְחִתִּין בְּוֹאֲזֶהֶן לְבִינָא, כֹּל יוֹמָא וְיוֹמָא בְּלַחֲדוּדִי, וְכֹד הַהוּא יוֹמָא אֲתִי, יְוֹאֲזֶהֶר לִיָּה, וְכֹר נָשׁ עָבִיד בְּהַהוּא יוֹמָא, יְחֻבָּא יוֹמֵי מְאָרִיָּה, הַהוּא יוֹמָא סְלִיק « בְּכַסְפוּפָא, וְאַסְהִיד סְהֻדוּתָא, וְקָאִים בְּלַחֲדוּדִי לְכֹר.

חלופי גרסאות

א ליג תרין קשרין חד. ב ליג חדר. ג ומהאי ד כליל. ה והוא. ו די באמצעיתא. ז דא. ח דיקא (אה"ל). ט ליג

מן ושכבתי עד רבי (אה"ל). י ליג וגו'. יא אתבריא. יב ואודהן. יג ואודהר. יד חובה (ד"א). טו קמיה.

מסורת הזהר

א) (שמות כ"ו) הקסח"ז י"ג צ"א. ב) (ישעיה מ"ב).

דרך אמת א] כבושת.

ושכבתי עם אבותי

היה עמהם, לא היו האבות מאירים, כי אינם יכולים להאיר אלא על ידי קו אמצעי. וזהו שמסיים ושכבתי עם אבותי ודאי, כי הם צריכים לו והוא צריך להם, כמבואר.

רצה) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח ואמר, החרשים שמעו והעורים הביטו וגו'. החרשים שמעו, אלו הם בני אדם שאינם מקשיבים לדברי תורה, ואינם פותחים אזניהם לשמוע למצות אדונם. והעורים, הם, שאינם מסתכלים לדעת על מה הם חיים, כי בכל יום ויום יוצא כרוז, וקורא, ואין מי שישגיח עליו.

רצו) דתניא אינון יומין וכו': שלמדנו, אלו הימים של האדם משעה שנברא, הנה באותו יום שיצא לעולם, נמצאים כבר כולם בקיומם, שהם הארות ממשיות, שמהן נמשכים ימין של האדם, והולכים ומשוטטים בעולם, יורדים ומזהירים את האדם, כל יום ויום בפני עצמו. וכאשר הידם בא ומזהיר את האדם, והאדם עושה ביום ההוא עבירה לפני אדונו, יום ההוא עולה בכושה ומעיד עדות עליו, והוא עומד בחוץ בלכרו.

ותאנא

הסולם

מאמר

כי עיטורם של האבות היא עמו, והוא עמהם. ועל זה באותיות חקוקות למדנו, אשר ש יש בה שלשה קשרים, שני קשרים הם, אחד מצד זה ואחד מצד זה, והיינו מימין ומשמאל, וקשר אחד שכולל אותם, והיינו האמצעי. וזהו שלמדנו, והבריה התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה, כי קשר ההוא שבאמצע אוחז צד זה הימין וצד זה השמאל, ועל זה כתוב, ושכבתי עם אבותי. ושכבתי עם אבותי ודאי.

פירוש, כי קו ימין ה"ס אברהם. וקו שמאל ה"ס יצחק. וקו אמצעי ה"ס יעקב. וה"ס ג' ראשים שבש, ונודע שבי' הקוין ימין ושמאל אינם יכולים להאיר אלא בכח קו אמצעי המכריע ביניהם ומיחדם. וכן קו אמצעי שה"ס ז"א, אין לו מוחין מעצמו, אלא בשיעור שמכריע וגורם הארה השלמה לימין ולשמאל, כסוד תלת נפקי מחד חד בתלת קיימא, כנ"ל (בראשית א' דף רפ"ז ד"ה תלת ע"ש) וז"ש, דהא עטורא די'ליה באבהתיה היא, שהמוחין של יעקב הם באבות. כי משום שמכריע ביניהם הוא מקבל מהם מוחין כנ"ל. והוא עמדהו, שלולא

(דפרי" דף רכ"ד ע"א)

רצו) ותאנא, בְּתֵר דְקָאִים בְּלַחֲדוּדֵי, יְתִיב, עַד דְּבֵר נָשׁ עֶבֶד מְנִיָּה
 תְּשׁוּבָה. זְכָה, סָב הֵהוּא יוֹמָא לְאַתְרֵיהּ. לֹא זְכָה, הֵהוּא יוֹמָא נְחִית, וְאַשְׁתַּפֵּחַ
 בְּהֵהוּא ׀ רֹחָא ׀ דְּלִבְר, וְתָב לְבִיתֵיהּ, וְאַתְפַּקֵּן ׀ בְּדִיּוּקְנֵיהּ דְּהֵהוּא בְּר נָשׁ
 יִמְשָׁ, בְּגִין לְאַבְאָשָׁא לֵיהּ, וְדִיִּיר עֲמִיהּ בְּבִיתָא. וְאִית ׀ דְּדִיּוּרָא לְטָב וְאִי
 הוּא זְכָי. וְאִי לֹאו, דִּיּוּרֵיהּ עֲמִיהּ לְבִישׁ.

רצח) בֵּין בְּרַ וּבֵין בְּרַ, אֲתַפְקֵדֵן אֵינּוֹן יוֹמִין ׀ וְחֲסָרִים, וְלֹא עֲאֻלִּין
 בְּמִנְיָנָא דְאֵינּוֹן דְּאַשְׁתַּמְאָרוּ. וְוִי לְהֵהוּא בְּר נָשׁ, דְּגָרַע יוֹמוֹי קָמִי מְלָפָא קְדִישָׁא,
 וְלֹא שְׁבִיק לְעֵילָא יוֹמִין, לְאַתְעֲטָרָא בְּהוּ בְּהֵהוּא עֲלָמָא, וְלְאַתְקַרְבָּא בְּהַדְדֵיהוּ
 קָמִי מְלָפָא קְדִישָׁא.

רצט) ת"ח, כְּד קָרִיבוּ אֵינּוֹן יוֹמִין קָמִי מְלָפָא קְדִישָׁא, אִי הוּא ׀ וּפְאָה,
 יֵהֵא, בְּר נָשׁ ׀ דְּנַפִּיק מְעֲלָמָא, סְלִיק וְעֵאל בְּאֵינּוֹן יוֹמִין, וְאֵינּוֹן
 לְבוּשֵׁי יְקָר, דְּמִתְלַבְּשָׁא בֵּיהּ נִשְׁמַתִּיהּ. וְאֵינּוֹן יוֹמִין הָוּו, דְּזָכָה בְּהוּ, וְלֹא
 חָב בְּהוּ.

ש) וְוִי לְהֵהוּא דְגָרַע יוֹמוֹי לְעֵילָא, דְּכַד בְּעָאן יִבְּ לְאַלְבָּשָׁא יֵהֵא בְּיוֹמוֹי,
 אֵינּוֹן יוֹמִין דְּפָגִים יֵהֵא בְּחֻבוֹי, חֲסָרִין מְהֵהוּא לְבוּשָׁא, וְאַתְלַבְּשׁ ׀ בְּמִנְא
 ׀ חֲסָרָא. כ"ש אִי סְגִיאִין אֵינּוֹן, וְלֹא לְהָוִי לֵיהּ לְב"י בְּמָה ׀ דְּאַתְלַבְּשׁ בְּהֵהוּא
 עֲלָמָא, כְּדִין וְוִי לֵיהּ, וְוִי לְנַפְשֵׁיהּ, ׀ דְּדִיִּינִין לֵיהּ בְּגִיהֲנַם, עַל ׀ אֵינּוֹן יוֹמִין,
 יוֹמִין עַל יוֹמִין, יוֹמִין עַל חַד תְּרִין. דְּכַד נָפִיק מְהֵא עֲלָמָא, ׀ לֹא אֲשַׁבַּח יוֹמִין
 כֵּא דְאַתְלַבְּשׁ בְּהוּ, וְלֹא הָוִי לֵיהּ לְבוּשָׁא ׀ בְּמָה ׀ דְּאַתְפְּסִי. וְכָאִין אֵינּוֹן צְדִיקָא,
 כֵּד דִּיּוֹמֵיהוֹן ׀ כְּלַהוֹן טְמִירִין אֵינּוֹן ׀ לְגַבִּיהּ ׀ דְּמְלָפָא קְדִישָׁא, וְאַתְעֲבִיד
 מְנִיָּהוּ לְבוּשֵׁי יְקָר, לְאַתְלַבְּשָׁא בְּהוּ, ׀ בְּעֲלָמָא דְאַתִּי.

חלופי גרסאות

א ל"ג רחא. ב דלבתר. ג לדיוקניה. ד ל"ג ממש; מ"ט (אה"ל). ה דדיווריה. ו או. ז ל"ג יומין. ח וחסרין. ט זכאי;
 זכאי (אה"ל). י וב"ג ל"ג האי. י"א נפיק. י"ב לאתלבשא. י"ג ביה. י"ד הוא. טו במאנא. טז אחרא. י"ז דיתלבש. י"ח דינין.
 י"ט ל"ג אינון יומין על יומין; על יומא יומין על חד תרין. כ ולא. כא דאלבש. כב כמה. כג דיתכסי. כד דיומין.
 כה דכלהו. כו לגבי. כז מלכא. כח לעלמא.

ושכבתי עם אבותי

הסולם

מאמר

בהם בעולם ההוא, ולקרב עמהם לפני מלך הקדוש.

רצו) ותאנא בתר דקאים וכו': ולמדנו אחר שעומד בלבדו בחוץ, הוא יושב ומחכה עד שהאדם יעשה תשובה על החטא. זכה ועשה תשובה, שב הויה למקומו. לא זכה שלא עשה תשובה, אותו יום אחד יורד ומשתתף עם הרוח שבחוץ וחוזר לביתו, ומתחנן בצורת אותו אדם ממש, כדי להרע לו. והיום יושב עמו בביתו. ואם הוא זוכה ועושה תשובה, מגורו עמו לטוב, ואם לא זכה, מגורו עמו לרע.

רצט) ת"ח כד קריבו וכו': בוא וראה, כשימים האלו קרבים לפני מלך הקדוש, אם אותו אדם שנפטר מן העולם הוא צדיק, הוא עולה ונכנס בימים האלו, והם לבושי כבוד, שנשמתו מתלבשת בו. ואלו הימים היו משום שזכה בהם ולא חטא בהם.

רצח) בין כך וכיו: בין כך ובין כך, נמנו הימים של אותו אדם והם חסרים, ואלו שנשארו מחמת חטאים אינם נכנסים במנין, ווי לאותו אדם שגרע ימיו לפני המלך הקדוש, ואין לו למעלה ימים להתעטר

שא) תנינן ברזא א דמתניתין, מאי דכתיב, «וידעו פי ערומים הם, ידיעה בידעי ממש, דההוא לבושא דיקר, גדתעביד מאינון יומין, גרע מניהו, ולא אשפאר יקמא מאינון יומין לאתלבשא ביה. הה"ד א גלמי ראו עיניך ועל ספרך כלם יכתבו. ימים דיוצרו. הימים יוצרו ודאי, ולא אחד בהם, ודקא ולא אשפאר חד מניהו לאתלבשא בהו. עד דאשתדל אדם, ועבד תשובה, וקב"ה קביל ליה, ועביד ליה סמאנא לבושא אחרנין, ולא מן יומי, הה"ד ויעש ה' אלקים לאדם ולאשתו כתנות עור וילבישם.

שב) ת"ח, באברהם דזכה, מה פתיב ב פאי, יא משום דזכה. פד אסתלק מהאי עלמא, יב באינון יומין ממש דיליה, עאל לאתלבש בהו, ולא גרע מההוא לבוש יקר כלום, דכתיב בא בפמים. באיוב מה פתיב, יא ויאמר ערום יצאתי מבטן אמי וערום אשוב שמה, י דקא י לא אשפאר לבושא לאתלבשא ביה.

שג) תנא, זכאין אינון צדיקנא, יא דיומיהון זכאין, ואשפארו לעלמא י דאחי, וכד נפקין, מתחברין פלהו, ואתעבידו י לבושי יקר, לאתלבשא י ביה, ובההוא י לבושא, י זכאין לאתענגא מענוגא יא דעלמא דאחי, ובההוא לבושא, זמינן לאחזיא יא ולמיקם. וכל אינון יא דאית להו לבושא יקומון,

חלופי גרסאות

א דנשמחין (אה"ל). ב ידעו. ג ליג דאתעביד. ד מוסיף יוצרו ולא אחד בהם. ה ליג ימים יוצרו ודאי. ו ליג דהא. ז ולא. ח וקביל ליה קב"ה. ט מאני. י ליג ולא (אה"ל). יא ליג משום דזכה. יב ביומן אינון. יג ליג דהא; והא יד ולא. טו תניא. טז דיומהון. יז מוסיף דאחי זכאין; וזכאן (אה"ל). יח בהו. יט זכותא (אה"ל). כ זכאין. כא לעלמא. כב מיתייא וליג ולמיקם (אה"ל). כג דאתי.

מסורת הזהר

א) (בראשית ג) ב"א רל"ח צ"ד. ב) (תהלים קל"ט) לך קי"ד צ"א. ג) (בראשית ג) ב"א רל"ט צ"ה. ד) (בראשית כ"ד) ח"י שרה ל"ז צ"ב. ה) (איוב א) ב"א רל"ח צ"ו. דהא; והא יד ולא. טו תניא. טז דיומהון. יז מוסיף דאחי זכאין; וזכאן (אה"ל). יח בהו. יט זכותא (אה"ל). כ זכאין. כא לעלמא. כב מיתייא וליג ולמיקם (אה"ל). כג דאתי.

הסולם

ושכבתי עם אבותי

לו כלי ולבוש אחר, ולא מן ימיו. כי לא תקן כתשוכתו את החטא דעץ הדעת בשלימות. זהו שכתוב, ויעש ה' אלקים וגו' כתנות עור וילבישם.

שב) ת"ח באברהם דזכה וכו': בוא וראה באברהם שזכה, מה כתוב, בא בימים, משום שזכה, לכן כשנסתלק מן העולם הזה, באלו הימים שלו ממש נכנס ונתלבש בהם. ולא גרע כלום מאותו לבוש הכבוד, כי כתוב, בא בימים. באיוב מה כתוב, ויאמר ערום יצאתי וגו', כי לא נשאר לו לבוש להתלבש בו.

שג) תנא זכאין אינון וכו': למדנו, אשרי הם הצדיקים, שמייהם נקיים מחטא, ונשארים לעולם הבא. וכשיוצאים מן העולם, מתחברים כולם ונעשים להם לבוש כבוד להתלבש בהם, ובלבוש ההוא זוכים להתענג בעונג עולם הבא. ובלבוש ההוא עתידים לקום בעולם

מאמר

ההוא, אוי לו אוי לנפשו שדנים אותו בגיהנם על אלו הימים, ימים על ימים, ימים כפולים, על יום אחד מענישים אותו שנים. וכשהוא יוצא מן העולם אינו מוצא ימים להתלבש בהם ואין לו לבוש במה להתכסות. אשרי הם הצדיקים שמייהם כולם גנוזים אצל המלך הקדוש, ונעשה מהם לבושי כבוד להתלבש בהם בעולם הבא.

שאן תנינן ברזא וכו': למדנו בסוד המשנה, מה שכתוב, וידעו כי ערומים הם, ידיעה ידעו ממש, שאותו לבוש כבוד, שנעשה מן הימים, חסר מהם ולא נשאר להם, אף יום מהם להתלבש בו, וז"ש גלמי ראו עיניך וגו'. שסובב על אדה"ר, ימים יוצרו ודאי, שנוצרו להיות לבוש, ולא אחד בהם, שלא נשאר לו אחד מהם להתלבש בו. עד דאשתדל וכו': עד שהשתדל אדם ועשה תשובה והקב"ה קבל תשובתו, ועשה

(דפוס דף רכ"ד צ"א * דף רכ"ד צ"ב).

הה"ד « ויתקצבו כמו לבוש. ווי לאינן חייבי עלמא, דיומיהון א בחויהון חסרין, ולא אשתאר מניהו, במה דאתבסין, בד יפקון מעלמא.

דש) תאנא, פל אינן זכאי, דזכו לאתלבשא בלבוש יקר ב ביומיהון, מתעטרין דההוא ח עלמא, ומעטורי דמתעטרי דהו אבהן, מההוא נחל דנגיד ונפיק ס לגנתא דעון, הה"ד א ונחך ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך יגוי. ואינן חייבי עלמא, דלא זכו לאתלבשא בלבושא י דיומיהון, עלייהו פתיב ו והיה כערער בערכה ולא יראה פי יבא י טוב ושכן חררים במדבר.

שה) אמר רבי יצחק, ופאה חולקיה דיעקב, י דרנחצנו יתיר הנה ליה, דכתיב ושכבתי עם אבותי. י דאזפי בהו ולא באחרא. יו דאזפי בהו, לאתלבשא ביומין יו דיליה, וביומין דלהון.

שו) רבי יהודה אמר, פתיב וירח את ריח בגדיו ויברכהו. בגדיו. בגדי עשו מבעי ליה. דהא לאו י דידיה הו, אלא דעשו י הו הנהו בגדים, דכתיב ונתקח רבקה את בגדי עשו בנה הגדול החמודות, בגדי עשו י פתיב, והכא כ ריח בגדיו, דיעקב משמע.

שז) אלא, הכי אוקימנא, וירח: כלומר, אסתפל כ להלאה, וארח ירחא דלבושוי דההוא עלמא, פדין כ ברכיה. ועל דא כתיב, וראה ריח בני פריח

חלופי גרסאות

א בחובי עלמין חסרין; חסרין בחובי [עלמא]; בחובי הו חסרין; בחוביהון עלמין חסרין. ב ביומיו; ביומיהו; ביומיהון. ג מתעטרין (אה"ל). ד בההיא. ה גולמא. ו מעטורא. ז ליג בהו. ח נחלא. ט מגנתא. י מוסיף והיית כגן רוח וכמוצא מים וגוי. יא דיומיהון. יב טוב וגוי. יג דרנחצני. יד דאוכה; טו דאוכה. טז דילי. יז דיליה. יח ליג הו הנהו בגדים. יט מוסיף כתיב הכא. כ ליג ריח. כא הלא. כב ויברכהו; מוסיף כתיב ויברכהו.

מסורת הזהר

א) (איוב ל"ח) ח"ג צא. ב) (ישעיה נ"ח) וירא קט"ו צ"ה. ג) (ירמיה י"ז) חיי שרה ס"ג צ"ד. ד) (בראשית כ"ו) ב"א שליג צ"א. תולדות נ"ח צ"ג. ה) (שם) תולדות נ"ו צ"ג. ו) (שם) תולדות צ"ג ח' ט'.

ושכבתי עם אבותי

שכתוב, ושכבתי עם אבותי. שזכה בהם, ולא באחר. זכה בהם, להתלבש בימים של עצמו ובימים שלהם.

שו) רבי יהודה אמר וכו': ר"א, כתוב, וירח את ריח בגדיו ויברכהו, שואל, בגדיו, בגדי עשו היה צריך לומר, שהרי לא היו שלו אלא של עשו היו אלו הבגדים, שכתוב, ותקח רבקה את בגדי עשו בנה וגוי, בגדי עשו כתוב, וכאן אומר, ריח בגדיו, שמשמע, של יעקב.

שז) א"א הכי אוקימנא וכו': ומשיב, אלא כך בארנו, וירח, פירושו, שהסתכל להלאה, והריח ריח בגדיו שבעולם האמת, ואז ברכו. ועל זה כתוב, ראה ריח בני

הסולם

מאמר

בעולם ולחיות בתחית המתים. וכל אלו שיש להם לבוש יקומו. זהו שכתוב, ויתצבו כמו לבוש. אוי לרשעי העולם, שימיהם נחסרו בעונותיהם, ולא נשאר מהם במה להתכסות כשיצאו מן העולם.

שד) תאנא כ"א אינן וכו': למדנו כל אלו הצדיקים שזכו להתלבש בלבוש כבוד מן הימים שלהם, הם מתעטרים בעולם ההוא מעטרות שנתעטרו בהם האבות, מאותו הנהר הנמשך ויוצא לגן עדן. זהו שכתוב ונחך ה' תמיד וגוי. ורשעי העולם שלא זכו להתלבש בלבוש של הימים שלהם, עליהם כתוב, והיה כערער בערכה וגוי.

שה) אמר ר' יצחק וכו': אר"י, אשרי חלקו של יעקב, שבטחון גדול היה לו,

שָׁדָה, אָדָא הוּא ^א חָקַל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין, אָמַר, הוּאִיל וְזָכִיתָ בְּאִינוּן לְבוּשֵׁי יָקָר, וְיִתֵּן לָךְ הָאֱלָקִים מִטַּל הַשָּׁמַיִם, מֵאֵי מִשְׁמַע, בְּגִין דְּבַהֲהוּא חָקַל דְּתַפּוּחִין קְדִישִׁין, גִּטִּיל טָלָא כָּל יוֹמָא, מֵהֵוּא אָתַר דְּאֶקְרִי שְׁמַיִם, דְּדָכְתִּיב מִטַּל הַשָּׁמַיִם.

שח) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, בְּכֹלֵא בְּרַבִּיָּה, מִטַּל הַשָּׁמַיִם וּמִשְׁמַי הָאָרֶץ. מ"ט, בְּגִין דְּוִירַח אֶת רֵיחַ בְּגִדָיו. בְּגִדָיו מִמֶּש, כְּמָה דְּאֹקִימָנָא. ^ה תָּנָא, אֶלְף וְחֲמֵשׁ מָאָה רֵיחִין, סְלָקִין בְּכֹל יוֹמָא מִג"ע, וְדִמְתַּבְּסָמִי בְּהוּ אִינוּן לְבוּשִׁין דִּיקָר דְּהֵהוּא עֲלָמָא, ^ו דְּמַתְּעַטְרָן מִן יוֹמוֹי דְּבַר נֶשׁ.

שט) אָמַר רַבִּי יְהוֹנָה, כְּמָה לְבוּשִׁין אִינוּן. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, ^ז טוֹרֵי דְעֲלָמָא, עַל דָּא פְּלִיגוּ, אָבָל תִּלְתָּא אִינוּן. חד ^ח דְּמִתְלַבְּשֵׁי בְּהֵוּא לְבוּשָׁא, רוּחָא דְכַגְנָתָא דְעֵדָן דְאַרְעָא. וְחַד יָקָרָא מְכֹלָא, ^ט דְּמִתְלַבְּשָׁא בֵּיה נִשְׁמָתָא כְּגו' דְּצוּרָא דְסַיִי, בֵּין ^י פּוּרְפִירָא דְמִלְכָּא. וְחַד לְבוּשָׁא דְלִבְר, דְקָאִים וְלֹא קָאִים, אֲתַחְזִי וְלֹא אֲתַחְזִי, בְּהֵאִי ^{יא} מִתְלַבְּשָׁא בֵּיה נִפְשָׁא, וְאֶזְלָא ^{יב} וְשָׁטָא בְּעֲלָמָא.

שי) וּבְכֹל ^{יג} רִישׁ ^{יד} יִרְחֵי ^{טו} וְשַׁבְתָּא, ^{טז} אֶזְלַת ^{יז} וְאֲתַקְשְׁרַת בְּרוּחָא

מסורת זוהר

(א) (שם) הקסמה קצ"ו צ"א. תולדות נ"ט צ"ב. א כההוא; כההוא (אה"ל). ב דההוא. ג נטיף. ד ל"ג דכתיב מטל השמים (אה"ל). ה תאנא. ו דמלכשו. ז בההוא. ח דמתעטרי. ט דמתלבשא; דמתלבש. י ל"ג דערן. יא דמתלבש. יב צירא. יג מתלבש. יד ושט; ושטא. טו רשי. טז מוסיף ירחי שתא. יז ושכתי. יח אול. יט ואתקשר. כ דרך אמת [א] שדה תפוחים ובארגונו לעיל בסמוך. [ב] גדולי הדור שהם הרים הגדולים שבעולם חולקים על זה. [ג] הוא מלאך שבו מתלבש ניצוץ השכינה ועליו כל ההרזים שנהרגו מעובדי כוכבים כמ"ש דין בגוים מלא גיות.

מאמר

הסולם

ושכחתי עם אבותי

כריח שדה, זהו שדה תפוחים קדושים, שה"ס הנוקבא דז"א, אמר, הואיל שזכית בלבושי כבוד אלו, ע"כ, ויתן לך האלקים מטל השמים. שואל, מה משמע, שטל השמים תלוי בלבושי כבוד. ומשיב, משום ששדה תפוחים זה, שלבושי כבוד נדמו לו כריח, מקבל כל היום טל ממקום שנקרא שמים, שהוא ז"א, שכתוב, מטל השמים. וע"כ אמר כיון שזכית ללבושי כבוד ויתן לך אלקים מטל השמים. שח) אָמַר ר' יוסי וכו': אר"י, בכל ברכו, מטל השמים. ומשמני הארץ, דהיינו גם משפעה של הנוקבא הנקראת ארץ. מהו הטעם, משום וירח את ריח בגדיו, בגדיו ממש, כמו שבארנו. ובגדים אלו מקבלים גם מנוקבא למדנו, אלף וחמש מאות ריחות, עולים בכל יום מגן עדן שהיא הנוקבא, שמתבשמים בהם, אלו לבושי יקר המתעטרים מן הימים של האדם בעולם ההוא. הרי שהבגדים מקבלים גם מן הנוקבא.

וסוד המספר אלף וחמש מאות שאומר, משמיענו בזה סוד הריח, אינו מדרגת

(דפו"י דף רכ"ד ע"ב)

דבגנתא א דעזן דארעא, דקיימא א ב בין פרגודא יקרא, ומניה אולף ונדע מה דידע, וישט ואודע ליה בעלמא.

שיא יתנא, בתרין קשורין אתקשר נפשא, בכל ריש יתחא ושבתא, בקשורא דרוחא, די בין ריחי בוסמין דבגנתא דעזן דארעא, ומתמן אגיל ושאט, ואתקשר עם רוחא בנשמתא דצירא א בצורא דחי, ומתרויא ומתונת מאינון זיון קרין, דהאי סטרא, ודהאי סטרא, הה"ד ונחך ה' תמיד י תמיד דייקא.

שיב) והשביע בצחצחות נפשך. מהו בצחצחות. אלא צחצחותא, פד אתקשר ברוחא דבגנתא דלתתא, צחצחותא דלגו מן צחצחותא, פד מתקשרן בנשמתא דלעילא, בצורא דחי, והיינו בצח חד, צחות תרין, דאינון לעילא א לעילא, ביקירו דנשמתא כנדאי, כלומר א צחצחות, מאן ירית דא, נפשך. נפשך ממש. ופאה חולקהון דצדיקיא.

שיג) אר"ש, פד אגא בין אינון חברייא דבבל, מתפנשי גבאי, ואולפי מלי באתגלייא, ואינון א עיילי לון בגושפנקא דפרזלא תקיפא, סתימא מקל סטרין. פמה זמנין אוליפנא לון ארחוי דגנתא דמלפא, א ארחוי דמלפא.

שיד) פמה זמנין אוליפנא לון, כל אנון דרגין דצדיקיא, כו דבכהווא

חלופי גרסאות

א ליג דעזן. ב ביה (אה"ל). ג ושאט. ד תאנא. ה ירחי; מוסיף ירחי שתא. ו בגו. ז דגי. ח דבארעא. ט אולת ושאט. י ליג עם (אה"ל). יא ליג בצורא. יב ומתרויא. יג ליג תמיד דייקא. יד בנתא. טו מתקשר. טז לעילא. יז ואינון. יח ליג תרין. יט ליג לעילא. כ ליג דאי. כא צח צחות. כב עיילין. כג אמינא. כד ארחוי; ארחי דאורייתא דמלכא קרישא ואורחין [אורחין] עלאין. כה ארחוי. כו בהווא.

דרך אמת א) בין המחיצה לכסא הכבוד הוא פרוכת העלין המבואר בהיכל השביעי מהיכלות הנוכר בויקהל ע"ש. ב) מכניסים הדברים בחותם הטבעות ומסתידין הדברים מעין כל.

הסולם

מאמר שבגן עדן הארץ, העומד בין פרכת היקרה, וממנו לומדת הנפש ויודעת מה שיודעת, ומשוטטת ומודיעה בעולם. שיא) תאנא, בתרין קשורין וכו': למדנו, בשני קשרים נקשרת הנפש בכל ראש חדש ושבת. א) בקשר הרוח שהוא בין ריחות הבשמים, שבגן עדן הארץ. ב) ומשם הולכת הנפש ומשוטטת ומתקשרת עם הרוח שבנשמה, הצרור בצרור החיים ומתרוית וניזונת מאלו אורות היקרים שמצד זה ומצד זה, שממין ומשמאל, וז"ש ונחך ה' תמיד, תמיד, הוא בדיוק. להורות שמקבלת מכל הצדדים ואין לה הפסק. שיב) והשביע בצחצחות נפשך: שואל מהו בצחצחות. ומשיב, אלא צח אחד היא מקבלת כשמתקשרת עם הרוח שבגן עדן

פעמים למדתי אותם, דרכי הגן של המלך שואל (דפריי דף רכ"ד ע"ב)

עֲלָמָא, א וְכִלְהוּ מִסְתַּפֵּי לְמִימַר * מְלִין ב אֲלִין, אָלָא ג * לְעָאן בְּגַמְגוּמָא, בְּגִיגִי כָּךְ פְּסִילוּסִין אֶקְרוּן, ד כִּהוּא ה פְּסִילוּתָא דְמַגְמָגָם בְּפּוּמִיָּה.

שטו) אָבֵל לְזִכּוּתָא וְדִאֲיִנָּא לְהוּ, הוּאִיל וּמְסַתְּפִי, דְּהָא אֲוִירָא קִדִּישָׁא, וְרוּחָא קִדִּישָׁא, אֲתַעְדִּי מִנִּיָּהוּ, וְיִנְקִי מְאִוִירָא וְרוּחָא דְרִשׁוּתָא אֶתְרָא. וְלֹא עוֹד אָלָא דְקָשְׁתָא אֲתַחְזִי עֲלֵיהוּ, וְלֹאֵו אֲיִנוּן כְּדָאי לְמַחְמִי סְבַר אֲנַפּוּי וְדִאֲלֵיהוּ, כָּל שְׁכָן י סְבַר אֲנַפּוּי אֶתְרַנִּין.

שטז) אָבֵל דָּא מְהִנְיָא לְהוּ, דְּאָנָא שְׂכִיחַ בְּעֲלָמָא וְאָנָא י סְמַכָּא י בְּעֲלָמָא, דְּהָא בְּחִי לֹא יְחִיב עֲלָמָא בְּצַעְרָא, וְלֹא י אֲתַדָּן בְּדִינָא דְלַעֲיָלָא, בְּתַרְאֵי לֹא יְקוּם דְרָא כְּדָרָא דָּא. וְזַמִּין עֲלָמָא דְלֹא יִשְׁתַּפַּח מֵאן דְּיִגִּין י עֲלֵיהוּ, וְכֹל אֲנַפּוּי חֲצִיפִין יִשְׁתַּפְּחוּן בֵּין לַעֲיָלָא בֵּין לְתַתָּא, לַעֲיָלָא: בְּחוּבֵיהוּ דְלְתַתָּא, וְחֲצִיפּוּתָא דְלְהוּן.

שיז) וְזַמִּינִין בְּגִי עֲלָמָא, טו דְצוּרוּחִין, וְלִית מֵאן דְיִשְׁגַּח עֲלֵיהוּ, טו יִהְדָּרוּן יִישָׁא לְכָל סְטָרֵי עֲלָמָא, וְלֹא יְתוּבוּן בְּאֶסְרוּתָא. אָבֵל חַד אֶסְרוּתָא אֲשַׁכְּחָנָא י לְהוּ בְּעֲלָמָא, וְלֹא יְתִיר, כִּהוּא אֶתֶר יִי דְיִשְׁתַּפְּחוּן אֲיִנוּן דְלַעָאן בְּאוּרִיָּתָא, וְאִשְׁתַּכַּח בִּינֵיהוּ סְפָר תּוֹרָה יִי דְלֹא מְשַׁתְּקַר כ בֵּיהּ, כְּד מְפָקִי הָאֵי, בְּגִיגִיָּה מְתַעְרֵי עֲלָאי וְתַתָּאי. וְכֹל שְׁכָן אֵי כ אֶכְתִּיב בֵּיהּ שְׁמָא קִדִּישָׁא כְּדָקָא חֲזִי, וְהָא ב אולִּיפְנָא מְלָה.

חלופי גרסאות

א ולבתר (אה"ל). ב ל"ג אלין. ג מעלעלין; לעאלן (אה"ל). ד ל"ג כההוא פסלוחא. ה פסליסא. ו דאינא; דאיכא (אה"ל). ז ומסתפרו (אה"ל). ח ולא. ט ל"ג דאליהו. י חבר. יא סימנא. יב דעלמא (אה"ל). יג יתחן. יד עליה. טו דיצווחון; די צוורון; די צווחין (ד"א). טז ויהורון; ולית דיהורון. יז ל"ג להו. יח דישתכח בנייהו ול"ג מן דישתכחון עד בנייהו. יט דמכשר ול"ג ולא משחקר ביה. כ ל"ג ביה. כא אכתו.
דרך אמת א) מגמגמים בדבורים ואינם יכולים להוציא הדברים מפהים בגלוי אלא הם יראים לדבר דבר ולכן נקרא פסילוסין שפי' כבר פה וכבר לשון וכמ"ש ויקרא רבה פ' צו למה נקרא שמו עמוס שהיה עמוס בלשונו ע"ש. ב) ויקרא י"א ע"ב ע"ה ע"ב.

הסולם

מאמר

ושכחתי עם אבותי מועיל להם, שאני נמצא בעולם, ואני סומך את העולם, כי בחיי לא יהיה העולם בצער, ולא יהיה נידון בדין של מעלה. אחרי, לא יקום דור כדור הזה, ועתיד להיות בעולם שלא ימצא מי שיגין עליהם, וכל פנים חצופות תמצאנה בין למעלה ובין למטה. כי גם למעלה, תמצאנה פנים חצופות שהן קטרוג הקליפות, מחמת העונות שלמטה, והחוצפה שלהם.

שהוא הנוקבא, ודרכי המלך, שהוא ז"א, כמה פעמים למדתי אותם, כל אלו המדרגות של הצדיקים שבעולם ההוא. וכולם יראים לומר דברים אלו, אלא לומדים בגמגום. משום זה נקראים פסילוסין, והיינו כבדי לשון, שהם כפסילוס הזה שמגמגם בפיו.

שיז) וזמינין בני עלמא וכו': ועתידיים בני העולם שיצעקו, ולא יהיה מי שישגיח עליהם, יחזרו ראשיהם לכל רוחות העולם, למצוא איזה הצלה, ולא ישוּבו עם איזה רפואה לצרתם. אבל רפואה אחת מצאתי להם בעולם, ולא יותר, במקום ההוא שימצאו עוסקים בתורה

שטו) אב"ל לזכותא וכו': אבל אני דן אותם לזכות, שהוא משום שיראים, כי אויר הקדוש ורוח הקדוש סר מהם, להיותם בחוץ לארץ, והם יונקים מאויר ורוח של רשות אחר מן הקדושה, ולא עוד אלא הקשת נראה עליהם, שזה סימן שהם בדין, וצריכים לרחמים, כמ"ש את קשתי וגוי וראיתייה לזכור ברית עולם. ואינם כדאים לקבל פני אליהו, ומכ"ש לקבל פנים אחרים.

שטז) אב"ל דא מהניא וכו': אבל זה (דפרי"ו דף רכ"ד ע"ב * דף רכ"ה ע"א)

שיח) ווי לְדָרָא דְאַתְגַּלְיָא בִּינִייהוּ סִפֵּר תּוֹרָה, וְלֹא מִתְעַרְי עֲלֶיהָ לְעִילָא וְתַתָּא. מֵאן אֲתַעַר עֲלֶיהָ בְּשַׁעֲתָא דְעִלְמָא בְּצַעֲרָא טְפִי, וְיֶאֱצְטְרִיף עִלְמָא לְמִטְרָא, וְאֶצְטְרִיף לְאַגְלָאָה סִפֵּר תּוֹרָה יְתִיר בְּדוּחְקָא דְעִלְמָא.

שיט) דְכַד עִלְמָא בְּצַעֲרָא, וּבְעָאן בְּגִי נְשָׂא רַחֲמִין יְעֲלִי קַבְרִי, כְּלָהוּ מִתִּין מִתְעַרִין עֲלֶיהָ, דְהָא נְפִשָׁא אַקְדִּימַת וּמוֹדְעָא לְרוּחָא, דְהָא סִ"ת אֲשַׁתְּכַח בְּגִלוּתָא, וְדִיאֲגְלִי בְּדוּחְקָא דְעִלְמָא, וְיַחֲזִיב אֶתְאֵן וּבְעָאן רַחֲמִי.

שכ) כְּדִין רוּחָא מוֹדְעָא מִ"לְנִשְׁמָה, וּנְשָׁמָה לְקַבְ"ה, וּכְדִין קַבְ"ה אֲתַעַר, וְחָס עַל עִלְמָא, וְדָא עַל גְּלוּתָא דְסִ"ת מֵאַתְרֵיהּ, וְחֲזִיב אֶתְאֵן לְמַבְעֵי רַחֲמֵי עַל קַבְרֵי מִתְנִי. וְוִי לְדָרָא, אִי אֶצְטְרִיף סִ"ת לְאַגְלָאָה לִיה מֵאַתְרֵי לְאַתְרֵי, יְאָפִילוּ מִבֵּי כְּנִישְׁתָּא לְבֵי כְּנִישְׁתָּא, דְהָא לֹא יִ" אֲשַׁתְּכַח מִ" בִּינִייהוּ עַל מָה יִשְׁגָּחוּן עֲלֶיהוּ.

שכא) וְדָא לֹא יִדְעִין כְּלָהוּ בְּגִי נְשָׂא, דְהָא שְׂכִינְתָּא כַּד אֲתַגְלִיָּא, גְּלוּתָא בְּתַרְאָה, עַד לֹא תִסְתַּלַּק לְעִילָא, מִ" מָה כְּתִיב אֲ"י מִי יִתְנַנֵּי בְּמַדְבָּר מְלוֹן אֲוֹרְחִים. לְבַתֵּר בְּזַמְנָא דְדוּחְקָא אֲשַׁתְּכַח טְפִי בְּעִלְמָא, תַּמָּן מִ" אֲשַׁתְּכַח, וּכְגִלוּתָא דְסִ"ת, תַּמָּן יִ" הִיא, וְכִלְא מִתְעַרִין עֲלֶיהָ, עֲלָאֵי וְתַתָּאֵי.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א דאתער. ב מצערא. ג ל"ג מן ואצטריך עד ואצטריך. א (ירמיה ט') ח"ג עא: רכו. ת"ז ת"ו כא. ד עליה לקב"ה ול"ג עלי קברי. ה מיתין. ו דאגלי; ז ל"ג דאיגלי. ז ל"ג וחייא אתאן ובעאן רחמי. ח לנשמא ונשמא. ט ל"ג מן מאתריה עד ווי. י אחיין. יא מחייא. יב מוסיף כד אצטריך לגלאה [לאגלאה] יתיר ווי. יג ל"ג אפילו מבי כנישתא לבי כנישתא. יד בניניה ול"ג אשתכח בניניה; ל"ג אשתכח. טו ל"ג בניניה. טז ישג'חוון. יז ל"ג מה; כדכתיב. יח אשתכחו וגלותא (בתראה); אשתכחי וגלותא בתראה דס"ת; אשתככת בגלותא בתראה דס"ת; אשתכח בגלותא (אה"ל); אשתככת בגלותא דס"ת (ד"א). יט הוא.

הסולם

מאמר

ושכבתי עם אבותי מחמת דוחק העולם, והחיים באו על הקברים, ומבקשים רחמים. שכ) כְּדִין רוּחָא מוֹדְעָא וכו': אז, הרוח מודיע אל הנשמה, והנשמה להקב"ה, ואז נתעורר הקב"ה ומרחם על העולם. וכל זה הוא, על גלות ספר התורה ממקומו, ומשום שהחיים באו לבקש רחמים על קברי המתים. אוי לדור, אם צריכים להגלות ספר תורה, ממקום למקום ואפילו מבית הכנסת לבית הכנסת כדי להתפלל, משום שלא נמצא ביניהם מי שישגיח עליהם ויתפלל עליהם. כי אין צדיק בנייהם.

בתורה, ונמצא ביניהם ספר תורה, שאין בו פסול, כשיוציאו אותה, יתעוררו העליונים והתחתונים. וכל שכן אם כתוב בו השם הקדוש כראוי להיות. וכבר למדנו הדבר. שיח) ווי לְדָרָא וכו': אוי לדור, שנגלה ביניהם ספר תורה, שטלטלו אותה לרחובה של עיר, וכדומה כדי להתפלל, ולא נתעוררו עליה למעלה ולמטה, והיינו שלא נתקבלה תפלתם למעלה משן תפלתם היתה בלי תענית ובלי תשובה למטה. ושואל, מי יתעורר עליה להתפלל, בשעה שהעולם בצער רב, והעולם צריך לגשמים, וצריכים להגלות ביותר את ספר התורה, מחמת הדוחק שבעולם.

שכא) ודא לא ידעין וכו': וזה כל אדם אינם יודעים, טעמו, כי השכינה כשנגלתה בגלות האחרון, עד שלא תסתלק למעלה, מה כתוב, שאמרה, מי יתנני במדבר מלון אורחים, ולא להסתלק למעלה. כי חפצה ללכת בגלות עם ישראל. אחר כך אחר שכבר היתה בגלות

שיט) דְכַד עִלְמָא בְּצַעֲרָא וכו': ומשיב, כאשר העולם הוא בצער, ואנשים מבקשים רחמים על הקברים, כל המתים מתעוררים לבקש בעד העולם. כי הנפש מקדמת ומודיעה אל הרוח, שספר התורה נמצא בגלות, שנגלה (דפו"י דף רכ"ה ע"א)

(שכב) אָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן, אִי הִנְיָ בְּבִלְאֵי טַפְשָׁאֵי, יִגְדַּעוֹן מְלִין דְּרַזִּי
 בְּדַחְמָתָא, עַל מַה קָּאִים עֲלֵמָא, יִסְמְכוּי עַל מַה יִּקָּא מְתַרְגְּשָׁן, כַּד
 יִשְׁתַּכַּח בְּדוּחְקָא, יִגְדַּעוֹן שְׁבַחָא דְרַב יִיבָא סָבָא. כַּד אֲשַׁתַּכַּח בִּינֵיהוּ,
 וְלֹא הוּוּ יְדַעֵי שְׁבַחִיהָ. וְהָא אֲשַׁכְּחָנָא מְלוּי מְתַקְשָׁרָן בְּמְלוּי דְשְׁלֵמָה מְלָכָא,
 בְּרִזָּא וְעֲלָאָה דְחַמְמָתָא, וְאִינוּן לָא הוּוּ יְדַעֵי שְׁבַחִיהָ.

(שכג) וְהִשְׁתָּא אֲזֵלִין בְּתַר מְלֵי דְחַמְמָתָא, וְלִית מֵאן דְּקָאִים עֲלֵהּ,
 וְלִית מֵאן דְּקָרִי. וְעַם כָּל דָּא, אִית בִּינֵיהוּ פְּקָחִין בְּעִבּוּרָא דְשִׁתָּא,
 וּבְקָבִיעוּתָא דְיַרְחֵי, אַע"ג דְּלָא אֲתִיְהִיב לָהּ, וְלָא אֲתַמְסַר בִּידֵיהוּ.

(שכד) תְּנִינָן, תְּרִיסַר יַרְחֵי, הָאֵי נֶפֶשׁ אִיהִי מְתַקְשָׁרָא בְּגוּפָא בְּקָבָרָא,
 וְאֲתַדְּנוּ יְבִינָא בְּחָדָא, יְבִיבָא הָאֵי נֶפֶשׁ דְּצַדִּיקֵינָא, כְּמַה דְּאֲוִקְמוּהָ, וְזִמְנָא
 בְּקָבָרָא, וְיָדַע בְּצַעְרָא דְיָלִיָּהּ, וּבְצַעְרָא דְחַיֵּי יָדַע, וְלֹא אֲשַׁתְּדַלַּת
 עֲלֵיהּ.

(שכה) וְיִלְכְּתַר תְּרִיסַר יַרְחֵי, אֲתַלְבֵּשׁ בְּלְבוּשָׁא חַד, וְיִאָּזִיל וְשִׁטַּט
 בְּעֲלָמָא, וְיָדַע מִן רַחֲמָא מַה דְּיָדַע, וְיִאֲשַׁתְּדַל כְּצַעְרָא לְעֲלָמָא, וְלִמְבַעֵי
 רַחֲמֵי. וְלִמְנַדַּע צַעְרָא דְחַיֵּי.

(שכו) וּמֵאן אֲתַעַר לְכָל הָאֵי, בְּזִמְנָא דְאִית וּפְאָה, דְּאֹדַע לָהּ כְּדָקָא
 יָאוּת, וְהָהוּא וּפְאָה אֲשַׁתְּמוּדַע בִּינֵיהוּ. דְּתַנִּיא, וּפְאָה כְּכַד אֲשַׁתְּאָר

חלופי גרסאות

א אר"ת. ב דאורייתא. ג ל"ג וסמכוי; מוסיף וסמכוי עלמא; וסמכי (אה"ל). ד ל"ג קא. ה מוסיף עלמא בדוחקא.
 ו המנוגא. ז ל"ג עלאה. ח מלה. ט ל"ג ולית מאן דקרי. י ירחי; דשתי. יא מוסיף ירחי ושתי. יב ל"ג בנינא.
 יג ל"ג מן בר עד חמינא. יד דילה; דילן (אה"ל). טו מוסיף לא ידע. טז אשתדל; אשתדלא. יז לבתר. יח ואיילת
 (אה"ל). יט ושתדל; ואשתדלת. כ על צערא דעלמא. כא רחמין. כב ולמועד להו; ולאודעא להו (אה"ל). כג ל"ג כד.
 כד דאשתאר; ישתכח (אה"ל).

הסולם

ושכבתי עם אבותי
 ובקביעת החדש, אע"פ שלא ניתן להם ולא
 נמסר בידם לעבר השנה ולקדש החדש. כי אין
 מעברים השנה וקובעים החדש אלא בארץ ישראל.
 שכד) תנינן תריסר ירחי וכו': למדנו,
 י"ב חדשים הנפש מתקשרת בגוף בתוך
 הקבר, ונידונים יחד בדין, חוץ מנפש הצדיק.
 כמו שבארנו. והיא נמצאת בקבר ומרגשת
 צער שלה של העונשים, ובצער החיים. ואינה
 משתדלת להתפלל עליהם.
 שכה) ולבתר תריסר ירחי וכו': ואחר
 י"ב חדש, מתלבשת הנפש בלבוש אחר,
 והולכת ומשוטטת בעולם ויודעת מן הרוח
 מה שיודעת, ומשתדלת על הצער שבעולם
 לבקש רחמים, ולהרגיש צער של החיים.
 שכו) ומאן אתער לכ"ב האי וכו': שואל,
 ומי מעורר לכל זה, שיתפללו נפשות המתים
 על החיים. ומשיב, בשעה שיש צדיק בעולם
 שמודיע להם כראוי. ואותו צדיק הוכר
 ביניהם

מאמר

בגלות עם ישראל, בזמן שדוחק רב נמצא
 בעולם, היא נמצאת שם במדבר, במקום הקליפות,
 וכן בגלות ספר תורה היא שם במדבר, והכל
 מתעוררים ומצטערים עליה, העליונים
 והחתונים.

(שכב) אמר רבי שמעון וכו': אר"ש, אם
 אלו בכלים הטפשים ידעו דברי סודות
 החכמה, כגון על מה עומד העולם, ולמה
 מתרגשים, עמודיו כשהעולם נמצא בדחק.
 היו יודעים שבוש רב המנוגא סבא.
 כי היה נמצא ביניהם ולא ידעו שבוש.
 והרי אני מוצא, שדבריו מתקשרים בדברי
 שלמה המלך בסוד העליון של החכמה, והם
 לא ידעו שבוש.

(שכג) והשתא אזלין בתר וכו': ועתה
 הם הולכים אחר דברי חכמה, ואין מי
 שיעמוד על סודם, ואין מי שילמוד. ועם
 כל זה יש ביניהם חכמים בעבור השנה
 (דפרי"י דף רכ"ה ע"א)

בְּעֶלְמָא, בֵּין אַ חַיָּיא, וּבֵין מִיתָא אֲשַׁמּוּדַע, דְּהָא כָּל יוֹמָא מְכַרְזֵי
בְּעִלְיָה בִּינְיָיְהוּ, וְכַד צַעְרָא טְפִי בְּעֶלְמָא, וְהוּא לָא יָכִיל לְאַגְנָא עַל דְּרָא,
הוּא ג' אֹדַע לְהוּ צַעְרָא דְּעֶלְמָא.

שכח) וְכַד לָא אֲשַׁתְּכַח זַכָּאָה י' דְּמְכַרְזֵי י' עֲלִיָּה בִּינְיָיְהוּ, י' וְלָא י' אֲשַׁתְּכַח
מֵאֵן י' דְּאֲתַעֵר לְהוּ בְּצַעְרָא דְּעֶלְמָא, אֲלָא י' ס"ת. כְּדִין עֲלָא י' וְתַתָּא י' מְתַעֵרִין
עֲלִיָּה, י' וְצַרְיָכִין כְּלָא דְּיִשְׁתַּכְּחוּן י' בְּהֵיָא זְמַנָּא בְּתַשׁוּבָה, וְאִי לָא
י' מְשַׁתְּכַחֵי, הָא י' מֵאֲרִי דְּדִינָא י' אֲתַעֵרוּן עֲלִיָּהוּ, וְאַפִּילוּ י' רִיחַ דְּגִנְתָּא
דְּעִדָּן, מְתַעֵרִין עֲלִיָּהוּ, בְּגִינְיָה דְּסַפֵּר תּוֹרָה, י' כְּדִאֲתַמְרוּ.

שכח) תָּאנָא, וְשַׁכְּבְתִי עִם אֲבוֹתַי: בְּגוֹפָא, בְּנַפְשָׁא, בְּרוּחָא, בְּנִשְׁמָתָא,
בְּתַיְכָא חָדָא, בְּדַרְגָּא עֲלָאָה. א"ר יְהוּדָה, כְּמָה אֲטִימִין י' מְכַלָּא בְּגִי עֶלְמָא,
דְּלָא יְדַעֵי, י' וְלָא מְשַׁגְיָחִי, וְלָא שְׁמַעֵי, וְלָא מְסַתְּפְלֵי י' בְּמַלְי דְּעֶלְמָא.
וְהִיד קב"ה י' מְשַׁתְּכַח עֲלִיָּהוּ כ' בְּרַחֲמִין, כְּכֹל כ" זְמַן וְעִדָּן, וְלִית מֵאֵן דְּיִשְׁגַּח.

שכט) תָּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא, כ" עָאֵל רוּחָא חָדָא בְּמַעְרְתָא דְּכַפְלָתָא, וְנִשְׁבִּיב
בְּקַבְרֵי אֲבָהֵתָא, וְאֲתַסְיִין כ" כָּל גְּרַמִּין, כ" וְקִימֵי בְּקִיּוּמָא, וְהָהוּא רוּחָא נְגִיד
כ" טְלָא מְלַעֲיָלָא, מְרִישָׁא דְּמַלְכָּא, אֲתַר כ" דְּמְשַׁתְּכַחֵי אֲבָהֵן עֲלָאֵי. וְכַד כ" מְטִי
הָהוּא טְלָא מְנִיָּהוּ, מְתַעֵרִין אֲבָהֵן דְּלַתְתָּא.

חלופי גרסאות

א חיים. ב עלייהו. ג דאודעא. ד עלייהו. ה לא. ו מוסיף אשתכח בינייהו. ז דיתער (אה"ל). ח מוסיף ס"ת כדאחמר.
ט ל"ג מן וצריכין עד בגיניה. י בההוא; ל"ג בההוא זמנא. יא מוסיף משתכחי בתשובה (אה"ל). יב מריה. יג יתערין
(אה"ל). יד רוחי; רוחי. טו ל"ג כדאחמר. טז מוסיף אינון מכלא. יז ל"ג ולא משגיחי; משגיחין (אה"ל); משגיחי (ד"א).
יח במלוי; מוסיף במלי דאורייתא ובמלי דעלמא; במלי דאורייתא או במלי דעלמא (אה"ל). יט אשתכח; ישתכח; אשגח.
כ ל"ג ברחמין; ברחמים. כא יומין. כב על. כג ל"ג כל. כד וקיימין. כה ל"ג טלא. כו דמשתכחין. כז מחער.

הסולם

מאמר

ושכבתי עם אבותי

בגוף, בנפש, ברוח, ובנשמה, כלולים במרכבה
אחת במדרגה עליונה, כלומר ושכבתי עם אבותי,
סובב על הגוף וכל בחינות הנשמה שיהיו יחד עם
אבותיו.

א"ר יהודה וכו': אר"י, כמה הם בני
העולם אטומים מכל החושים, שאינם יודעים
ואינם משגיחים ואינם שומעים ואינם
מסתכלים, בדברי העולם, ואיך הקב"ה מתמלא
על העולם רחמים בכל זמן ועת, ואין מי
שישגיח.

שכט) תָּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא וכו': ג' פעמים
ביום, בא רוח אחד במערת המכפלה, ומנשב
בקברי האבות ומתרפאים כל עצמותיהם,
ועומדים בקיומם, ורוח ההוא מושך טל
מלמעלה מראש המלך היינו חב"ד דו"א, ממקום
שנמצאים אבות העליונים. מחג"ת שנעשו לחב"ד,
וכשמגיע הטל ההוא מהם, מתעוררים אבות
התחתונים במערת המכפלה.

ביניהם. כי למדנו כאשר נשאר צדיק בעולם,
הוא מוכר בין החיים ובין המתים, כי כל
יום מכריזים עליו ביניהם. וכשיש צער רב
בעולם, והוא אינו יכול להגן על הדור,
הוא מודיע אותם את הצער שבעולם. והם
מבקשים רחמים על החיים כנ"ל.

שכז) וְכַד לָא אֲשַׁתְּכַח וכו': וכאשר לא
נמצא צדיק שמכריזים עליו ביניהם, ואינו
נמצא מי שיעורר את הנפשות, בצער שבעולם,
אלא ספר תורה, אז העליונים ותחתונים
מתעוררים עליו להתפלל על העולם. אבל הכל
צריכים להמצא בזמן ההוא בתשובה, ואם
אינם נמצאים בתשובה, הנה בעלי הדין
מתעוררים עליהם להענישם על טלטול ספר
התורה. ולא רק הנפשות. ואפילו הרוח שבגן
עדן מתעורר עליהם בשביל הס"ת לבקש
רחמים, כמו שלמדנו.

שכח) תָּאנָא וְשַׁכְּבְתִי עִם אֲבוֹתַי: היינו

של) א ותאנא, נחית ההוא ב טלא בדרגין ידיען, דרגא בטר דרגא, ומטי לגן עדן דלתתא. ומההוא טלא, ג אתסחי בבוסמין דגנתא דעדן, ואתער רוחא חדא, דכליל בתרין אחרנין וסליק ושאט בניי בוסמין, ועייל בפתחא דמערתא, כדין מתערין אבהן, אינון יוזיווגן, ובצאן רחמי על בניי.

שלא) וכד אשתפח עלמא בצערא, בגין דאינון דמיכין י על חובי עלמא, ונההוא טלא לא אתנגיד, ולא אשתפח, עד דאתער ס"ת, בךקא חזי בעלמא, ונפשא אודעא לרוחא, ורוחא לנשמתא, ונשמתא לקודשא בריה הוא, כדין, יתיב מלפא בכרסייא דרחמי, ונגיד מעתיקא קדישא עלאה, נגידו דטלא דבדולחא, ומטי לרישא דמלפא, ומתברכין אבהן, ונגיד ההוא טלא, לאינון דמיכין, וכדין "מתחברן בלהו, ויחייס קודשא בריה הוא על עלמא. ותאנא, לא חייס קודשא ב"ה י על עלמא, עד דאודע לאבהן ובגינייהו עלמא י אתברכא. א"ר יוסי, ודאי הכי הוא, והא אשפחנא מלי בספרא דשלמה מלפא, ההוא עלאה, דקרא ליה עיטא דחכמתא דכלא.

שלב) ורב י המנונא, הכי גלי ואמר, דהא אחזיו ליה, דיתיר י עבדת רחל, י דקיימא בפרשת אורחין, בכל י זמנא דאצטריף עלמא, מפלהו, ורזא דמלה, ארון וכפורת וכרובים, בחולקא דבנימן, דאתיליד י באורחא, ושכינתא על כלא.

חלופי גרסאות

א ותנא. ב רוחא. ג אתחס. ד חווגיהו (אה"ל). ה בנייהו (אה"ל). ו בחובי וליג על. ז ונגידא. ח מתברכין; מתברכין (אה"ל). ט חס. י ותנא. יא ליג על. יב מתברכא. יג מוסיף המנונא סבא; ייבא סבא. יד קבורת. טו ליג דקיימא. טז זמן. יז בארחא.

הסולם

מאמר

של) ותאנא נחית ההוא וכו': ולמדנו, יורד טל ההוא במדרגות ידועות, מדרגה אחר מדרגה, ומגיע לגן עדן התחתון ומטל ההוא מתרחצים הבשמים שבגן עדן, ואז מתעורר רוח אחד הכלול בשני אחרים, דהיינו רוח מבחי קו אמצעי שהוא יעקב, הכלול בב' קוין אברהם ויצחק ועולה ומשוטט בין הבשמים ונכנס בפתח המערה. ואז מתעוררים האבות הם ונשותיהם, ומבקשים רחמים על הבנים.

שלא) וכד אשתכח עלמא וכו': וכשהעולם נמצא בצער ואינם נעים, משום שהם' האבות, ישנים מחמת עונות העולם, ואותו הטל, אינו מקיץ אותם, כי אינו נמשך ואינו נמצא אז עד שנתעורר ספר תורה בעולם כראוי, ואז, הנפש מודיעה לרוח, והרוח לנשמה, והנשמה להקב"ה, אז יושב המלך על כסא רחמים, ומושך מעתיקא הקדוש העליון, שהוא אריך אנפין, המשכה

ושכבתי עם אבותי

מטל הבדולח שהוא מוחא סתימאה דא"א, ומגיע לראש המלך, לחבי"ד דז"א, והאבות מתברכים, שהם חגי"ת דז"א ונמשך אותו הטל לאלו הישנים, להאבות שבמערת המכפלה, ואז מתחברים כולם להתפלל על העולם, ומרחם הקב"ה על העולם. ותאנא לא חייס וכו': ולמדנו אין הקב"ה מרחם על העולם עד שמודיע אל האבות, ובזכותם מתברך העולם. אר"י, ודאי כן הוא, שבזכות האבות מתברך העולם. וכן מצאתי הדברים בספרו של שלמה המלך, הוא אותו העליון שקוראים לו, עצת החכמה של כל האדם, כמו"ש ויחכם מכל האדם וגו'.

שלב) ורב המנונא הכי וכו': ורב המנונא גילה כן, ואמר, שהראו לו בחלום, שרחל עשתה יותר מכל האבות, שהיא עומדת בפרשת דרכים בכל עת שהעולם צריך לרחמים. וסוד הדבר, ארון וכפורת וכרובים הם בחלקו של בנימין בן רחל שנולד בדרך והשכינה על כל חלקו. שנאמר, חופף עליו כל היום.

שלג) « וישתחו ישראל על ראש המטה, « מאן ראש המטה. דא שכינתא. אר"ש, ח"ו. גאָלאַ ג' לדידיה פּרע וסגיד. ז' ת"ח, מטה: דא שכינתא. דכתיב הנה מטתו של שלמה. ראש המטה מאן הוא. דא היסודא ידעלמא, דהוא רישא דערסא קדישא. על ראש: דא ישראל, דקאאים על ראש המטה, בגיני פך, ישראל לדידיה קא סגיד.

שלד) ואי תימא, הָא בְּהוּא זְמַנָּא, לָא הָנָה מְרַע, דְּהָא לְבַתְרָא כְּתִיב, וְיָהִי אַחַר הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה וַיֹּאמֶר לְיוֹסֵף הִנֵּה אָבִיךָ חוֹלֵה, וְכֹשֶׁעַתָּא דְסִגִּיד, לָא הָנָה חוֹלֵה, וְעַל פ' דִּידַע, דְּהָא בְּהוּא זְמַנָּא, סְלִיק בְּדַרְגָּא עֲלֵאָה קְדִישָׁא פְּרִסְיָא שְׁלִימָתָא, בְּגִינֵי פְךָ סִגִּיד לְהוּא ס' רְתִיכָא, פְּרִסְיָא י"א עֲלֵאָה, שְׁלִימוֹ י"ב דְּאִלְנָא י"ג רְבִרְבָּא וְתִקְיָה, דְּאִקְרִי עַל שְׁמִיה. וְעַל דָּא, וַיִּשְׁתַּחוּ יִשְׂרָאֵל עַל רֹאשׁ הַמֶּטֶה, עַל רֹאשׁ הַמֶּטֶה וְדָאִי, דְּהָא י"א אֶסְתַּלַּק לְאַתְרֵיהּ וְאַתְעֵטֵר י"ט בְּעֵטְרוֹי דְּמִלְכָּא קְדִישָׁא.

שלה) « ויאמר השבע לי וישבע לו וישתחו ישראל על ראש המטה, רבי חייא פתח פתח ויאמר, « כל זה נסיתי בחכמה אמרתי אַחַכְמָה וְהִיא רְחוּקָה מְמוּנִי. הָא תְּנִינֵן, שְׁלֵמָה מִלְכָּא, יָרִית סִיְהָרָא מְפָל סְטְרוֹי, וּבִיּוֹמֵי קְוִימָא י"ב שְׁלֵמוֹתָא, הִהִיא סִיְהָרָא דְאַתְבְּרָא מְפָלָא, וְכַד י"א בְּעָא לְמִיקָם עַל גִּימוּסֵי אוֹרִיָּתָא, אָמַר אֲמַרְתִּי אַחַכְמָה וּגו'.

חלופי גרסאות

א ל"ג מאן ראש המטה. ב ל"ג אלא. ג דלדידיה. ד מוסיף אלא ת"ח. ה יסוד. ו ל"ג דעלמא. ז ל"ג מן ובשעתא עד ועל. ח מוסיף דא דידע. ט ל"ג רתיכא. י ל"ג כרסייא (אה"ל). י"א מוסיף עלאה קדישא. י"ב אילנא. י"ג רבא. י"ד אסתליק. טו בעטורי. טז ל"ג ואמר. יז באשלמותא. יח בעיא; בעייתא.

מסורת הוזהר
(א) ורא כ"א צ"ב. (ב) (שה"ש ג) ב"א שמ"ג צ"א.
(ג) לעיל י"ב צ"א. (ד) לעיל י"א צ"ב. (ה) (קהלת ז) תולדות ג' צ"ג.

דרך אמת א] ביקש לעמוד ולהשיג חוקות התורה אשר טעמם נעלם מאתנו.

וישתחו ישראל על ראש המטה

היה חולה, כי אח"כ כתוב ויהי אחר וגו' הנה אביך חולה. ובשעה שהשתחוה לא היה חולה, אלא בהכרח, שע"כ השתחוה, משום שידע שבזמן ההוא עלה במדרגה עליונה קדושה, בכסא השלם, שהוא תפארת. משום זה השתחוה למרכבה ההוא, כסא העליון, כי חג"ת הוא כסא עליון דהיינו אל הבינה, ות"ת כולל כולם. והוא שלמות אילן הגדול והתקיף הנקרא על שמו, דהיינו ת"ת שנקרא בשמו ישראל, ועל כן וישתחו ישראל על ראש המטה ודאי, כי נתעלה למדרגתו ונתעטר בעטרות, דהיינו במוחין של המלך הקדוש, שהוא ת"ת.

שלה) ויאמר השבעה וגו' ראש המטה: רבי חייא פתח ואמר, כל זה נסיתי בחכמה וגו'. הרי למדנו, שלמה המלך ירש הלבנה, שהיא הנוקבא, מכל בחינותיה, ובימיו עמדה

הסולם

מאמר

שלג) וישתחו ישראל על ראש המטה: שואל, מי ראש המטה, ומשיב זו היא השכינה, דהיינו מפני שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה. (כמ"ש שבת ז). אמר ר"ש, חס ושלום, לומר שהיה משתחוה אל השכינה, כי היה מרכבה לספירת תפארת, שהיא למעלה מהשכינה, אלא למדת עצמו, שהוא תפארת, היה כורע ומשתחוה. ומפרש דבריו, בוא וראה, מפה זו היא השכינה, שכתוב עליה, הנה מטתו של שלמה. ראש המטה, מי הוא. זהו יסוד העולם, שהוא הראש של המטה הקדושה, שהיא השכינה. על ראש, זהו ישראל שהוא תפארת, העומד על ראש המטה, שהוא יסוד כי הת"ת הוא ממעל היסוד. משום זה נמצא שישראל, לעצמו היה משתחוה, דהיינו לתפארת.

שלד) ואי תימא וכו': ואם תאמר, שהשתחוה אל השכינה, מפני שהיא למעלה מראשותיו של חולה, כנ"ל. הרי באותו זמן עוד לא (דפו"י דף רכ"ה ע"ב)

שלו) אמר רבי יהודה, יעקב אמר, « וְשִׁכְבְּתִי עִם אֲבוֹתַי וְנִשְׁאַתְנִי מִמְצָרִים וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתְכֶם, תַּמָּן תְּנִינֶנּוּ, מֵאֵן דְּנִפְקַן נִשְׁמַתִּיהּ, בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא, ׀ וְגוּפָא ׀ דִּילִיָּה אֲתַקְבֵּר בְּאַרְעָא קְדִישָׁא, עֲלִיָּה כְּתִיב ׀ וַתְּבֹאוּ וַתִּטְמְאוּ אֶת אֲרָצִי וְנִחַלְתִּי שְׁמַתְכֶם לְתוֹעֵבָה, וַיַּעֲקֹב אָמַר וּקְבַרְתֵּנִי בְּקְבוּרָתְכֶם, וְנִשְׁמַתִּיהּ נִפְקָא בְּרִשׁוּתָא אַחְרָא.

שלו) א"ר יהודה, שאני יעקב, דשכינתא הוות אחידת ביה, ואתדבקת ביה, הה"ד ׀ אַנְכִי אַרְדַּ עִמָּךְ בְּמִצְרֵימָה, לְדִיִּירָא עִמָּךְ בְּגְלוּתָא. ׀ וְאַנְכִי אַעֲלֶךְ גַּם עֲלֵהּ, לְאַזְדוּגָא דְּבִי נִשְׁמַתָּךְ, ׀ וְלֹאֲתַקְבְּרָא גּוּפָךְ בְּקַבְרֵי אֲבֹהֶיךָ, מֵאִי קָא מִיִּירִי, ׀ אַע"ג דְּקָא נִפְקַת נִשְׁמַתִּיהּ בְּרִשׁוּתָא דְּאַחְרָא.

שלו) ׀ וְיוֹסֵף יָשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיִךְ, יוֹסֵף וַדַּאי, דְּהָא הוּא בּוֹקְרָא דְּהִרְהוּרָא דְּלָבָא, בּוֹקְרָא ׀ דְּטַפָּה קְדָמָאָה ׀ הַוּוּת, יְבִדְאֲתַמֵּר. ׀ וּבְגִין דְּיַדַּע קַב"ה טְמִירָא דָּא, אֲתַבְּשֵׁר לִיָּה בְּיוֹסֵף, דְּהָא כָּל רַחֲמֵימָתָא בְּיָה תְּלִיא.

שלו) יִשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיִךְ, מֵאִי קָא מִיִּירִי. א"ר יִיסָא, בְּגִין יְקָרָא דְּיַעֲקֹב, וְלֹאֲתַבְּשֵׁרָא דְּהָא יוֹסֵף קָיִים, ׀ וְיִשְׁתַּכַּח עֲלֵיָּה בְּמִיתָתִיהּ. רַבִּי חֲזַקְיָה אָמַר, יְבִדְאֲתַבְּשֵׁרָא אֲוִלִּיפְנָא, יְדַחֲלִינָא לְגַלְאָה, ׀ וְבַעֲבֹדֵי עֲלָמָא חֲקַמְתָּא אֲשַׁתַּכַּח. אֲתָא רַבִּי ׀ אַבָּא, ׀ בְּטַשׁ בְּיָה, אָמַר אִימָא מִלָּךְ, ׀ וְיִינִן וְיִינָךְ, בְּיוֹמוֹי דְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מְלִין אֲתַגְּלִיין.

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

(א) לעיל דף צ"ג צ"ב. (ב) (ירמיה ב') ח"ב קמא: ח"ג עב: (ג) (בראשית מ"ו) לעיל ל"ט צ"ב. (ד) (שם).
א ל"ג דיליה. ב ל"ג מצרימה לדיירא עמך בגלותא. ג מוסיף מה ואנכי. ד נשמתך בי. ה ולאחקבר. ו נפק; ל"ג אע"ג דקא; דהא לא נפקת [נפק]; אע"ג דהא לא נפקת נשמתיה ברשותא אחרא ועכ"ד (אה"ל). ז מוסיף אחרא וע"ד ואנכי אעלך גם עלה כתיב. ח דטעה. ט הוה. י ל"ג כדאתמר. יא דאשתכח; דישתכח. יב מוסיף מלה דא. יג דחילנא. יד ובעובדוי דעלמא. טו מוסיף אבא ונשקיה.
דרך אמת א] הכה לו על כתיפו ואמר לו אימא מילך וכו'.

מאמר

הסולם

עמדה לבנה ההיא במילואה, כי נתברכה מכל המדרגות, וכשרצה לעמוד על חוקי התורה אמר, אמרתי אחכמה והיא רחוקה ממני.

שלו) אמר רבי יהודה וכו': אר"י, יעקב אמר, ושכבתי וגו' וקברתני בקבורתם, שם למדנו, מי שיצא נשמתו ברשות אחר, דהיינו בחוצה לארץ, וגוף שלו נקבר בארץ הקדושה, עליו כתוב, ותבאו ותיטמאו את ארצי וגו'. ויעקב אמר וקברתני בקבורתם, ונשמתו יצאה ברשות אחר דהיינו במצרים.

שלו) ויוסף ישית ידו על עיניך; ודאי, כי הוא הבכור, והבכור משיב ידו על עיני אביו, שמבחינת הרהור הלב, בכור מטפה ראשונה היה, כמו שלמדנו, (לעיל דף פ"ב אות רס"ב) ומשום שהקב"ה ידע סתר זה, שדעתו בחל היה, בשר אותו ביוסף, שישיב ידו על עיניו, שכל אהבתו תלוי בו.

שלו) א"ר יהודה שאני וכו': אר"י, משונה הוא יעקב משאר בני אדם, כי השכינה היתה נאחזת בו ונתדבקה בו, ז"ש אנכי ארד עמך מצרימה, לדרור עמך בגלות, ואנכי אעלך גם עלה, שנשמתך תזדווג בי, וגופך

(דפו"י דף רכ"ה ע"ב * דף רכ"ז ע"א)

(שמ) אָמַר, אֹלֵיפֶנֶא ׀ מִפְּרָקִין דְּרַב יִיסָא סְבָא, בְּנִמוּסֵי עֲלָמָא, בְּרַ נָשׁ דְּרַבֵּי לְבַר בְּהַאי עֲלָמָא, לִיבְעֵי ׀ לִיהַ לְנַגְדָא עֲפָרָא עַל עֵינֵי פֶד אֲתַקְבֵר, וְדָא ׀ הוּא יִקְרָא דִּילִיהַ, ׀ לְאַתְּוֹזָה דְּעֲלָמָא אֲסֵתִים מְגִיהַ, וְהוּא יִרִית לִיהַ לְעֲלָמָא תַּחֲוֹתֵי.

(שמא) בְּגִין דְּעֵינֵי ׀ דְּבַר נָשׁ, חִיזוּ דְּעֲלָמָא בֵּיהַ אֲתַחְזוּ, ׀ וְכַל גְּוֹנִין הָכִי אֵינִין דְּאֲסַחְרוּ, חֲוֹרָא דְּבֵיהַ, הוּא יִמָּא רַבָּא ׀ אֹקִינֹוס, ׀ דְּאֲסַחְרֵי כָּל עֲלָמָא בְּכָל ׀ סְטָרֵי, גְּוֹנָא אֲחֲרָא הוּא יִבְשָׁתָא, ׀ דְּאֲפִיקוּ מְיָא, ׀ וְיִבְשָׁתָא קָאִים בֵּין מְיָא, הָכִי הוּא גְּוֹנָא בֵּין מְיָא.

(שמב) גְּוֹנָא ׀ אֲחֲרָא תְּלִיתָאָה, הִיא בְּמִצְעֵוֹתָא דְּבֵיהַ, דָּא יְרוּשָׁלַם, דְּהִיא ׀ אֲמִצְעֵוֹתָא דְּעֲלָמָא. גְּוֹנָא רַבִּיעָאָה, הִיא חִיזוּ דְּכָל עֵינָא, וְאֲקָרִי בַת עֵין, דְּבַת־הוּא בַת ׀ עֵין, אֲתַחְזוּ פְּרָצוּפָא, וְחִיזוּ יִקְרָא מִכְּלָא דָּא צִיּוֹן, דְּאִיהִי נְקוּדָה ׀ אֲמִצְעֵוֹתָא ׀ מִכְּלָא, דְּחִיזוּ דְּכָל עֲלָמָא תַּמָּן אֲתַחְזוּ, וְתַמָּן שְׂרָיָא שְׂכִינְתָא, ׀ דְּהִיא שְׂפִירוּ דְּכָלָא, וְחִיזוּ דְּכָלָא, וְעֵינָא ׀ דָּא הוּא ׀ יְרוּתַת עֲלָמָא. וּבְגִינֵי קָד, הִיא שְׂבִיק לִיהַ, וְהִיא נְטִיל לִיהַ, וְיִרִית לִיהַ.

(שמג) א"ל שְׂפִיר קְאָמְרָתָּ, אָכַל מְלָה סְתִימָא ׀ אִיהוּ יְתִיר, וּבְגִי עֲלָמָא לָא יְדַעִין, וְלָא מִסְתַּכְּלִין, דְּהִיא בְּשַׁעְתָּא דְּבַר נָשׁ נִפִיק ׀ מִעֲלָמָא. כֹּא נִפְשָׁא דִּילִיהַ ׀ טְמִירָא עֲמִיהַ, וְעַד לָא נִפְקַת, עֵינֵי דְּבִינָא חָמוּ מַה דְּחָמוּ, כְּמַה

חלופי גרסאות

א מפרקיה (אח"ל). ב ל"ג ליה. ג ל"ג הוא. ד לאתחזאה. ה ל"ג דב"ג. ו ל"ג מן וכל עד חזורא. ז ל"ג אוקינוס. ח ואסחר. ט סטרוי. י דאקיפון. יא אחרינא. יב אמצעיתא. יג ל"ג עין. יד אמצעיתא. טו מלה. טז דהא. יז ל"ג דא. יח ירותא. יט הוא; איהי. כ מהאי עלמא. כא נפשיה. כב סמיכא.

הסולם

ישתחו ישראל על ראש המטה
זוה עומדת בין מים, דהיינו בתוך הצבע הלבן
הרומות על מי אוקינוס.

(שמב) גוונא אחרא תליתאה וכו': צבע
האחר השלישי, היא באמצע העין, זהו
ירושלים, שהיא אמצע העולם. צבע רביעי
שבעין, שם כח הראיה שבכל העין דהיינו
השחור שבעין. ונקרא בת עין, שבבת עין
ההוא נראה הפרצוף, ומראה היקר מכל הוא
ציון, שהיא נקודה האמצעית מכל, שמראה
כל העולם נראה שם, ושם השכינה שורה,
שהיא היופי של כל ומראה של כל, ועין
זה היא ירושת העולם. ומשום זה, זה שמת
עוזב אותה, וזה, דהיינו בנו, לוקח אותה
ויורש אותה.

(שמג) א"ל שפיר קאמרת וכו': א"ל יפה
אמרת, אבל הוא דבר סתום ביותר, ובני
העולם אינם יודעים ואינם מסתכלים, כי
בשעה שהאדם יוצא מן העולם. הנפש שלו
חבויה עמו, ומטרם שיוצאת מגוף, עיניו
של

מאמר

למדתי כאן, ואני מתירא לגלותו. ובמנהגי
העולם נמצא חכמה.

בא ר' אבא, הדף אותו, אמר אמור
דברין וחגור כלי זיין שלך, כי בימיו של
ר"ש הדברים מגולים, ואין לפחד.

(שמ) אמר אוליפנא וכו': אמר ר' חזקיה,
למדנו מפרקי ר' ייסא סבא, במנהגי העולם.
אדם שזכה בכך בעולם הזה, הכן צריך
לשים עפר על עיניו כשיקבר. וזהו הוא
כבודו, להורות שהעולם נתם ממנו מאביו,
והוא הכן תחתיו את העולם.

(שמא) בגין דעיניו דב"ג וכו': משום
שעיניו של האדם מראה העולם נראה בהן,
וכן, כל הצבעים הם מסוככים בהן, וצבע
הלבן שבהן, הוא כמו ים אוקינוס הגדול
הסוכב את העולם מכל הצדדים צבע האחר
שבהן, הוא כמו היבשה שהוציאו המים,
היבשה עומדת בין המים, כן הוא צבע

דְּאוֹקִימָנָא « דְּכְתִיב » כִּי לֹא יִרְאֵנִי הָאָדָם וְחִי. בְּחַיֵּיהוֹן לָא חֲמָאן, אָבֵל
בְּמִיתְהוֹן חֲמָאן.

שמד) וְעִינֵי פְּקִיחֵן מִתְהוּא חִיזוּ בִּדְחָמָא, גִּוְאִינֵן יִדְקִימִין עֲלֵיהּ,
הִ בְּעָא לְשׁוֹאָה יָדָא עַל עִינֵי, וְלֹאֲסַתְמָא עִינֵי, בְּגִין הֵהוּא דְּאוֹלִיפְנָא בְּרִזָּא
דְּנִמוּסֵי עֲלָמָא, דְּבִשְׁעָתָא יִדְאֲשַׁתְּאָרוּ יִעִינֵי פְּקִיחֵן, מִתְהוּא חִיזוּ
יִקְרָא דְּחָמָא, אִי זְכִי לְבָר, בְּרָא קְדִים לְשׁוֹאָה יָדִיהָ עַל עִינֵי וְלֹאֲסַתְמָא
לוֹן, כְּמָה דְּכְתִיב וַיֹּסֶף יֵשִׁית יָדוֹ עַל עֵינָיו. בְּגִין, דְּהָא חִיזוּ אֲחֵרָא דְּלֹא
קְדִישָׁא אֲוִדְמְנַת לְקַבְּלֵיהּ, וְעִינָא דְּחָמָא הִשְׁתָּא חִיזוּ קְדִישָׁא עֲלָאָה, לָא
יִסְתַּפֵּל בְּחִיזוּ אֲחֵרָא.

שמה) « וְעוֹד, דְּהֵהוּא נֶפֶשׁ סְמִיכַת לְקַבְּלֵיהּ בְּבִיתָא, וְאִי אֲשַׁתְּאָר עִינָא
פְּקִיחָא, וְהֵהוּא חִיזוּ אֲחֵרָא יִיִשְׂרֵי עַל עִינֵי, בְּכֹל מָה דְּאֲסַתְפֵּל אֲתֵלְטִיָּא, וְלֹאוּ
יִקְרָא דְּעִינָא הוּא, וְכָל שְׁכָן מְקַרְיָבוּ, וְכָל שְׁכָן מִן מִיתָא, דְּלֹאוּ יִקְרָא דִּלְיָה
לֹאֲסַתְפֵּלָא בְּמָה דְּלֹא אֲצִטְרִיךְ, יִיִשְׂרֵי עֲלֵיהּ עִינֵי מְלָה יִיִשְׂרֵי אֲחֵרָא, לְבַתֵּר
מִיִּתְפְּסִיָּא בְּעַפְרָא, וְהָא אֲתַעְרוּ חֲבָרָא עַל דִּינָא דְּקַבְּרָא מִהוּ. וְיִקְרָא הוּא,
דִּיִּסְתִּים עִינָא מִן כְּלָא, עַל יָדָא דְּבָרִיהּ דְּשִׁבְק בְּעֲלָמָא.

שמו) תָּא חֲזִי, כֹּל שְׁבַעָה יוֹמִין, נֶפֶשׁא אֲזֵלָא מִבֵּיתָא לְקַבְּרָא, וּמְקַבְּרָא
לְבֵיתָא, וְאֲתֵאֲבֵלַת עֲלֵיהּ, וְתֵלַת זְמַנִּין בְּיוֹמָא, אֲתַדְּנֵוּ בְּחֵדָא נֶפֶשׁא וְגוֹפָא, וְלִית
מָאן דִּידַע בְּעֲלָמָא, וְיִשְׁגַּח מִיִּשְׁגַּח לֹאֲתַעְרָא לְבָא.

חלופי גרסאות

א ל"ג דכתיב ב דחמי ג ל"ג ואינון ד דקיימי ה בעו;
בעאן (אה"ל). ו דאשתאר; ואשתאר (אה"ל). ז עינין; עינא.
ח מה הוא (אה"ל). ט ל"ג יקרא; דחמא יקרא. י ובגין עינא; בגין דעינא (אה"ל). יא ועד. יב לישרי. יג ולשרייא;
ולא שריא. יד אחרא (אה"ל). טו אתכסי. טז ליתערא.

מסורת הוזהר

(א) (שמות ל"ג) לעיל א' צ"ב.

הסולם

וישתחו ישראל על ראש המטה
עיניו, הנה בכל מה שיסתכל יקולל. וכיון
שהנפש שלו לנגדו נמצא שיסתכל בנפש ותקולל.
ואין זה כבוד לעין, וכל שכן לקרובי המת,
וכל שכן למת עצמו שאין כבודו להסתכל
במה שאינו צריך להסתכל, ולהשרות על עיניו
דבר אחר, דהיינו הס"א. לזה נתכסה בעפר.
וכבר העירו החכמים על הדין שדנין את המת
בקבר, מה הוא, ואין כאן המקום לדבר בו.
וכבוד הוא שתסתום העין מכל, על ידי
בנו שעזב בעולם.

שמו) ת"ח כל ז' וכו': בוא וראה כל
ז' הימים אחר מיתתו, הנפש הולכת מבית
לקבר ומקבר לבית ומתאבלת עליו. וג'
פעמים ביום נרונים כאחד הנפש עם הגוף,
ואין מי שידוע זה בעולם, ויסתכל בו
לעורר את הלב.

לבתר

מאמר

של האדם רואות מה שרואות, כמו שבארנו,
כי לא יראני האדם וחי, בחייהם אינם
רואים אבל במיתתם רואים.

שמד) ועיניו פקִיחֵן וכו': ועיניו פקוחים
מאותה המראה שראה, ואלו העומדים עליו,
צריכים לשים יד על עיניו ולסתום עיניו,
מטעם שהוא שלמדנו בסוד של מנהגי העולם,
שבשעה שנשארו עיניו פקוחים מאותה מראה
היקרה, אם זכה לבן, הבן קודם, לשום
ידו על עיניו ולסתום אותן. כמ"ש, ויוסף
ישית ידו על עיניו. משום שמראה אחרת
שאינו קדושה מזדמנת לנגדו, והעין שראה
עתה מראה קדושה עליונה, לא יסתכל
במראה האחרת.

שמה) ועוד דההוא נפש וכו': ועוד
שהנפש קרובה לנגדו בבית, ואם ישאר העין
פתוח, והמראה האחרת של הס"א, תשרה על

(דפו"י דף רכ"ו ע"א)

שמז) לְבָתֵר, גּוֹפָא אַתְּרִיד, וְנַפְשָא אַזְלָא וְאַסְתְּחִיא * בְּגֵיהֶנָם, בְּנַפְקָא יוֹשְׁטָא בְעֵלְמָא, וְיִמְבַקְרָא לְקַבְרֵיהּ, עַד הַדְמַתְלַבְשָא יִבְמָה דְאַתְלַבְשָא.

שמח) לְבָתֵר תְּרִיסַר יְרַחֵי, גֵיחִין וְפִלָא, גּוֹפָא י" שְׂבִיק * בְּעַפְרָא. נַפְשָא אַתְּצְרִיר וְאַתְנַהִיר בְּרוּחָא, * בְּמָאנָא י"ב דְאַתְלַבְשָא. רוּחָא אַתְעַנַּג בְּגִנְתָא י" דְעָדָן. נַשְׁמַתָּא סְלָקָא לְצִרוּרָא דְעִנּוּגָא דְכָל עִנּוּגִין. וְכָלָא אַתְקַשְׁר דָּא בְּדָא לְזִמְנִין יְדִיעֵן.

שמט) תָּא חֲזִי, וְוִי לֹון לְבְנֵי נֶשְׁא, י" דְלָא י" מְסַתְפְּלִין, וְלָא יְדִיעִין, וְלָא י" אֲשַׁתְמוּדְעֵן, עַל מַה י" קִימִי, וְיִתְנַשִּׁי מִנִּיהוּ, לְמַעַבְד י" פְּקוּדֵי אֲוִרֵיתָא. י" דְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיתָא, דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יְקָר לְעִילָא, * וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיתָא, דְעַבְדֵי לְבוּשׁ יְקָר לְתַתָּא, * וְאִית פְּקוּדֵי אֲוִרֵיתָא, דְעַבְדֵי לְבוּשֵׁי יְקָר לְהַאי עֵלְמָא, * וְכָלָא אַצְטְרִיכֵן לִיהּ לְבִינָא, וּמִן יוֹמוֹי מִמָּשׁ, * כְּכֹהֵן * מִתְתַקְנֵן, כְּמָה דְאֻקִּימָנָא.

שנ) רְבִי יְהוּדָה סָבָא, אַתְרַגִּישׁ כִּי בְדַעְתִּיהּ יוֹמָא חַד, * וְאַחֲזוּ לִיהּ בְּחֻלְמִיהּ, * כִּי חַד דְיֻקְנָא כִּי מִנְהוֹרָא דִילֵיהּ, תְּקִיף, דְאַזְדַּהֵר לְאַרְבַּע סְטְרִין, א"ל מַאי הָאֵי. א"ל, לְבוּשָא דִילָךְ הוּא, לְדִינְרָא דְהֶכָא, וּמַהְהוּא יוֹמָא תְּהוּ חַדִּי.

שנא) א"ר יְהוּדָה, כָּל יוֹמָא וְיוֹמָא, רוּחִין דְצַדִּיקֵינָא יִתְבִּין בְּלְבוּשֵׁיהוֹן.

מסורת הזוהר

א אולת. ב תפיק. ג ושטא. ד ומפקדא. ה ומכיתא. ו ל"ג דמתלבשא. ז כמה. ח בלא גופא גופא. ט שכיך. ט בארעא. י ל"ג ואתגהיר. יא כמנא. יב מוסיף דאתלבש ביה (אה"ל). יג ל"ג דעדן. יד ל"ג דלא. טו דמסתכלין. טז אשתמודעאן. יז קיימין. יח מפקדי. יט אית; מוסיף דתנין דאית. כ ל"ג מן ואית עד ואית. כא וכלהו. כב ל"ג כלהו. כג אתתקן. כד בדעתו. כה ואחזי; ואחזי; ואחזיאו (אה"ל). כו ל"ג חד. כז דיליה מנהורא. דרך אמת א] במלבוש שמתלבש בו פרקים וכו'. ב] ויקהל ר"י ע"א.

הסולם

מאמר
שמז) גּוֹפָא אַתְּרִיד וכו': אחר כך הגוף נסגר בקבר, והנפש הולכת ומתרחצת בגיהנם, ויוצאת ומשוטטת בעולם ומבקרה את הגוף בקבר, עד שמתלבשת במה שמתלבשת.
שמח) לְבָתֵר תְּרִיסַר יְרַחֵי וכו': אחר י"ב חדש, נחים כולם, הגוף שכך בעפר, והנפש גָצֵר ונאור ברוח, ובמלבוש שנתלבש הרוח, הרוח היא מתענגת בנן עָדָן. והנשמה עולה לצרור החיים, שהיא הנוקבא. התענוג הגדול מכל התענוגים, וכולם נתקשרו זה בזה. הנפש כרוח ורוח כנשמה, בזמנים ידועים, דהיינו בשבתות ויו"ט ורי"ח.
שמט) תָּא חֲזִי ווי וכו': בוא וראה, אוי להם לבני אדם, שאינם מסתכלים ואינם יודעים ואינם מכירים על מה הם עומדים, ונשכח מהם לעשות מצות התורה. ויש מצות שורות

ישתחו ישראל ראש המטה
התורה שעושים לבוש יקר למעלה, בג"ע העליון, ויש מצות התורה שעושים לבוש יקר למטה, בג"ע התחתון, ויש מצות התורה שעושים לבוש יקר בעולם הזה. וכולם נצרכים אל האדם, ומן ימיו ממש כולם מתתקנים כמו שבארנו. (לעיל דף צ"ו אות ש"ג).

שנ) רְבִי יְהוּדָה סָבָא וכו': ר' יהודה הזקן, התרגש בדעתו יום אחד, שהיה חפץ לדעת, מה יהיה לו בעולם האמת. והראו לו בחלום, צורה אחת שלו מאור חזק המאיר לארבע רוחות. אמר להם מה זה. א"ל הוא הלבוש שלך לשיבתך כאן. ומיום ההוא והלאה, היה שמח.

שנא) א"ר יְהוּדָה וכו': אר"י, כל יום ויום רוחות הצדיקים יושבים בלבושיהם, שורות

שמט) תָּא חֲזִי ווי וכו': בוא וראה, אוי להם לבני אדם, שאינם מסתכלים ואינם יודעים ואינם מכירים על מה הם עומדים, ונשכח מהם לעשות מצות התורה. ויש מצות שורות

שורין שורין בגנתא דעדן, ומשבחון לקב"ה, ביקרא עלאה, הה"ד אף צדיקים יודו לשמך ישבו ישרים את פניך. א"ר אבא, בקדמימא א מה פתיב וישתחו ישראל וגו', כמה דאוקימנא, מאן מטא, דא כ"י. ראש המטה: דא צדיק. על ראש המטה: דא מלכא קדישא, דשלמא פלה דיליה, כמה דכתיב הנה מטתו שלשלמה. ודיעקב לדידיה קא סגיד, ה לההוא דקאים על ראש המטה, ישראל שמיא, בגיגי פך, וישתחו ישראל על ראש המטה.

שנב) לבתר, פיון דידע יעקב, דהא בדרגא עלאה אשתלים, ודרגא דיליה הוא לעילא ועם אבהתא, והוא בלחודוי תקונא שלימתא, אחסין לביה, וחדוי ואתתקף ברעיתא עלאה דקב"ה ביה, מה פתיב ביה ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, דהא בדרגא עלאה יתיר אשתלם, ונקאה חולקיה.

שנג) תאנא, אמר ר' יהודה, במתנימא דילן אוקימנא, הא דתנינן בארבעה פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונין על המים, הא אוקימנא מלי, ורזא דמתנימא א אוקימנא, בפסח על התבואה וכו', לקביל התיכא עלאה, רזא דאבהן, ונדוד מלכא. ופסח על התבואה, דהכי הוא ממש, והא אוקימנא מלה ס דא, על מה

חלופי גרסאות

א ל"ג מה. ב על ראש המטה ול"ג וגו'. ג כלא. ד ועקב. ה ההוא. ו מן. ז ואתקין. ח ל"ג ביה. ט תנא. י בארבע פרקין. יא דא אוליפנא ול"ג אוקימנא (אה"ל). יב ל"ג וכו'; ל"ג מן וכו' עד דהכי. יג ל"ג ודוד מלכא. יד מוסין תו. טו אוקמה. טז ל"ג דא.

מסורת זוהר

מאמר

וישתחו ישראל על ראש המטה
לבו ושמח והתחזק ברצון העליון של הקב"ה החפץ בו, מה כתוב בו, ויתחזק ישראל וישב על המטה, על המטה ממש, שה"ס המלכות, כי הוא נשלם במדרגה יותר עליונה, דהיינו שנשלם במדת ת"ת שהוא ממעל המלכות, אשרי חלקו.

הסולם

מאמר ב' פרקים - העולם נדון

שנג) תאנא, אמר ר' יהודה וכו': למדנו, אר"י, בברייתא שלנו בארנו, מה ששנינו, בארבע פרקים בשנה העולם נדון, בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן, בראש השנה כל באי עולם עוברים לפניו כבני מרון, ובחג נדונים על המים, הנה בארנו הדברים, וסוד הברייתא בארנו, בפסח על התבואה וכו', הוא כנגד מרכבה עליונה, סוד האבות, שהם חגית, ודוד המלך, שהוא מלכות, כלומר שאלו ד' זמנים, המובאים בברייתא ה"ס אבהן ודוד מלכא. ומפרש בפסח על התבואה, שכן הוא ממש, וכבר בארנו דבר

שורות שורות בגן עדן ומשבחים אל הקב"ה ביקר העליון, זהו שכתוב, אך צדיקים יודו לשמך וגו'.

א"ר אבא וכו': אר"א, בתחילה מה כתוב, וישתחו ישראל וגו'. כמו שבארנו (לעיל אות של"ג) מי היא מטה, זו היא כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא. ראש המטה זהו צדיק, על ראש המטה, זהו מלך הקדוש שכל השלום שלו, דהיינו ת"ת, כמ"ש הנה מטתו שלשלמה וגו'. כי לעצמו היה משתחוה שהוא מרכבה לת"ת, לאותו שעומד על ראש המטה ששמו ישראל, כי ת"ת נקרא ישראל. משום זה וישתחו ישראל על ראש המטה.

שנב) לבתר, כיון דידע וכו': ואחר כך, כיון שידע יעקב, שנשלם במדרגה עליונה, ומדרגתו, שהוא ת"ת, היא למעלה עם האבות, שהם חסד וגבורה, והוא בלבדו, הוא תקון שלם, כי ת"ת הוא קו האמצעי הכולל בתוכו חו"ג, והוא שקול כנגד כל חג"ת, החזיק

קיא

ויחי

אֲתֵיִיא מִצָּה בְּפֶסַח, אֲנִי הָיָה הַיּוֹם, דִּינָא דְמַלְכוּתָא דִּינָא, וְדָא שִׁירוּתָא, דְּשָׂרִיאוּ יִשְׂרָאֵל לְמִיּעַל בְּחֻלְקָא קְדִישָׁא דְקַב"ה, וְלִבְעָרָא מְנִייהוּ חֻמְיָן, בְּדִאִיהוּ טַעוּן אֲחֻרְנִין, דִּי מְמַנָּן עַל יַעֲמִין עַעְכוּ"ם, דְּאֶקְרוּן יְאֱלֹהִים אֲחֵרִים, אֱלֹהֵי נֹכְרִי, וְאֶקְרוּן חֻמְיָן, יִצְרַר הָרַע, וְלִמִּיעַל בְּמִצְהָ, חֻלְקָא קְדִישָׁא דְקַב"ה. הַבְּגִין כֶּה, בְּפֶסַח נְדוּנִין עַל הַתְּבוּאָה, יְאֻקִּימָנָא יְדַעְלָמָא אֲתֵדֵן עַל דִּינָא דְה"א.

שנד) בַּעֲצֻרָת עַל פִּירוּת הָאֵילָן. פִּירוּת הָאֵילָנוֹת מְבַעֲרֵי לֵיה, מֵאֵן פִּירוּת הָאֵילָן. אֱלָא, דָּא הוּא אֵילָנָא רְבַרְכָּא וְתַקִּיף לְעֵילָא. פִּירוּת הָאֵילָן, כְּמָה דְכַתִּיב, אֲנִי כְּבָרוּשׁ רַעֲוֵן מְמַנִּי פְרִיָדָא נְמַצָּא.

שנה) בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, תְּנָא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, דָּא הוּא רֵישָׁא יְדִשְׁתָּא יְדִמְלָכָא, וּמֵאֵן הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, דָּא יִצְחָק, דְּאֶקְרִי רֵאשׁ, דְּאִיהוּ חַד רֵישָׁא יְדִמְלָכָא, אֲמַר יְדִאֶקְרִי שָׁנָה, בְּגִינֵי כֶּה כָּל כְּבָנֵי עוֹלָם עוֹבְרִין לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, וְעַל דָּא תְּנִינָן, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, דְּהָא יְדִאֶקְרִי יִצְחָק.

שנו) וּבְחַג נְדוּנִין עַל הַמִּים, דָּא הוּא יְדִשְׁרֵוּתָא דִּימִינָא דְמְלָכָא, וְעַל

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

א) [בכ"ג] (ירמיה ב'). לעיל ג' צ"א. ב) (הושע י"ד) לך א הא. ב ל"ג דאיהו. ג מוסיף שאר עמין עע"ז. ד ל"ג אלהים אחרים. ה מוסיף אמאי תבואה כד"א [כמה דכתיב] ע"ה צ"ג. א) תבואתה בה"א (רמזו לה"א קמאה דשמא קרישא); ל"ג מן בגין עד ואוקימנא. ו הוא אוקימנא; ואוקמוה (אה"ל). ז ועל מה ול"ג דעלמא (אה"ל). ח רבא; דדא (אה"ל). ט רענון וגו'. י ל"ג ממני פריך נמצא. יא ת"ח ר"ה דא הוא רישא דשעתא ועילא אתר דאקרי שנה בגי"כ ול"ג מן תנא עד בגי"כ (אה"ל). יב ל"ג דשתא; דשתא לעילא דאקרי שנה. יג ל"ג דמלכא. יד לעילא; דשתא לעילא. טו דאחקרי. טז רישא בשתא. יז ודא. יח מוסיף שירותא דרישא דימנא; ל"ג דימנא; שירותא דמלכא.

הסולם

כד' פּרָקִים - העולם נדון

מאמר

נשמות הצדיקים, שהם פירותיו של ז"א, הנקרא אילן. והם נידונים בעצרת. שרומו על ת"ת. שנה) בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה עוֹבְרִים לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן: לַמְדֵנוּ רֵאשׁ הַשָּׁנָה זֶה הָרֵאשׁ שֶׁל הַשָּׁנָה שֶׁל הַמֶּלֶךְ, וּמִי הוּא רֵאשׁ הַשָּׁנָה, זֶהוּ יִצְחָק שֶׁנִּקְרָא רֵאשׁ שֶׁהוּא רֵאשׁ אֶחָד שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא ז"א, וְהוּא רֵאשׁ הַגְּבוּרָה שְׁלוֹ. מִקּוֹם שֶׁנִּקְרָא שָׁנָה, מִשּׁוּם זֶה, כֹּל בָּאֵי עוֹלָם יַעֲבֹרוּן לְפָנָיו כְּבָנֵי מְרוֹן, וְעַל כֵּן לַמְדֵנוּ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כֹּל בָּאֵי וכו', כִּי בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שׁוֹרָה יִצְחָק. שֶׁהוּא הָרֵאשׁ דְּשִׁמְלָל שְׁבוֹ שׁוֹרָה דִּינִים. וְע"כ נֹאמַר בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה שִׁמְלָלוּ תַּחַת לְרֵאשִׁי.

זה, על מה בא מצה בפסח, כי מצה היא דין של המלכות הוא דין, כלומר מצה היא דין של המלכות. וזהו התחלה שהתחילו ישראל להכנס לחלק הקדוש של הקב"ה, ולבער חמץ שהוא עבודה זרה, הממונים על עמים עכו"ם הנקראים אלהים אחרים, אלהי נכר, ונקראים חמץ, יצר הרע. ולהכנס במצוה, שהיא המלכות, חלק הקדוש של הקב"ה, משום זה בפסח נידונים על התבואה וביארנו, שהעולם נידון על דין דה' שהיא המלכות, ותבואה היא נוטריקון תבוא ה'.

שנו) וּבְחַג נְדוּנִים עַל הַמִּים: זֶהוּ הַתְּחִלָּה לְהֵאָרֵת הַיַּמִּין שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא חֲסִידִים, הַנִּקְרָאִים מִים. כִּי בְּחַג נֹאמַר, וַיִּמְיֵנוּ תַּחֲבֻקְנִי. וְע"כ שִׁמְחַת הַמִּים נִמְצָא בְּכָל, בְּשַׁעַת שִׁמְסֻכִּים מִים

שנד) בַּעֲצֻרָת עַל פִּירוּת הָאֵילָן: וְשׁוֹאֵל, פִּירוּת הָאֵילָן, פִּירוּת הָאֵילָנוֹת הִיא צִרִיךְ לֹמַר, מֵהוּ שְׁאוּמֵר פִּירוּת הָאֵילָן. וּמִשִּׁיב, אֲלָא זֶה הִיא אֵילָן גְּדוֹל וְחֻזֵק לְמַעְלָה. שֶׁהוּא ז"א, פִּירוּת הָאֵילָן הוּא כְּמ"ש, אֲנִי כְּבָרוּשׁ רַעֲוֵן מְמַנִּי פְרִיָדָא נְמַצָּא, כְּלֹמֵר שְׁסוּבֵב עַל

(דפריי דף רכ"ז ע"ב)

דא חֲדוּתָא דְמִיָּא אֲשַׁתְּפַח בְּכֻלָּא, בְּשַׁעֲתָא דְנִסְכֵי « מִיָּא, וְשַׁאֲבֵי לִוְן, בְּגִין דְּמִים דָּא יְדִיעָא. וְעַל גַּדָּא בְּאַרְבַּעַה פְּרָקִים אֲלִין, כֻּלָּא מִשְׁתַּבְּחִין.

שנח) אָמַר רַבִּי יוֹסִי, כִּד גַּיְסְתַּפְלוֹן מְלִי, כֻּלָּא אֲשַׁתְּבַח בְּהִנְי פְּרָקִין, אַבְרָהָם יִצְחָק וְיַעֲקֹב, דְּוֹד מְלָא, וּבְהִנְי עֲלָמָא אֲתָדֵן, וּבְאַרְבַּע פְּרָקִין בְּגִי נָשָׂא אֲתָדֵנוּ, בְּיוֹמִין דְּאֲשַׁתְּפַחוּ בְּעֲלָמָא, וּבְכָל יוֹמָא וְיוֹמָא, סְפָרִין פְּתִיחִין, וְעוֹבְדִין פְּתִיבִין, וְלִית מָאן דְּיִשְׁגַּח, וְלִית מָאן דְּיַרְכִין אִוְדִיָּה, וְאִוְרִיָּתָא אֶסְהִידַת בֵּיהּ בְּכָל יוֹמָא, וְקָלָא קָרִי בְּחִילָא, « מִי פְתִי יָסוּר הִנֵּה חָסֵר לָב אֲמָרָה לוֹ, וְלִית מָאן דְּיַצִּית יִלְקָלִיהּ.

שנח) וְתַאנָּא בְּשַׁעֲתָא דְּבַר נֶשׁ קָאִים בְּצַפְרָא, סְהָדִין קְיִמִין לְקַבְּלִיהּ, וְסְהָדִין בֵּיהּ, וְהוּא לָא אֲשַׁגַּח. נִשְׁמַתָּא אֶסְהִידַת יְעֲלִיהּ, בְּכָל עָדֵן, וּבְכָל שַׁעֲתָא, אִי אֲצִית גְּאוּת, וְאִי לָאו, הָא סְפָרִין פְּתִיחִין, וְעוֹבְדִין פְּתִיבִין. אָמַר ר' חֲזִיָּא, וּפְאִין אִינוּן צְדִיקָיָא, דְּלָא מְסַפְּפוּ מִן דִּינָא, לָא בְּעֲלָמָא דִּין, וְלָא בְּעֲלָמָא דְאַתִּי, הַה"ד בְּצְדִיקִים כְּכַפִּיר יְבֻטַח. וְכַתִּיב בְּצְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

שנח) רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וְאָמַר וְיִהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אַבְרָם וְגוֹ, יֵהֱוֵי קָרָא אֲוֻקְמוּהָ, יְאָבֵל יְדָא יוֹמָא דְּדִינָא קִשְׂיָא, יְדָאֲפִקִי לִיהּ לְבָנִי מֵהָאִי עֲלָמָא. דְּתַנְיָא, יִזְמַנָּא דְּמִטָּא, דְּבַר נֶשׁ נִפִּיק מֵהָאִי עֲלָמָא, הַהוּא יִזְמַנָּא יוֹמָא דְּדִינָא רַבָּא, דְּאֲתַחְשַׁף שְׁמִשָּׁא מִן סִיְהָרָא, כְּמָה דְּכַתִּיב,

מסורת הזהר

א) (משלי ט') מקץ א' צ"ד ח"ב צט. ב) (משלי כ"ח) לך נ"א צ"א. ג) (תהלים ל"ז) לך קכ"ז צ"ה. ד) (בראשית ט"ו) ח"ב מ.

חלופי גרסאות

א המים. ב כך. ג מסתכלאן מלי דלא אשתכח (אה"ל). ד דאשתכח. ה ליג מאן. ו לקבליה. ז ת"ח (אה"ל). ח קמיה. ט ליג ואמר. י והנה אימה חשכה גדולה נופלת עליו וליג וגו'. יא ליג האי קרא אוקמה אבל. יב ת"ח. יג האי. יד דאיפק. טו ההוא יומא. טז יומא.

הסולם

מאמר

בד' פרקים - העולם נדון
שנח) תַּאנָּא בְּשַׁעֲתָא וכו': לַמְדוּנו, כְּשַׁעֲתָא שְׁהָאֲדָם קָם בְּכוּקָר, עֵדִים עוֹמְדִים לְנַגְרוּ וּמַעֲיָדִים עֵלְיוֹ, וְהוּא אִינוּ מִשְׁגִּיחַ, וְהַנִּשְׁמָה מַעֲיָדָה עֵלְיוֹ בְּכָל עַתּוּבָא שַׁעֲתָא, אִם שׁוֹמֵעַ, טוֹב. וְאִם אִינוּ שׁוֹמֵעַ, הִרִי הַסְּפָרִים פְּתוּחִים וְהַמַּעֲשִׂים נִכְתָּבִים. אָמַר ר' חֲזִיָּא, אֲשֵׁרִיהֶם הַצְּדִיקִים, שְׁאִינוֹן מִתִּירָאִים מִפְּנֵי הַדִּין לָא כְּעוֹלָם הַזֶּה, וְלֹא כְּעוֹלָם הַבָּא. וְז"ש וְצְדִיקִים כְּכַפִּיר יְבֻטַח, וְכַתּוּב, צְדִיקִים יִירָשׁוּ אֶרֶץ.

מאמר ויהי השמש לבא

שנח) רַבִּי חֲזַקְיָה פְּתַח וכו': רַחֲמֵי וְאָמַר, וְיִהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבָא וְתִרְדְּמָה נִפְלָה וְגוֹ, מִקְרָא זֶה בְּאֵרוֹהוּ, אֲבָל זֶה סוּר יוֹם הַדִּין הַקָּשָׁה הַמוֹצֵא אֶת הָאָדָם מֵעוֹלָם הַזֶּה. כִּי לַמְדוּנו, כְּשֶׁהִגִּיעַ הַזְּמַן שְׁהָאֲדָם יוֹצֵא מֵעוֹלָם הַזֶּה, זְמַן הַהוּא הוּא יוֹם הַדִּין הַגְּדוֹל, שְׁנַחֲשָׁךְ הַשֶּׁמֶשׁ מִלְּהָאִיר אֶל הַלְּבָנָה, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב,

מִים וְשׁוֹאֲבִים אוֹתָם, כִּי מִים הֵם יְדוּעִים שֶׁהֵם חֲסָדִים, וְעַל זֶה בְּד' פְּרָקִים אֲלוֹ הַכֹּל נִמְצָא. כִּי בַפֶּסַח, הַדִּין הוּא בְּסוּר הַמַּלְכוּת, שְׁנִקְרָאתָ תְּבוּאָה. וּבַעֲצֵרַת הַדִּין הוּא בְּסוּר תִּתְּ שְׁנִקְרָא אִיָּן. וְכַרְאָה הַשְּׁנָה בְּסוּר גְּבוּרָה, וּבַחֲגוּ בְּסוּר חֲסֵד. שְׁנַח) אָמַר רַבִּי יוֹסִי וכו': אִיָּר יוֹסִי, כְּשֶׁמִּסְתַּחֲלִים בְּדַבְרִים, הַכֹּל נִמְצָא בְּאֵלוֹ ד' פְּרָקִים: אַבְרָהָם, יִצְחָק, יַעֲקֹב, שֶׁהֵם חֲגִית, וְדוֹר הַמֶּלֶךְ, שְׁהוּא מַלְכוּת, דְּהֵינּוּ עִיד הַמַּבּוּר בְּכּוּר הַסְּמוּךְ. וּבְאֵלוֹ חוּ"ג חו"מ, הַעוֹלָם נִידוּן, וּבְד' פְּרָקִים בְּנֵי אָדָם נִדוּנִים, שֶׁהֵם הַיָּמִים, שְׁחוּ"ג חו"מ נִמְצָאִים בְּעוֹלָם. וּבְכָל יוֹם וְיוֹם הַסְּפָרִים פְּתוּחִים, וְהַמַּעֲשִׂים, שֶׁל בְּנֵי אָדָם, כְּתוּבִים, וְאִין מִי שִׁישְׁגַּח, וְאִין מִי שִׁיטָּה אִזְנוּי, וְהַתּוֹרָה מַעֲיָדָה בְּכָל יוֹם, מִי פְתִי יָסוּר הִנֵּה חָסֵר לָב אֲמָרָה לוֹ. וְאִין מִי שִׁישְׁמַע לְקוּלָּהּ.

«עד אשר לא תחשך השמש, דא נשמתא קדישא, דאתמנעת מבר נש, תלתין יומין, עד לא יפוק מעלמא, ונקמא דצולמא, דאתמנעת מגיה ולא אתחוי.

שס) מאי טעמא אתמנעת מגיה. בגין דנשמתא קדישא סלקת, ואתעברת מגיה, ולא אתחוי. דלא תיקמא, דכד מית בר נש ואתחלש, האי נשמתא אתעברת מגיה, אלא כד איהו דבחייו, בתוקפיה, אתעברת מגיה. האי נשמתא, ולא ונהרא לרוחא, ורוחא לא נהיר לנפשא, כדן צולמא אתעברת מגיה, ולא נהיר ליה. ומההוא יומא, כלא מכרוי עליה, ואפילו צפרי שמיא. מאי טעמא. בגין דנשמתא הא סלקא מגיה, ורוחא לא נהיר לנפשא, כדן נפשא אתחלשת, ומיכלא וכל תיאובתא דגופא, סלקא מגיה ואתעבר.

שסא) וואמר רבי יהודה, ואפילו כל זמנא דנפיל איניש בבי מרעיה, ולא זכיל לצלאה, נשמתא אתעברת וסלקא מגיה, וכדן לא נהיר רוחא לנפשא, עד דדיינין דיגיה דבר נש. ואי דיינין ליה לבר נש לטב, כדן נשמתא אתהדרת לאתרה, ונהירא לכלא. והא בזמנא דקיימא מלה בדינא. ובזמנא דלא קיימא מלה בדינא, תלתין יומין אקדימת נשמתא לכלא, וצולמא אתעבר מגיה.

שסב) תאנא, בזמנא דדיינין ליה לבר נש לעילא, סלקין לנשמתיה לבי דינא, ודיינין על מיקרהא, והיא אסהידת בכלא, ואסהידת בכל רעיוני דבר נש.

חלופי גרסאות

א מוסיף השמש וגו'. ב הוא חוי דצולמא; הא הוא צולמא; והוא הוא צולמא; והוא יומא צולמא. ג דאתמנע (אהיל). ד בחייו. ה מוסיף ואתחלש האי. ו נהירא. ז מוסיף אלא מההוא. ח אמר. ט סלקא; וסלקת. י ל'ג לבר נש. יא לאתרהא. יב ונהיר. יג האי.

מסורת הזוהר

(א) קהלת י"ב ח"ג פד: א מוסיף השמש וגו'. ב הוא חוי דצולמא; הא הוא צולמא; והוא הוא צולמא; והוא יומא צולמא. ג דאתמנע (אהיל). ד בחייו. ה מוסיף ואתחלש האי. ו נהירא. ז מוסיף אלא מההוא. ח אמר. ט סלקא; וסלקת. י ל'ג לבר נש. יא לאתרהא. יב ונהיר. יג האי.

הסולם

ויהי השמש לבא

מאמר

שסא) ואמר ר' יהודה וכו': ואר"י, ואפילו כל זמן שאדם נופל למשכב, ואינו יכול להתפלל, הנשמה נעברה ונסתלקה ממנו, ואז אין הרוח מאיר לנפש, עד שדנים דינו של האדם. ואם דנים אותו לטוב, אז חוזרת הנשמה למקומה ומאירה לכל, והיינו לרוח ולנפש, וזהו בזמן שהדבר תלוי בדין. ובזמן שאין הדבר תלוי בדין, כי כבר נחרץ דינו למות, הנה שלשים יום מקדמת הנשמה לכלם ומסתלקת, והצלם נעבר ממנו. שסב) תאנא בזמנא דדיינין וכו': למדנו, בזמן שדנים את האדם למעלה, מעלים את נשמתו לבית דין, ודנים על פי דיבורה, והיא מעידה על הכל ומעידה בכל מחשבות רעות שהרהר האדם, אבל במעשים רעים אינה מעידה, משום שכולם כתובים בספר. ועל כל דבר דנים את האדם בשעה שדנים

עד אשר לא תחשך השמש, זה נשמה הקדושה שנמנעת מן האדם שלשים יום מטרם שיצא מן העולם, ורואה שהצלם נמנע ממנו ואינו נראה. שס) מאי טעמא אתמנעת וכו': שואל מהו הטעם, שהצלם חלף ממנו. ומשיב, משום שהנשמה הקדושה נסתלקה ועברה ממנו ואינה נראה, שאל תאמר, כשהאדם מת ונחלש נעברה ממנו הנשמה, אלא כשהוא בחייו, בכל כחו, נעברה ממנו הנשמה, ואינה מאירה אל הרוח, והרוח אינו מאיר אל הנפש, אז נעבר ממנו הצלם, ואינו מאיר לו. מיום ההוא והלאה, הכל מכריזים עליו שימות, ואפילו עוף השמים. מה הטעם, משום שהנשמה נסתלקה ממנו, והרוח אינו מאיר אל הנפש, אז הנפש נחלשת, ואכילה וכל תאות הגוף מסתלקות ועוברות ממנו.

קיד

ויחי

ובעובדין לא אסהידת, דהא פלהו בספרא כתיבין. א וכלהו דיינין ליה לב"נ, בבהיא שעתא דדיינין ליה לב"נ לעילא, בדין דהקא דגופא אשפכח, יתיר משאר זמניא.

סג) זאי דיינין ליה לטב, בדין ארפין מגיה. וזיעא אתבקע על גופא, ונשמתא אנהרת ולבתר, ונהרא לכלא. ולא סליק בר נש מבי מרעיה לעלמין, עד דדיינין דיגיה לעילא. ואי תימא, הא כמה חייבי עלמא, כמה רשיעי עלמא, קיימין בקיימיהו. אלא, קב"ה אשגח בדיניה דב"נ, אע"ג דהשתא לא זכי, והוא חמי דהא ולבתר זכי, ודאין ליה לטב. או לזמנין דאוליד בר, דיהוי זפאה בעלמא, וע"ד קב"ה דאין ליה לטב.

סד) נכל עובדוי ודינוי דקב"ה לטב, ובכלא אשגח, כמה דכתיב א חי אני נאם ה' וגו' אם אחרפון במות כו הרשע פי אם בשוכ רשע מדרךכו. כ ובגין דא, כל אינון חייבי עלמא, דקיימין בקיימיהו, קב"ה דאין לון לטב.

סה) ולזמנין, דאינון מרעין אשפלימו זמנייהו, מלמשרי תמן, בד"א א וזחלאים רעים ונאמנים, דעבדו מהימנותא, דכד כשריאן עליה דבר א נש מסתלקי מגיה ולבתר דאשלימו זמנייהו, בין לצדיקניא, בין לחייביא, וכלא ג אתעבד בדינא דקאמרן.

סו) וירא ישאל את בני יוסף ויאמר מי אלה, אמר ר' יצחק, האי

מסורת הזהר

א) יחזקאל ל"ג תולדות ל"ח צ"א. ב) דברים כ"ח ת"ו א ובכלהו ב דוחקא. ג זמנא. ד ל"ג אי. ה אערין. ו חרעא. ז לאחרה (אה"ל). ח ונהיר. ט קיימי. י בקרמיהון. יא והוא. יב ל"ג דהא. יג דלבתר. יד יזכה. טו דיינין. טז דוליד. יז דיהא. יח ל"ג מן וע"ד עד וכל. יט דיניה לטבא ול"ג מן לטב עד ובכלא. כ דכל. כא דקביה לטב וכל דינוי לטב; דקביה לטב חיינו; חיינו לטבא ול"ג דקביה (ד"א). כב ל"ג ובכלא אשגח. כג כד"א. כד הרשע וגו'. כה ובג"כ. כו חיי. כז אשלימו. כח מוסף מכות גדולות ונאמנות וחלאים. כט שריין. ל בתר. לא לצדיקי. לב לחייבי. לג ברינא אתעבד; אעבד (אה"ל).

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

שדנים האדם למעלה. הן על מחשבות והן על מעשים. ואז הגוף נמצא בצרה יותר מבשאר זמנים.

סג) אי דיינין ליה וכו': אם דנים אותו לטוב, אז מניחים אותו, וזיעה יוצאת על הגוף, והנשמה חוזרת אח"כ ומאירה לכל. דהיינו לרוח ולנפש. ולעולם אין אדם מתרפא מחליו עד שדנים דינו למעלה, ואם תאמר, הרי כמה חייבי עולם וכמה רשעי עולם עומדים על קיומם דהיינו שמתרפאים ממחלתם, ומשיב, אלא הקב"ה משגיח בדינו של אדם, ואע"פ שעתה לא זכה, אם רואה הקב"ה שלאחר כן יזכה, דן אותו לטוב. או לפעמים שיוליד בן שיהיה צדיק בעולם, וע"כ דן אותו הקב"ה לטוב.

מאמר וירא ישראל את בני יוסף

סו) וירא ישראל את בני יוסף ויאמר מי אלה: אמר ר' יצחק, מקרא זה קשה (דפו"י דף רכ"ז ע"א *) דף רכ"ז ע"ב

קטו

ויחי

קָרָא קִשְׁיָא, דְּכִתְיֵב וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל, וּכְתִיב א' וַעֲיֵנִי יִשְׂרָאֵל כְּבָדוֹ מְזוֹקֵן לֹא יוּכַל לְרֵאוֹת, א' אֵי לֹא יוּכַל לְרֵאוֹת, מִהוּ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל. אָלָא דְחָמָא ב' בְּרוּחַ יְקוּדָשָׁא, אֵינּוֹן בְּגֵי יוֹסֵף, דְּאֵינּוֹן יִרְבְּעָם וְחִבְרִיּוֹ, דְּיִרְבְּעָם עֲבַד תְּרִין ז' עֲגָלֵי זָהָב, וְאַמֵּר ב' אֵלֶּה אֱלֹהֵיךָ יִשְׂרָאֵל. וּבְגִין כָּךְ, מִי אֵלֶּה, מֵאֵן הוּא דְזַמִּין לְמִימַר אֵלֶּה ה' אֱלֹהֵיךָ לְטַעֲוּוֹן אַחֲרֵן, וּבְגִין כָּךְ וַיֵּרָא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּגֵי יוֹסֵף.

שסז) מְכָאן, דְּצַדִּיקֵינִי חָמָאן עוֹבְדָא י' לְמַרְחוֹק, וְקַב"ה מְעַטֵּר לוֹן י' בְּעֵטְרָא דִּילֵיהּ, מִה קַב"ה חָמֵי י" לְמַרְחוֹק, כְּמָה דְכִתְיֵב ב' וַיֵּרָא אֱלֹקִים אֶת כָּל אֲשֶׁר עָשָׂה וְהִנֵּה טוֹב מְאֹד, י' דְּקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא חָמָא כָּל עוֹבְדֵין, עַד לֹא יַעֲבֹד לוֹן, וְכִלְהוּ אַעֲבְרוּ קַמֵּיהּ.

שסח) כְּגוֹנָא דָא, כָּל דְרִין דְעֵלְמָא, י' מְסִיפֵי עֵלְמָא, עַד סִיפֵי י" עֵלְמָא, כְּלֵהוּ י" אֶתְעַפְדוּ י" וְקִימֵי קַמֵּיהּ עַד לֹא יִיתוּן לְעֵלְמָא, הַה"ד י" קוּרָא הַדוֹרוֹת מְרֵאשׁ, עַד לֹא אֶתְבְּרֵי עֵלְמָא. בְּגִין דְכָל נִשְׁמַתִּין דְנַחְתִּין לְעֵלְמָא, עַד לֹא יִתְחַתּוּן, כְּלֵהוּ י" קִימֵי קַמֵּיהּ דְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, בְּדִיוֹקְנָא י" דְקִימֵי בְהַאי עֵלְמָא, וְאֶקְרוּן י" בְּשִׁמְהוֹן, דְכִתְיֵב י" לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא.

שסט) אוֹף הָכִי צַדִּיקֵינִי, קוּדְשָׁא ב"ה אֶחָמֵי י' לוֹן כָּל דְרִין דְעֵלְמָא, עַד לֹא יִיתוּן וְיִשְׁתַּכְחוּן י" בְּעֵלְמָא. מ"ל מְאָדָם י" דְהַהוּא קְדַמָּא. י' דְקַב"ה אֶחָמֵי לֵיהּ כָּל אֵינּוֹן כ" דְרִין עַד לֹא כ" יִיתוּן, כ" כְּדִכְתִּיב י" זֶה סֵפֶר כ" תוֹלְדוֹת,

חלופי גרסאות

א ל"ג אי לא יוכל לראות. ב ברוחא. ג דקדושה. ד עגלין דרהבא. ה מוסיף אלקין ישראל. ו למרחיק. ז לצדיקיא בכורא דקביה. ח למרחיק. ט דהא קביה. י מרישא דעלמא; מרישא עד סיפיי עלמא (אה"ל). יא דעלמא. יב מוסיף בשמהן דכלהו. יז להו. יח לעלמא. יט דא אדם. כ וקביה. כא מוסיף דרין דעלמא. כב מוסיף ייתון כד מוסיף תולדות אדם.

מסורת הוזהר

א) תולדות נ"ב צ"ז. ב) לקמן דף קי"ח צ"ד. ג) (בראשית א') הקטה"ז קפ"ט צ"ב. ב"א נ' צ"א. ד) (ישעיה מ"א) לך ע"ח צ"א. ה) (שם מ') הקטה"ז כ"ג צ"א. ו) (בראשית ה') ב"א שר"מ צ"א. יב) אתעטר. יג) ויתכו. יד) קיימין. טו) דאינון קיימין. טז) כ) וקביה. כא) מוסיף דרין דעלמא. כב) מוסיף ייתון

הסולם

מאמר

וירא ישראל את בני יוסף רואה את כל המעשים מטרם שנעשו, וכולם עוברים לפניו. שסח) כְּגוֹנָא דָא וכו': כַּעֲיֵן זֶה, כֹּל דוֹרוֹת הָעוֹלָם מְסוּף הָעוֹלָם עַד סוּף הָעוֹלָם, כּוֹלֵם נִצְבִים וְעוֹמְדִים לִפְנֵי מִטְרָם שְׂבָאוּ לְעוֹלָם. זֶהוּ שְׂכֵתוֹב, קוּרָא הַדוֹרוֹת מְרֵאשׁ, דְּהֵינּוּ מִטְרָם שְׂנַבְרָא הָעוֹלָם, כִּי כֹל הַנִּשְׁמוֹת הַיּוֹרְדוֹת לְעוֹלָם, מִטְרָם שַׁיּוֹרְדוֹת, כּוֹלֵן עוֹמְדוֹת לִפְנֵי הַקַּב"ה בְּצוּרָה שְׂנַמְצָאוֹת בְּעוֹלָם הַזֶּה, וְנִקְרָאוֹת בְּשִׁמּוֹתֵיהוֹן, שְׂכֵתוֹב, לְכֻלָּם בְּשֵׁם יְקָרָא.

קשה, שכתוב וירא ישראל, וכתוב, ועיני ישראל כבדו מזקן לא יוכל לראות. אם לא יוכל לראות, מהו וירא ישראל. ומשיב, וירא ישראל, פירושו, שראה ברוח הקדש אלו בני יוסף, שהם ירבעם וחביריו, שירבעם עשה שני עגלי זהב, ואמר, אלהיך ישראל, ומשום זה שאל מי אלה, מי הוא העתיד לומר, אלהיך לעבודה זרה, ועל זה כתוב, וירא ישראל את בני יוסף.

שסט) אוֹף הָכִי צַדִּיקֵינִי וכו': אֵף הַצַּדִּיקִים רואים דברים למרחוק, מטרם שבאו לעולם, כי הקב"ה מעטר אותם בעטרה שלו, מה הקב"ה רואה למרחוק, כמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה וגו', כי הקב"ה

שסז) מְכָאן דְּצַדִּיקֵינִי וכו': מְכָאן נִשְׁמַע שְׁהַצַּדִּיקִים רואים דברים למרחוק, מטרם שבאו לעולם, כי הקב"ה מעטר אותם בעטרה שלו, מה הקב"ה רואה למרחוק, כמ"ש וירא אלקים את כל אשר עשה וגו', כי הקב"ה

דַּתְּנִינֵנִי, אַחְמִי לִיָּהּ, כָּל אֵינֹן דָּרִין בַּדְּוֹמִינִין לְמִיִּתִי לְעֶלְמָא. יִבְּן
לְמִשָּׁה, דְּכְתִיב «וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ, דְּקִבְ"ה אַחְמִי לִיָּהּ, כָּל דָּרִין
דְּעֶלְמָא, וְכָל אֵינֹן מְנַהֲיֵי עֶלְמָא, וְכָל שְׂאָר נְבִיאֵי, עַד לָא יִיתֹן לְעֶלְמָא.

שַׁע) אוֹף הֶבְא, וַיִּרְא יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא ׀ לְמַרְחֹק,
וְאִנְדְּעִזַּע, וְאָמַר מִי אֵלֶּהּ, וְהָאִי קָרָא יְאֻשְׁלִים לְתַרִּין סְטָרִין, יִלְהָאִי סְטָרָא,
וְלְהָאִי סְטָרָא. וְע"ד אֶתִּיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הֵם ׀ אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹהִים בְּזָה.
וּמִנְלִ דְּקִבְ"ה אַחְמִי ׀ לִיָּהּ בְּרוּחָא דְּקוּדְשָׁא. דְּכְתִיב וְהִנֵּה הִרְאָה אֶתִּי אֱלֹקִים
גַּם אֶת וַרְעָף. גַּם, לְאַסְגָּאָה אֵינֹן דְּנִפְקִין מִגִּיהַּ כְּדָקְאָמְרֵן.

שַׁעא) ׀ וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף וַיֹּאמֶר הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר וַגּוֹ, בְּהָאִי קָרָא אִית
לְאַסְתְּפֵלָא בֵּיהּ, ׀ וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף, יִבְּלָא אֲשַׁכְחֵן הֶבְא בְּרַכָּה דְּבָרִיף לִיָּהּ
לְיוֹסֵף אֱלָא יִבְּלָא, יִבְּלָא יִבְּלָא, יִבְּלָא יִבְּלָא, יִבְּלָא יִבְּלָא, יִבְּלָא יִבְּלָא, יִבְּלָא יִבְּלָא,
יוֹסֵף, וְלֹא אֲשַׁכְחֵן ׀ הֶבְא יִבְּלָא דְּאֶתְבָּרִיף יוֹסֵף.

שַׁעב) ׀ א"ר יוֹסֵי, אֶת דְּיִיקָא, יִבְּלָא אֶת יוֹסֵף, יִבְּלָא אֶת דְּבָרִיף לְהָאִי הָהּ,
כִּי וְכַד אֶתְבָּרַכָּאן בְּנוֹי, אִיהוּ ׀ מְתַבָּרַף, דְּבָרִיף דְּבָרִיף דְּבָרִיף גַּם בְּרַכְתִּיהּ אִיהִי.

שַׁעג) א"ר אֶלְעָזָר, וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף, אֶת דְּיִיקָא, דְּבָרִיף לְאֶת קְיָמָא,

מסורת הוזהר

(א) (דברים ל"ד) ח"ג קנו: (ב) ח"ג קפו:

א מוסיף דקבי"ה אחמי ליה לאדם. ב דאינון זמינין.
ג מוסיף וכל אינון נביאי עלמא עד לא ייתון לעלמא וכן.
ד מוסיף הארץ וגו'. ה למרחיק. ו מוסיף איהו אשלים. ז דהאי להאי סטרא מוסיף להאי ולהאי להאי. ח אשר וגו'.
ט מוסיף ליה ליעקב. י גם וגו'. יא מוסיף דאמר ויברך. יב ולא. יג מוסיף לבנוי דיוסף. יד ואי. טו מוסיף לבנוי
הוה ברכתא. טז מוסיף הכא ברכה. יז מוסיף דאתברך ביה. יח וא"ר. יט דכתיב. כ ברכה. כא וכיון דאתברכו.
כב ודאי אתברך דברכאן דמתברכאן בנוי.

חלופי גרסאות

וירא ישראל את בני יוסף

הסולם

מאמר

זרעך, גם בא להרבות את אלו הדורות שיצאו
ממנו. כמו שאמרנו.

שַׁעא) וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף וַגּוֹ: בַּמִּקְרָא זֶה
יֵשׁ לְהַסְתַּכֵּל בּוֹ, שְׁכַתוּב, וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף,
וְלֹא מִצְאָנוּ כֵּאֵן בְּרַכָּה שִׁיבְרַךְ אֶת יוֹסֵף,
אַלֵּא לְבָנָיו, וְאִם לְבָנָיו, הִיָּה לּוֹ לֹמַר
וַיְבָרַכֵם, מִהוּ שְׂאוֹמֵר, וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף, וְלֹא
מִצְאָנוּ כֵּאֵן שִׁיבְרַךְ יוֹסֵף.

שַׁעב) אָמַר רַבִּי יוֹסִי וְכוּ': אַרְיִי, אֶת
הוּא בְּדִיּוֹק אֶת יוֹסֵף שְׁכַתוּב, הוּא בְּדִיּוֹק, כִּי
אֶת רֹמּוֹ עַל הַמַּלְכוּת, וְכַתוּב אֶת יוֹסֵף, שְׁהוּא
בְּרַכַּת בְּנָיו, כִּי בְנָיו מְנַשֵּׂה וְאֶפְרַיִם הֵם בְּחִינַת
מַלְכוּת הַנְּקִרָאָת אֶת. וְכַשְׁמַתְבְּרָכִים בְּנָיו הוּא
מִתְבָּרַךְ תַּחֲלִילָה, ע"כ כְּתוּב ג"כ יוֹסֵף, כִּי
בְנָיו שֶׁל אָדָם בְּרַכְתּוֹ הוּא.

שַׁעג) א"ר אֶלְעָזָר וְכוּ': אָמַר ר' אֶלְעָזָר,
ר"א לֹא בֵּא לְתַרְץ הַקּוּשִׁיא הַנִּיל, אֵלֵּא הוּא מֵאִמֵּר
בְּפָנֵי עֲצֻמוֹ. וַיְבָרַךְ אֶת יוֹסֵף אֶת הוּא בְּדִיּוֹק,
הַרְוֵמוֹ עַל מַלְכוּת, שִׁבְרַךְ לְאוֹת בְּרִית דְּהֵינּוּ

לסוד

הִרְאָה לוֹ כָּל הַדּוֹרוֹת מִטְרַם שְׁבָאוּ, שְׁכַתוּב,
זֶה סֵפֶר תּוֹלְדוֹת אָדָם, וְלִמְדֵנוּ, שְׁהִרְאָה לוֹ
כָּל הַדּוֹרוֹת הָעַתִּידִים לְבֵא לְעוֹלָם. וְכֵן לְמִשָּׁה,
שְׁכַתוּב וַיִּרְאֶהוּ ה' אֶת כָּל הָאָרֶץ וַגּוֹ,
שְׁפִירוּשׁוֹ, שְׁהִקְבִּ"ה הִרְאָה לוֹ כָּל דּוֹרוֹת הָעוֹלָם,
וְכָל מְנַהֲיֵי הָעוֹלָם, וְכָל הַנְּבִיאִים, מִטְרַם
שְׁבָאוּ לְעוֹלָם.

שַׁע) אוֹף הֶבְא וְכוּ': אִיף כֵּאֵן וַיִּרְא
יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנֵי יוֹסֵף, פִּירוּשׁוֹ, שְׁרָאָה לְמַרְחֹק,
אִיךְ שְׁעַתִּידִים לְעִבּוֹד ע"ז, כְּנִ"ל, וְנִזְדַּעְזַע, וְאָמַר,
מִי אֵלֶּהּ. וּמִקְרָא זֶה מְשַׁלֵּם לְצַד זֶה, עַל
יִרְבַּעַם שְׂאֵמֶר אֵלֶּהּ אֵלֶּהִן יִשְׂרָאֵל, וְעַל צַד זֶה,
דְּהֵינּוּ גַם כְּפִשוּטֵנוּ, שְׁשָׁאֵל עַל מְנַשֵּׂה וְאֶפְרַיִם עֲצֻמָּה.
וְעַל זֶה הִשִּׁיב יוֹסֵף וְאָמַר, בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר
נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזָה. דְּהֵינּוּ שְׁהֵם כְּשֵׁרִים. אֲבָל
לֹא עָנְהוּ עַל יִרְבַּעַם וְחִבְרִיו. וּמֵאִיִן לָנוּ שְׁהִקְבִּ"ה
הִרְאָה לוֹ בְּרוּחַ הַקּוּדְשׁ, עַל יִרְבַּעַם וְחִבְרִיו,
כִּי כְּתוּב, וְהִנֵּה הִרְאָה אוֹתִי אֱלֹקִים גַּם אֶת

(דפריי דף רכ"ז ע"ב)

א רָזָא דְבְרִית דְנָטֵר יוֹסֵף, בּ וּבְגִי"כ אֶקְרִי צַדִּיק, אֶת דְּיוֹסֵף, רָזָא דְבְרִית דְקִימָא
ז בְּהַדְרִיה דְּדִיוֹסֵף.

שעז) הָאֱלֹקִים אֲשֶׁר הִתְהַלְכוּ אֲבוֹתַי לְפָנָיו. הָאֱלֹקִים: דָּא רָזָא דְבְרִית
י קוֹדֵשׁ, קִימָא קוֹדֵשׁ. אֲבוֹתַי לְפָנָיו, י דְּיִיקָא לְפָנָיו, דְּאִינוּן קוֹדֵשׁ
י עֲלָאִי, י מְקַמֵּי רָזָא דְנָא, אֲבָרְהָם וְיִצְחָק, דְּהָא מְנַהוּן י אֲתָזֵן י וְיִנְקָא
י הֵהוּא אֲתֵר.

שעז) הָאֱלֹקִים הַרְוֵעָה אוֹתִי, י מְאִי טַעֲמָא זְמָנָא אַחְרָא הָאֱלֹקִים. אֶלָּא
רָזָא עֲלָאָה אִיהוּ, וְהָכָא בְרִיךְ לְהֵהוּא אֲתֵר, י בְּרָזָא דְאֱלֹקִים חַיִּים, מְקוֹרָא
דְחַיִּי, דְמַנְיָה נְפֻקִין בְּרַכָּאן, וּבְגִין דָּא אֲדַכֵּר גְרַמְיָה בְּהַאי אֲתֵר, וְאֲמַר הָאֱלֹקִים
הַרְוֵעָה אוֹתִי, בְּגִין דְכָל בְּרַכָּאן י דְנִגְדִי מְקוֹרָא דְחַיִּי, יַעֲקֹב נָטִיל לוֹן,
י וּכְיֵן דְנָטִיל לוֹן אִיהוּ, הַאי אֲתֵר י נָטִיל בְּרַכָּאן, וְכֹלָא י אִיהוּ תְלִיא
י בְּדוּבְרָא, וְעַל דָּא וְיִכְרֹךְ אֶת יוֹסֵף כְּתִיב.

שעז) בְּגִין כֶּף, בְּכָל אֲתֵר דְבְרַכָּאן אֲצֻטְרִיכוּ לְבְרָכָא, בְּעֵי קוֹדֵשׁ בְּרִיךְ
הוּא לְאֲתֵרְכָא בְּקִדְמִיתָא, וְלְבָתֵר כִּי אֲתֵבְרָכוּ אַחְרָנִין, וְאִי קוֹדֵשׁ בְּרִיךְ הוּא
לָא כִּי אֲתֵבְרִיךְ בְּקִדְמִיתָא, אִינוּן בְּרַכָּאן לָא י מִתְקִימִין.

שעז) וְאִי תִימָא, הָא יַעֲקֹב, דְבְרַכְיָה כִּי אֲבֹהָ, וְלָא כִּי בְרַכְיָה לְקַבְיָה
בְּקִדְמִיתָא. ת"ת, בְּשַׁעְתָּא דְבְרִיךְ יַצְחָק לְיַעֲקֹב, לָא בְרַכְיָה, עַד דְבְרִיךְ לְקַבְיָה

חלופי גרסאות

א מוסיף רזא דברית בגין דכיון דאמר בני הם אשר נתן לי אלקים בזה (כדין) בריך לההוא (ההוא: להאי) אחר רזא
דברית. ב ליג ובגי"כ אקרי צדיק. ג יוסף. ד בהדי. ה יוסף. ו ליג קדישא (אה"ל). ז דוקא. ח עלאין. ט מקדמי.
י אתון. יא ליג וינקא (אה"ל). יב מההוא. יג מוסיף כיון דאמר האלקים אשר התהלכו [אבותי לפניו אברהם ויצחק]
מי"ט. יד רזא. טו דגנרין. טז וכיון דאיהו נטיל לק. יז נטיל. יח ליג איהו. יט ברכורא. כ ליג כך. כא יתברכך.
כב אתברך. כג אבוי. כד בריך.

הסולם

הרועה אותי, משום של הברכות הנמשכות
ממקור החיים, שהיא בינה, מקבל אותם יעקב,
שה"ס קו אמצעי, שזולתו אין ב' הקוין דבינה
יכולים להאיר, (כנ"ל דף צ"ד ד"ה פירושו) וכיון
שהוא מקבל אותם, מקבל מקום זה, שהוא
המלכות, הברכות ממנו, והכל תלוי בזכר.
שהוא יעקב, וע"כ כתוב ויברך את יוסף,
אשר את היא המלכות שקבלה הברכות מיעקב,
שהוא ז"א.

שעז) בגין כך בכל אתר וכו': משום
זה, בכל מקום שצריכים לברך ברכות, צריך
הקב"ה, שהוא המלכות, להתברך מתחילה.
ואם הקב"ה אינו מתברך תחילה, הברכות
אינם מתקיימים.

שעז) ואי תימא וכו': ואם תאמר, הרי
יעקב, שברכו אביו ולא בריך את הקב"ה
מתחילה. ומשיב, בוא וראה, בשעה שברך
יצחק ליעקב, לא ברכו עד שברך את
הקב"ה

מאמר
לסוד הברית ששמר יוסף, שהוא המלכות.
ובשביל זה נקי הצדיק, שהוא יוסף את שנאמר,
את יוסף, משום שיוסף כולל סוד הברית שהוא
מלכות הנמצאת עם יוסף.
שעז) האלקים אשר התהלכו אבותי
לפניו: האלקים, זה סוד ברית קודש, דהיינו
המלכות הנקראת ברית קודש. אבותי לפניו,
לפניו, הוא בדיוק, שפירושו, שאבותי, הם
ראשונים ועליונים מלפני סוד זה, דהיינו
מלפני המלכות. כי אבותי הם אברהם ויצחק,
דהיינו חסד וגבורה דז"א, שהם לפני המלכות
ועליונים אליה, כי מהם ניזון ויונקת אותו
מקום, שהיא המלכות.

שעז) האלקים הרועה אותי: שואל מהו
הטעם שאומר פעם שנית אלקים. ומשיב,
הוא סוד עליון, שברוך כאן לאותו מקום,
להמלכות, בסוד אלקים חיים, שהוא בינה. מקור
החיים, שממנו נמשכים הברכות, ומשום זה
הזכיר את עצמו במקום זה, שאמר האלקים
(דפריי דף רכ"ז ע"ב *) דף רכ"ח ע"א

קִיחַ

וּיְחִי

בְּקִדְמִיתָא, בְּיָן דְּבְרִיךְ לְקַבְּלָהּ בְּקִדְמִיתָא, אַ בְּרַכְיָה לְיַעֲקֹב. מִנְלִי, דְּכְתִיב בִּי אִימָר
 רָאָה רִיחַ בְּנֵי בְרִיחַ שְׂדֵה אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', הִקָּא קְרִימִים דְּבְרַכָּה לְקַבְּלָהּ, דְּכְתִיב
 אֲשֶׁר בְּרָכוּ ה', אֲתַבְרַךְ בְּקִימָא דְּבְרַכְאָן, וּלְבַתֵּר יִכְתִּיב בְּתַרְיָה, וְיִתְּן לָךְ
 וְגו'. בְּיָן דְּהָוָא שְׂדֵה אֲתַקְמִים בְּקִימָא דְּבְרַכְאָן, וְדִנְפְקִי מִינֵיהּ
 בְּרַכְאָן, לְבַתֵּר דְּאִיהוּ אֲתַקְמִים בְּבְרַכְוִי. בְּגוּוֹנָא דָא בְּרִיךְ יַעֲקֹב בְּקִדְמִיתָא
 יִלְבַּתֵּר, וּלְבַתֵּר בְּרִיךְ לְבַנְוִי. ת"ח, בְּצַפְרָא בְּעֵי ב"נ לְאֲקַדְמָא בְּרַכְאָן לְקַבְּלָהּ,
 וּלְבַתֵּר לְשֶׁאֲרַ בְּנֵי עֲלָמָא, וְהָא אֲוִקִימָנָא דְּכְתִיב וּבְבַקֵּר יֹאכֵל עַד וְגו'.

שַׁעֲתָא) וְת"ח, כְּדָ בְּצַפְרָא יַעֲקֹב לְבְרַכְאָ לְאִינְוִן בְּנֵי יוֹסֵף, חָמָא טו בְּרוּחַ
 טו קוֹדֶשָׁא, דְּוָמִין לְנִפְקָא מֵאֲפָרִים יִרְבְּעִם בְּן נֶכֶט, פְּתַח וְאָמַר מִי אֱלֹהִים. י"מ מֵאִי
 שְׁנָא דְּאָמַר בְּעֵבֹדָה דָא יִסְטָרָא דְּע"ז אֱלֹהִים אֱלֹהֵיךְ יִשְׂרָאֵל. אֱלֹהִים יִסְטָרָא
 אִיהוּ, כָּל אִינְוִן סְטָרִין דְּהָוָא חֲוָיָא בִּישָׂא, כְּוַמְסִטְרָא דְּהָוָא כְּוַמְסִטְרָא
 הָוָא חֲוָיָא כְּוַמְסִטְרָא מֵאֵן אֲדַרְכִּיב עֲלֵיהּ, וְכַד מְזַדְּוֹגָן, אֲקָרוּן אֱלֹהִים. וְאִינְוִן
 כְּוַמְסִטְרָא בְּעֵלְמָא, בְּכָל אִינְוִן סְטָרִין דְּלֵהוֹן.

שַׁעֲטָא) כְּוַמְסִטְרָא דְּקוֹדֶשָׁא אֲקָרִי זֹאת, דְּאִיהוּ רְזָא דְּבְרִית, רְשִׁימָא קְדִישָׁא

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א מוסיף מיד ברכיה. ב ל"ג ויאמר. ג בני וגו'. ד קב"ה
 לברכאן. ה דאינון ברכאן. ו מוסיף מה כתיב. ז האלקים.
 ח ל"ג בקיומא דברכאן. ט בברכוי מיד ברכיה ויתן לך
 האלקים [וזא] דההוא שדה רזא דנפקי. י דנפקין. יא מוסיף
 יג מוסיף בריך לקב"ה. יד מוסיף ולערב וגו'. טו ברוחא.
 טז דקדשא; קדשא. יז משמע. יח בטטרא; סטרא. יט מוסיף רזא דא דע"ז. כ מסטרא. כא רוחא דמסאבא. כב אית
 (אה"ל). כג מדווגון. כד ורוחא; ורוח קודש; ורוח קדישא.

דרך אמת א] הוא סמאל שרוב על הנחש ועל דף נ' ע"ב.

הסולם

מאמר

ויברך את יוסף

הקב"ה מתחילה, כיון שבירך את הקב"ה
 בתחילה, בירך את יעקב. מאין לנו זה,
 שכתוב ויאמר ראה בני כריח שדה
 אשר ברכו ה'. כאן נמצא הברכה להקב"ה,
 שכתוב אשר ברכו ה', שנתברך בקיום
 הברכות, ואח"כ כתוב אחריו, ויתן לך
 האלקים וגו'. כיון ששדה ההוא, שהוא
 המלכות, כבר נתקיים בקיום הברכות, כי
 הברכות יוצאים ממנה, רק אחר שכבר
 נתקיימה בברכות. כעין זה בירך יעקב תחילה
 את הקב"ה, ואח"כ בירך את בניו. בוא
 וראה, בבוקר, צריך האדם להקדים ברכות
 להקב"ה, ואח"כ לשאר בני העולם, ובארנוהו,
 שכתוב, בבקר יאכל עד וגו', דהיינו כמ"ש
 להלן (דף רנ"ד אות תשצ"ד).

שַׁעֲתָא) וְת"ח כְּדָ בְּצַפְרָא וכו': וְכֹוּא וְרָאָה,
 כְּשִׁרְצָה יַעֲקֹב לְבַרְךְ לְבַנְיָו יוֹסֵף, רָאָה בְּרוּחַ
 הַקֹּדֶשׁ, שַׁעֲתִיד לְצַאת מֵאֲפָרִים, יִרְבַּעִם בְּן
 (דפו"י דף רכ"ח ע"א)

קִיט

ויחי

דאָשפּתּפּח תּדיר אַ בּב"נ, וְכֵן אַ זָה אַלי וְאַנְהוּ, בַּזֶּה ה'. אַבּל אַלין, אַקרוּן אַ אַלֶּה, וְעַל דָּא פּתּיב אַ אַלֶּה אַלְהִיךָ יִשְׂרָאֵל.

שפּ) וּבג"כ יִפּתּיב אַ אַלֶּה יִתּשְׁכַּחנָה, וְאַנְכִי רָזָא רָזָא זָאָת, אַ לאַ אַשְׁפּחָךְ, וּכְתִיב אַ עַל אַלֶּה אַנִי בּוֹכִיָּה, יִדְהוּא חּוֹבָא גְרָמָא לֹון לְמַבְכִּי פְמָה בְּכִינִן. ד"א עַל אַלֶּה אַנִי מ"ט. בְּגִין דְּאַתְיִיב רָשׁוּ לְאַתּר דָּא לְשִׁלְטָאָה עַל יִשְׂרָאֵל, וּלְחַרְבָּא יִבִּי מְקַדְשָׁא, וּבְגִין דְּאַתְיִיב לֹון רָשׁוּ לְשִׁלְטָאָה, אַנִי בּוֹכִיָּה, דָּא רִיחַ יִי קוּדְשָׁא דְאַקְרִי אַנִי.

שפּא) וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב אַ אַלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית. הָכִי הוּא וְדָאִי, אַ דְּכָל אַ אַלין לאַ אַ מתְקִימִי, אַלָּא מְגוּ אַלֶּה, דְּתַמְן אַ פֶּל לְוֹטִין שְׂרִינִן, פְּמָה דְּאוּקִימָנָא דְּאִיהוּ אַרור, וּבְגִין דָּא אַקְדִּים וְאַמַּר אַ אַלֶּה, דְּקִימָא לְמָאן אַ דְּעֵבֵר דְבָרֵי אַ הַבְּרִית.

שפּב) אַ אַלֶּה הַמְצוֹת אַשְׁרֵי צָוָה ה', בְּגִין אַ דְּכָל אַ פּקוּדָא אַ דְּאוּרִימָא לְאַתְדַּבְּרָאָה ב"נ, וְלָא יִסְטִי אַ מְאוּרְחָא דָּא, וְיִתְפַּרְשׁ מִנִּיהוּ. וְאִי תִימָא אַ אַלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח. הָכִי הוּא וְדָאִי, דְּהָא נְפֶק חָס, דְּאִיהוּ אַבִּי כְנַעַן, אַ וּכְתִיב אַ אַרור כְּנַעַן וְאִיהוּ רָזָא אַ דָּא דְּאַלֶּה.

חלופי גרסאות

א מוסיף עמיה בב"נ; עמיה ב"נ. ב הוא. ג אלקים. ד ל"ג אלה. ה ל"ג ישראל. ו מוסיף כתיב בם. ז מוסיף תשכחנה ואנכי לא אשכחך. ח ל"ג לא אשכחך. ט מוסיף בוכיה וגו'. י דא ההוא. יא מוסיף אני בוכיה וגו'. יב ביה; ל"ג ביה. יג מוסיף לשלטהא כתיב על אלה אני בוכיה יח כללא דכל. יט מוסיף מי אלה. כ דיעבר. כא מוסיף הברית האלה. כב ל"ג דכל. כג דפקוד דא; דפקודא דא (אה"ל). כד מוסיף דאורייתא איהי. כה מארחא; לארחא. כו דכתיב. כז ל"ג דא.

מסורת הוהר

(א) (שמות ט"ו) לעיל ל"ב צ"א. ב) (ישעיה מ"ט) ח"ב רכא. רלו: ח"ג רצח. ג) (איכה א') ח"ב רלו: ד) (דברים כ"ח) ח"ב רלו: ח"ג קטו. ה) (ויקרא כ"ו) ח"ב רלו: ו) (בראשית ו') נח א' צ"א. ז) (שם ט') נח ק"ו צ"א.

דרך אמת א] דף ס"א ע"א.

הסולם

ויברך את יוסף

שפּא) וְאִי תִימָא הָא וְכֹו: וְאִם תִּאמַר הָרִי כְּתוּב, אַלֶּה דְבָרֵי הַבְּרִית, וְאִיךְ תִּאמַר שְׂאֵלָה הוּא שֵׁם זְכַר וְנִקְבָּה דְס"א. וּמְשִׁיב כֵּן הוּא וְדָאִי שְׂכַל אַלּוּ הַקְּלָלוֹת אִינַם מִתְקִימִים אַלָּא מִתּוֹךְ אַלֶּה, שְׁהֵם הַס"א, כִּי שֵׁם כָּל הַקְּלָלוֹת שׁוֹרוֹת כְּמוּ שְׂבָאֲרֵנוּ שֶׁהִנְחַשׁ הוּא אַרְרוֹר. שְׁנִתְקַל אַרְרוֹר אַתָּה מְכַל חֵית הַשְּׂדֵה. וּמְשׁוּם זֶה הַקְּדִימָה הַתּוֹרָה וְאִמְרָה אַלֶּה, שְׁעוּמַד לְמִי שְׁעֵבֵר עַל דְּבָרֵי הַבְּרִית. שפּב) אַלֶּה הַמְצוֹת אַשְׁרֵי צָוָה ה': שׁוֹאֵל, אַלֶּה הַמְצוֹת וְגו' הָרִי שְׂאֵפִילוּ בְּקִדּוּשָׁה כְּתוּב אַלֶּה. וּמְשִׁיב, מְשׁוּם שְׂכַל מְצוֹת הַתּוֹרָה הֵם לְטַהַר אֶת הָאָדָם וְלֹא יִסּוּר מִדְּרֶךְ הַזֶּה וְיִשְׁמֹר מִשֵּׁם, מִס"א, וְיִפְרַד מֵהֶם. ע"כ כְּתוּב בְּמְצוֹת אַלֶּה. וְאִם תִּאמַר אַלֶּה תּוֹלְדוֹת נַח. לְמָה כְּתוּב אֵלֶּה וּמְשִׁיב, וְדָאִי גַם שֵׁם הוּא הַס"א, כִּי

מאמר

באדם, דהיינו רושם המילה, וכן זה אלי ואנוהו זה הוא ה', דהיינו ז"א. דהיינו בלשון יחיד. אבל אלו זכר ונקבה דס"א שהם סמאל ונחש נקראים אלה. בלשון רבים. כנ"ל. וע"כ כתוב, אלה אלהיך ישראל. שפ) וּבג"כ כתיב וכו': ומשום זה כתוב, גם אלה, תשכחנה, שהם ז"ן דס"א, ואנכי שה"ס זאת, דהיינו הנוקבא דז"א, לא אשכחך, וכתוב, על אלה אני בוכיה, כי חטא הזה דעגל שנק' אלה, גרם להם לבכות כמה בכיות, כי בשביל זה נחרב בית המקדש. פירוש אחר, על אלה אני בוכיה, מהו הטעם. הוא משום שניתן רשות למקום זה, דהיינו לנחש וסמאל, למשול על ישראל ולהחריב בית המקדש, ומשום שניתן להם רשות למשול, אני בוכיה. זהו רוח הקדש, דהיינו הנוקבא, הנקרא אני. (דפו"י דף רכ"ח ע"א)

שפג) אָנְעִיד כְּתִיב וַיֹּאמְרוּ אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ בְּיִשְׂרָאֵל, וְכָל הַגֵּי הַתּוֹכָא סוּסְפִיתָא דְדִהְבָּא. אַהֲרֹן קָרִיב דְדִהְבָּא, דְאִיהוּ הַסְטָרָא דִילִיָּה, וְדְכָלִּיל אִיהוּ בְתוֹקְפָא דְאִשָּׁא, וְכָלָא חַד, וְסְטָרָא דָא דִהְבָּא וְאִשָּׁא. סְרוּחַ מְסָאָבָא, דְאִשְׁתַּפַּח פְּדִיר בְּמַדְבְּרָא, אִשְׁפַּח אַתְר בְּהֵהוּא זְמַנָּא, לְאַתְקַפָּא בִּיהַ. שפד) וּמַה דְהוּוּ יִשְׂרָאֵל דְכָיִין יִמְהֵהוּא זִוְהֵמָא קְדַמָּאָה יִבְדְּאִטִּיל בְּעֵלְמָא, יִדְגְרִים מוֹתָא לְעֵלְמָא, פֶּד קָמוּ עַל טוֹרָא דְסִינַי, יִדְלְבְּתַר סְרִי אַהֲדָרוּ, וְגָרִים לוֹ פְּמִלְקְדָמִין, לְסָאָבָא לוֹן, סְרִי וְלִאֲתַתְקַפָּא עֲלֵיָּהוּ, וְגָרִים לוֹן מוֹתָא, וְלָכֵל עֵלְמָא, לְדִרְיָהוֹן יִבְתְּרִיָּהוּ, הַהִיד אָנִי אִמְרִיתִי אֱלֹקִים אֲתָם יִבְגוּ אֲכַן כְּאָדָם וְגו'.

שפה) וְעִיד פֶּד חֲמָא יַעֲקֹב יִלְרַבְעָם בֶּן נִבְט כִּדְעַבְד כּוֹס, וְאָמַר אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ, אֲזַדְעִזְע, וְאָמַר מִי אֵלֶּה, פֶּד בְּעָא כִּד לְבְתַר לְכַרְכָּא לוֹן, בְּרִיךְ לִיָּה כִּד לְשְׁכִינְתָא בְּקַדְמִיתָא, וְלְבְתַר כִּד בְּרִיךְ כִּד לְבָנוּי, פִּינֹן דְבְרִיךְ לְקַבִּיָּה בְּקַדְמִיתָא, לְבְתַר מֵהֵהוּא אַתְר סְרִי בְּקַדְמִיתָא, סְרִי בְּרִיךְ לוֹן, הַהִיד הַמְלָאךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִפֶּל רַע כִּד וְגו'.

שפד) רַבִּי יְהוּדָה פֶּתַח סְרִי וְאָמַר, וְיִסַּב חֲזַקִּיהוּ פְּנִי אֵל הַקִּיר יִוְיַתְפִּיל אֵל הַיָּד. הָא אוֹקְמוּהָ, דְלָא יִצְלִי בִּינֵי אֵלָא סְמוּךְ לְכוֹתֵלָא, וְלָא יְהָא מְלָה

מסורת זוהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים פ"ב) חיי שרה ס"ח צ"א. (ב) נח ט"ז צ"א. א מוסיף וע"ד כל הני התוכא סוספיתא דדהבא וע"ד כתיב (ג) (ישעיה ל"ח) הקס"ז קמ"ד צ"א. חיי שרה ע"א צ"א. מי אלה כד עבדו עגלא כתיב: וע"ד כל הני התוכא דדהבא וע"ד כתיב אלקיך ישראל כד עבדו עגלא הכי אמרו אלה אלהיך ישראל. ב מוסיף ישראל וגו'. ג ל"ג מן וכל עד אהרן. ד דהבא. ה סטר. ו ותוקפא ול"ג דכליל איהו. ז וסטר חד. ח מוסיף ואשא לאתקפא; לאתקפא. ט ורוח. י מוסיף לסאבא לון ולאתקפא [ולאתקפא] ביה; דאיהו טוב [לאתקפא] ביה. יא מן ההיא. יב דאוויל. יג ל"ג מן דגרים עד וגרים לון מותא. יד גרים ול"ג לבתר אהרן; השתא גרים (אה"ל). טו אהרן. טז ולאתקפא. יז בתריהון. יח ובני עליון כלכם ול"ג וגו'. יט אל ירבעם. כ דפלה לע"ז. כא ל"ג לבתר. כב לון וברוך לון לבנוי. כג ל"ג לשכינתא בקדמיתא ולבחר [נדא]; לשכינתא בקדמיתא ולבחר בריך לון וברוך לבנוי (אה"ל). כד וברוך. כה לון; מוסיף לון לבנוי. כו ל"ג דברוך בקדמיתא. כז בוך. כח ל"ג וגו'. כט ל"ג ואמר. ל ל"ג מן ויתפלל עד מאי שנא. לא יציל.

מאמר

הסולם

ויברך את יוסף

כי יצא חם שהוא אבי כנען, וכתוב ארור כנען, וה"ס הזה דא"ה. כי ארור ה"ס הנחש כנ"ל אות שפ"א.

שפג) וע"ד דא כתיב וכו': ועל זה כתוב, ויאמרו אלה אלהיך ישראל, וכל זה הוא התוך של פסולת הזהב. אהרן הקריב זה, שהוץ הצד שלו, דהיינו צד שמאל, שהוא כולל בתוקף האש, והכל אחד כי צד זה נבחן לזהב ולאש. ופסולת הזהב היא הקליפות והטומאה. ורוח הטומאה הנמצא תמיד במדבר, מצא מקום באותו זמן להתחזק בו, ולהתאחו בישראל.

שפד) ומה דהוּוּ יִשְׂרָאֵל וכו': ומה שהיו ישראל טהורים מוזהמא הראשונה של הנחש שהטיל בעולם וגרם מות לעולם כחטא של

עץ הדעת, שנטהרו ממנה, כשעמדו על הר סיני, חזרה שוב, וגרם להם הנחש כבתחילה לטמא אותם ולהתגבר עליהם, וגרם להם

ויחי

קכא

א חֲצִיץ בְּיַמֶּיהָ לְבֵין כּוֹתֵלָא, ב דְּכִתִּיב וַיִּסַּב חֲזַקְיָהּוּ פְּנֵיו אֶל הַקִּיר. ג מאי שָׁנָא בְּכֻלְהוּ דְּרַצְלֵי צְלוֹתָא, דְּלֹא כְּתִיב בְּהוּ וַיִּסַּב פְּנֵיו אֶל הַקִּיר, דְּהָא דִּי לִיה דְּיִימָא וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', דְּהָא מֵאן ה' דְּמַצְלֵי צְלוֹתָא, אִיהוּ וּפְּוֹן דְּעֵתִיָּה כְּדָקָא יָאוּת, דְּהָא כְּתִיב בְּמִשָּׁה, א וַיִּתְפַּלֵּל מִשָּׁה ז אֶל ה', א וַיִּצְעַק מִשָּׁה אֶל ה' וְלֹא כְּתִיב י וַיִּסַּב פְּנֵיו, ס הִקָּא בְּחֲזַקְיָהּוּ, י מ"ט י וַיִּסַּב חֲזַקְיָהּוּ פְּנֵיו אֶל הַקִּיר, וּלְבַתֵּר וַיִּתְפַּלֵּל.

שפוז) אֶלָּא רְזָא דְמִלָּה אִיהוּ, דְתַנְיִנָן, חֲזַקְיָה בְּהָהוּא זְמַנָּא לָא הָוָה גְּסִיב, וְלֹא הָוָה לִיה אֲנָתוּ, וְלֹא אוֹלִיד בְּנִין, מָה כְּתִיב א וַיִּבֹא אֵלָיו וּגו' י כִּי מֵת אָתָּה וְלֹא תִחְיֶה, וְתַנְיִנָן פִּי מֵת אָתָּה בְּעַה"ו, וְלֹא תִחְיֶה י בְּעוֹלָם הַבָּא, מ"ט. בְּגִין י דְּלֹא אוֹלִיד בְּנִין.

שפח) טו דְּכָל מֵאן דְּלֹא אֲשַׁתְּדַל לְאוֹלָדָא בְּנִין בְּהָא עֲלָמָא, לָא טו מְתַקִּיִּים בְּעֲלָמָא י דָּאֲתִי, וְלֹא יָהָא לִיה חוֹלְקָא בְּהָהוּא עֲלָמָא, י וְאִתְמַרְכַּת נִשְׁמַתִּיהָ י בְּעֲלָמָא, וְלֹא כ אֲשַׁכַּחַת נִיחָא בְּאַתֵּר דְּעֲלָמָא, וְדָא הוּא עוֹנָשָׁא דְּכְתִיב בְּאוֹרֵייתָא, ט עֲרִירִים כֹּא יָמוּתוּ, וּמְתַרְגְּמִין בְּלֹא וְלָד, בְּגִין דְּמֵאן דְּאִיהוּ בְּלֹא וְלָד, כ כַּד אָזִיל כֹּא בְּהָהוּא עֲלָמָא. מֵיִת הוּא כֹּא תַפְּוֹן, כ מֵיִת בְּעֲלָמָא דִּין, כ וּבְעֲלָמָא דָּאֲתִי, וְע"ד כְּתִיב פִּי מֵת אָתָּה וְלֹא תִחְיֶה.

שפט) וְלֹא עוֹד, אֶלָּא דְשְׁכִינְתָּא לָא שְׁרָיָא עֲלוּי כָּלָל, כְּדִין כְּתִיב וַיִּסַּב

מסורת הזהר

א (במדבר י"א). ב (שמות י"ז) ח"ב סד. ג (ישעיה

חלופי גרסאות
א חוצץ. ב כמ"ד. ג ומאי; מאי שנא הכא דכתיב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר ומיש (אה"ל). ד רצלו. ה דאיהו מצלי. ו כוץ. ז ל"ג אל ה'. ח מוסיף פניו אל הקיר. ט והכא. י מוסיף מ"ט אמר. יא ל"ג מן ויסב עד ולבתי; ויסב ולבתי (ד"א). יב צו לביתך. יג לעולם. יד דמאן ול"ג מן דכל עד בהאי. טו אתקיים. יז ל"ג דאתי. יח ואתרכת (אה"ל). יט מעלמא; מוסיף בעלמא דאתי. כ אשכח (אה"ל). כא יהיו. כב מוסיף כד איהו. כג בהאי. כד ל"ג תמן מית. כה מוסיף מית הוא. כו ומית הוא בעלמא.

הסולם

מאמר

מת אתה ולא תחיה, ולמדנו, כי מת אתה, בעולם הזה, ולא תחיה, בעולם הבא. מה הטעם, משום שלא הוליד בנים. שפח) דכ"ל מֵאן דִּלָּא וכו': שכל מי שאינו משתדל להוליד בנים בעולם הזה, אינו מתקיים בעולם הבא, ואין לו חלק בעולם ההוא, ונגרשת נשמתו בעולם, ואינה מוצאת מנוחה בשום מקום שבעולם. וזה העונש שכתוב בתורה, ערירים ימותו, ומתרגם, בלא ולד. משום מי שהוא בלי ולד, כשהולך בעולם ההוא, הוא מת שם, ונמצא מת בעולם הזה ובעולם הבא. וע"כ כתוב, כי מת אתה ולא תחיה. שפט) וַיִּבֹא עוֹד אֵלָיו וכו': ולא עוד, אלא השכינה אינה שורה עליו כלל,

ה', הנה בארוהו, שלא יתפלל אדם אלא סמוך לקיר, ולא יהיה דבר חוצץ בינו לבין הקיר, שכתוב ויסב חזקיהו פניו אל הקיר. ושואל, מה השינוי, שבכולם שהתפללו תפלה לא כתוב בהם ויסב פניו אל הקיר, שהיה רי לו שיאמר ויתפלל אל ה', ומי שמתפלל תפלה מכיון דעתו כראוי, אפילו כשאינו מסב פניו אל הקיר, כי כתוב במשה ויתפלל אל ה'. ויצעק משה אל ה'. ולא כתוב ויסב פניו. וכאן בחזקיהו מה הטעם, ויסב פניו אל הקיר ואח"כ ויתפלל אל ה'.

שפוז) אֶלָּא רְזָא דְמִלָּה וכו': ומשיב, אלא עוד הדבר הוא, שלמדנו, שחזקיהו באותו מן לא היה נשוי, ולא היה לו אשה ולא הוליד בנים. מה כתוב, ויבא אליו וגו' כי

(דפו"י דף רכ"ח ע"א *) דף רכ"ח ע"ב)

קכב

ויחי

חזקיהו פָּנָיו אֶל הַקִּיר, אֲאוּלִּיפְנָא דְשׁוּי רַעֲיוֹנָיו, וְכוּוֹן בְּאַנְפוּהִי לְמִיסַב אַתְתָּא, בְּגִין דְתַשְׁרִי עֲלוּי שְׁכִינְתָּא, וְזָא דְקִיר.

שצא) וּבְגִי"כ כְּתִיב ז' לְבַתֵּר, וַיִּתְפַּלֵּל אֶל ה', מִכָּאן אֲוּלִיפְנָא, דְמָאן דְאִית בֵּיה חוּבָא, וּבְעֵי לְמַבְעֵי רַחֲמֵי ה' עֲלוּי, וַיְכַוֵּן אֲנַפּוּי וְרַעֲיוֹנָיו, ז' לְאַתְקַנָּא גְרַמְיָה מִהֵוּא חוּבָא, וּלְבַתֵּר יְבַעֲי צְלוּתָא, כְּד"א א' נַחֲפָשָׁה דְרַכִּינוּ וְנַחֲקוּרָה בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבַתֵּר וְנִשְׁוֵבָה. אוּף הָבָא, בִּין דִּידַע חֻזְקֵיהּ חוּבִיָּה, מַה כְּתִיב וַיִּסַּב חֻזְקֵיהּ פָּנָיו אֶל הַקִּיר, שׁוּי אֲנַפּוּי לְאַתְקַנָּא לְגַבֵּי שְׁכִינְתָּא, דְהָא לְגַבֵּי אַתֵּר דָּא חָב.

שצא) בְּגִין דְשְׁכִינְתָּא א' כָּל נוֹקְבֵי דְעֲלָמָא קְיָיִמִין בְּסַתְרָהָא, מָאן דְאִית לֵיה נוֹקְבָא, שְׁרִיָּא אֵיהִי לְגַבֵּיהּ, וּמָאן דְלִית " לֵיה, לָא שְׁרִיָּא לְגַבֵּיהּ, וְעַל דָּא אַתְקִין גְרַמְיָה " לְגַבָּהּ לְאַתְקַנָּא, וְשׁוּי י' עֲלֵיהּ לְאַתְנַסְבָּא, וּלְבַתֵּר וַיִּתְפַּלֵּל אֶל יי'.

שצב) קִיר: דָּא הוּא אָדוֹן כָּל הָאָרֶץ, י" וְדָא שְׁכִינְתָּא, כְּד"א ב' הִנֵּה אָרוֹן הַבְּרִית אָדוֹן כָּל יְהוּדָא. קִיר: כְּד"א ו' מְקַרְקֵר י' קִיר י" וְשׁוּע. קַרְקוּרָא י" וּנְהִימָא דְקִיר, דְאִיהוּ י" אָדוֹן, כְּד אַתְתַּרְיב י" בֵּי מְקַדְשָׁא, כְּד"א י" רַחַל מְבַכָּה עַל בְּנֵיהּ, י" וְהָא אוּקִימָנָא, וּבְגִין י" כְּףָּ וַיִּסַּב חֻזְקֵיהּ פָּנָיו אֶל כ' הַקִּיר.

מסורת גוהר

חלופי גרסאות

א) (איכה ג'). ב) (יהושע ג') הקס"ז כ"א צ"א. ג) (ישעיה כ"ב) ח"ג רט: רע. ד) (ירמיה ל"א) חיי שרה פ"ה צ"א. א ואוליפנא דאיהו שוי רעותיה וכל רעיוניו. ב אנפוי. ג ובג"ד. ד ויתפלל אל ה' לבתרו. ה עליה. ו יכוון. ז לאתקנא. ח מוסיף ליה נוקבא. ט ל"ג לגבה. י לביה. יא מוסיף דא איהי. יב מוסיף הארץ דא שכונתא. יג מוסיף קיר קרקורא דקיר. יד וקרקורא וליג ושוע; מוסיף ושוע אל החר (אה"ל). טו וניהומא; ונהמא (אה"ל). טז מוסיף אדון כל הארץ. יז ל"ג בי. יח ל"ג והא אוקימנא. יט מוסיף כך כתיב. כ מוסיף הקיר והא אוקימנא.

דרך אמת א] כל הנקבות שבעולם הם בסוד השכינה ולמי שאין לו בת זוג אין השכינה שורה עליו.

מאמר

הסולם

ויסב חזקיהו פניו אל הקיר
שהשכינה כל הנקבות שבעולם נמצאים בסודה. מי שיש לו נוקבא השכינה שורה עליו, ומי שאין לו, אינה שורה עליו. וע"כ תקן חזקיהו את עצמו להתתקן אצלה, וקבל עליו לישא אשה, ואח"כ ויתפלל אל ה'.

אז כתוב, ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, למדנו ששם מחשבותיו וכוון פניו, לקחת אשה, כדי שתשרה עליו השכינה שהיא סוד קיר. כי השכינה מכונה קיר.

שצ) ובג"כ כתיב לבתרו וכו': ומשום זה כתוב אחר כך, ויתפלל אל ה'. מכאן למדנו, שמי שיש בידו עבירה, ורוצה לבקש רחמים על עצמו, יכוון פניו ומחשבותיו לתקן את עצמו מאותה עבירה, ואחר כך יבקש תפלתו, כמ"ש, נחפשה דרכינו ונחקורה מתחילה, ואחר כך ונשובה. אף כאן כיון שידע חזקיהו את עונו, מה כתוב, ויסב חזקיהו פניו אל הקיר, שם פניו לתקן אצל השכינה, שנקראת קיר, כי אצל מקום הזה חטא.

שצב) קיר, דא הוא וכו': קיר, זה הוא אדון כל הארץ, וזהו השכינה, כמו שאתה אומר הנה ארון הברית אדון כל הארץ. הרי שארון הברית שהוא השכינה, נקראת ארון כל הארץ, ונקראת קיר, כמו שאתה אומר, מקרקר קיר ושוע, שפירושו, קרקורה ונהימה דקיר, שהיא אדון כל הארץ, בעת שנחרב בית המקדש, כמ"ש, רחל מבכה על בניה, וכבר בארנוהו, ומשום זה ויסב חזקיהו פניו אל הקיר.

שצא) בגין דשכינתא וכו': משום

(ופר"י דף רכ"ה ע"ב)

קכג

ויחי

שצג) ת"ח, בצלותא מה פתיב, אָנא י"י זְכַר נָא אֶת אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, רָמַז הָכָא, דְּנִטְר בְּרִית קְדִישָׁא, וְלֹא סָאִיב לִיה, וְנִטְר לִיה בְּדַקָּא יָאוּת, פְּתִיב הָכָא הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ, וּכְתִיב הֵתֵם הִתְהַלַּךְ לְפָנַי וְהָיָה תָמִים וְאֶתְנָה בְּרִיתִי בֵּינִי וּבֵינֶיךָ, דְּנִטְר בְּרִית קְדִישָׁא בְּדַקָּא יָאוּת. בְּאַמַּת וּבְלָב שְׁלָם, אָדְאֶתְפוּן בְּכָל אֵינוֹן בְּרִי וְיָמֵי מֵהֵמְנוּתָא דְכָלִּילָן בְּאַמַּת.

שצד) וְהַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ עֲשִׂיתִי, דְּסַמְךָ גְּאוּלָּה לְתַפְלָה, וְהָא אוֹקִימָנָא. וְהָא יִאֻקְמוּהָ חֲבַרְיָא, דְּאֶתְפוּן לְיַחְדָּא יַחְדָּא בְּדַקָּא יָאוּת, וּבְגִין פְּךָ, וּבִיבְךָ חִזְקִיהוּ בְּכִי גְדוּל, דְּלִית פְּרָעָא דְקִימָא קָמִי דְמַעֲיָן. גְּאוּלָּה: דָּא הוּא מְלֶאךָ הַגּוּאֵל, דְּדָא אִיהוּ דְאֶשְׁתַּפַּח בְּכָל אֵינוֹן פְּרוּקָא דְעֶלְמָא, וְהָא אוֹקִימָנָא.

שצה) הַמְּלֶאךָ הַגּוּאֵל אוֹתִי מְכַל רַע. ר' אֶלְעָזָר אָמַר, בִּינָן דְּבְרִיךָ יַעֲקֹב וְאֶתְפוּן מִתַּמָּא לְעֵילָא, בְּדִין אֲמַשִּׁיךְ מַעֲיָלָא לְתַמָּא, דְּכְתִיב הָאֱלֹקִים הִרְעִה אוֹתִי, בִּינָן דְּאִיהוּ נְטִיל, יְהִיב בְּרַכָּאן לְהָאִי אַתְר, בִּינָן דְּאֲמַטִּי בְּרַכָּאן לְהָאִי אַתְר, בְּדִין פִּתַח וְאָמַר אֵינוֹן הַמְּלֶאךָ הַגּוּאֵל יִגְוֵי.

שצו) פִּתַח וְאָמַר כִּי הַכְּרוּבִים פּוֹרְשֵׁי כְּנָפִים אֶל מְקוֹם הָאָרוֹן וְגוֹ. תָּא חֲזִי, כְּרוּבִים בְּאֶת יִגְוֵי וּבְנִיטָא הוּוּ קְיִימִי, תְּלַת זְמָנִין בְּיוֹמָא הוּוּ

חלופי גרסאות

א מוסיף דאתכוון ליחודא יחודא כדקא יאות. ב רזין. ג דמהימנותא דאינון אתכלילין. ד אוקמו. ה מוסיף כך כתיב. ו מוסיף אינון פרוקי. ז ל"ג יעקב. ח מוסיף ואתכוון מכל רע יברך את הנערים ול"ג וגו'. יג וניסא.

מסורת הזוהר

א) (ישעיה ל"ח) ח"ב כח: ב) (בראשית י"ז) הקס"ו קנ"ג צ"ד. ג) לעיל דף ק"כ צ"ב. ד) (מ"א ח'). איהו. ט לעיל. י דמטו. יא ל"ג המלאך. יב אותי

דרך אמת א] גאולות שבעולם. ב] אחרי מות כ"ט.

הסולם

מאמר

ויסב חזקיהו פניו אל הקיר הנוקבא, המלאך הגואל, כי זהו שנמצא בכל גאולות העולם, וכבר בארנוהו. שצה) המלאך הגואל אותי מכל רע: ר' אלעזר אמר, אחר שבירך יעקב ונתכוון ליחד ממטה למעלה, דהיינו שאמר, האֱלֹקִים, שהוא מלכות, אֲשֶׁר הִתְהַלַּכְו אֲבוֹתַי, שהם חסד וגבורה (כנ"ל באות שע"ד) אז המשך ממעלה למטה, שכתוב האלקים הרועה אותי, שהוא בינה (כמ"ש שם) והמשך מבינה עד מרתו עצמו שהוא ת"ת, כיון שהוא קבל, נתן אח"כ ברכות לאותו מקום, דהיינו לנוקבא, ואחר שהגיעו הברכות לאותו מקום, אז פתח ואמר המלאך הגואל וגו', שממנה המשכנה הברכות לתחתונים. שצו) פתח ואמר, כי הכרובים וגו': בא וראה הכרובים באות ובנס היו עומדים, ושלוש פעמים ביום היו פורשים כנפיהם, וסוככים

שצג) ת"ח בצלותא וכו': בוא וראה, בתפלה מה כתוב, אָנא ה' זְכַר נָא אֶת הִתְהַלַּכְתִּי לְפָנֶיךָ. רמז כאן ששמר ברית קדש ולא טמא אותו אלא שמר אותו כראוי. כי כתוב כאן אשר התהלכתי לפניך וכתוב שם, התהלך לפני והיה תמים ואתנה בריתי וגו', מה התהלך דשם הוא כבדית קודש אף התהלכתי שבכאן פירושו, ששמר ברית קודש כראוי. באמת ובטוב שלם, היינו שנתכוון בכל סודות האמונה הכלולים באמת. שצד) והטוב בעיניך עשיתי: היינו שסמך גאולה לתפלה, היסוד נק' גאולה והנוקבא נקראת תפלה. וכבר בארנו, והחברים בארו, שנתכוון ליחד היחוד כראוי. ומשום זה ויבך חזקיהו בכי גדול, שאין שער שיעמוד לפני דמעות ולא יפתח. גאולה, כשנסמכת לתפלה נקראת (דפרי" דף ר"ח ע"ב)

קכד

ויחי

א פְּרָשִׁי גִדְפִיהוֹן, ב וְסִכְכִי עַל אַרְוֹנָא לְתַמָּא, דְכְתִיב פּוֹרְשֵׁי כְנָפִים, ו פּוֹרְשֵׁי לֹא כְתִיב, אֶלָּא פּוֹרְשֵׁי.

שצו) ות"ח קב"ה עבִיד לְתַמָּא פְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, כְּרוּבִים: דְּיוֹקְנָא דְלַהוֹן א פְּחִיזוּ רַבִּינֵי, וְקוּיִמִין תַּחֲוֹת הָאִי אַתְר, מִימִינָא וּמִשְׁמָאלָא, וְאֵלִין ה אֲתַבְּרָכֵן בְּקִדְמִיתָא, וּמִהֲנֵהוּ וּבְרָכָאן "דְּנַגְדָן" מְעִילָא, וּמִהֲקָא יא נְגִדֵי בְּרָכָאן לְתַמָּא.

שצח) וע"ד כְּתִיב הַמְּלֶאֶךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי יִמְכַּל רַע. אוֹתִי: יִדְנַטִּיל בְּרָכָאן מְגוּוֹנִין דְלַעֲיָלָא, וְכִינֹן דְאִיהוּ נְטִיל, יְבַרְךָ אֶת הַנְּעָרִים, דָּא רְזָא דְכְרוּבִים, דְמַנְיֵהוּ יִנְגִדֵי * בְּרָכָאן יו מְעִילָאֵי יו לְתַמָּאֵי.

שצט) הַמְּלֶאֶךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מְכַּל רַע יְבַרְךָ אֶת הַנְּעָרִים וּגְוִי. ר' חִיָּיא פְּתַח יוֹאֲמַר, הַבַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת י" אָבוֹת, וְכִי י" נַחֲלַת אָבוֹת כִּי אִינְהוּ, וְהָא קב"ה יְהִיב פְּלֹא לְבִינֵי. כֵּאֲלָא, כֵּד דְכִינֹן דְאֲחֻסִין בֵּיתָא לְבַר נֶשׁ וּמְמוֹנָא, לְזַמְנִין דְיַחְסִין כְּלָא לְבָרִיָּה, וְיִהָא אֲחֻסָּנָא דְאָבוֹת. אָבֵל וּמִיִּי אֲשֶׁה מִשְׁכַּלְתָּ, בְּגִין כֵּד דְאֲתַתָּא, כֵּד אֲחֻסִין לָהּ בִּינֵי, מְעַם קב"ה אֲחֻסִין לָהּ, דְהָא לֹא יַחְסִין לָהּ קב"ה לְבִינֵי, אֶלָּא כֵּד מְכַרִּיזִין כֵּה עֲלִיהָ בְּרַקִּיעָא.

ת) דְקב"ה מְזוּוּג זְווגִין, עַד לֹא כֵּד יִיתוּן לְעֲלָמָא. וְכֵד זְכוּ בְּגִי נְשָׂא

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) לעיל דף קכ"ג צ"ג. ב) (משלי י"ט) ח"ג נב. א פְּרִישִׁין. ב והוּו סככי. ג לא כתיב פורשים; פורשי לא כתיב אלא פורשים (אה"ל). ד והוּו קיימין. ה מתברכאן. ו מן ההוא; מההוא. ז ברכה; ברכא. ח דנגדא. ט מלעילא. י מוסיף ומההוא אתר ומהכא. יא מוסיף הוּו נגדי. יב ל"ג מכל רע אותי. יג מוסיף דהוּו נטיל. יד מוסיף הוּו נגדי. טו מעילא לתתא; מעילאה לתתאי. טז ותתאי. יז ל"ג ואמר. יח מוסיף אבות ומה' אשה משכלת. יט מוסיף בית והוּו נחלת. כ נינהו. כא ל"ג אלא. כב כין; וכין. כג דאתת. כד מכרזין. כה עלוי. כו ייתו.

דרך אמת אן כדמיון נערים והכ"ף הוא כ"ף הדמיון.

הסולם

מאמר

המלאך הגואל

וסוככים על הארון למטה. שכתוב פורשי כנפים פורשי כנפים לא כתיב, שהיה משמע שנמצאים תמיד פורשי כנפים, אלא פורשי, שמשמע, שעושים מעשה ופורשים כנפים, דהיינו ג' פעמים ביום כנ"ל.

שצט) הַמְּלֶאֶךְ הַגּוֹאֵל אוֹתִי וּגְוִי: ר' חִיָּיא פְּתַח וְאִמַר, בַּיִת וְהוֹן נַחֲלַת אָבוֹת וּשְׁוֹאֵל וְכִי נַחֲלַת אָבוֹת הֵם, וְהָרִי הַקְּבִיָּה נוֹתֵן הַכֹּל לְבֵן אָדָם. וּמִשִּׁיב, כִּיּוֹן שֶׁהַקְּבִיָּה מְזַכֶּה אֶת הָאָדָם בְּבֵית וְהוֹן, לְפַעֲמִים שִׁירִישׁ הַכֹּל לְבֵנו וְיִהְיֶה אֲצִלּוֹ נַחֲלַת אָבוֹת. אֲבָל וּמִה' אֲשֶׁה מִשְׁכַּלְתָּ, כִּי אֲשֶׁה כִּשְׁהָאָדָם זֹכֵה בֵּה, מִן הַקְּבִיָּה זֹכֵה אוֹתָהּ, כִּי אֵין הַקְּבִיָּה מְזַכֶּה בֵּה אֶת הָאָדָם, אֲלָא אַחַר שִׁמְכִרְיֹזִים עֲלֵיו בְּרַקִּיעַ.

ת) דְקב"ה מְזוּוּג וְכו': כִּי הַקְּבִיָּה מְזוּוּג זְווגִים מִטְרַם שְׂבָא לְעוֹלָם, וְכִשְׁזָכוּ בָהֶם

שצו) ות"ח קב"ה עבִיד וכו': ובוא וראה, הקב"ה עשה למטה כעין של מעלה, דהיינו שהכרובים שבמשכן הם ככרובים של מעלה, הכרובים שלמעלה, צורתם כצורת נערים ועומדים תחת אותו מקום, שהוא הנוקבא דאצילות מימין ומשמאל. והם עומדים בקדשי קדשים דבריאן שהם מטטרון וסנדלפון, ואלו מתברכים תחילה מאלו הברכות הנמשכות מלמעלה, ומכאן נמשכות הברכות למטה.

שצח) וע"ד כְּתִיב וכו': וע"כ כתוב, המלאך הגואל אותי, אותי, היינו ת"ת שמקבל

(דפו"י דף רכ"ח ע"ב * דף רכ"ט ע"א)

קכה

ויחי

לפום עובדיהון, הני יְהִי ב' לון אתתא, וכלא י' אתגליין י' קמיה
ה' דקב"ה, וילפום עובדין י' דזבאין, הני מנווג זויגין.

תא) וילומנין דקא סליקו ב' בקליטין, ויאסטי ההוא ב"ג ארחיה,
סליק זויגיה לאתרא, עד דיכשר עובדוי, וכד יכשר י"א עובדוי, או י"ב דמטי
זמניה, י' אתדחי י' גבר מקמי י' גבר, ואתי האי ונטיל י' דיליה. ודא
י' קשי קמי קב"ה מפלא לדחיא בר נש מקמי י' גברא אתרא, ובגין פך קב"ה
איהו יחיב אתתא לב"ג, ומניה אתין זויגין. וע"ד ומיי' אשה משכלת.

תב) בגין פך, קב"ה יחיב פלא לבר נש. ואי תימא אשה משכלת ולא
אתרא. ת"ח, אע"ג דקב"ה אומין טבאן לב"ג למיחב ליה, והוא אסטי י' ארחוי
כ' מעם י' קב"ה לגבי כ' סטרא ג' אתרא, כ' מההוא סטרא אתרא כ' דאתדבק
כ' ביה, ייתי ליה כ' מאן דייחי, כ' בכל קטרוגין, וכ' בישין, ולא כ' אתין ליה
מעם קב"ה, אלא י' מההוא י' סטרא בישא דאתדבק ביה, י' באינון עובדין
דעבר.

תג) ועל דא, אתתא דלאו איהי י' משכלת, קרא י' ע"ד שלמה, (א) ומוצא
אני מר ממות את האשה. בגין י' דחובוי דב"ג, הוא משיך עליה, באינון
עובדין דעבר. י' ועל דא י' פד קב"ה אתרעי ביה בבר נש, בגין י' עובדוי

חלופי גרסאות

א יחבן. ב להו. ג אתגלייא. ד קמי. ה קב"ה. ו וכפום. ז דוכאן. ח כטיקלין (אה"ל). ט ואי [ואם] סטי. י ארחוי
דליה. יא מוסיף דא עובדוי. יב מטא. יג ארחי. יד גברא. טו גברא. טז פדיליה. יז קשיא. יח ב"ג. יט ארחיה.
כ מקמיה; מקמי (אה"ל). כא דקב"ה. כב סטר (אה"ל). כג ל"ג אחרא. כד ומההוא (ד"א). כה דאתדבק (אה"ל).
כו מוסיף איהו ביה. כז מה. כח כל. כט אתיאן. ל מעם ההוא. לא סטר. לב מאינון (אה"ל). לג מוסיף אשה
משכלת. לד עלה. לה דבחובין איהו. לו וכד. לז ל"ג כד. לח עובדין (אה"ל).

דרך אמת אן ולפעמים שהם עולים בקלפי להיותם מודווגים כאחד ובהיות האדם ההוא משחית דרכו או עולה הוונג
לאיש אחר והוא שאמר חזיל שמא יקדמנו אחר ברחמים ועיין מזה לך לך צ"א ב' ומלת קליטין הוא
כמו קליטין בחייו והוא מלשן קלחות בפרק ז' דכלים הקלחות של בעלי בתים והוא כמין בית קטן ורמו על חדר
שהנשמות גנוזים בו.

המלאך הגואל

אשה לאדם, וממנו באים
כתוב ומה' אשה משכלת.

תב) בגין כך, קב"ה יחיב כלא וכו':
משום זה, האמת הוא, שהקב"ה נותן הכל
לאדם, ואם תאמר, שרק אשה משכלת נותן
ולא דבר אחר, בוא וראה, אע"פ שהקב"ה
מזמין טוב לתת לאדם, אם האדם הטה
דרכיו מן הקב"ה לס"א, הנה מאותו ס"א
שנתדבק בו, בכל הקטרוגים ובכל הרעות,
יבוא לו מה שיבוא, ואינם באים לו מן
הקב"ה אלא מאותו צד הרע שנתדבק בו
מחמת המעשים שעשה.

תג) וע"ד אתתא דלאו וכו': וע"כ אשה
שאינה משכלת, קורא עליו שלמה, ומוצא
אני מר ממות את האשה, משום שהוא
משך אותה עליו, על ידי עוונותיו על ידי
המעשים

הסולם

מאמר

בני אדם, לפי מעשיהם נותנים להם אשה,
וכל מעשיהם של בני אדם גלויים לפני
הקב"ה, ולפי מעשיהם של הצדיקים כך
מזווג זווגים, מקודם שבא לעולם.

תא) וילומנין דקא סליקו בקליטין וכו':
ולפעמים שעלו בחיבור, דהיינו שנכרו עליהם
בת פלוני לפלוני מטרם שבאו לעולם, וכשנולד
קלקל האדם את דרכו, אז ניתן זווגו לאחר,
עד שיישר את מעשיו, ואם הטיב את
מעשיו והגיע זמנו לישא את בת זוגו,
נדחה גבר מפני גבר, ובא זה ונוטל את
שלו. כלומר, אותה האחר שנשא את בת זוגו
מטרם שהטיב זה את מעשיו, נדחה עתה מפניו,
דהיינו שמת, והוא מקבל את בת זוגו ממנו. וזה
קשה מכל לפני הקב"ה, לדחות אדם מפני
אדם אחר. ומשום זה, הקב"ה הוא הנותן

(דפריי דף רכ"ט ע"א)

« דְּכַשְׁרוֹן, אִיהוּ אֲזַמִּין לִיה אֲנִתּוּ דְּאִיהִי מִשְׁפָּלַת, וּפְרִיק לִיה בְּפוּרְקוֹן, מְגוּ סְטְרָא אֲחָרָא.

תד) וְעַל דָּא אָמַר יַעֲקֹב, הַמְּלֶאךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע. יִמְאִי מִכָּל רַע, יִדְּלָא אֲזַדְמַנַּת לִי אֶתְתָּא, דְּאִיהִי מְגוּ סְטְרָא יֶאֱחָרָא, וְלֹא אֶעְרַע פְּסוּל יִבְנֹרְעִי, דְּכִלְהוּ צְדִיקֵי וּשְׁלִימֵי בְּשְׁלִימוֹ, בְּגִין יֶאֱחָרָא דְּאֶתְפָּרַק מִכָּל רַע, וְיַעֲקֹב לֹא אֶתְדַבֵּק בְּהוּא סְטְרָא אֲחָרָא כָּלִל.

תה) וְעַל דָּא, הַמְּלֶאךָ הַגּוֹאֵל אוֹתִי מִכָּל רַע יִבְרַךְ אֶת הַנְּעָרִים. מ"ט אֶתְחַזּוּ לְאֶתְבְּרָכָא, בְּגִין דְּנִטְרִי יוֹסֵף, אֶת קַיִמָּא קַדִּישָׁא, וְעַל דָּא אָמַר יוֹסֵף בְּנֵי הֵם אֲשֶׁר נָתַן לִי אֱלֹקִים בְּזֶה, יֶאֱחָמֵי לִיה רְזָא דְּכָרִית יֶאֱדִנְטֵר לִיה, יִבְגִּין יֶאֱדִנְטֵר לִיה יֶאֱתְחַזּוּ לְאֶתְבְּרָכָא וְאֶתְחַזּוּ אִיהוּ לְבְּרָכָאן סְגִיאִין, יֶאֱבְרָכִין דָּא לְכִלְהוּ יִהֵב בְּרָכָא יֶאֱחַד, וְלִיוֹסֵף יֶאֱבְרָכִין סְגִיאִין, מִשְׁמַע דְּכִתִּיב « בְּרִכּוֹת אֲבִיךָ גָּבְרוּ עַל בְּרִכּוֹת הוֹרֵי גוֹי, בְּרִכּוֹת שְׂדֵימִים יֶאֱוֹרְחִים תְּהִיִּין לְרֵאשׁ יוֹסֵף.

תו) ר' יְהוּדָה פְּתַח כְּוָאָמַר, אֲלִיךְ נְשִׂאתִי אֶת עֵינֵי הַיּוֹשְׁבֵי בְּשָׂמִים, הָאִי קָרָא אוֹקְמוּהִי, אֲבָל ת"ח, צְלוֹתָא דְּב"ג דְּאֶתְפְּוֹן בְּהָ, אִיהוּ לְעִילָא לְעוֹמְקָא עֲלָאָה, דְּמִתְפָּן נְגִדֵי כָּל בְּרָכָאן וְכָל כִּי חִירוֹ, וּמִתְפָּן נְפָקֵי לְקַיִמָּא כְּלָא.

תז) וְעַל דָּא יִתִּיר יו"ד, בְּגִין דְּלֹא פְּסִיק יו"ד, כִּי מֵאֲתֵר דָּא כִּי לְעֵלְמִין, וּבְגִין דָּא כְּתִיב, הַיּוֹשְׁבֵי בְּשָׂמִים, אֶחָד לְעִילָא, בְּרָזָא דְּחֻכְמָתָא כִּי עֲלָאָה, וְאֶחָד

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

(א) (כראשית מ"ט) ב"ב קמ"ה צ"א. ב) (תהלים קמ"ג). א דכשראן, ב מוסיף רע יברך את הנערים. ג ל"ג מאי מכל רע. ד דהא לא. ה אנתו. ו מוסיף בישא אחרא. ז בעוסי; בזועיה; בעוסייה. ח דאיהו אתפרק. ט דנטר. י דאחמי. יא דנטיר (אהיל). יב ל"ג ובגין דנטר ליה. יג דנטיר (אהיל). יד אתחזי. טו ובגין. טז ברכתא. יז חדא. יח מוסיף יהיב ברכאן. יט ורחם וגוי. כ ל"ג ואמר. כא חדו. כב מאתרא. כג מוסיף כלל לעלמין. כד ל"ג עלאה.

הסולם

המלאך הגואל

מאמר

והוא ראוי לרב ברכות. משום זה, לכולם נתן יעקב, לכל אחד ברכה אחת, וליוסף נתן ברכות רבות. זה משמע, משכחוב, ברכות אביך גברו וגוי תהיין לראש יוסף. תו) ר' יהודה פתח וכו': וכו' ואמר, אליך נשאתי את עיני היושבי בשמים. מקרא זה בארוהו, אבל בוא וראה, תפלתו של אדם המתכוון בה, היא למעלה בעומק העליון, שהוא כינה, שמשם נמשכות כל הברכות מקו ימין. וכל חירות, מקו שמאל. ומשם הם יוצאות לקיים הכל, מקו אמצעי שלה.

המעשים שעשה, ולא ע"י הקב"ה, וע"כ כשהקב"ה חפץ באדם משום מעשיו הטובים, הוא מזמין לו אשה שהיא משכלת, וגואל אותו מתוך הס"א. תד) ועל דא אמר וכו': וע"כ אמר יעקב, המלאך הגואל אותי מכל רע. מהו מכל רע, שלא נזדמנה לי אשה, שהיא מן ס"א, ולא קרה פסול בזרע, שכולם צדיקים ושלמים, בשלמות, משום שנגאל מכל רע, שהוא הס"א, ויעקב לא נתרבק בס"א ההוא כלל.

תז) ועל דא יתיר וכו': וע"כ יש כאן י' יתירה, שכתוב היושבי בשמים, ולא הישב בשמים, משום שלא נפסק י'. שהוא חכמה, מאותו מקום לעולם, כי חכמה ובינה זוגייהו לא פסיק לעלמין. ומשום זה כתוב, היושבי בשמים עם י' יתירה, כי הבינה אחוזה

תה) ועל דא המלאך וגוי: וע"כ המלאך הגואל וכו' יברך את הנערים. מהו הטעם שראויים להתברך, הוא משום ששמר יוסף את בית קודש, ועל זה אמר יוסף, בני הם אשר נתן לי אלקים בזה, דהיינו שהראה לו סוד הברית, שנקרא זה, ששמר אותו. משום ששמר אותו, ראויים בניו להתברך

קכו

ויחי

לְתַתָּא דְיַחֲבִיב עַל פְּרָסְיָא דְאַבְהֶן, יַחֲבִיב עַל פְּרָסְיָא דְאַקְרִי שְׁמַיִם, וּבְגִין כְּדָּ
הַיּוֹשְׁבֵי בְּשְׁמַיִם כְּתִיב.

תח) א וּמְהַקָּא, ב כַּד גַּבְרָאן נְגַדִי יִמְעִילָא מְעוּמְקָא דָּא, כְּלָהוּ
נְטִיל לֹוֹן הַאי אֲתַר דְאַקְרִי שְׁמַיִם, ה וּמְהַאי נְגַדִי לְתַתָּא, עַד דְמָטוּ
י לְצַדִּיקֵינָא יִקְנִימָא דְעַלְמָא, וּמְהַקָּא מְתַבְרַכִּין כָּל אֵינֹוֹן תַּיְלִין, וְכָל
אֵינֹוֹן מְשַׁרְיִין לְזַנְיָהוּ, וְהָא אוֹקְמוּהָ.

תט) ת"ח, בְּשַׁבְעִין וּתְרִין נְהוּרִין, אֶסְתַּלַּק א) עֲצָרָא דְכָל מְשַׁרְיִין,
עַגּוּלָא דְעַלְמָא, בְּשַׁבְעִין דּוּכְתִי, י חַד עַגּוּלָא א) לְכַלְהוּ, בְּגוּ הַהוּא עַגּוּלָא
נְקוּדָה יב חָדָא יג דְקִינִימָא בְּאִמְצַעִיתָא, יד מְהַאי נְקוּדָה, אֲתַנְזַת כָּל הַהוּא
עַגּוּלָא, בית קִדְשׁ הַקְדָּשִׁים, אִיהוּ אֲתַר א) טו לְהַהוּא טז רוּחָא דְכָל ירוּחִין,
יז אֲתַטְמַר בְּגוּיָהּ, יח הַאי כ טְמִירוּ כֹא אִיהוּ כב בְּגוּ כג חִילָא, כד טְמִירָא כה אִיהוּ
כז לְגוּ, כח סְלָקָא כו דָּא, כט סְלָקִין כז אֲבַתְרָה, לה ה"ד א) מְשַׁכְנֵי אַחֲרִיךָ נְרוּצָה.

תי) תי' חֲזַקִּיָּה וְר' יוֹסִי כח וְר' יְהוּדָה הוּוּ אֲזַלִּי בְּאוּרְקָא, א"ר

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א ומהאי; ומהא (אה"ל). ב כך. ג נגדי אינון ברכאן.
ד מוסיף מעילא לתתא. ה ומהכא. ו לצדיקי; לצדיקא (אה"ל). ז קיומא. ח מתברכאן. ט עטרה. י עגולא חד. יא כלהו.
יב חד. יג קיימא. יד מההוא. טו ההוא; דההוא. טז רווחא דכל רווחין; רווחא דכל ריזין. יז מוסיף רווחין הכא רוא
דכל ריזין. יח אטמר; אחטמרן. יט ההוא. כ טמירא. כא איהו. כב גו. כג חילא. כד איהו טמירא לגו בגו. כה איהו.
כו ל"ג דא. כז אבתריה; אבתרה. כח ל"ג ור' יהודה.
דרך אמת א] עטרה של כל המחנות הוא בע"כ אורות דהיינו ע' אורות בעיגול והם של שמותי יתברך ומהם
קיום כל העולמות ונקודה אמצעית היא סוד השכינה שהיא בת עין כמ"ש בתיקונים וביחוד הקב"ה
ושכינתיה בתוך העיגול עומד והכל נמשך אחר נקודה האמצעית להיות ביחוד א' בלי פירווד.

מאמר

הסולם

המלאך הגואל

למעלה בחכמה עלאה שנקראת י', ואחווה
למטה, שיושבת על כסא האבות, שהם חג"ת,
על הכסא שנקרא שמים, שהוא ז"א הכולל
חג"ת, כי חג"ת דז"א הם ג' רגלי הכסא העליון
שהיא בינה (כנ"ל וירא ה' דיה ת"ח) ומשום
זה כתוב היושבי שמים.
תח) ומהכא, כד ברכאן וכו': ומכאן
נשמע, כשהברכות נמשכות מלמעלה מעומק
הזה, שהיא בינה, מקבל אותם כולן אותו
מקום הנקרא שמים, שהוא ז"א, וממנו נמשכות
למטה עד שמגיעות לצדיקים שה"ס צדיק
וצדק, שהם ברית העולם, שהוא הנוקבא, וממנה
מתברכים כל הצבאות וכל המחנות למיניהם
שהם התחתונים שבכי"ע, וכבר בארנו.
תט) תא חזי בשבעין ותריין וכו': וממשיך
לכאר איך הנוקבא, הנקראת עולם, מקבלת משמים,
שהם חג"ת דז"א, ואומר, בוא וראה, בע"כ
אורות שהם ע"כ שמות שבחג"ת דז"א, (כנ"ל
וירא אות ר"פ ע"ש) תתעלה העטרה של כל
הצבאות. שהיא הנוקבא שכל הצבאות שבכי"ע
מקבלים ממנה, ונתקנת להיות עגול העולם בע'
מקומות, כלומר שע"כ שמות דז"א, מאירים בהנוק'
(רפוי' דף רכ"ט ע"א *) דף רכ"ט ע"ב)

תי) ר' חזקיה ור' יוסי ור' יהודה וכו':
ר"ח ור"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר

« יוסי, כל חד וחד מינן, לימא מלי דאורייתא. פתח ר' יהודה ואמר, אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו וגו'. ת"ח, קודשא בריך הוא, ברחימו דישראל, ירחים לון, דאינון עדיה ונחסינהו, לא מסתכל אחרא בדיניהו, ה בר איהו ובלחודיה, ויכין דאיהו מסתכל בדיניהו, א תמלי עליהו רחמין, בגין דאיהו פאב דרחים על בנים, כד"א א כרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. וכין דאשתפח לון חובין, מעבר לון ראשון ראשון, עד דאעבר לון לכלהו מקמיה, וכין דאעבר לון מקמיה, לא אשתאר עליהו חובין למיחב שלטנו לסטרא א אחרא דינא עליהו.

תיא) א תי למיחב קמיה כדבדקמיתא, אינון חובין כקדמאי דאעבר כ מקמיה חשיב עליהו, וע"ד כתיב אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמיה כ וגו'. דאי כ רחמיה לא כ יקדימו עליהו דישראל, לא יכלין לקיימא כ בעלמא. בגין, דכמה אינון מארי דינא קשא, מארי תריסין, וכמה א דלטורין דקיימי עליהו, דישראל לעילא, ואלמלא דאקדים קודשא כ"ה כ רחמים עליהו דישראל, עד לא ישגח בדיניהו, לא יכלין לקיימא בעלמא. ועל דא מהר יקדמונו רחמיה פי ולונו מאד, דלותא דעובדין טבין, דלותא דעובדין כ דקשרן.

תיב) תא חזי אלמלי יסגלון ישראל עובדין כ דקשרן כ קמי קודשא בריך הוא, לא א הו קאימו עליה עמין עכו"ם בעלמא, אכל ישראל אינון גרמין א לשאר כ עמין כ עכו"ם לזקפא דרישיהו בעלמא, כ דאלמלי ישראל לא

מסורת הזהר

(א) (תהלים ע"ט). (ב) (שם ק"ג) לעיל פ' צ"א. א יהודה. ב ליג חוד. ג מנן. ד רחמים. ה כד. ו בלחודי. ז ליג מן וכין עד אתמלי. ח ואתמלו. ט בנין. י ואשכח. יא ליג לון; כלהו לון. יב כלהו. יג ליג מן וכין עד לא. יד ליג לון. טו ולא. טז למחיב. יז ליג אחרא. יח מוסיף ואי אחי. יט עליה. כ ליג קמיה. כא קמיה. כב ליג וגו'. כג רחמי. כד יקדמו. כה בארעא. כו רחמי. כז מוסיף דכשרן קמי [קמיה] קב"ה. כח טבין. כט קמיה. ל לא קיימין; ליג הו. לא ליג לשאר. לב לעמין. לג ליג עכו"ם. לד מוסיף ית רשיהו. לה דאלמלא.

דרך אמת א] מקטרגים.

הסולם

מאמר אל תזכר לנו עונות ראשונים העבירים מלפניו, חוזר וחושב עליהם. וע"כ כתוב, אל תזכר לנו עונות ראשונים מהר יקדמונו רחמין וגו'. כי אם לא יקדימו רחמין על ישראל, לא יוכלו להתקיים בעולם, משום שכמה הם בעלי הדין הקשה, וכמה מקטריגים עומדים על ישראל מלמעלה, ואם לא הקדים הקב"ה רחמים על ישראל, מטרם שישגיח בדין שלהם, לא יכלו להתקיים בעולם וע"כ מהר יקדמונו רחמין כי דלונו מאד, דהיינו דלות של מעשים טובים, דלות של מעשים ישרים.

תיב) ת"ח א"מלא וכו': בוא וראה, אם אצרו ישראל מעשים טובים לפני הקב"ה, לא היו עומדים עליהם עמים עכו"ם בעולם, אבל ישראל גורמים לשאר העמים, להרים

מאמר יוסי, כל אחד ואחד ממנו יאמר דברי תורה. פתח ר"י ואמר, אל תזכור לנו עונות וגו'. בוא וראה, הקב"ה, באהבת ישראל שאוהב אותם, שהם גורלו ונחלתו, לא מסתכל אחר בדיניהם, רק הוא בלבדו. וכיון שהוא מסתכל בדיניהם מתמלא עליהם רחמים, משום שהוא כאב המרחם על בנים. כמש"א כרחם אב על בנים רחם ה' וגו'. ואם נמצא להם עונות, מעביר אותם ראשון ראשון, עד שמעבירם כולן לפניו, וכיון שהעבירם מלפניו לא נשאר עליהם עונות, לתת ממשלה לסטרא אחרא שידונו אותם בשבילם.

תיא) אתי למיחב קמיה וכו': באו לחטוא לפניו ככתחילה, אלו עונות ראשונים שכבר

קכט

ויחי

א יהוה חטאן קמי ב קודשא בריהו הוא ג שאר עמין עכו"ם ז אתפפין ה קמיהו.

תיג) ותא חזי, אלמלא דאמשיכו ישראל ובעובדין בישין, לסטר אחרא בארעא קדישא, הא אתמר, דלא זשלוטו שאר עמין ח עעכו"ם ט בארעא קדישא, ולא אתגלו מעל יא ארעא, ועל דא קתיב, כי ולונו מאד, דלית לן י עובדין דכשרן פדקא חזי, ובגין כך כי ולונו מאד מהר יקדמונו רחמיך.

תיד) רבי יוסי פתח יא ואמר, א עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה, י וקתיב ב עבדו את ה' בשמחה באו לפניו ברננה. תא חזי, כל ב"נ דאתי למפלח ליה לקודשא בריהו הוא, טו בצפרא ובפניא בעי למפלח ליה לקב"ה.

תטו) בצפרא, פד סליק נהורא, י ואתערותא דסטר ימינא אתער בעלמא, פדין בעי בר נש, לאתקשרא בימינא קב"ה, ולמפלח קמיה טו בפולחנא דצלותא. בגין דצלותא יא אחסין תוקפא לעילא, ואמשיך ברכאן כ מעומקא עלאה, לבלהו עלמין, ומתמן אמשיך כא ברכאן כב לתתאי, ואשפכוו עלאין ותתאין מתברכאן, בההוא פולחנא דצלותא.

תטז) פולחנא דצלותא, כד דקא בעי בר נש למפלח כו קמי כח קודשא בריהו הוא, בשמחה וברננה, לאכללא לכנסת ישראל בינייהו, ולבתר לייחדא יחודא פדקא חזי, דקתיב א דעו פי ה' הוא אלקים, כו דא רזא דייחודא ברזא דפולחנא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א הוה ב דקב"ה. ג ל"ג שאר עמין עכו"ם ד מוסיף הוו אתפפין. ה מוסיף קמיהו דישאל. ו באינן עובדין. ז הוה שלטין. ח ל"ג עעכו"ם. ט על עמא דישאל נקדישא אח"ל. י יתגלו. יא מוסיף ארעא קדישא. יב מוסיף עובדין טבין ועובדין. יג ל"ג ואמר. יד ל"ג וקתיב. טו מוסיף פולחנא [דצלותא] ביממא בצפרא. טז נפיק. יז וכד אתערותא. יח בפולחניה. יט מוסיף איהי אחסין. כ מעומק. כא ברכן. כב לתתא. כג ל"ג דקא. כד ל"ג קמי. כה לקב"ה. כו מוסיף דא הוא.

הסולם

עבדו את ה' ביראה

מאמר

בוא וראה כל אדם הבא לעבוד את הקב"ה, בבוקר ובערב צריך לעבוד את הקב"ה.

את ראשם בעולם, כי אם ישראל לא היו חוטאים לפני הקב"ה, היו שאר עמים עכו"ם נכנעים לפנייהם.

תטו) בצפרא פד סליק וכו': בבוקר כשעולה האור, והתעוררות צד הימין נתעוררה בעולם, שהוא חסד, או צריך האדם להתקשר בימינו של הקב"ה, ולעבוד לפניו בעבודת תפלה, משום שהתפלה מביאה כח ועצמה למעלה, וממשיכה ברכות מעומק העליון, שהוא בינה, לכל העולמות העליונים, ומשם ממשיך ברכות לתחתונים, ונמצאים העליונים ותחתונים מתברכים בעבודת התפלה.

תיג) ות"ח אלמלא וכו': ובוא וראה, אם לא היו ממשיכים ישראל במעשים רעים, לצד האחר, בארץ ישראל, הנה למדנו, שלא היו שולטים שאר עמים עכו"ם בארץ ישראל, ולא הגלו מן הארץ. ועל זה כתוב, כי דלונו מאד, שאין לנו מעשים טובים כראוי, וע"כ כי דלונו וגו'.

תטז) פולחנא דצלותא וכו': עבודת התפלה, הוא, שצריך האדם לעבוד לפני הקב"ה בשמחה וברננה, שהם חסד וגבורה, כדי

תיד) ר' יוסי פתח וכו': ר"י פתח ואמר, עבדו את ה' ביראה וגילו ברעדה. וכתוב, עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה, (דפרי"ך דף רכ"ט ע"ב)

תיז) ועם כל דא, בְּעֵי בַר נֶשׁ לְמַפְלַח א קמיה ב דְּקַב"ה בְּחֻדוֹה, וּלְאַחֲזָאָה חֻדוֹה בְּפוֹלְחָנִיה, וְאַלִּין תְּרִין שְׂמַחָה וּרְנָנָה, לְקַבֵּל תְּרִין אֲלִין, ג תְּרִין צְלוֹתִין, ד תְּרִין קוּרְבָּנִין לְיוֹמָא ה לְקַבֵּל י תְּרִין אֲלִין, דְּאִינוֹן שְׂמַחָה וּרְנָנָה, שְׂמַחָה בְּצַפְרָא, וּרְנָנָה בְּרַמְשָׁא, וְעַל ז דָּא א את הפכש אָחַד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָא וְאֵת הַפְּכֶשׁ הַשְּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבִים.

תיח) וְעַל דָּא, צְלוֹתָא דְעֶרְבִית י רְשׁוֹת י אִיהִי, בְּגִין דְּהִיא שְׂעֵתָא יי מְחַלְקָא יב טְרַפָּא לְכָל חֵילָהָא, וְלֹא י שְׂעֵתָא יד לְאַדְפְּרָא אָלָא לְמִיָּהֵב מְזוּנָא. בִּימָמָא יו היא יי מְתַבְרַכַת מְתִרִין סְטְרִין אֲלִין, בְּצַפְרָא וּבְרַמְשָׁא מְגוֹ שְׂמַחָה וּרְנָנָה, וּבְלִילָא פְּלִיג בְּרַכָּאן לְכָלָא פְּדָקָא חֻזִי, ה ה"ד י וּתְקַם בְּעוֹד לִילָה וּתְתֵן טְרַף לְבֵיתָהּ וּגו'.

תיט) פְּתַח רַבִּי חֲזַקְיָה וְאָמַר, י תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי קְטָרַת לְפָנֶיךָ מִשְׁאַת כְּפִי מִנְחַת עֶרֶב. יי אֲמַאי מִנְחַת עֶרֶב וְלֹא צְלוֹתָא יי דְּצַפְרָא, דְּלֹא כְּתִיב תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי יי בְּבִקְרָא. יי אָלָא הֲכִי אֲתָמַר, תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי קְטָרַת לְפָנֶיךָ, קְטָרַת לֹא אֲתִיָּא אָלָא עַל חֻדוֹה, ה ה"ד י שְׁמֵן וּקְטָרַת יִשְׁמַח לָב. י וע"ד פְּהֵנָא יי כַּד יי אֲדַלִּיק בּוֹצִינִין, הָוֵה מְקַרִּיב קְטָרַת, כַּד"א יי בְּהִטִּיבוֹ אֵת הַנְּרוֹת יִקְטִירָנָה וּבְהַעֲלוֹת אֶהְרֵן אֵת הַנְּרוֹת בֵּין הָעֶרְבִים יי יִקְטִירָנָה. בְּצַפְרָא: עַל חֻדוֹה, דְּשְׂעֵתָא גְרִים. בְּרַמְשָׁא: לְמַחְדֵי סְטַר יי שְׂמַאֲלָא, וְהֲכִי אֲתַחֲזִי. יי וְלַעֲלֵם לֹא אֲתִי אָלָא עַל חֻדוֹה.

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

א קמיה ב קב"ה. ג ל"ג תרין. ד ל"ג תרין (אה"ל). ה ל"ג מן לקבל עד שמחה. ו ל"ג תרין. אלן דאנין. ז מוסיף וע"ד כתיב. ח איהו רשות. ט איהו י דבההוא. יא מחלקא. יב מזונא. יג מוסיף שעתא איהו; היא. יד לאתברכא. טו ל"ג היא; מתברכאן מתמן סטרין אלן. טז אתברכא. יז ל"ג אמאי מנחת ערב. יח מוסיף בבקר לפניך. יט מוסיף כד הוה. כ ל"ג יקטירנה. כא דשמאלא. כב ולעולם.

מסורת הוזהר

א) (כמדבר כ"ח) חיי שרה ע"ז צ"ב. ב) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג. ג) (תהלים קמ"א). ד) (משלי כ"ז) ח"ג ח. יא. ל: לר. נח: פט. קד: קה. קמט. קנ. קנא: קעו: ה) (שמות ל') ח"ג יא. לג: קנ.

דַּרְךְ אֲמַת א] מְדַלֵּק נֵרוֹת.

הסולם

מאמר

מתברכת משני צדדים, אלו, מחסד וגבורה בבוקר ובערב מתוך שמחה ורננה, ובבילה היא מחלקת הברכות לכל כראוי. ז"ש, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

כדי לכלול לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ביניהם, ואח"כ ליחד היחוד כראוי, כו"א, שכתוב, דעו כי ה' הוא אלקים. זהו סוד היחוד בסוד העבודה.

מאמר תכון תפילתי קטורה

תיט) פְּתַח ר' חֲזַקְיָה וְכו': פְּתַח ר"ח וְאָמַר, תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי קְטָרַת וּגו' מִנְחַת עֶרֶב. שׂוֹאֵל, לְמָה אֹמַר מִנְחַת עֶרֶב, וְלֹא תְּפִלַת הַבֶּקֶר, שֶׁלֹּא כְּתוּב, תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי בְּבִקְרָא, וּמִשִּׁיב, אֵלָּא כִּךְ לְמַדְנֹו, תְּכּוֹן תְּפִלְתִּי קְטָרַת לְפָנֶיךָ, קְטָרַת לֹא בֵּא אֵלָּא עַל שְׂמַחָה, ז"ש שְׁמֵן וּקְטָרַת יִשְׁמַח לָב. וְעַל כֵּן הִכְהֵן, כְּשֶׁהֲדַלִּיק הַנְּרוֹת הִיא מְקַטֵּיר קְטָרַת כְּמִש"א, בְּהִטִּיבוֹ אֵת הַנְּרוֹת יִקְטִירָנָה וּבְהַעֲלוֹת וּגו' בֵּין הָעֶרְבִים יִקְטִירָנָה. בְּבִקְרָא מְקַטֵּיר קְטָרַת עַל שְׂמַחָה, כִּי הַשְּׂעֵה

תיז) ועם כ" דא וכו': ועם כל זה, צריך האדם לעבוד לפני הקב"ה בשמחה, ולהראות שמחה בעבודתו. ואלו השתים שמחה ורננה, כנגד שתים הללו, הם שתי תפלות, שני קרבנות ליום הם כנגד שתים אלו שהם שמחה ורננה, שמחה בבקר, ורננה בערב, ועל את הכבש האחד תעשה בבוקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. תיח) וע"ד צְלוֹתָא דְעֶרְבִית וְכו': ועל כן תפלת ערבית היא רשות, כי בשעה היא מחלקת טרף לכל הצבאות, ואין השעה אז להתברך, אלא לתת מזונות, ביום היא (דפו"י דף רכ"ט ע"ב *) דף ר"ל ע"א)

קלא

ויחי

(תכ) וְתָא חַוֵּי קְטָרְתָא אָּ מְקַשְׁרֵי קְשָׁרִין, וְאַחִיד לְעֵילָא בַּיְתָא, וְדָא אַעְבְּר מוֹתָא וְקְטָרְגָא וְרוּגְזָא, דְּלָא יָכִיל לְשַׁלְטָאָה בְּעֵלְמָא, בְּמָה דְכָתִיב אָּ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל אֱהֲרֹן קַח אֶת הַמַּחֲתָה וְתֵן עָלֶיהָ אֵשׁ מֵעַל הַמִּזְבֵּחַ וְשִׁים קְטָרְתָא וְהוֹלֵךְ מְהֵרָה וְגו'. לְכַתֵּר דָּא פְתִיב וַיֵּרָץ וַיֹּגוּ, וַיִּכְפֹּר עַל הָעַם, וַיְכָתִיב וַיַּעֲמֹד בֵּין הַמַּתִּים וּבֵין הַחַיִּים וַתַּעֲצֹר הַמַּגֵּפָה. בְּגִין דְּלָא יָכִילִין כָּל סְטָרִין בִּישִׁין דְּוָכָל מְקַטְרְגִין לְמִיקָם קָמֵי קְטָרְתָא, וְעַל דָּא אִיהוּ הַחֲדוּדָה דְכָלְא וְקְשׁוּרָא דְכָלְא.

(תכא) וּבְשַׁעְתָּא דְמַנְחָה, דְדִינָא שְׂרָיָא בְּעֵלְמָא, יֵאֲתַבְּוּן דְדוּד יִבְהֵהוּא צְלוֹתָא, דְכָתִיב תַּפְּלוּ תַּפְּלוּתִי קְטָרְתָא לְפָנֶיהָ וְגו'. וְהָאֵי צְלוֹתָא דְסָלִיק, יֵעְבֵּר רוּגְזָא דְדִינָא קְשָׁיָא, יִדְשְׁלִיט יֵאֲשַׁמָּא בְּהָאֵי יֵבִי זְמָנָא, יִבְהֵהוּא קְטָרְתָא, דְדָחֵי וְאַעְבְּר דְקָמֵיהָ כָּל רוּגְזָא, וְכָל קְטָרְגָא דְעֵלְמָא, יֵהִינּוּ דְכָתִיב מְנַחַת עָרַב, יֵדִינָא תְּלֵיא בְּעֵלְמָא.

(תכב) ת"ח, כִּד אֲתַחֲרַב בֵּי מְקַדְשָׁא, בְּשַׁעְתָּא יֵאֲתַתְּוּקְדָא, זְמַן מְנַחָה הָוָה, וְעַל דָּא כָתִיב, אֵי אֵוִי לָנוּ כִּי פָנָה הַיּוֹם כִּי יָנֹטוּ צְלָלֵי עָרַב. מֵאֵן צְלָלֵי עָרַב. יֵאֲיָנוּן מְקַטְרְגִין דְעֵלְמָא, וְרוּגְזֵי דְדִינִין, דְזַמְיָנִין בְּהֵהִיא שַׁעְתָּא. וְע"ד תַּנִּינָן, דְבָעֵי בְּרַ נֶשׁ לְכוּנָא דְעַתִּיהָ, בְּצְלוֹתָא דְמַנְחָה. בְּכִלְהוּ כֵּי צְלוֹתָא בָּעֵי בְּרַ נֶשׁ לְכוּנָא דְעַתִּיהָ, וּבְהָאֵי כֵּי צְלוֹתָא יִתִּיר כֵּי מְכַלְהוּ, בְּגִין דְדִינָא כֵּי שְׂרָיָא בְּעֵלְמָא. וְע"ד זְמַן צְלוֹתָא דְמַנְחָה, יִצְחָק תַּנִּין כֵּי לֵיהּ, וְהָא אֲוִקְמוּהָ.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(א) (במדבר יז) וירא מ' צ"ג. (ב) (ירמיה ו') חיי שרה א מקטר קטרין. ב ולחטא. ג מוסיף אהרן וגו'. ד מוסיף וכל אינון. ה רוא. ו אחכוין. ז בהאי; בההיא. ח ל"ג וגו'. ט ויעבר. י דסליק. יא ל"ג השתא; מוסיף השתא בעלמא בהאי צלותא. יב שעתא. יג בהאי. יד ל"ג קמיה. טו מוסיף רוגזא דסליק השתא בההוא קטרת [דאערי כל רוגזא]; רוגזא דאערי כל רוגזא. טז ל"ג היינו דכתיב; מ"ט בגין דאיהו מנחת ערב דדינא. יז מוסיף דאתוקר היכלא קדישא (אה"ל). יט ל"ג אינון. כ דדינין. כא צלותי; צלותין. כב מוסיף צלותא דמנחה (אה"ל). כג מוסיף מכלהו צלותין (אה"ל). כד תליא. כה לה.

דרך אמת א] קושר קשרים ויחוד למעלה.

הסולם

מאמר

תכון תפלות קטורת המנחה, שהדין שורה בעולם, נתכוון דוד בתפלה ההיא, של קטרת, שכתוב, תכון תפלותי קטרת לפניך וגו'. ותפלה זו שהעלה, יעביר הרוגז של דין הקשה השולט עתה בזמן ההוא של ערב, בכח הקטרת הרוחה ומעביר כל רוגז, וכל קטרוג שבעולם, היינו שכתוב, מנחת ערב, שהוא מנחה בעת שהדין שולט בעולם. (תכב) ת"ח כד אתחרב וכו': בוא וראה, כשנחרב בית המקדש, בעת שנשרף זמן מנחה היה, ועל כן כתוב, אוי לנו כי פנה היום כי ינטו צללי ערב, מהו צללי ערב, ומשיב הם מקטרגי העולם ורוגז הדינים המוכנים בעת ההוא, וע"כ למדנו, שצריך האדם

השעה גרמה, כי בכורך זמן שמחה, בערב מקטיר קטרת, לשמח צד השמאל, וכן ראוי לעשות, ולעולם לא בא הקטרת אלא על שמחה. (תכ) ות"ח קטרת וכו': ובוא וראה, קטרת מקשר קשרים, והיינו קשרי הספירות זה בזה, ואחוז למעלה ולמטה, ומעביר מות וקטרוג וכעס, שלא יוכלו לשלוט בעולם, כמ"ש ויאמר משה אל אהרן וגו' ותעצר המגפה. כי כל בחינות הרעות וכל מקטרגים אינם יכולים לעמוד לפני הקטרת. וע"כ הוא שמחת הכל וקשר הכל. (תכא) ובשעתא דמנחה וכו': ובשעת (דפרוי דף ר"ל ע"א)

תכג) עד דָהוּוּ אָזְלִי, אָעְלוּ בְּחַד טוּרָא, א"ר יוֹסִי, אֵהָי טוּרָא בְּחַלָּא, נִהַךְ בְּוֹלָא נְחֻעֵכְב הָכָא, גְּבִינ דְטוּרָא דְחִילָא הוּא. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, אִי הָוֵה יְחִיד, הָוֵה אָמִינָא הָכִי, דְהָא תְּנִינָן דְמֵאן דְאָזְלִי יְחִידָאִי הַבְּאוּרְחָא אֲתַחֲיִיב בְּנַפְשִׁיהּ, אָבֵל תְּלַתָּא יְלָא, וְכֹל חַד וְחַד מִינָן, אֲתַחֲזִי דְלָא תַעֲדִי מִינָן שְׂכִינְתָּא.

תכד) א"ר יוֹסִי, הָא תְּנִינָן דְלָא יִסְמוּךְ בְּרַשׁ נֶשׁ עַל נְסָא. מְנַלָּן. מְשִׁמוּאֵל, דְכְתִיב «אִיךְ אֵלֶיךָ וְשָׁמַע שְׁאוּל וְהִרְגֵנִי, וְהָא אֲתַחֲזִי שְׁמוּאֵל יִתִּיר מִינָן. אָמַר לִיהּ, אָפִילוּ הָכִי, יֵאִיהוּ הָוֵה חַד, וְהִזְיָקָא אֲשַׁתְּפַח לְעֵינָא. אָבֵל יֵאֲנָן תְּלַתָּא, יֵבְהִזְיָקָא לָא אֲשַׁתְּפַח יֵבְלֵינָא. יֵדָאִי מְשׁוּם מְזִיקִין. יֵהָא תְּנִינָן, דְלַתְלַתָּא לָא יֵמְתַחֲזִי, וְלָא יֵמְזַקִי, וְאִי מְשׁוּם לְקִטְסִים, לָא מְשַׁתְּפַחִי הָכָא, יֵדְהָא רְחִיק מִיִּשׁוּבָא הָאִי טוּרָא, וְבְנֵי נְשָׂא לָא מְשַׁתְּפַחִי הָכָא, אֵבְרַם דְחִילֵוּ הָוֵה, דְחִיּוּן בְּרָא כֵּדְמְשַׁתְּפַחִין הָכָא.

תכה) פְּתַח וְאָמַר הַמְּלָאךְ הַגּוּאֵל אוֹתִי מְכַל רַע, הָאִי קָרָא אִית לָאֲסַתְּפַלָּא בֵּיהּ, כֵּא הַגּוּאֵל, אָשֶׁר גָּאֵל מְכַעֵי לִיהּ, מֵאִי הַגּוּאֵל. בְּגִין כֵּדְהוּא מְשַׁתְּפַח תְּדִיר לְגַבֵּי בְנֵי נְשָׂא, וְלָא אַעֲדִי כֵּד מְבִינ וְכָפָא לְעַלְמִין. תָּא חֲזִי, הַמְּלָאךְ הַגּוּאֵל אוֹתִי

מסורת הזהר

(א) (ש"א ט"ו) ריגש כ"ה צ"ב.

חלופי גרסאות

א ל"ג מן האי עד ולא. ב לא. ג ל"ג בגין. ד מוסיף חד הכא. ה בארחה. ו אנן. ז מניה. ח ארס. ט ל"ג הכי. י אי הוה חד הויקא אשתכח [לעיןא] אבל תלתא לא דאי משום. יא ל"ג אנן. יב ועקא אשתכח. יג ל"ג לעינא (אה"ל). יד ל"ג דאי משום מוסיף. טו דהא. טז אחזי. יז יויק; מויק (אה"ל); מוסיף מויקי כלל. יח ל"ג מן דהא עד ברס. יט ל"ג הוא. כ מוסיף וחזין משתכח; כרא וחזין משתכח; כרא וחזין משתכח הכא לא דחילנא. כא מוסיף דהא כתיב הגואל. כב דאיהו. כג מן ב"ג.

דרך אמת [א] אף שאין אנו צריכים לירא מפני רוחות מאחר שאנו שלשה אבל מ"מ יש לנו לירא מחיות ונחשים הנמצאים פה.

מאמר

האדם לכוינ דעתו כתפלת המנחה, בכל התפלות צריך האדם לכוון דעתו, ובתפלה זו יותר מכולן, משום שהדין שורה בעולם, וע"כ זמן תפלת המנחה יצחק תקן אותה, שהוא שמאל ודין, וכבר בארנוהו.

מאמר טורא דחילא

תכג) עד דהוּוּ אָזְלִי וכו': בעוד שהיו הולכים, באו להר אחד, א"ר יוֹסִי, הר זה נורא הוא, גלך ולא נתעכב כאן, משום שהר הזה נורא הוא, א"ר יהודה, אם היה אחד, הייתי אומר כך, כי למדנו, שמי שהולך יחידי בדרך מתחייב בנפשו. אבל שלשה לא. וכל אחד ואחד ממנו ראוי להגן, שלא תסתלק ממנו השכינה.

תכד) א"ר יוֹסִי וכו': אר"י, הרי למדנו, שלא יסמוך אדם על הנס. מאין לנו, משמואל, שכתוב, איך אלך ושמע שאול והרגני. והרי ראוי היה שמואל לנס, יותר

הסולם

טורא דחילא

ממנו, אמר לו, אפילו כך, שראוי לנס יותר ממנו, הוא היה אחד, וההזק מצוי לעין כלומר שודאי הוא שישמע שאול ויהרגו. אבל אנחנו שלשה, וההזק אינו מצוי לעין, כלומר שאינו ודאי, אם משום מזיקים, דהיינו שדים, הרי למדנו, שלשלשה אינם נראים ואינם מזיקים. ואם משום לסטים, הלא לא נמצאים כאן, ההר רחוק מישוב, ובני אדם אינם נמצאים כאן, אבל יש פחד מפני חיות רעות שנמצאים כאן.

תכה) פתח ואמר המלאך הגואל וגו': שואל אומר הגואל, אשר גאל היה צריך לומר, מהו הגואל. ומשיב, משום שהוא נמצא תמיד עם האדם ואינו סר מאדם צדיק לעולם.

ת"ח, המלאך הגואל וגו': זהו השכינה שהולכת עם האדם תמיד, ואינה סרה

קלג

יחי

דא שכינתא, דאזיל עמיה דב"נ * תדיר, ולא באערי מגיה, כד ב"נ ינטיר פקודי אורייתא. וע"ד יזדהר בר נש, דלא יפוק יחידאי באורחא, מאי יחידאי. דזדהר ב"נ למטר פקודי דאורייתא, בגין דלא תערי מגיה שכינתא, ויצטרך למיזל יחידאי, בלא זיוגא דשכינתא.

תכו) תא חזי, יכד נפיק בר נש דלאורחא, א יסדר צלותא קמי מאריה, בגין לאמשכא עליה שכינתא, ולבתר יפוק לאורחא, וישפח זיוגא דשכינתא, למפרק ליה באורחא, ולשזבא ליה, בכל מה דאצטרך.

תכו) מה פתיב ביצקב, א אם יהיה אלקים עמדי, דא זיוגא דשכינתא. ושמרני בדרך הזה, למפרק לי מפלא, ויצקב יחידאי הזה * בההוא זמנא, ושכינתא אזלת קמיה, כל שפן חברייתא דאית ביניהו מלין * דאורייתא, על אחת כמה וכמה י.

תכח) א"ר יוסי, מאי נעביד, אי נתעכב הקא, קא יומא מאיך * למיעל, אי נהך * לעילא, טורא רב * איהו, ודחילו דחינון * חקלא * דחילנא. א"ר יהודה, תוהנא עלך ר' יוסי. א"ל קא תנינן * דלא יסמוך * בר נש על ניסא, דקב"ה * לא ירחיש ניסא בכל שעתא. א"ל ה"מ יחידאי, אכל * אנחנא תלתא, ומלי אורייתא ביננא, ושכינתא עמנא, לא דחילנא.

תכט) עד דהוו אזלי, חמו לעילא בטורא, א טנרא חד, וחד מערפא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א תרירו. ב אתערי. ג מוסיף איל בארע קשוט ונטיר. ד אורייתא. ה ות"ח. ו מוסיף מ"ט כד. ז בארעא. ח צלותיה. ט מוסיף מה דאצטרך ואיהו שכינתא. י דאיהו אצטרך. יא מוסיף דאורייתא ואינון תלת [תלתא]. יב מוסיף אמר ר' יוסי ודאי כן [נהני] הוא אדהכי ב) מאין שמשא לערבא [לאערבא]. יג לעילא נהך ול"ג למיעל אי. יד ל"ג לעילא. טו הוא. טז דחקלא. יז מוסיף אנא דחילנא. יח לא. יט איניש. כ ל"ג לא. כא תלתא ומלי דאורייתא בנייהו ושכינתא עמנא ומלי דאורייתא ביננא. כב חד טנרא. כרך אמת א] לעיל מ"ט ע"ב. ב] [בח"ג] השמש היה נוטה להעריב ולהיות הלילה מתפשט בעולם. ג] סלע אחד.

טורא דחילא

הסולם

מאמר

הלכה לפניו, כל שכן החברים שיש ביניהם דברי תורה על אחת כמה וכמה.

ממנו כל עוד שהאדם שומר מצות התורה. וע"כ יהיה האדם נזהר שלא יצא יחידי בדרך. שואל מהו יחידי. ומשיב, שצריך האדם להזהר לשמור מצות התורה, כדי שלא תסתלק השכינה ממנו ויוכרח ללכת יחידי, בלי זיווג, עם השכינה.

תכח) א"ר יוסי וכו': אר"י מה נעשה, אם נתעכב כאן הרי היום נוטה לבא, אם נלך למעלה, הר גדול ונורא הוא, ויראת חיות השדה אני מתיירא, אמר ר' יהודה, תמיהני עליך ר' יוסי, שאתה מפרד כל כך. אמר לו ר' יוסי, הרי למדנו, שאל יסמוך אדם על הנס, שלא בכל שעה הקב"ה עושה נס. אמר לו הדברים אמורים ביחיד, אבל אנחנו שלשה, ודברי תורה בינינו, והשכינה עמנו, איני מתיירא.

תכו) ת"ח כד נפק וכו': בוא וראה, כשהאדם יוצא לדרך, יסדר תפלתו לפני אדונו, כדי להמשיך עליו את השכינה, ואח"כ יצא לדרך ונמצא זיווג השכינה, לגאול אותו בדרך, ולהצילו בכל מה שצריך.

תכט) עד דהוו אזלי וכו': בעוד שהיו הולכים, ראו למעלה בהר אבן אחת ובתוכה מערה

תכו) מה פתיב וכו': מה כתוב ביעקב, אם יהיה אלקים עמדי, זהו זיווג השכינה. ושמרני בדרך הזה, לגאול אותו מכל רע. ויעקב, יחיד היה בעת ההוא, והשכינה, (דפריי דף ר"ל ע"א) דף ר"ל ע"ב

קלד

ויחי

בגוה. א"ר יהודה, גיהף וגיטק א להווא ה טינרא, דאנא חמי יחדא מערתא תמן. סליקו לתמן, וחרמו ההיא מערתא. א"ר יוסי, דחילנא, דילמא ה ההיא מערתא אתר דלחיון איהו, ולא יפגעו לון הכא.

תל) א"ר יהודה לר' חזקיה, הא חמינא דר' יוסי דחיל ס איהו, אי תימא בגין דאיהו תטאה, דכל מאן דחיל, תטאה איהו, דכתיב (פחדו בציון חטאים, הא לאו איהו תטאה, וכתוב וצדיקים ככפיר יבטח. א"ר יוסי, בגין דנזקא שכיח.

תלא) א"ל אי נזקא שכיח, הכי י הוא, אכל הכא לא אשתפח נזקא, ולכתר י דאנן גיעול ס למערתא, לא ס ליעול נזקא, לצערא לן. עאלו למערתא, א"ר יהודה, נפלוג ליליא לתלת משמרות דהוי י ליליא, כל חד וחד מן, ליקום י על י קיומיה, בהני תלת כ סטרי ליליא, ולא נדמוף.

תלב) פתח ר' יהודה ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, כ הא תושבחתא אברהם אבינו אמרה בשעתא דאשתדל בפולחנא דקב"ה, ועביד חסד עם בני עלמא, כ דישתמודעון פלא כ לקב"ה, דקב"ה כ שליט על ארעא. ואקרי איתן. כ בגין, כ דאתקף בתקיפו כ ביה כ בקב"ה.

תלג) חסדי ה' עולם אשירה, וכי מסטרא כ דחסידים י איתין לזמרא,

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(א) (ישעיה ל"ג) ח"ג יח. כא. ב) (משלי כ"ח) לך נ"א א בהווא. ב טורא. ג חד. ד מוסיף מערתא בגוה. ה הא. ו לחויין. ז יפגעין ול"ג לן. ח חזקיהו. ט ל"ג איהו. י ל"ג מן דכתיב עד וכתיב. יא והא כתיב. יב חזקיה. יג איהו. יד דגיעול ול"ג דאנן. טו מוסיף למערתא דא (אה"ל). טז ייעול. יז לילה. יח ל"ג על. יט בקיומיה. כ מטרין דליליא. כא מוסיף חסדי ה' עולם אשירה וגו'. כב מוסיף בגין דישתמודעון; דאשתמודעון. כג ל"ג לקב"ה. כד שליטא. כה ל"ג בגין. כו דחזקף; דאתקף. כז ל"ג ביה. כח דקב"ה; מוסיף דעביד חסדו עם בני עלמא הה"ד. כט דחסידים; דרחמי. ל אחי.

דרך אמת א] ולא נישן.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

כאן חיות שזיקונו. ולאחר שנכנס למערה אנו בטוחים שלא יכנס מזיק לצער אותנו. שע"ז נאמר וצדיקים ככפיר יבטח. נכנסו אל המערה. א"ר יהודה נחלק הלילה על פי שלשה משמרות שהלילה נחלק, וכל אחד ואחד ממנו, יעמוד על מעמדו באלו שלשה חלקי לילה, ולא נישן.

מערה אחת. אמר ר' יהודה נלך ונעלה לאבן ההיא, שאני רואה שם מערה אחת. עלו שמה וראו המערה. אמר ר' יוסי אני מתיירא, אולי מערה זו מקום של חיות שלא יפגעו אותנו כאן.

תלב) פתח ר' יהודה וכו': פריי ואמר, משכיל לאיתן האזרחי, שירה זו אברהם אבינו אמרה, בשעה שהשתדל בעבודת הקב"ה, ועשה חסד עם בני העולם, שיכירו כולם את הקב"ה, שהקב"ה שולט על הארץ, ונקרא איתן, משום שהתחזק בתוקף בהקב"ה.

תל) א"ר יהודה לר"ח וכו': אר"י לר' חזקיה, רואה אני שר' יוסי הוא מפחד, אם תאמר בשביל שהוא חוטא, שכל מי שמפחד הוא חוטא, שכתוב, פחדו בציון חטאים. הלא הוא אינו חוטא אלא צדיק, וכתוב, וצדיקים ככפיר יבטח. אמר ר' יוסי משום שהנוק מצוי, ובמקום שהנוק מצוי יש לפחד כנ"ל אות תכ"ד.

תלג) חסדי ה' עולם אשירה: שואל, וכי מצד החסידים, שהם קו ימין. באים לשיר, הלא

תלא) א"ל אי נזקא וכו': אל, אם היה הנוק שכיח, כך הוא, שיש לפחוד, אבל כאן לא מצוי הנוק, כלומר שעתה אין אנו רואים (דפריי דף ר"ל ע"ב)

קלה

ויחי

אֵלָא הָכָא « אַתְּפִלִּיל סְטָרָא דְשְׁמַאֲלָא בִּימִינָא, וְעַד קַב"ה נִסְיָי לְאַבְרָהָם, וּבְחִינָן לִיה, וְהָא אֶתְמַר דִּי־צַחַק בְּרַ תְּלַחֵין וְשָׁבַע שְׁנִין הָרָה בְּהָהוּא זְמַנָּא, « מַאי נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, נִסָּה אֶת יֶצְחָק מִבְּעֵי לִיה. אֵלָא נִסָּה אֶת אַבְרָהָם, דִּי־שְׁתַּפַּח בְּדִינָא, וְיִלְאַתְּפִלֵּל בְּדִינָא, דִּי־שְׁתַּפַּח שְׁלִים פְּדָקָא גְאוּת, וְעַד חֲסָדֵי ה' עוֹלָם אֲשִׁירָה.

תלד) ד"א חסדי ה' עולם אשירה, אינון וחסדים, דקב"ה עביד עם עלמא. « לדור ודור אודיע אמונתך בפיי, טיבו וקשוט, דעביד עם כלא. לדור ודור אודיע אמונתך, דא מהימנותא דקב"ה דאודע אברהם בעלמא, ואדפר ליה בפומא דכל ברין, ועל דא אודיע אמונתך בפיי.

תלה) וקב"ה אודע ליה לאברהם וזא דמהימנותא, וכד ידע וזא דמהימנותא, ידע דאיהו עיקרא וקיומא דעלמא, דבגיניה יב אתברי עלמא, ואתקיים, הה"ד בפי אמרתי עולם חסד יבנה ויגוי. ידכד ברא קב"ה עלמא, חמא דלא יכיל למיקם, עד דאשויט ימינא טו עליה ואתקיים, ואי לאו דאשויט ימינא טו עליה, לא אתקיים, בגין דעלמא דא בדינא אתברי, והא אוקימנא.

תלו) ואתמר בראשית, וזא פללא חדא, בתרין גוונין הכא,

מסורת זוהר (א) (שם). ב) (תהלים פ"ט) הקסה"ז קמ"ב צ"א. א אתכלילו. ב מוסיף הוא נסי. ג דאשתכח. ד בגין לאתכללא. ה בשלימו. ו ל"ג חסדים. ז כפי טיבו. ח ל"ג אמונתך. ט מוסיף ליה בעלמא. י וכדין. יא ל"ג מן ידע עד ידע. יב אתבני עלמא ואתברי ובגיניה אתקיים עלמא. יג ל"ג וגוי. יד מוסיף ותו כי אמרתי עולם חסד יבנה דכד. טו עליהו; לעלא. טז עליהו; מוסיף עליהו ואתקיים. יז מוסיף וזא דא. דרך אמת א] וירא קייט ע"כ ב] בשני פנים יש ביאורו של בראשית.

מאמר הסולם ג' משמורת

הלא השירה באה מקו שמאל, ומשיב אלא כאן נכלל צד השמאל בימין, וע"כ הקב"ה נסה את אברהם ובחן אותו. ולמדנו, שיצחק היה בן ל"ז שנים בזמן ההוא, של העקידה, ומהו שכתוב, נסה את אברהם, נסה את יצחק, צריך לומר. אלא ע"כ כתיב נסה את אברהם, כדי שימצא בדין, ושיתכלל בדין כראוי, אחר שמדתו היה כולה חסד, כדי שימצא בשלמות כראוי. וע"כ חסדי ה' עולם אשירה, כי כבר היה כלול מקו שמאל שמשם באה השירה.

פירוש, אם נסה, היה פירושו נסיון, היה לו לומר נסה את יצחק, שכבר היה בן ל"ז שנה, והיה בכחו למחות. אלא נסה, פירושו לשון התנשאות והשלמה, כי בעקדה שהיא מעשה דין וגבורה נכלל אברהם בקו שמאל, ונשלם מדתו בכל השלמות.

תלד) ד"א, חסדי ה' עולם אשירה: אלו הם החסדים שהקב"ה עושה עם העולם.

(דפו"י דף ר"ל ע"ב)

קלו

ויחי

בְּרֵאשִׁית, אע"ג אֲדַמְרֵן שִׁירוּתָא מִתְפָּא לְעֵילָא, רֵאשִׁית הָכִי נָמִי מְעֵילָא לְמִתָּא, וְקִצְמֵרִינֵן בִּי רֵאשִׁית, כְּדִקְצֵמֵרִינֵן בֵּית קֹדֶשׁ הַקְּדוּשִׁים, בִּדְהֵאֵי אֲתִיְהִיבֵת יִלְהֵוּא רֵאשִׁית, וּמְלָה כְּלִילָא אִיְהִי פְתָרָא.

תלז) וּבְהֵאֵי בֵי"ת אֲתִבְרִי עֲלֵמָא יָדָא, וְלֹא יִאֲתָקִיִים אֲלָא בִימִינָא, וְהָא אֻקְמוּהָ « בְּהַבְרָאָם: בְּאֲבָרְהֵם כְּתִיב, וּבְגִין כְּךָ, אֲמַרְתִּי עוֹלָם חֻסְדָּא יִבְנֶה. וּבְנִינָא קִדְמָאָה דְעֲלֵמָא, " הָהוּא נְהוּרָא דְיוֹמָא קִדְמָאָה, הָנָה בֵּיה " לְקִימָא. וּלְבַתֵּר בְּיוֹמָא תְּנִינָא, יִבְשְׁמָאֲלָא. " וּבְהִנְהוּ " אֲתִקֵּן שְׁמַיִם, יִכְתִּיב שְׁמַיִם תְּכִין אֲמוּנְתָךְ בְּהֵם.

תלח) ד"א יִשְׁמַיִם תְּכִין אֲמוּנְתָךְ בְּהֵם, שְׁמַיִם בְּאִינוּן חֻסְדִים יִסְתְּקֵנוּ, וְרָזָא יִדְמֵנוּהָ " אֲתִקְנַת בְּהוּ, דְלִית " תְּקִינְהָא אֲלָא מְגוּ " שְׁמַיִם.

תלט) בְּרֵאשִׁית בְּרִית לְבַחֲרִי, כִּדָּא הוּא רָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא. ד"א, דָּא אִיְהוּ " צִדִיק דְמִינֵיהָ נִפְקִין בְּרִכָּאן לְכֻלְהוּ תַפְתָּאֵי, וְכָל " חִינוּן קִדְיָשׁוּ, כְּלָהוּ אֲתִבְרָכָאן, מִן הָהוּא נְגִידוּ דְנְגִיד לְתַפְתָּאֵי, וּבְגִין כְּךָ כְּתִיב, כְּרֵאשִׁית בְּרִית לְבַחֲרִי.

תמ) נִשְׁבַּעְתִּי לְדוֹד עֲבָדִי, דָּא רָזָא דְמַהֲיִמְנוּתָא, כִּי דְאִיְהוּ קִימָא

מסורת הזהר

(א) הקס"ז מ"ח צ"ה. (ב) (תהלים פ"ט) ח"א רלא:

חלופי גרסאות

א דקאמרן. ב דהא. ג איחי בית; אית בית. ד להאיא. ה בחדא. ו ל"ג דא. ז מוסיף אתקיים מלה. ח מוסיף איהו בשמאלא; י מוסיף איהו בשמאלא. יא ובהו; ובהווא. יב אתתקן. יג דכתיב. יד ל"ג מן שמים עד שמים. טו אתתקנו. טז דאמירה. יז אתתקנת. יח תקווא. יט מוסיף שמים כדכתיב כרתי. כ מוסיף נשבעתי לרוד עבדי. כא צדק. כב אינון. כג דאיהו.

הסולם

מאמר

ג' משמורות

אחד כאן. בראשית. אע"פ שאמרנו שהוא התחלה ממטה למעלה, שהיא המלכות, ראשית, פירושו גם כן התחלה ממעלה למטה, שהוא חכמה, כלומר הבינה שחוזרה להיות חכמה. ובארנו המלה בראשית, ב' ראשית, כמו שאומרים בית קדש הקדשים, שהיא הנוקבא בית לראשית הזה, שהיא חכמה. והמלה, בראשית כולל אותם, את הנוקבא ואת החכמה. כאחד.

תלח) ד"א, שמיים תכין אמונתך בהם: שמים שהוא ז"א, נתתקן באלו החסדים וסוד האמונה, שהוא הנוקבא, נתתקנה בהם, כמ"ש עולם חסד יבנה, ונמצא שהשמים השפיע החסד אל הנוקבא שנקראת עולם, וע"כ נאמר, שמים תכין אמונתך בהם, כי אין תקון לנוקבא אלא משמים, שהם ז"א.

תלט) כרתי ברית לבחירי: ברית זהו סוד האמונה, שניתנה לרוד, דבר אחר, ברית זהו צדיק, יסוד, שממנו יוצאות ברכות לכל התחתונים, וכל חיות הקדושות, שהם המלאכים, מתברכות כולן מן אותו השפע השופע לתחתונים. ומשום זה כתוב, כרתי ברית לבחירי, שהוא יוכה בכרית זה.

תמ) נשבעתי לרוד עבדי: שבועה זו הוא סוד האמונה, שהיא הנוקבא. העומדת תמיד

תלז) וּבְהֵאֵי בֵי"ת וכו': ובכית הזה נברא עולם הזה, שהיא הנוקבא, כלומר שהיא נבנית בבחינת בית לחכמה, שמקבלתו מקו שמאל וע"כ חסרה מחסדים, ולא נתקיימה אלא בימין, שהיא חסד, כי חכמה בלי חסד אין לה קיום. וכבר בארנו בהבראם, היא אותיות תולדות השמים וארץ בהבראם, היא אותיות באברהם, שה"ס החסד, וע"כ כתוב, אמרתי עולם חסד יבנה. ובנין הראשון של העולם, שהוא הנוקבא, אותו האור של יום הראשון היה בו הקיום, דהיינו חסד, ואח"כ ביום ב' נכלל בשמאל, שהוא גבורה, ובאלו נתקן השמים, שהוא ז"א. וכתוב, (דפו"י דף ר"ל ע"ב) דף ולי"א ע"א)

קלז

ויחי

תָּדִיר בְּצַדִּיק דָּא, קַיִמָא דְעֵלְמָא, דְּלֵא אִתְבְּדְרוּן בְּלַעְלָמִין, בְּר בּוֹמְנָא דְגְלוּתָא, יִדְגְיָדוּ דְבְרָכָאן יִאֲתַמְנְעוּ, וְרָזָא דְמַהִימְנוּתָא לָא אֲשַׁפְלִים, וְכָל חֲדוּן אֲתַמְנְעוּ. וְכַד הִיעִיל לִילְיָא, מַהִהוּא זְמַנָּא, יִחְדוּן לָא יֵעָלוּ קַמִּי מְלָכָא.

תמא) ואע"ג ד'חֲדוּן לָא אֲתַעְרוּ, אָבֵל לְבַר קַיִמִי וּמְזַמְרִי שִׁירָתָא, וְכַד אֲתַפְלִיג לִילְיָא, וְאֲתַעְרוּתָא סְלָקָא מִתַּפְּא לְעֵילָא, פְּדִין קב"ה אֲתַעַר פֶּל חִילִי שְׁמִיָּא לְבִכְיָה, וּבְעֵט בְּרַקִּיעָא, וְאוֹדְעוּזְעָן יֵעָלֵי וְתַתְּאֵי.

תמב) ולית גייחא קמיה, בְּר בּוֹמְנָא דְמַתְעַרִי לְתַתָּא בְּאוֹרֵייתָא, יִבְדִּין, קב"ה, וְכָל אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין יִדְצַדִּיקָא, פְּלַהוּ יִצִּייתִין סְוִי וְחֲדִינִין לְתַהוּא קָלָא וְכִדִּין גַּיִחָא. סְוִי קַמִּיָּה אֲשַׁתְּבַח. בְּגִין יִדְמִיִּמָא דְאֲתַחֲרִיב יִמְקַדְשָׁא לְתַתָּא, אוֹמִי קב"ה, דְּלֵא יֵיעוֹל יִבְגוּ יְרוּשָׁלַם דְּלְעֵילָא, עַד כִּי־יַעֲלוֹן יִשְׂרָאֵל לִירוּשָׁלַם דְּלְתַתָּא, דְּכַתִּיב אֲ בְּקַרְבֵּךְ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבוֹא בְּעִיר, וְהָא אוֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א יתפרדון. ב ל"ג לעלמין. ג דכל נגידו. ד אתמנע; אתמעט. ה עיילי. ו חדרון; דחיון (אה"ל). ז עאלין. ח דלא אתערו חדרון. ט סליקת; סליקא. י ואודועזעאן. יא עלאין ותתאין. יב מוסיף וכד מתערי לתתא באורייתא כדן. יג מוסיף דצדיקיא דעמיה [עמיה]. יד מוסיף צייתין עמיה. טו וחדאן; ורחיין (אה"ל). טז ל"ג קמיה אשתכח; מוסיף עמיה קמיה אשתכח; קמיה ואתי [ואית] נייחא לכלהו נשמתיין דצדיקיא עמיה בנין. יז דמן יומא. יח בי מקדשא דלתתא. יט בירושלם ול"ג בנו. כ דייעלון גו ירושלם.

(א) (הושע י"א) ורא קי"ח צ"ב.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

הנוקבא, ויום הוא ז"א, והם בזווג, בסו"ה ויהי ערב ויהי בקר יום אחד, וכל הסדרים הנוהגים ביום נהוגים ג"כ בלילה, אלא ההפרש הוא בשליטה, שהלילה הוא בשליטת הנוקבא שעיקרה הוא משמאל, ואז נמשכים מוחין דאחוריים. והיום הוא בשליטת ז"א ואז נמשכים מוחין דפנים.

תמיד בצדיק, שהוא יסוד. זו היא שבועת העולם, שלא יתפרדו לעולם. לבד בזמן הגלות, שאז הם מתפרדים, ונמנע שפע הברכות, וסוד האמונה לא נשלם, וכל חדוה נמנעת. וכן כשנכנס הלילה מזמן ההוא שמחות אינן נכנסות לפני המלך.

ולפיכך כמו שיש בזווגו של יום סדר ג' קוין הנמשכים מג' נקודות חולם שורק חירק, כן יש בזווגו של לילה, והם סוד ג' משמורות שבלילה, שהמלאכים מזמרים בהם, כנ"ל (וישלח דף מ' ד"ה ההוא) ע"ש כל ההמשך. כי המוחין מתגלים בשירה. אמנם הם רק מוחין דאחוריים שפירושו חיצוניות וקטנות, אבל מבחינת פנים ופנימיות, הוא חושך ולא אור. וז"ש וכד עייל ליליא מההוא זמנא חדרון לא עאלו קמי מלכא, כי מבחינת אורות הפנים הוא חושך ואין שמחה אז, אבל מוחין דאחוריים מאירים. וז"ש, ואע"ג דחדון לא אתערו אב"ל לבר קיימי ומזמרי שירתא, כי מוחין דאחוריים שה"ס ג"ר דחיצוניות, נמשכים אז, וע"כ עומדים המלאכים בחיצוניות ההיכל, ומזמרים שירה מסוד המוחין ההם.

תמא) ואע"ג דחדון לא וכו': ואע"פ ששמחות אינן מתעוררות, בלילה, אבל בחוץ מהיכל המלך עומדים מלאכים ומזמרים שירה. וכשנחצה הלילה, והתעוררות עולה ממטה למעלה, אז מעורר הקב"ה כל צבאות השמים לבכיה, ובוטע ברקיע ומודעזעים עליונים ותחתונים.

תמב) ולית נייחא קמיה וכו': ואין נחת לפניו רק בשעה שמתעוררים למטה בתורה, אז הקב"ה וכל נשמות הצדיקים, כולם מקשיבים ושמחים אל קול ההוא, ואז נמצא נחת לפניו. משום שמיום שנחרב בית המקדש למטה, נשבע הקב"ה שלא יכנס בירושלים של מעלה עד שיכנסו ישראל לירושלים של מטה. שכתוב, בקרבך קדוש ולא אבא בעיר. שפירושו, אע"פ שבקרבך קדוש, מ"מ לא אבא בעיר, שהוא ירושלים של מעלה, עד שיכנסו ישראל בירושלים של מטה.

ביאור הדברים. כי סוד לילה הוא

(דפר"י דף רל"א ע"א)

תמג) וְכָל אֵינוֹן מְזוּמְרֵי, קְיִימֵי לְבָר, וְאָמְרֵי שִׁירְתָּא, אַ בְּהַלְת פְּלָגִי לִילְיָא, וְכֻלְהוּ אַ מְשַׁבְּחָן בְּתוֹשְׁבַּחְתָּן בִּידִיעָאן, וְכֻלְהוּ חִילֵי שְׁמִיא, פְּלָהוּ מְתַעְרֵי בְּלִילְיָא, וְיִשְׂרָאֵל בִּימְמָא, וְקְדוּשָׁה לָא מְקַדְשֵׁי לְעִילָא, עַד דְּמְקַדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְיִכְרְדִין כָּל חִילֵי שְׁמִיא מְקַדְשֵׁי שְׁמָא קְדִישָׁא פְּחָדָא. וְעַד יִשְׂרָאֵל קְדִישִׁין, הַ מְתַקְדְּשִׁין מְעֵלְאֵי וְתַתָּאֵי וְפְּחָדָא, הַהִד קְדוּשִׁים תְּהִיו כִּי קְדוּשׁ אָנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

תמד) פְּתַח ר' יוֹסִי וְאָמַר, אַ עַל מָה אֲדַנְיָהּ וְהִטְבְּעוּ, הַאי קְרָא קַב"ה

חלופי גרסאות

א משבּחאן, ב ידיען, ג וכל, ד וכד ישראל מקדשי לתתא כל, ה מתקדשי; מקדישין מעילא ומתתא, ו מוסיף בגין

דקדושה [דקדושה] דשמא דקב"ה לא סליק אלא מעילא ומתתא כחודא, ז מוסיף הטבעו וגו'.

דרך אמת א] בגי' משמרות הלילה ויקהל קצו' א'.

מסורת זוהר

(א) (איוב ל"ח) ח"ב רכב.

הסולם

מאמר

דקאפו, (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה ימא) אז העלה הקב"ה את המסך דחירק והמשיך קו אמצעי ליחד השמאל עם הימין, שמסכה זו נתמעטו הג"ר דג"ר ונשארו רק הו"ק דג"ר, ומיעוט הזה נבחן לשבועה, כי משום תקון זה אין הג"ר דג"ר מאירים עוד, עד גמר התקון, כנודע. וז"ש אומי קב"ה דלא ייעוץ בגו ירושלים דלעילא, דהיינו שלא ימשיך ג"ר דג"ר, עד דיעלון ישראל לירושלים דלתתא. דהיינו בגמר התקון, שתתקן המלכות כולה, ואז תזור הזוג ג"ר דג"ר, דהיינו שיכנס לירושלים של מעלה. ובזה מבואר הכתוב הנ"ל נשבעתי לדוד עבדי, שה"ס השבועה שלא יכנס לירושלים של מעלה עד וכו'.

תמג) וְכָל אֵינוֹן מְזוּמְרֵי וכו': וכל אלו המזמרים עומדים מחוץ להיכל ואומרים שירה בשלשה משמרות הלילה, שהן כנגד ג' הקוין. כנ"ל כדיבור הסמוך. וכולם מזמרים בשירים ידועים (כמ"ש להלן אות תמ"ט) וכל צבאות השמים כולם מתעוררים בלילה, להיותם מהחיצוניות ובלילה מאירים המוחין דחיצוניות, כנ"ל בסמוך, וישראל ביום, משום שהם מהפנימיות ואין מוחין דפנימיות מאירים אלא ביום כנ"ל, ואין אומרים קדושה למעלה עד שמקדשים ישראל למטה, כי אין קיום למוחין דחיצוניות של המלאכים, זולת ע"י קו אמצעי המאיר ביום, לישראל. ואז כל צבאות השמים מקדשים את שם הקדוש ביחד, ועל כן ישראל הקדושים מתקדשים מעליונים ותחתונים ביחד, וז"ש קדושים תהיו וגו'.

תמו) פְּתַח ר' יוֹסִי וכו': פריי ואמר, על מה אדניה הטבעו, מקרא זה הקב"ה

אמר

וג' משמורות ה"ס ג' קוין מג' נקודות חולם שורק חירק, כנ"ל וב' משמורות הראשונות ה"ס ב' קוין ימין ושמאל הנמשכים מחולם שורק, ובאמצע משמורה השניה, שהיא נקודת חצות לילה נמשך המסך דנקודת החירק שעליו יוצא קו האמצעי (כנ"ל) וישלח מ' ד"ה (בשעתא) שיש לו ב' פעולות, א) שממעט הע"ס דשמאל, המאירים באחורים, מג"ר לו"ק, ב) לחבר השמאל עם הימין, (כנ"ל פרשת לך דף י"ג ד"ה ונתבאר) וז"ש וכד אתפליג ליליא ואתערותא סלקא מתתא לעילא, דהיינו שמעלים מ"נ לגילוי מסך דחירק ליציאת קו אמצעי. כדן קב"ה אתער כ"ל חילי שמיא לבכיה, בכיה פירושו מיעוט ג"ר, כי ע"י גילוי המסך מנקודת החירק מתמעטות הג"ר דשמאל, וכל המלאכים בוכים, דהיינו אפילו המלאכים שבחיצוניות אין להם עוד ג"ר, והם בבכיה.

וז"ש ובעט ברקיעא, דהיינו שמגלה המסך דחירק, ואודעונון עלאי ותתאי, כי מתבטלין המוחין כולם, אכן אחר זה תכף יש פעולה ב', שהוא להמשיך קומת חסדים על המסך דחירק, ועל ידו הוא מחבר ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה וממשיך בחזרה את הג"ר, אלא בבחינת זק דג"ר, (כנ"ל) לך י"ג ד"ה ונתבאר. וז"ש, ולית נייחא קמיה בר בופנא דמתערי לתתא באורייתא, שמעלים מ"ן להמשכת קומת החסדים, שאז מתיחדים ימין ושמאל בזה, והג"ר חוזרות, וחוזרים ג"כ המלאכים לומר שירה.

וז"ש בגין דמיומא דאתחרב מקדשא, דהיינו הנוקבא הנקראת מקדש, והיא נחרבה בתוקף הארת השמאל, שנעשתה בסוד ימא

(דפריי דף ר"א ע"א)

קלט

ויחי

א"ל, בגין דכד א ברא עלמא, לא ברא ליה אלא על סמכין, דאינון ז' סמכין דעלמא, כד"א א חצקה עמודיה שבצה, ואינון סמכין לא אתידע על מה ב קיימין.

תמה) בגין דאיהו רזא עמיקא סתימא דכל ג סתימן, ועלמא לא דאתברי, עד דנטל אבנא חדא, וואיהו אבנא דאתקרי אבן דשתיה, ונטל לה קב"ה, וזרק לה לגו תהומא, ואתנעין מעילא לתמא, ומניה אשתיל עלמא, ואיהי נקודה אמצעיתא דעלמא, ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים, הה"ד א או מי ירה אבן פנתה, כד"א א אבן בחן פנת יקרת, וכתוב א אבן מאסו הבונים היתה לראש פנה.

תמו) ת"ח, האי אבן, אתקרי מאשא ומרוקא ומפיא, ואתגליד מפלהו, ואתעביד אבנא חדא, וקיימא על תהומי, ולזמנין נבעין ג מגיה מניא.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א מוסף ברא קב"ה. ב מוסף אינו קיימין. ג סתימין. ד אתבני ה והיא; ואיהו ו דאתקריאת. ה השתיה. ו נטל; נטיל. ז חריק. ח ומנה (אה"ל). יא ובהיא. יב קיימא. יג מינה.

א (משלי ט"ו) לך ניב צ"ב. ב (איוב ל"ח). ג (ישעיה כ"ח) תולדות ל"ט צ"ג. ד (תהלים קי"ח) ב"א קייב צ"א.

הסולם

ג' משמרות

מאמר

פירוש. אבן שתיה, ה"ס המלכות המכונה אבן, עלתה לבינה ונשתתפה בה שעל ידי עליה זו, אמא אוזיפת לברתא מאנא, דהיינו שקבלה הכלים דאמא, שה"ס י"ה דהויה, וע"כ יכלה לקבל סוד ז"ס חג"ת נהי"מ מאמא, (כמ"ש לעיל בהקדמת ספר הזוהר דף כ"ו ד"ה וז"ש ואמא ע"ש כל ההמשך) וע"כ נקראת שתיה, דהיינו שת-י"ה, כי אמא שה"ס י"ה תקנה.

אמרו לאיוב. משום כשברא העולם, שהיא הנוקבא, לא ברא אותו אלא על עמודים, שהם ז' עמודי עולם חג"ת נהי"מ, כמש"א, חצבה עמודיה שבעה. ואלו העמודים לא נודע על מה הם עומדים.

פירוש. עולם, היא הנוקבא, ועומדת על ז' עמודים שהם ז' ספירות, חג"ת נהי"מ שמקבלת מבינה ומו"א. ונודע שהנוקבא מבחינתה עצמה אינה ראויה לקבל אור עליון. כי ה"ס המלכות שנתצמצמה בעת בריאת העולם שלא לקבל מאור העליון. כמ"ש לעיל (בראשית א' דף ז' ד"ה וכבר ע"ש) וז"ש, ואינון סמכין, שהם ז' האורות, חג"ת נהי"מ שבה, לא אתידע על מה קיימין, כי הנוקבא לא תוכל לקבלם מחמת הצמצום שעליה. ומשיב, בגין דאיהו רזא וכו' כמ"ש לפנינו.

וז"ש ועלמא לא אתברי, עד דנטל אבנא חדא, ואיהו אבנא דאתקרי אבן שתיה, כי מטרים שעלתה המלכות לבינה והשיגה הכלים מבינה, שנקראת אז אבן שתיה, לא יכלה לקבל שום אור מחמת הצמצום שעליה, ולא יכלה להתקיים. וז"ש, וזרק לה לגו תהומא שאבן שתיה, שהיא מלכות הממותקת זרק למקום מלכות שלה עצמה הנקראת תהום. ואתנעין מעילא לתמא, כי ירדה ממקום בינה ונתקעה בתהום, שהוא המלכות שלמטה, של הנוקבא. וז"ש ובהאי נקודה קיימא קדש הקדשים, דהיינו שעל ידה היא מקבלת ג"ר שנקרא קדש הקדשים.

תמה) בגין דאיהו רזא וכו': ומשיב, שהוא סוד עמוק סתום מכל סתומים. שהעולם, שהיא הנוקבא, לא נברא עד שלקח אבן אחת, והיא האבן הנקראת אבן שתיה, ולקח אותה הקב"ה וזרק אותה לתוך התהום, ונתקעה מלמעלה למטה. וממנה נשתל העולם, שהיא הנוקבא, והיא נקודה האמצעית של ישוב העולם, ובנקודה זו עומד קדש הקדשים, דהיינו הג"ר דנוקבא, וז"ש, או מי ירה אבן פנתה. כמש"כ, אבן בחן פנת יקרת. וכתוב, אבן מאסו הבונים וגו'. שכל אלו ה"ס אבן שתיה.

תמו) ת"ח האי אבן וכו': בוא וראה, אבן זו, נברא מאש ורוח ומים, דהיינו שמקבלת מג' קוין דז"א, והתקשתה מכולם, ונעשתה אבן אחת, ועומדת על התהום,

כ"ל

(דפ"י דף ר"א ע"א)

א ואתמליין תהומי, והאי אבנא קיימא לאת באמצעייתא דעלמא, והאי ב איהו אבן דקנייס ואשתיל יעקב, שתילו וקיימא דעלמא, הה"ד א ויקח יעקב אבן וירימה מצבה.

תמז) וְהָאֵבֶן הַזֹּאת אֲשֶׁר שָׂמְתִי מִצְבֵּה וְגו', דְּכִי הָאֵבֶן אֲבָן שְׁוֵי לִיה יַעֲקֹב, וְהָאֵבֶן הָאֵבֶן אֲבָן אֲתַבְּרִי בְּקִדְמִיתָא, כְּד בְּרָא קב"ה עֲלְמָא. אֲלָא דְשְׁוֵי לָהּ קִיּוּמָא דְלַעֲלָא וְתַמָּא, וְעַל דָּא אֲשֶׁר שָׂמְתִי מִצְבֵּה כְּתִיב, מֵאֵי אֲשֶׁר שָׂמְתִי. דְּכְתִיב יְהִי בֵּית אֱלֹקִים, דְּשְׁוֵי מְדוּרָא דְלַעֲלָא הֵכָא.

תמח) ת"ח הַאֵבֶן אֲבָן אֵית עֲלָהּ שְׁבָעָה עֵינַיִם, כְּד"א אֵל אֲבָן אַחַת שְׁבָעָה עֵינַיִם, עַל מָה אֲתַקְרִיאת שְׁתִּייה. יְחַד י" דְּמָנָה י"ב אֲשֶׁתִּיל עֲלְמָא. י' וְחַד, י" שְׁתִּייה. י" שֶׁת י"ה, דְּשְׁוֵי קב"ה לָהּ, י" לְאֲתַבְּרָא י" מָנָה עֲלְמָא, בְּגִין דְּעֲלְמָא י" מָנָה י" מִתְבְּרָא.

תמט) וְת"ח בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל שְׁמֵשָׁא, הֲנִי כְּרוּבִים דְּקִימִין בְּהָאֵי דּוּכְתָא, וְהוּוּ כְּתִבִי בָּאֵת, הוּוּ אֲקָשָׁן גְּדַפְיִיהוּ כ"א לְעִיל, וּפְרָשִׁי לוֹן, וְאֲשַׁתְּמַע קוֹל גְּבוּנָא דְּגְדַפְיִיהוּ לְעִילָא, אֲוֹכְדִין שְׂרָאן לְנִגְנָא אֵינּוֹן מְלָאכִין, כְּב דְּאָמְרִי שִׁירְתָּא בְּשִׁירוּתָא דְּלִילָא, בְּגִין כְּב דִּיסְלַק כְּב יִקְרִייה דְּקב"ה, מִתְפָּא לְעִילָא. וּמֵאֵי שִׁירְתָּא הוּוּ אָמְרוּ, הֵהוּא כְּב גְּבוּנָא דְּגְדַפְיִיהוּ דְּכְרוּבִים, ז" הֵנָּה בְּרָכוּ אֵת כ"ו ה' כ" כָּל עַבְדֵי ה' כ" וְגו', שְׁאוּ יְדִיכֶם קִדְשׁ כ" וְגו', וְכִדְיִן אֵיְהוּ א" שִׁירְתָּא לְאֵינּוֹן מְלָאכִי עֲלָאֵי לְזַמְרָא.

מסורת הוהר

א) (בראשית ל"א). ב) (בראשית כ"ט) נח צ"ו צ"ה. ג) (זכריה ג') ח"ב קו. ח"ג קלו. רמג: רעט: רצ"ג ת"ז תכ"א סב ת"ו בהשטות קמה ז) (תהלים קל"ד) תולדות ח' צ"ג. קיומא דלעילא [לעילא] ותתא. ה מוסיף לא אתברי. ו מוסיף הה"ד וע"ד. ז ל"ג מצבה. ח דאית. ט אתקריא שתיה. י ל"ג חז. יא דמניה. יב אשתילת. יג ל"ג וחד. יד דשוי שתיה שת י"ה קב"ה. טו ל"ג שת י"ה. טז מוסיף בגין לאתברכא. יז מניה. יח מניה. יט אתברכא. כ יתבין. כא לעילא. כב ואמרין. כג דליק. כד יקרא. כה כנונא. כו ה' וגו'. כז ל"ג מן כל עד במשמרתא. כח ל"ג וגו'. כט ל"ג וגו'; וכרכו את ה'. ל אינון. לא שירותא. דרך אמת אן מכיס בכנפיהם. בן ואז מתחילים לנגן.

חלופי גרסאות

א ואתמלייא. ב איהי. ג מוסיף דקיים יעקב. ד כי האי שוו ליה יעקב והאי אבן לא אתברי שוי קיומא לעילא ותתא ועל דא; וכי השתא שוי לה יעקב הוא עד לא אתברי עלמא הוות [הוית; הות] אלא דיעקב שוי [לה] קיומא דלעילא [לעילא] ותתא. ה מוסיף לא אתברי. ו מוסיף הה"ד וע"ד. ז ל"ג מצבה. ח דאית. ט אתקריא שתיה. י ל"ג חז. יא דמניה. יב אשתילת. יג ל"ג וחד. יד דשוי שתיה שת י"ה קב"ה. טו ל"ג שת י"ה. טז מוסיף בגין לאתברכא. יז מניה. יח מניה. יט אתברכא. כ יתבין. כא לעילא. כב ואמרין. כג דליק. כד יקרא. כה כנונא. כו ה' וגו'. כז ל"ג מן כל עד במשמרתא. כח ל"ג וגו'. כט ל"ג וגו'; וכרכו את ה'. ל אינון. לא שירותא. דרך אמת אן מכיס בכנפיהם. בן ואז מתחילים לנגן.

הסולם

מאמר

כנ"ל ולפעמים מים נובעים ממנה ומתמלאים התהומות. ואבן הזו עומדת לאות באמצע העולם. וזו היא האבן שהעמיד והשתיל יעקב להתפשטות וקיום העולם, וז"ש, ויקח יעקב אבן וירימה מצבה. תמז) והאבן הזאת אשר שמת מצבה וגו': שואל וכי אבן זו שם אותה יעקב, הרי היא נבראה מתחילה כשברא הקב"ה את העולם. כנ"ל. ומשיב, אלא ששם אותה לקיום למעלה ולמטה, וע"כ אשר שמת מצבה כתוב, מהו אשר שמת, הוא שכתוב, יהיה בית אלקים, ששם כאן המדור שלמעלה. כלומר, שהמשיך בה המוחין העליונים. תמח) ת"ח הַאֵבֶן אֲבָן וכו': בוא וראה (דפו"י דף רל"א ע"א)

ג' משמורת

אבן הזו יש עליה שבעה עינים כמש"א, על אבן אחת שבעה עינים. עינים ה"ס חכמה. וכשמתגלה החכמה מחג"ת נהי"מ דנוקבא, נקראת שבעה עינים. ולמה נקראת שתיה. הוא משום שממנה נשתל העולם, שתיה הוא אותיות שת-יה. ששם אותה הקב"ה, שהוא בינה הנקראת י"ה, שיתברך ממנה העולם. כי העולם מתברך ממנה. תמט) ות"ח בְּשַׁעְתָּא דְּעָאֵל וכו': ובוא וראה, בשעה שבא השמש, דהיינו תקף במשמרה ראשונה של הלילה, אלו כרוכים העומדים במקום הזה, דהיינו בקודש הקדשים, העומד בנקודה דאמצעייתא ה"ס אבן שתיה, (כנ"ל אות תמ"ה) והיו יושבים בנס, דהיינו ע"י אורות דבינה

קמא

ויחי

(תנ) א במשמרתא תנינא, ב הני כרובים א אקשי ג דפייהו ל עליא, ו אשתמע ז קול נגונא דלהון, ו כדין ה שראן לנגנא אינון מלאכין ו דקיימין ו במשמרתא תנינא, ו ומאי שירתא הו אמרי ו בהאי שעתא, נגונא דגדפייהו דכרובים, א הבוטחים בה פהר ציון לא ימוט וגו'. ו כדין י א איהו י שירותא י לאינון י דקיימי יו בהאי משמרה תנינא לנגנא.

(תנא) ב במשמרה ט תליתאה, ה הני כרובים י אקשו ג דפייהו, ו אמרי שירתא, י ומאי היא. ה הללויה הללו עבדי ה י וגו', יהי שם ה' מבורך וגו', מפורח שמש וגו'. כ דיין אינון מלאכין כ דקיימי במשמרה תליתאה, בלהו אמרי שירתא.

(תנב) וכלהו כוכבי ומזלי כ דברקיעא, פתחי שירתא, כמה דכתיב,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א (תהלים קכ"ה) ח"ב קמג. ב (תהלים קי"ג) ח"א רלב. א במשמרת. ב הו. ג ואשחקל. ד קל. ה שרן. ו ל"ג דקיימין. ז במשמרה. ח ומה. ט בההיא. י ל"ג מן לא עד במשמרה תליתאה. יא ההוא; היא. יב שירתא. יג דאינון. יד דקיימי. טו בההיא; במשמרה ול"ג בהאי (אה"ל). טז תליתא. יז אקשו. יח מוסף וכדין אינון מלאכין במשמרה תליתאה כלהו ממנן דקיימי ואמרי שירתא, ומאי יט ל"ג וגו'. כ וכדין. כא דקיימן. כב דרקייעא.

ג משמורות

הסולם

מאמר

שהם מוחין דאחורים, לכן נאמר בגילויים, אקשי ג דפייהו, כי האחורים מכוונים כנפים, וכן המשכותם באה בהכאה. וכבר נתבאר, שגם במוחין דלילה נוהג ג' קוין שה"ס ג' משמרות, והם נמשכים מסוד מוחין הללו המכוונים כרובים, ולפיכך גם שירתם נחלק על פי ג' קוין, וע"כ במשמרה ראשונה, שה"ס קו ימין הנמשך מנקודת החולם שה"ס גילוי ו"ק בלי ראש שבהם, אומרים, הנה ברכו וגו' ואשא כפי וגו'. כי כפים יורה על בחי' ו"ק חסר ראש. וכן נאמר בהם שפורשים גדיפיהם דהיינו שמגלים בחינת הדין שבהם, ובמשמרה שניה, אומרים הבוטחים בה' כהר ציון לא ימוט גו'. שיורה על קו שמאל הנמשך מנקודת השורק. שבו מגולה עצם הג"ר הללו של האחורים, ועל ג"ר נאמר לא ימוט. ובמשמרה הג' שהוא בחי' קו אמצעי הנמשך מנקודת החירק, אומרים הללויה וגו', יהי שם ה' מבורך וגו' ממזרח שמש וגו', כי בקו הג' תלוי כל השלמות וכל הקיום של מוחין האלו. וסוד ג' נקודות הללו, חולם שורק חירק, כבר נתבאר בארוכה לעיל (בראשית א' דף ט"ז ד"ה ותדע) עש"ה.

דבינה שאינם שייכים לה הנכחנים לה לנס, היו מכים בכנפיהם ופורשים אותם, ונשמע קול שירת כנפיהם למעלה. ואז מתחילים לשיר המלאכים האומרים שירה בתחילת הלילה, כדי שיתעלה כבוד הקב"ה ממטה למעלה, ומהו השירה שהיו אומרים שירת כנפיהם של הכרובים. היינו הנה ברכו וגו' שאו ידיכם וגו'. ואז מגיעה השירה למלאכים העליונים לומר.

(תנ) במשמרתא תנינא וכו': במשמרה שניה, הכרובים מכים בכנפיהם למעלה, ונשמע קול שירה שלהם, ואז מתחילים לשיר אלו מלאכים העומדים במשמרה השניה, ומהו השירה, שהיו אומרים בשעה זו, שירת כנפיהם של הכרובים, הוא, הבוטחים בה' כהר ציון לא ימוט וגו'. ואז מגיעה השירה למלאכים העומדים במשמרת השניה, לומר.

(תנא) במשמרה תליתאה וכו': במשמרה שלישית הכרובים מכים בכנפיהם ואומרים שירה. ומה היא, היא הללויה הללו וגו' יהי שם ה' וגו' ממזרח שמש וגו'. אז המלאכים העומדים במשמרה השלישית כולם אומרים שירה.

ביאור הדברים. כרובים ה"ס אנפי זוטרי, דהיינו ג"ר דקטנות, כי ג"ר הנמשכים בלילה, הם ג"ר דאחורים שהם חצוניות וקטנות, כנ"ל (דף קל"ז ד"ה ביאור) והם עומדים בקדש הקדשים שה"ס ג"ר דנוקבא. ולפי

(תנב) וכלהו כוכבי ומזלי וכו': וכל הככבים והמזלות שברקיע, פותחים בשירה, במשמרה ג', שכתוב, ברוך יחד ככבי בקר ויריעו

(רפרי דף ר"א ע"א * דף ר"א ע"ב)

« בָּרֶן יַחַד כּוֹכְבֵי בָקָר וַיְרִיעוּ כָּל בְּנֵי אֱלֹקִים. וּכְתִיב ׀ הִלְלוּהוּ כָּל כּוֹכְבֵי אֹר, דֶּהָא אֵינוֹן כּכְבֵי ׀ דְּנְהוּרָא, ׀ מְנַגְנָן עַל גְּהוּרָא. (תנג) י כַּד אָתִי צַפְרָא, וּכְדִין ׀ נְטִלִי שִׁירְתָּא אַבְתְּרִייהוּ ׀ דִּישְׂרָאֵל לְתַתָּא, וְסָלְקָא יִקְרִיהַ דְּקַב״ה, מִתַּתָּא ׀ וּמְלַעֲלֵא, יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא בִּימָמָא, וּמְלַאכֵי עֲלָאֵי לְעִילָא, בְּלִילֵא, וּכְדִין אֲשַׁתְּלִים שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּכָל סְטְרִין. (תנד) וְהָאֵי אָבִן ׀ דְּקַאָמֵר, ׀ בְּלָהוּ מְלַאכֵי עֲלָאֵי, וַיִּשְׂרָאֵל לְתַתָּא, בְּלָהוּ ׀ אֲתַקְפוּ בְּהָאֵי אָבִן, וְאִיהִי סָלְקָא לְעִילָא, לְאַתְעֵטְרָא גּוֹ אָבִינָן בִּימָמָא. וּבְלִילֵא, קַב״ה אָתִי לְאַשְׁתַּעֲשַׂעָא עִם צְדִיקָא בְּגַנְתָּא דְּעָדָן. (תנה) זְכַאִין אֵינוֹן כָּל יְדִיקִימֵי בְּקִיּוּמֵיהוּ, ׀ וּמְשַׁתְּדִלִין בְּאֹרִייתָא בְּלִילֵא, בְּגִין דְּקַב״ה, וְכָל אֵינוֹן צְדִיקָאֵי דְּבַגְנַתָּא דְּעָדָן, ׀ שְׁמַעוּ ׀ קְלִייהוּ דְּבְנֵי נְשָׂא, ׀ אֵינוֹן ׀ דְּמְשַׁתְּדִלֵי בְּאֹרִייתָא, כְּמָה דְּכְתִיב ׀ הַיּוֹשֶׁבֶת בְּגַנְיָם וּגו׳.

(תנו) ת״ח, הָאֵי אָבִן, ׀ אִיהוּ אָבִן טָבָא, וְדָא ׀ הוּא רְנָא דְּכְתִיב ׀ וּמְלַאֲתָּ בּוּ מְלוּאֲתָּ אָבִן אַרְבַּעָה טוּרֵי אָבִן. וְאֵלִין אֵינוֹן סְדְרִין כְּדָאָבִן טָבָא, כִּי אֲשַׁלְמוּתָּא דְּאָבִן יְקָרָה, בְּגִין דְּאִיתָּ ׀ אָבִן אַחְרָא. ׀ דְּכְתִיב ׀ וְהַסִּירוּתֵי אֶת לֵב הָאָבִן וּגו׳, וּכְתִיב ׀ וְאֶת רוּחֵי אֶתָּן בְּקַרְבָּכֶם. וְהָאֵי אִיהוּ ׀ אָבִן בַּחַן פְּנַת יְקָרָתָּ ׀ וְאֹקְמוּהָ.

חלופי גרסאות

א נהורא. ב דמנגנן; דמנגנן; דממנן. ג שירתא; שירותא. ד וכו. ה נטלין. ו ישראל. ז יקרא. ח לעילא. ט דקאמרי. י אינן (אה"ל); אינן מלאכי עלאי כלהו. יא אתתקפוו. יב דקימין. יג ומשתדלי. יד שמעין. טו לקליהו. טז דאינן. יז דמשתדלין. יח היא. יט איהו. כ מוסיף דאשלמותא אשלמותא אבן. כג מוסיף דכתיב ביה. כד הוא אוקמהו.

מסורת הזהר

(א) (איוב ל"ח) ב"ב כ"ט צ"ד. (ב) (תהלים קמ"ח) ח"ב וטו: רלב. (ג) (שה"ש ח') לך ד' צ"א. (ד) (שמות כ"ח) ח"ב רכח. ח"ג רפכ. (ה) (יחזקאל ל"ו) ורא צ"ג צ"א. (ו) (שם) ח"י שרה פ"ה צ"ד. (ז) (ישעיה כ"ח) תולדות ל"ט צ"ג. דאבן. כא ל"ג אשלמותא דאבן יקרה (אה"ל). כב מוסיף

הסולם

ג' משמורות

דהיינו מחג"ת דז"א, ביום. ובלילה, הקב"ה, שהוא ז"א בא להשתעשע עם הצדיקים בגן עדן, שהיא המלכות, דהיינו שמקבל ממנה מבחינת מוחין דאחורים שלה.

(תנה) זכאין אינון וכו': אשרי הם הנמצאים בקיומם ועוסקים בתורה בלילה, משום שהקב"ה וכל הצדיקים שבגן עדן שומעים קולותיהם של בני אדם העוסקים בתורה. כמ"ש, היושבת בגנים חברים מקשיבים לקולך השמיעני.

(תנו) ת"ח האי אבן וכו': בוא וראה אבן זו היא אבן טובה, דהיינו שהיא נמתקה בכינה, והיא טובה וראויה לקבל מוחין. וזהו סוד שכתוב ומלאות בו מלואת אבן ארבעה טורי אבן. ואלו הם הסדרים של אבן טובה, המלואים

מאמר

ויריעו וגו'. וכתוב הללוהו כל ככבי אור, כי אלו ככבי אור מנגנים על האור, כלומר, שעל ידי שירה נמשך האור.

(תנג) כד אתי צפרא וכו': כשהאיר הבקר, אומרים אחריהם שירה, ישראל למטה, שמקבלים ג"ר דפנימית, שהם ג"ר דגדלות, ועולה כבודו של הקב"ה ממטה ולמעלה, ישראל אומרים שירה למטה ביום, ומלאכים העליונים למעלה בלילה, ואז שולם השם הקדוש בכל הצדדים, הן ממוחין דאחורים והן ממוחין דפנים. (תנד) והאי אבן דקאמר וכו': ואבן ההוא שאומר הכתוב והאבן הזאת וגו' כנ"ל, כל מלאכים העליונים, וישראל למטה, כולם נתחזקו באבן ההוא, שהוא המלכות, דהיינו שקבלו ממנה מוחותיהם, והיא עולה למעלה להתעטר, דהיינו לקבל מוחין, מתוך האבות, (דפריי דף ר"א ע"ב)

קמג

ויחי

תנו) א ועל רזא דא פתיב, א לוחות האבן, דאינון לוחות ב אתגורו מהבא, ג ועד אקרין על שמיה דהאי אבן, והאי ז הוא רזא דכתיב, א משם רועה אבן ישראל ה כמה דאתמר.

תנח) פתח ר' חזקיה ואמר, א והאבנים תהיין, על שמות בני ישראל שתיים ועשרה, אלין אבני יקרין עלאין, ב דאתקרין אבני המקום, דא א בראשית המקום. וקא אוקמוה. א והאבנים על שמות בני ישראל, ב שבתים לתמא, ג הכי נמי לעילא תריסר יב שבתין, דאינון תריסר אבני יקרין, וכתביב א ששם עלו שבתים וגו', ד עדות לישראל טו דא ישראל, טו רזא דלעילא, ז וכלהו להודות לשם ה', י ועד והאבנים תהיין, על שמות בני ישראל.

תנט) יט וכמה דאית י"ב כ שעי ביממא, ה הכי אית י"ב כ שעי בלילא, ב ביומא לעילא, ג בלילא ב לתמא, ד פלא דא לקבל דא, ה הני י"ב כ שעי

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א (שמות ל"א). ב (בראשית מ"ט) כ"א קפ"ב צ"א. א ועל דא רזא דכתיב. ב מהכא אתגורו. ג ואקרין על שמא דאבן דא. ד איהו. ה מוסיף הא [האין] ודאי אבן ישראל אקרי כמה. ו מוסיף עשרה על שמותם. ז יקרין. ח דאתקרין. ט ל"ג מן ויקח עד י"ב. י ל"ג מן והאבנים עד כמה. יא מוסיף י"ב אבניו וי"ב. יב שבט לתתא דאינון תריסר ול"ג הכי נמי לעילא תריסר שבתין. יג ל"ג שבתין. יד מוסיף דא רזא עדות; ל"ג עדות לישראל. טו ל"ג דא. טו לעילא ול"ג רזא; מוסיף רזא דישראל (אה"ל). יז וכלא. יח ל"ג מן ועד עד כמה. יט כמה; וכמה דאית י"ב שתי ביממא וי"ב שתי בלילא לתתא הכי נמי לעילא דא. כ שתי. כא שתי. כב ביממא. כג מוסיף הכי נמי י"ב יחי שתא. כד שתי.

ג' משמורות

הסולם

מאמר

אבני המקום, כמש"א ויקח מאבני המקום, ובארוהו דהיינו ספירות הנוקבא, כי הנוקבא נקראת מקום. והאבנים על שמות בני ישראל שתיים עשרה: כי כמו שיש י"ב שבטים למטה, כן יש למעלה, בנוקבא, י"ב שבטים, והם י"ב אבנים יקרות, פירוש. ארבעה טורי אבן ה"ס חו"ב תו"מ שבה, וכל אחת מהם כלול מג' קיין, הם שתיים עשרה. וכתוב, ששם עלו שבטים שבטי יה עדות לישראל, זהו סוד ישראל שלמעלה, דהיינו ז"א המשפיע י"ב הללו לנוקבא, וכולם להודות לשם ה', שהיא הנוקבא הנקראת שם ה'. וע"כ אומר, והאבנים על שמות בני ישראל תהיינה.

המלואים של אבן יקרה. כלומר שה"ס המוחין דהארת חכמה המקובלים במלכות בסוד ג"פ ארבע שהם י"ב (כנ"ל לך דף ח' ד"ה ומכח) משום שיש אבן אחר שאינה ראויה למוחין, דהיינו מלכות שלא נמתקה בכינה, שעליה כתוב, והסירותי את לב האבן וגו'. וכתוב, ואת רוחי אתן בקרבכם, שמשמע שכל זמן שלא הוטר לב האבן אין רוח ה' שורה בנו, שהוא מטעם שלא נמתקה בכינה. והיא נקראת גם כן, אבן בחן פנת יקרת ובארוהו.

תנו) ועל רזא דא וכו': ועל סוד הזה כתוב, לוחות האבן. כי אלו הלוחות נחצבו מכאן, מן אבן טובה הנ"ל, ועל כן הן נקראות על שמה של אבן הזו. וזה הוא סוד הכתוב, משם רועה אבן ישראל, כמו שלמדנו, שהוא ג"כ סוד אבן טובה הנ"ל.

תנח) פתח ר' חזקיה וכו': פ"ח ואמר, והאבנים תהיין על שמות בני ישראל שתיים עשרה. אלו הן אבנים יקרות עליונים הנקראות (דפו"י דף ו"א ע"ב)

תנט) וכמה דאית י"ב וכו': וכמו שיש י"ב שעות ביום, שהם י"ב דז"א, כן יש י"ב שעות בלילה, שהם י"ב של הנוקבא, ביום למעלה, בלילה למטה, י"ב דז"א הם למעלה וי"ב דנוקבא הם למטה, כלומר שמקבלים מי"ב דז"א שהם למעלה, וכולם הם, זה כנגד זה. אלו

קמד

ויחי

דְּבַלְיָא « א מתפלגי לתלת ב פלגאן, וכמה ג ממני ד תריסין ה קיימי תחותיהו, דרגין על דרגין, פלהו ממון בליליא, ונטליי ט טרפא בקמיתא.

תס) ויכדין פד אתפליג ליליא, קיימין תרין י סדרין יא מסטרוא דא, ותריין יב סדרין מסטרוא יא אחרא, ורוחא יז עלאה יט נפק ביניהו, ויכדין כל אינון טו אלנין יז דבגנתא דעדן, פלהו יח פתחי שירתא, וקב"ה עאל בגנתא דעדן, הה"ד אז ירננו וגו' פי בא לשפוט את הארץ, כמה דכתיב, וישפט בצדק דלים. בגין דמשפט עאל ביניהו ואתמליא יט מניה גן עדן. תסא) ורוחא דצפון אתער בעלמא, וחדוה אשפתח ונשיב ההוא רוחא באינון כ בוסמין, וסלקין ריחין לעילא, יא ומתעטרין צדיקיא בעטרניהו, יב ומתהנין מגו זיוא דאספקלריאה דנהרא.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) (ד"ה א' ט"ז) לך ג' צ"ג. ב) (ישעיה י"א) וירא נ' א מתפלגין. ב פלגן. ג ממני. ד תריסר. ה ל"ג קיימי תחותיהו. ו מוסף בליליא ההו. ז ונטלין. ח טפה. ט וכד ל"ג וכדין כד. י סחרין; סטרין; סהדין (אה"ל). יא ל"ג מן מסטרא עד מסטרא. יב מסטרא דא תנינא. יג דא. יד עיילא וליג עלאה נפק; ל"ג עלאה. טו נשיב; טז אלני. יז דג"ע. יח פתחין. יט מנה. כ קוסמין. כא ובכך מחעטרין; ומתערין. כב ומתהנין.

דרך אמת אן נחלקים לגי משמרות וכמה ממונים בעלי תריסין תחתיהם מדרגות מדרגות.

מאמר

הסולם

ג' משמורות

ולמטה, דהיינו מחצות לילה עד הבוקר. ורוחא עלאה נפק ביניהו שה"ס קו אמצעי היוצא על המסך דחירק שה"ס נקודת החצות, הנקרא רוח עליון, שהוא ז"א. וכדין כל אילנין דבג"ע אומרים שירה, כי קו האמצעי שהיא ז"א מחבר ימין ושמאל, שבג"ע שהיא הנוקבא זה בזה, ונתמלאו כולם באור, וקב"ה, שהוא קו אמצעי, עאל בגן העדן, שהוא הנוקבא, וז"ש בגין דמשפטא עאל וכו'. כי ז"א שהוא קו האמצעי נקרא משפט, ואתמליא מניה גן עדן. כי נתחברו הצדדים שמחזה ולמעלה ושמחזה ולמטה זה בזה. ועי' לעיל (ויגש דף י"א) במאמר שתיך נשמי, שהארכנו בענין זה.

אלו י"ב שעות שבליה מתחלקים לשלשה חלקים, שהם ג' משמרות כנ"ל, וכמה חיילות ממונים עומדים תחתיהם מדרגות אחר מדרגות, שכולם ממונים בלילה, ומקבלים טרף מתחילה, ואח"כ אומרים שירה, כמ"ש לפנינו. והוא כמ"ש, ותקם בעור לילה ותתן טרף לביתה וגו'.

תס) וכדין כד אתפליג וכו': ואז כאשר נחלק הלילה נמצאים ב' סדרים מצד זה וב' סדרים מצד האחר. ורוח עליון יוצא ביניהם. ואז כל האילנות שבגן עדן, כולם, פותחים בשירה, והקב"ה נכנס בגן עדן. הה"ד אז ירננו וגו'. וכמ"ש ושפט בצדק דלים. משום שמשפט, שהוא ז"א, נכנס ביניהם, ונתמלא ממנו גן העדן.

תסא) ורוחא דצפון אתער וכו': ורוח צפונית נתעורר בעולם ושמחה נמצא כי אחר הכרעת קו אמצעי, מתלבש הצפון בדרום, והחכמה מתלבשת בחסדים, ואז יש שמחה בהארץ הצפון שהוא קו שמאל, ומכאן כי אותו הרוח הוא קו אמצעי, מנשב באלו הבשמים שה"ס הארץ החכמה, שעי"ז מתלבשת הארץ חכמה שבבשמים בחסדים שברוח והבשמים מעלים ריח ממטה למעלה, ולא ממעלה למטה כנודע, והצדיקים מתעטרים בעטרותיהם דהיינו שמקבלים מוחין, ונהנים מזיו מראה המאירה. שהוא ז"א.

פירושו. כבר נתבאר אשר לילה ה"ס פרצוף הנוקבא, ששולטת בה קו שמאל שה"ס חכמה בלי חסדים וע"כ היא חשך. ונקודת חצות, ה"ס נקודת החזה שבה, שה"ס מסך דחירק, שעליו נגלה קו האמצעי המיוחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה. וז"ש, כד אתפליג ליליא קיימין תרין סדרין מסטרוא דא ותריין וכו'. כי אז נבחן שיש ב' קוין מנקודת החזה ולמעלה שהם מתחילת הלילה עד חצות. ויש ב' קוין מנקודת החזה

קמה

ויחי

תסב) וּפְאִין אִינוֹן צְדִיקָא, דְּנָכְאן לְהוּא נְהוּרָא עֲלָא, וְהוּא נְהוּרָא דְאֶסְפֶּקְלָא דְנְהָרָא, אֲנְהִיר לְכָל סְטָרִין, וְכָל חַד וְחַד מְאֲלִין צְדִיקָא, נְטִיל בְּחוֹלְקִיהָ פְדָקָא חָזִי לִיה, גְּוַהֲוּהּ דְנְטִיל כָּל חַד וְחַד כְּפּוּם עוֹבְדוֹי דְעֶבֶד בְּהַאי עֲלָמָא, אִית הַמְּהוּן אֲדַמְתְּפְסִי, מְהוּא נְהִירוֹ דְנְטִיל וְחֲבָרִיהָ אֲיִתִיר וְנְהִיר, וְהָא אֲוֹקְמוּהָ.

תסג) וְחוֹלְקִיהָ דְלִילָא, מְכַד שְׂאֲרִי לִילָא חֲלִימָא. כְּמָה בְּגִרְדִּינִי נְמוּסִין מְתַעְרִין, וְשְׂטָאן בְּעֲלָמָא, וּפְתַחֲמִין סְתִימִין, וּלְכַתֵּר כְּמָה זִינִין לְזַנְיָהוּ, כְּמָה דְאֲוִקִימָנָא. וְכִדִּין כְּד אֲתַפְלִיג לִילָא, סְטָרָא דְצַפּוֹן יְנַחִית מְעִילָא לְתַתָּא, וְאַחִידוּ בֵּיה בְּלִילָא, עַד תְּרִין חוֹלְקִין דְלִילָא.

תסד) וּלְכַתֵּר סְטָרָא דְדְרוּם אֲתַעֵר, עַד דְאֲתִי צְפָרָא, יִכְבֵּד אֲתִי צְפָרָא, כְּדִין דְרוּם וְצַפּוֹן אֲחִידוּ בֵּיה, יִכְדִּין אֲתָאן יִשְׂרָאֵל לְתַתָּא, סְלָקִין לָהּ בְּצִלוֹתְהוֹן וּבְעוֹתְהוֹן לְעִילָא, עַד דְסָלָקָא וְאֲתַגְנִיזַת בִּינְיָהוּ, וְנְטִילָא בְּרַכָּאן מִיִּשְׂרָאֵל דְכָל רִישִׁין.

תסה) וְאֲתַבְרַכָּא מְהוּא טְלָא יִדְאֲתַמְשְׁכָא מְלַעֲיָלָא, יִמְהוּא טְלָא מִפְּרִישׁ לְכְמָה סְטָרִין, וְכְמָה כְּרַבּוֹן אֲתַזְנוּ מְנִיהָ כְּמָה מְהוּא טְלָא, וּמְנִיהָ

חלופי גרסאות

א נהירו. ב חולקא דיליה. ג וחי. ד נהיר. ה מאינון מתכספי; אית דאינון מתכספי. ו חבריא. ז חולקין. ח למיעאל. ט ושטיין. י מוסיף נחית נהירו [חד]. יא ליג ביה. יב ליג וכד אתי צפרא. יג בה. יד ליג וכדין. טו מוסיף מרישא דמלכא. טז מן ההוא. יז אתברך; דאתמשך. יח מההוא. יט פריס. כ רבבן. כא דההוא. כרך אמת א] משתביישין. ב] שלוחי הדין המענישים לקיים חקות המלך יח'.

הסולם

מאמר

ג' משמורות

ומשמרה ב' ה"ס קו שמאל, ואע"פ שהמסך דחירק נתעורר בחצות לילה, שהיא באמצע משמרה שניה, הוא רק להמשיך רוח צפון למטה מחזה. ועיקר כחו שהוא לחבר השמאל עם הימין, אינו נגלה, אלא לאחר סיום משמרה ב'. כמ"ש לפנינו.

תסד) ולכתר, סטרא דדרום וכו': ולאחר כך, דהיינו במשמרה ה', צד הדרום, שהוא חסד, נתעורר להתחבר עם הצפון, בכח קו האמצעי, עד שבא הבוקר. וכשבא הבוקר כבר דרום וצפון אחוזים בנוקבא, ואז באים ישראל למטה בתפלתם ובקשתם, ומעלים אותה למעלה לז"א, עד שעולה ונגגזת ביניהם באורות דז"א, כלומר שמעטת עצמה ומתבטלת למדרגת ז"א, כנ"ל (כ"א דף ק"ח ד"ה וכבר) ולוקחת ברכות מראש המלך, דהיינו שמקבלת ג"ר דפנים מז"א, שה"ס ראש שלו.

תסה) ואתברכא מההוא טלא וכו': ומתברכת מאותו הטל הנמשך לז"א מלמעלה, מגלגלתא דא"א, ומאותו הטל מתחלק להאיר לכמה צדדים, הן לימין והן לשמאל, אע"פ שהטל

תסב) זכאין אינון צדיקיא וכו': אשרי הם הצדיקים הזוכים לאותו אור העליון, ואותו אור של מראה המאירה מאיר לכל הצדדים, דהיינו לימין ולשמאל, וכל אחד ואחד מאלו הצדיקים מקבל לחלקו כראוי לו, וכל אחד ואחד מקבל כפי מעשיו שעשה בעולם הזה, ויש מהם שהם מתביישים מאותו האור שחברם קבל ביותר להאיר, וכבר בארוהו. תסג) חולקיה דליליא וכו': משמרות הלילה, הם: משעה שהלילה מתחיל לבא כמה שלוחי הדין מתעוררים ומשוטטים בעולם, והפתחים של האורות נסתמים. והיא משמרה א'. ולאחר כך, במשמרה הב', מתעוררים כמה מינים של כוחות הדין למיניהם כמו שבארנו. שבמשמרה ב' היא בחינת קו שמאל, רוח צפון. שכל עוד שאינה מתחבר עם רוח דרום שהוא ימין, דינים רבים מתעוררים ממנו. ואז כשנתחלק הלילה, דהיינו באמצע משמרה השניה, שה"ס נקודת החזה כנ"ל, יורד רוח צפון מלמעלה מחזה למטה מחזה, ואוחז כלילה, שהיא הנוקבא עד סיום שתי משמרות הלילה. פירוש, כי משמרה א' ה"ס קו ימין

(דפו"י דף ר"א ע"ב * דף ר"ב ע"א)

קמו

ויחי

א עתידין לאתניא מיתניא, הה"ד א הקיצו ורננו שוכני עפר פי טל אורות טלך,
ב טלא מאיננו נהרין עלאין דנהרין ג לעילא.

תסו) עד דהוו יתבי אתפליג ה ליליא, א"ל ר' יהודה לר' יוסי, השפא
רוחא דצפון אתער, וליליא אתפלג, ויהשפא י עדנא דקודשא ב"ה
ח תאיב לקלהון דצדיקא בהאי עלמא, אינון ס דמשפדלי באורייתא, השפא
י קב"ה יא ציית יב לן, ג בהאי אתר, לא יד נפסוק יו מלי דאורייתא.

תסז) פתח ואמר, המלאך הגואל אותי מפל יו רע, יו הא אתמר
ואוקמוה. אבל תא חזי, פתיב א הנה אנכי שולח מלאך יו וגו', דא הוא מלאך
דאיהו פרוקא דעלמא, נטירו דבגי נשא, יו והאי איהו דאזמין ברקאן לכל
עלמא, בגין כ דאיהו נטיל לון בקדמיתא, ולבתר כא איהו אזמין לון
בעלמא, ובגין כב דא פתיב, הנה אנכי שולח מלאך לפניך. א ושלחתי לפניך
ב מלאך.

תסח) והאי איהו מלאך, דלזמנין כ דקר, ולזמנין נוקבא, והכי איהו,
כ דבזמנא כ דאיהו אזמין כ ברקאן כ לעלמא, כ פדין איהו דקר, ואקרי
דקר. י פדכורא דאזמין ברקאן יא לנוקבא. הכי איהו אזמין ברקאן לעלמא.
ובזמנא יב דקיימא בדינא על עלמא, פדין אקרי נוקבא, פנוקבא יד דאיהו
עוברא, הכי איהו אתמלי מן דינא, וכדין אקרי נוקבא. יז ועל דא לזמנין
אקרי דכורא, ולזמנין אקרי נוקבא, וכלא רזא חדא.

מסורת הזהר

א) ישעיה כ"ו) ורא קט"ו צ"ו ח'. ב) (שמות כ"ג) לעיל
י"ח צ"א. ג) (שם ל"ג) ח"ב כה. ח"ג קסו.

חלופי גרסאות

א זמנין. ב ל"ג טלא. ג ל"ג לעילא. ד יתכן. ה מוסיף
ליליא עליהון. ו מוסיף והשתא איהו. ז עמא; עינא.
ח תאב. ט דמשתולין השתא באורייתא. י דקב"ה. יא אצית.
יב מוסיף רע יבך את הנערים וגו'. יז ואוקמוה; והא
אוקמוה. יח ל"ג וגו'. יט האי איהו. חא. כ דהאי. כא ל"ג איהו. כב כך. כג מוסיף מלאך וגו'. כד זכר. כה בזמנא.
כו דאומין. כז ברכא (ד"א). כח לעילא. כט ל"ג מן כרין עד ובזמנא. ל כמו דכורא. לא מוסיף לתתא לנוקבא.
לב דקאי; דקאים (אה"ל). לג ל"ג דאיהו; דעובדהא. לד ל"ג מן וע"ד עד וכלא.

מאמר ב'

שהטל עצמו הוא רק אור חסד, וכמה רכבות
מדרגות נזונות ממנו, מאותו הטל, וממנו
עתידים להחיות המתים, ז"ש הקיצו ורננו
שוכני עפר כי טל אורות טלך. דהיינו טל
מאלו אורות עליונים המאירים למעלה.

הסולם

המלאך הגואל

והוא שמירה לבני אדם, כמ"ש לשמרך בדרך.
וזה הוא המזמין ברכות לכל העולם משום
שהוא מקבל אותם מתחילה, ואח"כ הוא
מזמין אותם בעולם, דהיינו המלאך מטטרון,
ומשום זה כתוב. הנה אנכי שולח מלאך
לפניך. ושלחתי לפניך מלאך.

תסח) והאי איהו מלאך וכו': וזה הוא
מלאך, שפעם הוא זכר ופעם הוא נקבה,
וכך הוא, שבזמן שהוא מזמין ברכות לעולם,
אז הוא זכר, ונקרא זכר. כזכר המזמין
ברכות לנוקבא, כך הוא מזמין ברכות לעולם,
ובזמן שנמצא בדין על העולם, אז נקרא
נקבה, כנקבה שהיא מעוברת, כן הוא מתמלא
מן דינים, ואז הוא נקרא נקבה. וע"כ פעם
נקרא זכר ופעם נקרא נקבה, והכל סוד
אחד.

קמז

ויחי

חסט) פגוונא דא פתיב, ואת להט התרב המתהפכת, מלאכין אית
 א שלחון בעלמא, א דמתהפכין לכמה גוונים, לזמנין נוקבי, לזמנין דכורי,
 לזמנין דינא, לזמנין רחמי, וכלא בחד גוונא. פגוונא דא האי מלאך,
 ובגוונין סגיאיין איהו, וכל גוונין בעלמא, פלהו ואתנהו בהאי אתר. ורזא
 דא פמראה הקשת אשר יהיה בענן ביום הגשם פן מראה הנגה סביב הוא
 מראה דמות פבוד ה'. ויכמה דאית ביה פל אינון גוונין, הכי נמי אנהיג
 לכל עלמא.

תוספתא

תע) רחמי עלאי, מארי דסקלתנו אסתפלו, ב הורמני ידיען
 ג בקולפי דסיכתא, קריבו למנדע, מאן מנכון מארי דעינין בסקלתנו,
 ונדע בשעתא דסליק ברעותא דרזא דרזין, לאפקא תלת גוונין פחדא
 פלילן, וואינון: חוור וסומק וירוק, תלת גוונין פחדא ו אשתליכאן דא עם דא,
 י מזדווגן דא עם דא, כ מגרופיא תתאה כא אצטבע, ונפקא מגו כב גוונין אלין.
 תעא) וכל גוונין די אלין, אתחזון בהאי, חזיו איהו לאסתפלא,

חלופי גרסאות

א (בראשית ג') ב"ב ע"ו צ"א. ב (יחזקאל א') ב"א ע"ה א שליחן; מוסיף שליחן ממנו. ב דאינון מתהפכין. ג דכורין
 ולזמנין נוקבין. ד בדינא. ה ברחמי. ו דסגיאיין גוונין. ז אחייביב. ח הגשם וגו'. ט ל"ג וכמה. י ל"ג נמי. יא עלאין. יב הורמני. יג בקולפוי. יד דסכה; דסכתא; דסיכתא.
 טו ואינון כלילן כחרא. טז ואינון תלת גוונין חוור וסומק וירוק כחרא. יז אשתלבן. יח דא וליג עם. יט מזדלגן;
 מזדלגאן. כ מן גרפא. כא אצטבא. כב אלן גוונין [גוונין]. כג כל כד ל"ג אלן.

דרך אמת אן בראשית נ"ג ב'. בן שרים המושלים אשר להם יודע. ג בהכאת ההבטה שהם משיגים ומביטים
 התקרבו לידע מי מכם בעלי עינים פ"י בעלי ההשגחה וההשגה לידע סוד אצילות ג' קרים של חסד
 דין רחמים שהם נרמזים בג' גוונים כנודע.

מסורת הזהר

הסולם

בעלי התבונה, הסתכלו. היינו אותם הנשמות
 השייכים לקו ימין. בעלי דין ידועים במקל
 חובלים, קרבו לדעת היינו השייכים לקו שמאל,
 שמשם כל הדינים. מי מכם, בעלי העינים
 בתבונה, דהיינו השייכים לקו האמצעי, שזכו לחכמה
 המקובלת ע"י תבונה, ויודע, שבשעה שעלה
 ברצונו של סוד הסודות, להוציא ג' צבעים
 הכלולים יחדיו, שהם לבן אדום וירוק, דהיינו
 ג' קוין: ימין שהוא לבן, ושמאל שהוא אדום,
 ואמצעי שהוא ירוק ג' צבעים משולבים יחד
 זה בזה, ומתחברים זה עם זה, הנה אז
 מגריפה תחתונה, שהיא הנוקבא, נצטבע ויצאה
 מתוך הצבעים, האלה.
 תעא) וכל גוונין אלין וכו': וכל צבעים
 הללו, לבן אדום וירוק, נראים בה, בנוקבא, היא
 מראה להסתכל, שבה כלכד נוהגת ראה (כנ"ל
 ב"א ע"ד ד"ה ועלמא דאתגליא ע"ש) והיינו בשעה
 שנראית

מאמר

חסט) כגוונא דא כתיב וכו': כעין זה
 כתוב, ואת להט החרב המתהפכת, דהיינו
 שיש מלאכים שליחים בעולם שמתהפכים
 לכמה אופנים, פעם לנקבה ופעם לזכר. פעם
 לדין ופעם לרחמים, והכל הוא בענין אחד.
 (ע"י פירושו לעיל ב"ב ע"ח ד"ה ביאור) כעין זה
 אותו מלאך הוא באופנים רבים, וכל צבעי
 העולם, שהוא הנוקבא, כולם, שהם לבן אדום
 ירוק, הם במקום זה, וזה סוד כמראה הקשת
 אשר יהיה בענן וגו'. שג' גוונים הנ"ל הם
 מראה הקשת, שהיא הנוקבא. וכמו שיש בו,
 במלאך, כל אלו הצבעים כן הוא מנהיג לכל
 העולם. וענין ג' גווני הקשת כבר הארכנו
 בו לעיל (בראשית א', אות ע' וע"א,
 בטולם).

תוספתא

תע) רחמי עלאי וכו': אהובים העליונים
 (דפו"י דף רל"ב ע"א)

קמח

ויחי

א כְּעֵינָא דְכְדוּלְחָא אֲתַחְזִי בְשַׁעְתָּא, ב כְּגוּנָא י דְבִטְשׁ בְּגוּוּה, ה כִּי אֲתַחְזִי לְכַר, ו אֵלִין תְּלַת גּוּנִין סַחְרָן לְהָא, ז וגוּנָא אֲזֵלָא סְלָקָא וְנַחְתָּא, ח קַסְטוּרִין ה דְקִטְרָא ו קָבִיעֵי ז בְּגוּוּה.

תעב) גוּנִין סַחְרִין ח כְּלִילָן כְּתָדָא, ט סְלָקִין י לָהּ לְעֵילָא בִּימָמָא, וְנַחְתָּא בְּלִילָא, שְׂרָגָא דְדְלִיק אֲתַחְזִי בְּלִילָא, כ בִּימָמָא אֲסַתְתַּרְתָּ נְהוּרָא, טמִרָא בְּמָאֲתָן וְאַרְבַּעִין וּתְמַנְיָא יא עֲלָמִין, יב כְּלָהוּ אֲזֵלִין יג לְגוּוּה יד מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא, גו תְּלַת מָאָה וְשִׁתִּין וְחֲמֵשׁ שְׁיִיפִין גְּנִיזָא וְאַתְכַּסִּיא לְתַתָּא.

תעג) מאן יז דְמַפְשָׁפֵשׁ יח לְאֲשַׁבְחָא יט, יתְבַר יי גְדִפִין ייא קְלִיפִין ייב טְמִירִין, ייג יִפְתַּח ייד תְּרַעִין, ייז מָאן ייח דְזָכִי לְמִיחְמֵי, ייט יחֲמֵי ייגו יְדִיעָה וְסַכְלָתְנוּ, ייז מָאן

חלופי גרסאות

א בעינא. ב גוונא. ג בטש. ד תלת אלין. ה דקטרא. ו קביעין. ז בגוון; בגוון. ח מוסף גוונין כלילן. ט סלקי. י ל"ג לה. יא ל"ג עלמין. יב בנינה. יג מעילא. יד דמשמש. טו נופין; גרפיין; גרפיין. טז גליפין. יז סמירין; טמירי. יח תרעא.

דרך אמת א] היכלות של קשר הנזכר מג' קרין קשורים וקבועים במ והם ענפי הג' גוונים הנוכרים. ב] מי שמפשפש ורוצה להשיג מהות סוד השכינה אשר בה סס"ה איברים שהם סס"ה לארין שבתורה אוי א"א לו להשיג דבר מה אם לא ששבר תחילה קליפות חיצונות מעולם העשיה שהם בכנפים קליפות נסתרים ובהשתברותם אוי יפתח שער שלה להשיג מה שאפשר להשיג.

מאמר

הסולם

תלת גוונין

שנראית כעין הבדולח. כפי שהכה בתוכה, היינו לפי הווג דהכאה דז"א שנודווג בה בג' גוונין שלו, כן נראה בנוקבא מבחוץ, שאלו ג' צבעים מסבכים אותה לימינה ולשמאלה ולאמצעה, וצבע הולך, עולה, ויורד, כלומר, שצבע הלכן שהוא ימין, הולך להכלל בשמאל. וצבע האדום שהוא בשמאל עולה, דהיינו שמאיר ממטה למעלה. וצבע הירוק שהוא באמצע, יורד, שהוא המאיר מלמעלה למטה. ממונים פועלי הדין קבועים בתוכה. להעניש את הממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה.

תעב) גוונין סחרין כליין וכו': הצבעים שמסבכים את הנוקבא הכלולים יחד, מעלים אותה, לזווג פכ"פ עם ז"א, ביום, ויורדת לבחינתה עצמה בלילה והיא כמו נר הדולק שהארתו נראה בלילה, וביום הארתו נסתרת ואינה נראה. האור נסתר ברמ"ח עולמות, כולם הולכים ומאירים בתוכה ממעלה למטה, תוך שס"ה חלקים, שהם גנוזים ומכוסים למטה.

פירוש. כי ב' זווגים יש בנוקבא, דיום ורדחות לילה. ויש מעלה בלילה שאז מאירה בבחינתה עצמה, שהיא הארת חכמה, ויש חסרון, שהוא זווג דאחורים המחוסר חסדים ואינה מאירה משום זה. ויש מעלה בזווג של יום שאז מקבלת מזווג פנים בפנים עם ז"א, אבל יש חסרון שאז מתבטלת

(דפריי דף ר"ב ע"א *) דף ר"ב ע"ב)

קמט

ויחי

דְחָמִי בְתֵר כּוֹתְלָא. בְּר אֶמֶן מִשֶׁה נְבִיאָהּ, מְהִימְנָא עֲלָאָה, דְּהָהּ חָמִי לִיה עֵינָא בְעֵינָא, לְעֵילָא בְאַתֵּר דְלָא אֲתִידַע.

תעד) אֶמֶן דְלָא בִּזְכִי, דְחֹו לִיה לְבֵר, בְּמָה בִּחְבִילֵי טְהִירִין אֲוִדְמֹנו יִלְגַּבִּיה, יִאֲוִדְמֹנוּ נְפָקִי עֲלֵיהּ, הִיאָפְקוּ לִיה דְלָא יִסְתַּכַּל בְּעֵנוּגָא דְמִלְפָא, וְיִ לֹון לְאִינוּן יִחְיִיבִין דְעֲלָמָא, דְלָא זְכָאן לְאִסְתַּכְּלָא, כְּדִא אֶמֶן וְלָא יִבְאוּ לְרֵאוֹת כְּבִלְע אֶת הַקֹּדֶשׁ וְגוֹ.

תעה) אָמֵר רַבִּי יְהוֹדָה, מִסְתַּכַּל הַיּוֹנָא, הִיאָה אֶמֶן מְגוּ זְהִירִין אֲלִין, מִסְתַּכְּלֵן נְשַׁמְתְּהוֹן דְּצִדִיקָא, בִּכְד אֲתִדְבַקוּ בְהָאִי אֲתֵר, מְגוּ זְהִירִין אֲלִין מִסְתַּכְּלִין נְשַׁמְתְּהוֹן דְּצִדִיקָא. אִינוּן אֶמֶן גּוֹנִין, סְלָקִין וְאֲתַכְּלִילֵן בְּכַדָּא. זְכָאָה אִיהוּ מֵאן דְּיַדַּע לְאֲכַלְלָא וְלִיְהַדָּא כְּלָהוּ בְּכַדָּא, לְאֲתַקְנָא כְּלָא בְאַתֵּר דְּאֲצֻטְרִיךְ לְעֵילָא יִבְעֵילָא, וְכִדִּין אֲתִנְטִיר בְּרֵשׁ בְּהָאִי עֲלָמָא, וְכִבְעֵלְמָא דְאַתֵּי. (ע"כ תוספתא)

תעו) יִפְתַּח רַבִּי יוֹסִי וְאָמֵר, בִּי וְעַז מְלֶךְ מְשַׁפֵּט אָהֵב אֶתָּה כּוֹנֵנָת מִיִּשְׂרָאִים וְגוֹ, וְעַז מְלֶךְ מְשַׁפֵּט אָהֵב, דָּא קַבֵּיהּ. וְעַז מְלֶךְ: תּוֹקְפָא מִי דְאַתְקַף קַבֵּיהּ, לָאו אִיהוּ אֶלָּא בְּמִשְׁפֵּט, דְּהָא בְּמִשְׁפֵּט מִי אֲתַקְבִּים אֲרַעָא, כְּדִא אֶמֶן מְלֶךְ בְּמִשְׁפֵּט יַעֲמִיד אֲרַץ.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א (במדבר ד'). ב (תהלים צ"ט) לך פ' צ"ב. ג (משלי א ממשה ול"ג מן. ב זכי בחובי. ג עליה. ד ל"ג אודמנו. ה ואפקי. ו חייביא. ז ל"ג וגו'. ח דהא. ט מסתכלין. י האי אתר מסתכלן. יא מטיף ואינון גוונין [גוונין] סלקין לון ואתכלילון [ואתכלילון]. יב ל"ג לעילא. יג ר' חזקיה פתח. יד ל"ג משפט אהב; ועז מלך דא קב"ה משפט אהב דא קב"ה. טו דאתקף. טז מתקיים.

דרך אמת א] מי שאינו זוכה להשיג אוי דוחין אותו לחוץ. ב] שלוחי הדין שבעולם מוכנים לאחוז בו ולעשו. ג] כשהם משיגים במקום זה.

הסולם

מאמר

תלת גוונין גוונים הנ"ל, מסתכלים נשמות הצדיקים. כאשר נתדבקו במקום הזה, דהיינו בנוקבא, אז מתוך אורות האלו מסתכלים נשמות הצדיקים. אלו הצבעים, לכן אדום ירוק הנ"ל, עולים ונכללים יחד, כנ"ל. אשרי הוא, מי שיודע לכלול וליחד כולם כאחד, ולתקן הכל במקום שצריך, למעלה למעלה, ואז נשמר האדם בעולם הזה ובעולם הבא. (ע"כ תוספתא).

כמו הרואה דרך הכותל. לבד משה הנביא הנאמן העליון שהיה רואהו עין בעין למעלה, במקום שלא נודע. פירוש כל הנביאים קבלו מנוקבא, והנוקבא נקראת כותל, וז"ש כמאן דחמי בתר כותלא. ומשה רבינו קבל מז"א, שה"ס אספקריאה המאירה. וז"ש דהוה חמי ליה עינא בעינא לעילא, בז"א, באתר דלא אתיידע, דהיינו מחזה ולמעלה דז"א, ששם החסדים מכוסים בלתי נודעים.

מאמר ועז מלך משפט אהב

תעו) פתח ר' יוסי וכו': פריי ואמר, ועז מלך משפט אהב אתה וגו'. ועז מלך משפט אהב זה הוא הקב"ה, דהיינו הנוקבא, שאוהבת משפט, שהוא המוחין הכלולים מימין ושמאל ביחד. ועז מלך, פירושו התוקף שנתחזק בו הקב"ה, שהוא הנוקבא, אינו אלא במשפט, כמש"א מלך במשפט יעמיד ארץ. להיותו כלול מחכמה וחסדים יחדיו, חסדים מימין וחכמה משמאל.

תעד) מאן דלא זכי וכו': מי שלא זכה, דוחים אותו לחוץ, כמה גדודים מלאכים מוכנים בשבילו, מעותדים יוצאים אליו ומוציאים אותו לחוץ שלא יסתכל בעונג המלך. אוי להם לרשעי עולם, שאינם זוכים להסתכל. כמש"א ולא יבאו לראות כבלע את הקדש וגו'.

תעה) אמר ר' יהודה וכו': אר"י, מסתכל הייתי והנה מתוך אורות האלו שה"ס ג' (דפריי דף ו"ב ע"ב)

תעזו) ובגין כך, ועז מלך משפט אהב, א ולא אאתקנת פנסת ישראל אלא במשפט, בגין דמתמן אאתזנת, וכל ברכאן דננטלא, מתמן הנטלא. ובגין כך ועז מלך משפט אהב, כל תאיבו, וכל רחיומו ודילה לקביל משפט. אתה כוננת משרים, וזא דתרין פרוכים לתתא, דאינון תקונא ויישובא דעלמא, והא אתמר.

תעזו) רבי יחזקיה פתח ואמר, א הללו יה הללו עבדי ה' הללו את שם ה', האי קרא אית לאסתפלא ביה, פיון דאמר הללויה, אמאי הללו עבדי ה', ולבתר הללו את שם ה'. אלא הכי פנינו, מאן דמשבח לאתרא, אצטריף לשבחא ליה כפום יקריה, וכפום יקריה הכי אצטריף שבחיה, ותנינו מאן דמשבח לאתרא, בשבחא דלית ביה, הוא גלי גנותיה, וצבי לגלאה ליה, ועל דא, מאן דעביד הספדא על בר נש, אצטריף כפום יקריה, ולא יתיר, דמגו שבחיה אתי א לגנותיה, ובכלא שבחא אצטריף כפום יקריה.

תעט) ת"ח, הללויה: הקא אית שבחא עלאה ס דמארי דכלא, אתר דלא שלטא ביה עינא למנדע ולאסתפלא, דאיהו טמירא דכל טמירין, וימאן איהו. י"ה, שמא עלאה על כלא.

תפ) ובגין הללויה: שבחא ושמא פחדא, פלילן פחדא, והכא סתים מלה

מסורת הזהר

א. לא. ב. אתקי; א. אתקפא; א. אתקפת. ג. מוסיף אתונת ארעא. ג. דקא נטלת. ה. נטלת. ו. דיליה איהו לקבל. ז. יצחק. ח. דמאן. ט. לחרא; לאורחא; לאחרא (אה"ל). י. מוסיף דלהוי שבחיה. י"א. מוסיף גלי גלותא וסבב גנותיה. י"ב. ואיהו סבב לגנאה ליה; וסבב לגנאה ליה (אה"ל). י"ג. לידי גנותיה. י"ד. מוסיף דלהוי כפום. טו. איהו. טז. דמאריה. י"ז. וכלא. יח. מוסיף אתר דאיהו. י"ט. מאן. דרך אמת א] הוא גורם שאחרים יגוהו מאחר שהוא משבחו כדבר שאין בו.

מאמר

הסולם

הללו עבדי ה'

תעזו) ובגין כך ועז וכו': ומשום זה אומר הכתוב, ועז מלך משפט אהב, שלא נתקנה כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, אלא במשפט, שהוא מוחין כלולים מחכמה וחסדים יחדיו כנ"ל. משום שמשם נזונת, שה"ס חסדים וכל הברכות שמקבלת משם היא מקבלת שה"ס חכמה. ומשום זה, ועז מלך משפט אהב, שכל חשקה וכל אהבתה הוא לקבל משפט. אתה כוננת משרים, היינו סוד שני הכרובים למטה, שנקראים משרים. שהם תקון וישוב העולם. וכבר נתבאר. (וביאור הכרובים יחס שלהם למוחין דחיה שה"ס משפט, ע"י לעיל בהקס"ז דף י"ב אות ו').

תעט) ת"ח הללויה וכו': בוא וראה, הללויה, כאן, יש שבח עליון של אדון כל מקום, שאין העין שולטת בו לדעת ולהסתכל, שהוא נסתר מכל הנסתרות, ומי הוא, הוא השם י"ה, שם, העליון על כל. פירוש, השם י"ה ה"ס ג"ר, כי קוצו של י"ה ה"ס כתר, י"ה ה"ס חכמה, ה' ה"ס בינה. ואין השגה בג"ר כנודע, וז"ש אתר דלא שלטא ביה עינא וכו'.

תפ) ובגין הללויה וכו': ומשום זה, הללויה, הוא שבח ושם ביחד כלולים כאחד. כמ"ש לעיל (וישלח פי"ג ד"ה ת"ח ע"ש) וכאן

קנא

ויחי

א דאמר ב הללויה, ולא אמר מאן הללויה, למאן אמרו הללו, אלא דכמה די"ה סתים, ה"כ ה שבחא ודשבוחי סתים אינון, דמשבחי לא ידענא מאן אינון, והכי אצטריך למנהי כלא סתים, ברזא עלאה, ולכתר דסתים ברזא עלאה, גלי וזמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה', בגין דדא איהו אתר, דלא סתים, כההוא עלאה טמירא דכל טמירין, דא הוא אתר דאקרי ו' שם, פד"א א' אשור נקרא שם שם ה'.

תפא) קדמאה סתים דלא גליא, סתנינא סתים וגליא, ובגין דקיימא באתגליא, אמר י' אינון דקא משבחי לההוא אתר מאן אינון, וקאמר דאינון עבדי ה', דאתחזון י' לשבחא לאתר דא.

תפב) יהי שם ה' מבורך, מאי י' שנא דקאמר י' יהי. ס' אלא יהי, רזא דאמשכותא מההוא ס' אתר עלאה, י' דאיהו סתים י' דקאמרן, דאיהו י"ה, עד רזא דברית, י' דאיהו יו"ד תתאה, כגוונא דיו"ד עלאה, שירותא כסופא.

תפג) ובגין כך יהי, רזא דאמשכותא כמטמירא דכל טמירין, עד דרנא

חלופי גרסאות

א ואמר. ב הללו [עבדי ה'] ג ל"ג הללו. ד כמאן דיהא. (א) (שמואל ב' ר'). ה שבחי (אה"ל). ו דשבחי. ז מוסיף חמן שם. ח דא. ט ל"ג חנינא. י דאמר; דקאמר; דאתקיימא. יא לאינון באינון משבחין להאי. יב מוסיף אינון לשבחה. יג ל"ג שנא דקאמר. יד ל"ג יהי אלא יהי. טו ל"ג אלא יהי (ד"א). טז שמו. יז ל"ג מן דאיהו עד דאיהו. יח כדקאמרן. יט דהיא. כ מן טמירא.

מסורת הוזהר

הסולם

מאמר

הללו עבדי ה' שאמרנו, שהוא י"ה, עד סוד הברית, שהוא יוד תתאה כעין יוד עלאה, ההתחלה כסוף. פירוש. ז"א נקרא הוי"ה, והנוקבא נקראת אדני" וז"ס יהי שם ה', כי שם היא הנוקבא, ה' ז"א. וביחודם משתלבים ב' שמות, הללו זה כזה, ומצטרף מהם יאהדונה"י, ויש כאן ב' יודין, י' הראשונה שהוא חכמה, שהיא י' של הוי"ה, וי' האחרונה שהיא י' של אדני"י, היא חכמה תתאה. כנ"ל (כ"א רט"ז ד"ה פירוש) ע"ש ביאורם. וז"ש רזא דאמשכותא מההוא אתר עלאה וכו' י"ה, שה"ס י' ראשונה של יאהדונה"י, ונמשך ממנה שפע החכמה, עד רזא דברית, שהיא הנוקבא, דאיהי י' תתאה, היינו י' אחרונה של יאהדונה"י, כגוונא דיי' עלאה, כמו שיווד עליונה של יאהדונה"י היא חכמה, כן י' תחתונה של יאהדונה"י מקבלת ממנה, ונעשתה לחכמה תתאה. שירותא כסופא, ש"י הראשונה וי' האחרונה נעשות שוות זו לזו ושתייהן הן חכמה.

סותם הדבר, שאומר הללויה ואינו אומר, מי הוא האומר הללויה, ולמי יאמרו הללו. אלא כמו השם י"ה הוא סתום, כך השבח שמשבחים, סתום, ואלו המשבחים איני יודע מי הם. וכך צריך להיות סתום הכל בסוד עליון, ואחר שכבר סתם בסוד עליון, גילה, ואמר, הללו עבדי ה' הללו את שם ה', שגילה מי הם המהללים ולמי המה מהללים, משום שזה הוא מקום, שאינו סתום כאותו העליון הנסתר מכל הנסתרות, שהוא י"ה, כי זהו מקום שנקרא שם, דהיינו הנוקבא, כמש"א אשר נקרא שם שם ה', שפירושו הנוקבא שנקראת, שם.

תפג) ובגין כך, יהי וכו': ומשום זה, יהי, הוא סוד ההמשכה מן הנסתר מכל הנסתרות שהוא י' ראשונה של יאהדונה"י, עד מדרגה

תפא) קדמאה סתים וכו': הראשון, שהוא י"ה סתום ואינו מגולה, השני שהוא שם ה', סתום ומגולה. ומשום שהוא עומד בהתגלות, אמר הכתוב, שהם משבחים למקום ההוא, הנקרא שם ה', ומי הם המשבחים, ואומר, שהם עבדי ה', הראויים לשבח למקום הזה, לנוקבא. תפב) יהי שם ה' מבורך: שואל, מהו השינוי שאומר יהי. ומשיב, אלא יהי ה"ס המשכה מאותו מקום עליון שהוא סתום, (דפ"ר דף רל"ב ע"ב)

קנב

ויחי

תפתא, ובמלה דא אתקיים כל עובדא דבראשית, פד"א א"י יה"י רקיע, א יה"י מאורות, א יה"י אור.

תפד) בכל אינון עובדין דלעילא פתיב יהי, בכל אינון עובדין דלתתא, לא כתיב יה"י, בגין דרזא דא דאיהו אמשכותא ג מרזא ג עלאה, ו סתימין דכל סתימין, לא אתקיים אלא ה במלין ו עלאי דלעילא, ולא אתמר באינון א מלין תפאין ו דלתתא.

תפה) וברא מתברך שמה קדישא בכלא, ועל דא כתיב יהי שם יי מבורך וגו', ממזרח שמש עד מבוואו, דא אטר עלאה, דקא נהיר מניה שמשא, ו נהיר לכלא, ו דא הוא אטר א דרישא עלאה ו סתימאה.

תפו) ועד מבוואו: דא י הוא י אטר קשרא, דאתקשר ביה מהימנותא דקא חזי, ומתמן ו נפקן ברבאן לכלא, ועלמא מהכא אתון, כמה דאתמר, ובגין כך קיימא האי אטר לאתונא מעילא, ולא תברכא מתמן, וכלא קיימא באתערוהא ו דלתתא, ו דמתערי אינון עבדי יי, פד מברכי שמה קדישא, דקאמרן. ובגין כן דאיהו באתגליא, פתיב הללו עבדי יי הללו את שם יי.

תפז) אדהכי הוה נהיר צפרא, נפקו מן מערפא, ו ובההוא ליליא לא כ דמיכו, אזלו בארמא, פד נפקו מאינון טורין, כ יתבו וצלו צלותא,

חסורת הזהר

חלופי גרסאות

א כ"א נ"ו צ"א. ב כ"א צ"ה צ"ב. ג כ"א מ"ג צ"ב. א איהו. ב אמשכותא. ג מוסיף סתימא עלאה. ד סתימא. ה באינון מלין (אה"ל). ו עלאין. ז לתתא. ח מוסיף מבוואו וגו'. ט מוסיף דא איהו. י ל"ג ונהיר לכלא. יא דרזא. יב מוסיף סתימא וכל סתימין; סתימאה וכל סתימין. יג איהו. יד ל"ג אטר. טו נפקו. טז דתתא. יז דמתערין. יח ל"ג כן. יט ובההיא. כ ל"ג לא דמיכו. כא ל"ג דמיכו; דמכו. כב יתיבו.

מאמר

הסולם

הללו עבדי ה'

ממנו, וזהו מקום של ראש העליון הסתום, שהוא ראש א"א.

תפו) ועד מבוואו: זהו מקום קשר, שנתקשרה בו האמונה, שהיא הנוקבא, כראוי. ששם יחוד ז"א ונוקבא, ומשם יוצאות הברכות לכל. והעולם, שהוא הנוקבא. ניוון מכאן, כמו שלמדנו. ומשום זה, עומד מקום זה, שהיא הנוקבא, להיות ניוון מלמעלה ולהתברך משם. והכל תלוי בהתעוררות שלמטה. שאלו עבדי ה' מתעוררים כשמברכים את השם הקדוש, שהיא הנוקבא, כמו שאמרנו, (כאות תפ"א) שמשום שהיא בהתגלות, כתוב, הללו עבדי ה' הללו את שם ה'. ע"ש.

תפז) אדהכי הוה נהיר וכו': בתוך זה, האיר הבוקר, יצאו מן המערה. ובאותו הלילה לא ישנו. הלכו בדרך. כשיצאו מאלו ההרים

מדרגה התחתונה, שהיא א' אחרונה של יאהרונה"י כנ"ל. שז"ס שתי היודין של יה"י. בדבר זה נתקיים כל מעשה בראשית, כמש"א, יהי רקיע, יהי מאורות, יהי אור.

תפד) בכל אינון עובדין וכו': בכל המעשים של מעלה, דהיינו הרקיע והאור והמאורות, כתוב יהי, בכל המעשים של מטה, דהיינו הארץ והימים, ואשר בהם, לא כתוב, יהי, משום שסוד הזה של יה"י, שהוא המשכה מסוד הסתום מכל סתום, שהוא א' ראשונה של יאהרונה"י. אינו מתקיים רק בדברים עליונים של מעלה, ולא באלו הדברים של מטה.

תפה) וברא מתברך וכו': ובוה, מתברך השם הקדוש בכל, וע"כ כתוב, יהי שם ה' מבורך וגו'. ממזרח שמש וגו', זהו מקום עליון, שהשמש שהוא ז"א, מאירה

(דפרי" דף רל"ב ע"ב * דף רל"ג ע"א)

קנג

ויחי

מטו לחד כפר, ויתבו תמן כל ההוא יומא, בההוא גיליא נמו, עד דההו פלגות גיליא קמו, ולאתעסקא באורייתא.

תפח) פתח רבי יהודה ואמר "ויברכם ביום ההוא לאמור כך יברך ישראל וגו', ויברכם ביום ההוא, מאי ביום ההוא, דהא סגי דקאמר ויברכם. ונתו, כל לאמור פתיב חסר, והכא לאמור בוי"ו פתיב, מאי שגא.

תפט) אלא רזא איהו, ויברכם ביום ההוא, מאי ביום ההוא, רזא דרזגא דאתמנא י על ברקאן ג לעילא. יום ההוא: יום מההוא אמת עלאה, דאקרי הוא, ונהאי יום ההוא, דלית פרוזא בין יום ובין י הוא, ובכל אמת ט היום ההוא, ט דא תרין י דרזגין, דרזגא עלאה ונתמאה דאינון פחדא.

תצ) ורגין כך, י פד בעא יעקב לברכא לבנוי דיוסף, בריך לון ביחודא י דלעילא כ ותמא גלהו כ פחדא, בגין כ דיתקיים ברכתהון, ולבתר גליל כלא פחדא, ואמר כך יברך כ ישראל. מאי כך. ודאי כ דא רזא דייחודא, כ בךדמימא מתמא כ לעילא, ולבתר נחית כ לאמצעיתא, כ ולתמא. לאמור כ בוא"ו הא אמצעיתא. ולבתר נחית לתמא י כך. והכי הוא יאות כךא חזי, מתמא לעילא, ומעילא לתמא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א ח"ב ט. ח"ג קיט: קל. רפא: רצה: ת"ז ת"ע קלב: א ויתבו. ב ל"ג מן ליליא עד ליליא. ג נאימו; ניימו. ד בפלגות; פלגי. ה מוסיף כד [וכן] הוה בפלגותא [פלגן] דליליא [ליליא] קמו. ו למלעי. ז ל"ג ויברכם ביום ההוא. ח דאמר. ט ותו כללא כתיב לאמר אלא בוא"ו לאמור כתיב הכא מ"ש; ותו כללא כתיב אלא תרי לאמר כתיב הכא מ"ש; ויברכם לאמר כתיב הכא מ"ש ול"ג מן ותו עד מ"ש; ותו כללו לאמר חסר כתיב והכא לאמור כתיב הכא מ"ש (אה"ל). י ל"ג ויברכם ביום ההוא. יא מאן; מוסיף מאן ויברכם; ל"ג מאי ביום ההוא. יב מוסיף על כל. יג דלעילא. יד ההוא. טו יום. טז מוסיף דא הוא. יז עלאין. יח ל"ג כד. יט ל"ג דלעילא ותתא כלהו; דעלמא עלאה ותתאה כחדא. כ ל"ג ותתא. כא מוסיף כחדא לאמור בוא"ו דאתכליל [ואכלול] וא"ו בנייהו וע"ד יחד [ייחד] לון ביחודא דלעילא [מוסיף לעילא אה"ל] כלהו כחדא. כב דתתקיים. כג מוסיף ישראל לאמר. כד ל"ג דא. כה יום ההוא ול"ג בקדמימא. כו מוסיף לעילא יום ההוא מתתא לעילא. כז לתתא לאמצעיתא; לאמצעותא (אה"ל). כח ל"ג ולתתא (אה"ל). כט בוי"ו. ל ל"ג כך.

ויברכם ביום ההוא

הסולם

מאמר

יום, שהוא ז"א, מאותו מקום עליון הנקרא הוא, שהוא בינה, וזה יום ההוא שאומר, יורה שאין פירוד בין יום ובין הוא, ובכל מקום שנאמר יום ההוא, הוא שתי מדרגות: מדרגה עליונה בינה, ותחתונה ז"א, שהן ביחד, דהיינו ז"א שעלה לבינה ונעשה כמות.

ההרים, ישבו והתפללו תפלה. באו לכפר אחד וישבו שם כל היום ההוא, כלילה, ישנו עד שהיה חצות לילה, ואז קמו לעסוק בתורה.

מאמר ויברכם ביום ההוא

תפח) ויברכם ביום ההוא לאמור וגו': שואל, ויברכם ביום ההוא, מהו ביום ההוא, היה מספיק שיאמר, ויברכם, ועוד, בכל מקום כתוב לאמר חסר ו', וכאן לאמור עם ו'. מהו השינוי.

תצ) ובגין כך כד וכו': ומשום זה, כאשר רצה יעקב לברך את בני יוסף, ברך אותם ביחוד של מעלה ומטה כולם כאחד, בשביל שיתקיים ברכתם, ואחר כך כלל כולם יחד, ואמר כך יברך ישראל, מהו כך. אלא ודאי כך הוא סוד היחוד, בתחילה ברך ממטה למעלה דהיינו ויברכם ביום ההוא, שהוא

תפט) אלא רזא איהו וכו': ומשיב, אלא הוא סוד. ויברכם ביום ההוא, מהו ביום ההוא, הוא סוד המדרגה שנתמנתה על הברכות של מעלה. שהיא בינה. יום ההוא, (דפרי"ו דף רל"ג ע"א)

תצא) בך יברך ישראל, מאי ישראל, ישראל סבא, יבורך ישראל לא כתיב, אלא יברך, ׀ דהא ישראל נטיל ברכאן במלעילא, ולבתר איהו מברך לכלא, בהאי ורגא תתא דייקא, דקאמר בך יברך ישראל לאמר.

תצב) ישימך אלהים באפרים וכמנשה, אקדים ליה גלאפרים בקדמיתא, בגין דאפרים על דשמא ׀ דישראל ו אקרי. מנ"ל. זמא, ׀ דכד שבטא דאפרים נפק, עד לא אשתלים זמא דשעבודא דמצרים, דחקו שעמא ונפקו מן גלותא, קמו עליהון שנאיהון וקטלו לון, ׀ וכתיב ׀ בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה, משמע דכתיב כל בית ישראל המה, ועל דא אקדים גלאפרים קדם מנשה. בגין בך אפרים ׀ גטוליה ׀ לסטור מערב, ומטלנוי הוה.

תצג) ת"ח, ברכתא דבריה ׀ לבני יוסף, אמאי אקדים לון ברכאן, עד לא יברך לבנוי. אלא מכאן, דתביבותא ׀ דבני בנוי, ׀ חביב עליה ׀ דבני יתיר מבנוי, ובגין בך, אקדים חביבותא דבני בנוי קודם לבנוי, ׀ לברכא לון בקדמיתא.

תצד) ויברכם ביום ההוא לאמר, ר' יוסי פתח כא ואמר, ׀ יי זכרנו יברך את בית ישראל וגו', ׀ זכרנו יברך: ׀ אלן גוברין. יברך את

מסורת הוזהר

(א) (יחזקאל ל"ז) ב (תהלים קט"ו) ח"ג ק"ז: א דהאי ב לעיל; ג לעיל. ג אפרים. ד שמה. ה דיוסף. ו אקריה (ר"א). ז מכד זמא דשבטא. ח דשבטא ולי"ג דכר. ט נפיק (אה"ל). י נפקו. יא הה"ד; דכתיב. יב אפרים למנשה. יג מטולא. יד מסטר; דסטור. טו לי"ג לבני יוסף. טז דבר בנוי; דבני לבני. יז לי"ג חביב. יח לי"ג דבני. יט לברוכי זכי לון. כ מוסיף לאמר וגו'. כא לי"ג ואמר. כב מוסיף אלן אינון. דרך אמת אן הליכתו ומסעו היה לצד מערב ע"י במדבר ק"ט ע"ב.

חלופי גרסאות

ויברכם ביום ההוא

מן הגלות, קמו עליהם שונאיהם והרגו אותם. וכתוב, בן אדם העצמות האלה כל בית ישראל המה. משמע, שאפרים נקרא ישראל, משכתוב כל בית ישראל המה. ועל כן הקדים את אפרים לפני מנשה. ומשום זה, נסיעתו של אפרים היה לצד מערב, ומסעו היה. כי השכינה היא במערב, שכל ישראל כלולים בה, וע"כ אפרים שנקרא בשם ישראל, היה בצד השכינה.

תצג) ת"ח ברכתא וכו': בוא וראה, הברכה שברך את בני יוסף, למה הקדים ברכתם, מטרם שברך את בניו עצמו. ומשיב, אלא מכאן נשמע שאהבת בני בנים חביב על האדם יותר מבניו, ומשום זה, שאהבת בני בניו קודמת לבניו, הקדים לברך אותם בתחילה.

תצד) ויברכם ביום ההוא לאמר: רבי יוסי פתח ואמר, ה' זכרנו יברך יברך את בית ישראל וגו'. שקשה למה כתוב ב' פעמים יברך

מאמר

שהוא ז"א ובינה ביחד כנ"ל. ואחר כך ירד לאמצע, לז"א, ולמטה, לנוקבא, לאמור עם ו' הוא אמצע, כי ו' רומזת לז"א. ואחר כך ירד למטה, ואמר, בך, שיורה על הנוקבא. וכך הברכה היא יפה כראוי, שהיא ממטה למעלה וממעלה למטה.

תצא) בך יברך ישראל: שואל, מהו ישראל. ומשיב, הוא ישראל סבא, שהוא ז"א דבינה. יבורך ישראל לא כתוב, אלא יברך. שמשמע שיברך לאחרים, והוא כי ישראל סבא מקבל הברכות מלמעלה ואחר כך הוא מברך לכל על ידי מדרגה התחתונה בדיוק, שהיא הנוקבא. שאומר בך יברך ישראל לאמר. שמשמע שעי"י בך שהיא הנוקבא, יברך ישראל סבא לכל.

תצב) ישימך אלקים כאפרים וכמנשה: הקדים את אפרים בתחילה, משום שאפרים נקרא על שם של ישראל. מאין לנו זה. מכאן, כי כשיצא שבט אפרים מטרם שנשלם זמן שעבוד מצרים, שדחקו את השעה ויצאו (דפו"י דף ו"ג ע"א)

קנה

ויחי

בית ישׁראל: א אלין נשין. ב בגין דכורין בעיין לאתברא בקדמיתא, ולבתר נשין, ונשין לא מתברין אלא דמברכהון דכורין, דכד דכורין מתברין כדון נשין מתברין. ואי תימא מ״מ, דכתיב א וקפד בעדו ובעד ביתו, דבעי לכפרא ועליה בקדמיתא, ולבתר על ביתיה, בגין דמתברא ומניה.

תצה) ת״ח, דנשין לא מתברין אלא מגוברין, כד אתברין אינון בקדמיתא, ומיהאי ברכתא מתברין. אלא במאי אוקימנא יברך את בית ישׁראל, אלא קב״ה יתב תוספת ברקאן לדכורא דנסיב, בגין דמתברא מיניה אמתא וכן בכל אתר, א יתיב קב״ה תוספת ברקאן לדכורא מ״מ דנסיב, בגין דמתברא ימהווא תוספת דברקאן. פין דאנסיב כ״נ יתיב מ״מ ליה תרין חולקין, חד ליה וחד לנוקביה, ואיהו, נטיל כלא, מ״מ חולקיה י״ וחולק מ״מ נוקביה.

תצו) ת״ח ויברכם ביום י״ ההוא, ב לבתר לאמור כ״מ בוא״ו, כב הקא אמתמיזא כ״מ ברא בורקא, ג בני בכורי ישׁראל, וכתבי ג ואפרים בכורי הוא, ועל דא תוספת וא״ו.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (ויקרא ט״ז) לך קל״ט צ״א. ב) (שמות ד׳) לך קמ״ד א מוסיף אלין אינון. ב ל״ג מן ובגין עד נשין (אה״ל). ג מתברקאן. ד מן ברכתהון. ה הא כתיב. ו בקדמיתא עליה; עלויה. ז ל״ג מיניה. ח כד אינון אחברין [מתברין] בגוברין בקדמיתא ולבתר כד מתברין אינון מהאי [מהאי] ברכתא [מתברין]. ט מהווא ברכתא אחברקאן (אה״ל). י ל״ג דנסיב. יא ל״ג דנסיב. יב דתתברך; מוסיף דמתברכא [דתתברך] מינה נוקבא; דמתברכא מניה אמתא וכן בכל אתר יתיב קב״ה תוספת ברקאן לדכורא דנסיב בגין דתתברך מניה נוקבא. יג מן ההוא. יד ברכאן. טו מוסיף ליה קב״ה. טז מוסיף נטיל חולקיה. יז וחולקא. יח דנוקביה. יט מוסיף ההוא (לאמור) בריך (ברקאן) לון ולכל דיפקון מנייהו. כ ל״ג דבתר. כא ברי״. כב והכא. כג אתרמיז. כד ל״ג ברא.

הסולם

ויברכם ביום ההוא

מאמר

ברכה לזכר שהוא נשוי אשה, כדי שתתברך ממנו אשתו, וכן בכל מקום, נותן הקב״ה תוספת ברכה לזכר שנשא אשה, כדי שתתברך מתוספת זו, וכיון שאדם נושא אשה, נותן לו ב׳ חלקים, אחד לו ואחד לאשתו, והוא מקבל הכל, חלקו וחלק אשתו. וע״כ כתוב ברכה מיוחדת לנשים, יברך את בית ישראל, כי זהו חלקן, אמנם הזכרים מקבלים גם חלקן, והם נותנים להן אחר כך. כמבואר.

יברך. ואומר, ה' זכרנו יברך, אלו הם הגברים. יברך את בית ישראל, אלו הן הנשים. כי הזכרים צריכים להתברך מתחילה ואחר כך הנשים, שנשים אינן מתברכות אלא מברכתם של זכרים, וכשהזכרים אז מתברכות הנשים. ואם תרצה נלמדו מכאן, שכתוב, וכפר בעדו ובעד ביתו. שצריך לכפר על עצמו תחילה, ואחר כך על ביתו, הרי שהזכר קודם לנקה, כדי שתתברך ממנו.

תצו) ת״ח ויברכם ביום ההוא: ואחר זה כתוב לאמור עם ו׳, שכאן מרומז בן הבכור, כי הו׳ רומזת על בכורה, שכתוב, בני בכורי ישראל. וכתוב, ואפרים בכורי הוא, ועל זה באה תוספת ו׳. על שם אפרים, הנכלל באותה ברכה.

תצה) ת״ח דנשין וכו׳: בוא וראה, שהנשים אינון מתברכות אלא מזכרים, כשהם מתברכים תחילה, ומברכה זו של הזכרים, מתברכות, ואינון צריכות לברכה מיוחדת להן. ושואל, אלא כמה נעמיד הכתוב יברך את בית ישראל, מאחר שהנשים אינון צריכות לברכה מיוחדת להן. ומשיב, אלא הקב״ה נותן תוספת (דפויי דף רל״ג ע״א *) דף רל״ג ע״ב

תצו) ר' חזקיה פתח, א גלמי ראו א עיניך ועל ספרך פלם יכתבו וגו', האי קרא אוקמוה בכמה אתר. אבל ת"ח, כל אינון נשמתין דהווי מיומא דאתברי עלמא, פלהו י קיימי קמי קב"ה עד לא נחתו לעלמא, בההוא דיוקנא י ממש י דאתחזון לבתר בעלמא, ונההוא חזו י דגופא דבר נש דקאים י בהאי עלמא, הכי י קאים לעילא.

תצו) ויבשעתא דנשמתא י דא זמינא י לאחתא בעלמא, ההיא נשמתא י בההיא דיוקנא ממש דקיימא בהאי עלמא, הכי קאים י קמי קב"ה, א ואומי לה קב"ה י דיטור פקודי אורייתא, ולא י יעבר על י קיימין.

תצו) ומנ"ל דקיימין קמיה, דכתיב ב חיי יי אשר עמדתי י לפניו, עמדתי ודאי, והא אוקמוה. ובג"כ גלמי ראו י עיניך, עד י לא יתחזי ב בעלמא. ועל ספרך פלם יכתבו, דהא כ כל נשמתין, ב בההוא דיוקנא דלהון, פלהו בספרא פתיבין. ימים יצרו, ב הא אוקמוה יצרו ודאי, ולא אחד בהם, בהאי עלמא למיקם כ בקיימא דמאריהון, פדקא חזי.

תק) ת"ח, יומין דב"ג, פד זכי בהאי עלמא בעוודין כ טכאן, כ יומין דיליה כ אתברכאן לעילא, כ מההוא אתר כ דאיהו מדת יומי. פתח ואמר

מסורת הוזהר

(א) (תהלים קל"ט) לך קיי"ד צ"א. ב) (מ"א י"ז) ח"ב עט. א עיניך וגו'. ב דכל. ג קיימין; מוסיף הווי קיימי (אה"ל). ד מוסיף ממש דקיימי בהאי עלמא. ה דיתחזון. ו גופא. ז בעלמא וליג בהאי; בעלמא דא. ח הוא. ט וכרין בשעתא. י ל"ג דא. יא לנחתא. יב בההוא. יג מוסיף לעילא קמי. יד דחטור. טו יעבר. טז קיימיה. יז מוסיף לפניו וגו'. יח מוסיף עיניך ראות לא כתיב אלא ראו. יט מוסיף לא אחיא ולא. כ צולמא. כא ל"ג כל. כב ל"ג בההוא. כג הוא. כד מוסיף בקיומא דלהון. כה טבין. כו מוסיף אינון יומין. כז מתברכאן. כח מן ההוא. כט דהיא.

דרך אמת אן הקב"ה משביעו שישמור מצות התורה וע"י מזה בפי משפטים בסכא.

מאמר

הסולם

גלמי ראו עיניך

תצו) ר' חזקיה פתח וכו': רח"פ, גלמי ראו עיניך ועל ספרך וגו'. מקרא זה העמידוהו בכמה מקומות. אבל בוא וראה, כל אלו הנשמות שהיו מיום שנברא העולם, כולן עומדות לפני הקב"ה מטרם שיוורדות לעולם, באותה הצורה ממש שנראות לאחר כך בעולם, ובאותה מראה של גוף האדם העומד בעולם הזה, כן הוא עומד למעלה. תצו) ובשעתא דנשמתא דא וכו': ובשעה שהנשמה מוכנת לרדת בעולם, נשמה ההיא, באותה צורה ממש שעומדת בעולם הזה כן עומדת לפני הקב"ה, והקב"ה משביע אותה שתשמור מצות התורה, ולא תעבור על חוקי התורה.

מאמר ומדת ימי מה היא

תק) ת"ח, יומין דב"ג וכו': בוא וראה, ימיו של האדם, כשזוכה בעולם הזה במעשים טובים, הימים שלו מתברכים למעלה ממקום ההוא שנקרא מדת ימיו. שהיא בינה.

פתח

תצו) ומנא ין דקיימין וכו': ומאין לנו שהנשמות עומדות לפניו, שכתוב חי ה' אשר

(דפרי"י דף רל"ג ע"ב)

ויחי

קנז

« הוֹדִיעֵנִי יי קִצֵי וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא וּגְוִי, הֵאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ, אָבֵל תִּחַ, קִצֵי: דָּא קִץ הַיָּמִין, דְּאִיהוּ מִתְקַשֵּׁר בֵּיהּ בְּדוּד. וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא, דָּא אִיהוּ דְּאִתְמַנֵּי מִמֶּשׁ עַל יוֹמָי.

תקא) א"ר יְהוּדָה, הָא שְׂמַעְנָא מֵר' שְׁמַעוֹן, דְּהֵאֵי קָרָא אֲתָמָר, עַל אֵינֹן יוֹמִין בְּדִאֲתַגְנוּרוּ עֲלוּי מֵאָדָם קְדָמָאָה, דְּאֵינֹן יֵע'. דְּהֵא אֲתָמָר, דְּחִיִּין כָּלֵל לֹא הָווּ לִיהָ, אָלָא דְיָהִיב לִיהָ אָדָם מֵאֵינֹן יוֹמִין דִּילִיָּה, שְׁבַעֲיָן שָׁנִין.

תקב) וְרָזָא דָּא, וִילוֹן לֹא מִשְׁמֵשׁ כְּלוּם, וְיִסְיָהָרָא לֹא יִגְהַרַת וּמְגַרְמָה כָּלֵל, וְשְׁבַעֲיָן שָׁנִין נְהָרִין לָהּ, בְּכָל סְטָרְהָא. וְאֵינֹן חִיִּי דוּד סְתָם. וְעַל דָּא בְּעָא דְדוּד " לְקַב"ה, לְמַנְדַע רָזָא דָּא, יַעַל מָה לִית לָהּ חִיִּין לְסִיָּהָרָא מְגַרְמָה, וּלְמַנְדַע עֲקָרָא יֵי דִילָהּ.

תקג) וּמִדַּת יָמֵי מָה הִיא, דָּא יֵי הוּא רְךָא יֵי עֲלָאָה סְתִימָא, יֵי דְאִיהוּ קְרִימָא עַל כָּל יוֹמִין יוֹמִין, דְּאֵינֹן יוֹמִין יֵי דִילָהּ, אֲתָר דְּנִהָרִי יֵי לְכָלֵא. אֲדַעָה מָה חֲדַל יֵי אָנִי: אָמַר דְדוּד: כֵּ אֲנִדַע עַל מָה חֲדַל אָנָא נְהוּרָא מְגַרְמִי, וְאֲתַמְנַע מִנִּי, כְּשָׂאָר כָּל אֵינֹן כֵּ נְהוּרָאִין עֲלָאִין דְאִית לוֹן חִיִּין לְכָלֵהוּ, וְאָנָא עַל מָה אָנָא חֲדַל, וְעַל מָה אֲתַמְנַע מִנִּי. וְדָא הוּא דְבַעָא דוּד לְמַנְדַע, וְלֹא אֲתִיָּהִיב לִיהָ כֵּ רְשׁוּתָא לְמַנְדַע.

מסורת הזהר

(א) (תהלים ל"ט) נח כ"ח צ"ב.

חלופי גרסאות

א דאית ממנא; כממנא ממש דאיהו מדת ימיו דממנא על יומרי. ב דאתעמדו ואתגורו בהון על אדם מאדם. ג מוסיף ע' שנין. ד דחיים. ה מוסיף ושמשא דא וסיהרא. ו נהירת. ז מגרמהא. ח ל"ג לקב"ה. ט הא דעלמא דא לית. י אמאי (אה"ל). יא דיליה. יב דעלמא. יד דאיהי (אה"ל). טו ל"ג אינון. טז חיים. יז דיליה; דילי. יח על כלא. יט מוסיף מאי מה חדל אני (אה"ל). כ ל"ג אנדע. כא ל"ג נהוראין; נהורין; חיי. כב ל"ג מן ואנא עד ולא. כג ל"ג מן ולא עד ת"ח. כד רשות (אה"ל).

מאמר

הסולם

ומדת ימי מה היא

פתח ואמר, הודיעני ה' קצי ומדת ימי וגו', מקרא זה בארוהו. אבל בוא וראה, קצי, זהו קץ הימין, שהוא מתקשר בדוד. ומדת ימי, זהו שנחמנה ממש על ימיו. שהיא בינה. (וענין קץ הימין ע"י לעיל פרשת נח אות ע"ו ובהסולם).

תקא) א"ר יהודה וכו': אר"י, הנה שמעתי מר' שמעון, שמקרא זה נאמר על אלו הימים שנגזרו עליו מאדם הראשון, שהם ע' שנה. (כנ"ל וישלח אות נ"ג) כי למדנו, שלא היה לדוד חיים כלל, אלא שנתן לו אדם הראשון מימיו, ע' שנים. תקב) ורזא דא וילון וכו': וזה סוד, הרקיע וילון, שהוא כנגד המלכות, אינו משמש כלום, כי הלבנה, שהיא מלכות, אינו מאירה מעצמה כלום, שז"ס שדוד, שהיא כנגד המלכות אין לו חיים. ושבעים שנה מאירים אליה,

תקד) ת"ח, פל ברכאן עלאין, פלהו אתמסרו להאי דרגא, א לברכא לכלא. ואע"ג דלית ב לה נהורא ג מגרמה, פל ברכאן, וכל חידו, וכל טיבו, פלהו קיימין ה בה, וימנה ונפקי, וועל דא אתקריאת כוס של ברכה. ויאקרי ברכה ממש, יפמה דכתיב א ברכת ה' היא תעשיר, ועל דא כתיב ב ומלא ברכת ה' ים ודרום יב ירשה.

תקה) ובגין פך אית לה בכלהו ג שיור, וימכלהו אתמליא, וימכלהו אית בה, ואתברכא מכל ד אינון ברכאן עלאין, ואתמסרו לה ברכאן לברכא, וימנלן, ודאמר רבי יצחק, יעקב בריה לבנוי דיוסף, מאתר דא דכל ברכאן אתמסרו בידיה לברכא, פד"א ויהיה ברכה, מכאן ולהלאה ברכאן אתמסרו בידיה.

תקו) תא חזי, פגוונא דא ויאנן ימברכין ימשבחין לשמא דא, וע"ד כ הלילא, דאינון יומין כ דקאמרי הלילא. כב דאמר רבי חייא ביהלילא י צריכין ג דרגין, חסידים, צדיקים, וישאלים. כד חסידים, מסטרא דימינא,

מסורת הזהר

(א) (משלי י) נח פ"ח צ"א. ב) (דברים ל"ג) ח"א רמו: א לאתברכא. ב ליה. ג מגרמיה. ד כל חדו. ה ביה. ו ומניה; ל"ג מן ומנה עד כוס. ז קיימי; קיימי. ח ל"ג מן וע"ד עד ואקרי; ואקרי; וע"ד אקרי. ט ל"ג ואקרי

ברכה ממש. י על דא. יא מוסיף תעשיר ולא יוסיף עצב עמה. יב מוסיף ירשה וגו'. יג שאר. יד מכלהו. טו ל"ג ומכלהו אית בה. טז אמר ול"ג ומנלן דא"ר; לתתאי מנה בין למלאכין דלתתא בין לכל עלמא דלתתא מנלן דאמר; ומנלן דכל ברכאן אתמסרו לה לברכא ול"ג דא"ר יצחק עד דכל (אה"ל). יז אינון. יח מברכאן; מברכין. יט מוסיף ליה; לה. כ כלילא. כא דקאמין; דקאמר. כב וקאמר; ואמר. כג צריך. כד וישאל; מוסיף בגין דיסתלק [דסתלק] יקרא לקב"ה על כלא באלין דרגין (חסידים צדיקים וישאלים).

מאמר

הסולם

תקד) ת"ח כ"ל ברכאן וכו': בוא וראה, כל ברכות העליונות כולן נמסרו למדרגה הזו, שהיא מלכות, לברך לכל. ואע"פ שאין לה אור מעצמה, כל הברכות, וכל חדוה, וכל טוב, כולם נמצאים בה, וממנה הם יוצאים, ועל כן נקראת כוס של ברכה. ונקראת ברכה ממש, כמ"ש ברכת ה' היא תעשיר, שברכת ה' היא המלכות, ועל כן כתוב, ומלא ברכת ה' ים ודרום ירשה.

תקה) ובגין כך אית וכו': ומשום זה, יש לה למלכות שריד בכל הספירות שכולן נכללות ממנה, ונתמלאה מכולן, ומכולן יש בה, שכולן נכללות בה, ונתברכה מכל ברכות העליונות, ונמסרו הברכות בידה לברך, שואל מאין לנו זה, ומשיב, דא"ר יצחק, יעקב ברך לבנוי של יוסף, ממקום זה, שכל הברכות נמסרו בידו לברך, כמו שאתה אומר וזויה ברכה. שפירושו שיוכה למלכות שה"ס ברכה, ואז מכאן ולהלאה נמסרו הברכות בידך. כי כל הברכות בידי המלכות הן.

פירושו. כשנאמר למלכות לכו ומעטי את

(דפריי דף רל"ג ע"ב) דף רל"ד ע"א

חלופי גרסאות

כל ברכאן - להאי דרגא
עצמך, ונתמעטה ויצאה מאצילות לבריאה, מאז לית לה חייך לסיהרא מגרמה, (כנ"ל ב"א דף ק"ה בד"ה וכבר ע"ש) ומבחינת מה שהיתה נכללת מקודם לכן בכל הספירות דאצילות יצאה עתה מהן, ולא נשאר ממנה כלום בכל הספירות. שז"ס דוד אין לו חיים כמ"ש לעיל. אמנם אח"כ נתקנה ע"י ז"א, שבנה אותה מז"ס חג"ת נהי"מ שלו, שז"ס ע' שנה שנתן אדה"ר לרוד כנ"ל, ונמצא עתה אע"פ שאין לה מעצמה כלום, מ"מ שוב השיגה בנין פרצופה בשלמות, אלא ע"י ז"א, ומשום זה חזרה ונכללה בכל הספירות דאצילות, וכל הספירות חזרו ונכללו בה. וז"ש ובגין כך אית לה בכלהו שיור, כי חזרה ונכללה בהן, ומכלהו אית בה. שכל הספירות חזרו ונכללו בה כמקודם המיעוט.

תקו) ת"ח כגוונא דא וכו': בוא וראה, כעין זה, דהיינו כעין שנבנתה בו"ס דז"א, אנו מברכים ומשבחים לשם הזה, להמלכות, ועל

קנט

ויחי

צדיקים מסטרא דשקמאלא, וישקאל מפל אינון סטריז, בגין דישראל פליין
מפלהו, ועל דא אסתלק תושבתא דקודשא בריה הוא מפלא, וכן בכל
אתר דישקאל משבחון ליה לקודשא בריה הוא מתתא, אסתלק יקריה
בכלא.

תוספתא

תקוז (א*) קל גלגלא מתגלגלא זמתתא לעילא, רתיכהא טורקהא
אזלין ומתגלגלי. קל נעמיתא סלקא, ונחתא, אזלא ושטיא בעלמא. קל
שופרא נגיד בעומקי דדרגי סאסחר גלגלא סחרנהא.

חלופי גרסאות

א אלין (אה"ל). ב דישרים; מסיף דישרים דישראל. ג מגלגלא. ד בנעמיתא. ה תעוסי. ו ומתגלגלין. ז בעומקיה.
ח דדרגין; דרגין. ט ואסחר. י דרגא. יא סחרניה.

דרך אמת א קול הגלגל שמתגלגל בנעמיות ממטה למעלה. ב מרכבותיה סגורים ונעלמים הולכים ומתגלגלים והוא
מלשון טרוקו גלי שפי לשון סגירה.

הסולם

מאמר

קל גלגלא מתגלגלא
קו ימין, ויש ג' נקודות בנקודת השורק
שה"ס קו שמאל, ויש ג' נקודות בנקודת
החירק, שה"ס קו אמצעי. ונמצא שיש בחינת
הגלגול בכל אחד מג' הקוין. וכאן בתוספתא
מדבר מג' הקוין שבנקודת החירק, שה"ס
קו אמצעי, שהוא ז"א הנקרא קול, וע"כ
מכנה אותם ג' קליין. (ועי' פרשת נח דף כ"ג
ד"ה קטורי).

ועל כן ההלל, שבאלו הימים שאומרים
הלל, אמר ר' חייא, שבהלל צריכים ג'
מדרגות, חסידים, צדיקים וישראלים. חסידים
הם מצד ימין, צדיקים הם מצד שמאל,
וישראל מכל אלו הצדדים, כי ישראל כלולים
מכולם, כי הוא קו אמצעי הכולל ב' הקוין ימין
ושמאל. שהם כנגד ג' הקוין שהמלכות מקבלת
מו"א, אע"פ שאין לה מעצמה כלום. ועל כן
נתעלה שבחו של הקב"ה, שהוא המלכות, מכל
הספירות. וכן בכל מקום שישראל משבחים
אל הקב"ה מלמטה, דהיינו, שמעלים מ"ן,
מתעלה כבודו בכל הספירות.

תוספתא

זוה אמרו, קל גלגלא מתגלגלא מתתא
לעילא, והיינו הגלגול מקו ימין לקו שמאל,
ונודע שהארת השמאל אינו מאיר רק ממטה
למעלה, וז"ש מתגלגלא מתתא לעילא. ונודע
שמטרים שקו השמאל מתחבר עם הימין
נמצאים הארותיו סגורות, מחמת שאינו יכול
להאיר בלי חסדים (כנ"ל ב"א דף י"ג ד"ה
אמנם) וז"ש רתיכהא טורקהא אזלין
ומתגלגלי, שמרכבות המתגלגלות הארתם
סגורות. ואח"כ מתגלגל קו השמאל לקו
הימין, וז"ש, קל נעמיתא סלקא ונחתא,
דהיינו שפע הנעמיות והחסדים המתגלים
מקו ימין, והוא מאיר גם ממעלה למטה,
וע"כ אומר, נחתא ושטיא בעלמא. ואח"כ
מתגלגל מקו ימין לקו אמצעי וז"ש קל
שופרא נגיד בעומקי דדרגי, ז"א שהוא קו
אמצעי נקרא קול שופר, והוא נמשך ויוצא
על מסך דחירק (כנ"ל ב"א דף ק"ב ד"ה
מכאן) שהוא דינים, וע"כ אומר נגיד בעומקי
דרגי. דהיינו בעומק הדינים, והוא עיקר
המשלים ומגלה את הארת ג' הקוין, ועל
כן אומר, אסחר גלגלא סחרנהא, שהוא
עיקר

תקוז קל גלגלא מתגלגלא וכו': קול
גלגל המתגלגל ממטה למעלה. מרכבות
סתומות הולכות ומתגלגלות. קול נעמיות
עולה, ויורד, הולך ומשוטט בעולם. קול
שופר נמשך בעמקי המדרגות, ומסבב הגלגל
סביב.

פירוש. כמו בתחילת יציאת המוחין, הם
יוצאים בג' מקומות בזה אחר זה, המכונים
ג' נקודות חולם שורק חירק, שה"ס ג'
קוין ימין ושמאל אמצעי, (כנ"ל ב"א דף נ"ב
ד"ה דהא, ע"ש) כן בשעה שהמוחין מאירים,
אינם מאירים אלא על ידי גלגול בג'
מקומות הללו שהולכים ומתגלגלים בהם בזה
אחר זה. ולפיכך מכונה דרך הארתם בשם
גלגול. (כנ"ל חיי שרה דף ה' ד"ה ודירי, ע"ש)
ונודע שג' נקודות הללו כלולות זו מזו,
וע"כ יש ג' נקודות בנקודת החולם שה"ס

(דפריי דף ר"ג ע"ב *) דף ו"ד ע"א

תקח) יתבין תרין א מגרופין, מימינא ב ומשמאלא, בתרין גוננין משתאבין דא בְּדָא, דא חוור וְדָא סומק, וְתַרְוַיְיהוּ י סחרין גלגלא לעילא, אסחר לימינא תוורא סלקא, וְאֶסְחַר לְשִׁמְלָא סומקא נחמא. וְגַלְגְּלָא אסחר תדיר וְלֹא שְׂכִיף.

תקט) תרין צפרין סלקין, ידקא מצפצפון, חד לסטר דרום, וְחַד לְסִטְרָא צפון. וְפְרַחֲזִין בְּאֵוִירָא צפצופא, וְקַל נְעִימוּ דְגַלְגְּלָא מְתַחְבְּרָן פְּחָדָא, פְּדִין א מְזֹמֹר שִׁיר לְיוֹם הַשַּׁבָּת. וְכָל בְּרַכָּאן נְגִדִין בְּלַחֲשֵׁי בְּדָא נְעִימוּ, י מגו רחִימוּ י דְקוֹל שׁוֹפְרָא.

תקי) לקבלא אינון ברקאן, נחמין מלעילא לתמא, י וְאֶתְגְּנִיזוּ פְּחָדָא י בְּגוֹ עוֹמְקָא דְבִירָא, נְבִיעוּ דְבִירָא וְלֹא פְּסָקָא בְּלַחֲשֵׁי, עַד דְּאֶתְמַלְתָּא הֵהוּא גַלְגְּלָא סַחְרָא.

מסורת הזהר (א) תהלים צ"ב) ב"ב קצ"ז צ"א. א מגרופין; מוסיף דרגין מגרופין. ב ושמאלא. ג פחרין. ד אסחר. ה שכיף. ו ומצפצפין וליג דקא. ז פתחין; סחרין. ח דגלגליא. ט רחִימוּ. י מקול; יג מגו רחִימוּ. יא מגו; דקל. יב דאתגנוזו. יג מגו.

דרך אמת א) נתבאר לעיל והוא רמו לענין צנורות שבו נשפע השפע לעולם.

הסולם

מאמר
עיקר המסבב את הגלגל סביב, ומיחד ג' הקוין זה בזה.
תקח) יתבין תרין מגרופין וכו': יושבים ב' מגרופין, שהם כחות הממונים להעניש ולהשכיר, כמ"ש להלן, הנמשכים מימין ומשמאל, בשני צבעים נכללים זה בזה, אחד הוא לבן ואחד הוא אדום, ושניהם מסבבים גלגל למעלה, כשמסבב לימין הלבן עולה, וכשמסבב לשמאל האדום יורד. והגלגל מתגלגל תמיד ואינו שוקט.
פירוש. הם מסבבים הגלגל, שהוא ג' הקוין כנ"ל, לפי מעשה התחתונים. ואם הם צדיקים, אז מסבב הכח שבימין את הגלגל, ואז הלבן עולה, שה"ס החסדים, להשכיר לצדיקים. ואם הם רשעים אז הכח שמשמאל מסבב את הגלגל, והאדום, שהיא כח הדין, יורד ומעניש את הרשעים. (כמ"ש לפנינו באת תקי"ב).
תקט) תרין צפרין סלקין וכו': שתי צפרים, שהם חייב ונוקבא, עולות כשמצפצפות, אחת לצד דרום, שהיא חכמה, ואחת לצד צפון, שהיא בינה, ופורחות באויר, היינו שמאירים רק בוק דחויב, ווק מכונים אויר. הצפוף של הצפרים שה"ס הנוקבא, וקול נעימות של הגלגל, שה"ס ז"א, מתחברים יחד, ואז, מזמור שיר

קל גלגלא מתגלגלא
ליום השבת. כלומר, שאז כעת זוגם מאירים האורות המפורטים במזמור שיר ליום השבת וכו', וכל הברכות שה"ס החכמה, נמשכות בלחש ומתלבשות בנעימות הוה של הגלגל, שהוא קו ימין דו"א כנ"ל, שהוא חסדים. מתוך האהבה של קול שופר. שהוא קו האמצעי דו"א. פירוש. הקו אמצעי, שהוא קול שופר, מיחד ב' הקוין ימין ושמאל זה בזה, והחכמה שבשמאל מתלבשת בחסדים שבימין. ומטרם שהחכמה מתלבשת בחסדים אינה מאירה, ונבחן שנמשכת בלחש, ואינה נשמעת. וז"ש וכי ברקאן נגדין בלחישו וכו', ואחר כך כשמתלבשות בנעימו דגלגלא הן נשמעות.
תקי) לקבלא אינון ברקאן וכו': כדי לקבל אלו הברכות, דהיינו כדי שהחכמה תתלבש בחסדים, יורדות הברכות שה"ס החכמה, ממעלה למטה, ונגנוזו יחד בתוך עומק הבאר שהיא הנוקבא, כלומר שאינה יכולה להאיר בלי חסדים, מעין הבאר אינו פוסק מלהיות בלחש, דהיינו שאינו מאיר כנ"ל, עד שנתמלא אותו גלגל המסבב, שהוא קו אמצעי, שהיא עיקר המסבב את הגלגל כנ"ל. וכשקו האמצעי, שהוא גלגל המסבב, ממשיך ומתמלא בחסד או מתלבשת החכמה שבנביעו דבירא בחסדים דקו אמצעי ומאירה בשלמות, ואינה עוד בלחש.

קסא

ויחי

תקיא) אינון תרין מגרופין סחרן, א חד דימינא, קרא בקיל ואמר, ב זהירו דזהרין ג דסלקא ונחמא, ד תרי אלפי עלמיין אנדהרו. עלמא דאמפעייתא בגווייהו, אנדהר ה בזוהרא דמארף. פל אינון מארי דעיינין, י אסתכלו ופקחו עיינכון, י ותזכון להאי ה נהירו, להאי עדונא, אלין אינון ברקאן י דנגדי מלעילא, י מאן דזכי, י בגלגלא סלקא אסחר לימינא, ו אנגיד י ואמשיך י לההוא דזכי, י ואתעדן י מאלין ברקאן עלאין דזהרו, ו פאין אינון דזכאן בהו.

תקיב) י וכד לא זכי, גלגלא אסחר, י וההוא י מגרופא כ דלסטור שמאלא, אסחר כ ונחת לתמא, ואמשיך דינא על כ האי דלא זכי, וקלא ב נפקת, ווי לאינון תייבין דלא זכו. מההוא סטרא, נפיק אשא דשלהובא דדליק, כ דשארין על רישיהון כ דחייבינא. ופאין אינון, פל אינון ב דאזלו באורח קשוט בהאי עלמא, למזפי לההוא נהורא עלאה, ברקאן דצחצחו, כמה דאת אמר א והשביע בצחצחות נפשך (עד כאן תוספתא).

תקיג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו', רבי אבא פתח ב ואמר, א פנה אל תפלת הערער ולא בנה את כ תפלתם, האי קרא

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (ישעיה נ"ח) וירא קט"ז צ"ה. ב) (תהלים ק"ב ח"ג א וחד. ב נהירו דנהרין [דנהראן]. ג סלקא. ד תרין. ה בויהרא. ו עיינין. ז אסתכלי. ח ותהכון. ט ל"ג נהירו כו. קמח: להאי (אה"ל). י דנגדין. יא למאן. יב ל"ג מן גלגלא עד ואנגיד. יג ואחמשיך. יד למאן. טו ואתעד מההוא עדונא דאלין. טז מאינון. יז ועד לא זכאן. יח ההוא. יט מגרופין. כ דאסחר מן סטר שמאלא ואמשיך ואנחית לתמא ואמשיך דינא. כא ונחית. כב ההוא. כג מוסיף נפקת ואמרת. כד ושארין. כה דחייבי: דאינון חייבין. כו דאלין. כז ל"ג ואמר. כח מוסיף תפלתם וגו'.

קל גלגלא מתגלגל

הסולם

מאמר

תקיב) וכד לא זכו וכו': וכשאינו זוכה, הגלגל מתגלגל, ומגרופא ההוא שבצד שמאל, מגלגל אותו, דהיינו שמביא הארת הקוין בשליטת השמאל, ומוריד האור למטה, דהיינו שממשיך הארת השמאל ממעלה למטה, וממשיך בזה דין על אותו שלא זכה, וקול יוצא, אוי לרשעים שלא זכו. מצד ההוא, משמאל, יוצא אש שלהבת שדולק ושוורה על ראש הרשעים. אשרי הם כל אלו ההולכים בדרך אמת בעולם הזה, לזכות באותו אור העליון, הברכות של הצחצחות, כמש"א והשביע בצחצחות נפשך, (ע"כ תוספתא).

תקיא) אינון תרין מגרופין וכו': אלו ב' מגרופין מגלגלים (כנ"ל אות תקי"ח) האחד שממין, שמגלגל ג' הקוין תחת שליטת ימין, קרא בכח ואמר, הארת האורות שעולים ויורדים, כי להיותו ימין, הארתו יורדת ממעלה למטה כנ"ל. ב' אלפים עולמות שהם חו"ב המכוונים אלפים הנמשכים מ' הקוין ימין ושמאל, האירו, עולם האמצעי שבתוכם, שהוא דעת הנמשך מקו האמצעי, האר מאור של אדונך. כל אלו בעלי העינים, דהיינו הראים להשיג חכמה שנקראת עינים, הסתכלו ופתחו עיניכם ותזכו לאור הזה, לעדון הזה. אלו הן הברכות הנמשכות מלמעלה. מי שזכה, עולה הגלגל ומתגלגל לימין, דהיינו שמביא הארות ג' הקוין בשליטת הימין, ומוריד וממשיך לאותו שזכה, והוא מתעדן מאלו ברכות העליונות המאירים. אשריהם אלו שזכו בהן.

מאמר האספו ואגידה לכם

תקיג) ויקרא יעקב אל בניו ויאמר האספו וגו': רבי אבא פתח ואמר, פנה אל תפלת

(דפריי דף ר"ד ע"א)

קסב

ויחי

א אוקמוה, ואקשו ביה חברייא, ב פנה, הקשיב ג מפעי ליה, או שמע, מאי פנה.

תקיד) אלא פל ד צלותין דעלמא צלותין. וצלותא דיחיד, לא ה צאל קמי ומלכא קדישא, אלא בחילא תקיפא. ודעד לא עאלת התיא צלותא לאתעטרא ב דוכתה, אשגח בה קב"ה, ואסתכי בה, ואסתכי בחובוי יובכותיה דהוא ב"נ, מה דלא עביד יא פן בצלותא דסגיאין, דצלותא דסגיאין יי כמה אינון צלותין יי דלא יי מן זכאין אינון, ועאלין פלהו קמי יי קודשא בריה הוא, ולא יי אשגח בחובביהו.

תקטו) בג"כ, פנה אל תפלת הערער, יי מהפך ואסתכי בה, ואסתכי בה במה רעותא אתעביד, ומאן יי הווא ב"נ דצלי צלותא דא, ומאן אינון עובדי. כא בג"כ, ליפעי ליה ב לב"נ, דצלי יי צלותא בצבורא. מאי טעמא, בגין דלא בזה את תפלתם, אע"ג דלאו פלהו בכונה ורעותא דלכא.

תקטז) ד"א פנה אל תפלת הערער, דא יחידאי דאתכליל בסגיאין. וימאן יי הווא יחידאי דאתכליל בסגיאין, יי הוי אימא דא יעקב, דאיהו

חלופי גרסאות

א מוסיף הא אוקמוה. ב מוסיף אלא [נ"א ולא ד"א] תו אית [כיה] א סטר [סדר] קורדיטא [קורמיטרא] פנה. ג או שמע מפעי ליה. ד צלותי דעלמא צלותא. ה עאלת. ו קב"ה. ז ועד; דכד עאלת ול"ג לא. ח בוכתיה. ט ביה. י או בוכותיה. יא הכי. יב לצלותא. יג דהא צלותא; דכמה ול"ג דצלותא דסגיאין. יד אע"ג דלאו אינון זכאין עאלין ול"ג מן כמה עד ועאלין. טו דלאו. טז מבני; מאן. יז מלכא. יח אהפך. יט ל"ג מהפך; ומהפך ביה ואסתכי ביה מה לביה ומה רעותיה ומאן; ואסתכי ביה ומהפך בוכותיה ואסתכי כמה רעותא אתעביד ומאן; ומהפך ביה ואסתכי בכמה רעותא אתעביד ומאן; מהפך בוכותיה ואסתכי בה כמה לבא [לבה] וכמה רעותיה [רעותא]. כ איהו; מוסיף הוא והוא (אה"ל). כא בג"ד. כב לאיניש. כג דיצלי. כד צלותיה. כה ל"ג מן ומאן עד דא. כו איהו. כז ל"ג הוי אימא.

דרך אמת א] [בח"ג] הם מיני מאכלים מצויירים בדפוס וכן הענין במלבושים מרוקמים שיש להם ציורין הרבה אף כן כאן יש לזה הפסוק ציורין הרבה לפרשו מחמת כמה ספקות שבו כמבואר (פי' אחר מלבד קושייתם).

הסולם

מאמר

האספו ואגידה לכם

פירושו, שמהפך התפלה ומסתכל בה מכל צד, ומסתכל באיזה רצון נעשה התפלה, ומי הוא האדם שהתפלל תפלה הזו, ומה הם מעשיו, לפיכך צריך האדם שיתפלל תפלתו בצבור. אע"פ שאינם כולם בכונה ורצון את תפלתם, אע"פ שכתוב, פנה אבל תפלת הערער, שרק הלב. ושיעור הכתוב, פנה אבל תפלת הערער, שרק לתפלת יחיד פונה להסתכל בה, אבל תפלת רבים, לא בזה את תפלתם, אע"פ שאינם רצוים.

תקטז) ד"א, פנה אל תפלת הערער: הוא כפשוטו, שמקבל תפלתו, אלא שזה יחיד שנכלל ברבים. ע"כ תפלתו כתפלת רבים. ומי הוא יחיד שנכלל ברבים, הוי אומר שזה יעקב, שהוא כלול בכ' צודים, ימין ושמאל,

תפלת הערער וגו', מקרא זה בארוהו, והקשו בו החברים, פנה, היה צריך לומר הקשיב, או שמע, מהו פנה.

תקיד) אלא כל צלותין וכו': ומשיב, אלא כל תפלות העולם, דהיינו תפלות רבים, הן תפלות. אבל תפלת יחיד, אינה נכנסת לפני המלך הקדוש, אלא בכח חזק, כי מטרים שהתפלה נכנסת להתעטר במקומה, משגיח בה הקב"ה, ומסתכל בה, ומסתכל בעונותיו ובזכותו של אותו אדם, מה שאינו עושה כן בתפלת רבים, שכמה הן התפלות שאינם מן צדיקים, ונכנסות כולן לפני הקב"ה, ואינו משגיח בעונותיהם.

תקטו) בג"כ, פנה אל תפלת הערער: (דפריי דף רל"ד ע"א)

כָּלִיל בְּתָרִין סְרִיז, וְקָרָא לְבָנוֹי, וְצָלִי אֶצְלוֹתֶיהָ עֲלֵיהֶו. מֵאֵן צְלוֹתָא בִּדְיִתְקַבְלוֹן בְּשְׁלִימוֹ לְעִילָא, צְלוֹתָא דְלֵא יִשְׁתַּצוֹן בְּגִלוֹתָא.

תְּקִיז) דְּבַהֲאֵי שְׁעָתָא דִּי־עֵקֵב קָרָא לוֹן, הִ אֶסְתַּלַּק מִגֵּיהָ שְׁכִינְתָא, וְהָא אוֹקְמוּהָ. וְת"ח, וּבְשְׁעָתָא דִּי־עֵקֵב הָוָה קָאֲרִי לְבָנוֹי, הִ אֶזְדַּמְנוּ אַבְרָהָם וְיִצְחָק הִ תַּפְּן, וְשְׁכִינְתָא עַל גְּבִייהוּ. הִ וְשְׁכִינְתָא יִבְהִי הָוָה יִ חֲדֵי בִיהָ יִ בְּעֵקֵב, הִ לְאֶתְחַבְרָא בְּאַבְרָהָן, הִ לְאֶתְקַשְׂרָא הִ עֵם הִ נְפִשְׁיֵהוּ כְּחַד, לְמַהֲוֵי רְחִיבָא.

תְּקִיח) בְּשְׁעָתָא דְּפִתַח יַעֲקֹב, וְאָמַר הָאֶסְפוּ וְאֶגִּידָה לְכֶם אֵת אֲשֶׁר יִקְרָא אֲתָכֶם בְּאַחֲרִית הַיָּמִים, הִ בְּאַחֲרִית: דָּא שְׁכִינְתָא, כְּכִיכּוֹל הִ יְהִיב עֲצִיבוּ בִיהָ, הִ וְאֶסְתַּלַּק. הִ וְלִכְתֹּר אֶהְדְּרוּ הִ לָהּ בְּנוֹי, הִ בְּיַחְוָדֵי דְּמִלִּיָּהוּ, וּפְתַחוּ וְאָמְרוּ הִ שְׁמַע יִשְׂרָאֵל וּגו'. בְּהִיא שְׁעָתָא הִ קָאִים הִ לָהּ יַעֲקֹב, וְאָמַר בְּשַׁכְמִלְיוֹ, הִ וְאֶתִּישְׁבֵת שְׁכִינְתָא הִ בְּדוֹכְתָהּ.

תְּקִיט) וְיִקְרָא יַעֲקֹב, מֵאֵי קָרִיאָה הָכָא. אֶלָּא קָרִיאָה, לְקִימָא דוֹכְתֵיהוּ, לְקִימָא לוֹן לְעִילָא וְתַתָּא. ת"ח, בְּכָל אֲתַר קָרִיאָה בְּהֵאֵי גְוּוֹנָא, דְּכְתִיב הִ וְיִקְרָא מִשָּׁה לְהוֹשֵׁעַ בֶּן נוּן יְהוֹשֻׁעַ, לְקִימָא הִ דוֹכְתֵיהָ, בְּאֶתַר דְּאֶצְטְרִיף,

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א) (דברים ו') הקסה"ז קפ"ה צ"א. ב) (במדבר י"ג) ח"ג א צלותא. ב מוסיף צלותא דיתקבלון (אה"ל). ג ישצון. ד בההוא. ה מוסיף מיד אסתלק. ו בההוא שעתא. ז מוסיף לבנוי בגין דבעא לגלאה קץ דמשיחא דכתיב ואגידה לכם וגו'. ח אברהם ויצחק אודמנו. ט ל"ג תמן. י ל"ג ושכינתא על גבייהו. יא ל"ג ושכינתא. יב והוה. יג חרת; שריא ביעקב לאתחברא (אה"ל). יד מוסיף ביעקב שכינתא ואבהון. טו מוסיף בגין לאתחברא. טז ל"ג עם. יז נפשתייהו. יח ל"ג באחרית; מוסיף באחרית הימים (אה"ל). יט הוה; יתיב. כ ולבסוף. כא ליה. כב ביחודא; במלייהו דאמרו ופתחו ביחודא כלהו ואמרו. כג קיים; פתח איהו ואמר. כד ל"ג לה; ליה. כה ומיד אחיישב; אחיישב. כו באחריה. כז דוכתא דיליה.

דרך אמת א] שסילק השכינה ממנו ע"י העצבות.

הסולם

האספו ואגידה לכם

מאמר

סוף הספירות, כביכול, בזה שאמר, אשר יקרא אחכם באחרית הימים, שהזכיר את הגלות, נתן עצבות בהשכינה, ונסתלקה. ואחר כך החזירו אותה בניו ע"י היחוד שעשו בדבורם, שפתחו ואמרו, שמע ישראל וגו'. באותה שעה העמיד אותה יעקב, ואמר ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד, ונתישבה השכינה במקומה.

שהם אברהם ויצחק, וקרא את בניו, והתפלל תפלתו עליהם. ומי היא התפלה המתקבלת בשלמות למעלה, היא התפלה, שלא יכלו בני ישראל בגלות. פירוש. שכל תפלה שהיא בעד השכינה היא מתקבלת בשלמות. וכשישראל בגלות שכינה עמהם, ע"כ נחשב התפלה כמו בעד השכינה, ומתקבלת בשלמות. תְּקִיז) בַּהֲאֵי שְׁעָתָא דִּי־עֵקֵב וכו': באותה שעה שיעקב קרא אותם, נסתלקה ממנו השכינה. וכבר בארוה. ובוא וראה, בשעה שיעקב היה קורא לבניו, נזדמנו שם אברהם ויצחק, והשכינה עליהם. והשכינה היתה שמחה ביעקב, להתחבר עם האבות, להתקשר עם נפשם יחד להיות מרכבה.

תְּקִיט) וְיִקְרָא יַעֲקֹב: שואל, מהו קריאה כאן. ומשיב, אלא הקריאה היא, כדי לקיים את מקומם, שהיא המלכות המכונה מקום, שעם הקריאה שקראם קשר אותם בשרשם, לקיים אותם למעלה בשרשם, ולמטה בעולם הזה. בוא וראה, בכל מקום שכתוב קריאה, היא כאופן הזה, שכתוב, ויקרא משה להושע בן נון יהושע, שהיה כדי לקיים מקומו, שהוא המלכות, במקום

תְּקִיח) בְּשְׁעָתָא דְּפִתַח יַעֲקֹב וכו': בשעה שפתח יעקב ואמר, האספו וגו' באחרית הימים, באחרית זו היא השכינה, שהיא (דפו"י דף רל"ד ע"א *) דף רל"ד ע"ב

וּלְקַשְׂרָא לִיהּ. וְכֵן « וַיִּקְרָא שְׁמוֹ יַעֲקֹב. וַכְּתִיב « וַיִּקְרָא לוֹ אֶל אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל, קב"ה קיים ליה « לְאַתֵּר דָּא בְּשֵׁמָא דָּא. קְרִיאָה לְקִיּוּמָא ב קָא אֲתִיָּא. (תקכ) אִי תִימָא « וַיִּקְרָאוּ אֶל אֱלֹקִים, « קְרִיאָתִי מְצַרָה לִי אֶל ה', הַכִּי הוּא וּדְאִי, לְקַשְׂרָא וּלְקִיּוּמָא קִיּוּמָא ג לְעֵילָא, וּמֵאֵן אִיהוּ, סְדוּרָא דְשִׁבְחָא דְמֵאֲרִיָּה, י וְכָל אֵינּוֹן מְלִין דְּבַעֲאֵן קִמִּי ה מֵאֲרִיָּה, קִיּוּמָא גְהִיב י לִיהּ לְמֵאֲרִיָּה, י דְּאַחְזִי דְבִיָּה תְלִיא כְּלָא, וְלֹא בְּאַתֵּר אֲחֵרָא, הָא ח כְּלָא קִיּוּמָא. ח כה"ג « וַיִּקְרָא יַעֲקֹב אֶל בְּנָיו, קִיּוּמָא לֹון בְּקִיּוּמָא שְׁלִים. בְּגוּוּנָא דָּא « וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, אֲתִקְיִים בְּקִיּוּמִיָּה.

תקכא) אָמַר רַבִּי יַצְחָק, א' וַיִּקְרָא, אָמַי הִיא זְעִירָא. י"א א"ל, אֲתִקְיִים מֹשֶׁה בְּשְׁלִימוֹ, וְלֹא בְּכְלָא, דְּהָא אֲסַתְּלַק מֵאֲתִתִּיהּ. בְּסַפְרֵי קְדָמָי אָמַרִי לְשִׁבְחָא, וְאַנּוֹן י"ב הַכִּי תְנִינּוֹן, י' מֵאִי דְאֲסַתְּלַק לְעֵילָא, י' יִתְקַשֵּׁר לְעֵילָא וּלְתַתָּא, וּכְדִין, אִיהוּ שְׁלִים. תו, אָלֶ"ף זְעִירָא מְאַתֵּר זְעִירָא הָהּ, זְעִירָא דְאִיהוּ רַב בְּאַתְחַבְרוּתִיָּה טו לְעֵילָא.

תקכב) וַיֹּאמֶר, מֵאִי וַיֹּאמֶר. הָא « אֲוִקְמוּהָ, י וְאַמְרָתָּ בְּלִבְכֶּךָ, אָמִירָה בְּחֻשְׁאִי. י' הָאֲסַפּוֹ, אֲסַפּוֹ מְבַעֲי לִיהּ, כְּד"א « אֲסַפּוֹ לִי חֲסִידִי. אָלֶ"א ח קִים לָן

מסורת הזהר
 א (בראשית כ"ה) נח ו' צ"ה. ב (בראשית ל"ג) תולדות ט"ו צ"ה. ג (יונה ג') ח"ב קצג. ד (שם ב') ח"ב מח. קצט: ח"ג קכב: רפו. ה (ויקרא א') וירא מ"ה צ"ג. ו (ישעיה מ"ט) לעיל ל' צ"ב. ז (תהלים נ').
 חלופי גרסאות
 א ל"ג לאתר דא. ב אקתא. ג דלעילא; מוסיף לעילא ותתא. ד אבל. ה מארו. ו ל"ג ליה. ז דאתחזי. ח קאים קיומיה ול"ג כלא. ט בה"ג; מוסיף ולא כה"ג. י מוסיף באתר אחרא ויקרא. יא מוסיף איל אתי כלהו לקיומא. יב הא. יג מאן. יד אתקשר. טו מוסיף לעילא (לעילא) ותתא וכדין שלום; לעלמא תתאה. טז מוסיף אוקמוה כד"א; כד"א ויאמר בלבו. יז מוסיף האספו וגו'. יח ל"ג קים לן.

הסולם

מחמת זה מאשתו, ומשום זה כתוב 'א קטנה. בספרי הראשונים אמרו, שפרישתו מאשתו הוא שבח ולא גרעון, אבל אנחנו כך למדנו, מה שנסתלק מאשתו ונתרובק למעלה, והוא צריך שיתקשר למעלה ולמטה, דהיינו גם באשתו ואז הוא שלם. והפרישה מאשתו הוא גרעון לו. וע"ז רומזת 'א זעירא כנ"ל. ועוד, 'א קטנה רומזת ממקום קטן היא, כלומר שהקריאה הייתה ממקום קטן, שהוא מלכות, קטן שהוא גדול בהתחברותו למעלה, כו"א שה"ס משה. וע"כ ויקרא אל משה כדי שתהיה גדולה.
 תקכב) וַיֹּאמֶר, מֵאִי וַיֹּאמֶר וכו': שואל על וַיֹּאמֶר הָאֲסַפּוֹ, שִׁמְשַׁמַּע שְׁעוֹר לֹא הִיוּ שֵׁם אֲצִלוֹ, א"כ מהו וַיֹּאמֶר, לְמִי אָמַר. וּמְשִׁיב כַּמֶּש"א, ואמרת בלבבך, שאמר בלחש. כלומר, שאמר דבריו למעלה, כמ"ש להלן בביאור המלה האספו, ולא לבניו אמר.
 הָאֲסַפּוֹ, אֲסַפּוֹ מְבַעֲי לִיהּ וכו': שואל, אם אמר

מאמר
 במקום שצריך, ולקשור אותו בה. וכן ויקרא שמו יעקב, וכתוב, ויקרא לו אל אלקי ישראל, שקיים מקום הזה, בשם הזה שקרא לו, כי קריאה היא לקיום ולחיווק.
 תקכ) אִי תִימָא, וַיִּקְרָאוּ אֶל אֱלֹקִים וכו': שלכאורה איזה קיום יש כאן, ומשיב, כן הוא ודאי, שגם הקריאה שבכאן, הוא לקשר ולקיים קיום למעלה, ומה הוא, הוא כי סדור השבח לאדונו וכל הדברים שמתפללים לפני אדונו, נותנים קיום ותוקף לאדונו, שמראה בזה שהכל תלוי בו ולא במקום אחר. הרי שגם הקריאה שבכאן קיים קיום. כעין זה ויקרא יעקב אל בניו, היינו שקיים אותם בקיום שלם. כעין זה ויקרא אל משה, שנתקיים ע"י זה בקיומו.
 תקכא) אָמַר ר' יַצְחָק וכו': אר"י, א' שבמלה ויקרא, למה היא קטנה. אם ויקרא יורה קיום וחיווק. אמר לו, נתקיים משה בשלימות, מחמת הקריאה, ולא בכלול, כי פירש (דפו"י דף רל"ד צ"ב)

קסה

ויחי

האָספּוּ מאַתּר אַ דֶּלְעִילָא בַּהּוּא. גַּהֲאָספּוּ בִּקְשׁוּרָא שְׁלִים בִּיחׁוּדָא חַד. וְאַגִּידָה לְכֶם, מַאי וְאַגִּידָה, וְנָא דְחֻכְמָתָא דֵּאִיהוּ.

תקכג) רבי יוסי שאיל לר"ש, א"ל, וְאַגִּידָה, אוּ וְיַגִּיד, אוּ וְיַגִּידוּ, וְכֵן פִּלְהוּ, וְדִתְנִינֵן דְּרַזָּא דְחֻכְמָתָא אִיהִי, אַמַּאי בְּמִלָּה דָּא אִיהוּ וְנָא דְחֻכְמָתָא. א"ל, בְּגִין דֵּאִיהוּ מִלָּה דִּתְיָא בְּגִימ"ל דְּלִ"ת בִּלָּא פְּרוּדָא, וְהֵאֵי אִיהוּ וְנָא דְחֻכְמָתָא. מִלָּה דִּתְיָא בְּשְׁלִימוּ בְּרַזָּא דִּתְוֹן, הֵכִי י"הוּא, כְּד אֵינֹן יִבְחָקְמָתָא, יִבְחָל דְּלִ"ת בִּלָּא גִימ"ל, לָאוּ י"הוּא שְׁלִימוּ, וְכֵן גִּימ"ל בִּלָּא י"ד לִ"ת. י"ד דְּקָא דָּא בְּדָא אֲתַקְשְׁרוּ בִּלָּא פְּרוּדָא, וּמֵאֵן דִּאֲפָרִישׁ לוֹן, גִּרִים לְגִרְמִיה מוֹתָא, וְנָא דָּא חוּבָא דִּאָדָם.

תקכד) בג"כ, הוא מלָה דְּרַזָּא דְחֻכְמָתָא, וְאֵע"ג דְּאִית יו"ד לְזַמְנֵין בֵּין גִּימ"ל לְדְּלִ"ת, י" לָאוּ הוּי פְּרוּדָא, וְכִלָּא קְשׁוּרָא י" חַדָּא, וְע"ד מִלָּה דָּא הֵכִי הוּא וְדָאי, וְאַגִּידָה לְכֶם, י" וְנָא דְחֻכְמָתָא, בְּעָא לְגַלְעָה סוֹפָא דְכָל עוֹבְדֵיהוֹן דִּישְׁרָאֵל.

תקכה) וְאִי תִימָא, דְּלָא גְּלִי כַּמַּאי דְּכָעָא לְגַלְעָה, כַּאֲ"ה אַמַּאי פְּתִיב בְּאוּרִייתָא מִלָּה דִּיִּעְקֹב שְׁלִימָא, וְאֲתַפְּגִים לְבַתְרָא, וְלָא אֲשְׁתַּלִּים מִלָּה. אֲלָא וְדָאי אֲשְׁתַּלִּים, כָּל מַה כַּדִּאֲצְטְרִיף לְגַלְעָה גְּלִי

חלופי גרסאות

א דלעיל. ב ליג הוא. ג מוסיף כדן האספו. ד דא הוא. ה האי ויגד ויגידו. ו דחמיני; ודחויני. ז בכלהו; מוסיף בכלהו איהו; ככלהו מלה איהו. ח דהוא. ט מוסיף בגימ"ל. י והכא וליג והאי איהו. יא איהו. יב כרוא דחכמתא. יג ליג אבל. יד שלימו איהו. טו מוסיף דלית לאו איהו שלימו. טז דהא בעי דיתקשרו דא בדא. יז לא. יח מוסיף חדא איהו. יט מלה. כ מאן. כא מוסיף והא כתיב ואגידה ואי הכי. כב מאי.

הסולם

מאמר
אמר לשליחים שיאספו את בניו, היה לו לומר אספו, ולא האספו, כמש"א אספו לי חסידי וגו', ומשיב, אלא ברור לנו, האספו, הוא ממקום שלמעלה. כלומר, שאמר האספו, אל שרשיהם העליונים שבמלכות. שיתאספו בקשר שלם ביחוד אחד. ואגידה לְכֶם, שואל, מהו ואגידה. ומשיב, שהוא סוד החכמה, כלומר, ואגידה, יורה שימשיך להם סוד החכמה.
תקכג) ר' יוסי שאיל וכו': ר"י שאל את ר"ש, אמר לו, ואגידה או ויגד או ויגידו וכן כל מקום שנאמר הגדה, למדנו שהוא סוד החכמה, למה יש במלה זו סוד החכמה.
א"י בגין וכו': אמר לו, משום שהיא מלה הבאה בגי' בלי פירוד ביניהן, שרומז על יחוד השלם, כי ג' ה"ס יסוד, ד' ה"ס מלכות. וזה הוא סוד החכמה, כי מלה הבאה בשלמות בסוד האותיות, ג' ד' כך הוא כשהן בסוד החכמה. אבל ד' בלי ג' אין שלמות,

תקכה) ואי תימא דלא גלי וכו': ואם תאמר, שלא גילה מה שרצה לגלות, אם כן למה כתוב בתורה הדבר של יעקב השלם, בעת שנתקלקל אחר כך ולא נשלם הדבר. אלא ודאי שנשלם, וכל מה שצריך לגלות

(דפוס דף רליד ע"ב)

קסו

ויחי

וסתים, אמר מלה וגלי לבר וסתים * לגו. ומלה דאורייתא לא אתפגם לעלמין.

תקכו) וכלא בהוא סתים ג ביה באורייתא, בגין דאורייתא הוא שלימו דכלא, שלימו דלעילא ותתא, ולא אית מלה או את באורייתא ז פגמו, ויעקב כל ה מה דאצטריף ליה למימר אמר, אבל וגלי וסתים, ולא פגים מקל ז מה דבצעא אפילו אות אחת.

תקכו) רבי יהודה ור' יוסי, הוו יתבי יומא חד אפתחא דלוד. אמר רבי יוסי לרבי יהודה, הוה דתמינן דיעקב בריה לבנוי, תמינן סממה דכתבי, ויברך אותם, אבל אן ברכתא דלהון. א"ל פלא ברכאן אינון דבריה * להו, יבגון, * יהודה אפה יודוך אחיד. ב דן ידן עמו. ג מאשר שמנה לחמו. וכן בלהו.

תקכו) אבל מה ג דבעי לגלי לון לא י גלי, דבצעא לגלאה להו את הקץ. והא אוקמוה, דאית קץ לימינא, ואית קץ לשמאלא, ויבצעא לגלאה לון את הקץ, בגין ס לאסתמרא * ולא תדפאה מערלה. וימאן דגלי לון י אתידע ואתגלי, עד דעאלו לארעא קדישא, אבל מלין אחרנין לאו אינון באתגלייא, ויסימין אינון באורייתא, כ בהאי פושטא דיעקב, ובאינון ברכאן.

תקכו) פתח ואמר, * ראובן בכרי כ אפה כחי וראשית אוני, מאי קא

מסורת הזהר

א) (בראשית מ"ט) ח"א רלו: רלו. ח"ב קד. קעב. ח"ג קנר. שו. ת"ז תכ"א נו: ב) (בראשית מ"ט) ח"א רמג: ג) (בראשית מ"ט) ב"ב קי"ט צ"א. ז) ב"א שלי"ט צ"ב. ה מאי ו מוסיף איהו גלי. ז מאי. ח האי. ט ממאי. י דקא בריך. יא לון. יב כמו. יג דגלי: דבעא לגלאי. יד הוה מאן דבעי: גלאי דאיהו בעא. טו בעא. טז לאסטמרא. יז ומה. יח מוסיף הוא אחידע. יט ואינון סתימין. כ בההיא. כא מוסיף אתה וגוי.

חלופי גרסאות

א מוסיף לגו כיון ולא יהבו ליה רשותא ד"א בקרמיתא שויא רוחיה לגלאה ולכתר דידע ולא) אסתם עמיה שכנתא לגלאה דכתיב כי יום נקום בלבי מלכו לפומא לא גליא בגיכ סתים לגו וגלוי לבר. ב הוה. ג ל"ג ביה. ד פגימא. ה מאי. ו מוסיף איהו גלי. ז מאי. ח האי. ט ממאי. י דקא בריך. יא לון. יב כמו. יג דגלי: דבעא לגלאי. יד הוה מאן דבעי: גלאי דאיהו בעא. טו בעא. טז לאסטמרא. יז ומה. יח מוסיף הוא אחידע. יט ואינון סתימין. כ בההיא. כא מוסיף אתה וגוי.

הסולם

מאמר

לגלות גלה וסתם, אמר דבר וגלה לחוץ וסתם בפנים. ודבר שכתורה אינו מתקלקל לעולם.

תקכו) וכלא הוא סתים וכו': והכל הוא סתום בתורה, משום שהתורה היא שלמות הכל, שלמות ושל מעלה פגומה, ואין מלה או אות בתורה שתהיה פגומה, ויעקב, כל מה שהיה צריך לומר אמר, אבל גילה וסתם. ולא פגם מכל מה שרצה לגלות אפילו אות אחת.

תקכו) ר' יהודה ור' יוסי וכו': ר"י ור"י היו יושבים יום אחד בפתחה של לוד. אמר ר' יוסי לר' יהודה, זה שאנו רואים שיעקב ברך את בניו, אנו רואים ממה שכתוב, ויברך אותם, אבל איפוא הן הברכות (דפריי דף רל"א ע"א * דף רל"א ע"ב).

האספו ואגידה לכם

שלהם. א"ל הכל הן ברכות שברך אותם, כגון, יהודה אתה יודוך אחיך. דן ידן עמו. מאשר שמנה לחמו. וכן כולן.

תקכו) אבל מה דבעי וכו': אבל מה שרצה לגלות לא גילה, כי רצה לגלות להם את הקץ. ובארוהו, שיש קץ לימין ויש קץ לשמאל, והוא רצה לגלות להם את הקץ, הימין, כדי להשמר ולהטתה מערלה, שבקץ השמאל. ומה שגילה להם נודע ונגלה עד שבאו לארץ הקדושה. אבל דברים אחרים לא גילה באתגליא, והם סתומים בתורה בפרשה זו של יעקב ובאלו הברכות.

מאמר ראובן בכרי אתה

תקכו) ראובן בכרי אתה וגו': שואל, מה ראה יעקב להתחיל הברכות בראובן, יתחיל

חָמָא יַעֲקֹב * לְמַפְתַּח בְּרֵאוּבֵן, לִיפְתַּח בִּיהוּדָה, דְּאִיהוּ בִּקְדָמָא לְכָל מְשָׁרְיָן, וְאִיהוּ מְלָכָא, יוֹחֲמִינָן דְּלֹא בְּרַכִּיָּה וְסָלִיק בְּרַכָּאן מִנִּיהּ, עַד דְּאֲתָא מִשָּׁה וְצָלִי צְלוֹתָא עֲלֵיהּ, כְּמָה דְּאֲתָא אָמַר * יְחִי רֵאוּבֵן וְאַל יָמוּת.

תקל) אָבֵל וְדָאֵי בְּרַכִּיָּה, וְסָלְקָא יְהוּדָה בְּרַכָּתָא לְאַתְרֵיהּ. * לְבַר נֶשׁ דְּהוּה לִיה בַּר, כַּד מְטָא זְמַנִּיה לְאַסְפֵּלְקָא מְעֻלְמָא, אֲתָא מְלָכָא עֲלֵיהּ, אָמַר, הָא כָּל מְמוּנָא דִּילִי, לִיְהוּי בִּידָא דְּמְלָכָא נְטִיר לְבָרְאֵי. כַּד * חָמֵי מְלָכָא יְדִבְרֵי * אֲתַחְזִי, יְהִיב לִיה. כַּד יַעֲקֹב אָמַר, רֵאוּבֵן בְּכֹרֵי אֲתָה, רַחֲמֵי * דְּמַעֲיֵי אֲנָתְךָ, אָבֵל בְּרַכָּאן דִּילָךְ יִסְתַּלְקוּן בִּידָא דְּמְלָכָא קְדִישָׁא, עַד * דִּיחָמֵי כַּד, * בְּגִין דְּאֲזֻלְתָּ לְקַבֵּל * אָפֻךְ וְגו', כְּתַרְגוּמוֹ.

תקלא) רֵאוּבֵן בְּכֹרֵי אֲתָה וְגו'. רַבִּי אֶלְעָזָר פִּתַּח וְאָמַר, * וַיֹּאמֶר אֵלֵי הַנָּבִיא אֶל הַרוּחַ וְגו'. כְּמָה אֶטִּימִין * אֵינֹן בְּנֵי נְשָׂא, דְּלֹא יִדְעִין וְלֹא * מְשַׁגְיָחִין בִּיקְרָא דְּמְלָכָא, דְּהָא אוּרִימָא כֹּאכְרִיז עֲלֵיהּוּ בְּכָל כַּד יוֹמָא, וְלִית מָאן * דְּצִיִּית * אֹדוּנִיָּה * לְקַבְּלֵיהּ. הָאֵי קְרָא קְשִׁיָּא, בִּינֹן דְּכְתִיב הַנָּבִיא אֶל הַרוּחַ, * אֲמַאי זְמַנָּא אֲחֵרָא הַנָּבִיא בֶּן אָדָם וְאֲמַרְתָּ אֶל הַרוּחַ.

תקלב) אֵלֵא * מְכָאן אוּלִיפְנָא נְזָא דְּחֻקְמָתָא, תְּרִין * קְנִימִין הֵכָא, חַד * לְאַתְעָרָא מִתְתַּא לְעֵילָא, דְּאֵי לֹא מִתְעָרִין * לְתַתָּא, לֹא מִתְעָרִין לְעֵילָא, וּבְאֲתַעְרוּתָא דְּלְתַתָּא * אֲתַעַר לְעֵילָא. הַנָּבִיא אֶל הַרוּחַ מִתְתַּא לְעֵילָא. הַנָּבִיא בֶּן אָדָם וְאֲמַרְתָּ אֶל הַרוּחַ, מְעֵילָא לְתַתָּא.

חלופי גרסאות

א דפתח. ב מוסיף הוה קדמא. ג משרין. ד חמי. ה ל"ג וסליק ברכאן מניה. ו וסליק (אה"ל). ז והיא. ח ברכא. ט מוסיף מתל לביג. י לברי; לבריה (אה"ל). יא יחמי; חמא; חוי (אה"ל). יב בכרי; בכריה (אה"ל). יג דאתחוי; מוסיף אתחוי ליה (אה"ל). יד דמעאי. טו דיחוי. טז מוסיף בגין דאתחוי לון. יז אבון; אנפן. יח ל"ג אינון. יט משגחן. כ אכרזת. כא מוסיף יומא ולא שכיבת מלאכרוזא (אה"ל). כב דארבין. כג אודניה; ל"ג אודניה (אה"ל). כד לקבלא; לקבלה (אה"ל). כה מאי. כו מהכא. כז קיומין. כח לאתעטרא מעילא לתתא. כט מתתא (אה"ל). ? יתער.

מסורת הזהר

(א (דברים ל"ג) וישב מג צ"א. ב) (יחזקאל ל"ז) תולדות כ"ט צ"ה. ט מוסיף מתל לביג. י לברי; לבריה (אה"ל). יא יחמי; חמא; חוי (אה"ל). יב בכרי; בכריה (אה"ל). יג דאתחוי; מוסיף אתחוי ליה (אה"ל). יד דמעאי. טו דיחוי. טז מוסיף בגין דאתחוי לון. יז אבון; אנפן. יח ל"ג אינון. יט משגחן. כ אכרזת. כא מוסיף יומא ולא שכיבת מלאכרוזא (אה"ל). כב דארבין. כג אודניה; ל"ג אודניה (אה"ל). כד לקבלא; לקבלה (אה"ל). כה מאי. כו מהכא. כז קיומין. כח לאתעטרא מעילא לתתא. כט מתתא (אה"ל). ? יתער.

ראובן בכורי אתה

להן. וזהו משום שהלכת אחר כעסך כמים וגו' כתרגומו על פחו כמים. תקלא) רֵאוּבֵן בְּכֹרֵי אֲתָה וְגו': ר' אלעזר פתח ואמר, ויאמר אלי הנבא אל הרוח וגומר. כמה אטומים הם בני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בכבוד המלך, והרי התורה מכריז עליהם בכל יום ואין מי שיטה אזנו אליה. מקרא זה קשה, כיון שכתוב הנבא אל הרוח למה כרוח פעם שנית הנבא בן אדם ואמרת אל הרוח. תקלב) אֵלֵא מְכָאן אוּלִיפְנָא וכו': אלא מְכָאן לַמְדֵנו סוּד הַחֲכָמָה, שְׁנֵי צוּוּיִים יֵשׁ כָּאן, אַחַד לְהַעִיר מִמְטָה לְמַעְלָה, כִּי אִם אֵינִים מִתְעוֹרְרִים מְקוּדֵם מִלְמַטָּה אֵינִים מִתְעוֹרְרִים לְמַעְלָה, וּבְהַתְעוֹרְרוֹת שְׁלֵמַטָּה מִתְעוֹרֵר לְמַעְלָה. וְצוּוֵי הַשְּׁנֵי הוּא לְהַעִיר מִלְמַעְלָה לְמַטָּה. הַנְּבִיא אֵל

הסולם

מאמר

יתחיל ביהודה, שבנטיעת הדגלים הוא נוסע הראשון לכל המחנות, כמ"ש ראשונה יסעו. והוא מלך, ועוד, הלא ראינו שלא ברך את ראובן, ונסתלקו ממנו הברכות עד שבא משה והתפלל תפלה עליו, כמ"ש, יחי ראובן ואל ימות. ולפי זה מוטב היה שיתחיל ביהודה, והיה מתחיל בכרכה. תקל) אב"ל ודאי ברכיה וכו': ומשיב, אבל ודאי ברך את ראובן, ועלה הברכה למקומו. משל לאדם שהיה לו בן, כשהגיע זמנו להסתלק מן העולם, בא אליו המלך, אמר, כל כספי יהיה ביד המלך משומר לבני. כשראה המלך שהבן ראוי לקבלו נתן לו. כך יעקב אמר ראובן בכרי אתה, אהוב לבי ומעי אתה, אבל הברכות שלך יהיו בידי המלך הקדוש, עד שיראה אותך ראוי (דפריי דף ר"ה ע"א)

תקלג) דָּהָא אָפִילוּ לְעֵילָא, בְּאַתְעֵרוּתָא דְלִתְמָא, נָקִיט הֵהוּא עֲלָאָה
 אֲמַעְלָאָה מְנִיָּה. בִּגְוֹן הָאֵי קָרָא, אֲכַּה אָמַר ה' אֲמַרְבַּע רוּחוֹת בָּאֵי הַרוּחַ,
 מְאָרְבַּע רוּחוֹת, דָּא זָרוּם יוּמְזָרַח וְצָפוֹן וּמְעָרְב, דְּוֵרוּחַ אֲתִיָּא מְמַעְרַב,
 בְּאַתְחַבְרוּתָא דְאַלִין אַחְרֵינִין, כְּדִ"א הֲכִי כָרוּהּ נְדִיבֵי הָעָם יוּגוּ.
 תקלד) וּמִהֲכָא נִפְקִין רוּחִין וְנִשְׁמָתִין לְבְנֵי עֲלָמָא לְאַצְטִיירָא בְהוּ. וּפְחִי:
 כְּדִ"א אֲוִיפַח בְּאִפּוֹ נִשְׁמַת חַיִּים, תָּא חַזִי, נָקִיט מֵהָאֵי גִיסָא, וְיַהֲיִב בְּגִיסָא
 אַחְרָא, וְעַל דָּא כָּל הַנְּחָלִים הוֹלְכִים אֶל הַיָּם וְהַיָּם אֵינְנוּ מְלֵא. אֲמַאי אֵינְנוּ
 מְלֵא, בְּגִין דְּנָקִיט וְיַהֲיִב, זְאָעִיל וְאֲפִיק.

מסורת הזוהר

א) (שם ב) (כמדובר כ"א) ח"ב קצו: וצא ב' צ"ב. ג) (בראשית ב') ב"א ר"ז צ"א. ד) (קהלת א') ב"א צ"ד צ"ב.

חלופי גרסאות

א לעילא. ב בגין. ג צפון מזרח מערב. ד דרום. ה ליג כרוה. ו ליג וגר. ז עיל.

דרך אמת אן תולדות קלט א' במדרש הנעלם שמות י"ג ב' נשא ק"ל ב'.

מאמר

הסולם

ראובן בכורי אתה

ימא דקאפו) ואחר כך כשמקבלת מקו אמצעי שהוא צד מזרח, מתיחד צד צפון עם צד דרום והאורות נפתחים, ומאירה לתחתונים. אבל אז היא מתמעטת מג"ר דג"ר מכח קו אמצעי, ונשארת כו"ק דג"ר. (כנ"ל דף קל"ח ד"ה ו"ש).

וזה אמרו, ת"ח נקיט מהאי גיפסא, כשמקבלת האור היא מקבלת מצד זה, דהיינו מצד צפון, שהוא צד שמאל, ואז יש לה ג"ר דג"ר, אבל נקפאת. ואינה מאירה אז לתחתונים, ויהיב בגיפסא אחרא, וכשנותנת לתחתונים, היא נותנת מצד אחר, דהיינו מצד מזרח, שהוא קו אמצעי, המיחד צפון בדרום והחכמה מתלבשת בחסדים כנ"ל, ואז נותנת לתחתונים. אבל כבר נתמעטה מג"ר דג"ר מכח קו אמצעי. כנ"ל.

ו"ש, ועל דא כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא, שכל הנחלים דו"א, מאירים והולכים אל הים, שהוא הנוקבא, והים איננו מלא, אלא חסר ג"ר דג"ר, כנ"ל. אמאי איננו מלא, בגין דנקיט ויהיב, משום שמקבלת מצד צפון ונותנת מצד אחר, מצד מזרח, ואז היא מתמעט מכחו מג"ר דג"ר. אע"ל ואפיק, זה סובב על הנשמות, שמכנסת אותן מצד צפון, ואז הן נשרפות בתוכה, עד שהיא מתדבקת בקו אמצעי ואז היא מוציאה אותן בסוד חדשים לבקרים רבה אמונתך, כמו שהארנו בזה לעיל (בראשית א') דף צ"ג אות צ"ה צ"ו בהסולם, ע"ש).

אל הרוח, הוא ממטה למעלה. הנכא בן אדם ואמרת אל הרוח, הוא ממעלה למטה. תקלג) דהא אפילו לעילא וכו': כי אפילו למעלה, בהתעוררות של מטה, דהיינו בהעלאת מ"ן. מקבל העליון מעליון ממנו. כלומר אפילו במדרגות העליונות, אין התחזונה מקבלת מעליונה ממנה זולת ע"י אתערותא דלתתא. כגון מקרא הזה, כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח. מארבע רוחות, הוזה דרום מזרח צפון מערב. שהם חסד ת"ת גבורה ומלכות. והרוח בא ממערב שהיא המלכות, בהתחברות של אלו האחרים, דרום מזרח צפון, שהם חג"ת. כמש"א כרוה נדיבי עם. שהמלכות מעלה מ"ן אליהם והם מתחברים בה. הרי שגם בעליונים נוהג אתערותא דלתתא. דהיינו העלאת מ"ן.

תקלד) ומדכא נפקין רוחין וכו': ומכאן, מן המלכות, יוצאים רוחות ונשמות לבני העולם להצטייר בהם. דהיינו לקבל מהם צורה, שהוא צורת ג"ר, ופחי בהרוגים האלה, הוא כמו שאתה אומר, ויפח באפיו נשמת חיים. בוא וראה, המלכות מקבלת מצד זה, ונותנת בצד אחר, ועל כן כל הנחלים הולכים אל הים והים איננו מלא. למה איננו מלא, הוא משום שמקבל ונותן, מכניס ומוציא.

ביאור הדברים, כי אע"פ שמלכות מקבלת מכל ג' צדדים של ז"א, מדרום צפון ומזרח כנ"ל, מכל מקום בתחילה היא מקבלת מקו שמאל בלבד, שהוא צד צפון, ואז יש לה ג"ר דחכמה, אמנם בלי חסדים, וע"כ נעשית אז ימא דקאפו, שנקפאים אורותיה בתוכה ואינה יכולה להאיר, (כנ"ל ב"א דף רמ"ז ד"ה

(דפו"י דף רל"ה ע"א)

תקלה) רבי אלעזר שאיל שאלתא א לר"ש, אמר, הואיל וקב"ה גלי קמיה, דבגני נשא ימותון, אמאי נחית נשמתין ב לעלמא, ואמאי אצטרף ליה. א"ל ג שאילתא דא ז קמיהו דרבנן ה שאילו כמה יוכמה, ואוקמוה. אבל קב"ה יתיב נשמתין דנחיתין להאי עלמא, לאשתמודעא יגריה, ונקיט לון לבתר, אי הכי אמאי נחתו.

תקלו) אלא, רזא דא, הכי הוא. פתח ואמר, א שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך, יקא ז אוקימנא, בור: אתר דלא גביע מגרמיה, ואימתי גבעין הני מיא, בשעתא דאשתלים נשמתא בהאי עלמא, כד סלקא להווא אתר ז דאתקשר ביה, כדין הוא שלים, מכל סטרין מתתא ומעילא.

תקלוז) וכד נשמתא סלקא, כדין ז אתער תיאובתא דנוקבא לגבי דכורא, וקדין גבעין מיא מתתא לעילא, ובור, אתעביד באר, מין ז גביעאן, וקדין אתחברותא ז יחודא ז יתיאובתא זרעוא אשתכח, ס דהא בנשמתא דצדיקא אשתלים ההוא אתר, ואתער חכיבותא ז ורעותא לעילא, ואתחבר כחד.

תקלח) ראובן בכרי אתה, הכי הוא ודאי, טפה קדמא דיעקב הנה, ז ורעותיה באתר אחרא הנה כמה דאתמר. תא חזי, ראובן וכלהו שבטין תריסר, פלהו אתאחדן בשכינתא, וכד תמא יעקב ז לשכינתא ז על גביה, קרא ז לבנוי תריסר לאתחברא בה.

חלופי גרסאות

א מוסיף לר"ש אבוי, ב לעלמין. ג שאלתא. ד קמי ה שאלו. ו מוסיף וכמה זמנין. ז הוא. ח אוקמוה. ט דאתקשרי. י מתתא ומעילא ומכל סטרין [סטורין]. יא אתערתי. יב דנבעין. יג ויטודא; ורעוא ויחודא אשתכח (אה"ל). יד ליג ותיאובתא ורעוא (ד"א). טו להא; להא צדיקא וליג כנשמתא; ביה ויחודא דהא כנשמתא דצדיקיא; ביה ויחודא בהאי נשמתא דצדיקיא; דהא בהאי נשמתא דצדיקא (ד"א). טז ורעוא. יז ורעותא; ליג מן ורעותיה עד כמה. יח ליג לשכינתא. יט עאל. כ לתריסר בניו.

מסורת הוזהר

(א) (משלי ה') נח ט' צ"א.

ראובן בכורי אתה

תקלוז) וכד נשמתא סלקא וכי: וכשהנשמה עולה למין אל המלכות, אז נתעורר השתוקקות הנוקבא אל הדכר, ואז נובעים מים בהמלכות ממטה למעלה, ומה שהיתה בור, נעשית באר מים נובעים, ואז נמצא, התחברות יחוד השתוקקות ורצון, כי כנשמות הצדיקים נשלם מקום ההוא, מלכות, ונתעורר חביבות ורצון למעלה, וז"א והמלכות נתחברו כאחד.

הסולם

מאמר

תקלה) ר' אלעזר שאיל וכו': ר"א שאל שאלה לר' שמעון, אמר, כיון שגלוי לפני הקב"ה שבני אדם ימותו, למה הוריד נשמות בעולם. ולמה צריך להן. אמר לו, שאלה ז, שאלו כמה וכמה תלמידים לפני הרבנים. ובארוה. אבל קשה, הקב"ה גותן נשמות, היורדות, לעולם הזה להודיע כבודו, ולוקח אותן אחר כך, אם כן למה ירדו.

תקלה) ראובן בכרי אתה: כן הוא ודאי, טפה ראשונה של יעקב היה, כי לא ראה קרי מימיו, ורצונו במקום אחר היה, דהיינו כרחל, כמו שלמדנו. בוא וראה, ראובן וכל י"ב השבטים, כולם נתאחדו בשכינה, וכשראה יעקב את השכינה עליו, קרא לי"ב בניו שיתחברו בה.

תקלו) אלא רזא דא וכו': ומשיב, אלא סוד זה כך הוא, פתח ואמר, שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארך. הנה בארנוה, בור הוא מקום שאינו נובע מעצמו, ובאר נובע מעצמו. ומתי נובעים מים מעצמם, הוא, בשעה שהנשמה נשלמה בעולם הזה, וכשהיא עולה למין למקום ההוא שנתקשרה בו, שהיא המלכות, אז היא שלמה מכל הצדדים, מלמטה ומלמעלה.

תקלט) ותא חזי, ערסא שלימתא לא אשתפח, א מן יומא דאתברי עלמא, פההיא שעתא דבעא * יעקב לאסתלקא ב מעלמא, אברהם מימיניה, יצחק משמאליה, יעקב הוה שכיב ביניהו, שכינתא קמיה. פיון דחמא יעקב כף, קרא לבנוי, ה ואחיד לון סתרגיה דשכינתא, וסדר לון בסדורא שלים.

תקמ) מנ"ל ודסדר לון סתרגיה דשכינתא, דכתיב האספו, וכדין אשתפח תמן שלימו דכלא, וכמה רתיכין עלאין סתרגיהו. פתחי ואמרי, א לך ה' הגדולה והגבורה וגו', כדין אתפניש שמשא לנגביה דסיהרא, ואתקריב מזרח במערב, הה"ד ויאסוף רגליו אל המטה, ואתנהיר סיהרא, ואשתפח בשלימו, וכדין ודאי תנין, יעקב אבינו לא ימית. פיון דחמא יעקב י סטרא י שלים, מה דלא אשתפח הכי לבר נש אחרא, חדי, ושבח ליה לקב"ה, ופתח ובריה לבנוי, כל חד וחד פדקא יו יאות ליה.

תקמא) ר' יוסי ורבי יוסיא הוו אזלי בארמא, אמר ר' יוסיא הא ודאי י תנין, כל בנוי דיעקב באתקנו בסדורא שלים, כא ואתברכו כל חד וחד פדקא יאות ליה, מאי ב קא גימא פהאי קרא, דכתיב א מ אשר שמנה לחמו וגו'. א"ל לא ידענא, בגין דלא שמענא כה ביה מבוצינא קדישא, כו אלא כו אנת ונאנא כו ניזיל כו לנגבי בוצינא

חלופי גרסאות

א מימא. ב מן עלמא. ג מימינא. ד משמאלא. ה ושוי. ו סחרנה. ז סדר. ח ל"ג מן סדר עד דכתיב. ט מוסף והתפארת והנצח וההודו וגו'. ט לגבי. י סיהרא. יא ואתנהיר. יב מת. יג סדורא; ערסא. יד שלימא. טו חזי. טז ייסא ור' יוסי. יז חייא (אה"ל). יח יוסי לר' ייסא; יוסי לר' חייא (אה"ל). יט דתנין. כ אתתקנו. כא ואתברכו. כב חזי. כג ל"ג קא. כד ל"ג וגו'. כה ל"ג ביה. כו א"ל. כז אנא ואנת. כח נזיל. כט לגביה דבוצינא. דרך אמת אן בראשית מ"ז ב' ולקמן רמ"ז א'.

מסורת הזהר

הסולם

ראובן בכורי אתה

ז"א, למערב, שהוא הנוקבא. וז"ש ויאסוף את רגליו אל המטה, שירה על הזווג, והאירה ממנו הלבנה, ונמצאה בשלמות. ואז למדנו, ודאי שיעקב לא מת, אלא נדווג עם השכינה, כיון שראה יעקב סדר שלם, מה שלא נמצא כך לאדם אחר, שמח ושיבח אל הקב"ה, ופתח וברך את בניו כל אחד ואחד כראוי לו.

מאמר מאשר שמנה לחמו

תקמא) ר' יוסי ור' ייסא וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. אמר ר' ייסא, הרי למדנו ודאי, כל בניו של יעקב נתקנו בסדר שלם שנעשו מרכבה לסדר ספירות עליונות. (כנ"ל ויצא אות קמ"ג) ונתברכו כל אחד ואחד כראוי לו, מה נאמר במקרא הזה, שכתוב, מאשר שמנה לחמו וגו'. אמר לו איני יודע, כי

מאמר

תקלט) ותא חזי ערסא וכו': ובוא וראה, מטה שלמה, לא נמצאה מיום שנברא העולם, כבשעה ההיא שרצה יעקב להסתלק מן העולם, אברהם מימינו, יצחק משמאלו, יעקב היה שוכב ביניהם, השכינה לפניו. כיון שראה יעקב כך, קרא את בניו, והאחזי אותם סביב השכינה, וסידר אותם בסדר שלם.

תקמ) מנ"ל דסדר לון וכו': מאין לנו שסידר אותם סביב השכינה, כי כתוב, האספו, שפירושו ייאספו למעלה מסביב השכינה, (כנ"ל באות תק"ב) ואז נמצא שם כל השלימות, וכמה מרכבות עליונות מסביב להם. פתחו ואמרו, לך ה' הגדולה והגבורה וגו', אז נאסף השמש דהיינו יעקב שהוא ז"א אל הלבנה, שהוא הנוקבא, ונתקרב המזרח, שהוא

(דפו"י דף רל"ה ע"א * דף רל"ה ע"ב)

קעא

יחי

קדישא. א אזלי פד מטו ב לגבי דרבי שמעון, אמרו מלה, וישאילו
שאילתא, אמר לון, ודאי רזא דחקמתא דהוא.

תקמב) פתח ואמר, א אשר ישב לחוף ימים ועל מפרציו ישכון,
אמאי יתיב תמן. אלא מאן דיתיב ב בשפתא דינא, א אשתמש
בפתנוקי עלמא, ונהכא אשר דא פתחא עלאה ס דצדיק פד אתברכא
לארקא ברקאן בעלמא. והאי פתחא אשתמודע פדיר ברקאן דעלמא,
ואקרי אשר, ודא הוא עמודא מאינון דקאים עלמא עליהו.

תקמג) ונהוא אתר דאקרי לחם עוני, מההוא אתר י אחקין,
י הה"ד מאשר שמנה לחמו, מה דההו לחמא דמספנא, אתהדר
ד לחם ס פנג. בגין דאריק ס וארמי ביה ברקאן ותפנוקין, ווסופא
דקרא אוכח, ויהוא יתן מעדני מלך. מאן מלך, דא פנסת ישראל,
ס דמנה אתון בתפנוקי עלמא, י ודא יתיב להאי מלך פל ברקאן,
כא פל חידו, וכל טיבו, הוא יתיב, ומנה נפקי. אמרו, אי לא אתינא
ב לעלמא, אלא ב למנדע דא כו טב לן.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

א אולו. ב לגביה. ג ושאלו שאלתא. ד איהו. ה לספרא;
(א) (שופטים ה').
אשפתא. ו אשתמע (אה"ל). ז מן תפנוקי. ח ל"ג מן והכא עד והאי; והכא סמך להאי קרא מאשר לפתחא עלאה
דמתמן אתרקו ברכאן [ברכין] לעלמא (וכו') עד לברקאן דעלמא [וההוא; מהאי] הוא אתר. ט דצדק. י אשתמודעא תמיד
ואקרי וליג לברקאן דעלמא; ברכה תדיר אשתמודעא לברקאן דעלמא. יא והוא. יב אתחקן. יג ההוא דאמר. יד לאה
שמנה עונג דארחי; לאה שמנה בגין דארחי (ד"א). טו עוני; שמנה. טז ל"ג וארמי. יז וסיפא. יח מוסף דכתיב והוא.
יט דאיהו אתון מנה. כ מוסף ומכל טיבו דעלמא ודא. כא וכל חרו. כב להאי עלמא. כג למשמע. כד די.

מאשר שמנה לחמו

הסולם

מאמר

אשר, דא פתחא עלאה דצדיק, כי צדיק
שהוא יסוד והוא קו אמצעי, מקבל כח
המסך דחירק מאחורים דהוד, שה"ס אשר,
וע"כ נחשב אשר לפתח עליון בשביל היסוד,
כד אתברכא לארקא ברכאן בעלמא. כי
לולא המסך דחירק שמקבל מאשר, לא היה
לו ברכות להשפיע לעולם. וז"ש והאי פתחא
אשתמודע וכו'. וז"ש ודא הוא עמודא
פאינון דקאים עלמא עליהו שאע"פ שהוא
דינים, מכל מקום, העולם, שהוא הנוקבא,
עומד עליו. שזולתו לא היה יכול קו אמצעי
ליחד הקוים זה בזה. כנ"ל, והעולם היה
נחרב ויבש.

כי לא שמעתי מבוצינא קדישא, הוא ר'
שמעון, אלא אתה ואני נלך לבוצינא קדישא.
כשהגיעו לפני ר' שמעון, אמרו דבר, ושאלו
השאלה הנ"ל. אמר להם ודאי הוא סוד
החכמה.

תקמב) פתח ואמר אשר ישב לחוף
ימים וגו': שואל, למה ישב שם. ומשיב, אלא
מי שיושב בשפת הים ביסוד המלכות שנקראת
ים, משתמש במעדני עולם, דהיינו המוחין
הנמשכים מעדן. וכאן, אשר, הוא פתח העליון
של צדיק, שהוא יסוד, כשמתברך להריק ברכות
בעולם ופתח הזה נודע תמיד לברכות העולם,
ונקרא אשר, וזהו עמוד מאלו שהעולם
עומד עליהם.

תקמג) וההוא אתר דאקרי וכו': ומקום
ההוא שנקרא לחם עוני, שהוא הנוקבא בעת
שמקבלת מקו שמאל לכו, ממקום ההוא נתקן
דהיינו מאשר, שממנו נעשה המסך לקו אמצעי
המיחד קו שמאל בימין, כנ"ל. וזה שכתוב
מאשר שמנה לחמו, שמה שהיה מקודם
לכן לחם עוני חזר עתה, אחר שנתיחדו ב'
הקוין זה בזה, להיות לחם פנג. משום שהריק
ונתו

פירוש, ד' בני השפחות הם בחינת ד'
אחורים שבר' ספירות חו"ג ונו"ה, (כמ"ש
לעיל ויצא ס"ד ד"ה כל ע"ש) ונמצא,
אשר, שהוא האחורים שבספירת הוד. אכן
באחורים דהוד נמצאים בס הדינים דמסך
דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי המיחד ב'
הקוים זה בזה, ומחזיר האחורים להיות
פנימיות, בסו"ה וכל אחוריהם ביתה. וז"ש
(דפר"י דף רל"ה ע"ב)

קעב

ויחי

תקמו) ראובן בוכרא דיעקב הנה, אמר רבי חייא, ליה הנה אתחזי
 א פלא, ואתעבר ב מינה פלא, ואתיהיב מלכו ליהודה, ב בכירותא
 ליוסף, כהונתא ללוי, הה"ד א פחו פמים אל תותר: לא תשתאר בהו. ומה
 דאמר פחי וראשית אוני, הקא ברכיה ופקדיה לקודשא בריה הוא.

תקמה) ולרחימא ודמלפא, יומא חד אעבר בריה בשוקא, אמר
 למלפא, דא הוא ברי, ודאי רחימא דנפשי, שמע מלפא, וידע דהא
 שאיל על בריה. פך יעקב, אמר ראובן בכורי אתה פחי ווגו, הקא
 פקדיה למלפא.

תקמו) פחו פמים אל תותר, הקא אמר מה א י דאערע ליה, דלא
 י אשתאר י בארעא, ו ושרי י ליה לבר י מארעא. לקבל דא, חד
 י ממנא י מסטרא דמשפנא לעילא, כ די ממנא תחות ידא דמיכאל, ואמרי
 לה תחות ידא דגבריאל. ומיכאל הוא רישא בכל אתר מסטרא דקס"ד,
 וגבריאל מסטרא דשמאלא דגבורה. ויהודה עד רד עם אל, סטר גבורה,

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

א) וישלה ס"ה ח"א רלו. רמג. ב) (הושע י"ב) ויצא ע"ד א ל"ג כלא. ב מניה. ג ל"ג כלא. ד אחיהיב; מלכות
 ליהודה אחיהיב. ה בכורתא. ו מוסיף מתל לרחימא. ז מוסיף דמלכא דבעי דמלכא יעביד ליה טיבו; דאית ליה
 ברא והוה בעי למתבע מלכא למעבר ליה טיבו. ח איהו. ט ל"ג ודאי. י מוסיף איהו שאל. יא ל"ג וגו. יב דיערע;
 דיערע. יג ישחאר. יד מוסיף ליה בארעא. טו ושרי; ושרי. טז ל"ג ליה. יז ל"ג מארעא. יח מוסיף ממנא תחומא;
 תחומיה. יט וטטרא. כ דאיהו; דממנא ול"ג די.

דרך אמת א] שיופגע לו.

הסולם

מאמר

פחו כמים אל תותר

נפשי ודאי. שמע המלך, והבין שהוא בקש
 על בנו שיטיב עמו. כך יעקב, אמר, ראובן
 בכרי אתה כחי ווגו, הזכירו כאן למלך,
 שיטיב עמו.

תקמו) פחו כמים אל תותר: כאן אמר
 מה שיקרה לו, שלא ישאר בארץ וישרה
 מחוץ לארץ, כלומר בעבר הידן מזרחה.
 כנגד זה, ממונה אחד, מצד המשכן, שהיא
 הנוקבא, למעלה, שהוא ממונה תחת יד מיכאל,
 נדחה ג"כ לחוץ ממשכן. פירוש, שי"ב שבטים
 יש להם י"ב שורשים במשכן העליון שהיא
 הנוקבא (כנ"ל ויצא דף ע' ד"ה ות"ח)
 וכיון שראובן נדחה מארץ ישראל לעבר
 הירדן, כן שורשו למעלה נדחה לחוץ ממשכן.
 ואמרי לה תחות ידא וכו': ויש אומרים
 שממונה הנדחה ממשכן למעלה, היה תחת יד
 גבריאל, ואע"פ שראובן הוא חסד, ומיכאל הוא
 בכל מקום ראש המלאכים שמצד חסד, וגבריאל
 הוא ראש מצד השמאל שהוא גבורה, עם
 כל זה, יש בראובן גם בחינת גבורה, ומביא ראיה
 משכתוב, ויהודה עוד רד עם אל, שירידה זו
 יורה

ונתן בו ברכות ומעדינים, וסוף המקרא
 מוכיח, שכתוב, והוא יתן מעדני מלך. מי
 מלך. זה היא כנסת ישראל, דהיינו המלכות,
 שממנה, ממלכות ניוון העולם במעדני עולם,
 והוא, אשר, יתן למלך הזה, למלכות, כל
 הברכות, כל שמחה, וכל טוב, הוא נותן
 לה למלכות, וממנה יוצא לתחתונים. אמרו,
 אלו לא באנו לעולם אלא לשמוע זה, די
 לנו.

מאמר פחו כמים אל תותר

תקמו) ראובן בוכרא דיעקב וכו': ראובן
 היה בכרי יעקב, אמר ר' חייא, לו היה
 ראוי הכל, מלכות בכרה וכהונה, ונעבר ממנו
 הכל, וניתן המלכות ליהודה, הבכרה ליוסף,
 הכהונה ללוי, זה שכתוב, פחו כמים אל
 תותר. דהיינו לא תשאר בהם. ומה שאמר
 כחי וראשית אוני, כאן ברכו והזכירו לפני
 הקב"ה.

תקמה) לרחימא דמלפא וכו': דבר זה
 דומה לאהובו של המלך, שיום אחד עבר
 בנו בשוק, אמר אל המלך, זהו בני, אהוב
 (דפרי"ך דף ר"ה ע"ב)

בִּי דִּינָא אַקְרִי, וְסָמִיךְ לִיָּה אַ רְאוּבֵן, אַע"ג בְּדַמְלָכוּ יִהְיֶה דִּיהוּדָה, רְאוּבֵן סָמוּךְ לְקַבְלִיָּה הַזֶּה.

תקמז) אר"ש, זְמִינִין דְּאִינוּן בְּנֵי רְאוּבֵן, לְאַגְחָא תְרִין קְרָבִין בְּגוּ אַרְעָא. ת"ח, כְּתִיב כַּחַי, בְּגִלוּתָא דְּמַצְרַיִם. וְרֵאשִׁית אוֹנֵי, ה' דְּאִינוּן א' הָוּוּ קַדְמָאִין לְגַבֵּי אַחוּהוּן לְקַרְבָּא. יְתֵר שְׂאֵת, וְלְגִלוּתָא דְּאִשׁוּר, וְדַמְתָּמֵן גְּלוּ בְנֵי גַד וּבְנֵי רְאוּבֵן קַדְמָאִי מִכְּלָהוּ, וְסָבְלֵי כְּמָה בִּישִׁין, וְכַמָּה עֲנוּיִין סָבְלוּ, וְלֹא תָבוּ עַד כְּעֵן.

תקמח) וְיֵתֵר עַד לְזַמְנָא דְּמִלְכָא מְשִׁיחָא יְתַעַר בְּעֵלְמָא, אִינוּן יְפָקוּן וַיִּגְחוּן קְרָבִין בְּעֵלְמָא, וַיִּנְצְחוּן, וַיִּתְקַפּוּן עַל א' עֲמָמִיא, וּבְנֵי עֵלְמָא יְדַחְלוּן מְנִייהוּ וַיִּרְתּוּן קַמִּייהוּ, א' י' וַיִּחְשִׁיבוּ לְאַתְגַּבְרָא בְּמַלְכוּתָא, וְלֹא יִשְׁתְּאַרוּן בֵּיהּ, הַה"ד פְּחוּז כְּמִים אַל תּוֹתֵר, מ"ט לֹא יִשְׁתְּאַרוּן י' בֵּיהּ, וְאַפִּילוּ בְּסִטְרָא חַד י' דְּעֵלְמָא, בְּגִין א' בִּי עֲלִית מְשַׁכְּבֵי אַבִּיךָ, דְּזַמִּינִין לְאַעֲלָא וְלְאַגְחָא י' קְרָבִין בְּגוּ אַרְעָא קְדִישָׁא, י' מְשַׁכְּבֵי אַבִּיךָ דְּיִיקָא, י' ז' יְרוּשָׁלַם.

תקמט) ת"ח, בְּאַרְבַּע סְטָרֵי עֵלְמָא, אַתְבְּדְרוּ בְּנֵי רְאוּבֵן בְּגִלוּתָא, לְקַבְלִיָּהוּן דְּכָל יִשְׂרָאֵל, דְּאַתְגְּלוּ בְּגִלוּתָא אַרְבַּע זְמַנִּין, בְּאַרְבַּע סְטָרֵי עֵלְמָא, הַה"ד, כַּחַי חַד, וְרֵאשִׁית אוֹנֵי תְרִי, יְתֵר שְׂאֵת תְּלַת, וְיֵתֵר עַד אַרְבַּעָה. בְּגוּוֹנָא דָא זְמִינִין

חלופי גרסאות

א מוסיף ראובן בכרי אתה. ב דמלה. ג היא. ד ל"ג אינון. ה דהא אינון. ו בגלותא. ז דתמן. ח וסבלו. ט אתן עוז למלכו. י ויתתקפון. יא עלמא. יב מוסיף ויחשיבו אינון. יג ל"ג ביה; במלכותא (אה"ל). יד בעלמא. טו קרבא. טז אביך זו ירושלם דייקא. יז דא.

מסורת הזהר

א) וישלח ס"ה צ"ב.

דרך אמת אן לעיל קי"ז א'.

הסולם

פחוז כמים אל תותר

מלחמה בעולם וינצחו, ויתגברו על העמים ובני העולם יפחדו מהם, ויתחלחלו לפניהם. ויחשבו בני ראובן להתגבר במלכות ולא ישארו בה. זהו שכתוב, פחוז כמים א"ל תותר, מהו הטעם שלא ישארו במלכות, ואפילו בצד אחד בעולם, משום כי ע"ית משכבי אביך, שעתידיים לבא ולערוך מלחמה בתוך ארץ הקדושה, משכבי אביך, הוא בדיוק, וזו היא ירושלים. שירצו לקחת אותה ממלך המשיח.

תקמט) ת"ח בארבע סטרי וכו': בוא וראה, בארבע רוחות העולם נתפזרו בני ראובן בגלות, כנגד כל ישראל, שהגלו ארבע פעמים בגלות בארבע רוחות העולם, זהו שכתוב, כחי גלות אחד. וראשית אוני, שתיים. יתר שאת, שלש. ויתר עז, ארבע. כעין זה עתידיים הם לערוך מלחמה בארבע רוחות

מאמר

יורה שהוא צד הגבורה, ונקרא בית דין, וסמוך לנחלתו בארץ הוא ראובן, כי נחלת יהודה נמשך עד הירדן ממערב, ונחלת ראובן נמשך עד הירדן ממזרח, וסמיכות זו יורה, שיש גם בראובן בחינת גבורה. ואע"פ שהמלכות שה"ס גבורה תתאה, נלקח מראובן והיא של יהודה, מ"מ עוד לא נקי לגמרי מגבורה. שהרי ראובן סמוך כנגדו היה נחלתו, ויורה שיש בו גבורה. תקמז) אר"ש זמינין וכו': אמר ר' שמעון, עתידיים הם בני ראובן לערוך שתי מלחמות בארץ. בוא וראה, כתוב, כחי, היינו בגלות מצרים. וראשית אוני, היינו שהם היו הראשונים מאחיהם למלחמה. יתר שאת, היינו גלות אשור, שמשם גלו בני גד ובני ראובן ראשונים לכולם, וסבלו הרבה רעות, והרבה ענוים סבלו, ולא שבו משם עד עתה. תקמח) ויתר עז: היינו בזמן שמלך המשיח יתעורר בעולם, הם יצאו ויערכו

אינזן לאַגאַקא קאַראַ באַרבע סטרי עלמא, וילמשלט בקרבייהו א על כלא, וינצחון עממין סגיאין, וישלטון עלייהו.

תקנ) פחו פמים אל תותר פי עלית משכבי אביך, הקא אתרמיז על הרהורא קדמא דהיה ליה לעקב. יבהאי טפה קדמא ברחל, דאלמלא י הרהורא דהיה טפה יהיה באתרה, אשתאר ראובן בכלא, אכל פחו פמים אל תותר פי עלית משכבי אביך, עלית, בהרהורא אחרא, אז חללת וגו'.

תקנא) דבר אחר, פחו פמים אל תותר, דהא פד יגחון קרא בני ראובן בעלמא, וינצחון עממין סגיאין, לא ישתארוז במלכותא, מט, פי עלית משכבי, דזמינין לאגאקא קרא בארעא קדישא י דייקא, דכתיב פי עלית משכבי אביך י דא ירושלים. י משכבי, משכב מבעי ליה. אלא, אביך י דא ישראל סבא, משכבי י אביך ולא משכב, בגין דהא בתרי זמני אתבני ירושלים, ותליתא לזמנא דמלפא משיחא. ועל דא משכבי אביך. י והקא אתגלייא ברכה, י ומאי דהיה בההוא זמנא, י ומא י דהיה י פד עאלו ישראל י לארעא, ומה דהיה בזמנא דמלפא משיחא בעובדא דראובן.

תקנב) שמעון ולוי י אחים, אמר ר' יצחק, י הקא אהיד לזן, י סטרא י שמאלא דשכינתא. דתמא י עובדין י דדינא קשיא, דלא יכיל

מסורת הזהר חלופי גרסאות

א ל"ג על כלא. ב עמין. ג בההיא. ד ההיא טפה ול"ג ורהורא; הוא הרהורא אשתאר; דאלמלא ההיא טפה קדמא הות באתרה הות אשתאר. ה הרי. ו מוסיף אביך דא ירושלים משכבי אביך. ז ל"ג עלית. ח עם הרהורא. ט יגחון. י בכל עלמא. יא מוסיף משכבי אביך. יב דוקא (אה"ל). יג ל"ג דא ירושלים משכבי אביך. יד מוסיף משכבי אביך. טו ל"ג אביך. טז מוסיף דא ירושלים דא. יז ל"ג אביך. יח הא וכו'. יט ומאן; ומה. כ ומאן; ומה. כא דתיב; דהיא; דיתי. כב כי. כג בארעא (אה"ל). כד מוסיף אחים וגו'. כה ל"ג הכא. כו בסטר. כז דשמאלא. כח עובדין; עובדיה דינא (אה"ל). כט קשיא דינא.

הסולם

רוחות העולם, ולמשול במלחמתם על כולם. וינצחו עמים רבים וימשלו עליהם. תקנ) פחו כמים אל תותר וגו': כאן נרמו על הרהור הראשון, שהיה לו ליעקב בטפה הראשונה, ברח"ל. כי אלו היה הרהור של טפה ההיא במקומה בלאה, היה נשאר ראובן בכל, במלוכה ובכהונה ובכורה, אבל, פחו כמים אל תותר כי עלית משכבי אביך, דהיינו שעלית בהרהור אחר, אז חללת וגו'. תקנא) דבר אחר, פחו כמים וגו': כי כשכני ראובן יערכו מלחמה בעולם, וינצחו עמים רבים, לא ישארו, בני ראובן, במלכות. וז"ש הכתוב, אל תותר. מה הטעם, כי עלית משכבי, מפני שעתידים לערוך מלחמה בארץ הקדושה, כי בדיוק כתוב כי עלית משכבי אביך, שזה ירושלים. שואל, הכתוב אומר משכבי משכב היה צריך לומר. ומשיב,

מאמר שמעון ולוי אחים

תקנב) שמעון ולוי אחים: אמר רבי יצחק, כאן האחיז אותם בצד שמאל של השכינה

(דפו"י דף רל"ו ע"א)

ויחי

קעה

עלמא למסבל. אמר ר' יוסי, ברבכתא דלהון אן היא. אמר רבי יצחק, שמעון לא אתחזי להאי, דחמא ליה כמה עובדין ב' בישין. ולוי דאתי במסטרך דינא קשיא, וברבכתא לא תליא ביה, ואפילו כד אתא משה, לא תלי ברבתייה ביה, ודכתיב (א) ברוך ה' חילו ופועל ידיו תרצה, בקב"ה תליא.

תקנג) ת"ח כתיב (ב) זה הים גדול ורחב ימים שם רמש ואין מספר חיות קטנות עם גדולות. זה הים גדול, דא שכונמא, דקיימא עליה דיצקב, כד בעא לאסתלקא מעלמא. ורחב ימים, דהא כל עלמא אמלי וואשתלים ואתצמצם תמן. שם רמש ואין מספר, דכמה מלאכי עלאי וקדישאי אשתפחו תמן. חיות קטנות י עם גדולות, אלין אינון י"ב שבטין, י בניו דיצקב, דאשתפחו י בהון בשלימו, חד טו אילה, וחד וואב, וחד ווארי, וחד טלה. אמר רבי יצחק, אריה חד, וטלה חד, וחד וואב, וחד גדי, וכן בלהו, לאשתפחא חיות קטנות עם גדולות.

תקנד) רבי יהודה אמר, י פלהו שפיר, אכל יהודה אריה, שמעון שור, ויהא אוקמוה סבריאי דהוה משגיחין דא לקבל דא, דא מימינא, ודא משמאלא. כא לתורא דעובדי בישין, אמרו נצייר (א) אקונין דאריה בב בקופטייה, ויסתפל כב בדא וידחל מגייה, כפ שמעון שור, יהודה אריה.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (דברים ל"ג) ח"ג יח: לו. ב) (תהלים ק"ד) ב"א ס"ה א מוסיף בישין דינא קשיא. ב מסטר. ג וברכיה; וברכתייה. ד תליא. ה ביה ברכתיה. ו מוסיף דבקב"ה תליא דכתיב. ז ימים וגו' חיות. ח מוסיף ימים דא ירושלם. ט ואשלים. י וחמן אתצמצם. יא וקדיש; וקדישין. יב ל"ג עם גדולות; וגו'. יג ל"ג בניו דיצקב. יד ביה; כה (אה"ל). טו איל; אריה חד איל וחד זאב וחד טלה (אה"ל). טז חד. יז אריה. יח וחד. יט מלה. כ דא. כא מוסיף מתל לתורא. כב בקופטרייה. כג ביה. דרך אמת א צורת אריה בחדר שגור השור בו (באבוס שלו, הרש"ב).

מאמר

הסולם

שמעון ולוי אחים

השכינה. כי ראה בהם מעשים של דין הקשה, שאין העולם יכול לסבול. אמר ר' יוסי, הברכה שלהם איפה היא. אמר ר' יצחק, שמעון לא היה ראוי לזה, כי ראה בו כמה מעשים רעים. ולוי, בא מצד דין הקשה, שהברכה אינה תלויה בו, ואפילו כשבא משה, לא תלה ברכתו בו, שכתוב ברוך ה' חילו גוי, שבהקב"ה תלויה ברכתו: תקנג) ת"ח כתיב, זה הים גדול ורחב ימים וגו': זה הים גדול, הוא השכינה שעמדה על יעקב כשרצה להסתלק מן העולם. ורחב ימים, כי כל העולם נמלא, ונצטמצם שמה, בשכינה. שנמלאה ונשלמה, מכל הדרום, ומצטמצמת מכל הצפון. כנ"ל (כ"א רמ"ז ד"ה האי קרח ע"ש). שם רמש ואין מספר, כי הרבה מלאכים עליונים וקרושים נמצאים שם. חיות קטנות עם גדולות, אלה הם י"ב שבטים, בניו של יעקב, שנמצאים

שמעון

(דפרי"ך דף רל"ו ע"א)

תקנה) שמעון לא זכה לברכאן, אלא טפל ליה משה ביהודה, א כתיב
 הקא^א שמע ה' קול יהודה, ב וכתיב התם^ב כי שמע ה' פי שנואה אנכי.
 א"ר יהודה, שמעון ולוי, אבוהון סליק לון למשה. א"ל ג' ר' יוסי, ז מ"ט
 אבוהון סליק לון למשה. וא"ל, ז אף אגן^ה נסליק ליה לבוצינא
 קדישא עלאה.

תקנו) אתו יב שאלו ליה לר"ש, אמר פמה יב חביבין מלין^א אטפח
 בידוי ובכה, אמר מאן יגלי לך י מהימנא^{טו} קדישא, אסתלקת בחיין
 על יבני נשא, אסתלקת במותך, ואסתים דיוקנך. מפתחן דמארך אתמסרו
 ביךך תדיר.

תקנו) ת"ח, יעקב הוה ליה י" ארבע נשין, ואוליד בנין מבלהו,
 י ואשתלים כ בנשוי. פד בעא יעקב כ לאסתלקא, שכנינא^כ קיימי עלוי,
 בעא כ לברוכי כ לאלין, ולא זכיל, מקמי שכנינא דדחיל, אמר, היך אעביד,
 דהא תרווייהו מסטרך דדינא קשיא קא אתיין, אי אתקיף בשכנינא לא
 יכלינא, דהא ארבע נשין הוו לי, כ ואשתלימנא כ בהון, אלא כ אסלק
 לון למארי דביתא, כ דהא ל ביתא^ל ברעותיה קיימא, ז ומה דבעי
 יעביד.

מסורת הוהר

(א) (דברים ל"ג) ח"א רמג. ח"ב קנח: ת"ז בהקדמה יב. א דכתיב וליג הכא. ב מוסיף כתיב הכא שמע ה' וכתיב,
 ג ל"ג ר' יוסי. ד מה (ד"א); ומה (אה"ל). ה ל"ג אבוהון
 (אה"ל). ו ל"ג א"ל. ז אוף. ח נסלק (אה"ל). ט לון. י ל"ג עלאה. יא ל"ג אתו. יב שאלו. יג ל"ג חביבין. יד בוצינא.
 טו ל"ג קדישא. טז מוסיף על כל. יז עלמא. יח נשין ארבע. יט ואסתליק. כ בנשוי (אה"ל). כא מוסיף לאסתלקא
 מהאי עלמא. כב הוה קיימא. כג לברכא. כד באלין. כה ואסליקנא. כו ל"ג בהון; בהו. כז אסליק. כח למאריה.
 כט דהאי. ל ביה. לא ל"ג ברעותיה קיימא. לב ומאי.
 דרך אמת א] הכה עצמו בידוי.

חלופי גרסאות

מאמר

הסולם

שמעון ולוי אחים
 ונסתם צורתך, מפתחות אדונך נמסרו בידך
 תמיד.

תקנו) ת"ח יעקב וכו': בוא וראה, יעקב,
 היה לו ארבע נשים, והוליד בנים מכולן,
 ונשלם ע"י נשיו, כשבקש יעקב להסתלק
 מן העולם, השכינה עמדה עליו, רצה לברך
 את אלו, שמעון ולוי, ולא יכול, שפחד מפני
 השכינה, אמר, איך אעשה זאת, כי שניהם
 באים מצד דין הקשה, וברכתם תפגם בשכינה,
 ולהתקיף את השכינה איני יכול, כי ארבע
 נשים היו לי, שנמשכו לי מד' בחינות חו"ג
 תו"מ שבשכינה, ונשלמתי בהן, כי הולידו לי י"ב
 שבטים, שהם סוד כל השלימות וכיון שקבלתי
 שלימותי מן השכינה, איך אברך את שמעון ולוי
 כנגד רצונה. אלא אמסור אותם לארון הבית,
 שהוא משה בעלה דמטרוניתא, שהבית ברצונו
 נמצא, ומה שירצה יעשה.

זכה לברכות, מיעקב, אלא משה חיבר אותו
 ביהודה, כי כאן כתוב שמע ה' קול יהודה,
 ושם כתוב, כי שמע ה' כי שנואה אנכי,
 שעי"כ קראה אותו שמעון, ויליף גזירה שוה, מה
 שמע דשם הוא בשמעון אף שמע שביהודה כולל
 את שמעון. אמר ר' יהודה, שמעון ולוי,
 שאביהם לא ברח אותם, הוא משום שאביהם
 העלה אותם למשה, שהוא יברך אותם. אמר
 לו ר' יוסי, מהו הטעם שאביהם לא ברח
 אותם, אלא העלה אותם למשה. אמר לו ר'
 יהודה, אף אנו נעלה השאלה הזאת למאור
 הקדוש העליון, דהיינו לר' שמעון.

תקנו) אתו שאלו ליה וכו': באו ושאלו
 את ר' שמעון. אמר, כמה חביבים הדברים.
 הכה בידיו זו אל זו, ובכה. אמר, מי יגלה
 אותך, הנאמן הקדוש, דהיינו משה, בחיין
 התעלית על בני האדם, ובמיתתך התעלית
 (דפרי דף ולי"ז ע"א * דף ולי"ז ע"ב)

קעז

ויחי

תקנח) פֿך יַעֲקֹב אָמַר, בַּחֲזָקִין דִּנְשִׁין וּבְנִין הָא יִנְסָכִית בְּהַאי
עֲלָמָא, זַוְאַשְׁמֵלְמָנָא, הֵיךְ אַתְקִיף בְּמַטְרוֹנִיתָא יַתִּיר, אֲלֵא ׀ אַסְלַק מְלִין
לְמַאֲרֵי מַטְרוֹנִיתָא, וְהוּא יַעֲבֹד וְיִמָּה דְבַעֲי, וְזֵלָא ׀ יִדְחַל.

תקנט) ת"ח מה פתיב, ׀ וזאת הנברכה אשר ברוך משה איש האלקים,
מאריה דביתא, מאריה דמטרוניתא. פמה דכתיב ׀ אישה יקימנו ואישה יפרנו.
דהא ׀ פלת משה פתיב. ועל דא, משה ברוך מאן דבצעא ולא דחיל,
יפדאוקימנא. ׀ ויגין פך אמר יעקב, הא יב תמינן דבני אלין בסטרא דדינא
קשיא, יייתי מאריה דביתא ׀ ויברך לון.

תקס) ׀ משה ודאי איש האלקים ׀ הָיָה, ׀ ורעותיה עביד ׀ בביתיה,
יפד"א אישה יקימנו. הה"ד ׀ ויאמר משה קומה ה'. ואישה יפרנו, הה"ד
׀ ובנחה יאמר שובה ה'. ודאי רעותיה עבד כמאריה כא דביתא כב ולית דימחי
בידיה. פבר נש דגזר על אנתתיה, ׀ ועבדא רעותיה. ועל דא יעקב אע"ג
דהיה אחיד באילנא דחיי, לא היה מארי דביתא, אלא לתתא, משה כד הוא
לעילא, בגין פך סליק לון למאריה דביתא.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א (דברים ל"ג) וישב פ"ב צו. ב (במדרב ל') ח"ג רלב. א ל"ג אמר. ב חולק; חולקא; חולקי (אה"ל). ג נסבות
ג (שם ז') ח"ב ה: קמ: ח"ג ד: קמח. רכו: רנד. (אה"ל). ד ואנא אשתלימנא; ואשתלימנא בהן. ה אסליק.
ד (שם י') וצא כ"א צד. ה (שם) ח"ב רכב. ח"ג קנה. ו מאי. ז ל"ג ולא ידחל. ח דחיל (אה"ל). ט מוסיף
האלקים את בני ישראל. י ל"ג כדאוקימנא. יא בנין.
יב חמינא. יג ליחיה; ליחי: ויחי (אה"ל). יד ולברך. טו ל"ג משה. טז הוא. יז ורעותא. יח בביתא; מוסיף כמה
דאוקימנא. יט כמה דכתיב. כ ל"ג מאריה. כא בביתא; מוסיף כמה דאוקימנא. כב מוסיף ולית מאן. כג ועבד; ועביד.
כד ל"ג הוא.

שמעון ולוי אחים

הסולם

מאמר

תקס) משה ודאי וכו': משה היה ודאי
איש האלקים, וכרצונו עשה בביתו, כמו
שאתה אומר, אישה יקימנו, שישפיע לה מוחין
דחכמה המכונים קימה, וזהו שכתוב, ויאמר
משה קומה ה' ויפוצו אויביך וגו', כי כדרך,
יש אחיזה לקליפות ומוחין דחכמה מבריחים הקליפות.
ואישה יפדנו, וז"ש ובנחה יאמר שובה ה',
כי בהיות השכינה, במקום מנוחה אין אחיזה בה
לקליפות ואין פחד, וע"כ אישה יפרנה, שבכח קו
האמצעי הוא מפיר הג"ר דחכמה כדי להלבישה
בחסדים, שזו"ה ובנחה יאמר, שובה ה' וגו'. ודאי
שארדן הבית עושה כרצונו ואין מי שימחה
בידו. כאדם הגוזר על אשתו ועושה רצונו.
וע"כ יעקב אע"פ שהיה אחוז בעץ החיים,
שהוא ז"א, לא היה ארון הבית כמו משה,
כי הוא היה אחוז למטה, והיינו למטה מחזה
דז"א, ששם כבר שייך לבחינת נוקבא דז"א, אבל
משה הוא למעלה, שהיה אחוז למעלה מחזה
דז"א, ששם עלמא דרוכרא ממש. וע"כ היה ארון
הבית כמו ז"א. וע"כ מסר אותם יעקב לארון
הבית שיברכם.

תקנח) כך יעקב אמר וכו': וכך אמר
יעקב, חלקי בנשים ובנים הרי קבלתי בעולם
הזה, מן השכינה, ונשלמתי ואיך אתקיף עוד
במטרוניתא, שהיא השכינה, אלא אמסור הדברים
לארון המטרוניתא, דהיינו משה, והוא יעשה
מה שירצה, ולא יירא.
תקנט) ת"ח מה כתיב וכו': בוא וראה,
מה כתוב, וזאת הברכה אשר ברוך משה
איש האלקים, פירושו, ארון הבית, ארון
המטרוניתא. כי איש פירושו ארון. כמו שכתוב,
אישה יקימנו ואישה יפרנו. כי כלת משה
כתוב, שהשכינה נקראת כלת משה. פירושו. שמשה
היה מרכבה למעלה מחזה דז"א, ונכחן משום זה
שהיה בעלה דמטרוניתא כמו ז"א, והיה המשפיע
אל השכינה, שהמשפיע הוא ארון למקבל, וע"כ
נקרא איש האלקים. וע"כ ברוך משה את מי
שרצה, ולא ירא מפני פגם השכינה, כי היה
יכול לתקן אותה כפי שרצה. כמבואר. ומשום
זה אמר יעקב, אני רואה שבני אלו הם
בצד דין קשה, יבא ארון הבית ויברך אותם.
(דפרי דף רל"ו ע"ב)

תקסא) בסודם אל תבא נפשי וגו', ר' אבא פתח "ואמר" א סוד יי' ליראיו וגו'. סוד יי' ליראיו, וזא עלאה דאורייתא, לא ינהיב קב"ה אלא ילאינון דחלי חטאה. ומאן ידאינון דחלי חטאה "אתגלי לון וזא עלאה דאורייתא, ומאן איהו, וזא עלאה דאורייתא, יהי אימא, דא את קיימא קדישא, דאקרי סוד ה' ברית קודש.

תקסב) שמעון ולוי, "אטרחו גרמיהו על האי סוד, באנשי שקם, דיגורון גרמיהו ויקבלי י עלון האי סוד. וקרא י אסהיד במרמה. תו בעוכדא דזמרי בן סלוא, דפסל האי י סוד. יו ויעקב אמר בסודם אל תבא נפשי. יי מאי נפשי. דא י נפשא דעאלת ואתאחדת בברית י עלאה לעילא, ואקרי נפש צורא דחיי.

תקסג) בקהלם אל תחד כבודי. הא אוקמוה, פד"א י ויקהל עליהם קרח. אל תחד כבודי, דא כבוד ישראל סתם. וע"ד י לא בריך לון אבוהון, בגין דסליק לון למשה. כו' חייא אמר מהני קראי כ"א משמע דלא אתאחד דא בדא, ואצטריך הכי. וע"ד אית ביה כלא, ולית לך דרא בעלמא, דלא נחמא דינא דדלהון לקטרגא בעלמא כ"א דאסגיאו מהדרי על פתחיהו דבני נשא, כ"א לא לך כלא.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר
(א) (תהלים כ"ה) ב"א קמ"ג צ"ג. (ב) (במדבר ט"ז). א ל"ג ואמר. ב מוסיף ובריתו להודיעם. ג יהבי; יהביה; יהבה (אה"ל). ד מוסיף לאינון מארי דחלי פקודו. ה ל"ג מן ומאן עד ומאן (אה"ל). ו אינון. ז ל"ג חטאה אתגלי לון. ח אלן אינון דאתחזון לאתגלאה לון רוא עלאה קיימא קדישא דאורייתא. ט ל"ג עלאה. י ל"ג הוי אימא. יא מוסיף אינון אטרחו. יב עליהו. יג מוסיף אסהיד עליהון. יד מוסיף סוד ה'. טו יעקב. טז ל"ג מאי נפשי. יז נפש. יח ל"ג עלאה. יט ל"ג לא. כ חסר כאן ר' חייא (אה"ל). כא ל"ג משמע; ובג"כ; בדפויי כתבו חסר. כב עליהון. כג דאסגיאו; ואסהידו. כד הא [לקבלא אה"ל] לקבל [הא]. כה ל"ג לך.

שמעון ולוי אחים

דהיינו מלכות המתיוחדת עם ברית העליון שהוא יסוד דו"א, ונקראת נפש צרור החיים.

הסולם

תקסג) בקהלם אל תחד כבודי: הרי בארוהו כמו שאתה אומר, ויקהל עליהם קרח. שלא נוכר שם, אלא קרח בן יצהר בן לוי, ולא בן יעקב. אל תחד כבודי, היינו כבוד ישראל, סתם. ועל כן, משום מעשים הללו, לא ברך אותם אביהם, אלא שמסר אותם למשה.

רבי חייא אמר וכו': רח"א, ממקראות אלו משמע, שלא נתאחדו זה בזה, אלא שהם מפורדים, כמ"ש אחלקם ביעקב ואפיצם בישראל, וכן צריך להיות, שמשום שהם דין קשה, צדיקים פיזור. וע"כ יש בו הכל, שכל ישראל ישנם ברין קשה שלהם, כי עם פזורים בישראל קלטו ישראל מדין קשה שבהם. ואין לך דור בעולם, שלא ירד הדין שלהם לקטרג בעולם, ומתרכיב

מאמר

תקסא) בסודם אל תבא נפשי וגו': ר' אבא פתח ואמר, סוד ה' ליראיו וגו'. סוד ה' ליראיו הוא סוד עליון שבתורה, שאין הקב"ה נותן אותו אלא ליראי חטא. ומי שהוא ירא חטא נגלה לו סוד העליון שבתורה, ומה הוא, סוד העליון שבתורה, הוי אומר, זהו אות ברית קודש, שנקרא סוד ה'.

תקסב) שמעון ולוי אטרחו וכו': שמעון ולוי הטריחו את עצמם על סוד הזה, של אות ברית קודש, באנשי שקם, שימולו את עצמם ויקבלו על עצמם סוד הזה, והיינו לשמור אות ברית קודש. אבל הכתוב מעיד, שהיה במרמה. וכן זמרי בן סלוא, שהיה נשיא בית אב לשבט שמעון, פסל את סוד הזה, בדבר כזבי בת צור, על זה אמר יעקב בסודם אל תבא נפשי. מהו נפשי. זו היא הנפש העולה ומתיוחדת בברית העליון למעלה,

(דפויי דף רל"ו ע"ב)

תקסד) אִתְּהוּ אֶתְּהוּ יוֹדוּךָ אֲחִיךָ יְדָךְ בְּעַרְףְּ אוֹיְבֶיךָ וּגְוִי. ר' ב' יוֹסִי פָתַח בַּעֲשֵׂה יָרֵחַ לְמוֹעֲדִים וּגְוִי. זַעֲשֵׂה יָרֵחַ בְּגִין לְקַדְשָׁא בֵּיהּ רִישׁ יְרַחֲוִן, וְרִישׁ שְׁתִּין. וְלַעֲלָמִין יִסְתְּרָא לָא יִנְהִיר אֶלָּא מְשַׁמְשָׁא, וְכַד שְׁמַשָּׁא שְׁלִיט, יִסְתְּרָא לָא שְׁלֵטָא, כַּד אֲתַכְנִישׁ שְׁמַשָּׁא, כַּדִּין יִסְתְּרָא שְׁלֵטָא, וְלִית חוֹשְׁבֵן לְיִסְתְּרָא אֶלָּא כַּד אֲתַכְנִישׁ שְׁמַשָּׁא.

תקסה) וְתַרְוִוִּיהוּ עַבְדֵי קַב"ה לְאַנְהָרָא, הַה"ד וְיִתְּנֵן אֲתָם אֱלָקִים בְּרַקִּיעַ הַשְּׁמַיִם לְהַאֲרִי עַל הָאָרֶץ וּגְוִי. ט וְהִיוּ לְאוֹתוֹת, אֲלֵין שְׁבַתוֹת, דְּכַתִּיב (ט) כִּי אוֹת הִיא. וְלְמוֹעֲדִים, יִבְּרָא יְיָ ט. וְלַיָּמִים, אֲלֵין רִישֵׁי יְרַחֲוִן. וְלַשָּׁנִים, אֲלֵין רִישֵׁי שָׁנִין. יִדְּלֶהוּן אוֹמוֹת הָעוֹלָם עַבְדֵין חֹשְׁבֵן לְשְׁמַשָּׁא, וְיִשְׁרָאֵל לְיִסְתְּרָא.

תקסו) וְאֶזְלָא הָא, כִּי הָא דְאָמַר ר' אֶלְעָזָר, כְּתִיב (י) הַרְבִּיתָ הַגּוֹי לֹו הַגְּדֻלַּת הַשְּׁמַחָה. הַרְבִּיתָ הַגּוֹי, אֲלֵין יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב בְּהוּ (י) כִּי מִי גוֹי גְּדוֹל. וְכַתִּיב (י) גוֹי אֶחָד בְּאָרֶץ. לֹו: יִבְּרָא הַגְּדֻלַּת הַשְּׁמַחָה, דָּא יִסְתְּרָא, דְּאֲתַרְבִּיאַת בְּנֵהוּרָא בְּגִינֵיהוּן דְּיִשְׂרָאֵל. אוֹמוֹת הָעוֹלָם לְשְׁמַשָּׁא, וְיִשְׂרָאֵל לְיִסְתְּרָא, הִי מְנִייהוּ עַדִּיף. וְדָאֵי יִסְתְּרָא (י) לְעִילָא, וְשְׁמַשָּׁא יִדְּאֹמוֹת הָעוֹלָם, תַּחֲוֹת הָאֵי יִסְתְּרָא הוּא, יִנְהִי הוּא שְׁמַשָּׁא יִמְהַאי יִסְתְּרָא נְהִיר.

חלופי גרסאות

א אחיך וגו'. ב ייסא. ג שמש ידע מבואו; ל"ג וגו' עשה ירח (אה"ל). ד ל"ג עשה ירח. ה לעלמין. ו מוסיף וכדין בנין דא סיהרא. ז נהירת. ח שלטא. ט בסיהרא. י מוסיף לא שלטא. יא ל"ג וגו'. יב אלין. יג דלהוו עבדין אומות העולם חושבן. יד הגדלת השמחה בניניה; הגדלת השמחה בניניה ממש הגדלת השמחה דא. טו מוסיף השמחה ממש. טז מוסיף לעלא ושמשא לתחא. יז לאומות. יח מוסיף והוא שמשא תחות הוא והוא. יט מההוא. כ סטרא.

מסורת הזהר

א) לעיל דף קס"ו צ"א. ב) (תהלים ק"ד). ג) (בראשית א') ב"א ק"ט צ"ד. קי"ז צ"א. ד) (שם) ב"א ש"ח צ"א. ח"א רלט. ח"ג ש. ה) (שמות ל"א). ו) (ישעיה ט') וירא קכ"ט צ"א. ז) (דברים ר') ושלח נ"א צ"ב. ח) (ד"ה א' י"ז) ויצא קמ"א צ"ב.

האומות - לשמשא, וישראל לסיהרא

ולשנים, אלו הם ראשי השנים. ושיהיו אומות העולם עושים חשבון לשמש, וישראל ללבנה.

תקסו) ואזלא הא כי וכו': והוא הולך כפי שאמר ר' אלעזר. הרבית הגוי לו הגדלת השמחה. הרבית הגוי, אלו הם ישראל, שכתוב בהם כי מי גוי גדול. וכתוב, גוי אחד בארץ. לֹו, בשבילו. הגדלת השמחה, זו היא הלבנה, שנתגדל אורה בשביל ישראל. אומות העולם מחשבים הזמנים לפי מהלך השמש וישראל לפי מהלך הלבנה.

הי מנייהו עדיף וכו': שואל, איזה מהם חשוב יותר, אם חשבון השמש או חשבון הלבנה. ומשיב, ודאי הלבנה היא למעלה, והשמש של אומות העולם היא מתחת לבנה

הסולם

מאמר

ומתרכיב מחמת זה מחזירים על הפתחים של בני אדם. הנה לך הכל. כלומר, שכל ישראל נפגעו מן הדין שלהם.

תקסד) יהודה אתה יודוך וגו': ר' יוסי פתח, עשה ירח למועדים וגו'. עשה ירח, בשביל לקדש בו ראשי חודשים וראשי שנים. ולעולם איך הלבנה מאירה אלא משמש, וכשהשמש שולט, הלבנה אינה שולטת, כשנאסף השמש אז שולטת הלבנה, ואין חשבון ללבנה אלא כשנאסף השמש.

תקסה) ותרווייהו עבד קב"ה וכו': ושניהם עשה הקב"ה להאיר, זהו שכתוב, ויתן אותם אלקים ברקיע השמים להאיר על הארץ וגו', והיו לאותות, אלו הם השבתות שנקראים אות. שכתוב, כי אות היא. ולמועדים, הם הימים טובים. ולמים, אלו הם ראשי חודשים.

חמי מה בין ישראל, להו. ישראל אחידו בסיגרא, ואשתלשלו בשמשא
 בעלאה, ואתאחדו יבאתר דנהירא משמשא עלאה, וימתדבקן ביה,
 דכתיב «ואתם הדבקים ביי אלהיכם חיים כלכם היום». **תקסז**
 יהודה אתה וגו'. ר' שמעון אמר, מלכו ליהודה אתקיים, והיינו
 דאמרין, מאי דכתיב, הפעם אודה את ה', בגין דאיהו רביעאה, אודה
 את ה', בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסא. יהו, דא רשימא דשמא עלאה.

מסורת הוהר

(א) (דברים ד') ב"ב ק"ו צ"א. (ב) (כראשית כ"ט) ויצא א אחידן; אחידו. ב עליה. ג ואתאחדו. ד ביה; בה
 (ד"א). ה דנהיר לשמשא; בה דנהירא משמשא תחאה
 ואתאחדו לעילא דכלא. ו ומתדבקן. ז ל"ג וגו'; אחין. ח בגין דאיהו רגלא רביעאה לכרסא (יהו) דא איהו רשימו
 דשמא עלאה וכמאי אשתלם ביה והיינו דכתיב ה"א בתראה בשמא קדישא באתור; בגין דאיהו רביעאה אורה אחימא
 רגלא רביעאה לכרסייא יהו.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

האומות - לשמשא, וישראל לסיגרא
 תחת פירושו אחרים. והיינו בזמן שמקבלת
 משמאל דאמא, שאז היא בבחינת שמש
 כנ"ל. וז"ש וההוא שמשא מהאי פיהרא
 נהיר, כי בזמן שהיא באחורים אינה מאירה,
 וא"כ איך הם יכולים להתקיים, אלא על
 ידי חטאים של ישראל הם מתאחזים ויונקים
 חלק ישראל מן הלבנה, כמ"ש לא נבנה
 צור אלא מחורבנה של ירושלים, ונמצא
 שאותו השמש שאומות העולם יונקים ממנה
 מקבלת אור מלבנה כדי לקיים האומות,
 וז"ש לעיל (אות חיי"ב) אלמלי יסגרון ישראל
 עובדין דכשרן קמי קב"ה, לא קיימין עמין
 עכו"ם וכו' בעלמא, כי השמש שלהם שורפת
 ואין לו אור אלא ממה שמקבל מלבנה,
 מחלקם של ישראל. וז"ש ישראל אחידו
 בסיגרא, דהיינו בנוקבא בעת שהיא למטה
 מחזה דז"א ומקבלת ממנו, כנ"ל, ואשתלשלו
 בשמשא עלאה, דהיינו שנשתלשלו וירדו
 למטה מחזה דז"א שהוא שמש העליון,
 ששם בחינת הלבנה, ואתאחדו באתר דנהירא
 משמשא עלאה, לא כאומות העולם שנתאחדו
 בנוקבא בעת שמאירה מצד שמאל דאמא,
 כנ"ל, אלא ישראל מתדבקים בה בעת
 שמאירה משמש העליון שהוא ז"א. כנ"ל.
 וע"ז כתוב ואתם הדבקים וגו'.

מאמר יהודה אתה יודון אחין

תקסז יהודה אתה וגו': רבי שמעון
 אמר, המלכות נתקיימה ליהודה והיינו
 שאמרנו, מה שכתוב. הפעם אודה את ה',
 הוא משום שהוא הרביעי, ע"כ, אודה את
 ה', כי הוא רגל רביעי אל הכסא. פירוש,
 חגיגת הם ג' רגלי הכסא, ויהודה ה"ס מלכות שהיא
 רגל רביעי, (כנ"ל וירא דף ה' ד"ה פירוש עש"ה)
 וע"כ

הזו, ואותו השמש מקבל אור מלבנה זו
 ומאיר. ראה מה בין ישראל להם, לאומות
 העולם, ישראל אחוזים בלבנה ונשתלשלו
 בשמש העליון, ונתאחדו במקום המאיר
 משמש העליון, ונתדבקו בו, שכתוב, ואתם
 הדבקים בה' אלקיכם וגו'.
 פירוש, השמש רומז לז"א, והלבנה
 לנוקבא שלו. ויש זמן שהנוקבא היא במדרגת
 השמש, אלא בבחינת שמאל ואחורים, שאז
 ז"א מלביש ומקבל אורו מצד ימין דאמא,
 והנוקבא מלבשת ומקבלת אורה מצד שמאל
 דאמא, ולפיכך גם הנוקבא היא אז בבחינת
 שמש כמו ז"א, להיותה מקבלת מאותו
 המקום שמקבל ז"א. ואז היא בבחינת מוחין
 דאחורים, שאינם מאירים (כנ"ל ב"א דף ק"ד
 ד"ה ויעש). ואחר זה יורדת משם למטה
 מחזה דז"א ונעשית מקבלת מז"א, ואז
 נקראת לבנה, דהיינו כמו לבנה המקבלת
 משמש, וזכה הוא משגת מוחין דג"ר ממש
 (כנ"ל ב"א דף ק"ח ד"ה וכבר ע"ש) והנה בין
 אומות העולם ובין ישראל מקבלים מנוקבא
 דז"א, אלא אומות העולם שהם בחינת
 שמאל, מונים לשמש של הנוקבא, דהיינו
 לבחינת מוחין דאחורים שלה, שאז הנוקבא
 כולה בחינת שמאל כראוי להם. וישראל
 מונים ללבנה, דהיינו בעת שיורדת למחזה
 ולמטה דז"א, והיא מקבלת מן השמש שהוא
 ז"א, שאז נקראת לבנה.

וז"ש, ודאי פיהרא לעילא שהיא הנוקבא
 דז"א, ושמשא דאומות העולם תחות האי
 פיהרא היא, והשמש של אומות העולם הוא
 תחת הלבנה, כלומר באחורים של הלבנה
 הזו שהיא הנוקבא, כי כל מקום שנאמר
 (דפרי" דף רל"ז ע"א)

וּבְמָה אֲשַׁתְּלִים, אָבֶה"א, וְהֵינּוּ ה"א בְּתַרְאָה דְשָׁמָא קְדִישָׁא, שָׁמָא קְדִישָׁא שְׁלִים בְּאֲתוּוֹי, בְּקָשְׁר דְאַחֲד לֹון, גַּעַל דָּא יוֹדוּף אַחֲרֵהּ, דְמַלְכוּתוֹ יִלְךְ ה' אֲתַחְזִיא לְאֲתַקְיָמָא וְדָאִי. (א) וְיִהְיֶה עַד רַד עִם אֵל וְעִם קְדוּשִׁים גְּאָמֵן, יִמָּאן קְדוּשִׁים, אֵלִין "קְדוּשִׁים עֲלִיוֹנִין, דְכֻלְּהוּ אוּדָן לְגַבְיָהּ, וְשׁוּיָהּ גְּאָמֵן, בְּגִין בְּךָ הוּא קְדַמָּא "בְּכוּלָּא, הוּא מְלָכָא עַל כָּלָא.

תקסח) ר"ש פתח וְאָמַר, (ב) כָּל כְּבוֹדָה בַּת מְלָךְ פְּנִימָה. יב כָּל יִכְבוֹדָה, דָּא כְנ"י, יִכְבוֹדָה: בְּגִין יִדְאִיהוּ כְבוֹד, דָּא עַל דָּא, דָּא דְכָר, וְדָא נוֹקְבָא, יִדְאִתְקַרֵי כְבוֹדָה. בַּת יִמְלֵךְ, הֵינּוּ בַּת שְׁבַע, בַּת קוּל יִדְאִיהוּ קוּל גְּדוּל, וְהָאִי מְלָךְ עֲלָאָה הוּא. פְּנִימָה: בְּגִין דָּאִית מְלָךְ דְלָאוּ אִיהוּ לְגוּ יִכְבוֹדָהּ, יִכְבוֹדָהּ בַּת מְלָךְ.

תקסט) כֹּא מְשַׁבְּצוֹת זָהָב לְבוּשָׁה, בְּגִין דְאֲתַלְבְּשַׁת וְאֲתַאֲחַדַּת כֹּב בְּגְבוּרְתָא עֲלָאָה, וְהָאִי, אוּף כֹּב יִמְלֵךְ אַקְרִי, כֹּב וְכִגְיָה קְיָמָא כֹּב אַרְעָא, אִימְתִי, כֹּב בְּשַׁעְתָּא דְאֲתַאֲחַדַּת בְּמִשְׁפָּט, כֹּב דְכָד"א (א) מְלָךְ בְּמִשְׁפָּט יַעֲמִיד אַרְץ. וְדָא קְרִינָן כֹּב מַלְכוּ דְשָׁמָא, כֹּב וְיִהְיֶה אֲתַאֲחַד יִכְבֵּה, וְיִרִית מְלָכוֹתָא יִכְבֵּה אַרְעָא.

חלופי גרסאות

א בול"ת. ב וקס"ד. ג ועל. ד דילך; דלך. ה אתחזי (אה"ל). ו דא. ז ל"ג מאן. ח מוסיף אלין קדושים; אלין קדישין. ט ושו; ושוין. י איהו. יא ל"ג בכלא הוא מלכא. יב וגר' ול"ג כל כבודה. יג כבודו. יד ל"ג כבודה. טו דאית (אה"ל). טז מוסיף דא נוקבא ואחיקר. יז מוסיף מלך דאיהי עלאה (אה"ל). יח ל"ג דאיהו קול גדול. יט ביתיה. כ מוסיף והאי דאיהו קול גדול. כא משבצות. כב בגבורה. כג מוסיף הכי נמי. כד ובג"כ; ובגיניה. כה עלמא. כו בזמנא. כז הה"ד. כח מוסיף מלכו קדישא. כט יהודה. ל ביה. לא דארעא.

מסורת הזהר

(א) (הושע י"ב) לעיל דף קע"ב צ"ב. (ב) (תהלים מ"ה) ח"א רסו. ח"ג כז: קעא. רמח: ת"ז בהקדמה ג: יב: תכ"ד טט: (ג) (משלי כ"ט) מקץ ד' צ"א. טו דאית (אה"ל). טז מוסיף דא נוקבא ואחיקר. יז מוסיף מלך דאיהי עלאה (אה"ל). יח ל"ג דאיהו קול גדול. יט ביתיה. כ מוסיף והאי דאיהו קול גדול. כא משבצות. כב בגבורה. כג מוסיף הכי נמי. כד ובג"כ; ובגיניה. כה עלמא. כו בזמנא. כז הה"ד. כח מוסיף מלכו קדישא. כט יהודה. ל ביה. לא דארעא.

הסולם

יהודה אתה יודוך אחיך זה על זה, ששניהם הם אחד, אלא זה, ז"א שהוא זכר נקרא כבוד, וזה, דהיינו המלכות שהיא נקבה, נקראת כבודה. בתוספות ד' כראוי לנקבה. בת מלך, היינו בת שבע, שהיא הנוקבא, והיא בת קול, כי הוא נקרא קול גדול, וזהו מלך העליון, דהיינו ז"א, והנוקבא נקראת בת קול. פנימה, כי יש מלך, דהיינו מלכות, שאינו בפנימיות כמוהו, כי לפעמים המלכות מתלבשת בכריאה, וזו היא כבודה בת מלך, פנימה, באצילות. תקסט) ממשבצות זהב לבושה: משום שהיא מתלבשת ומתיחדת בגבורה עליונה, דהיינו בצד שמאל דאמא, ואמא מכונה זהב, כסו"ה מצפון זהב יאתה וגו'. וזו, דהיינו אמא, נקראת גם כן מלך, ובשבילה מתקיימת הארץ, שהיא המלכות, ומתי המלכות מתקיימת, הוא בשעה שמתיחדת במשפט שהוא ז"א, פירוש. כי בשעה שמקבלת משמאל דאמא, היא מקבלת חכמה בלי

מאמר ב' וע"כ ניתנה לו המלכות על ישראל. יה"ו דהויה שהם חג"ת. הוא הרשימה של שם העליון, שהוא ז"א, ובמה נשלם, בה', שהיא המלכות, והיינו ד' אחרונה של השם הקדוש, שעמה השם הקדוש שלם באותיותיו, והיא, הקשר המיוחד אותן. את האותיות של השם הקדוש. על כן יודוך אחיך, כי לך המלכות ראויה להתקיים ודאי. כהיותך מרכבה למדת המלכות. כתוב, ויהודה עוד רד עם אל ועם קדושים נאמן. שואל, מי המה קדושים הללו. ומשיב, הם קדושים עליונים שהם הספירות הקדושות חג"ת, שכולם מודים לו, ועשו אותו לנאמן. כלומר שמשפיעים לו כל מה שבהם. ומשום זה הוא הראשון לכל, והוא מלך על כל. תקסח) ר"ש פתח וכו': ר' שמעון פתח ואמר, כל כבודה בת מלך פנימה. כ"ל כבודה, זו היא כנסת ישראל. דהיינו הנוקבא, ונקראת כבודה משום שהוא, ז"א נקרא כבוד, (דפרי" דף רל"ז ע"א)

תקע) ר' יהודה ור' יצחק הו' קאזלי בארשא. אמר ר' יצחק, נפתח במלי דאורייתא וניזיל. פתח ר' יצחק ואמר, «ויגרש את האדם וישפן מקדם לג"ע וגו'. האי קרא אוקמיה חברייא. אבל ויגרש, פב"נ דגריש ה' לאנתתיה, את האדם דייקא.

תקעא) ת"ח, רזא דמלה, אדם במה דחטא אפס, וגרים מותא ליה ולכל עלמא, וגרים לההוא אילנא דחטא ביה, פירוכין, ולא תרשא ביה, ולא תרשא ב' בגנוי לעלמין. הה"ד ויגרש את האדם, את דייקא, במה דכתיב ופאראה את ה', אוף הכי את האדם.

תקעב) וישפן מקדם לג"ע וגו', האי לתמא. ויכמה דכרובים לעילא, אית כרובים לתמא, ויהאי אילנא אשרי עליהו. ואת להט החרב המתהפכת, אינון טפסי י' דשלהובי דאשא, ומההוא חרבא דמתלהטא. המתהפכת, דא מהאי חרבא, דינקא בתרין סטרין, ואתהפכא מסטרא דא לסטרא אחרא. ד"א המתהפכת, ודא להט אינון טפסי י' דשלהובא כ' דקאמרן, כ' דמתהפכו, לזמנין כ' גוברין כ' ולזמנין גשין כ' ומתהפכו מדוכתייהו לכלא, כ' וכל דא, לשמור את דרף עץ החיים. מאן דרף. פד"א הנותן בים כ' דרף.

מסורת הוזהר

(א) (בראשית ג') כ"ב קפ"ג צ"א. (ב) (ישעיה ו') נח ד' א אבא. ב אולי; קאזלו (אה"ל). ג יהודה. ד מוסיף וגו' אפילו הכי ושכן. ה לאתתיה. ו חטא. ז לאתתרא. ח בנוי. ט דייקא את. י כמה דאחמר אוף ולי"ג מן דכתיב עד אוף; כד"א ואראה את ה' את הכרובים האי לתמא. יא לי"ג מן וכמה עד והאי. יב האי. יג ושלהובי. יד וההוא. טו דאתהפכת. טז הוא. יז לי"ג דא להט. יח תפסי; טטפסי. יט דמלכותא. כ לי"ג דקאמרן; דקאמר. כא מתהפכו. כב לגוברין. כג לזמנין. כד לי"ג ומתהפכו מדוכתייהו לכלא. כה ועל דא; דא הוא. כו מוסיף דרך. מהמתהפכת דמתהפכו לחייבי גיהנום מעונשא לענשא המתהפכת מעונשא דנורא לעונשא דכתיב תשלג בצלמון נורא ותלגא.

חלופי גרסאות

הסולם

מאמר

יהודה אתה יודוך אחיך
תמיד. זהו שכתוב ויגרש את האדם, את הוא מדויק, כמו שכתוב, ואראה את ה', שפירושו הנוקבא, אף כאן את האדם, פירושו הנוקבא.

בלי חסדים וע"כ עוד אין לה קיום, רק בשעה שמתחדת במשפט שהוא ז"א ומקבלת ממנו חסדים או יש לה קיום. כמש"א, מלך במשפט יעמיד ארץ, שהיא המלכות. ולזו, אנו קוראים מלכות שמים, ויהודה נתיחד בה, וע"כ ירש המלכות שבארץ.

תקעב) וישפן מקדם לג"ע וגו': זהו למטה. דהיינו למטה מאצילות, וכמו שיש כרובים למעלה, באצילות, שהם זו"ן, כן יש כרובים למטה מאצילות, שהם המלאכים מסטרין וסנדלפון, ואילן הזה, שהוא הנוקבא הנקראת עץ הדעת, (כנ"ל בהקסה"ז אות קכ"ג) שורה עליהם, ואת להט החרב המתהפכת, הם צורות של שלהבת אש הנמשכות מאותו להט החרב, והן שומרות דרך עץ החיים, (כנ"ל כ"ב אות קי"ט) ואין הכונה על להט החרב עצמו. המתהפכת, זו היא חרב הזו שיונקת בשני צדדים, מימין ומשמאל, ומתהפכת מצד זה לצד האחר. המתהפכת, זה הוא, להט של אלו צורות של

תקע) ר' יהודה ור' יצחק וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יצחק, נפתח בדברי תורה, ונלך. פתח ר' יצחק ואמר. ויגרש את האדם וגו', מקרא זה בארוהו החברים. אבל ויגרש, פירושו כאדם המגרש את אשתו, דהיינו שהקב"ה גרש את הנוקבא, את האדם הוא מדויק. כי הנוקבא נקראת את. תקעא) ת"ח רזא דמלה וכו': בוא וראה, סוד הדבר, אדם נתפש במה שחטא, וסבב מות לעצמו ולכל העולם, וסבב גירושין לאותו האילן שחטא בו, דהיינו לנוקבא כנ"ל, להגרש בסבתו, ולהגרש מחמת חטאי בניו (דפרי" דף רל"ז ע"א)

קפג

ויחי

תקעג) אָמַר ר' יְהוּדָה שְׁפִיר, וְהָכִי הוּא אַ וְנָדָי, דְּגָרִים אָדָם לְהוּא אֵילָנָא דְחָטָא בֵּיהּ בַּלְאֲתָרְכָא, וְאֶפְּלִינּוּ שְׁאָר בְּנֵי עַלְמָא וְנָמִי, כְּדָא אַ וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אַמְכֶם, אָבַל שְׁפִיר קְאָמְרַתְּ, דְּהָא מְדוּכְתִּיהּ מִשְׁמַע, דְּכְתִיב וַיִּגְרַשׁ אֶת הָאָדָם, בְּגִין דְּדָא שְׁלִימוּ דְאָדָם הוּא.

תקעד) וּמַה הוּא יוֹמָא אַתְפָּגִים סִינְהָרָא, עַד דְּאָתָא נַח וְעָאֵל הַ בְּתִיבּוּתָא. אַתּוּ חֲפִיבֵינָא יוֹאֲתְפָגִים. עַד דְּאָתָא אַבְרָהָם, יוֹקֵימָא בְּשְׁלִימוּ דְעֶעְקֵב וּבְנֵי. וְאָתָא יְהוּדָה וְאָחִיד הַ בֵּיהּ, וְאָתְקַף בְּמַלְכוּתָא, וְאָחִסִין לִיהּ אַ אַחְסַנְתָּ עַלְמִין, הוּא וְכָל בְּנֵי בְתָרֵי, הַה"ד יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּף אַחִיךָ. יוֹדָי בְּשַׁעְתָּא דְקֵימֵי יִשְׂרָאֵל עַל יַמָּא, יוֹ דְכָלְהוּ אֹדוּ לִיהּ, וְנָחְתוּ אַבְתָּרִיהּ יוֹ בְּיַמָּא.

תקעה) יָדָךְ בְּעַרְףְּ אֹיבִיךָ, כְּדָא אַ יְהוּדָה יוֹ יַעֲלָה. יִשְׁתַּחֲוֵי לָךְ בְּנֵי אַבִּיךָ, כְּלָלָא דְכָל אֵינֹן שְׁאָר שְׁבָטִין, יוֹ בְּגִין דָּא בְּנֵי אַבִּיךָ, וְלָא בְּנֵי אַמְךָ, בְּנֵי אַבִּיךָ, הָא כְּלָהוּ שְׁאָר יוֹ שְׁבָטִין, דְּאָף עַל גַּב יוֹ דְאָתְפָּלִיג לְתַרְיֵן מְלָפוֹן, כְּדָ הוּ סָלְקִין לִירוּשָׁלַם, הוּ סִגִידִין וְכַרְעֵן לְמַלְכָּא דְבִירוּשָׁלַם, בְּגִין דְּמַלְכוּתָא כְּ דִירוּשָׁלַם, יוֹ מְמַלְכוּתָא כַּ קְדִישָׁא מְנִיהּ הַהוּ.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א) (ישעיה נ) ב"א קמ"ח צ"א. ב) [בכח"ג] (ד"ה א' ה'). א והאי. ב לאתרכאה; לאתרכא: לאתרכא (אה"ל). ג ל"ג נמי. ד דהאי. ה בתיוכתא; מוסיף כל בתיוכתא (אה"ל). ו הדר [והדר אה"ל] אתפגים. ז ואתקיימו. ח בה. ט ואתקף. י ל"ג ליה. יא ירותת. יב מוסיף ודאי איהו הוה; דא איהו הוה; מוסיף [בגין דרליה (רליה) מלכותא עליה] כד"א ב) כי יהודה גבר באחיו יודוך אחיך ודאי. יג כלהו; וכלהו. יד לימא. טו מוסיף יעלה בתחלה. טז ל"ג בגין דא; מוסיף בגי"ד אמר. יז מוסיף שבטין דאינן בני אבין. יח דאינן אתפליגו. יט כרען וסגדין. כ ל"ג דירושלם. כא מוסיף קדישא שלטא.

הסולם

יהודה אתה יודוך אחיך

מאמר

עד שבא נח ונכנס בתיבה. באו הרשעים, ושוב נפגמה, עד שבא אברהם וחקן אותה, ועמדה בשלימות על ידי יעקב ובניו, ובא יהודה ונאחז בה והתחזק במלכות, וירש אותה ירושת עולמים, הוא וכל בניו אחריו. כמש"א. יהודה אתה יודוך אחיך, ודאי, בשעה שעמדו ישראל על הים, ששכט יהודה ירדו תחילה אל הים, שכולם הודו לו, וירדו אחריו לתוך הים.

של שלהבת אש, שאמרנו. והן מתהפכות מצורה לצורה, פעמים לגברים ופעמים לנשים (כנ"ל בראשית ב' אות קי"ט ע"ש כהסולם) ומתהפכות ממקומן לכל הצורות. וכל זה הוא לשמור את דרך עץ החיים. מה הוא דרך, הוא כמו שאתה אומר הנותן בים דרך, שפירושו יסוד דנוקבא, אף דרך שבכאן פירושו יסוד דנוקבא.

תקעה) ידך בערף אויבך: כמו שאתה אומר, יהודה יעלה למלחמה. ישתחוו לך בני אביך, שהוא כולל לכל השבטים, וע"כ אמר בני אביך, ולא בני אמך, כי בני אביך הם כל שאר השבטים, ואע"פ שנחלקו ישראל לבי' מלוכות, מכל מקום, כשעלו לירושלים, היו כורעים ומשתחוים אל המלך שבירושלים, משום שהמלוכות שבירושלים שהיתה נמשכת ממלכות הקדושה, שהיא הנוקבא, היתה ממנו, מיהודה.

תקעג) אָמַר ר' יְהוּדָה וכו': אר"י, יפה הוא, וכן הוא ודאי, שאדם גרם לאותו אילן, שחטא בו, שהוא הנוקבא, להתגרש. ואפילו שאר בני העולם כן. שאם חוטאים גורמים לה גירושין, כמו שאתה אומר, ובפשעכם שלחה אמכם, אבל יפה תאמר, כי ממקומו משמע זה, שכתוב, ויגרש את האדם, אשר את הוא הנוקבא כנ"ל, שזו היא שלימותו של אדם. ועם גירושיה הפסיד כל שלמותו.

תקעד) ומהווא יומא אתפגים וכו': ומיום ההוא שנגרשה, נפגמה הלבנה, שהיא הנוקבא, (דפרי" דף רל"ז ע"א *) דף רל"ז ע"ב)

ישתחוו

תקעו) וישתחוו לך, ולא כתיב וישתחוו, דאי כתיב וישתחוו, לאוספא א לשאר עמין, וישתחוו לא כתיב, אלא בזמנא ב דייחי ג מלכא משיחא, ד דכתיב א שרים וישתחוו, השתא דאמר וישתחוו, לאחזאה דישראל בלהו בלחודייהו, בלהו יפלחון ו לרישא דגולה, ו לראש דבבל, ו ולא שאר עמין.

תקעו) ג גור אריה יהודה, בקדמיתא גור, ולבטר אריה, ורזא דמלה בקדמיתא י נער, ולבטר איש, א יי איש מלחמה. מטרי בני עלית, מאי מטרי. לאכללא מלאך המות, דאיהו קיימא על טרי, לשיצאה בני י עלמא, ולא משיב, פד"א טרי ואין מציל. י ומתהוא טרי י אסתלקת שכינתא.

תקעו) פ רע: בגלותא דבבל. רבין: בגלותא י דאדום. פאריה: דאיהו תקיפא. ט וכלביא: ט דאיהו תקיפא גתיר, פ ד ישראל תקיפין אינון י דבני עלמא י עעכו"ם, י מפתין ודחקין לון, ואינון י קיימי בדתיהון ובנימוסיהון כ פאריה וכלביא.

תקעו) פ דאע"ג דכתיב, ונפלה לא תוסיף קום בתולת ישראל, כ היא תקיפא פאריה וכלביא כ בהאי נפילה. מה אריה ולביא לא

חלופי גרסאות

א שאר. ב דאתי. ג ליג מלכא משיחא. ד דאו כתיב וישתחוו לו כל המלכים. ה ליג כלהו. ו לראש גולה. ז ליג לראש. ח ולא. ט לשאר. י גור. יא נשא. יב ומהו וטרף; טרי. יג אסתלק. יד ליג דאדום. טו ליג מן וכלביא עד יתיר. טז דאיהו. יז דכל בני יז ליג עעכו"ם; עעיו. יט מפתן לון; להו. כ קיימין. כא מוסיף תקיפין כאריה. כב איהו. כג בההיא.

מסורת הזהר

א) (ישעיה מ"ט). ב) ח"א רמד; ח"ב קיט; קכ: ח"ג שו. ת"ז ת"ע קלג. ג) (שמות ט"ו) נח ז' צ"ד. ד) (מיכה ה') לעיל דף צ' צ"א. ה) (עמוס ה') ח"ב קיד; רלט: ח"ג ו: כח: מ. פט. קיט: קנה. קפ: רנו. רעו. רעט. ת"ז תס"ג צ"ה. תס"ד צה: ת"ז בהשמטות קמ"ג:

הסולם

מאמר

יהודה אתה ירוך אחיך עומד על טרי להכיר את בני העולם, ואין מציל. כמו שאתה אומר, וטרף ואין מציל. ומטרף הוא נסתלקה השכינה. ועליו אומר, מטרף בני עלית, שיהודה ניצל ממלאך המות, שהוא השטן והוא יצר הרע, ולא נכשל בו.

תקעו) כרע, בגלותא דבבל וכו': כרע, נאמר על גלות בבל. רבין, בגלות אדום. כאריה, שהוא גבור. וכלביא, שהוא יותר חזק מאריה, כך ישראל גבורים הם, שבני העולם, עובדי עבודת כוכבים ומזלות, מפתים ולוחצים אותם, והם עומדים בדתם ובמנהגייהם כאריה וכלביא.

תקעו) כך שכינתא וכו': אף השכינה כך, אע"פ שכתוב, נפלה ולא תוסיף קום בתולת ישראל, היא חזקה כאריה וכלביא בנפילה

תקעו) וישתחוו לך: ולא כתוב, וישתחוו. שאם היה כתוב וישתחוו, היה בא לרבות שאר העמים, שכל אומות העולם ישתחוו לו, אבל וישתחוו, לא כתוב, אלא בזמן שיבא מלך המשיח, שאז כתוב, שרים וישתחוו, עתה שאמר רק וישתחוו, הוא להראות, שכל ישראל בלבדם ישתעבדו לראש הגולה שבבבל, ולא עמים אחרים.

תקעו) גור אריה יהודה: מתחילה היה גור, ואח"כ אריה. וע"כ כלל ואמר, גור, ואריה. וטור הדבר מתחילה, כשז"א במוחין דקטנות, נקרא נער, ואח"כ, כשהוא במוחין דגדלות, נקרא איש, שכתוב, ה' איש מלחמה. ואף יהודה כן, במוחין דקטנות נקרא גור, ובמוחין דגדלות נקרא אריה. מטרי בני עלית, שואל, מהו מטרי. ומשיב, הוא כולל את מלאך המות, שהוא (דפ"י דף רל"ז ע"ב)

קפה

ויחי

נָפְלִין, אֶלֶּא בְּגִין לְמַטְרַף טַרְפָּא, וְלִשְׁלֹטָאָה, בְּדִהָא מְרַחֵיק גְּאָרַח טַרְפֵּיהּ, וּמְשַׁעְתָּא זְדָאָרַח נְפִיל, וְנֶלֶא קָם עַד דְּדָלִיג עַל זְטַרְפֵּיהּ וְאָכִיל לָהּ, כְּפִי שְׂכִינְתָא לָא נֶפְלָה אֶלֶּא כְּאֲרִיָּה וּכְלָבִיא, בְּגִין לְנַקְמָא מְעַמִּין עַעְכוּ"ם, וְלְדַלְגָא עַלְיָהּ, כְּמָא דְאָתָּא אָמַר א" צוּעָה בְּרוּב כַּחוּ.

תקפ) מי יקימנו, הוא לא יקום לנקמא מנייהו נוקמא זעירא, אלא מי יקימנו. י"מ מי כד"א, מ"מי ירפא לך, י"ו והוא איהו עלמא עלאה, דביה שלטנותא לאתקפא לכלא. וכתוב, מ"מבטן מי יצא הקרח י"ו ואוקמוה.

תקפא) לא יסור שבט מיהודה וגו', י"ו אוקמוה חבריא, אבל עד פי יבא שיל"ה בה"א, בגין דשאר בו', י"ו לאחזאה הכא רזא י"ו דשמא קדישא י"ה, באמת אחרא י"ו שילו"י בלא ה', באמת אחרא שלה בלא י"ו, והכא שיל"ה כיו"ד ה"א, כ"רזא דשמא קדישא עלאה, דשכינתא כ"א תקום בשמא כ"ב דיי"ה ואיהו רזא כ"מ"י, כ"ב כדקאמרין כ"ה.

תקפב) אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתנו וגו'. רבי חייא פתח, ה' ישמרך מפל רע כ"ו ישמור את נפשך, בגין דאמר ה' ישמרך מפל רע, כ"אמאי ישמור את נפשך. אלא ה' ישמרך מפל רע, בהאי עלמא. ישמור את נפשך בההוא עלמא.

חלופי גרסאות

א ולשלא. ב דמרחיק וליג דהא. ג מוסיף ארח אריה. ד דאריה. ה נפיל. ו לא. ז טורפיה. ח ליה. ט משאר עמין. י יכיל. יא מוסיף מאי מי. יב והאי. יג הוא אוקמוה. יד ואוקמוה. טו לאחזאה הכא רזא הכא דשמא; לאחזאה רמו הכא שמא; לאחזאה רזא הכא שמא. טז שמא (אה"ל). כא לייג תקום. כב דא; דהא; דיי; מי. כג דיי; דא. כד כדקאמר. כה בדפריי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן כ"א; ובאה"ל מביא את ההשמטה בחלופי גרסאות. כו לייג מן ישמור עד אמאי. כז מהו (אה"ל).

מסורת הורה

א) (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ו צ"י. ב) (איכה ב') הקסה"ו י"ב צ"ב. ג) (איוב ל"ח) ב"א רמ"ו צ"ב. ד) ב"א ר"ג צ"א. ה) (ח"א רלת. רלט; רגנ: ח"ג רו. ו) (תהלים קכ"א) וישלח פ"ב צ"א.

יז שיל"ו. יח לייג בלא ה'. יט ו; יו"ד. כ רמו לשמא. כא לייג תקום. כב דא; דהא; דיי; מי. כג דיי; דא. כד כדקאמר. כה בדפריי כתב מה שחסר כאן ע"י בסוף הספר סימן כ"א; ובאה"ל מביא את ההשמטה בחלופי גרסאות. כו לייג מן ישמור עד אמאי. כז מהו (אה"ל).

יהודה אתה יודוך אחיך

בארוה החברים, אבל, עד כי יבא שילה שכתוב עם ה' ובשאר מקומות כתוב שילו עם ו', הוא להורות כאן סוד שם הקדוש י"ה. כי במקום אחר כתוב שיל"ו בלא ה', ובמקום אחר, שיל"ה, בלי ו', וכאן כתוב שיל"ה ב"ו וד', שהוא סוד שם הקדוש העליון, ושהשכינה תקום מנפילתה בגלות, בשם הזה י"ה, שהוא סוד מ"י שאמרנו, לעיל בסמוך. כי י"ה הוא שם הכינה הנקראת גם מ"י.

מאמר אסרי לגפן עירה

תקפב) אסרי לגפן עירה וגו': רבי חייא פתח, ה' ישמרך מכל רע ישמור את נפשך, שואל כיון שאמר ה' ישמרך מכל רע, למה נאמר עוד, ישמור את נפשך. ומשיב, אלא, ה' ישמרך מכל רע, הוא בעולם הזה, ישמור את נפשך, הוא בעולם האמת.

שמירה

הסולם

מאמר

בנפילה זו. מה אריה ולביא אינם נופלים אלא בשביל לטרוף טרף, ולמשול, כי מרחוק מריח טרפו, ומשעה שמריח נפל, דהיינו שרובץ לארץ כדי לדלג כנח על טרפו, ואינו קם עד שמדלג על טרפו ואוכלו, כך השכינה אינה נופלת אלא כאריה וכלביא, כדי לנקום מעמים עכו"ם, ולדלג עליהם, כמו שאתה אומר, 'צועה ברוב כחו.

תקפ) מי יקימנו: הוא לא יקום לנקום מהם נקמה קטנה אלא מי יקימנו, מי פירושו כמש"א, מי ירפא לך, שהוא עולם העליון, דהיינו בינה, הנקראת מי, שבו הממשלה להתקיף את הכל. וכתוב מבטן מי יצא הקרח, ובארוהו. דהיינו שעל ידי דין הזה שנקרא קרח, הוא מכניע לכל הקליפות.

תקפא) לא יפור שבט מיהודה וגו':

(דפריי דף רל"ז ע"ב)

תקפג) שְׁמִירָה אֲדָהָי עֲלָמָא הוּא, לְמַהְיֵי גָטִיר בִּינָא, מְכַמָּה זִינִין בִּישִׁין
מְקַטְרָגִין, בִּדְאֲזִלִין לְקַטְרָגָא בְּנֵי נְשָׂא בְּעֲלָמָא, וְלֹא תִדְבָקָא בָּהּ. זְבֵה הוּא
עֲלָמָא מֵאֵי הוּא, כְּמָה דְאֶמְרָן, פִּד גַּפִּיק בִּינָא מֵהָאֵי עֲלָמָא, אֵי אִיהוּ זְכִי,
וְנִשְׁמַתָּא דִּילֵיהּ יִסְלָקָא וְאִתְעֵטְרַת וְבִאֲתָרֵיהּ. וְאֵי לָא, כְּמָה חֲבִילִין טְרִיקִין
אֲזַדְמָנָן, "לְאִנְגָדָא לֵיהּ לְגִיהֶנֶם, וְלֹא מְסָרָא לֵיהּ בִּידָא דְדוּמָה, דְאִתְמַסְרָא
לְמַמְנָא עַל גִּיהֶנֶם, וְתִלְיִסְר אֶלְף רְבּוּא מְמָנָן עֲמִיהּ, וְכִלְהוּ אֲזַדְמָנָן עַל נְפְשֵׁיהּ
דְחִיבִיא.

תקפד) תָּא "חַזִּי, שְׂבָעָה מְדוּרִין אֵית יִבֵּיהּ בְּגִיהֶנֶם, וְשְׂבָעָה פְתִיחִין.
וְנִשְׁמַתָּא דְחִיבִיא "עֲאֵלֵת, וְכְמָה טְרִיקִין, טְהִירִין, גָּטוּרֵי "תְרַעֲי,
וְעֲלִייהוּ חַד מְמָנָא "בְּכָל תְּרַעָא וְתְרַעָא, וְנִשְׁמַתְהוּן דְחִיבִיא "אִתְמַסְרִין
לְאִינוּן מְמָנָן, עַל יְדָא דְדוּמָה, בִּינָן דְאִתְמַסְרִין בִּידֵיהּ, "סְתָמִין תְּרַעֲיִן דְאֶשָּׂא
כְּדִמְלָה טָא.

תקפה) דְהָא תְרַעֲיִן בְּתַר תְּרַעֲיִן הוּו, תְרַעֲיִן כְּלָהוּ כֹא פְתִיחִין וְסְתִימִין,
כֹּא אִינוּן דְלָבֵר כֹּא פְתִיחִין, דְלָגוּ סְתִימִין. וְבְכָל שְׂבָת וְשְׂבָת כְּלָהוּ פְתִיחִין, וְנִפְקִין
כֹּא חִיבִיא עַד אִינוּן פְתִיחִין דְלָבֵר, וְפִגְעִין נִשְׁמַתִין אֲתָרִינוּן, כֹּא דְמִתְעַכְבִּין בְּפְתִיחִין
דְלָבֵר. פִּד גַּפִּיק שְׂבָתָא, כְּרוּזָא כֹאֵי בְּכָל פְתִיחָא וּפְתִיחָא, וְאֶמְר "יִשׁוּבוּ
רְשָׁעִים לְשִׂאוּלָהּ וּגו'. כֹּא ת"ח, כֹּא נִשְׁמַתִין דְצַדִּיקִיא, קַב"ה גָטִיר כֹּא לֹן, יְדָלָא

מסורת הוזהר

(א) (תהלים ט) נח כ"ד צ"ה.

חלופי גרסאות

א בהאי ב דאזלין בעלמא לקטרגא בני נשא. ג לאתדבקא.
ד מוסיף אבל בההוא. ה נשמתי. ו מחעטרת וסליקת
באתרה. ז באתרה (אה"ל). ח לנגרא (אה"ל). ט ומתמסרא; דמתמסר; ואתמנא; דאתמנא (אה"ל). י ממנא. יא שמע.
יב ליה לגיהנם. יג ונשמתי. יד עאלי; מוסיף עאלת בכלהו. טו מוסיף חבילי טריקין; חבילי תריסין. טז תרעין.
יז לכל. יח אתמסר. יט סתימין. כ דמתלהטא. כא פתיחין. כב לאינון. כג פתיחין. כד מוסיף אינון חייביא. כה דאינון
מתערכי; דאינון מתעכבי. כו קארי. כז ליג ת"ח. כח נשמתי. כט לה. ל מוסיף ת"ח דלא.

מאמר

תקפג) שמירה דהאי עלמא הוא וכו':
השמירה שבעולם הזה הוא, שהאדם יהיה
נשמר מכמה מינים רעים מקטריגים, ההולכים
לקטרג בני אדם בעולם ולהדבק בהם.
השמירה בעולם האמת מהו, הוא כמו
שאמרנו, כשהאדם נפטר מעולם הזה, אם
זוכה, עולה הנשמה שלו ומתעטרת במקומה.
ואם לא שאינו זוכה, כמה מחנות מחבלים
מזדמנים לו למשכו לגיהנם, ולמסור אותו
ביד דומה, ונמסר על ידו למנונה על הגיהנם.
ושלשה עשר אלף רבוא ממונים עמו, וכולם
מזדמנים על נפשות הרשעים.

תקפד) תא חזי, שבעה וכו': בוא וראה,
ז' חדרים יש בגיהנם, וז' פתחים. והנשמה
של הרשעים נכנסת שמה, וכמה מלאכי חבלה,
רוחות, שומרים הרשעים, ועליהם ממונה
(דפריי דף רל"ז ע"ב)

הסולם

אסרי לגפן עירה

אחד בכל שער ושער, ונשמות הרשעים
נמסרים לאלו הממונים, על ידי דומה, כיון
שנמסרו בידיהם, הם סוגרים השערים של
האש הלוהט. טריקין, פירושו מכים וחובלים,
מלשון טרק ליה באסקוטלא (תענית כ"ה). טהירין,
פירושו רוחות.

תקפה) דהא תרעין בתר וכו': כי הם
שערים אחר שערים, שהם כפולים, והשערים
פתוחים וסגורים כולם, אותם שמבחוץ פתוחים
ושמבפנים סגורים. ובכל שבת ושבת כולם
פתוחים, ויוצאים הרשעים עד הפתחים
שבמחוץ, ופוגשים שם נשמות אחרות,
שמתעכבות בפתחים שבמחוץ, ואינון נכנסות
אל הגיהנם. ובצאת השבת, הכרוז יוצא בכל
פתח ופתח, ואמר, ישובו רשעים לשאולה
וגו'. בוא וראה נשמות הצדיקים, הקב"ה

קפז

ויחי

א' יתמסרון בידא דדומה, ב' דהוא יממנא, ז' הה"ד, ה' ישמר צאתך ובאך וכתוב ישמור את נפשך.

תקפו) א' אסרי לגפן עירה. ימאי גפן, דא פנסת ישראל, קד"א א' גפן ממצרים תסיע. וכתוב א' אשתך כגפן פוריה, ז' אשתך, כהאי גפן קדישא. א"ר יוסי, ה' האי גפן, דמברכינן ביה בורא פרי הגפן. בורא, היינו דכתיב, י' עץ עושה פרי. פרי הגפן, דא עץ פרי. עושה פרי, דכר, עץ פרי דא נוקבא. בגיני כה, בורא פרי הגפן דא דכר ונוקבא יפקדא.

תקפז) אסרי לגפן עירה, דא מלקא משיחא, דזמין לשלטאה על כל י' חילי עממא, חילין די ממנן י' על י' עמין עעכורם, ואינון תוקפא דלהון לאתפקא, וזמין מלקא משיחא י' לאתגברא עליהו.

תקפח) בגין דהאי גפן, שליט על כל אלין פתרין תתאין, דשליטי בהו עממא י' עעכורם, האי נצח לעילא. ישראל, דאינון שרקה, ישיצון וינצחון חילין אחרנין לתתא, ועל פלהו יתגבר מלקא משיחא. הה"ד א' עני ורוכב על חמור ועל עיר. עיר וחמור תרין פתרין אינון, י' דשליטי בהו עממא י' עעכורם, ואינון מסטר שמאלא סטרא י' דחול.

תקפט) ומה דאמר עני, וכי מלקא משיחא עני אקרי. אלא הכי אמר

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

א (שם קכ"ח) לך סיו צ"ה. ב) (זכריה ט') ח"א רלט: א תתמסר. ב' ל"ג דהוא ממנא. ג מוסיף ממנא על גיהנם. ד כד"א. ה ל"ג מן ישמר ער ישמור. ו מאן. ז ל"ג אשתך. ח האי דמברכינן אשתיית חמרא בורא. ט עץ פרי עושה פרי [למינון]. י מוסיף חדא נשמתהון דצדיקאי אינון פרי הגפן כדאמרן [כדקאמרן] בורא פרי הגפן. י"א ל"ג חילי. י"ב בהו. י"ג שאר עמין (עע"ז). י"ד לגברא. טו ל"ג עעכורם. טז דשליטין; דשלי. יז ל"ג עעכורם; עע"ז. יח דמסאבא.

הסולם

אסרי לגפן עירה

מאמר

שומר אותן, שלא יהיו נמסרות ביד דומה הממונה, זהו שכתוב, ישמר צאתך ובואך. וכתוב ישמור את נפשך.

תקפו) אסרי לגפן עירה: שואל, מהו גפן. ואומר, זהו כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, כמש"א, גפן ממצרים תסיע. וכתוב אשתך כגפן פוריה. אשתך, כגפן הזה הקדוש, שהיא הנוקבא העליונה. א"ר יוסי גפן הזה שאנו מברכינן עליו בורא פרי הגפן, בורא, היינו שכתוב, עץ עושה פרי. הגפן, זהו עץ פרי. עושה פרי הוא זכר, דהיינו ז"א, עץ פרי זהו נוקבא, דהיינו נוקבא דז"א, משום זה בורא פרי הגפן הוא זכר ונקבה ביחד, דהיינו זרין.

תקפז) אסרי לגפן עירה: זהו מלך המשיח, שעתידי למשול על כל צבאות

(דפו"י דף רל"ז ע"ב * דף רל"ח ע"א)

ר"ש, בגין דלית ליה מדיליה וקרנין א ליה מלך המשיח. דא הוא סיהרא קדישא לעילא, דלית לה נהורא אלא משמשא.

תקצא) ב מלכא משיחא דא, ישלוט בשלטניה, יתייחד בדוכתיה, וקדין א הנה מלכא יבא לך סתם. אי לתמא עני הוא, דהא בסטרא דסיהרא הוא. אי לעילא עני, דאספקלריא דלא נהרא. לחם עני. ועם כל דא, רוכב על חמור ועל עיר, ה תוקפא ודעמין עעכו"ם, דלאכפייא תחותיה, ויתמקף קודשא בריה הוא בדוכתיה.

תקצא) כבס ביין לבושו, כד"א א מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה, וכתבי א פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ב ביין דא סטר גבורה, דינא קשיא, למהוי על עממא יעעכו"ם, וברם ענבים סותה, דא אילנא לתמא, בי דינא דאקרי ענבים, ויינא א אתמסר ב בדם ענבים, בגין

מסורת הזהר

(א) (שם). (ב) (ישעיה ס"ג) תולדות ליו צ"י. (ג) (שם) ריש כ"ב צ"ג.

חלופי גרסאות

א ליג ליה. ב המלך המשיח. ג ויתיחד. ד אספקלריאה. ה תקפא. ו דכל שאר עמין. ז לאתכפייא. ח ויתקף; מוסיף ויתקף בזה (אה"ל). ט מוסיף ביין לבושו. י ליג עעכו"ם. יא אסתמר. יב כד"א (אה"ל).

הסולם

מאמר

להתלבש בשניהם, כדין הקשה ד"א וברין דנוקבא, לשבור תחתיו כל שאר עמים עעכו"ם והמלכים שבעולם. פירוש. הארת השמאל מכונה יין. ואם ממשיך בשיעור הקדושה דהיינו רק ממטה למעלה, אז הוא יין המשמח אלקים ואנשים. ואם ממשיך יותר מכשיעור, דהיינו גם ממעלה למטה, אז נעשה ליין המשכר ונתגלה בו דין קשה המכלה ומשמיר את הממשיכים אותו. (כנ"ל פרשת נח דף ק"ט ד"ה ד"ה) ויש בו ב' בחינות, אם מצד שמאל דז"א היא דין קשה ואם מצד שמאל דנוקבא היא דין רפיא, (כנ"ל תולדות י"א ד"ה אי לאו ע"ש) וכשהצדיקים רואים את הדין הקשה מצד ז"א, ומצד הנוקבא, הנעשה ברשעים הממשיכים אותו בבחינת יין המשכר, אז מתחזקים בעבודתם. ונבחן זה כמו שמכבסים את לבושיהם ומנקים אותם מכל שמץ חטא. ור"ש, כבס ביין, דא סטר גבורה דינא קשיא למהוי על עממא יעעכו"ם, שמכבס לבושו על ידי דין הקשה הנעשה בעמים עכו"ם כנ"ל. ויין זה ה"ס צד גבורה דז"א שהוא דין קשה להיותו דכר. וברם ענבים סותה דא אילנא דלתמא וכו', דהיינו הצד שמאל דנוקבא שהיא דינא רפיא. אמנם ויינא אתמסר בדם ענבים בגין לאתלבשא בתרווייהו וכו', היין דז"א ניתן בדם ענבים, דנוקבא, כדי שיתחברו ב' מיני דינים שלהם,

ר' שמעון, משום שאין לו מעצמו כלום, כי היא הנוקבא דז"א, וקוראים לה מלך המשיח, אבל זו היא הלבנה הקדושה למעלה, שהיא הנוקבא דז"א, שאין לה אור מעצמה, אלא מה שמקבלת מן השמש, שהוא ז"א. וע"כ נקראת עני.

תקצא) מלכא משיחא וכו': מלך משיח זה, שהיא הנוקבא, ישלוט בשליטתו, יתיחד במקומו למעלה, ואז, הנה מלכך יבא לך סתם, להיותו כולל את הנוקבא למעלה ומלך המשיח למטה, אם למטה, עני הוא, כי בבחינת הלבנה היא, שהיא הנוקבא העליונה, כי מלך המשיח למטה נמשך מן הנוקבא, וע"כ נקרא עני כמות, ואם למעלה, שהיא הנוקבא עצמה, היא עני, כי היא מראה שאינה מאירה מעצמה, אלא מז"א, ונקראת משום זה, לחם עני. ועם כל זה, המשיח רוכב על חמור ועל עיר, שהם מעוזם של עמים עכו"ם, להכניעם תחתיו. ויתחזק הקב"ה, שהוא הנוקבא, במקומו למעלה, כי הכתוב, הנה מלכך יבא לך, כולל את שניהם כנ"ל.

תקצא) כבס ביין לבושו: הוא כמש"א, מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה. וכתוב פורה דרכתי לבדי וגו'. כבס ביין, זה צד גבורה דז"א, דין הקשה, להיות על העמים עובדי עכו"ם, וברם ענבים סותה, זהו אילן התחתון, שהוא הנוקבא, בית דין הנקרא ענבים. והיין נמסר בדם ענבים, כדי

(דפרי דף ר"ח ע"א)

לאתלבשא בתרווייהו, לתברא תחתייהא כל שאר עמין בעעכו"ם ומלכין דעלמא.

תקצב) ר' יוסי פתח ונאמר אסרי לגפן עירה. וכתוב (א) ובגפן שלשה שריגים והיא פפורחת עלתה נצה. ת"ח, כמה אטימין אינון בני נשא, דלא ידעין ולא משגיחין ביקרא דמאריהון, ולא מסתפלי במלי דאורייתא, ולא ידעי ארתייהו במה ויתפסון, דכתיב (ב) דרוך רשעים באפלה לא ידעו במה יכשלו.

תקצג) בזמנא קדמא הות נבואה שריא עליהו דבני נשא, והו דדעין ומסתפלי למנדע ביקרא עלאה. פיון דפסקא נבואה מנייהו, הו משתמשי בכת קול. השתא פסקא נבואה ופסקא בת קול, ולא משתמשי בני נשא אלא בחלמא.

תקצד) וחקלמא ודרגא תתאה "הוא לבר, דהא תנינן חלמא יאחד מששים לנבואה. מאי טעמא, בגין דאתייהא מדרגא שתיתאה יתתא, ונהא אתמר. ת"ח, חלמא לכלא אתחזי, בגין דחלמא מסטר שומאלא אתייהא, ונחית בכמה דרגין, ואתחזי חלמא, אפילו לחיביבא. ונאפילו לעכו"ם.

תקצה) בגין דזמנין, נקטין חלמא ושמעין הני זניי בישין, ומודעין לבני נשא, מנייהו דחייבין בני נשא, ומודיעין לון מלין כדיבין. ולזמנין מלין דקשוט דשמעין. ולזמנין דאינון שלוחין לחיביבא, ומודעי לון מלין עלאין.

מסורת הוזה (א) (בראשית מ') וישב ע"ז צ"ב. (ב) (משלי ד') ב"ב רכ"ז (א) ל"ג כל שאר עמין. ב עע"ז. ג וכל מלכין. ד ל"ג ואמר. ה כתיב. ו יתפשן. ז ומסתכלין. ח ל"ג מנייהו. ט ופסקה. י תתאה דרגא. יב חד משתי בנבואה. יג ל"ג לתתא. יד ל"ג והא אתמר. טו דשמאלא. טז לאומות העולם. יז דחייבאין; דלחייבין; מוסיף דחייבין בהו; דחייבין בהו. יח בני. יט ומודעין.

מאמר
החלום הוא אחד מששים לנבואה. מהו הטעם, משום שבאה ממדרגה הששית למטה וכבר נתבאר, כי בא מהוד דנוקבא שהיא מדרגה ששית לנו"ה דו"א שמשם הנבואה (כנ"ל ויצא את מ"ה) בוא וראה, החלום נראה לכל, משום שהחלום מצד שמאל הוא, מהוד דנוקבא, ויורד הרבה מדרגות עד המלאך גבריאל שממנו מקבלים החלום (כנ"ל ויצא כ"ו דיה ואמר) ונראה החלום אפילו לרשעים ואפילו לעכו"ם.
תקצה) בגין דזמנין נקטין וכו': משום שלפעמים, אלו מיני מלאכים הרעים מקבלים החלום ושומעים ומודיעים לבני אדם, ומהם יש שמצחקים בבני אדם, ומודיעים להם דברי שקר. ולפעמים דברי אמת ששומעים. ולפעמים שהם שלוחים לרשעים ומודיעים להם דברים עליונים.
מאמר
ואז נשברים כל העמים עכו"ם ומלכי עולם, הממשכים את יי המשכר הזה.
תקצב) ר' יוסי פתח וכו': רי"פ ואמר, אסרי לגפן עירה, וכתוב ובגפן שלשה שריגים וגו'. בוא וראה, כמה אטומים הם בני אדם, שאינם יודעים ואינם משגיחים בכבוד רבונם, ואינם מסתכלים בדברי תורה, ואינם יודעים דרכיהם, כמה שהם נתפשטים, שכתוב, דרוך רשעים כאפלה לא ידעו במה יכשלו.
תקצג) בזמנא קדמא וכו': בזמן הראשון היתה הנבואה שורה על בני אדם, והיו יודעים ומסתכלים לדעת בכבוד העליון. כיון שנפסק מהם הנבואה, היו משתמשים בכת קול. עתה נפסקה הנבואה ונפסקה הכת קול, ואנשים אינם משתמשים אלא בחלום.
תקצד) וחלמא דרגא תתאה וכו': והחלום מדרגה תחתונה היא מבחוץ, כי למדנו (דפו"י דף ר"ח ע"א)

תקצו) «האי רשע מאי פתיב ביה, חמא חלמא ב דקשוט, דכתיב ובגפן שלשה שריגים. גמאי גפן. דא פנסת ישראל, דכתיב «הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, דהא מאתר דא אתרמי, כד"א א השליך משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, דגפן דהיא זאת, ודאי.

תקצז) שלשה שריגים, כד"א א שלשה עדרי צאן רובצים עליה. והיא כפורחת, דכתיב, ותרב חכמת שלמה, דאתנהיר סיהרא. יעלתה נצה, דא ירושלם ידלתמא. ד"א עלתה נצה, לעילא, ההוא ורגא דקנימא עלה ונייק לה, כד"א א אשור ורעו בו על הארץ. הבשילו אשכולותיה ענבים, לנטרא בהו יין דמנטרא.

תקצח) חמי כמה חמא ההוא רשע, מה פתיב, וכווס פרעה בדי ואקח את הענבים ואשחט אותם. הכא חמא ההוא כוס תרעלה, ונייקא דבי דינא, דנפיק מאינון ענבים דאתיהיב לפרעה ושתי ליה, כמה דההו בגיניהון דישראל. פיון דשמע יוסף דא, חדי, ונדע מלה דקשוט בהאי חלמא. בגיני כך פשר ליה חלמא לטב, על דבשר ליוסף בהאי.

תקצט) ת"ח, אסרי לגפן עירה, דאתכפין תחות האי גפן כל אינון חילין פקיפין ידעמין עע"ז, כדאמרן, בגין יב האי גפן, אתקשר ואתכפין ההוא חילא דלהון. ואתמר.

חלופי גרסאות

א מוסף ת"ח האי. ב קשוט. ג מאן. ד ל"ג גפן דהיא זאת. ה דא. ו עלתה נצה דא ירושלם דלתתא אולי"ג (אה"ל). ז לתתא. ח חמי. ט נקא. י דשאר עמק. יא כדא אמרן; כדאמרן. יב דהאי; מוסף דתחות האי.

מסורת הזוהר

א (תהלים פ'). ב (איכה כ) כ"א ר"י צ"ג. ג (בראשית כ"ט) ויצא מ"ד צ"ב ח"א קנא: קנב: רסב: ח"ג סב. שב. ד (מלכים א' ה') לעיל פ"ה צ"ב. ה (בראשית א') הקס"ז גי צ"ג. ו (בראשית מ').

הסולם

אסרי לגפן עירה

למעלה אותו המדרגה העומדת על הנוקבא ומניק אותה דהיינו יסוד, כמש"א אשר זרעו בו על הארץ. שהכונה על היסוד, המשפיע לנוקבא הנקראת ארץ. הבשילו אשכולותיה ענבים, לשמור בהם יין המשומר. שלא יהיה בו אחיזה לשום קליפה שבעולם.

תקצח) חמי כמה חמא וכו': ראה, כמה ראה רשע הזה, מה כתוב, וכווס פרעה בידי ואקח את הענבים ואשחט אותם. כאן ראה את כוס התרעלה, יניקת הבית דין שיוצא מענבים האלו, שניתן לפרעה ושתה אותו, כמו שהיתה ביציאת מצרים בשביל ישראל. כיון ששמע יוסף זה, שמח וידע דבר האמת שבחלום הזה. ומשום זה פתר לו החלום לטוב, בשביל שבשר את יוסף בזה.

תקצט) ת"ח אסרי לגפן עירה: כי נכנעו תחת גפן הזה כל כחות החזקים של עמים עובדי עבודה זרה, כמו שאמרנו, שמכח גפן

מאמר

תקצו) האי רשע וכו': רשע הזה מה כתוב בו, שראה חלום אמת, שכתוב, ובגפן שלשה שריגים. מהו גפן. זהו כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, שכתוב הבט משמים וראה ופקוד גפן זאת. משמים, שאומר הבט משמים, הוא כי ממקום זה נשלכה, כמו שאתה אומר, השליך משמים ארץ. ופקוד גפן זאת, היינו גפן, שהיא זאת ודאי. פירוש, הנוקבא נקראת זאת, ואוה"כ גפן זאת, להשמיענו שהמדובר היא בנוקבא, וע"כ אומר גפן הוא שם הנוקבא כמו זאת.

תקצז) שלשה שריגים וגו': כמש"א, שלשה עדרי צאן רובצים עליה, שה"ס גי קיון, (כנ"ל ויצא אות צ"ב) והיא כפורחת, שכתוב, ותרב חכמת שלמה, שפירושו שהאירה הלבנה, שהיא הנוקבא המכונה חכמת שלמה. עלתה נצה, זהו ירושלים שלמטה, שהוא הנוקבא. דבר אחר עלתה נצה, היינו (דפריי דף ר"ח ע"א * דף ר"ח ע"ב)

קצא

ויחי

תר) ר' שמעון אמר, אית גפון, ואית גפון. א אית גפון קדישא עלאה, ב ואית גפון דאקרי, א גפון גסדום, ואית ב גפון נכריה בת אל נכר. בגין כך כתיב גפון זאת, ה היא דאקרי כלה זרע אמת. שורק אלו ישראל, דנפקי מהאי גפון. פד חבו ישראל, ושקו להאי גפון, מה כתיב, פי מגפון סדום גפנם וגו'. ובגין כך אית גפון ואית גפון.

תרא) ר' יהודה ור' יצחק הוו אזלי בארמא. א"ר יהודה לר' יצחק, ניזיל בהאי חקל, י דהוא ארס מישר יתיר. אזלו. עד דהוו אזלי, א אמר רבי יהודה, כתיב א לא תירא לביתה משלג פי כל ביתה לבוש שנים. האי קרא, רבי חזקיה חברנא אוקים וביה, דאמר, דינא דדחייבי דגיהנם תריסר ירחין, פלגא מנייהו בתמה ופלגא מנייהו בתלגא.

תרב) בשעתא דעאלין לנורא, אינון א אמרי דא הוא ודאי גיהנם, עאלין לתלגא, אמרי דא א חריפא ד דסיתוא דקביה. שראן ואמרין וה, ולבתר אמרין ווי. א ודוד אמר א ויעלני מבור שאון מטיט היין ויקם וגו'. מאתר דאמרי וה, ולבתר ווי.

תרג) והיכן משתלימי י נפשיהו, בשלג, כד"א, א בפפרש שדי מלכים בה משלג בצלמון. יכול אף ישראל פן, ת"ל לא תירא לביתה משלג. מ"ט.

חלופי גרסאות

א ל"ג אית גפון. ב ל"ג ואית. ג ל"ג סדום ואית גפון. ד דאיהו. ה פתח ר' יהודה ואמר (אה"ל). ו ליה (אה"ל). ז דחייבא בגיהנם. ח אמרו. ט דסיטא. י ל"ג אמרין. יא ל"ג מן דדור עד היכן. יב בנפשיהו.

מסורת הזוהר

א) (דברים ל"ב) וישב ע"ח צ"ג. ב) (ירמיה ב') לך קניא צ"ב. ג) (משלי ל"א) ח"ב קלט. ח"ג קפד. ד) (תהלים מ') וישב מ' צ"א. ה) (תהלים ס"ח) ח"ב רסח.

דרך אמת א) חריפות וקרינות החורף וגירסא הנכונה היא חריפא דסתוא.

הסולם

אטרי לגפן עירא

כל ביתה לבוש שנים. מקרא זה, רבי חזקיה חברנו ביאר אותו. שאמר, דין הרשעים בגיהנם י"ב חדשים, מחצית מהם בחום של אש שורף, ומחצית מהם בשלג. תרב) בשעתא דנאלין לנורא וכו': בשעה שנכנסים באש, הם אומרים זהו ודאי גיהנם, וכשנכנסים לשלג, אומרים זה קרירות חזק של החרף של הקב"ה, ומתחילים ואומרים האח, כי שמחים על שנפטרו מן הגיהנם. ואחר כך, כשמכירים שהוא גיהנם של שלג, אומרים אוי, ודוד אמר, ויעלני מבור שאון ויקם וגו', היינו ממקום שאומרים תחילה האח, ואחר כך אוי. כי היין, הוא אותיות וה וי: וה שפרושם האח, וי שפרושם אוי.

מאמר

גפן הזוה, שהוא הנוקבא, נקשר ונכנע הכח שלהם. ונתבאר. תר) ר' שמעון אמר וכו': רש"א, יש גפן ויש גפן, יש גפן עליון הקדוש שהוא הנוקבא. ויש גפן שנקרא גפן סדום, שהוא קליפא רעה וכן יש גפן נכריה בת אל נכר, משום זה כתוב גפן זאת, לרמו שהיא הנוקבא הנקראת זאת, אותה שנקראת כלה זרע אמת. שורק, שנאמר שם אנכי נטעתין שורק, אלו הם ישראל שיוצאים מגפן הזה. כשחטאו ישראל ועזבו את גפן הזה, מה כתוב, כי מגפן סדום גפנם וגו'.

תרג) והיכן משתלימי וכו': ואיפה נשלמים נפשיהם, הוא בגיהנם של שלג, כמשי"א בפרש שדי מלכים בה משלג בצלמון. יכולים לחשוב

תר) ר' יהודה ור' יצחק וכו': ר"י ור"י היו הולכים בדרך. א"ר יהודה לר' יצחק, נלך בשדה הזה, שהוא דרך ישר יותר, הלכו. בעוד שהיו הולכים אמר ר' יהודה, כתוב, לא תירא לביתה משלג כי (דפו"י דף ר"ח ע"ב)

בגין דְּכָל בֵּיתָה לְבוּשׁ שָׁנִים. אֶל תִּקְרֵי שָׁנִים אֶלָּא שָׁנִים: כְּגוֹן מִלָּה וּפְרִיעָה, צִיצִית וּתְפִילִין, מְזוּזָה וְגַר חֲנוּכָּה כו'.

תּוֹרָה (תּוֹרָה) ת"ח, לֹא תִירָא לְבֵיתָה מְשֻׁלָּג, דָּא כְּנֻסַת יִשְׂרָאֵל, דְּאִיהִי אֶפְסָל בֵּיתָה לְבוּשׁ שָׁנִים, כְּמָה דְּאִמְרֵן, דְּכַתִּיב חֲמוּץ בְּגָדִים וּגְוִי, לְבוּשָׁא דְּדִינָא קְשִׁיא, לְאִתְפָּרְעָא בְּמַעֲמִין עַצְוִי, וְזִמִּין קַב"ה לְמַלְבֵּשׁ לְבוּשָׁא סוּמְקָא, וְחֲרָבָא סוּמְקָא, וְלְאִתְפָּרְעָא מִן סוּמְקָא. לְבוּשָׁא סוּמְקָא, דְּכַתִּיב, אֶחָד חֲמוּץ בְּגָדִים, וְכַתִּיב בְּמִדְוָע אָדוּם לְלְבוּשָׁךְ. סִיפָא סוּמְקָא, דְּכַתִּיב בְּחֻרְבֵי הַיָּם מְלֹאָה דָם. וְלְאִתְפָּרְעָא מִן סוּמְקָא, דְּכַתִּיב בְּפָרְעָה וּגְוִי. תּוֹ, פִּי כָּל בֵּיתָה לְבוּשׁ שָׁנִים דִּהָא מְסֻטָּרָא דְּדִינָא קְשִׁיא קָא אֲתִיָּא.

תּוֹרָה (תּוֹרָה) א"ר יִצְחָק, וְדָאֵי הָכִי הוּא, אֶלָּא כָּל בֵּיתָה לְבוּשׁ שָׁנִים, דְּמָאֵי שָׁנִים, אֵלִין שָׁנִים קְדַמּוֹנִיּוֹת, בְּגִין דְּאִיהִי אֲתִפְלִילַת מְכַלְהוּ, וְזִנְקָא מְכַל סְטָרִין, כְּדַכְתִּיב בְּפָרְעָה הַיָּם.

תּוֹרָה (תּוֹרָה) עַד דִּהּוּוּ אֶזְלִי, פְּגָעוּ בֵּיהּ בְּהֵוּא יְנוּקָא, דִּהְוָה אֶזְלִי לְקַפּוּטְקִיָּא אֶבְקִסְטִירָא דְחֲמָרָא, וְחַד סְבָא רְכִיב. אָמַר הֵוּא סְבָא לְהֵוּא יְנוּקָא, בְּרִי, אִימָא לִי קְרָאִיךְ. אָמַר לִיהּ, וְקָרָאֵי לָאו חַד הוּא, אֶלָּא חוֹת לְתַמָּא, אוּ וְאֶרְפֵּב לְקַמָּךְ, וְאִימָא לָךְ. אָמַר לִיהּ, לָא בְּעִינָא, אָנָּא סְבָא וְאָנָּת רְכִיבָא, בְּדַתְקֵל גְּרָמֵי בְּהַרְדָּ. אָמַר לִיהּ, אִי הָכִי אֲמָאֵי שְׂאֵלְתָּ קְרָאֵי. אָמַר

מסורת זוהר

א (ישעיה ס"ג) תולדות ל"ו צ"י. ב (שם) שם צ"ט. ג (שם ל"ד) ב"ב קפ"ה צ"ב. ד (שם) ה (קהלת א') לעיל י"ט צ"ג. חלופי גרסאות א מוסיף כי כל ב משאר עמין. ג ל"ג וגו'. ד מוסיף מאי טעמא (אה"ל). ה ל"ג לקפוטקיא. ו קרא. ז ארכיב. ח ל"ג ליה. ט דאתקיל. י קרא. יא ב כמשתל החמור ר"ל שהנהיג החמור וזו ממשלתו להטותו אל הדרך כרצונו וזקן א' היה רוכב. יב שאשקול את עצמי עמך לילך בדרך שאני זקן ואתה נער.

הסולם

מאמר

לחשוב שגם ישראל כן, שנוונים בשלג, לזה נאמר, לא תירא לביתה משלג. מהו הטעם. משום שכל ביתה לבוש שנים. אל תקרא שנים, בשין קמוצה, אלא שנים, בשין שואית ובגון פתוחה, ובירוד חרוקה. דהיינו מילה ופריעה, ציצית ותפילין, מזוזה וגר חנוכה. וכו' עד"ז. כלומר שזרזים במצות ויש להם מצות כפולות, כי במילה, יש להם מילה ופריעה, ובתפלה, יש להם ציצית ותפילין. ובדלתי ביתם, יש להם מצות מזוזה וגר חנוכה. ומשום זה אינם יראים מגיהנם של שלג, הבא על עצלות ורפיון מן המצות. תּוֹרָה (תּוֹרָה) ת"ח לֹא תִירָא לְבֵיתָה מְשֻׁלָּג: זו היא כנסת ישראל, שהיא כֹּף בֵּיתָה לְבוּשׁ שָׁנִים, כמו שאמרנו, שכתוב חמוץ בגדים וגו', שהוא לבוש של דין קשה, להפרע מעמים עובדי ע"ז, ועתיד הקב"ה ללבוש לבוש אדום, וחרב אדום, ולהפרע מן האדום, שהוא עשו. לבוש אדום, שכתוב חמוץ בגדים, וכתוב מדוע אדום ללבושך. חרב אדום,

תּוֹרָה (תּוֹרָה) עַד דִּהּוּוּ אֶזְלִי וכו': בעוד שהיו הולכים פגעו בילד, שהיה הולך לקפוטקיא באחורי חמור, וזקן אחד היה רוכב עליו. אמר הזקן להילד, בני, הגד לי פסוקיך.

א ליה, בגין דגניזיל ב באורחא. אמר תיפח רוחיה דההוא סבא, דההוא רביב ולא ידע מלה, ואמר דלא יתקל ו ביהדי, אתפרש מההוא סבא, ואזיל ליה באורחא.

תרוז) כד מטו ר' יהודה ור' יצחק, קריב לגבייהו ה שאילו ליה, וסח לון עובדא, אמר ו ליה ר' יהודה, שפיר קא עבדת, זיל ביהדן, וגיטיב תכא, ונשמע מלה מפומך. אמר לון, ו לאי אנא, דלא * אכילנא י יומא דין. אפיקו נהמא, ויהיבו ליה. אתרחיש לון ניסא, ואשכחו חד נביעא ס דמאי דקיק תחות י אילנא, שתי מגייהו, ואינון שחו ויטיבו.

תרח) פתח ההוא ינוקא ואמר, * לדרור אל תתחר במרעים אל תקנא בעושי עולה. לדרור, אי שירתא לא קאמר, אי תפלה לא קאמר, אלא בכל אטר לדרור סתם, רוח הקדש אמרו.

תרט) אל תתחר במרעים. מאי אל תתחר במרעים, אל תתחר מבעי ליה. אלא אל תעביד י תחרות במרעים, בגין דלא ידעת יסודא דגרמך, ולא תיכול ליה, דילמא איהו אילנא דלא אתעקר לעלמין, ותדחי קמיה.

תרי) ואל תקנא בעושי עולה, דלא תשגח י בעובדיהון, ולא תיתי לקנאה עלייהו, י דכל מאן דחמי עובדיהון, ולא קני לקב"ה, אעבר על תלת לאוין, דכתיב * לא יהיה לך אלהים אחרים על פני. * י לא תעשה

חלופי גרסאות

א ל"ג ליה. ב ארחא. ג הוא. ד מוסיף רמיה בהריה. ה שאלו. ו ל"ג ליה. ז מוסיף לאי רבא. ח מוסיף מידי יומא; ולא שחינא (אה"ל). ט ל"ג דמאי. י מוסיף אילנא ממיא. יא ממדות. יב בעובדון. יג כל יד לא תעשה לך כל פסל וכל תמונה אדל"ג (אה"ל).

מסורת הוזהר

(א) (תהלים ל"ז) ח"ב מה: ח"ג מו: ב) (שמות כ') ח"ב יב: פד: פו. פז. צ. צא. רעו. ח"ג יב. פד: שח: ת"ז תכ"א נו. ת"ל עה. תל"ב עו. תל"ז עח. ת"ע קל. ג) (שם) ח"ב פזו: צא. ח"ג פד: ת"ז חס"ו צו:

הסולם

אסרי לגפן עירה

ילד ואמר, לדרור אל תתחר במרעים וגו'. שואל לדרור, אם שירה הוא אינו אומר לדרור מזמור שיר. ואם תפלה, אינו אומר תפלה לדרור. ומשיב, אלא בכל מקום שנאמר דור סתם, רוח הקודש אמרו.

מאמר אל תתחר במרעים

תרט) אל תתחר במרעים: שואל מהו אל תתחר במרעים, היה צריך לומר אל תתחר במרעים. ומשיב, אלא, אל תעשה מדנים במרעים, משום שאינך יודע היסוד של עצמך, דהיינו בחינת גגול נשמתך, ויכול להיות שלא תוכל לו, אם הוא אילן שאינו נעקר לעולם, דהיינו נשמה בלתי מגולגלת לעולם, שהיא חוקה מאד, ואז תדחה לפניו.

תרי) ואל תקנא בעושי עולה: היינו שלא תסתכל במעשיהם, ולא תבוא לקנא אותם. כי כל מי שרואה מעשיהם ואינו מקנא לכבוד הקב"ה, עובר על שלשה לאוין, שכתוב, לא יהיה לך אלהים אחרים על פני

מאמר

אמר לו, מקראות הרבה לי, ולא אחד, אלא רד למטה, או ארכב עמך לפניך ואומר לך. אמר לו הזקן, אני זקן ואתה ילד, איני רוצה להשוות עצמי עמך. אמר לו הילד, אם כן, למה שאלת ממני מקראות. אמר לו, כדי שנלך יחד בדרך. אמר הילד תפח רוחו של אותו זקן, שהוא רוכב ואינו יודע דבר, ואומר, שאינו רוצה להשתוות עמי. נפרד מאותו זקן והלך לו בדרך.

תרוז) כד מטו ר' יהודה וכו': כשהגיעו ר' יהודה ור' יצחק, קרב הילד אליהם. שאלו לו. וסיפר להם המעשה. אמר לו ר' יהודה, יפה עשית, לך עמנו ונשב פה, ונשמע דבר ממך. אמר להם עיף אנכי שלא אכלתי היום, הוציאו לחם ונתנו לו. קרה להם נס, ומצאו מעיין אחד קטן תחת אילן. שתה מהם, והם שחו, וישבו.

תרח) פתח ההוא ינוקא וכו': פתח אותו (דפ"ר דף ר"ח ע"ב *) דף ר"ט ע"א)

לך פֶּסֶל וְכָל תְּמוּנָה. (א) לֹא תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קָנָא.

תריא) בְּגִי'כ, בְּעֵי לִיָּה לִבִּי לְאַתְּפָרְשָׁא מִנִּיָּהוּ, וְלִמְסֻי אֹרְחִיה מִנִּיָּהוּ, אֵל דָּא בִּאתְּפָרְשָׁנָא וְסֻטִּינָא אֲרַחֵא. מִכָּאן וְלַהֲלָא דְאַשְׁפַּחְנָא לְכוּ, יֵאִמָּר הַנִּי קְרָאִי קִמִּיכוֹן. פֶּתַח וְאָמַר, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה, יִהְיֶה אֱלֹהֶיךָ זְעִירָא אֲמַאי, בְּגִין דִּהֲאִי קְרִיָּאָה לֹא הָוּה בְּשָׁלִימוֹ. מֵאִי טַעְמָא דִּהָא לֹא הָוּה אֱלָא בְּמִשְׁכְּנָא, וּבְאַרְעָא אַחְרָא, בְּגִין דְּשָׁלִימוֹ לֹא אֲשַׁתַּכַּח אֱלָא בְּאַרְעָא קֳדִישָׁא.

תריב) תו, הֵכָא שְׂכִינְתָּא, וְהֵתָם שְׁלִימוֹ דְדָכְר וְנוֹקְבָא: (א) אָדָם שֵׁת אָנוּשׁ. אָדָם: שְׁלִימוֹ דְדָכְר וְנוֹקְבָא, הֵכָא, נוֹקְבָא. תו סִיפָא דְקָרָא, וַיִּדְבֹּר ה' אֵלָיו מֵאֲהֶל מוֹעֵד לֵאמֹר, בְּגִין כֹּף אֱלֹהֶיךָ זְעִירָא.

תריג) תו אֱלֹהֶיךָ זְעִירָא, יִמְתַּל לְמַלְכָּא, דִּהָוּה יְתִיב בְּכַרְסִיהָ, וְכַתְרָא דְמַלְכוּתָא עֲלֶיהָ, יֵאֲקָרִי מְלִךְ עֲלָאָה, כַּד נָחִית וְאָזַל לְבִי עַבְדִּיהָ, מְלִךְ זֹטָא אֲקָרִי, כֹּף קב"ה, כָּל זְמָנָא דֵּאִיהוּ לְעִילָא עַל כָּלָא, מְלִךְ עֲלָאָה אֲקָרִי, כִּיּוֹן דְנָחִית מְדוּרִיהָ לְתַתָּא, מְלִךְ אִיהוּ, אֲבָל לֹא עֲלָאָה יֵבְרַחְמִיתָא, בְּגִין כֹּף אֱלֹהֶיךָ זְעִירָא.

תריד) וַיִּקְרָא: הֵכִי תִנְיִנָן, זְמִין לִיָּה יִדְהִיכְלִיהָ. מֵאֲהֶל מוֹעֵד. (א) מֵאֵן

חלופי גרסאות

א ע"כ, ב אתפרישנא. ג האי קרא אימא קמיכו. ד מוסיף כתיב הכא. ה ולא וליג דתא. ו נוקבא וליג התם; שכנתא נוקבא התם (אה"ל). ז דדכר. ח ליג הכא נוקבא. ט ותו. י ליג מחל. יא בכרסייא. יב ואקרי. יג כדקדמיתא. יד להיכלא. טו מוסיף מאן הוא.

מסורת הוזהר

(א) (שם) ח"ב ג: פו.; צ. צא.; קיג. ב) (ויקרא א') לעיל דף קס"ד צ"ה. ג) (ד"ה א' א') ח"ג נג: ש. י ליג מחל. יא בכרסייא. יב ואקרי. יג כדקדמיתא. יד להיכלא. טו מוסיף מאן הוא.

הסולם

א' זעירא

יחד, וכאן שכתוב א' קטנה, רומזת על הנוקבא לברה, דהיינו השכינה. עוד ראה מסוף המקרא, וידבר ה' אליו מאהל מועד לאמור, ואהל מועד הוא הנוקבא, הרי שהדיבור היה כאן מנוקבא לברה. ועל כן כתוב א' קטנה. כי אותיות קטנות רומזות על הנוקבא, ורגילות על ז"א, וגדולות על אמא, או על שלימות דכר ונוקבא ביחד, שהוא רק על ידי אמא.

תריג) תו אֱלֹהֶיךָ זְעִירָא: עוד, יש לפרש מה שכתוב, א' קטנה. משל למלך שהיה יושב בכסאו, וכתר מלכות עליו, הוא נקרא מלך עליון. וכשיורד והולך לבית עבדו, מלך קטן נקרא. כך הקב"ה, כל זמן שהוא למעלה על כל, מלך עליון נקרא, כיון שהוריד בית דירתו למטה, למשכן, הוא מלך, אבל אינו עוד עליון כבתחילה, משום זה כתוב א' קטנה.

תריד) וַיִּקְרָא, הֵכִי תִנְיִנָן וכו' ויקרא, כך למדנו שפירושו, שקרא והזמינו להיכלו, מאהל

מאמר

פני. לא תעשה לך פסל וכל תמונה. לא תשתחוה להם ולא תעבדם כי אנכי ה' אלקיך אל קנא.

תריא) בְּגִי'כ בעי ליה וכו': משום זה, צריך האדם להפרד מהם, ולהטות דרכו מהם. על כן נפרדתי והטיתי דרכי ממנו. מכאן ולהלאה שמצאתי אתכם, אומר מקראות אלו לפניכם.

פתח ואמר, ויקרא אל משה: כאן, במלה ויקרא, א' קטנה. שואל למה. ומשיב, הוא להורות, שקריאה זו לא היתה בשלמות. מהו הטעם, הוא, משום שלא היתה אלא במשכן, שאינו מקום קבוע, ובארץ אחרת, כי לא נמצא שלמות אלא בארץ ישראל.

תריב) תו הֵכָא שְׂכִינְתָּא וכו': עוד יש לפרש, מה שכתוב א' קטנה, כי כאן בקריאה אל משה, היא השכינה, ושם, השלימות של דכר ונוקבא ביחד, דהיינו ככתוב, אדם שח אנוש, שכתוב שם אדם עם א' גדולה, אדם עם א' גדולה רומזת על השלימות של דכר ונוקבא (דפריי דף רל"ט ע"א)

קצה

ויחיי

אָהַל מוֹעֵד. אָהַל דְּבִיָּה תִלְיִן אַ מוֹעֵד וְחָגָא וְשַׁבְּתָא לְמַמְנִי, פְּדִיָּא אִי וְהִי
לְאוֹתוֹת וּלְמוֹעֲדִים, בְּבִיָּה שְׂרָא חוֹשְׁבָנָא לְמַמְנִי. וּמֵאן יֵאִיהוּ, סִיְהָרָא,
כְּמָא דְאַתְּ אָמַר אָהַל בַּל יִצְעֵן בַּל יִסַּע יְתַדוֹתָיו לְנִצְחָא.

תרטו) לֵאמֹר, מֵאֵי לֵאמֹר. בְּגִין דְּלְגַלְאָה, מַה דְּהָוָה סְתִים לְגוֹ. וּבְכָל
אַתְרָא לֵאמֹר, פְּדִיָּא וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, הִדְאִתְיָהִיב רְשׁוֹ לְגַלְאָה.
וְאָבַל כְּלָא חַד הוּא, וְשִׁפִּיר הוּא, וּבְגִין דְּהָא אִתְמַגֵּי לְסִיְהָרָא הִי הִיא
מְלָה, מֵאַתְרָא דְּמֹשֶׁה קָיָמָא.

תרטז) וַיְדַבֵּר ה', לְעִילָא. אֶל מֹשֶׁה, בְּאִמְצָעִיתָא. לֵאמֹר, יְבַתְרִייתָא,
אַתְרָא, דְּאִית רְשׁוֹ לְגַלְאָה. תוּ, וַיִּקְרָא אֶל מֹשֶׁה מַה כְּתִיב לְעִילָא, וַיְבִיאוּ אֶת
הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה וּגְוֹ. אֲמַאי אֶל מֹשֶׁה. הִכִּי אָמְרוּ, בְּגִין דְּמֹשֶׁה חָמָא לִיָּה
בְּטוֹרָא, וְקַב"ה אֲחִמֵּי לִיָּה בְּחִזּוֹ דְּעִינָא, פְּדִיָּא אִי פְּאֲשֵׁר הִרְאָה אוֹתָךְ בְּהָרָא,
וּכְתִיב סִי פְּמִרְאָה אֲשֶׁר הִרְאָה ה' אֶת מֹשֶׁה וּגְוֹ. וּכְתִיב סִי וַרְאָה וַעֲשֵׂה
בְּתַבְנִיתָם אֲשֶׁר אֲתָה מְרְאָה בְּהָרָא, הַשְׁתָּא יֵאֵיִתִּיאוּ לִיָּה, בְּגִין דְּיַחְמֵי, יֵאֵי
אִיהוּ סִי כְּהוּא מְשַׁכְּנָא דְּחָמָא.

תריז) אֲבַל אֲמַאי וַיְבִיאוּ אֶת הַמִּשְׁכָּן אֶל מֹשֶׁה. אֲלָא, לְמַלְכָּא דְּבַעָא

חלופי גרסאות

א מועדי וחגי ושכתי (אה"ל). ב וביה. ג מוסיף דא איהו.
ד מוסיף לגלאה אבל כלא חד ושפיר הוא בגין דשלימו
[ושפיר] הוא אתר לגלאה. ה מוסיף וידבר ה' אליו מאהל
מועד לאמר דאתייהיב. ו ל"ג מן אכל עד דהא. ז מוסיף
בגין דשלימו [ושפיר] הוא אתר לגלאה. ח דהאי (אה"ל).
ט אהרן. יב ל"ג וכתוב. יג דאיתיאור. יד ל"ג אי. טו ההוא.

מסורת הזהר

(א) (בראשית א') לעיל דף קע"ט צ"ד. (ב) (ישעיה ל"ג)
כ"ב קע"ה צ"א. (ג) (שמות ל"ט). ח"ג ש. (ד) (שם כז)
ח"ג ש. (ה) (במדבר ח') ח"ג ש. ת"ז ת"ע קיט: (ו) (שמות
כ"ה) ח"ב קנט. רכא. רמא. ח"ג עא. ש. ת"ז ת"ע קיט:
ט ההוא. י ברייתא; בכתיבתא. יא מוסיף משה ולא אל

הסולם

א' זעירא

דהיינו הנוקבא שהיא מקבלת מו"א, שהיא המקום,
שיש שם רשות לגלות, שה"ס עלמא דאתגליא,
דהיינו על שם החכמה שמתגלה בה לבדה ולא
כשום ספירה שלמעלה ממנה. וע"כ המלה לֵאמֹר
סובב עליה, שפירושו, לגלות מה שהיה סתום בפנים,
דהיינו שמגלה מה שהוא סתום למעלה ממנה, הנבחן
לפנימיות כלפי הנוקבא.

תו, ויקרא א"ל משה: מה כתוב למעלה,
ויביאו את המשכן אל משה. למה אל
משה. כך אמרו, משום שמשו ראה אותו
בהר, שהקב"ה הראה לו למראה העין,
כש"א, כאשר הראה אותך בהר. וכתוב,
כמראה אשר הראה ה' את משה. וכתוב,
וראה וגו' אתה מראה בהר. לכן עתה הביאו
לו את המשכן, כדי שיראה אם הוא כמשכן
ההוא שראה.

תרז) אב"ל אמאי ויביאו וכו': אבל לפי
זה עוד קשה, אמאי ויביאו את המשכן
אל

מאמר

מאהל מועד, מהו אהל מועד. הוא אהל
שבו תלויים למנות מועד וחג ושבת כש"א,
והיו לאותות ולמועדים, בה שורה החשבון
למנות. ומי היא. היא הלבנה, דהיינו הנוקבא,
שכל השינויים מחול ומועד וחג ושבת, באים משנויים
בשיעור קומה של מוחותיה, כמש"א, אהל בל
יצען בל יסע יתדותיו לנצח. האמור על
הנוקבא הנקראת אהל.

תרטו) לֵאמֹר: שואל מהו לאמר. ומשיב,
שפירושו, לגלות מה שהיה סתום בפנים. ובכל
מקום, שכתוב לֵאמֹר, דהיינו, וידבר ה' אל
משה לֵאמֹר, פירושו שניתן רשות לגלות.
אבל הכל אחד הוא, ויפה הוא, משום,
שדבר זה, שהוא הגילוי נמסרה ללבנה,
שהיא הנוקבא, ממקום שמשו עומד, דהיינו
מו"א. וכך הוא הסדר.

תרטז) וידבר ה': הוא למעלה, שהוא
בינה. א"ל משה, הוא באמצע, שהוא ז"א,
שמבינה מושפע אל ז"א, לֵאמֹר, הוא האחרונה,
(דפ"ר דף רל"ט ע"א)

לְמִבְּנֵי פִלְטָרִין לְמִטְרוֹנִיתָא, פִּקִּיד לְאוּמְנִין הֵיכְלָא דָא בְּדוּף פִּלְז, וְהֵיכְלָא דָא בְּדוּף פִּלְז, הֵכָא אַתְר ׀ לְעֶרְסָא, בְּוִהָכָא אַתְר לְנִיחָא. בִּינָן בְּעִבְדוֹ לֹן אוּמְנִין, יֵאָחֲמִיו לְמִלְכָא. בְּךָ וּבִיָּאוּ אֶת הַמְשָׁפָן אֶל מֹשֶׁה, יִמְאַרֵי דְבִיתָא, אִישׁ הָאֱלֹקִים, בִּינָן דְּאִשְׁתַּכְּלַל הֵיכְלָא, ׀ מִטְרוֹנִיתָא זְמִינַת לְמִלְכָא וְלִהֵיכְלָא, זְמִינַת לְבַעֲלָה עֲמָה, בְּגִין בְּךָ וּיְקָרָא אֶל מֹשֶׁה.

תריח) וּבְגִין דְּמֹשֶׁה יִמְאַרֵי דְבִיתָא אִיהוּ, מֵה פְתִיב, ׀ ומֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לְמַחֲנֶה, מֹשֶׁה דְּאִיהוּ ׀ מְאַרֵי דְבִיתָא, ׀ עֲבִיד הֵכִי, ׀ מֵה דְלִית רְשׁוֹ לְבַר נֶשׁ אֶחְרָא לְמַעַבְד הֵכִי.

תריט) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו, וַרְגָא אֶחְרָא עֲלָהּ, וּבְדִין בְּשַׁעְתָּא דְּאִזְדַּמְן מֹשֶׁה לְמִיעֵל, בְּדִין פְתַח וְאָמַר, ׀ אָדָם פִּי יִקְרִיב מִכֶּם. מֵאִי אָדָם הֵכָא. אֲלָא פִד ׀ אֶתְחַבְּרוּ שְׂמֵשָׁא וְסִיְהָרָא פְתַח, פְתַח וְאָמַר ׀ אָדָם. פְּדַכְתִּיב, ׀ שְׂמֵשׁ יִרַח עֲמַד זְבוּלָה, עֲמַד, וְלֹא עֲמַדוֹ.

תרכ) פִּי יִקְרִיב מִכֶּם, הֵכָא אֶתְרַמִּזוּ, מֵאֵן דְּיַעֲבִיד פּוּלְחָנָא דְקַרְבְּנָא שְׁלִים, דִּישְׁתַּפַּח דְכַר וְנוֹקְבָא. מִשְׁמַע יִדְכְתִיב מִכֶּם, דִּישְׁתַּפַּח יִדְבְחִזּוֹ דְלַכוּן. קַרְבָּן לֵה' ׀ דְּאִקְרִיב כְּלָא, לְאֶתְאֶחְדָא פְתַח, ׀ לְעִילָא וְתַתָּא.

חלופי גרסאות

א לערסיה; מוסיף הכא אתר לשמושא. ב הכא. ג מוסיף אחמיו ליה. ד מאריה. ה למטרוניתא. ו למיכלא. ז מאריה. ח מאריה. ט ל"ג מה. י למיעאל. יא אתחבון. יב מוסיף יד כחזו. טו דיקריב. טז עילא.

מסורת הזהר

א (שמות ל"ג) ב"ב קע"ד צ"ד. ב (ויקרא א') לך ק"א צ"ב. ג (חבקוק ג') וירא ק"כ צ"א.

אדם וגו' (אה"ל). יג ל"ג דכתיב.

הסולם

א' זעירא

תריט) וַיְדַבֵּר ה' אֵלָיו: זֶהוּ מַדְרַגָּה אַחֲרַת עֲלִיוֹנָה, שְׁהִיא בִינָה, כִּי וּיְקָרָא, הִיא הַנוֹקְבָא אֶל מֹשֶׁה, הוּא ת"ת, וַיְדַבֵּר ה', הוּא בִינָה. וְאִז בְּשַׁעֲה שְׁנוּדְמָן מֹשֶׁה לְהַכְנִס אֶל הַנוֹקְבָא, אִז פְתַח הַבֵּינָה וְאָמַר, אָדָם כִּי יִקְרִיב מִכֶּם. כִּי בִינָה הִיא הַמְדַבֵּר כְּנ"ל. וְשׂוֹאֵל, מֵהוּ אָדָם כְּאֵן, הִיָּה דִי שִׂיאֲמַר, כִּי יִקְרִיב מִכֶּם קִרְבָּן, אוֹ אִישׁ כִּי יִקְרִיב. וּמְשִׁיב, אֲלָא כְשֶׁנְּחַחְבְּרוּ הַשְּׂמֵשׁ וְהַלְבָּנָה, שְׁהֵם ת"ת וּמַלְכוּת, יַחַדְדִּין, פְתַח הַבֵּינָה, וְאָמַר לְהֵם אָדָם. וְנִקְרָאוּ אוֹ שְׁנֵיהֶם אָדָם בְּלִשׁוֹן יַחִיד, כְּמוֹ שְׁכַתּוּב, שְׂמֵשׁ יִרַח עֲמַד זְבוּלָה, וְאִינוּ אוֹמַר עֲמַדוֹ, לִשׁוֹן רַבִּים, מִפְּנֵי שֶׁהַכְּתוּב מְדַבֵּר בְּשַׁעֲה שְׁהֵם כְּוּוּג.

מאמר

אל משה, ולמה לא הלך משה אל המשכן. אלא בדומה למלך שרצה לבנות ארמון למטרוניתא, צוה אל האומנים, היכל זה במקום פלוני, והיכל זה במקום פלוני. פה מקום אל המטה ופה מקום למנוחה. כיון שעשו האומנים אותו, הראו אותו אל המלך. כך, ויביאו את המשכן אל משה, שהוא אדון הבית איש האלקים (כנ"ל אות תקנ"ז) וע"כ לא הלך משה אל המשכן, אלא הביאו את המשכן אליו, כיון שנגמר ההיכל הזמינה המטרוניתא את המלך אל ההיכל, שהזמינה את בעלה המלך להיות עמה, ומשום זה, ויקרא אל משה, עם א' קטנה, אשר א' זעירא, שהיא הנוקבא קראה אל משה, שהוא ז"א בעלה, להיות עמה.

תרכ) כִּי יִקְרִיב מִכֶּם: כֵּאֵן נִרְמַז, שְׁכַל מִי שִׁיעֲשֶׂה עֲבוּדָה לְהַקְרִיב קִרְבָּן תַּמִּים, יִהְיֶה נִמְצָא דְכַר וְנוֹקְבָא, כְּלוּמַר, שִׁיְהִיה נִשְׁוִי אִשֶׁה. זֶה מִשְׁמַע מִשְׁכַּתּוּב, מִכֶּם, שִׁוְיָה שִׁיְהִיה נִמְצָא בְּמִרְאָה שְׁלִכֶם. כְּלוּמַר בִּינָה אִמְרָה לְתַת וּמַלְכוּת, שְׁהִים מֹשֶׁה שְׁנִקְרָא אָדָם, כִּי יִקְרִיב מִי קִרְבָּן יִהְיֶה מִכֶּם דִּהִינּוּ דְכַר וְנוֹקְבָא כְּמוֹתְכֶם. קִרְבָּן לֵה' שִׁיקְרִיב הַכֹּל לְהַתִּיחַד כְּאֶחָד לְמַעֲלָה

תריח) וּבְגִין דְּמֹשֶׁה מְאַרֵי וְכו': וּמִשׁוֹם שְׂמֵשָׁה הוּא אֲדוֹן הַבֵּית, דִּהִינּוּ ז"א שְׁהוּא בְּעֵלָה דְּמִטְרוֹנִיתָא, מֵה כְּתוּב, וּמֹשֶׁה יִקַּח אֶת הָאֵהָל, שְׁהִיא הַנוֹקְבָא הַנִּקְרָאת אֵהָל, וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לְמַחֲנֶה, מֹשֶׁה שְׁהוּא אֲדוֹן הַבֵּית עוֹשֶׂה כֵן, מֵה שְׁאִין רְשׁוֹת לְאָדָם אַחֲרָה לַעֲשׂוֹת כֵּן.

(דפו"י דף רל"ט ע"א * דף רל"ט ע"ב)

תרכא) מן הבהמה, לאחזקה אדם ובהמה, א כלא פתא. מן הבקר ומן הצאן, אליו ב רתיבין, דאינון דכין, ג דכין דאמר מן הבהמה, יכול מכלא, בין דכין, בין מסאבן, הדר ואמר מן הבקר ומן הצאן.

תרכב) תקריבו את קרבנכם. קרבני מבעי ליה, מאי קרבנכם. אלא בקדמייתא קרבן לה, י והשפתא קרבנכם. קרבן לה אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן: לאחזקה יחודא ומתפתא לעילא, ומעילא לתתא. מתפתא לעילא, היינו קרבן לה. מעילא לתתא, היינו קרבנכם.

תרכג) ולמלא, דאיהו יתיב בטורסקא ^א עלאה, לעילא לעילא, וכרטיא אתתקן על ההוא טורסקא, ומלא עלאה על כלא. בר גש דקריב דורונא למלא, בעא לסלקא מדרגא לדרגא, עד דסליק מתפתא לעילא לאתר דמלא יתיב, עלאה על כלא, וכדין ידעין דהא סלקין דורונא למלא, וההוא דורונא דמלא איהו. נחית דורונא מעילא לתתא, הא ידעין דההוא דורונא דמלא ^א נחית מעילא, לרחימא דמלא, דאיהו לתתא.

תרכד) פה בקדמייתא, אדם סליק בדרגוי מתפתא לעילא, וכדין קרבן לה. מן הבהמה מן הבקר, נחית בדרגוי מעילא לתתא, וכדין קרבנכם. בגיגי

חלופי גרסאות

א וכלא. ב ל"ג רתיבין. ג כין. ד השתא. ה ל"ג מן הבהמה. ו מעילא לתתא ול"ג מתתא לעילא. ז מוסיף מתל למלא. ח קרבנא. ט מן מלא. י ל"ג דמלא. יא נחתי.

דרך אמת א] גג גבוה מאד כמו מגדל כאד"ל הראשונים היו מכניסים פירותיהם דרך טרסטי והסמך והקוף מתחלפים לפעמים זה אחר זה.

הסולם

א' זעירא

ולמעלה. אל התחתונים שמחזה ולמטה. כדי להראות היחוד ממטה למעלה, וממעלה למטה. ממטה למעלה היינו קרבן לה, וממעלה למטה היינו קרבנכם.

תרכג) למלא דאיהו יתיב וכו': בדומה למלך שיושב בהר גבוה עליון למעלה למעלה, והכסא נתקן על אותו ההר, והמלך היושב על הכסא, הוא עליון על כל. אדם המקריב מתנה אל המלך הוא צריך להעלותה ממדרגה למדרגה עד שמעלה אותה ממטה למעלה. אל המקום שהמלך יושב למעלה על כל, ואז יודעים שמעלים מתנה אל המלך, ואותה מתנה היא של המלך. וכאשר יורדת מתנה ממעלה למטה, הרי יודעים שאותה מתנה של המלך יורדת למעלה לאוהבו של המלך שהוא למטה.

תרכד) כך בקדמייתא וכו': כך בתחילה, אדם, עולה במדרגותיו ממטה למעלה ואז נקרא, קרבן לה. מן הבהמה מן הבקר, הוא יורד במדרגותיו ממעלה למטה, ואז נקרא

קרבנכם

מאמר

למעלה ולמטה. וע"כ אומר תחילה, קרבן לה' להתיחד ממטה למעלה, ואח"כ אומר, את קרבנכם, להתיחד ממעלה למטה. כמ"ש לפנינו.

תרכא) מן הבהמה: להראות היחוד של אדם ובהמה, הכל כאחד. והיינו כמ"ש לפנינו, קרבן לה' הוא אדם, שהוא היחוד ממטה למעלה, וממנו נמשך למטה, שה"ס קרבנכם מן הבהמה, וכי יחודים אלו מאירים ביחד. מן הבקר ומן הצאן, אלו הן מרכבות שהן טהורות, כי מכיון שאומר, מן הבהמה, יכולים לחשוב שהוא מכל הבהמות, בין טהורות ובין טמאות, ע"כ חזר ואמר מן הבקר ומן הצאן.

תרכב) תקריבו את קרבנכם: שואל, את קרבנו היה צריך לומר, כמ"ש בתחילה, קרבן לה'. למה אומר קרבנכם. ומשיב, אלא בתחילה צריך להיות קרבן לה', ועתה קרבנכם. ומפרש, קרבן לה' הוא היחוד שנקרא אדם, והיינו שצריכים להעלות הנוקבא לזווג שמחזה דו"א ולמעלה, נקרא אדם. קרבנכם מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן, הוא להמשיך הארת הזווג שמחזה

(דפריי דף רל"ט ע"ב)

כָּף « כְּתִיב, « אֲכַלְתִּי יַעֲרִי עִם דְּבַשִּׁי שְׁתִּיתִי יַיִנִי עִם חֶלְבִי, הֵיִינוּ אָדָם וְקָרְבָן לָהּ. אֲכָלוּ רַעִים, הֵיִינוּ מִן הַבְּהֵמָה מִן הַבָּקָר וּמִן הַצֹּאן, וּכְרִיךְ תִּקְרִיבוּ אֶת קָרְבַּנְכֶם.

תְּרַכָּה) אֲתוּ יִר' יִצְחָק וְרַבִּי יְהוּדָה, וּנְשָׁקוּהָ עַל רִישֶׁיהָ, אָמְרוּ, בְּרִיךְ רַחֲמָנָא דְזַפְיָנָא לְמַשְׁמַע דָּא, וּבְרִיךְ רַחֲמָנָא, דְלֹא יִתְאַבְדּוּ מְלִין אֲלִין בְּהֵהוּא סְבָא. קָמוּ וְאָזְלוּ, עַד דִּהּוּ אָזְלִי, חָמוּ חַד גִּפְן הַנְטִיעַ בְּחַג גִּנָּא.

תְּרַכּוּ) פֶּתַח הַהוּא יְנוּקָא וְאָמַר, « אֶסְרִי לְגִפְן עִירָה וְלִשְׁרָקָה בְּנֵי אֲתוּנוּ הָאֵי קָרָא רְזָא עֲלָאָה יְהוּא. אֶסְרִי, אָסַר מִבְּעֵי לִיָּה. עִירָה, עִיר מִבְּעֵי לִיָּה. אֲלֹא רְזָא הוּא, « לְדַרְדְּקֵי דְאֵינוֹן בְּבֵי רַב, לְאֶסְתַּמְרָא מִהֵהוּא גִירָא דְעִירָה, וְשָׁמָא קְדִישָׁא אֲתַקְלִיל תַּמָּן יִיָּה.

תְּרַכּוּ) וּכְמָה דְהֵכָא אֲתַרְמִיז שְׁמָא קְדִישָׁא, הֵכִי נָמִי וְלִשְׁרָקָה, שׁוֹרֵק מִבְּעֵי לִיָּה. זְבֻנֵי בְּן מִבְּעֵי לִיָּה. שׁוֹרֵק, בְּדַכְתִּיב « וְאֶנְכִי נִטְעַתִּיךְ שׁוֹרֵק. בְּן, בְּדִ"א « בְּן « אֲתוּנוֹת. אֲמָאֵי שׁוֹרֵקָה, וְאֲמָאֵי בְּנֵי.

תְּרַכּוּ) אֲלֹא, כְּמָה דְאֵית שְׁמָא קְדִישָׁא לְאֶכְפִּיָּא לְעִירָה, הֵכִי נָמִי, « אֵית שְׁמָא קְדִישָׁא, לְאֶכְפִּיָּא חִילָא אֲחָרָא, דְאֵיְהִי חֲמָרָא, דְאֶלְמָלָא דְשְׁמָא קְדִישָׁא אֲתַרְמִיז הֵכָא, יְהוּ « מְטַרְטְשֵׁי עֲלֵמָא, יִיָּה בְּחִילָא דָּא, יִיָּה « בְּחִילָא דָּא, לְאֶסְתַּמְרָא יִיָּה עֲלֵמָא מְנִיְהוּ, וְלְאֶסְתַּמְרָא בְּרַנְשֵׁי, דְלֹא יִשְׁלֹטוֹן בִּיָּה בְּעֲלֵמָא.

חלופי גרסאות

א ליג כתיב. ב ליג מן הבחמה. ג ר יהודה ור יצחק. ד אחמסרו. ה נטוע. ו איהו. ז מוסיף אתכליל תמן ו"ה בני. ח אחותי. ט ליג אית. י ליג הוו. יא מטשטשי. יב ו"ה. יג ליג עלמא.

מסורת הזוהר

א (שה"ש ה') ויצא קמ"ד צ"א. ב) לעיל דף קפ"ה צ"ה. ג) (ירמיה ב') לך קניא צ"ב. ד) (זכריה ט') לעיל דף קפ"ז צ"ב.

דרך אמת א] לנערים הלומדים אצל הרב.

הסולם

מאמר ב'

מדבר בלשון יחיד. עירָה, עיר היה צריך לומר. ומשיב אלא סוד הוא, שיש לתנוקות של בית רבן להשמר מן החץ של הקליפה עיר, והשם הקדוש י"ה נכלל שם, כדי להכניעו, דהיינו ה"ל של אסרי והה"ל של עירָה. תְּרַכּוּ) וכמָה דְהֵכָא אֲתַרְמִיז וכו': וכמו שפה נרמז השם הקדוש, נרמז גם כן בהכתוב, ולשרקה בני אתונו, כי אומר, ולשרקה, שורק היה צריך לומר, אומר בני, כן היה צריך לומר, כמו שכתוב, ואנכי נטעתך שורק, בלי ה', בן, כמ"ש, בן אתונות, בלי י', למה אומר כאן שורקה ולמה בני. תְּרַכּוּ) אֲלֵא כְּמָה דְאֵית וכו': אלא כמו שיש שם הקדוש להכניע להקליפה עיר כנ"ל, יש גם כן שם הקדוש להכניע כח קליפה אחרת, שהיא חמור, דהיינו אתון, שהוא ה"ל של

קרבנכם. ובשביל זה כתוב, אכלתי יערי עם דבשי שתיתי ייני עם חלבי, היינו אדם וקרבן לָהּ, כי הקב"ה אומר אכלתי יערי וכו'. אֲכָלוּ רַעִים, היינו מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן. ואז תקריבו את קרבנכם. כנ"ל. תְּרַכָּה) אֲתוּ ר' יִצְחָק וכו': באו ר"י ור' יהודה ונשקו אותו על ראשו. אמרו ברוך הרחמן שזכינו לשמוע זה, וברוך הרחמן שלא נאבדו דברים אלו באותו זמן. כי לא היה מכינם ונמצאים הדברים נאבדים. קמו והלכו. בעוד שהיו הולכים, ראו גפן אחד נטוע בגן אחד. תְּרַכּוּ) פֶּתַח הַהוּא יְנוּקָא וכו': פתח אותו ילד ואמר, אסרי לגפן עירָה ולשורקה בני אתונו. מקרא זה סוד עליון הוא. ושואל, אסרי, אסר היה צריך לומר, כי עד עתה (ופר"י דף רל"ט ע"ב)

קצט

ויחי

תרכט) אסרי לגפן, מאי גפן. דא פנסת ישראל, אמאי אאתקריאת גפן. אלא מה גפן, לא מקבלא געלה נטיעא אחרא, הכי נמי פנסת ישראל, לא מקבלא געלה אלא לקב"ה, ובגין פנסת ישראל, אתכפייין קמה פל חילין אחרנין, ולא יכלין לאבאשא, ולשלטאה בעלמא, וע"ד אטיל קרא שמה קדישא בנייהו, בהאי גיסא ובהאי גיסא. בני אתונו, ודאתעקר בגין ההוא שורק, קמה דאת אמר, ואנכי נטעתיך שורק וגו'.

תרל) פנס ביין לבושו וגו', פנס, פנס מבעי ליה. אלא פנס, מיומא דאתברי עלמא, ומאן איהו דא מלכא משיחא. פניין: סטר שמהלא. ובדס ענבים: סטר שמהלא. לתתא. וזמין מלכא משיחא ל" לשלטה לעילא על פל חילין אחרנין דעמין עעכו"ם, ולתברא תוקפיהון מעילא ומתתא.

תרלא) ד"א פנס ביין לבושו, פנונא יב דהאי חמרא, אחזי חידו, יבכוליה דינא, ס הכי נמי מלכא משיחא, ס יחזי חדו לישראל, וכוליה דינא ילעמין עעכו"ם. כתיב א ורוח אלקים מרחפת על פני המים, דא

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

א אקרי; אקרייא; אתקרייא. ב עליה. ג ל"ג קמה. ד אחרנין (אה"ל). ה אעיל (אה"ל). ו דאתעקר (אה"ל). ז ל"ג וגו'. ח מוסיף משיחא לתתא; לתתא (אה"ל). ט בין מן ביין עד זומין (אה"ל). י דשאר עמין עע"ז. יא ל"ג כנונא. יב דהא. יג וכלהו. יד מוסיף דינא לעמין עעכו"ם. טו ל"ג מן הכי עד כתיב. טז חזי. יז לשאר עמין עע"ז.

(א) (כראשית א) כ"א ל צ"ב.

הסולם

אסרי לגפן עירא

מאמר ב'

ובגין כנסת ישראל אתכפייין וכו', אבל כאן נעקרה הקליפה לגמרי.

של בני והד' של ולשרקה, כנ"ל, כי לולא השם הקדוש שנרמז כאן היו ב' הקליפות האלו מחריבים העולם. וע"כ ניתן י"ה בכח זה וי"ה בכח זה, לשמור את העולם מהם, ולשמור את האדם שלא ישלטו עליו בעולם. תרכט) אסרי לגפן: מהו גפן. זה כנסת ישראל. ולמה נקראת גפן, אלא מה גפן אינה מקבלת עליה נטיעה אחרת, כן כנסת ישראל אינה מקבלת עליה אלא את הקב"ה, ובשביל כנסת ישראל נכנעים לפניה כל כחות אחרים, שהם עיר וחמור, ואינם יכולים להרע ולשלוט בעולם, וע"כ הטיל הכתוב, את השם הקדוש י"ה ביניהם, בצד זה, בעיר, ובצד זה בחמור. שבעיר נאמר י"ה אסרי לגפן עירא, ובחמור נאמר י"ה ולשרקה בני אתונו. כנ"ל. בני אתונו, שנעקר בשביל שורק הזה, שהיא כנסת ישראל, (כנ"ל אות תרכ"ז) כמש"א ואנכי נטעתיך שורק.

תרל) ככס ביין לבושו וגו': שואל, ככס, כובס היה צריך לומר, כי ככס הוא לשון עבר. ומשיב, אלא ככס, מיום שנברא העולם, ומי הוא, זהו מלך המשיח. שהוא הנוקבא, (כנ"ל אות חקפ"ט) שע"י הדין הנעשה ברשעים הממשיכים הארת השמאל ממעלה למטה היתה מכבסת את הלבוש שלה, שהם הצדיקים המלבישים את הנוקבא, שרואים הדינים ומטיבים מעשיהם (כנ"ל דף קפ"ח ד"ה פירוש) וזהו מיום שנברא העולם, ע"כ אומר ככס, לשון עבר. ביין הוא צד שמאל, דהיינו גבורה דז"א ובדס ענבים, הוא צד שמאל למטה. דהיינו השמאל דנוקבא. שע"י ב' גבורות הללו, של ז"א ושל הנוקבא עצמה, היא מכבסת לבושה כנ"ל (דף קפ"ח ד"ה ככס ע"ש) ועתידי מלך המשיח שהוא הנוקבא, לשלוט למעלה על כל כחות אחרים של העמים עובדי ע"ז. ולשבור מעוזם מלמעלה ומלמטה.

תרלא) ד"א, ככס ביין לבושו: כמו יין הזה, שמורה שמחה כמ"ש יין המשמח אלקים ואנשים, והוא כולו דין. כן הוא מלך המשיח

פירוש. כי אינו אומר כאן ולשרקה אסרי בני אתונו, כמו שנאמר אסרי לגפן עירא, וז"ש שבני אתונו נעקר לגמרי מכח שורקה שהוא שורק, ולא רק נאסר כמו גפן, כי נאסר היא רק להכנעה כנ"ל שאומר (דפו"י דף רל"ט ע"ב *) דף ר"מ ע"א

רוחא דמלפא משיחא, ומן יומא דאתברי עלמא, אסחי א לבושיה ב חמרא
 ב עלאה.

תרלב) חמי מה פתיב בתריה, חכלילי עינים מיין ולכן שנים מחלב,
 דא חמרא ז עלאה, ה דאורייתא דמרורי, מגיה שתי. ולכן שנים מחלב,
 דהא אורייתא יין וחלב, תורה שפכתב, ותורה שפעל פה.

תרלג) פתיב א ייין ישמח לבב יאנוש להצהיל פנים משמן, ודאי מאתר
 דאתקרי שמן. ת"ח, שירתא דחמרא חדוה, הוא אתר דכל חידו מגיה
 נפקא. וסופיה דינא, מ"ט. בגין דסופא דיליה, אתר יכנישו דכלא, דינא
 הוא, וביה אתדן עלמא, ועל דא שירותא חדוה, ינסופא דינא, בגיני כף,
 להצהיל פנים משמן. מאתר דכל חדוה מגיה נפקא.

תרלד) ולחם לבב אנוש יסעד, מאן לחם. אלא לחם עלמא י סעיד, ואי
 תימא, דביה תלייא סעידו דעלמא בלחודוי, לאו הכי, דהא ליליא בלא יומא,

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

(א) (תהלים ק"ד) ח"ב כד: רמו: ח"ג יב: לט. רטו: א ללבושיה. ב עלאה דאורייתא מגיה שתי ול"ג מן חמי
 עד ולכן שנים מחלב דהא אורייתא. ג ל"ג מן חמי עד
 ריו: ת"ז תכ"ח עב:
 ולכן שנים מחלב דהא אורייתא. ד דמרורי עלאה דאורייתא. ה דמרורי דאורייתא. ו דא. ז מסיף אנוש אמאי בגין דמאתר
 דחרוה קאתי ומאן הוא סופיה דקרא [אוכח דכתיב]. ח שירותא; שרותא; דחמרא איהו מ"ט בגין דשרותא דיליה חרוה
 הוא אתר דכל חידו מגיה נפקא וסופיה דינא מ"ט בגין דסופא דיליה אתכנישו וכלא; שירותא דחמרא חרוה וסופיה
 דינא מ"ט בגין דשירותא חרוה הוא אתר דכל חידו (אה"ל). ט ל"ג אתר. י אתכנישו. יא שרותא. יב סופא. יג סמך:
 סעיד וסמך (אה"ל).

מאמר ב'

הסולם

אסרי לגפן עירה

המשיח, שהוא הנוקבא, המראה שמחה לישראל
 שממשיכים אותו בשיעור הקדושה, וכולו הוא דין
 לעמים עכו"ם הממשיכים אותו יותר מכשיעור.
 (כ"ל דף קפ"ח ד"ה פירוש ע"ש) כתוב, ורוח
 אלקים מרחפת על פני המים, זהו רוחו
 של מלך המשיח, שמרחפת הנה והנה לדין
 ולרחמים כ"ל. ומיום שנברא העולם מכבס
 לבושו ביין העליון, כמ"ש לעיל.

תרלב) חמי מה פתיב בתריה וכו': ראה
 מה כתוב אחר זה, חכלילי עינים מיין ולכן
 שנים מחלב. חכלילי עינים מיין, זהו יין העליון,
 דהיינו הארת השמאל מבניה, אשר התורה, שהוא
 הנוקבא, כשהיא משכרת, דהיינו שמשפעת דינים
 לאותם הממשיכים אותו ממעלה למטה, היא שותה
 ממנו, שמשפעת זה, נבחנת הבניה, שדינן מתערין
 מינה. ולכן שנים מחלב, הוא התורה שבכתב
 שהוא ז"א, שמקבל חסדים המכונים חלב, כי התורה
 נקרא יין וחלב, שהם תורה שבכתב שהוא
 ז"א, והוא נקרא חלב, ותורה שבעל פה, שהוא
 הנוקבא, שהיא נקראת יין. ויין מקובל מבניה, וחלב
 מקובל מאבא.

תרלג) פתיב, ויין ישמח לבב אנוש
 להצהיל פנים משמן; ודאי ממקום שנקרא

(דפו"י דף ר"מ ע"א)

לא אשתפח, ולא בעי לאפרשא לון. ומאן דאפריש לון, איתפרש מחיין, והיינו דכתיב, למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם. בגין דלא בעי לאתפרשא.

תרלה) ואי תימא, דוד הוה קאמר ולחם לבב אנוש יסעד, הואיל ולא תלייא ביה בלחודוי סעידו דעלמא. אלא דייקא דמלה, ולחם, ווא"ו איתוסף, דכמו וה', ועל דא, כללא אשתפח פתרא.

תרלו) ת"ח, מאן דמברך על מזונא, לא יברך על פתורא ריקניא, ובעי נהמא לאשתפחא על פתורא, וכסא דחמרא בימינא, מאי טעמא, בגין לקשרא שמאלא בימינא, ונהמא דיתברך מנייהו, ולא תקשרא בהו, ולמנהוי כללא חד קשורא, לברכא שמא קדישא פדקא יאות. ודקא לחם אתקשר בגין, ויין בימינא, וכדין ברכאן שריין בעלמא, ופתורא אשתלים פדקא יאות.

תרלו) א"ר יצחק, ואלמלא לא אודמן לן אורחא דא אלא למשמע מלין אלין, די לן. א"ר יהודה, יאות הוא להאי ינוקא, דלא ינדע ככל האי, ונאנס מסתפינא עליה, אי יתקיים בעלמא בגין האי. א"ר יצחק ולמה. א"ל, בגין דהאי רביא ייביל לאסתפללא, באתרא דלית רשו

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

(א) (דברים ז') ח"ב פא: רנו: ח"ג מז: קכב: קכג. א אתפריש; יפריש. ב ל"ג וא"ו איתוסף. ג איתורא. ד ל"ג כמו. ה דבעי לאשתכחא נחמא (אה"ל). ו ל"ג מן דהא עד א"ר יצחק. ז ל"ג אלמלא. ח נודמן. ט דיי. י הוה. יא כלי. יב מוסיף האי רוא. יג בניני. יד ל"ג בגין. טו דהא; ל"ג דהאי רביא. טז דיכיל. יז לאתכללא.

דרך אמת אן אם יחיה בעולם.

הסולם

אסרי לגפן עירה

מאמר ב'

שפע ז"א שהוא ימין, כנ"ל, להמצא על השלחן, שה"ס הנוקבא, שהיא שמאל. וכוס יין שהוא שפע הנוקבא בצד ימין, הרומז על ז"א, מהו הטעם, הוא כדי לקשר שמאל בימין, שיכללו יחד, והלחם שהוא ימין יתברך מהם מווג עם שמאל, ויתקשר בהם, ויהיה הכל קשר אחד לברך את השם הקדוש כראוי. כי לחם, שהוא ימין, מו"א, נקשר ביין, שהוא משמאל, מן הנוקבא, ויין, שהוא משמאל יתקשר בימין, דהיינו ביד ימין הרומז אל ז"א שבוה נכללה החכמה בחסדים והחסדים בחכמה, ואז הברכות שורות בעולם והשלחן, שהוא הנוקבא, נשלם כראוי.

יום אינו נמצא, אלא יום שהוא ז"א, ולילה שהיא נוקבא, צריכים להיות מחוברים יחד, וע"כ צריכים לחם שהוא מו"א, וליין שהוא מנוקבא, ששניהם יחד מסעידים את העולם, ואינו צריך להפריד אותם, ולהמשיך לחם לבד מו"א בלי הנוקבא. ומי שמפריד אותם יפרד מחיים. והיינו שכתוב, למען הודיעך כי לא על הלחם לבדו יחיה האדם, משום שאין צריכים להפריד ביניהם.

תרלה) ואי תימא דוד וכו': ואם תאמר, דוד איך אומר, ולחם לבב אנוש יסעד, כיון שבו לבד אינו תלוי סעד העולם, ומשיב, אלא דיוק הדבר, אשר ולחם, ו' נוסף בו, והוא כמו והו"ה, שתוספות ו' מרבה את הנוקבא, כי כל מקום שנאמר, והו"ה, פירושו הוא ובית דינו שהיא הנוקבא, אף כאן הו' שבמלה ולחם מרבה את הנוקבא, וע"כ הכל נמצא ביחד, דהיינו כוונתו.

תרלו) ת"ח מאן דמברך וכו': ומפרש יותר, בוא וראה, מי שמברך על המזון לא יברך על שלחן ריק, וצריך הלחם שהוא

(דפריי דר ר"מ ע"א)

תרלו) א"ר יצחק אלמלא וכו': אר"י, אם לא נקרה לנו דרך זה אלא לשמוע דברים אלו, די לנו. א"ר יהודה, טוב היה לאותו ילד שלא ידע כל כך, ואני מתירא עליו, שלא יתקיים בעולם בשביל זה. א"ר יצחק ולמה. אמר לו משום שילד הזה יכול להסתכל במקום שאין רשות לאדם להסתכל

א לבר נש לאסתכלא ביה, ובמסתפינא עלוי, דעד לא ימטי לפרקוי, ישגח ויסתכל ויענשון ליה.

תרלח) שמע ההוא ינוקא, אמר לא מסתפינא מעונשא לעלמין, דהא בשעתא דאסתליק אבא מעלמא, בריה לי וצלי עלי. וידענא דזכותא דאבא יגין עלי. אמרו ליה וימאן הוא אבוך. אמר בריה דרב המנונא סבא, נטלו ליה, ווארבוה על כתפיהו, תלת מילין.

תרלט) קרו עליה, מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק וגו'. אמר לון ההוא ינוקא, מלה אתא לדיהו, פרישו לה. אמרו ליה, קב"ה זמין לן ארחא דחיי, אימא אנת.

תרמ) פתח ואמר, מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק. האי קרא, אסקתא אית יב לן ביה, מהאוכל, דא צדיק, דכתיב צדיק אוכל לשובע נפשו, צדיק אוכל ודאי, ונטיל כלא, אמאי, לשובע נפשו, למיהב שבועא, לההוא אתר דאקרי נפשו דדוד. יצא מאכל, דאלמלא ההוא צדיק, לא יפוק מזונא לעלמין, ולא יביל עלמא לקיימא. ומעז יצא מתוק, דא יצחק, דבריה ליעקב בטל השמים ומשמני הארץ.

תרמא) תו, יאע"ג דכלא חד, אלמלא תוקפא דדינא קשיא, לא נפקא דבש. מאן דבש. דא תורה שבעל פה, כדכתיב ומתוקים מדבש

מסורת הוהר

א (שופטים ד). ב (משלי י"ג) ורא צ"ג צ"ד. ג (תהלים י"ט) נח צ"ו צ"א.

חלופי גרסאות

א ליג לבר נש. ב ואסתפינא. ג מוסיף עלי מעונשא. ד מאן אבוך. ה מוסיף אמר רב [רבי אה"ל] יהודה. ו וארכבוהו. ז כתפוי. ח מלין. ט מוסיף מלה דא (אה"ל). י ליה ואמר. יא ליג ליה. יב לון. יג ליג ביה. יד לההוא דאקרי נפשו דאקרי [נפש] דוד. טו ליג אתר. טז יטיל. יז מוסיף לקיימא ביה [ב"ה ד"א]. יח ליג תו (אה"ל). יט ואע"ג. כ נפקת. כא ליג דכתיב. דרך אמת א [שנפטר אבי מן העולם.

מאמר

בו, ואני מתירא עליו, שמטרם יגיע לפרקו, דהיינו מטרם שיגדל ויהיה לאיש, ישגיח ויסתכל שם, ויענישו אותו.

תרלח) שמע ההוא ינוקא וכו': שמע אותו הילד, אמר, איני מתירא מעונש לעולם, כי בשעה שנפטר אבי מן העולם, ברח אותי והתפלל עלי, ואני יודע שזכות אבי יגן עלי, אמרו לו ומי הוא אביך, אמר, בנו של רב המנונא סבא אני לקחוהו והרכיבוהו על כתפיהם שלשה מילין.

תרלט) קרו עליה וכו': קראו עליו, מהאוכל יצא מאכל ומעז יצא מתוק, אמר להם הילד, מלה באה לירכם, דהיינו המקרא מהאוכל יצא וגו', פרושו אותו, אמרו לו, הקב"ה הקרה לפנינו דרך של חיים, אמור אתה.

תרמ) פתח ואמר מהאוכל יצא מאכל (דפו"י דף ר"מ ע"א)

הסולם

מהאוכל יצא מאכל

וגו': מקרא זה יש לנו סמך מכתוב אחר אשר מהאוכל, פירושו מצדיק, שכתוב, צדיק אוכל לשובע נפשו. צדיק שהוא יסוד, אוכל ודאי ולוקח הכל, שלוקח השפע מכל ספירות של ז"א, ולמה, הוא. לשובע נפשו, הוא לתת שובע לאותו מקום שנקרא נפשו של דוד, דהיינו הנוקבא. יצא מאכל, כי לולא אותו צדיק לא היה יוצא מזונות לעולם, והעולם, שהוא הנוקבא, לא היה יכול להתקיים, ומעז יצא מתוק, זהו יצחק שברך את יעקב, מטל השמים ומשמני הארץ.

תרמא) תו אע"ג דכלא חד וכו': עוד יש פרוש, אע"פ שכל הספירות הן אחד, עם כל זה לולא תוקף דין הקשה, שבשמאל דו"א, לא היה יוצא דבש, שהוא שפע הארת השמאל שבנוקבא, המקובל משמאל דו"א, ומהו דבש זה, הוא תורה שבעל פה, שהיא הנוקבא, שכתוב עליה

ונפת צופים. ^א מעז: דא תורה ששבתה, דכתיב ^א ה' עז לעמו יתן. יצא מתוק, דא תורה שבעל פה.

תרמב) ^א אזלו כחדא תלת יומין, עד ^א דמטו ב לטורסא דקירא דאמיה, כיון דתמאת לון ^ז אתקנית ביתא, ויתבו תמן תלת יומין אחרנין. ^ח ברכוהו, ואזלו, וסדרו מלין קמיה דרבי שמעון. ואמר, ודאי ירושת אורייתא אחסין, ואלמלא זכותא דאבהן יתענש ^ח מלעילא, אכל קב"ה לאינן דאזלין בטר אורייתא, אחסינו לה אינן ובגיהו לעלמין, הה"ד ^א ויאני זאת בריתי אותם אמר ה' רוחי אשר עליך וגו'.

תרמג) ^א זבולון לחוף ימים ישפון והוא לחוף אגוזות וירכתו וגו'. ר' אבא פתח, ^א חגור חרבך על גרך גבור הודך והדרך. וכי ^א דא הוד והדר, למיזן ויניא, ולאזדנדא ביהאי. מאן דאשפדל באורייתא, ואגח קרבא יבאורייתא, ויריז גרמיה ^א ביה, דא הוא ^ב שכתא, דא ^ג הוא הוד והדר, ואף אמרף חגור ^ד חרבך.

תרמד) אלא, ^א ודאי עקרא דמלה, את קיימא קדישא, יתב קב"ה, ורשים ליה בכני נשא. בגין דינטרון ליה, ולא יפגמון ^א ליה בפגמיו ^ב להאי רשימא ^ג דמלכא, ומאן דפגים ^ד ליה, הא קאים לקבליה ^ה חרב נקמת נקם ברית, לנקמא נוקמא דברית קדישא, דאתרשים ביה, והוא פגים ליה.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א ומעז; ל"ג מן ומעז עד אזלו. ב לטוראה. ג דחמא. ד אחקין; אתקנית. ה ברכוהו. ו מוסיף אמר לון. ז ל"ג ירושת; ירושת (אה"ל). ח לעילא; מעלמא. ט מוסיף דא הוא (אה"ל). י דאורייתא. יא ביה. יב מוסיף שבחא דמריה. יג ל"ג הוא. יד מוסיף חרבך על ירך גבור הודך והדרך. יט לה (אה"ל).

דרך אמת א] עד שהגיעו לשורת הבחים אשר קרוי אמו שם והוא מלשון חקרה.

מהאוכל יצא מאכל

הסולם

מאמר

להרחיב לו פרסיאות (ספרי שופטים) קירא פירושו כפר, מלשון עייל קירא (ירושלמי ברכות פ"ב).

עליה, ומתוקים מדבש ונפת צופים. ולפי זה, מעז זהו תורה שבכתב שנקראת כן, שכתוב ה' עז לעמו יתן שהיא ז"א, יצא מתוק, זהו תורה שבעל פה, דהיינו הנוקבא, שבה סוד הדבש, כנ"ל.

תרמג) זבולון לחוף ימים ישפון וגו'; ר' אבא פתח, חגור חרבך על ירך גבור הודך והדרך. שואל וכי זה הוא הוד והדר לחגור כלי זיין ולהתאזר בזה. מי שעוסק בתורה ועורך מלחמתה של תורה, ומתאזר בה, זה הוא שבת, זה הוא הוד והדר, ואתה אומר חגור חרבך הוא הוד והדר.

תרמב) אזלו כחדא תלת וכי הלכו ביחד שלשה ימים עד שהגיעו לרחוב הכפר שאמו של הילד דרה שם, כיון שראתה אותם התקינה הבית, וישבו שם שלשה ימים אחרים, ברכו אותו והלכו. וספרו הדברים לפני ר' שמעון, אמר ודאי ירושת התורה ירש, ולולא זכות אבות דרב המנוגא סבא היה נענש מלמעלה אבל הקב"ה הוא, עם אלו ההולכים אחר התורה יורשים אותה הם ובניהם לעולם. זהו שכתוב ואני זאת בריתי וגו'. טורסא פירושו רחוב והוא מלשון

תרמד) אלא ודאי עקרא וכו'; ומשיב אלא ודאי, עיקר הדבר הוא, כי אות ברית קדש נתן הקב"ה ורשם אותו בבני אדם. כדי שישמרו אותו, ולא יפגמו אותו בפגם, את רושם הזה של המלך. ומי שפוגם אותו

(דפריי דף ר"מ ע"א *) דף ר"מ ע"ב)

תרמה) ומאן דְּבָעֵי לְנִטְרָא הַאי אָמַר, וְיִזְדְּרוּ וַיִּתְקַן גְּרַמְיָה, וַיִּשְׁנֵי לְקַבְלֵיהּ, בְּשַׁעֲתָא דִּי צָרָא בִישָׁא אִיתְקַף עָלוּי, לְהַאי חֲרַב דְּקִימָא עַל יַרְדְּ, לְאַתְפָּרְעָא מִמָּאן דְּפָגְגִים הַאי בְּאִמְרָא, וַיְכַדִּין גְּהוּר חֲרָבָא עַל יַרְדְּ גְבוּרָא, גְבוּרָא אִיהוּ, גְבוּרָא אִתְקַרֵי. וְעַל דָּא הוּדָא וְהַדְרָא.

תרמו) ד"א חגור חרבך על ירך גבור. מאן דנפיק בארמא, יתקן גרמיה בצלותא דמאריה, ויזדרו בהאי יצדק, חרב עלאה, בצלותא ובעותין עד לא יפוק לארמא, כדכתיב «צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו».

תרמו) תא חזי, זבולון נפיק תדירא לשבילין, וארחין, ואגח קרבין, ואזדרו בהאי חרב עלאה, בצלותא ובעותין, עד לא נפיק בארמא, וכדין נצח עמין, ואתפקף עלייהו. ואי תימא יהודה, הא יאתמקן בהאי, לאגחא קרבין, ותקונין, בהאי חרב, אמאי זבולון. אלא, תא חזי, הני תריסר שבטין, בלהו תקונא דמטרוניתא הוו.

תרמח) תרין תקונין דנוקבי אמר שלמה בשיר השירים, חד לרעיא עלאה יובלא, וחד לכלה, שנת השמיטה. חד תקונא לעילא, וחד תקונא לתתא. עובדא דבראשית, הכי הוא נמי, בהני תרי יאתרי, חד עובדא לעילא, וחד עובדא לתתא, וע"ד יפתיחא דאורייתא בבי, עובדא דלתתא,

מסורת הזהר

(א) (תהלים פ"ה) ב"ב קמ"א צ"ב.

חלופי גרסאות

א יתקף. ב את (אה"ל). ג ליג חגור. ד ליג צדק.
ה ליג בצלוחא ובעותין. ו ובעותא. ז אתתקף (אה"ל).
ח קרבין. ט ותקוניה. י ליג מן וחד עד וחד. יא תקוני. יב אתר. יג דלתתא. יד ביה פתחא דאורייתא.

מאמר

הרי עומד לנגדו חרב נקמת נקם ברית לנקום נקמת ברית קדש, שנרשם בו, והוא פגם אותה.

תרמה) ומאן דבועי לנטרא וכו': ומי שרוצה לשמור מקום הזה שהוא ברית קדש, יתאזר ויתקן עצמו וישם כנגדו, בשעה שהיצר הרע יתקיף אותו את חרב הזו הנמצאת על ירך דהיינו להפרע ממי שפוגם מקום הזה המכונה ירך, וזהו, חגור חרבך על ירך גבור, גבור הוא, שמנצח את יצר הרע, וגבור נקרא, ועל זה נאמר הודך והדרך. תרמו) ד"א, חגור חרבך על ירך גבור: מי שיוצא לדרך יתקן את עצמו בתפלה לאדונו, ויתאזר בצדק הזה, דהיינו מלכות, שהיא חרב עליונה, בתפלות ובקשות, מטרים שיוצא לדרך, ככתוב, צדק לפניו יהלך וישם לדרך פעמיו.

הסולם

תרין תקונין דנוקבי

נחית) וערך מלחמות, והתאזר בחרב זו העליונה. דהיינו הנוקבא מבחינת הרניים שבהארת השמאל שלה, בתפלות ובקשות, מטרים שיצא לדרך, ואז נצח העמים ונתגבר עליהם. ואם תאמר, הרי יהודה, נתתקן בזה, בחרב הזו, לערוך מלחמות ותקונים, כי הוא בחי מלכות, ולמה זבולון. ומשיב, אלא בוא וראה, י"ב שבטים הללו כולם היו תקון המטרוניתא, שהיא מלכות, ונמצא שגם זבולון היה בחי מלכות.

תרמח) תרין תקונין דנוקבי וכו': שני תקונים של נוקבין אמר שלמה בשיר השירים, אחד לרועה העליונה שהוא יובל, דהיינו כינה. ואחד לכלה שהיא שנת השמיטה, דהיינו הנוקבא. תקון אחד למעלה, בכינה, ותקון אחד למטה, בנוקבא. מעשה בראשית, הוא גם כן באלו ב' מקומות, שככל דבר ודבר היתה, עשיה אחת למעלה בכינה, ועשיה אחת למטה בנוקבא. וע"כ מתחלת התורה בבי, שרומזת על ב' נוקבין הללו, והעשיה שלמטה היתה

בְּגוֹנוֹא דְלַעֲלֵא, אָדָּא עֲבַד עֲלֵמָא עֲלֵאָה, וְדָא עֲבַד עֲלֵמָא תַּסְתָּאָה. בְּגוֹנוֹא דָּא, תְּרִין תְּקוּנִין דְּנוּקְבֵי קְאָמְר שְׁלֵמָה, חַד לְעֵילָא, חַד לְתַתָּא, חַד לְעֵילָא, בְּתַקּוּנָא עֲלֵאָה דְשִׁמְא קְדִישָׁא, חַד לְתַתָּא, בְּתַקּוּנָא תַּסְתָּאָה בְּגוֹנוֹא דְלַעֲלֵא.

תרמט) תָּא חַזִּי, זַפְּאָה חוּלְקִיָּה דִּיעֲקֹב קְדִישָׁא, דְּזוּכָּה לְהֵאִי. וְהָא אֲתָמְר מִיּוֹמָא דְאַתְבָּרֵי עֲלֵמָא, לָא אֲשַׁתְּפַח עֲרִסָא שְׁלִימְתָא פְּעֵרְסִיָּה דִּיעֲקֹב. וּבְשַׁעֲתָא דְבָעָא בְּלֵאסְתֵּלְקָא מַעֲלָמָא, בְּדִין הָוֵה שְׁלִים, בְּכָל סְטְרוֹי, אַבְרָהָם מִימִינֵיהּ, יִצְחָק מִשְׁמָאלֵיהּ, הוּא בְּאֲמָצְעֵיתָא, שְׁכִינְתָּא קַמֵּיהּ, בִּין דְחָמָא יִעֲקֹב הָאִי, קָרָא לְבָנוֹי, וְאָמַר לֹון הָאֲסָפּוּ, בְּגִין דִּישְׁתַּפַּח תְּקוּנָא דְלַעֲלֵא וְתַתָּא.

תרנ) ת"ח רְזָא דְמֵלָה, תְּרִין תְּקוּנִין אֲשַׁתְּפַחוּ תַּמָּן, חַד עֲלֵאָה, וְחַד תַּתָּאָה, לְמַהוּי פְּלָא שְׁלִים בְּדָקָא יָאוּת. תְּקוּנָא עֲלֵאָה, תְּקוּנָא סְתִים וְגַלְיָא, דְהָא תְּקוּנָא דִּיּוֹבְלָא יֵאֵיהּ, הֵהוּא דְאָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים בְּדָקָא מְרָן, רִישָׁא סְתִים יְהוּה דְלָא אֲתַגְלִיָּא הֲכָא, וְלָא יָאוּת לְאֲתַגְלִיָּא. דְרֹעִין וְגוֹפָא אֲתַגְלִיָּין, וְהָא יִדִיעִין. שׁוֹקִין סְתִימוּ וְלָא אֲתַגְלִיָּין. מ"ט, בְּגִין דְנְבוּאָה לָא שְׁרִיא אֲלָא בְּאַרְעָא קְדִישָׁא. וְתַקּוּנָא דָּא סְתִים וְגַלְיָא.

חלופי גרסאות

א מוסיף כגוונא דא. ב לסלקא. ג דעילא. ד הוא. ה ל"ג ההוא. ו הוא. ז ידעין; ידעא (אה"ל). ח סתים. ט אתגלייא.

הסולם

מאמר
 האספּוּ, כְּדִי שִׁימְצָא הַתְּקוּן לְמַעֲלָה וּלְמַטָּה, פִּירוּשׁ, כִּי י"ב בְּנוֹי הָיוּ הַתְּקוּן שֶׁל נּוֹקְבָא תַתָּאָה, כְּמוֹ הַי"ב שֶׁל יַעֲקֹב לְנוֹקְבָא עֲלָאָה. וּנְמַצָּא עֲתָא, שֶׁנִּשְׁלַמוּ בִּי הַכְּסָאוֹת. הַעֲלִין וְהַתְּחַתֵּן.
 תרנ) ת"ח רְזָא דְמֵלָה וְכוּ': בּוֹא וּרְאָה, סוּד הַדְּבָר, שְׁנֵי תְּקוּנִים הָיוּ נִמְצָאִים שָׁם, אֶחָד עֲלִיּוֹן וְאֶחָד תַּחְתּוֹן, כְּדִי שִׁיחִיָּה הַכֹּל שֶׁלֵּם כְּרָאוּי. דֵּהִינּוּ כְּדִי שֶׁהִנוֹקְבָא תְּהִיָּה שְׁלֵמָה כְּבִינָה כְּנִיל, וּמִפְּרֵשׁ תְּקוּן הַעֲלִיּוֹן הוּא תְּקוּן סְתוּם וּמְגוּלָּה, כִּי הוּא תְּקוּן שֶׁל יוֹבֵל, אוֹתוֹ הַיּוֹבֵל שֶׁאָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר הַשִּׁירִים כְּמוֹ שֶׁאֲמַרְנוּ, שֶׁהוּא בִּינָה. הֲרָשָׁא, דֵּהִינּוּ גִיר דו"א, סְתוּם הוּא שֶׁלֵּא נִתְּגַלָּה כְּאֵן, וְאִינוּ צָרִיךְ לְהַתְּגַלּוֹת כִּי רִישָׁא דו"א בְּחֶסֶד וּגְבוּרָה נִתְּקַנּוּ. הַזְרוּעוֹת וְהַגּוֹף, שֶׁהֵם חֲגִית, הֵמָּה נִתְּגַלּוּ, וְהֵם יְדוּעִים. הַשּׁוֹקִים, שֶׁהֵם נו"ה, סְתוּמִים וְאִינֵם מְגוּלִים. מֵהוּ הַטַּעַם הוּא מְשׁוּם שֶׁהִנְבוּאָה, שֶׁהִיא הַשֹּׁפַע שֶׁל נו"ה, אִינָה שׁוֹרָה אֲלָא בְּאַרְץ יִשְׂרָאֵל, שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא. כְּלוּמַר שֶׁפַּעַם מִתְּגַלָּה בְּנוֹקְבָא זֶה הוּא סְתוּם וּמְגוּלָּה.
 פִּירוּשׁ. מְבָאָר כַּאֵן סוּד תְּקוּן הַעֲלִיּוֹן שֶׁל בִּינָה, שֶׁהוּא עַל יְדֵי הַתְּקוּן שֶׁל דִּי רְגִלֵי הַכְּסֵא שֶׁהֵם חו"ג תו"מ דו"א שֶׁמַּחזֶּה וּלְמַעֲלָה, שֶׁכֹּל אֶחָד נִחְלַק עַל גִּי קוּיָן וְהֵם י"ב כְּנִיל, וּמְבָאָר, לְמָה אֵין אֲנוּ חוֹשְׁבִים כַּאֵן רַק דִּי הַסְפִירוֹת חו"ג תו"מ שֶׁמַּחזֶּה וּלְמַעֲלָה דו"א. וְאוּמַר, כִּי הַגִּיר שֶׁהֵם חֲב"ד דו"א

דומה בשלמותה לעשייה של מעלה. זה, אבא, עשה עולם העליון שהוא בינה, וזה, ז"א, עשה עולם התחתון, שהוא הנוקבא. כעין זה, שני תקונים של נוקבין שאמר שלמה, אחד למעלה, ואחד למטה, אחד למעלה, הוא בתקון העליון של השם הקדוש, שהוא בינה, ואחד למטה הוא בתקון התחתונה, שהוא הנוקבא, כעין התקון של מעלה. שבבינה. כלומר כל התקונים שעשה בנוקבא עליונה המשיכם אל נוקבא התחתונה, שבזה נשלמה ונעשתה נוקבא תחתונה, מלכות, כמו הנוקבא העליונה, בינה.
 תרמט) תָּא חַזִּי זְכוּתָא וְכוּ': בּוֹא וּרְאָה, אֲשֶׁרִי חֲלָקוּ שְׁלֵי יַעֲקֹב הַקְּדוּשׁ שׁוֹכָה לְזֵה. וְהִנֵּה לְמַדְנּוּ, שְׁמִינִים שֶׁנִּבְרָא הָעוֹלָם, לָא הִיתָה נִמְצָאָת מִטָּה שְׁלֵמָה כְּמוֹ מִטְתּוֹ שֶׁל יַעֲקֹב. פִּירוּשׁ, הַנוֹקְבָא נִקְרָאת מִפְּנֵי, שֶׁכֹּל שְׁלִימּוּתָהּ הוּא לְקַבֵּל כֹּל הַתְּקוּנִים שֶׁבְּנוֹקְבָא הַעֲלִיּוֹנָה, כְּנִיל, וְדָבָר זֶה נִשְׁלַם בִּי"ב שְׁבַטִים שֶׁל יַעֲקֹב, שֶׁכִּסּוּד תְּקוּן י"ב נִעֲשֶׂתָה הַנוֹקְבָא הַתַּחְתּוֹנָה בְּכָל הַשְּׁלֵמוֹת כְּמוֹ נּוֹקְבָא הַעֲלִיּוֹנָה. וּבְשַׁעֲתָא דְבַעָא לְאַסְתֵּלְקָא וְכוּ': וּבְשַׁעֲתָא שֶׁרָצָה לְהַסְתַּלֵּק מִן הָעוֹלָם, הִיָּה שֶׁלֵּם אֲזִי בְּכָל צַדִּיּוֹ, אַבְרָהָם, שֶׁהוּא חֶסֶד, מִימִינוֹ. יִצְחָק, שֶׁהוּא גְבוּרָה, מִשְׁמָאלוֹ. הוּא, שֶׁהוּא תִּית, בְּאַמְצָעֵי. הַשְׁכִּינָה הִיתָה לְפָנָיו. שֶׁהִיא הַשְּׁלִימוֹת שֶׁל דִּי רְגִלֵי הַכְּסֵא הַעֲלִיּוֹן, שֶׁכֹּל אֶחָד מִחוּ"ג תו"מ הִלּוּ כְּלוּל מִגִּי, וְהֵם י"ב, וְהִבִּינָה עֲלֵיהֶם מִלְּמַעֲלָה. כִּיּוֹן שֶׁרָאָה יַעֲקֹב אֶת זֶה, קָרָא לְבָנוֹי וְאָמַר לָהֶם (דְּסוּרֵי דָף ר"מ ע"ב)

תַּרְנָא (תרנא) תְּקוּנָא אַתְרָא תַּתְּאָה, תְּקוּנָא * דְּכֻלָּה דְּקָאָמַר שְׁלֵמָה בְּשִׁיר השירים, הַאי ^אתְּקוּנָא דְּאִתְגַּלְיָא יַתִּיר, וְתְּקוּנָא דָּא בְּתַרְיֶסַר שְׁבַטִין * דְּאִינוּן בְּתַחוּתָהּ, וְתְּקוּנָא דְּגוּפָא דִּילָהּ.

תַּרְנַב (תרנב) פְּתַח ר' אָבָא וְאָמַר, ^אוַיַּעַשׂ אֶת הַיָּם מוּצָק וּגְוִי. וּכְתִיב עוֹמֵד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר שְׁלֹשָׁה פּוּנִים צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים יָמָה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים נִגְבָּה וּגְוִי וְהָיָם עֲלֵיהֶם מְלֻמְעָה וּגְוִי. וּכְתִיב וְאֵת הַבְּקָר שְׁנַיִם עֶשֶׂר תַּחַת יְהִיָּם. עוֹמֵד עַל שְׁנֵי עֶשֶׂר בְּקָר, הֵכִי הוּא וְדָא, דְּדָא יָם * מִתְּקַנָּא בִּי"ב בְּתַרִין עֲלָמִין, בְּתַרְיֶסַר לְעִילָא רְתִיכִין מִמְּנֵן, וְלְעִילָא בְּתַרְיֶסַר, לְתַתָּא וְתַרְיֶסַר שְׁבַטִין. בִּינוּן דְּתַמָּא יַעֲקֹב תְּקוּנָא * עֲלָאָה, וְתַמָּא שְׁכִינְתָּא קָאִים לְקַבְלֵיהּ, בְּעָא לְאַשְׁלָמָא תְּקוּנָהָא, קָרָא * לְכַוְוֵהי תַרְיֶסַר, וְאָמַר לוֹן הָאָסְפוּ, אַתְּקִינוּ גְרַמְיִכוּ לְאַשְׁלָמָא מְהֵימְנוּתָא.

תַּרְנַג (תרנג) ת"ח, תַרְיֶסַר שְׁבַטִין, בְּד' דְּגָלִין, בְּד' סְטָרִין, שְׁלֹשָׁה פּוּנִים צְפוּנָה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים יָמָה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים נִגְבָּה וּשְׁלֹשָׁה פּוּנִים מְזֻרְחָה וְהָיָם עֲלֵיהֶם. וְהֵכִי הוּא וְדָא * תַּלְת שְׁבַטִין לְכָל סְטֹר, לְד' רוּחֵי עֲלָמָא, * וְתַלְת

מסורת הוזהר
 (א) (מ"א ז') ח"א רנט:
 א דכלא. ב תחותיה. גופא דתקנא דליה. ג ל"ג ואת
 הבקר. ד מוסיף הים וגו'. ה מתתקנא. ו ל"ג לעילא.
 ז בתריסר. ח מוסיף דשכינתא עלאה. ט לבנוי. י ל"ג שבטין. יא תריסר שבטין תלת לכל. יב תלת.
 דר' אמת אן האיזנו ר"צ ב.

הסולם

מתקנא ב"ב בתרין עלמין
 עולמות, בעולם העליון, בינה, ובעולם התחתון, הנוקבא. ב"ב למעלה, היינו המרכבות הממונים למעלה, שהם חורג תרי"ג שלמעלה מחוזה דו"א, שכל אחד כולל מג' והם י"ב, והבינה רוכבת עליהם מלמעלה, כנ"ל בסמוך, וע"כ נקראים אלו החורג תרי"ג מרכבות, ב"ב למטה הם י"ב השבטים. שהם חורג נו"ה דנוקבא שכל אחד כולל מג' והם י"ב, והנוקבא, שה"ס ת"ת שבה רוכבת עליהם. כנ"ל. כיון שראה יעקב תקון העליון, דהיינו חג"ת, וראה השכינה עומדת לנגדו, שהוא המלכות, שה"ס ד' רגלי הכסא העליון. רצה להשלים התקון, קרא אל י"ב בניו ואמר להם האספו: התקינו עצמכם להשלים האמונה, שהיא הנוקבא. דהיינו, שיתקנו את עצמם בסוד התקון של י"ב של הנוקבא, ותהיה הנוקבא בכל השלמות, כמו הנוקבא של מעלה, שהיא בינה. ויושלם התקון.

תרנג) ת"ח תריסר שבטין וכו': בוא וראה, י"ב שבטים בד' דגלים בד' רוחות, שלשה פונים צפונה וגו' והים עליהם. וכן הוא ודאי, ג' שבטים לכל צד לד' רוחות העולם, וג' שבטים לזרוע הימנית, שהוא חסד וג' שבטים לזרוע השמאלית, שהוא גבורה
 ו'ג

מאמר

דז"א הן סתומות, ונו"ה מחוזה ולמטה, הם ג"כ סתומות, מטעם כל הארתם הוא הארת חכמה, והארה זו אינה בז"א כי בז"א נואירים רק חסדים בלבד ולא חכמה כנודע. ולפיכך אנו מחשבים בז"א רק חג"ת בלבד, עם המלכות המחוברת בהם. ואומר שתקון זה הוא פתום שהרי אין בו חכמה, מ"מ הוא פגול, מטעם שחסדים אלו הם נמשכים מאורא דכיא שבאו"א עלאין שהם חשובים מחכמה.

תרנא) תקונא אחרא תתאה וכו': תקון אחר תחתון, הוא התקון של הכלה, שאמר שלמה בשיר השירים, שהיא הנוקבא, תקון זה הוא נתגלה יותר, כי כאן מאירה הארת החכמה, ותקון זה הוא ב"ב שבטים שהם תחתיה, ותקון הגוף שלה. שהם ד' הספירות חורג ונו"ה, שבכל אחת ג' קשרים והם י"ב, והנוקבא, שהוא ת"ת שבהם, היא עליהם מלמעלה. כמ"ש לפנינו.

תרנב) פתח ר' אבא וכו': פתח ר"א ואמר, ויעש את הים מוצק וגו'. וכתוב עומד על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה וגו'. וכתוב ואת הבקר שנים עשר תחת הים, עומד על שני עשר בקר. ודאי כן הוא, שים הזה מתתקן ב"ב בשני (דפ"י דף ר"מ ע"ב * דף רמ"א ע"א)

שְׁבֻטֵינִי לְדְרוּעָא * דִּימִינָא, וְתַלְתִּי שְׁבֻטֵינִי לְדְרוּעָא בִּדְשָׁמְאֵלָא, וְתַלְתִּי שְׁבֻטֵינִי, לְיִרְכָא יְמִינָא, וְתַלְתִּי שְׁבֻטֵינִי לְיִרְכָא שְׁמְאֵלָא, וְגוּפָא דְשְׁכִינְתָא עֲלִייהוּ, הַהִיד וְהֵימָן גַּעְלִיהֶם. תְּרַנְדָּה) מֵאֵי טַעְמָא תַּלְתִּי שְׁבֻטֵינִי לְדְרוּעָא, וְתַלְתִּי שְׁבֻטֵינִי לְיִרְכָא, וְכֵן לְכָלָא. אֵלָא רְוָא דְמַלְהָ, תַּלְתִּי קְשָׁרִין אֵינֻן בְּדְרוּעָא יְמִינָא, וְתַלְתִּי בְּשְׁמְאֵלָא, וְתַלְתִּי בְּיִרְכָא יְמִינָא, וְתַלְתִּי קְשָׁרִין בְּיִרְכָא שְׁמְאֵלָא, אֲשַׁתְּפַחוּ תְּרִיסְרֵי קְשָׁרִין לְאַרְבַּע סְטָרִין, וְגוּפָא עֲלִייהוּ. אֲשַׁתְּפַחוּ וְתְּרִיסְרֵי עִם גּוּפָא כְּגוֹנוֹנָא דְלַעֲיָלָא. מִנְלִי, דְכְּתִיב * פֶּלֶל אֵלֶּה שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר, וְזֹאת, בְּגִין דְּכָה אֲשַׁתְּלִים חוֹשְׁבָנָא, כְּמָה דְאַתְמָר וְהֵימָן עֲלִיהֶם מְלַמְעָלָה.

תְּרַנְדָּה) * שְׁבֻעָה עֵינֵי ה' אֵינֻן יִשְׁבְּעָה עֵינֵי הַעֲדָה. שְׁבַעֲיָן סְנֵהֲדְרִין. שְׁעָרָה: כְּמָה דְכְּתִיב, * כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְפָּה וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה * רְאוּבֵן, וְכֵן לְכָלָהוּ.

תְּרַנְדָּה) * וְאֵי תִימָא, בְּמִצְרַיִם בְּסִלְקוֹ דְיַעֲקֹב מְעֻלְמָא, דְאַשְׁתְּפַח שְׁלִימוֹ יְבֵהֵיא שְׁעָתָא, * כּוֹלֵי הָאֵי יֵבֵן הוּא. יֵבֵדְאֵי שְׁבַעֲיָן נְפֻשֵׁין הָווּ, וְכָל אֵינֻן דְאוּלִידוֹ בְּשַׁבַּע עָשָׂרָה שְׁנִין, דְלִית לֹן חוֹשְׁבָנָא, כְּמָה דְכְּתִיב * וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל

חלופי גרסאות

א ימינא. ב שמאלא. ג מוסיף עליהם מלמעלה. ד מוסיף ותלת קשרין. ה מוסיף ותלת קשרין. ו ל"ג תריסר; תליסר (אה"ל). ז ל"ג שבעה. ח מוסיף ראובן וגו'. ט א. י בהווא (אה"ל). יא כלי. יב אף. יג ודא.

מסורת הוהר

(א) (בראשית מ"ט) ח"א רמח. ח"ב קה. קנח: ח"ג סב. ת"ז בהקדמה יא: ת"ז כא: (ב) (זכריה ד') ח"ב לת: קז. רנב. ח"ג קכט: קל. קלו. קמר: רעה. רצג: ת"ז ת"ע קכו: (ג) (במדבר ב') ח"א רמו. ד) (שמות א') ח"ב ד. יד: טז:

הסולם

מתקנא ב"כ בתרין עלמין

ש"יב השבטים מחוברים עם גוף הנוקבא אשר עליהם. תְּרַנְדָּה) שְׁבֻעָה עֵינֵי ה': הֵם שְׁבַעֲהָ עֵינֵי הַעֲדָה, דְהֵינֻן חַגְ"ת נְהִי"מ דְרֵאשׁ הַנוֹקְבָא הַנְּקֻרָא עֲדָה, וְלֵהִיחֻם מוּחִין דְחַכְמָה מְכּוּנִים עֵינִים, וְהֵם שְׁבַעֲיָן סְנֵהֲדְרִין. שְׁכַל אַחַד מֵחַגְ"ת נְהִי"מ הָאֵלוּ לְכּוֹל מַעֲסֵי, וְהֵם ע'. בְּסוּד כִּי מִשְׁפֵּט לְאֻלְקִים הוּא. הַשְּׁעֵרוֹת הַנְּמַשְׁכוֹת מִן הָרֵאשׁ הַזֶּה, הֵם כְּמִ"ש, כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה יְהוּדָה מֵאֵת אֶלְפָּה וְגו'. כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֶה רְאוּבֵן וְגו' וְכֵן לְכָלָם. כְּלוּמַר, שְׁכַל הַמְּסַפְרִים הַמְּרוּכִים הָאֵלוּ הֵם בְּחִינֹת שְׁעֵרוֹת שֶׁל הַנוֹקְבָא. תְּרַנְדָּה) וְאֵי תִימָא בְּמִצְרַיִם וְכו': וְאֵם תְּאֵמַר, בְּמִצְרַיִם, בְּשַׁעַת הַסְּתַלְקוּתוֹ שֶׁל יַעֲקֹב מִן הָעוֹלָם, שֶׁהַשְּׁלִימוֹת הִיתָה נִמְצָאת בְּאוֹתָהּ שְׁעָה, כָּל אֵלוֹ אִיפֹה הָיוּ, דְהֵינֻן כָּל הַפְּקוּדִים שֶׁל הַמַּחְנוֹת שֶׁהֵם בְּחִינֹת שְׁעֵרוֹתֶיהָ שֶׁל הַנוֹקְבָא. וְאֵם לֹא הָיוּ שֵׁם, הָרֵי הַנוֹקְבָא הִיתָה מְחוּסְרָה אוֹ מְשֻׁלְּמוֹתָהּ, שֶׁהֵם הַשְּׁעֵרוֹת. וּמִשִּׁיב, וְדָאֵי ע' נִפְשׁ הָיוּ, כְּבִיאָתָם לְמִצְרַיִם שֶׁהֵם כְּנֶגֶד הַמּוּחִין דַּע' סְנֵהֲדְרִין. וְכָל אֵלוֹ הַשְּׁלִימוֹת בְּיָז שְׁנַיִם, שִׁיעֲקֹב חֵי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, לֹא הָיָה לָהֶם חֲשׁוֹן מַחְמַת רִיבּוּיִים, כְּמוֹ שְׁכָתוּב וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל פְּרוּ

מאמר

וג' שבטים לירך הימנית, שהוא נצח, וג' שבטים לירך השמאלית, שהוא הוד, וגוף השכינה, שהוא ת"ת שלה המכונה גוף, הוא עליהם, זהו שכתוב, וְהֵימָן עֲלִיהֶם, כִּי הֵימָן הוּא הַשְּׁכִינָה.

תְּרַנְדָּה) מֵאֵי טַעְמָא תַּלְתִּי וְכו': שׁוּאֵל, מֵהוּ הַטַּעַם, שִׁישׁ ג' שְׁבַטִים לְזֻרְעַת וְגו' שְׁבַטִים לְיִרְכָּה, וְכֵן לְכּוֹלָם. וּמִשִּׁיב, אֵלָא סוּד הַדְּבַר, ג' קְשָׁרִים הֵם בְּזֻרְעַת הַיְמִנִית שְׁבַגּוּף תַּחְתּוֹן, וְכֵן ג' הֵם בְּשְׁמְאֵלִית, וְגו' בִּירְכָּה הַיְמִנִית, וְגו' קְשָׁרִים בִּירְכָּה הַשְּׁמְאֵלִית, וְנִמְצָאִים שֶׁהֵם י"ב וּמְחוּבְרִים עִם הַגּוּף, כְּעֵין שְׁלִמְעָלָה. שְׁאֵמַרְנוּ שֶׁהֵם י"ב שְׁבַטִים שֶׁהֵם חו"ג נו"ה שֶׁל הַנוֹקְבָא שְׁבַכְל אַחַת ג' קְשָׁרִים, וְהֵם י"ב וְגוּף הַנוֹקְבָא, שְׁהוּא, תַּלְתִּי שְׁלֵה, מְחוּבֵר עִמָּהּ מִלְּמַעְלָה. וּבִיאֹרֵר ג' הַקְּשָׁרִים הַלְלוּ אֶבֶר תְּמַצָּא לְעִיל (וַיֵּצֵא סִדְרֵי הָאֵלֶּה בִּיאֹרֵר, ע"ש) מֵאֵין לְנוּ זֶה, כִּי כְּתוּב כָּל אֵלֶּה שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר, וְזֹאת דְהֵינֻן שְׁמֵךְ לוֹ וְזֹאת אֲשֶׁר דְבַר לָהֶם אֲבִיהֶם שְׁהוּא הַנוֹקְבָא הַנְּקֻרָא זֹאת, מִשּׁוּם שְׁבַה נְשִׁלְמָה חֲשׁוֹבוֹן, כְּמוֹ שְׁנֵאמַר, וְהֵימָן עֲלִיהֶם מִלְּמַעְלָה, שְׁהוּא הַנוֹקְבָא הַנְּקֻרָא יֵם. הָרֵי

פרו וישרצו וירבו ויעצמו כבמאד מאד, וכתיב "עצמו משערות ראשי. זבאה חולקיה דיעקב שלימא, דהוא ב אשתלים לעילא ותתא. (תרנו) אמר ר' אלעזר, ודאי הכי הוא, אכל בתקונא עלאה דיובלא, היך אשתפח כפולי האי. א"ל, ארנא, בין ד דסדר רגלוי ה למיעאל בכרמא, מאן איהו דעייל בהדיה.

(תרנח) פתח רבי אלעזר ואמר, וזהו באחד ומי לשיבנו ונפשו אותה ויעש. האי תקונא עלאה, זהו פלא חד, לא הוי ביה פרודא, פהאי תתאה, דהא כתיב "ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. ואע"ג דאית ביה פרודא, כד יסתכלון מלי, פלא סלקא לחד.

(תרנט) אכל האי תקונא עלאה דיובלא, קיימא על תריסר, פהאי תתאה, ואע"ג דאיהו חד, האי חד אשלים לכל סטר, פהאי סטר, ובהאי סטר. אינון שית סטרין עלאין תריסר הוו. דכל חד "אזיף לתבריה, ואתפליל מניה, ואשתפחו תריסר, וגופא, וכלא קיימא על תריסר. מאן גופא, דא יעקב, והא אתמר, אלא רישא וגופא בחד קיימי.

מסורת זוהר

(א) (תהלים מ') לקמן דפריי רמא: (ב) (איוב כ"ג) ח"א רמו: ח"ב קעז: ח"ג פא. ג) (בראשית ב') ביא ר"י צ"ה. חלופי גרסאות א ליג כמאד מאד. ב אשלים. ג כלי. ד דסגר; דסדר (אה"ל). ה למעאל. ו בתקונא. ז כלא חד הוא. ח אריף. ט דגופא.

מאמר

הסולם

מתקנא ב"ב בתרין עלמין

כי גם הפירוד שבה חוזר ומתקן ע"י התקון של י"ב, ואז גם היא כולה אחד. משא"כ הבינה, שלא היה בה פרוד מעולם, אינה צריכה לתקן י"ב שיתקן אותה. (תרנט) אב"י האי תקונא וכו': אבל תקון זה של העליון של היובל, שהוא בינה, עומד גם כן על י"ב, כמו זה התחתון, שהוא הנוקבא, ואע"פ שהוא אחד, שלא היה בו פרוד מעולם, הנה אחד זה משלים לכל צד, בצד זה ובצד זה, דהיינו שהאחד שבספירות של צד ימין משלים לצד שמאל, והאחד שבספירות בצד שמאל משלים לצד ימין, ונמצא, שאלו שש קצוות עליונות, דהיינו חג"ת נה"י שבבינה, הם י"ב. כי כל אחד, מחג"ת נה"י, מלוה לחבירו מאודותיו ונכלל מאורות חבירו, ונמצאו שהם י"ב, וגוף. של הבינה עליהם. וענין הלואה, פירושו, כי אחר שהימין, שהוא חסדים, נשלם מהתכללות החכמה שבשמאל, הוא מחזיר לו הארתו, והוא נשאר באור חסדים בלבר. וכן השמאל מחזיר החסדים לימין אחר שנשלם על ידיהם, והוא נשאר בחכמה בלבר. ונמצא מה שנחנו זה לזה אינו אלא הלואה על מנת להחזיר. וע"כ כל עומד על י"ב, ואפילו הבינה. שהוא מטעם המבורא, שש

וישרצו ויעצמו כמאד מאד, והם היו כחינות שערות של הנוקבא, כמ"ש עצמו משערות ראשי. אף ויעצמו שבכאן הם שערות. והם היו בשעת הסתלקות יעקב מן העולם, וע"כ לא היה חסר כלום מן השלימות אשרי חלקו של יעקב השלם, שהוא נשלם למעלה ולמטה, וההפרש בין מוחין דחשבון. לבין מוחין דלית לון חושבנא, נתבאר היטב לעיל (בהקסה"ז דף כ"ט ד"ה וי"ש במספר) ע"ה. (תרנו) אמר ר' אלעזר וכו': אר"א לר' אבא ודאי כך הוא, כמו שאמרת, אבל בתקון העליון של יובל, שהוא בינה, איך היה נמצא שם כל כך. דהיינו י"ב בחינות, כיון שאתה אומר דדא ים מתקנא בייב לעילא, בבניה וכו', ובי"ב לתתא, בנוקבא, אמר לו ר' אבא, האריה, אחר שסדר רגליו להכנס בכרם מי הוא שילך עמו. כלומר, שיתקן בעצמו. (תרנח) פתח ר' אלעזר וכו': פרי"א ואמר, והוא באחד ומי ישיבנו וגו' תקון זה העליון, שבבינה, הוא כולו אחד, לא היה בו פרוד, כמו בתקון התחתון, שבנוקבא, כי כתוב, בנוקבא ומשם יפרד והיה לארבעה ראשים. כי בנוקבא יש פרוד, ואע"פ שיש בה פרוד, כשמסתכלים בדברים, הכל עולה לאחד (דפריי דף רמ"א ע"א)

תרוס) תו תריסר, תלת קשרין דדרוץא ימינא א חסד חסדים. תלת קשרין דדרוץא שמאלא גבורה גבורות. תלת קשרין בירכא ימינא, נצח נצחים. תלת קשרין בירכא שמאלא, הו"ד א והודות. הא תריסר. וגופא קיימא עליהו ב הא תליסר. תו, בתליסר ג מכילן דאורייתא אתפרש, וכלא חד, מעילא לתמא ביחודא, ה עד ההוא אתר דקיימא על פרוץא.

תרסא) שבצה עינין עלאין, אלין דקתיב, א עיני ה' המה משוטטים ב דכורין, דהא אתר דדכורא ואיהו. דהכא ב עיני ה' משוטטות, בתקוני שקינתא לתמא, אתר דנוקבא. שבצה עינין עלאין, ללקביל הא דקתיב, א לך ה' א הגדולה והגבורה וגו'. האי אתר, אשלים לכל סטר.

תרסב) תו שערא, ב כמה דקתיב, א מי ימלל גבורות ה'. הה"ד, א עצמו משערות ראשי. וקתיב ח חסדי ה' פי לא תמנו וגו'. ותקונין אלין אסתלקו י לאתר אחרא. ואע"ג דהכא אתמר טפי, ואסתליק במתקלא י עלאה

חלופי גרסאות

א הודות. ב ליג הא תליסר. ג מכין (אה"ל). ד דאורייתא. ה עם. ו ליג איהו. ז ליג הכא. ח נוקבא; מוסיף דנוקבא קיימא; דקיימא דנוקבא; נוקבא דקיימא. ט ליג לקביל הא; לקבל י חר (אה"ל). יא מוסיף חד שערא (אה"ל). יב עילא ותתא (אה"ל).

מסורת הזוהר

א (זכריה ד') לעיל דף ר"ז צ"ב. ב (דה"ב ט"ז) ב"ב ט"ז צ"א. ג (דה"א כ"ט) לעיל דף ק"ע צ"א. ד (תהלים ק"ח) ב"א מ' צ"א. ה (שם מ') לעיל דף ר"ח צ"א. ו (איכה ג') ח"ג שה. ז' ב' ליג כמה. יג מוסיף מאתר לאחר. יד עילא ותתא (אה"ל).

דרך אמת אן האיזנו רציג א' תצא קליו ב'. ב) שמות ק"ו.

הסולם

מתקנא בייב בתרין עלמין

תרסא) שבצה עינין עלאין וכו': ד' עינים עליונות הם שהם ז"ס חגית נהי"מ דמוחין דחכמה המכונים עינים. אלו שכתוב עיני ה' המה משוטטים, הם זכרים, דהיינו דו"א. כי מקום הזכר הוא. וכאן שכתוב, עיני ה' משוטטות, הם בתקוני השכינה למטה, שהוא מקום הנוקבא. שבע העינים העליונות, בין של הזכר ובין של הנוקבא, חסד, כנגד זה, שכתוב, לך ה' הגדולה הוא אתר, והגבורה, והתפארת, והנצח, וההוד, כי כל בשמים וארץ הוא יסוד. לך ה' הממלכה, היא מלכות. מקום זה, דהיינו מלכות, משלים לכל קצה משש הקצוות חגית נהי"מ.

מאמר

שש הספירות חגית נהיי שבה נכללים זה מזה, ויש חגית נהיי בצד ימין, וחגית נהיי מצד שמאל. ולא משום תקון הפרוד כמו בנוקבא. ושואל, מי הוא גוף. הוא יעקב, וכך למדנו, דהיינו ת"ת, ולא בינה שהוא ראש ולא גוף, ואיך תאמר שהבינה שהוא על י"ב הוא גוף. ומשיב, אלא ראש וגוף עומדים ביחד. כלומר שנכללים זה מזה, ועי"כ יש בחינת ת"ת גם כראש בבינה. תרוס) תו תריסר וכו': עוד יש לפרש סוד י"ב, כי יש ג' קשרים שבזרוע הימנית, שהם חסד חסדים. כלומר, שכל הג' הם חסד. וג' קשרים שבזרוע השמאלית, שהם גבורה גבורות, דהיינו ג' גבורות, ג' קשרים בירך הימנית שהם נצח נצחים, דהיינו ג' נצחים. ג' קשרים בירך השמאלית שהם הוד הודות. הרי ביחד י"ב, והגוף, שהוא ת"ת, עומד עליהם הרי י"ג. וסוד ג' קשרים אלו שכל אחד מחזיר נו"ה, נתבאר היטב לעיל (ויצא דף ס"ד ד"ה ביאר עשיה) ועוד. כי ביי"ג מדות מתבאר התורה, דהיינו י"ג מדות של רחמים הנמשכים מיי"ג תקוני דיקנא דא"א, והכל אחד, שאין שם פרוד ח"ו. ונמשכים ממעלה למטה ביחוד, דהיינו מיי"ג תי"ד דא"א, ומשם ליי"ג דבינה, ומשם ליי"ג דו"א. עד אותו מקום העומד על פרוד, שהוא הנוקבא.

תרסב) תו שערא וכו': עוד יש להבחין, השערות שבוין, כמו שכתוב, מי ימלל גבורות ה'. כי השערות הן בחי גבורות. וכן, עצמו משערות ראשי, וכן כתוב, חסדי ה' כי לא תמנו וגו'. כי אע"פ שהשערות הן גבורות מכל מקום נמשכים על ידיהם החסדים שאין להם מספר (כנ"ל אות תרנ"ו) שעליהם נאמר חסדי ה' כי לא תמנו וגו'. ותקונים אלו עולים למקום אחר. דהיינו לבחי מוחין דלית לון חושבנא. ואעפ"י שכאן, כמוחין דחשבו, שהי"ס שבעה עיני ה' הנ"ל, נאמר בו יותר, ועלה במשקל, דהיינו

ותתאָה, וישלמה מלכא אַמרן, ואצטריכנא לפרשא לון. זכאָה חולקהון דצדיקנא
 תיר, דידעין אַרחא דקב"ה, ונהכא כלא אתגלייא לידעי מדין.

תרסג) א"ר יהודה, זבולן ויששכר תנאי עבדו, חד יתיב ולעי באורייתא,
 וחד נפיק ועביד פרקמטיא, ותמיה ליששכר, ודכתביב א ותומכיה מאושר.
 ונהו פריש דבימי למעבד פרקמטיא, וחולקיה הכי הנה, דהא ימא הנה
 אחסנתיה.

תרסד) ובגיני כף קרי ליה ירה. וירפיה דירף לנפקא ולמיצל, הה"ד,
 שמש זבולן בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים ישכון, באינון פרישי
 ימים, למעבד פרקמטיא. לחוף ימים, אע"ג דחד ימא הנה ליה
 באחסנתיה, בתרין ימין שרייא.

תרסה) ר' יוסי אמר, כל שאר ימין, הוו מהדרן קרפולין בימא
 דיליה. והוא לחוף אגיות, אטר דכל ארכין משתפחין למעבד סחורתא.
 וירכתו, אמר ר' חזקיה, וירכתיה דיליה מטי יצל א ספר צידון,
 ותחומא פריש לההוא אטר, ופרקמטיא דכל מארי סחורתא, סחורין
 ותייבין בסחורתיהו לההוא אטר.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

(א) (משלי ג') ב"א רכ"ט צ"א. ב) (דברים ל"ג) ח"א א אורחין. ב והא. ג מוסיף לקיימא דכתיב (אה"ל). ד בימין.
 ה יהא. ו ל"ג דרביה דירן; דרכו של יך; דדוכא (אה"ל).
 ז ימין. ח דימא חד. ט לאחסנתיה. י יומין. יא משתכחין.
 יב יצחק. יג ירכא (אה"ל). יד עד. טו צפר; מוסיף ספר ימא. טז דצידון. יז לכל (אה"ל). יח ותאבין (אה"ל).
 יט בסחורתיה.

דרך אמת א כל הסותרים אשר הם משוטטים לסחור בשאר ימים היו חוזרים אחר סחורה בים שלו. בן ספינות.
 גן גבול.

הסולם

זבולן לחוף ימים ישכון

מאמר

זבולון בצאתך ויששכר באהלך. לחוף ימים
 ישכון, היינו באלו יורדי הים, לעשות מסחר.
 לחוף ימים, אע"פ, שרק ים אחד היה לו
 בנחלתו, שהוא ים הגדול, מכל מקום אוה"כ,
 ימים, משום שבין שני ימים היה שורה.
 דהיינו בין ים הגדול לים כנרת. אלא שנחלתו
 לא היתה מתפשטת עד כנרת.

בקו אמצעי המכריע בין ב' כפות המאזנים ימנית
 ושמאלית, בהעליונה שהוא בינה, ובתחתונה,
 שהיא הנוקבא, ושלמה המלך ביאר אותן ב'
 הנוקבות בשיר השירים, וצריכים לפרש אותן,
 מה שאין כן במוחין דשערות הנ"ל, שאין צריכים
 לפרש אותן, בסו"ה כי חדל לספור כי אין מספר,
 עכ"ז שניהם צריכים, שעל ידי ב' מיני מוחין האלו
 באה השלמות ולא זולת כנ"ל (בהקדמת ספר הזהר
 דף ל' ד"ה וזה אמרו ע"ש) אשרי חלקם של
 הצדיקים יותר, שיודעים דרכי הקב"ה, וכאן,
 במוחין דמספר, נתגלה הכל ליודעי דין ומשפט.
 תרסג) א"ר יהודה וכו': אר"י, זבולון
 ויששכר עשו ביניהם תנאי, שאחד ישב
 ויהגה בתורה, שהוא יששכר, ואחד יצא ויעטוק
 במסחר, שהוא זבולון, ויתמוך ביששכר. שכתוב,
 ותומכיה מאושר. והיה יורד בימים לעשות
 מסחר. וחלקו היה כן, כי הים היה נחלתו.
 תרסד) ובגיני כך קרי וכו': ומשום זה
 קורא אותו ירך, שנאמר וירכתו על צידון. כי
 דרכו של ירך הוא לצאת ולבא, ז"ש, שמח
 (דפרי" דף רמ"א ע"ב)

תרסה) ר' יוסי אמר וכו': ר"א, כל
 סחורי שאר הימים היו מחזרים אחר סחורות
 בים שלו. ע"כ אומר לחוף ימים לשון רבים.
 קרפולין, פירושו סחורות לפי הענין. והוא לחוף
 אגיות, היינו, מקום שכל הספינות נמצאות
 שם לעשות מסחר. וירכתו, הוקשה לו, הלא
 גבול צדון היה רחוק מגבול זבולון. אמר ר'
 חזקיה, הירך שלו מגיע על גבול צידון.
 כלומר רצועה צרה של קרקע, כעין ירך, היה נמשך
 מחלקו של זבולון ומגיע עד הגבול של צדון,
 וכדרך זה הגבול של זבולון נמשך למקום
 ההוא, דהיינו לגבול צדון, ומקום מסחר היה
 שם

תרסו) רבי אחא אמר, כתיב ^א וְלֹא תִשָּׁבֵת מִלַּח בְּרִית אֱלֹהֶיךָ מֵעַל מִנְחַתְךָ עַל כָּל קִרְבָּנְךָ תִּקְרִיב מִלַּח, וְכִי אָמַי מִלַּח. אֲלָא בְּגִין דְּאִיהוּ מְמַרְק וּמְבַשֵּׁם מְרִירָא לְאַטְעָמָא, וְאִי לֹאוּ הָוִי אֲמִלְחָא, לֹא יָכִיל עֲלֵמָא לְמַסְבֵּל מְרִירָא. הֵה"ד ^ב כִּי בְּאֶשֶׁר מִשְׁפָּטֶיךָ לְאַרְץ צִדְקָא לְמַדּוּ יוֹשְׁבֵי תְבֵל. וְכִתִּיב ^ג צִדְקָא וּמִשְׁפָּט מְכוּן כְּסָאָךְ.

תרסז) וּמִלַּח אִיהוּ בְּרִית, דְּעֲלֵמָא קְיָימָא בֵּיהּ, דְּכִתִּיב ^ד אִם לֹא בְּרִיתִי יוֹמֵם וְלַיְלָה חֻקוֹת שָׁמַיִם וְאַרְץ לֹא שָׁמַתִּי. בְּגִין כֵּן, אֲקָרִי בְּרִית אֱלֹהֶיךָ, וְאֲקָרִי יַם הַמֶּלַח, וְיָמָא אֲקָרִי עַל שְׁמִיהּ.

תרסח) ר' חייא אמר, כתיב ^ה כִּי צִדִּיק ה' צְדָקוֹת אָהֵב, דָּא מִלְחָא בְּיָמָא. וּמֵאֵן דְּפָרִישׁ לוֹן, גָּרִים לְגַרְמִיהּ מִיתָהּ, בְּגִי"כ כְּתִיב, לֹא תִשָּׁבֵת מִלַּח, דְּהָא דָּא בְּלֹא דָּא לֹא אֲזֵלָא.

תרסט) אָמַר ר' נֶאֱחָא, יַם חַד הוּא, דְּוִאֲקָרִי יָמִים. אֲלָא אָתַר אִית בְּיָמָא דְּאִיהוּ מִיִּין צְלִילָן, וְאָתַר דְּאִית בֵּיהּ מִיִּין מְתִיקָן, וְאָתַר דְּאִית בֵּיהּ מִיִּין מְרִירָן, בְּגִי"כ יָמִים קְרִינָן. וְע"ד לְחוּף יָמִים. אָמַר ר' אַבָּא, כָּל שְׂבָטָא וְשְׂבָטָא, יִכְּל חַד וְחַד קִשְׂרָא חַד, מְאִינוּן קִשְׂרִין דְּמִתְחַבְּרָן בְּגוּפָא.

חלופי גרסאות

א מוסיף בגין מלחא. ב במימא. ג חייא (אה"ל). ד ל"ג ואקרי ימים. ה דאקרי; דאית (אה"ל). ו כל.

מסורת הוזהר

א (ויקרא ב') ת"ז חס"ט קי. ב (ישעיה כ"ו) ח"ג קצח; ג (תהלים פ"ט) נח ד' צ"ה. ד (ירמיה ל"ג) ב"א קצ"ג צ"ג. ה (תהלים י"א) הקס"ז כ"ט צ"ט.

הסולם

זבולון לחוף ימים ישכון

הוא ברית, שהוא יסוד, דהיינו קו אמצעי, שמחזה ולמטה, שהעולם, שהוא הנוקבא, מתקיים עליו. ושכתוב, אם לא בריתי יומם וליילה חוקות שמים וארץ לא שמתִי. ומשום זה, משום שעליו יוצא קו האמצעי שהוא יסוד, נקרא המלח ברית אלקיך, כי היסוד נקרא ברית וקוראים אנו ים המלח, שהים, שהוא הנוקבא, נקראת על שמו, על שם המלח הממתק אותו. תרסח) ר' חייא אמר וכו': רח"א, כתוב, כי צדיק ה' צדקות אהב, זה הוא מלח שהוא יסוד, בים, שהוא מלכות. כי צדיק הוא יסוד, צדקות הוא מלכות. ומי שמפריד אותם גורם לעצמו מיתה, וע"כ כתוב, לא תשבית מלח וגו' מעל מנחתך, שלא תפריד את היסוד שהוא מלח, מעל המנחה, שהוא הנוקבא. וזה בלא זה אינם הולכים.

תרסט) אמר ר' אחא וכו': אר"א, הים אחד הוא, ונקרא ימים, בכתוב וזבולון לחוף ימים ישכון, משום שמקום יש בים שהוא מקום שיש בו מים מתוקים, ומקום שיש בו מים מרים, ומשום זה, שיש בו מקומות משונים נקרא ימים. וע"כ אומר

הכתוב

מאמר

שם, כי כל הסוחרים הולכים ושבים עם סחורותיהם למקום ההוא.

תרסו) רבי אחא אמר וכו': ר"א, כתוב, ולא תשבית מלח ברית אלהיך וגו'. שואל, ולמה מלח חשוב כל כך. ומשיב, משום שהוא ממרק ומבשם את המר להטעים אותו. פי' ושוש. כי מלח ה"ס הדינים אשר במסך דחירק, שעליו יוצא קו אמצעי המיוחד ימין ושמאל, והוא ממרק ומבשם וממתיק הדינים דשמאל שהם מרים, עם החסדים שבקו ימין. ואם לא היה מלח, לא היה נמשך קו אמצעי, ולא היה יכול העולם לסבול את המרירות. וזה שכתוב כי כאשר משפטיך לארץ צדק למדו יושבי תבל, משפטי הוא ת"ת, דהיינו קו אמצעי שמחזה ולמעלה, שהדינים שבמסך שבו נקראים מלח, צדק, היא דינים המרים שבמלכות, ואומר הכתוב, כשהמשפט שה"ס מלח הוא לארץ, שהיא הנוקבא, או צדק למדו וגו', שיוכלו לקבל המרירות שבצדק. וכן כתוב, צדק ומשפט מכוון כסאך, שהצדק נשלם ע"י המשפט, שה"ס מלח.

תרסז) ומלח איהו ברית וכו': ומלח

(דפרי דף רמ"א ע"ב)

תרע) ר' אבא הוה יתיב ליליא חד, וקם למלעי באורייתא, עד דההוה יתיב, אתא רבי יוסי, וקטש אפתחא, אמר ב' ספטא ב' בטופסרא י קפטי לאי י שקיחי.

תרעא) יתבו ולעו באורייתא. אדהכי קם בריה דאושפיזא, ויתיב קמיהו, אמר לון מאי דכתיב ויהייתם את אבי ואת אמי וגו'. וכתבי ב' ונתתם לי אות אמת. מאי קא יבעאת מנייהו. א"ר אבא יאות י שאלת, אכל אי שמעת מידי אימא ברי. אמר תו שאלתא, דהא אינון יתבו לה מה דלא בעאת מנייהו, דכתיב, ואת תקנות חוט השני הנה תקשרי בקלון וגו'.

תרעב) אלא הכי אוליפנא, היא בעאת סימנא י דחיי, דכתיב ויהייתם את אבי וגו', ואתא, סימנא דחיי לא שרייא, אלא באות אמת, ומאי איהו אות אמת, דא את ר', בגין דביה שריין חיי. ה הכי אוליפנא, סימנא דמשה קא בעאת, ואינון אמאי יתבו לה תקנות חוט השני.

תרעג) אלא אינון י אמרי, משה הא אסתלק מעלמא, דהא אתכניש שמשא, והא מטא זמנא דסיהרא למשלט, סימנא י דסיהרא אית

מסורת הוהר

א) (יהושע ב'. ב.) (שם) ח"ג ב. ג.) (שם). א) סיעתא. ב) בטופרא (אה"ל). ג) קפילטאי; בקפילטא (אה"ל). ד) שביתא. ה) ל"ג ויתבי. ו) קמיהו. ז) בעת; כעא. ז) שאלת. ח) מוספי דאילנא דחיי (אה"ל). ט) והכי. י) בעת. יא) אמרו. יב) ל"ג דסיהרא.

דרך אמת א) הוכה על הפתח. ב) לשון המשקל אינו מצוי כי אם בטופסרא קפילטאי שהם שרים וראשים חשובים הם אינם נוטים לא לימין ולא לשמאל.

מאמר

הסולם

זבולון לחוף ימים ישכון

מה רצתה מהם. א"ר אבא יפה שאלת, אבל אם שמעת משהו אמור בני. אמר יש לי עוד שאלה. כי הם נתנו מה שלא בקשה מהם שכתוב את תקות חוט השני הזה וגו', שרומז על המלכות בסו"ה כחוט השני שפתותיך וגו' והיא בקשה מהם אות אמת שרומז על תפארת כמ"ש לפנינו.

תרעב) אלא הכי אוליפנא וכו': ומשיב, אלא כך למדתי היא רצתה סימן החיים, שכתוב, והחיתם את אבי וגו', ואמרה, שסימן החיים אינו שורה אלא באות אמת, ומהו אות אמת, זהו אות ו' של שם הוי"ה, שהוא תפארת, משום שבו שורים חיים. כי ה"ס עץ החיים, וכך למדתי, שסימן של משה רצתה, שה"ס תפארת, ולמה נתנו לה תקות חוט השני, שהוא סימן של יהושע שה"ס מלכות. תרעג) אלא אינון אמרי וכו': אלא הם אמרו, משה הרי נפטר מן העולם, כי נאסף השמש, שהוא ת"ת ובחינת משה. והרי הגיע זמנה של הלבנה למשול, וע"כ סימן הלבנה, שהיא

הכתוב, לחוף ימים. אמר ר' אבא, כל שבט ושבת, הנה כל אחד ואחד הוא קשר אחד מאלו הקשרים שמתחברים בגוף הנוקבא, (כנ"ל באות תרנ"ד) ומשום זה יש מקומות משונים בנוקבא שנקראת ים, דהיינו לפי השבט המיוחס שמה. וע"כ נקראת הנוקבא ימים לשון רבים.

תרע) ר' אבא הוה וכו': ר"א היה יושב לילה אחד, וקם לעסוק בתורה. בעוד שהיה יושב, בא ר' יוסי ודפק על הדלת, אמר, בתיבת השרים תכשיטים נמצאים. כלומר שרוצה לשמוע ממנו פניני התורה שנמצאים עמו. סיפנא, פירושו יתיבה, לשמור בו דברים יקרים, מלשון בספטא דמלכא מנח (ב"מ עג:). טופסרא, פירושו שר חשוב, מלשון בידא דטופסרא, (ת"י דברים כ"ח י"ב). קפטי לאי פירושו לפי הענין תכשיטים יקרים.

תרעא) יתבו ולעי באורייתא וכו': ישבו ועסקו בתורה. בתוך כך קם בנו של בעל המלון, וישב לפניו, אמר להם מהו שכתוב, והחיתם וגו' וכתוב ונתתם לי אות אמת,

(דפו"י דף רמ"א ע"ב)

לֵן לְמִיָּהֵב לָךְ, וּמֵאֵי אִיהוּ. תִּקְנֶת חוּט הַשְּׁנִי «הִזָּה, כְּדָא» כְּחוּט הַשְּׁנִי
 ב־שְׁפֹתוֹתֶיךָ, סִימְנָא דִּיהוֹשֻׁעַ יְהֵא גַבְךָ, בְּגִין דְּשׁוֹלְטָנוּתָא דְּסִיְהָרָא הַשְּׁתָּא.
 קָמוּ ר' אָבָא וְר' יוֹסִי י וּנְשָׁקוּהוּ. יֶאֱמְרוּ. וְדַאי זְמִין אַנְתָּ לְמַהְוֵי רִישׁ
 מְתִיבְתָּא, אוּ גַבְרָא רַבָּא בְּיִשְׂרָאֵל, וּמְנוּ. רַבִּי בּוֹן.

תרעד) תו שְׁאִיל וְאָמַר, בְּנוֹי דְּיַעֲקֹב בְּלָהוּ תְּרִיסַר שְׁבַטִין, יֶאֱתַסְדְּרוּ
 לְתַתָּא כְּגוּוֹנָא דְלַעֲיָלָא, אַמְאֵי אַקְדִּים בְּבִרְכָאן, זְבוּלוֹן לְיִשְׁשַׁכָּר תְּדִיר, וְהָא
 יִשְׁשַׁכָּר אֲשַׁתְּדִלוּתִיהָ בְּאוּרִייתָא, יֶאֱוֹרִייתָא אַקְדִּים בְּכָל אַתְר, אַמְאֵי
 אַקְדִּים לִיָּה זְבוּלוֹן בְּבִרְכָאן, אָבוֹי אַקְדִּים לִיָּה, מִשָּׁה אַקְדִּים לִיָּה.

תרעה) אֶלָּא זְבוּלוֹן זָכָה, עַל דְּאַפִּיק פְּתָא מְפוּמִיָּה, וִיָּהֵב לְפוּמִיָּה
 דְּיִשְׁשַׁכָּר, בְּגִינֵי כֶּךָ אַקְדִּים " לִיָּה בְּבִרְכָאן. מִהֲכָא אוּלִיפְנָא, מֵאֵן דְּסַעֲד
 לְמַרְיָה דְּאוּרִייתָא, נְטִיל בְּרַכָּאן מְעִילָא וְתַתָּא. וְלֹא עוֹד אֶלָּא דְּזַכִּי לְתַרִּי
 פְּתוּרִי, מַה דְּלֹא זָכִי בִּינְי אַתְרָא, זָכִי לְעוֹתְרָא דְּיִתְבָּרַךְ בְּהֵאֵי עַלְמָא, וְזַכִּי
 לְמַהְוֵי לִיָּה חוּלְקָא בְּעַלְמָא דְאַתִּי. הַהִ"ד זְבוּלוֹן לְחוּף יַמִּים יִשְׁפּוֹן וְהוּא לְחוּף
 אַנְיּוֹת. בִּינּוֹן דְּכְתִיב לְחוּף יַמִּים, אַמְאֵי וְהוּא לְחוּף אַנְיּוֹת. אֶלָּא, לְחוּף
 יַמִּים, בְּעַלְמָא דִּין. לְחוּף אַנְיּוֹת, בְּעַלְמָא דְאַתִּי, כְּדָא שֶׁם אַנְיּוֹת יְהַלְכוּן
 וּגו'. דְּתַמְן הוּא נְגִידוֹ דְּעַלְמָא דְאַתִּי.

תרעו) פְּתַח וְאָמַר, הַשְּׁבַעְתִּי אֶתְכֶם בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם אִם תִּמְצָאוּ אֶת
 דוּדֵי מַה תְּגִידוּ לוֹ שְׁחוֹלַת אַהֲבָה אֲנִי. וְכִי מֵאֵן קָרִיב לְמַלְכָּא כְּכֹנֶסֶת יִשְׂרָאֵל,

חלופי גרסאות

א ל"ג הוה. ב מוסיף שפתוחין ומלכיהם ישרתוך. ג ונשקוה.
 ד ואמרו (אה"ל). ה ל"ג ומנו רבי בון (אה"ל). ו ל"ג
 אחסדרו לתחא כנוונא דלעילא. ז ל"ג ואורייתא. ח ל"ג
 ליה. ט לתחא (אה"ל). י ל"ג אניות.

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ד') כ"ב פ"א צ"ד. (ב) (שה"ש ג') ת"ז תכ"ב
 סח. תכ"ה ע: תכ"ז עא:

הסולם

מאמר

זבולון לחוף ימים ישכון
 זה, הקדים אותו לפני יששכר בברכות. מכאן
 למדנו מי שמפרנס לבעל תורה מקבל ברכות
 ממעלה ומלמטה. ולא עוד אלא שזוכה לשני
 שלחנות, מה שאינו זוכה אדם אחר, הוא
 זוכה לעושר שיתברך בעולם הזה, וזוכה
 שיהיה לו חלק בעולם הבא. ז"ש זבולון
 לחוף ימים ישכון וגו'. ושואל, כיון שכתוב
 לחוף ימים, למה כתוב עוד לחוף אניות.
 ומשיב, אלא לחוף ימים, הוא בעולם הזה,
 לחוף אניות הוא בעולם הבא. כש"א שם
 אניות יהלכון, שנאמר על ים גדול ורחב ידים,
 שהוא הבינה. שה"ס עולם הבא, כי שם השפע
 של עולם הבא.

שהיא מלכות, יש לנו לתת לך, ומה הוא.
 הוא תקות חוט השני הזה, כמש"א, כחוט
 השני שפתוחין, סימן של יהושע, שה"ס
 מלכות, יהיה אצלך, משום שממשלת הלבנה
 עתה. קמו ר' אבא ור' יוסי ונשקוהו. אמרו,
 ודאי עתיד אתה להיות ראש ישיבה, או
 אדם גדול בישראל. ומי הוא. הוא ר' בון.
 תרעד) תו שְׁאִיל וכו': עוד שאל ואמר,
 כל בניו של יעקב י"ב שבטים היו, ונסתדרו
 למטה כעין של מעלה, כ"ב קשרים שבחו"ג
 נו"ה דנוקבא (כנ"ל אות תרנ"ד) ולמה הקדים
 תמיד בברכות את זבולון לפני יששכר, והרי
 יששכר עסק בתורה, והתורה מקדימים בכל
 מקום, לכל דבר, ולמה בברכות הקדים את
 זבולון. אביו הקדים אותו, ומשה הקדים
 אותו.

מאמר השבעתי אתכם בנות ירושלים

תרעו) פתח ואמר השבעתי וכו': פתח
 ואמר השבעתי אתכם בנות ירושלים אם
 תמצאו את דודי וגו'. שואל, מי הוא קרוב
 יותר אל המלך מכנסת ישראל, שהיא הנוקבא,
 והיא

תרעה) אֶלָּא זְבוּלוֹן זָכָה וכו': ומשיב אלא
 זבולון זכה, שיקדימוהו ליששכר, משום שהוציא
 לחם מפיו ונתן לפיו של יששכר, משום
 (דפר"י דף רמ"א ע"ב *) דף רמ"ב ע"א

דַּאִיְהִי אָמַרְתָּ אִם תִּמְצָאוּ אֶת דּוּדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ. אֲלָא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, אֲלֵינָן אֵינּוֹן נִשְׁמַתְהוֹן דְּצַדִּיקֵינָא דְּאֵינּוֹן קְרִיבִין לְמַלְכָּא תְּדִיר, וּמוֹדְעִין לְמַלְכָּא בְּכָל יוֹמָא * עֶסְקוּי דְּמַטְרוֹנִיתָא.

תרעז) דְּהֵכִי אֹלִיפְנָא, בְּשַׁעְתָּא דְּנִשְׁמַתָּא נִחְתַּת לְעֵלְמָא, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, עֲאֵלַת בְּעֵלָה בְּקִיּוּמָא דְּאוּמָאָה, דִּיחְוֵי לְמַלְכָּא, יוֹדְעָ לִּיהַ רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה, בְּגִין לְאַתְפִּיּוּסָא בְּהַדְרִיָּה.

תרעח) וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא עַל בִּינָא לִיחְדָּא שְׂמָא קְדִישָׁא בְּפוּמָא, וּבְלִבָּא בְּנַפְשָׁא, וּלְאִקְשָׁרָא כְּלָא, כְּשִׁלְהוּבָא דְּאַתְקִשְׁרָא בְּטִיפְסָא, וּבְהַהוּא יְחוּדָא דְּעֵבִיד, גְּרִים לְאַתְפִּיּוּסָא מְלָכָא בְּמַטְרוֹנִיתָא, וְאוּדְעָ לִּיהַ לְמַלְכָּא רְחִימוּתָא דִּילָהּ לְגַבִּיָּה.

תרעט) ד"א בְּנוֹת יְרוּשָׁלַם, אֲלֵינָן תְּרִיסַר שְׁבָטִין. דְּתַנְיִן יְרוּשָׁלַם עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיִימָא. וּמֵאֵן דְּאָמַר עַל שְׁבָעָה, לֹא קָאָמַר לְאַשְׁלָמָא שְׁלִימוֹ, וְאֵע"ג דְּכֵלָּא חַד, דְּאִית שְׁבָעָה, וְאִית ד', וְאִית תְּרִיסַר, וְכֵלָּא חַד.

תרפ) וְדֹאֵי עַל תְּרִיסַר טוּרִין קְיִימָא, תַּלְתַּת יְטוּרִין לְסַטְרָא דָּא, וְתַלְתַּת

חלופי גרסאות

א עסקאה (אה"ל). ב עליה; ג מוסיף כקיומא אחרא (אה"ל). ד דלגביה ול"ג דילה. ה כהדה. ו ולכא. ז ונפשא. ח ולקשרא. ט אית. י ל"ג טורין.

דרך אמת אן כשלהבת הקשורה בגחלת.

הסולם

מאמר

השבעתי אתכם בנות ירושלים תרעח) וּבְמָה, בְּגִין דְּחִיּוּבָא וְכוּ': וּבְמָה מוֹדִיעוֹת הַנְּשֻׁמוֹת אֵהָבַת הַנוֹקְבָא אֶל הַמֶּלֶךְ, הוּא, כִּי חִיּוּב הוּא, עַל הָאָדָם לִיחַד אֶת הַשֵּׁם הַקְּדוֹשׁ, שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא בְּז"א, בְּפֶה בִּלְבָב וּבִנְפֶשׁ, וְלִהְתְּקַשֵּׁר כּוֹלוּ בּוּז'ן, דְּהֵינּוּ שִׁיעֵלָה לַמִּין אֲלֵיהֶם, כְּשִׁלְהַבַּת הַקְּשׁוּרָה בְּגַחְלַת, וּבְאוֹתוֹ הַיְחוּד שְׁעוּשָׂה גּוֹרֵם שִׁתְּרָצָה הַמֶּלֶךְ עִם הַמַּלְכָּה, וּמוֹדִיעַ אֶל הַמֶּלֶךְ אֶת אֵהָבְתָּהּ אוֹתוֹ. דְּהֵינּוּ כַּמִּישׁ כְּדַבְּרוּר הַסְמוּךְ, שְׁעַם עֲלִית הַנְּשֻׁמָּה לַמִּין לז"א, נַעֲשִׂית קוֹ אֲמַצְעֵי בִינְיָהִם, וְעוֹשִׂית שְׁלוֹם וּמִיחֻדָּת אוֹתָם זֶה עִם זֶה.

תרעט) ד"א, בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם: הֵן י"ב הַשְּׁבָטִים. דְּהֵינּוּ י"ב הַקְּשָׁרִים שְׂבָחוּג וְנו"ה, שְׁגוּף הַנוֹקְבָא עוֹמְדַת עֲלֵיהֶם (כְּנִ"ל בְּאוֹת תְּרִינ"ד), שְׁלַמְדוּנוּ, יְרוּשָׁלַיִם, שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא, עוֹמְדַת עַל י"ב הַרִיִּם. וּמִי שְׂאוּמַר עַל ז', אֵינּוּ אוֹמַר עַל צַד הַשְּׁלִימוֹת, וְאֵע"פ שֶׁהַכֵּל אֶחָד, יֵשׁ בָּהּ שְׁבַעַת בְּחִינּוֹת דְּהֵינּוּ חֲגִי"ת נְהִי"מ. וְיֵשׁ בָּהּ ד' בְּחִינּוֹת דְּהֵינּוּ חוּ"ג תו"מ, וְיֵשׁ בָּהּ י"ב בְּחִינּוֹת, דְּהֵינּוּ י"ב הַקְּשָׁרִים הַנִּלְל, וְהַכֵּל אֶחָד. אֵלָּא שֶׁהֵם מְדַרְגּוֹת מִיּוֹחֻדוֹת בָּהּ, וְי"ב הֵיא הַשְּׁלִימוֹת.

תרפ) וְדֹאֵי עַל תְּרִיסַר וְכוּ': וְדֹאֵי, שְׁעוֹמְדַת עַל י"ב הַרִיִּם, ג' לְצַד זֶה, וְג' לְצַד

וְהִיא אוֹמַרְתָּ לָהֶם, אִם תִּמְצָאוּ אֶת דּוּדֵי מַה תִּגִּידוּ לוֹ. וּמִשִּׁיב, אֵלָּא בְּנוֹת יְרוּשָׁלַיִם, הֵן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים, שֶׁהֵן קְרוּבוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ תְּמִיד, וּמוֹדִיעוֹת אֶל הַמֶּלֶךְ בְּכָל יוֹם שְׁלוֹמָה שֶׁל הַמַּטְרוֹנִיתָא, דְּהֵינּוּ הַנוֹקְבָא.

תרעז) דְּהֵכִי אוֹלִיפְנָא וְכוּ': כִּי כֵךְ לַמְדַּנּוּ בְּשַׁעָה שֶׁהַנְּשֻׁמָּה יוֹרְדַת לְעוֹלָם, כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, שֶׁהִיא הַנוֹקְבָא, בָּאָה עֲלֶיהָ בְּשַׁבּוּעָה, שְׁתַּגִּיד לַמֶּלֶךְ וְתוֹדִיעַ לוֹ אֶת אֵהָבְתָּהּ אֲלֵיוֹ בְּשִׁבִיל לְהַתְּרָצוֹת עִמוֹ.

פִּירוּשׁ, כִּי ז"א ה"ס קו ימין, וְהַנוֹקְבָא קו שְׂמָאל. וְנוֹדַע שְׁב' הַקּוּיִן יְמִין וְשְׂמָאל הֵם בְּמַחְלּוֹקַת זֶה עִם זֶה כַּמִּישׁ לְעֵיל (כ"א דף נ"ח ד"ה עֲמוּדָא ע"ש) וְכַמוֹ שְׁזוּרִין עוֹלִים לַמִּין לְב' קוֹי הַבִּינָה שֶׁהֵם יו"ש"ס וְתוּבּוּנָה, וְעוֹשִׂים שְׁלוֹם בִּינְיָהִם בְּכַחֲנִיתָ קוֹ אֲמַצְעֵי הַיּוֹצֵא עַל מַסַּךְ דְּחִירְקָא, כֵּן נִשְׁמוֹת הַצַּדִּיקִים עוֹלִים לַמִּין לז"א וְנוֹקְבָא, וְנַעֲשׂוֹת לָהֶם קוֹ אֲמַצְעֵי וְעוֹשׂוֹת שְׁלוֹם בִּינְיָהִם. וז"ש, שֶׁהַנוֹקְבָא מִשְׁבַּעַת אֶת הַנְּשֻׁמוֹת לְהַגִּיד וְלְהוֹדִיעַ לַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא ז"א, אֶת אֵהָבְתָּהּ, בְּשִׁבִיל לְהַתְּרָצוֹת עִמוֹ, דְּהֵינּוּ שִׁיעֵלוּ לַמִּין וְיֵהִיוּ לְבַחֲנִיתָ קוֹ אֲמַצְעֵי, הַעוֹשָׂה שְׁלוֹם בֵּין ב' קוּיִן יְמִין וְשְׂמָאל, שֶׁהֵם ז"א וְנוֹקְבָא. כַּמוֹ שְׂמַמְשִׁךְ הַזֶּה לְבָאָר לְפָנֵינוּ.

(דפו"י דף רמ"ב ע"א)

«טורין לסטרא דא, וכן לארבע זווין, וכדין אתקרי תיה. כד"א א היא החיה אשר ראיתי תחת אלהי ישראל. ואלין אקרין בנות ירושלים, בגין דקיימא עליהו. ואינון סהדי סהדותא למלכא על פנסת ישראל, הה"ד, שבטי יה עדות לישראל להודות לשם יי. אמר רבי יהודה, ופאה חולקהון דישראל, דידיעי אורחוי דקב"ה, עליהו קתיב, כי עם קדוש אתה ליי אלהיך ויך בחר יי וגו'.

תרפא) י"ששכר חמור גרם רובץ בין המשפתיים. אמר רבי אלעזר, וכי יששכר חמור אקרי. אי בגין ידאשתדל באורייתא, נקרייה ליה סוס או אריה, או נמר, אמאי חמור. אלא ואמרו, בגין דחמור א נטיל מטולא, ולא בעיט במאריה פשאר בעירי, ולא אית ביה גסות הרוח, ולא יחייש למשפב באתר מתפקן. אוף הכי יששכר, דאשתדלותיה באורייתא, נטיל מטולא דאורייתא, ולא בעיט ביה בקב"ה, ולא אית ביה גסות הרוח, פחמור, דלא חייש ליקרא דיליה, אלא ליקרא דקריה. רובץ בין המשפתיים, כדאמרינן ועל הארץ תישן, וחי צער תחיה, ובתורה אתה עמל.

תרפב) ד"א יששכר חמור גרם רובץ וגו'. פתח ואמר, לך דוד ה' אורי וישעי ממי אירא יי מעוז חיי ממי אפקד, פמה חביבין אינון יי מלין דאורייתא, פמה חביבין אינון דמשפדלי באורייתא, קמי קב"ה, דכל מאן

חלופי גרסאות

א ליג טורין. ב זינין; זינין. ג דידיעין. ד דישתדל. ה קרינן; ליקרי. ו אמרי. ז מוסיף חייש מודריה. ח מוסיף אלא כחמור. ט ולא. י דרכיה. יא ליג ובתורה אתה עמל. יב מוסיף ר אלעזר פתח. יג מלי.

מסורת הזהר

א (יחזקאל י) ח"ב ככו. רמב. רג. ב (תהלים קכ"ב) וצא צ"ז צ"ה. ג (דברים י"ד) וצא קליט צ"ב. תק"ח ק' ט"ב שמ"ד. קכ"א ט"א של"ב. ז וצא צ"ד צ"ד. ח (תהלים כ"ז) ח"א רב; ח"ג יב. קיט.

דרך אמת א] נושא משא ואינונו בועט באדונו כשאר בהמות.

יששכר חמור גרם

נקרא כן מפני שעסק בתורה, יקרא לו סוס, או אריה, או נמר, למה חמור. ומשיב, אלא אמרו, משום שהחמור מקבל עליו משא ואינו בועט באדונו כשאר בהמות, ואין בו גבהות הרוח, ואינו דואג לשכב במקום מתוקן. אף כאן יששכר, שעסקו בתורה, מקבל עליו המשא של התורה ואינו בועט בהקב"ה, ואין בו גבהות הרוח, כחמור שאינו דואג לכבודו, אלא לכבוד אדונו. רובץ בין המשפתיים, כמו שאמרנו, ועל הארץ תישן, וחי צער תחיה ובתורה אתה עמל.

תרפב) ד"א, יששכר חמור גרם וגו': פתח ואמר, לדוד ד' אורי וישעי ממי אירא וגו'. כמה חביבים הם דברי תורה, כמה חביבים הם אותם שעוסקים בתורה, לפני

הסולם

מאמר

לצד זה, וכן לארבע זוויות, דהיינו ג' קשרים בחסד וג' קשרים בגבורה וג' קשרים בנצח וג' קשרים בהוד. וגוף הנוקבא עליהם, (כנ"ל אות תר"ס) ואז נקראים חיה, כמש"א, היא החיה אשר ראיתי תחת אלקי ישראל. והם שנקראים בנות ירושלים, משום שירושלים שהיא הנוקבא עומדת עליהם, והם מעידים עדות למלך על אהבתה של כנסת ישראל. כי אומרת להם, אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני. וזהו שכתוב, שבטי יה עדות לישראל וגו' שאומרים עדות לישראל שהוא ז"א, על אהבתה של הנוקבא. אמר רבי יהודה, אשרי חלקם של ישראל, שידועים דרכיו של הקב"ה, עליהם כתוב, כי עם קדוש אתה וגו'.

תרפא) יששכר חמור גרם וגו': אמר רבי אלעזר וכי יששכר חמור נקרא. ואם

א דאשפתדל באורייתא, לא דחיל מפגעי עלמא, נטיר הוא לעילא, נטיר הוא לתתא. ולא עוד, אלא * ב דכפית לכל פגיעי דעלמא, ונאחית לון לעומקי דתהומא רבא.

תרפג) ת"ח, בשעתא דדעאל ליליא, פתחין סתימין, וכלבי וחקרי שריין ופשטאן בעלמא, ונאטיהיבת רשו" לחבלא, וכל בני עלמא ניימי בערסיהו, ונשמתהון דצדיקייא סלקין לאתענגא לעילא. כד אתער רוח צפון, ואתפליג ליליא, אתערותא קדישא אתער בעלמא, ונאמך בכמה דוכתי.

תרפד) זכאה חולקיה דהוא ב"נ, דאיהו קאים ביהיא שעתא, ואשפתדל באורייתא, * גנין דאיהו פתח באורייתא, כל אינון זינין בישין אעיל לון בנוקבי דתהומא ב רבא, וכפית ליה לחמור, י נחית ליה בטפסרי * דתחות עפרא, דזוהמי קסרא.

תרפה) בגיגי קו, יששכר, דאשפתדלויתיה באורייתא, כפית ליה לחמור, ונחית ליה. * מההוא גרם המצללות, דאיהו סליק לנזקא עלמא, ושוי מדוריה בין המשפתיים, * ב בין זוהמי * דטפסרי דעפרא.

תרפו) ת"ח, מה כתיב, וירא מנוחה כי טוב ואת הארץ כי נעמה

חלופי גרסאות

א דישתדל, ב דכפית, ג פגעי, ד נחית, ה דאתער, ו וסאטן, ז ואחיהיב, ח למחבלא, ט לאתעטרא (אה"ל). י ליג ואתמר בכמה דוכתי, יא דכין, יב רבא, יג ליג ונחית ליה בטפסרי, יד ליג ליה, טו מה הוא, טז ספסיר.

דרך אמת א] שהכניע החמור שהוא מדרגה ממדרגות תוקף דין החיצונים אשר הוא תחת העפר בתהום רבה ששם הוזהר קסרא ר"ל מושל הוא הכניעו. ב] הקליפות שהם זוהם מושלים בעולם התחתון בתוקף דינם להעניש בני עולם הראים לכך והם טפסרי עליהם ר"ל אדונים ושרים.

הסולם

מאמר

יששכר חמור גרם אותו בבקיעים שמתחת העפר, בזוהם הפסולת והזבל המקובץ שם. טפסרי פירושו לפי הענין בקיעות שבאדמה, קסרא הוא כמו קצרא. מלשון, דבש יש בו קצרים (שה"ר, כי טובים) שפירושו פסולת וטנופת.

תרפה) בגיגי כך, יששכר וכו': משום זה, יששכר, שהיה עסקו בתורה, הכניע את קליפת החמור, והורידו. ומה שהיה החמור, גרם המעלות, דהיינו שכתוב, חמור גרם, שהיה עולה להזיק העולם, הנה עתה, השים מדרור, בין המשפתיים שפירושו, בין האשפות, דהיינו בין הזוהמות של בקיעי העפר. כנ"ל בדבור הסמוך, ושיעור הכתוב, יששכר, ע"י עסק תורתו, השפיל קליפת חמור גרם, ועשהו, רובין בין המשפתיים, שהורידו לבקיעים שבאדמה, בין האשפות אשר שם.

תרפו) ת"ח מה כתיב, וירא מנוחה וגו': וירא מנוחה כי טוב, זו היא תורה

שבכתב

הקב"ה, כי כל מי שעוסק בתורה, אינו מפקד ממזיקי העולם, נשמר הוא למעלה נשמר הוא למטה. ולא עוד אלא שמכניע כל המזיקים שבעולם ומורידם לעמקי תהום רבה.

תרפג) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה בשעה שבא הלילה, הפתחים של מעלה נסתמים, וכלבים וחמורים שורים ומשוטטים בעולם, ינייתן רשות למזיקים להשחית, וכל בני העולם ישנים במטותיהם, ונשמות הצדיקים עולות ומתענגות למעלה. כשנתעורר רוח צפון, ונחלק הלילה, התעוררות קדושה מתעוררת בעולם, ונתבאר בכמה מקומות.

תרפד) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של אותו אדם שקם ממטתו באותה שעה, ועוסק בתורה, כיון שהוא פותח בתורה, כל אלו מיני מזיקים הרעים, מכניס אותם בנקבי תהום הגדול, ומכניע קליפת החמור ומוריד

(דפו"י דף רמ"ב ע"א * דף רמ"ב ע"ב)

וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסָבוֹל וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד. וַיֵּרָא מְנוּחָה כִּי טוֹב, דָּא תוֹרָה שְׁפָכְתָּב. וְאֵת הָאָרֶץ כִּי נִעְמָה, דָּא תוֹרָה שְׁבַע"פ. וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסָבוֹל, לְמַסְבֵּל עוֹלָא דְאֹרִייתָא, וְלְדָבְקָא בִּיהַּ יוֹמֵי וָלַיְלָה. וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד, לְמַהְרֵי פְלַח לְקוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, וְלֹא תִדְבְּקָא בֵיהּ, וְלֹא תִשָּׂא גְרָמִיהּ וּבָהּ.

תרפז) ר"ש ור' יוסי ור' חייא, הוּו קא אָזְלֵי מְגַלִּילָא עֲלָאָה לְטְבַרְיָה, אר"ש, גֵּיהָרָה וְנִשְׁתַּדֵּל בְּאֹרִייתָא, דְּכָל מָאן דְּיַדְעַ לְאִשְׁתַּדְּלָא בְּאֹרִייתָא, וְלֹא אִשְׁתַּדֵּל, אֲתַחֲיִיב בְּנַפְשֵׁיהּ. וְלֹא עוֹד אֵלָא דְיַהֲבִין וְלִיהּ עוֹלָא דְדָרְעָא, וְשַׁעֲבוּדָא בִּישָׂא, דְכַתִּיב בְּיִשְׁשַׁכָּר, וַיֵּט שְׁכָמוֹ לְסָבוֹל, מַהוּ וַיֵּט, סָטָא. כְּדָא " וַיִּטּוּ אֲחֵרֵי הַבְּצַע. מָאן דְּסָטָא אֲרַחֲיָה וְגְרָמִיהּ, דְּלֹא לְמַסְבֵּל עוֹלָא דְאֹרִייתָא, מִיָּד וַיְהִי לְמַס עוֹבֵד.

תרפח) פתח ר"ש ואמר, הִנְחִיל אוֹהֲבֵי יֵשׁ וְאוֹצְרוֹתֵיהֶם אֲמֵלָא. וְכַאֲן אֵינּוֹן בְּגֵי עֲלָמָא, אֵינּוֹן דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאֹרִייתָא, דְּכָל מָאן דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאֹרִייתָא, אֲתַרְחִים לְעֵילָא, וְאֲתַרְחִים לְתַתָּא, וְאֲחַסִּין בְּכָל יוֹמָא, יְרוּתָא דְעֲלָמָא דְאֲתֵי, הַה"ד, לְהִנְחִיל אוֹהֲבֵי יֵשׁ. מָאֵי יֵשׁ. דָּא עֲלָמָא דְאֲתֵי דְלֹא פָּסַק " מִיּוֹמֵי לְעֲלָמִין, יִנְטַל אַגְרָ טַב עֲלָאָה, דְּלֹא זָכִי " בֵּיהּ בִּינָא אֲחֵרָא, וּמָאֵי אֵיהּוּ. יֵשׁ. וּבְגֵינֵי כְּהַן, רְמִיז לָן שְׁמָא " דְיִשְׁשַׁכָּר " דְּאִשְׁתַּדֵּל בְּאֹרִייתָא, " יֵשׁ שְׁכָר. דָּא הוּא אַגְרָא דְאֵינּוֹן " דְּמִשְׁתַּדְּלֵי בְּאֹרִייתָא, יֵשׁ.

תרפט) כתיב חזוה הוית עד די כרסוון רמיו ועתיק יומין יתיב

מסורת הוזה (א) (ש"א ח'). (ב) (משלי ח') הקטה"ו נ"ח צ"א. ג) (דניאל א ולדבקה; ולאחורבא (אה"ל). ב ביה. ג יממא. ד ל"ג ולאחורבא ביה. ה ולאחשאה (אה"ל). ו ביה. ז עליה (אה"ל). ח דאורייתא. ט ל"ג אינון. י ל"ג דכל מאן דאשתל באורייתא. יא ל"ג מימיו. יב ונטיר (אה"ל). יג בה. יד ל"ג דיששכר. טו דישתול. טז יששכר. יז דמשתולין.

<p>חלופי גרסאות</p> <p>יששכר חמור גרם</p> <p>תרפח) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש ואמר להנחיל אוהבי יש וגו'. אשרי הם בני העולם העוסקים בתורה, כי כל מי שעוסק בתורה, אהוב הוא למעלה ואהוב למטה, ונוחל בכל יום נחלת עולם הבא. זהו שכתוב להנחיל אוהבי יש. מהו יש, זה הוא עולם הבא שהיא בינה, שממיו, דהיינו השפע שלו, אינו נפסק לעולם. כי העוסק בתורה מקבל שכר טוב עליון, שאדם אחר לא זכה בו, ומה הוא, הוא יש. שהוא בינה כנ"ל. ומשום זה מרמז לנו השם יששכר, שעסק בתורה, כי הוא נוטריקון יש שכר, שזה הוא השכר של אותם העוסקים בתורה. דהיינו יש כנ"ל.</p> <p>תרפט) כתיב, חזה הוית עד וגו': כתוב חזה</p>	<p>הסולם</p>	<p>מסורת הוזה</p> <p>(א) (ש"א ח'). (ב) (משלי ח') הקטה"ו נ"ח צ"א. ג) (דניאל א ולדבקה; ולאחורבא (אה"ל). ב ביה. ג יממא. ד ל"ג ולאחורבא ביה. ה ולאחשאה (אה"ל). ו ביה. ז עליה (אה"ל). ח דאורייתא. ט ל"ג אינון. י ל"ג דכל מאן דאשתל באורייתא. יא ל"ג מימיו. יב ונטיר (אה"ל). יג בה. יד ל"ג דיששכר. טו דישתול. טז יששכר. יז דמשתולין.</p> <p>מאמר</p> <p>שבכתב. ואת הארץ כי נעמה, זו היא תורה שבעל פה. ויט שכמו לסבול, היינו לסבול עול תורה, ולהדבק בה ימים ולילות. ויהי למס עובד, היינו להיות עובד אל הקב"ה, ולהדבק בו, ולהחליש את עצמו בה דהיינו מרוב עסקו בתורה.</p> <p>תרפז) ר"ש ור' יוסי וכו': ר' שמעון ור"י ור' חייא היו הולכים מגליל העליון לטבריה. א"ר שמעון, נלך ונעסוק בתורה, כי כל מי שידוע לעסוק בתורה ואינו עוסק מתחייב בנפשו, ולא עוד, אלא שנותנים עליו עול דרך ארץ, ושעבוד רע, דהיינו שעבוד מלכות, שכתוב ביששכר, ויט שכמו לסבול. מהו ויט. נטה. כש"א ויטו אחרי הבצע, דהיינו ססר מדרך הישר. כי מי שמטה עצמו ודרכו שלא לסבול עול תורה, מיד ויהי למס עובד. שפירושו שנופל תחת עול דרך ארץ ושעבוד מלכות, כנ"ל. ושיעור הכתוב, וירא מנוחה כי טוב וגו' היינו שראה כי טוב לקבל (דפר"י דף רמ"ב ע"ב)</p>
---	--------------	--

וגו' חזוה הוית עד די כרסוון רמיו, פד אתחרב ב' מקדשא, תרי כרסוון
 א נפלו, תרי לעילא, תרי לתתא. ב תרי לעילא, בגין דאתרחיקת פתאָה מעלאָה,
 כרסויא דיעקב ג אתרחיקת מכרסויא דדוד. וקרסויא דדוד נפלת, הה"ד
 א השליך משמים ארץ. תרי כרסוון לתתא: ירושלם, ואינון מארי דאורייתא.
 ד וקרסוון דלתתא כגוונא ה דכרסוון דלעילא, מריהון דאורייתא היינו
 כרסויא דיעקב. ירושלם היינו כרסויא דדוד, ועל דא כתיב, עד די כרסוון,
 ולא כרסויא. כרסוון סגיאין נפלו, וכלהו לא נפלו, אלא מעלבונה
 דאורייתא.

תרצ) ת"ח, פד אינון ופאי קשוט משתדלי באורייתא, כל אינון יתוקפין
 י דשאר עמין, י דשאר חילין, וכל י חילין דלהון, אתכפין, י ולא שליטי
 בעלמא, י וישאל אנדמן עליהו לסלקא לון על פלא, ואי לא, חמור גרמא
 לון לישראל למיהו בגלותא, ולמנפל ביני עממיא, ולמשלט עליהו. וכל דא
 אמאי, בגין וירא מנוחה פי טוב, ומתקנא קמיה, ויביל למרוח בגינה פמה
 טבין וכמה כסופין, וסטא אורחיה דלא למסבל עולא דאורייתא, בג"כ ויהי
 למס עובד.

תרצא) כתיב א הדודאים נתנו ריח ועל פתחינו כל מגדים חדשים גם

מסורת הזהר
 א (איכה ב') לעיל דף ק"צ צ"ב. ב (שה"ש ז') תולדות
 ח דכרסויא. ו מוסיף כרסוון רמיו. ז כרסין. ח ל"ג נפלו.
 ט בעלבונה. י תוקפיה. יא דעמין; דעמין עע"ז; דשאר עמין עע"ז. יב ל"ג דשאר חילין. יג חילא. יד ולא. טו ויש.
 טז לאו.

חלופי גרסאות

יששכר חמור גרם
 ויש זוזין למטה מחזה, והם ב' כסאות
 שלמטה. ואלו ב' כסאות שנפלו הם הנוקבא
 שלמעלה מחזה והנוקבא שלמטה מחזה.
 תרצ) ת"ח כד אינון וכו': בוא וראה,
 כאשר צדיקי אמת עוסקים בתורה, כל אלו
 הכחות של שאר העמים, ושאר הצבאות.
 וכל הכחות והצבאות שלהם, נכנעים ואינם
 שולטים בעולם. וישראל נועדים להם, לעמי
 העולם, כלומר, שעמי העולם מזמינים את ישראל,
 להעלות אותם לראש על כל העמים. שוטה"כ,
 יששכר. דהיינו יש-שכר. כמבואר. ואם לא,
 קליפת חמור גרם לישראל ללכת בגלות
 וליפול בין העמים שישלטו עליהם. וכל זה
 למה, משום, וירא מנוחה כי טוב, שראה
 התורה שהיא טובה ומתוקנת לפניו, ויכול
 להשתכר על ידה כמה טובות וכמה חמודות,
 והוא הטה דרכו שלא לסבול עול תורה,
 כשביל זה, ויהי למס עובד בגלות.
 תרצא) כתיב הדודאים נתנו ריח וגו':
 הדודאים נתנו, אלו הם שמצא ראובן, כש"א
 וילך

מאמר
 חזה הוית עד די כרסוון רמיו, היינו כשנחרב
 בית המקדש נפלו ב' כסאות, כי ב' כסאות
 הם למעלה וב' כסאות הם למטה, ומפרש,
 ב' כסאות הם למעלה, שהם כסא דיעקב שהוא
 ז"א, וכסא דדוד שהוא מלכות, וכיון שנתרחק
 כסא התחתון מכסא העליון, שכסא יעקב
 נתרחק מכסא דוד, נפלה כסא דוד. זהו
 שכתוב, השליך משמים ארץ. וב' כסאות
 הם למטה, והם: ירושלים, ובעלי תורה.
 והכסאות שלמטה הם כעין הכסאות של
 מעלה, כי בעלי התורה היינו כסא של
 יעקב, שהוא ז"א, ירושלים, היינו כסא של
 דוד, שהוא מלכות, ונמצא שנפלו ב' כסאות כסא
 דוד של מעלה, שהוא הנוקבא, וכסא ירושלים של
 מטה. ועל כן כתוב עד די כרסוון לשון
 רבים, ולא כתוב כרסויא, לשון יחיד. כי כסאות
 רבים נפלו, וכולם לא נפלו, אלא מעלבונה
 של תורה.
 פירוש. זוזין נחלקים על החזה ויש זוזין
 למעלה מחזה, והם ב' כסאות שלמעלה,
 (דפ"י דף רמ"ב ע"ב)

יְשָׁנִים וּגְוֹ. הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ אֶרֶץ, בְּאֵלֶיךָ אֵינֹן דָּאֲשַׁכַּח רְאוּבֵן. כְּדָא,
 «וַיִּמְצָא» דּוֹדָאִים בְּשָׂדֵה, וְלֹא זֶאֱתַחְדָּשׁוּן מְלִי דְאֹרְיִיתָא, אֲלֵא עַל
 דְּדוֹי בְּיִשְׂרָאֵל, כְּדָא «וּמְבַנֵי יִשְׁשַׁכַר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים וּגְוֹ».

תרצב) וְעַל פְּתַחֲנֵנוּ כָּל מְגֵדִים, אֵינֹן גְּרַמּוּ לְמַהּוֹי עַל פְּתַחֲנֵנוּ, עַל פְּתַחֲנֵנוּ
 בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, כָּל מְגֵדִים. חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, כְּפֹה מְלִי
 וְחֲדָתָאן וְעֵתִיקִין דְּאֹרְיִיתָא, דְּאֲתַגְלִיזִין עַל יְדֵיהוֹ, לְקַרְבָּא לְיִשְׂרָאֵל
 לְאַבּוּהוֹן דְּלְעִילָא, הָדָא הוּא דְקָתִיב «לְדַעַת מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל».

תרצג) דְּדוֹי צְפַנְתֵי לָךְ, מְהֵכָא אֹוְלִיפְנָא כָּל מָאן דְּאֲשַׁמְדַל בְּאֹרְיִיתָא
 כְּדָא יְאוֹת, וְיַדְעֵי לְמַחְדֵי מְלִין, וְלַחְדַתּוֹתֵי מְלִין כְּדָא יְאוֹת, אֵינֹן מְלִין
 סְלָקִין עַד כְּרִסְיָא דְמַלְכָא, וּכְנַסְתָּ יִשְׂרָאֵל יַבְּפַתַח לֹון מְרַעֲזִין, וְגַנְזֵי לֹון.

חלופי גרסאות

א ל"ג רח. ב מוסיף הורואים אליו. ג דלא. ד יתחשוך.
 ה מלין. ו ל"ג מלי. ז חותין. ח דאורחמא; באורייתא.
 ט דאתגלייא. י למחזי (אהיל). יא לחדתותי; ל"ג ולחדתותי
 מלין כדקא יאות. יב פתחא.

מסורת הזהר

(בראשית ל') ויצא פא. פה. ב (דה"א י"ב) ח"ב קד:
 ג (שם. ד) (שה"ש ז') לעיל דף ר"ח צ"ב.

הסולם

יששכר חמור גרם

לסחור, כדי להמשיך מזונות שיששכר יוכל
 להתקיים.

וזה אמרו, הַדּוֹדָאִים נָתַנוּ, אֵלֶיךָ אֵינֹן
 דָּאֲשַׁכַּח רְאוּבֵן, שֶׁה"ס הארת החכמה שבקו
 שמאל, כמ"ש לעיל (ויצא דף פ"ו ד"ה פירוש
 ע"ש) שהוא בחינת יששכר, דהיינו קשר ב'
 שבזרוע הימנית כנ"ל. וְלֹא אֲתַחְדָּשׁוּן מְלִי
 דְאֹרְיִיתָא אֲלֵא עַל יְדֵיו, בְּיִשְׂרָאֵל, כִּי חִידוּשֵׁי
 תורה שֶׁה"ס הארת חכמה, אינם אלא בקו
 שמאל, שהיא בחינת יששכר. כְּדָא וּמְבַנֵי
 יִשְׁשַׁכַר יוֹדְעֵי בִּינָה לְעֵתִים וּגְוֹ. ומה שאינו
 אומר יודעי חכמה לעתים וגו', הוא, כי
 חכמה זו שבקו שמאל אינה חכמה ממש,
 אלא בינה שחזרה להיות חכמה. כי חכמה
 ממש אינה אלא בקו ימין, אבל חכמה זו
 נסתמה, ורק החכמה שבקו שמאל היא
 שמאירה, שממקורה היא רק בינה.

תרצב) וְעַל פְּתַחֲנֵנוּ כָּל מְגֵדִים: הֵם, בְּנֵי
 יִשְׁשַׁכַר, גְּרַמּוּ שִׁיהִי עַל פְּתַחֲנֵנוּ, דִּהֵינּוּ פְּתַחֲנֵנוּ
 בְּתֵי כְּנַסְיוֹת וּבְתֵי מְדַרְשׁוֹת, כָּל מְגֵדִים.
 חֲדָשִׁים גַּם יְשָׁנִים, דִּהֵינּוּ כְּמַה דְּבָרֵי תוֹרָה
 חֲדָשִׁים וְיִשְׁנִים שֶׁמִּתְגַּלִּים עַל יְדֵיהֶם שֶׁל בְּנֵי
 יִשְׁשַׁכַר לְקָרֵב אֶת יִשְׂרָאֵל לְאַבְיָהֶם שֶׁלֹּא מִלְּמַעְלָה.
 וז"ש, לְדַעַת מַה יַעֲשֶׂה יִשְׂרָאֵל.

תרצג) דְּדוֹי צְפַנְתֵי לָךְ: מְכַאן לְמַדְנֵנוּ,
 שְׁכַל מִי שְׁעוֹסֵק בְּתוֹרָה כְּרָאוּי, וְיודֵעַ לְשַׁמַּח
 הַדְּבָרִים וְלַחְדוֹשׁ הַדְּבָרִים כְּרָאוּי, אֵלוּ הַדְּבָרִים
 עוֹלִים עַד הַכֹּסֵא שֶׁל הַמֶּלֶךְ, שֶׁהוּא הַנוֹקְבָא
 שֶׁהִיא כֹּסֵא לִזְוִיא. וְכַנְסַת יִשְׂרָאֵל, דִּהֵינּוּ הַנוֹקְבָא,
 פּוֹתַח לֵהֶם שְׁעָרִים וְגוֹנוֹת אוֹתָם וּבִשְׁעָה

מאמר

וילך ראובן וימצא דודאים בשדה. ודברי
 תורה אינם מתחדשים בישראל, אלא על
 ידיו. כש"א, ומבני יששכר יודעי בינה לעתים
 וגו'.

פירוש. כבר ידעת סוד י"ב השבטים,
 שֶׁה"ס י"ב קְשָׁרִים שֶׁבְּב' זרועות חסד וגבורה,
 וב' ירכין, נצח והוד. שֶׁה"ס הארת ג' קוין
 בכל אחת מד' בחינות חו"ב תו"מ, שהם
 בנוקבא חסד וגבורה, ונצח והוד. וע"כ נבחן
 שיש ג' קשרים בכל אחד מחו"ג נו"ה
 הללו, והם י"ב. וביאורם בכל אורך תמצא לעיל
 (ויצא סיד ד"ה ביאור, עש"ה) ומבחינת ד'
 הדגלים, נבחן שיהודה וראובן ה"ס ב'
 זרועות חסד וגבורה ואפרים ודן ה"ס ב'
 ירכין נצח והוד. וג' קשרים שבזרוע שמאל,
 שֶׁה"ס יהודה (כמ"ש הלן אות תרצ"ט) הם
 יהודה יששכר וזבולון, דהיינו הארת ג' קוין
 שבזרוע שמאל, אשר יהודה הוא קשר א',
 מקו ימין. ויששכר קשר ב' מקו שמאל.
 וזבולון קשר ג' מקו האמצעי, ובוה תבין
 מ"ש לעיל (אות תרס"ג) וזבולון ויששכר
 תנאי עבדי, חד יתיב ולעני באורייתא, שהוא
 יששכר. שהוא מבחינת קו שמאל, שבו
 הארת חכמה, וכיון שהחכמה אינו מאירה
 בלי חסדים נבחן שאין לו מזונות להתקיים.
 וחד נפיק, ועביר פרקמטיא שהוא זבולון.
 שהוא מבחינת קו אמצעי היוצא על מסך
 דחיק, וממשיך חסדים ומלביש את החכמה
 דקו שמאל, שזהו נבחן, כמו שיוצא למרחק

(דפוי דף רמ"ב ע"ב * דף רמ"ג ע"א)

וּבְשִׁעָתָא דְעָאל קב"ה לְאַשְׁמַעְשָׁעָא עִם צְדִיקָיָא בְּגִנְתָּא דְעָוֹן, אֲפִיקַת לֹוֹן קַמֵּיהּ, וְקַב"ה אֲמַסְתְּפַל בְּהוּ וְחֻדֵי, פְּדִין קַב"ה מִתְעַטֵּר בְּעֶטְרִין עֲלָאִין, וְחֻדֵי בְּמִטְרוֹנֵיתָא, הַה"ד, תְּדַשִּׁים גַּם יְשָׁנִים דְּוִדִי צְפִנְתִּי לָךְ. וַיִּמְהֵיָא שְׁעָתָא, מְלוֹי כְּתִיבִין בְּסִפְרָא, הִדָּא הוּא דְכְּתִיב, א) וַיִּכְתֹּב סֵפֶר זְכוֹרֹן לְפָנָיו.

תרצד) זַכָּאָה חוּלְקִיָּה, מֵאֵן בִּדְאֲשְׁתַּדֵּל בְּאוֹרֵייתָא כְּדָקָא יְאוּת, זַכָּאָה הוּא בְּהַאי עֲלָמָא, וְזַכָּאָה הוּא בְּעֲלָמָא דְאֲתִי. עַד הֵכָּא שׁוּלְטָנוּתָא דִּיהוּדָה, דְרוּעָא דִּדְאֲתַפְלִיל בְּכָלָא, זִבְחִילָא דְכָל סִטְרִין, תְּלַת קְשָׁרִין דְרוּעָא, לְאֲתַנְבְּרָא עַל כָּלָא.

תרצה) דִּן יְדִין עֲמוֹ כְּאֶחָד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל. רַבִּי חֲזִיא אָמַר, הַאי קְרָא הֵכִי אֵית לֵיהּ לְמִימַר, יְדִין יְדִין לְשְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל, אוּ דִן יְדִין לְשְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל כְּאֶחָד, מֵהוּ דִן יְדִין עֲמוֹ. וּלְכַתֵּר כְּאֶחָד שְׁבֻטֵי יִשְׂרָאֵל.

תרצו) אֲלָא דִן, הוּא דְכְּתִיב בֵּיהּ, א) מֵאֲסַף לְכָל הַמַּחֲנוֹת, יְדֵהוּא יִרְכָּא שְׁמָאֵלָא, וְאֲזִיל לְבִתְרֵייתָא. תָּא תְּזִי בִּינָן דִּיהוּדָה וְיִאֲוֹבֵן נְטִלִין, לִינְאִי וְאֲרוֹנָא פְּרָשִׁין בְּדִגְלִין, וְנִטִּיל דְגָלָא דְאֲפָרִים דְאֵיהוּ לְמַעַרְב, יִרְכָּא יְמִינָא נְטִיל, א) בְּקַפְסִירֵי קֶסְטָא. וְאִי תִימָא, זְבוּלָן דְאֵיהוּ עָאל, וְנִפְיָק, דְכְּתִיב בֵּיהּ, ב) שְׁמַח זְבוּלָן בְּצִאתָךְ, וְכְּתִיב וְיִרְכְּתוּ יְוֹגֵי. אֲלָא וְדָאִי, יְהוּדָה אֲתַפְלִיל מְכָלָא.

מסורת הזהר
 א) (מלאכי ג') מקץ מ"ה צ"ג. ב) לעיל דף קס"ו צ"ב.
 ג) (במדבר י') ח"ג סד: קצו. ד) (דברים ל"ג) לעיל דף ר"י צ"ג.

דרך אמת אן ירך הימין נוסע מבעלי מדות כי פי' קפטידי הוא מלשון קפסירי דעלמא וקפטיירי מדות כנודע.

מאמר
הסולם
 שהקב"ה נכנס לג"ע להשתעשע עם הצדיקים, דהיינו בחצות לילה, מוציאה אותם חידושי תורה לפניו, והקב"ה מסתכל בהם ושמח, אז הקב"ה מתעטר בעטרות העליונות, ושמח במטרוניתא, שהיא הנוקבא, זהו שכתוב, חדשים וגם ישנים דודי צפנתי לך. שאומרת זאת בחצות לילה, בשעה שמוציאה החידושי תורה לפני הקב"ה, ומאותה שעה והלאה, דבריו של המחדש והמשמח דברי תורה, כתובים בספר העליון, זהו שכתוב, ויכתב ספר זכרון לפניו. תרצד) זכאה חולקיה וכו': אשרי חלקו של העוסק בתורה כראוי, אשרי הוא בעולם הזה ואשרי הוא בעולם הבא. עד כאן ממשלת יהודה, שהוא זרוע שנכלל בכל. ג' הקיין, בכח של כל הצדדים דרום צפון מורה, שהם ג' קשרים שבזרוע, דהיינו יהודה יששכר זבולון המובאים כאן בפרשה ביחד, כמו בדגלים, שיהודה הארת קו ימין, ויששכר קו שמאל, וזבולון קו אמצעי כנ"ל, כדי שיהודה יתגבר על כל הס"א.

תרצו) אֲלָא דִן הוּא וכו': ומשיב, אלא דן, הוא שכתוב בו, מאסף לכל המחנות, שהוא ירך השמאלית, דהיינו הוד, והולך לאחורונה. ומפרש, בוא וראה, כיון שיהודה וראובן נוסעים, הלויים והארוון פורשים דגלים, ונסע דגל אפרים, שהוא למערב, ירך הימנית נוסעת על פי הסדר, שירך ימנית קודמת לירך שמאלית שהוא דן. וע"כ נוסע דן לאחורונה. ואם תאמר, זבולון שהוא נכנס ויוצא, שכתוב בו, שמח זבולון בצאתך, שזהו שייך לירך, וכן כתוב בו בפירוש, וירכתו על צדון, ואם כן זבולון הוא ירך, ולא אפרים. ומשיב, אלא ודאי יהודה נכלל מכולם. פירוש, כיון שזבולון הוא כלול בדגל יהודה, אין לו

תרצז) תא חזי, מלכו דלעילא אתפליל מפלא, ויהודה איהו מלכו תתא. קמה דמלכו עלאה אתפליל מפלא, הכי נמי מלכו תתא, אתפליל מפלא, מגופא מירכא, בגין לאתגברא בתוקפיה.

תרצח) קתיב א א מימינו א"ש ד"ת למו, אורייתא מסטרא דגבורה א אתייהיב, וגבורה אתפליל בימינא, ובגופא, וירכא, ובכלא. הכי נמי סדרא קדמאה, יהודה איהו, מלכו דאתי מסטר גבורה, ואתפליל בימינא, בגופא, וירכא, בכלא אתפליל. קמה דמלכו דלעילא, אתפליל מפלא.

תרצט) סדרא תניינא ראובן, דאיהו לקטר דרום, ודרום איהו ימינא, וכל חילא ד ימינא, יהודה נטיל ליה, בגין דראובן ואתעביר מניה מלכו, כד"א פחו פמים אל תותר, ונטיל ליה יהודה, ואתגבר בתוקפא ד ימינא, דהנה מראובן, וכן קתיב בדרך, א נאם יי לאדני שב לימיני. בגין דשמאלא אתפליל בימינא, ואתפקף בחיליה, הה"ד, ימין יי עושה חיל וגו'. יהודה וראובן דתרין דרועין הוו.

תש) סדרא תליתאה, אפרים, דאיהו ירכא ימינא, ונטילא קמי שמאלא תדיר, ודן דאיהו ירכא שמאלא, נטיל לבתרייתא, ועל דא הוא המאוס לכל המחנות לצבאותם, ואזיל לבתרייתא.

חלופי גרסאות

א אחייהבת. ב ליג וירכא; ובירכא. ג דלעיל וליג וכל חילא. ד בימינא. ה ליג יהודה נטיל ליה. ו אתאביר. ז תרי. ח איהו. ט דא איהו. י מאסף.

מסורת הוזהר

א (דברים ל"ג) וצא גי צ"ה. ב) לעיל דף קע"ב צ"א. ג) (תהלים ק"י) ב"ב קמ"ח צ"ה. ד) (תהלים ק"ח) לעיל ס"א צ"ד.

דרך אמת א ר"ת וס"ת אדם וש"ת.

הסולם

הגבורה, אבל נכללה בימין בגוף ובירך, ובכל הספירות נכללה, כמו שהמלכות של מעלה, דהיינו הנוקבא דז"א, נכללה מכל הספירות. תרצט) פדרא תניינא: סדר השני של הדגלים, הוא ראובן, שהוא לצד דרום, ודרום הוא ימין, דהיינו חסד, אבל כל כח הימין של ראובן, לקח יהודה, משום שראובן, נעבר ממנו המלכות, כש"א, פחו כמים אל תותר, ולקחה יהודה, ונתגבר בעצמת הימין, שהיה מראובן וכן כתוב בדוד, שהוא מיהודה, נאם ה' לאדני שב לימיני. משום שהשמאל נכלל בימין ונתעצם בכחו, וז"ש ימין ה' עושה חיל. ומשום זה שיהודה לקח כל כח הימין של ראובן על כן נסע ראשונה. יהודה וראובן שתי זרועות היו. ראובן זרוע ימין ויהודה זרוע שמאל. תש) פדרא תליתאה: סדר השלישי לדגלים, הוא אפרים, שהוא ירך הימין, שהוא נצח, ונוסע תמיד לפני ירך השמאל, ודן, שהוא ירך השמאל שהוא הוד, נוסע לאחרונה. וע"כ

מאמר

לו מדה בפני עצמו, אלא שנכלל ביהודה, שהוא ראש הדגל, ורק אפרים, שהוא ראש הדגל, יש לו מדה בפני עצמו שהוא ירך הימנית, דהיינו נצח. בקפסירי קסטא, פירושו לפי הענין, על פי הסדר. תרצז) תא חזי מלכו וכו': ומפרש סדר כל ד' הדגלים. ואומר, בוא וראה, המלכות של מעלה, הנוקבא דז"א, נכללת מהכל, מכל י"ב הקשרים, ויהודה הוא מלכות התחתונה. וכמו שמלכות העליונה נכללת מהכל, כן מלכות התחתונה, שהיא יהודה, נכללת מהכל מגוף מירך, דהיינו מתי"ב ומי"ב הקשרים שבזרועות וירכין כדי שיתגבר בכחו. תרצח) כתיב, מימינו אש דת למו: היינו, שהתורה ניתנה מצד הגבורה, שהוא אש, אבל הגבורה נכללה בימין, שהוא חסד, בגופא, שהוא תי"ת, ובירכא, שהוא נו"ה, ובכל הספירות. כן פדר הראשון של נסיעת הדגלים, הוא יהודה, שהוא מלכות הבאה מצד (דפרי" דף רמ"ג ע"א)

תשא) יהודה נטיל חילא * בתרין דרועין, בגין דראובן דאיהו ימינא, באתאביר מגיה בכירותא כהונתא ומלכותא, ועל דא פתיב ביהודה, * נדיו רב לו ועזר מצריו תהיה.

תשב) תא חזי, פתיב * ויעש המלך שלמה פסא שן גדול. פרסיא דשלמה, עבד ליה פגוונא דלעילא, וכל דיוקנין דלעילא עבד הקא. ועל דא פתיב, * וישב שלמה על פסא ה' למלך, * למלך * מלה סתימא הוא. וכן * ושלמה ישב על פסא דוד אביו ותפון מלכותו מאד, דקנימא סיהרא באשלמותא. תשג) דן דין עמו בקדמיתא, ולבתר ושבטי ישראל קאחד: * פיהודו של עולם * כמה דההו בשמשון, דאיהו יחידאי עביד דינא בעלמא, ודאין ונטיל * פחדא, ולא אצטריף סמך.

תשד) דן דין עמו. ר' * יצחק אמר, דן, היינו חנויא, כמין על אורחין ושבילין. * ואי תימא דעל שמשון בלחודוי הוא. אוף הכי נמי יב לעילא, דא הוא יב נחש * זוטא מאסף לכל המחנות, וכמין לאורחין ושבילין. לבתר, חילין ומשירין מהקא נפקי, אינון * דקמאן לבני נשא,

חלופי גרסאות

א דתרו. ב אתעביר. ג דהכא. ד ליג מלך (אה"ל).
ה סתמא וליג מלה סתימא הוא. ו מוסיף כאחד שבטי.
ז ביהודו. ח בחדא; וכלא כאחד (אה"ל). ט חזקיה (אה"ל).
י חיריא. יא אי; והיא יב דלעילא. יג נפש אחרא; נפש;
נחש אחרא (אה"ל). יד ליג זוטא.

מסורת הזוהר

(א) (דברים ל"ג) לעיל דף קע"ו צ"א. (ב) (מ"א י').
(ג) (דה"א כ"ט) ח"ב לח: פה. ח"ג מז: קל: (ד) (מ"א
כ') נח ק"א צ"א.

דרך אמת [א] שאורכים לבני אדם על העבירות שמשליכים בני אדם אחורי כתפיהם ואינם משגיחים להרהר תשובה עליהם.

הסולם

דן ידין עמו

על כסא דוד אביו ותכון מלכותו מאד, הנה המלה מלכותו סובב גם כן על מלכות העליונה, שפירושו, שהלכנה, שהוא מלכות העליונה, עמדה במילואה. אף כאן, למען, סובב על מלכות העליונה.

תשג) דן ידין עמו: מתחילה ידין עמו, ואחר כך שבטי ישראל. והמלה כאחד, פירושו, כיחודו של עולם, כלומר, שדן ביחידות כמו יחודו של עולם. כמו שהיה בשמשון, שהוא ביחידות עשה דין בעולם, ודן והרג ביחד, ולא הוצרך לעזרה.

תשד) דן ידין עמו: ר' יצחק אמר דן, היינו נחש האורב על אורחות ושבילים, ואם תאמר שעל שמשון בלבדו נאמר זה, לא כן, אלא אף למעלה הוא כן, זהו נחש הקטן המאסף לכל המחנות, דהיינו שהוא בסיוע כל המדרגות דקדושה, ואורב על אורחות ושבילים, ואחר כך, צבאות ומחנות מחבלים יוצאים מכאן, הם האורכים לבני אדם, להענישם

מאמר

ועל כן, הוא המאסף לכל המחנות לצבאותם, והולך לאחורונה.

תשא) יהודה נטיף חילא וכו': יהודה לקח חלק בבי הזרועות שהם חסד וגבורה, משום שראובן שהוא זרוע ימין נאבד ממנו בכרה כהנה ומלכות, ועל כן כתוב ביהודה, ידיו רב לו וגו', דהיינו ב' הידים חסד וגבורה.

תשב) ת"ח כתיב וכו': בוא וראה, כתוב, ויעש המלך שלמה כסא שן גדול. כסא שלמה, עשה אותו כעין של מעלה, וכל הצורות של מעלה, דהיינו אריה שור וכו', עשה כאן. הרי שהמלכות שלמה, שהוא שלמה

הבא מיהודה, כלול מכל הספירות כמו המלכות העליונה. ועל זה כתוב, וישב שלמה על כסא ה' למלך. מען, מלה סתומה היא, שאין הכרח שסובב על שלמה, אלא שסובב על מלכות העליונה. ושיעור הכתוב וישב שלמה על כסא ה', בדומה למלך, שהוא מלכות העליונה, שנכלל מכל הספירות כמותה. וכן ושלמה ישב

(דפ"י דף רמ"ג ע"א * דף רמ"ג ע"ב)

על חובין, דראמין להו * לאחורא, בטר כתפיהו. אמר רבי תיאי, נחש הקדמוני לעילא, עד דלא יתבסם בתמרא דחידו.

תשה) נחש עלי דרך. ת"ח, כמה דאית דרך לעילא, הכי נמי אית דרך לתתא, ומתפרשא ימא, לכמה אורחין בכל סטר. ואית אורחא חד, דאתי ואסגי ימא, ורבי נונין בישין לזניהו, כמה דאפיקו מין לתתא, נונין טבין, נונין בישין, א ב נונין ג עורדעניא, פגוונא דא, נונין בישין לזניהו.

תשו) וכד ד משתמשי מארחא דימא, אתחזון רכבין על סוסייהו. ואלמלא ה דהאי יחויא, דאיהו פניש לכל משירין, פמין לסוף ארחין, וברר לון לאחורא, הו ס מטשטשי עלמא. מסטרא דהני נפקין חרשין

חלופי גרסאות

א לאחרא; ל"ג לאחורא. ב על. ג עורדעניא; דעורדעניא; ערכוביא; ערכוביא (אה"ל). ד משתמטי. ה האי. ו חיריא; ימא (אה"ל). ז משרין. ח לאורחא (אה"ל). ט מטרטשי; משתמט.

דרך אמת אן צפרדעים. בן מחריכות עולם.

הסולם

דן דין עמו

מאמר

נחש הקדמוני לעילא, בבניה, עד דלא יתבסם בחמרא דחידו מטרם שהבינה נמתקה ביין המשמח. דהיינו מומן קטנות הבינה, שקבלה מכח עלית המלכות אליה. אבל אח"כ שקבלה הגדלות, שה"ס יין המשמח, הורידה ממנה אלו הדינים, ואין בה עוד נחש זוטא.

להענישם על העבירות, שמשליכים אותם לאחור אחר כתפיהם. כלומר, שאינם מרגישים בהם, ואומרים שלא חטאו. אמר ר' חייא, הוא נחש הקדמוני למעלה, מטרם שנמתק ביין המשמח. פירוש. נודע שיש ב' מיני דינים מסוד ב' הנקודות המכונים, מנעולא ומפתחא. ששורש הדינים שבבינה מכונים מפתחא, ושורש הדינים שבמלכות מכונה מנעולא, כמ"ש זה באורך לעיל (בהקסה"ז דף ג"ט אות מ"ד עש"ה בכל ההמשך) ונמשכים מהם ב' נחשים, שהנמשך ממפתחא, מכונה נחש הגדול, והנמשך ממנעולא, מכונה נחש הקטן. ודן, שהוא חלק מהמלכות מסוד י"ב קשרים שבה כנ"ל, והיה בסיומה, דהיינו בדרך השמאלית שהוא הוד, ניתן בו כח נחש זוטא, כדי להכניע את הס"א כמ"ש הנשך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. גם ידעת, שיש אורחות ושבילים, אשר הנמשכים ממפתחא מכונים אורחות. והנמשכים ממנעולא מכונים שבילים. (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית עש"ה).

תשה) נחש עלי דרך: כוא וראה, כמו שיש דרך למעלה בבניה, שה"ס מפתחא כנ"ל. כן יש דרך למטה במלכות, שה"ס מנעולא, ומתחלק הים, מכח ב' דרכים הנ"ל, לכמה דרכים בכל צד, שכל דרך כלול משניהם. ויש אורח אחד, שהוא ממפתחא לבד, ואין בו חלק ממנעולא, הבא ומגדיל דהיינו במוחין דג"ר, את הים, שהוא המלכות. כי המוחין דג"ר נמשכים רק ע"י המפתחא, (כנ"ל ב"א דף רנ"א ד"ה נחית ע"ש כל ההמשך) ומגדל דגים רעים למיניהם, כי הקליפות מתקרבות לינק משם השפע ונגדלות מזה. כמו המים שלמטה מוציאים דגים טובים דגים רעים דגים ממין צפרדעים, כעין זה, יוצאים בים העליון. דגים רעים למיניהם.

וז"ש דן דהיינו חויא כמין על אורחין ושבילין, כי בהיותו מבחינת נחש זוטא, יש לו כח הן באורחין שהם ממפתחא והן בשבילים שהם ממנעולא. וז"ש אוף הכי נמי לעילא, שגם למעלה בבניה, יש בחינת נחש זוטא שגם הוא כמין לאורחין ושבילין, והוא משום שהמלכות עלתה לבינה, כנודע, והעלתה כח הדינים שבה אל הבינה. וע"כ יש גם שם נחש הקטן הנמשך ממנעולא. ור' חייא אינו חולק, אלא מפרש, שיש

תשו) וכד משתמשי מארחא וכו': וכאשר הקליפות משתמשים מן האורח הזה שבים, דהיינו שיונקים משם שפע, הם נראים רוכבים על סוסייהם. ולולא נחש הזה שהוא מאסף לכל המחנות, דהיינו דן, נחש הקטן, אורב בסוף האורחות, ומפזר אותם לאחור, היו מחריבים את העולם. ועליהם נאמר, הנושך עקבי סוס ויפול רוכבו אחור. דהיינו המויקים הרוכבים על סוסים כנ"ל. מצד אלו הקליפות, יוצאים מכשפים

(דפו"י דף רמ"ג ע"ב)

לְעֹלָמָא. תָּא חַוִּי, בְּבַלְעָם כְּתִיב, וְלֹא הִלֵּךְ כְּפַעַם כְּפַעַם לְקִרְאָת נְחֻשִׁים, בְּגִין דְּאִינוּן קְיָמִין לְלַחֲשָׁא בְּחַרְשֵׁי עֲלָמָא.

תשז) חָמִי מַה כְּתִיב, יְהִי דִן נְחֻשׁ עֲלֵי דְרָךְ. אִמַּאי עֲלֵי דְרָךְ. אָלָא נְחֻשׁ, מֵאֵן דְּאִשְׁתַּדֵּל אֲבַתְרִיָּה, אֲכַחֲשִׁי פְּמִלְיָא דְלַעֲיִלָּא, וּמַאי אִיהוּ, הֵהוּא דְרָךְ עֲלָאָה בְּדִנְפַק מְלַעֲיִלָּא, כְּדִ"א הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ וּגו'. נְחֻשׁ, מֵאֵן דְּאִשְׁתַּדֵּל אֲבַתְרִיָּה, כְּאִילוּ אֲזִיל עַל הֵהוּא דְרָךְ עֲלָאָה לְאַכְחֻשָׁא לִיָּה, בְּגִין דְּמָהוּא דְרָךְ, אֲתִזְנוּ עֲלֵמִין עֲלָאֵי.

תשח) וְאִי תִימָא, דִּן, אִמַּאי אִיהוּ בְּדִרְגָּא דָּא, אָלָא כְּדַכְתִּיב, וְאָתָּה לַהֲטַח הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים, הֲכִי נִמְי הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וּגו', בְּגִין לְנִטְרָא וְלִיָּה לְכָל מְשִׁירֵינִי. אָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, תְּקוּנָא יְדְכוּרְסִיָּא אִיהוּ, תָּא חַוִּי, כְּרִסְיָא דְשִׁלְמָה מְלָכָא, חַד חֲזָא מְרַפְרָף, כְּקִטּוּרֵי שְׂרָבִיטָא לְעִילָא מְאֲרִינְתָא.

תשט) כְּתִיב וַתִּחַל רִיחַ ה' לְפַעְמוֹ בְּמַחְנֵה דִן וּגו'. תָּא חַוִּי, שְׁמִשׁוֹן נְזִיר עוֹלָם הָוָה, וּפְרִישׁ עֲלָמָא אִיהוּ, וְאֲתַגְבַּר בֵּיה חֵילָא תְּקִיפָא, וְהוּא הָוָה יְ"ח חֲזָא כְּהַאי עֲלָמָא, לְקַבֵּל יְ"ב עֲמִין יְ"כ עַכּוּ"ם, דְּהָא אַחְסַנְתָּ חוּלְקָא דְכַרְכְּתָא דְדִן יְ"א אֲבוּהֵי גִרִית, דְּכַתִּיב יְהִי דִן נְחֻשׁ עֲלֵי דְרָךְ וּגו'.

חלופי גרסאות

א ל"ג מאי עלי דרך. ב הנפק. ג ל"ג עלמין. ד ל"ג עלאין. ה המתהפכת וגו'. ו ל"ג ליה (אה"ל). ז ל"ג דכורסייא. ח חייא. ט מארייזחא. י ל"ג עולם. יא חייא. יב שאר עמין. יג עעיו. יד אבוי.

מסורת הזוהר

א) (כמדבר כ"ד) חיי שרה כ"ה צ"א. ב) ח"א רמד. ח"ג קצד: רלח. ג) (ישעיה מ"ג) ב"א רנ"ב צ"ג. ד) (בראשית ג') ב"ב ע"ו צ"א. ה) (שופטים י"ג) מקץ ח' צ"ד.

דרך אמת אן נחש אחד היה מרפרף בקשר השרביט שה" לשלמה המלך למעלה מהאריות.

הסולם

דן דין עמו

תשח) וְאִי תִימָא דִן וְכו': וְאֵם תִּמְרָא, דִּן. לְמַה הוּא בְּמַדְרַגָּה זו, כִּיּוֹן שְׁהוּא בְּחִינַת קְלִיפָה רַעָה כְּנִ"ל. וּמְשִׁיב, אֵלָא כְּמוֹ שְׁכַתּוּב, וְאֵת לַהֲטַח הַחֶרֶב הַמִּתְהַפֶּכֶת לְשִׁמּוֹר אֶת דְרָךְ עֵץ הַחַיִּים כֵּן כֵּאֵן, נִאֲמַר הַנּוֹשֵׁף עֲקֵבֵי סוּס וּגו', כְּדִי לְשִׁמּוֹר אֶת כָּל הַמַּחְנוֹת. אִמַּר ר' אֶלְעָזָר תְּקוּן שֶׁל הַכֶּסֶף הוּא. כְּלוּמַר, מַה שֶּׁדִּן אַחַד מְדַרְגַת הַקְּלִיפָה, הוּא תְּקוּן שֶׁל הַנּוֹקְבָא. לְשִׁמְרָה מִיְנִיקַת הַמְּזִיקִים הַרוֹכְבִים עַל סוּסִים כְּנִ"ל. בּוֹא וּרְאֵה, הַכֶּסֶף שֶׁל שְׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ הִיָּה נִחַש אַחַד מִתְּנַדְנָד בְּקִשְׁרֵי הַשְּׂרָבִיט שֶׁלְמַעְלָה מִן הָאֲרִיּוֹת שֶׁכֶּסֶף. הִרִי שֵׁשׁ נִחַש בְּתִקּוֹן הַכֶּסֶף.

תשט) כְּתִיב וַתִּחַל רִיחַ רֹחַ ה' לְפַעְמוֹ וּגו': בּוֹא וּרְאֵה, שְׁמִשׁוֹן, נְזִיר עוֹלָם הִיָּה, וּפְרוּשׁ מִן הָעוֹלָם הִיָּה, וְנִתְגַבַּר בּוֹ כַח חֹזֶק, וְהוּא הִיָּה נִחַש בְּעוֹלָם הַזֶּה, כְּנִגְדֵי הָעַמִּים עַכּוּ"ם, כִּי נִחַלְתָּ חֶלֶק הַבְּרִכּוֹת שֶׁל דִּן אֲבִיו, יִרְשׁ שְׁכַתּוּב, יְהִי דִן נְחֻשׁ עֲלֵי דְרָךְ.

מאמר

מכשפים לעולם. בוא וראה, בכלעם כתוב, ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, דהיינו הנחשים הנ"ל, משום שהם עומדים ללחש בכשפי העולם.

תשז) חָמִי מַה כְּתִיב וְכו': רֵאָה מַה כְּתוּב, יְהִי דִן נְחֻשׁ עֲלֵי דְרָךְ. שׁוֹאֵל, מַהוּ עֲלֵי דְרָךְ. וּמְשִׁיב, אֵלָא הַנְּחֻשׁ, מִי שְׁנַמְשֵׁךְ אַחֲרָיו, מִכַּחֲשֵׁי פְּמִלְיָא שֶׁל מַעְלָה, דִּהִינּוּ שְׁגוּרָם רוּחַ בְּצַבְאוֹת הַקְּדוּשָׁה שְׁבַעֲלוּמוֹת הַעֲלִיוֹנִים, וְלִמָּה הוּא, כִּי אוֹתוֹ הַדְּרָךְ הָעֲלִיּוֹן הִירְצָא מִלְּמַעְלָה, שֶׁהוּא מִפְתָּח הִירְצָא מִבֵּינָה, כְּמִשׁ"א, הַנּוֹתֵן בֵּינָם דְרָךְ וּגו', הִנֵּה הַנְּחֻשׁ, מִי שְׁנַמְשֵׁךְ אַחֲרָיו הוּא כְּאִלוֹ הַחֶלֶק עַל אוֹתוֹ דְרָךְ הָעֲלִיּוֹן לְהַרְוֹת אוֹתוֹ, דִּהִינּוּ לְמַעַט הַשְּׁפַע, כִּי מִדְּרָךְ הֵוּא נִיזוּנִים עוֹלְמוֹת עֲלִיוֹנִים. וְהוּא מְקַלְקַל אֶת הַמְּזוּנוֹת שֶׁלָּהֶם, וְנִמְצָא שְׁגוּרָם רוּחַ כְּהֵם. פִּירוּשׁ. כִּי הַנְּמֻשֵׁךְ אַחֵר הַנְּחֻשׁ, דִּהִינּוּ שְׁמַמְשִׁיךְ שְׁפַע הַשְּׁמַאל מִמַּעְלָה לְמַטָּה, גוּרָם לְהַפְסִיק אֶת זְוֹג הָעֲלִיּוֹן, שְׁמַשֵּׁם נִיזוּנִים הָעוֹלְמוֹת.

תשי) אָמַר ר' חַיִּיא, נַחֲשׁ יִדְעָא, שְׁפִיפּוֹן מַאי נִיהוּ. א"ל, רָזָא דְתַקּוּנָא דְתַרְשִׁין, "דְּנַחֲשׁ אִיהוּ שְׁפִיפּוֹן, הָכִי נָמִי בִּהְהוּא רָשָׁע דְּבַלְעָם, בְּכֹלֵא הָוָה יַדַּע. תָּא חַזִּי, כְּתִיב (א) וַיִּלֶךְ שָׁפִי, לְזַמְנִין בְּהַאי, וּלְזַמְנִין בְּהַאי.

תשיא) וְאִי תִימָא דָן, יֵלְאוּ דְרַגְיָה בְּהַאי. הָכִי הוּא וּדְאִי, אֶלְא אֲתַמְנָא עַל דְּרַגָּא יֵדָא, "לְמַהֲוִי יִסְטָרָא בְּתַרְיִתָא, וְשִׁבְחָא אִיהוּ דִּילִיָּה, יִמְמַנְן דְּמִלְכָא בְּהַאי, וּמְמַנָּא עַל הַאי, וַיִּקְרָא אִיהוּ לְכָל "אֵינוֹן מְמַנִּין. וְכִרְסִיָּיא דְּמִלְכָא, בְּכָל אֵינוֹן מְמַנְן אֲתַתְּקוֹן, יִבְכֹּל הֲוִי מְמַנְן תַּחוּתִיָּיהוּ "מִתְפָּרְשִׁין אוּרְחִין יִבְדְּרִינְן, הֵן לְטַב, הֵן לְבִישׁ, וְכִלְהוּ אֲתַאֲחַדְדוּן בְּהִנֵּי תַקּוּנֵי דְּכִרְסִיָּיא, וּבְגִינֵי כְּףָּ דָן לְסִטְרָא צְפוֹן, בְּנוֹקְבָא דְּתַהוּמָא רַבָּא, דְּסִטְרָא צְפוֹן כְּפָּה דְּחִבְלֵי טְרִיקִין אֲזַמְנֵן תַּמָּן, וְכִלְהוּ יִ טַפְסִירָא יִ דְּקַסְטְרָא (א) לְאַבְאָשָׁא עַלְמָא.

תשיב) תְּשִׁיבֵי כְּףָּ צְלִי יַעֲקֹב וְאָמַר, "לִישׁוּעָתְךָ קִוִּיתִי ה'." בְּכָל טִיבְטִים לֹא קָאָמַר לִישׁוּעָתְךָ אֶלְא בְּהַאי. בְּגִין דְּחִמָּא לִיָּה תוֹקְפָא תַקִּיפָא יִ דְּתַוּנָא, מְרַחֲשָׁא יִ דִּינָא לְאַתְגַּבְרָא.

תשיג) ר' יוסי ור' חזקיה, הוּוּ אֶזְלֵי לְמַחְמֵי לְר"ש בְּקַפּוּטְקֵיָא, אָמַר רַבִּי חֲזַקְיָה, הַאי דְאַמְרִינְן לְעוֹלָם יְסַדֵּר בֵּר נֶשׁ שִׁבְחָא דְּמַרְיָה, וּלְכַתֵּר יַצְלִי צְלוּתִיָּה, הַאי מֵאֵן דְּלַבִּיָּה טְרִיד, וּבְעֵי לְצַלָּאָה צְלוּתִיָּה, "וְאִיהוּ כְּבַעֲקוֹ, וְלֹא יִכִּיל לְסַדְרָא שִׁבְחָא דְּמַרְיָה כְּדָא יְאוּת, מַאי הוּא.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

(א) (כמדבר כ"ג) וישלח כ"ה. (ב) ח"א רמד: ח"ג קצד: א נחש. ב וההוא (אה"ל). ג מוסיף לאו הוא. ד חדא. ה לההוא. ו סטר. ז וממנן. ח ליג אינון. ט ממנן. י באלין וליג כל הני. יא מפרשין. יב דדרגין. יג טוסטירא. יד דקטרא; דקטרא (אה"ל). טו בגין. טז שכטין. יז דחייא; חייא. יח דדינא. יט ואיהו. כ בעאק; בעאקו. דרך אמת א] שרים המושלים להרע בעולם.

הסולם

מאמר

דן ידין עמו

תשי) אָמַר ר' חַיִּיא וכו': אר"ח, נחש ידע מה הוא אבל שפיפון מהו. אמר לו, הסוד של תקון הכשפים הוא, שהנחש הוא שפיפון, כלומר שאע"פ שהם ב' מינים, עושים אותם בלהטיהם כמו שהיו מין אחד. כן אותו רשע בלעם היה יודע הכל, בוא וראה, כתוב וילך שפי, שזה רומז על שפיפון, ומקודם לכן כתוב ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, הרי שפעם נשתמש בזה ופעם בזה. דהיינו פעם בנחש פעם בשפיפון. כי ידע לשמש בשניהם. תשיא) וְאִי תִימָא דָן וכו': שואל, ואם תאמר, הלא דן, אין מדרגתו לשמש בנחש ושפיפון, ומשיב, כן הוא ודאי אלא שנתמנה על מדרגה זו, לשלוט עליה לצרכי הקדושה, להיותו בחינה אחרונה, והוא לשבתו. כי יש ממוני המלך על זה ויש ממונים על זה, וכבוד הוא לכל הממונים להיות ממוני המלך, מבלי להתחשב על מה הוא ממונה, שכסא המלך מתתקן בכל הממונים יחד, ותחת כל אלו

תשיב) בגיני כך צלי וכו': משום זה, התפלל יעקב ואמר, לישועתך קייתי ה'. שואל, בכל השבטים אינו אומר לישועתך, אלא בזה. ומשיב, משום שראה לו, תוקף עצמת הנחש בהתעוררות הדין, להתגבר, על הקדושה, לכן התפלל, לישועתך וגו'.

תשיג) ר' יוסי ור' חזקיה וכו': ר"י ור"ח היו הולכים לראות את ר"ש בקפוטקיא. אמר ר' חזקיה, זה שאנו אומרים, לעולם יסדר אדם שבחו של אדונו ואחר כך יתפלל תפלתו, יש לשאול, מי שלבו טרוד ורוצה להתפלל

תשיר) א"ל, אע"ג דלא זכיל לכוונא לבא ורעותא, סדורא * ושבתא דמריה אמאי גרע, אלא יסדר ב שבתיה דמאריה, אע"ג * דלא זכיל לכוונא, ויצלי צלותיה. הה"ד * תפלה לרוד שמעה ה' צדק הקשיבה רנתי, שמעה ה' צדק בקדמיתא, בגין דאיהו סדורא דשבתא דמריה. ולכתר הקשיבה רנתי האזינה תפלת. מאן דזכיל לסדרא שבתא דמריה, ולא עבדי, יצליה כתיב, * גם כי תרבו תפלה אינני שומע ידיכם וגו'.

תשטו) כתיב * את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים. תפלות כנגד תמידין תקנום. ת"ח, * באתערותא דלתתא, אתער הכי נמי לעילא, ובאתערותא דלעילא, הכי נמי לעילא מניה, עד דמטי אתערותא לאתר דבעיא * בוצינא לאדלקא ואדליק, * ובאתערותא דתנא דלתתא, אדליק * בוצינא לעילא, וכד האי * אדליק, פלהו בוצינין אחרנין דלקין, * ומתברכאן * מניה * פלהו עלמין. אשפתח, דאתערותא דקרנא תקונא * דעלמא, וברכאן דעלמין פלהו.

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

(א) (תהלים י"ז) חיי שרה ע"א צ"ג. ב) (ישעיה א') וישב נ"ו צ"ב. ג) (שמות כ"ט) ח"ב כא: חיי שרה ע"ז צ"ב. א דשבחא. ב שבחה; שבחא. ג מוסיף לכוונא דעתיה; לביה (אה"ל). ד ליה (אה"ל). ה דאתערותא. ו מוסיף אחר עילא. ז בוצינא. ח בוצינא. ט מוסיף אדליק בוצינין. י סלקין. יא ומברכין לכלהו עלמין. יב ל"ג מניה (אה"ל). יג לכלהו. יד ל"ג דעלמא וברכאן.

דרך אמת א] בהתעוררות העשן למטה מהקרבות גורם שמתחילין להאיר הנרות עליונות שהם האצילות בשפעם.

הסולם

דן ידן עמו

מאמר

נדלק כל נרות האחרים נדלקים, וכל העולמות מתברכים ממנו. נמצא. שהתעוררות הקרבן הוא תקון העולם, וברכות העולמות כולם.

להתפלל תפלתו, או שהוא בצרה, ואינו יכול לסדר שבחו של אדונו, מה הוא. תשיר) א"ל אע"ג דלא וכו': אמר לו ר' יוסי, אע"פ שאינו יכול לכוון את הלב והצרפון, למה יגרע סדר שבחו של רבונו. אלא יסדר שבחו של רבונו, אע"פ שאינו יכול לכיין, ואח"כ יתפלל תפלתו. ז"ש תפלה לדוד שמעה וגו'. שמעה ה' צדק מתחילה, משום שהוא סדר שבח של רבונו, ואחר כך הקשיבה רנתי האזינה תפלת. מי שיכול לסדר שבח של אדונו ואינו עושה, עליו כתוב, גם כי תרבו תפלה וגו'.

פירוש. כי התחתונים, שבעולם עשיה, אינם יכולים להעלות מ"ן ישר לזו"ן דאצילות, אלא רק למדרגה עליונה הסמוכה לה, ואותה מדרגה מעלה גם כן לעליונה הסמוכה לה. וכן עולה המ"ן ממדרגה למדרגה עד שהמ"ן מגיעים לזו"ן דאצילות. וז"ש, באתערותא דלתתא, ע"י הקרבן שהתחתונים מקריבים בעולם עשיה, אתער הכי נמי לעילא מתעוררים המדרגות שבעולם היצירה, להעלות המ"ן שקבלו מעשיה אל עולם הבריאה, ובאתערותא דלעילא של המדרגות דבריאה, הכי נמי לעילא מניה, דהיינו לעולם אצילות, עד דמטי וכו' בוצינא לאדלקא, עד שמגיע המ"ן אל הנוקבא, ומעלית המ"ן לז"א, והיא מאירה ממנו, כמו שהזוהר הולך ומבאר לפנינו. דהדליק את הנר, פירושו ליחד הנוקבא שנקראת נר, בז"א, כדי שתקבל ממנו אור, שנכחן שנדלקת ממנו.

תשטו) כתיב, את הכבש האחד תעשה וגו': תפלות נגד התמידים תקנו. תפלת שחריה נגד תמיד של שחר, ומנחה נגד תמיד של בין הערבים. בוא וראה, בהתעוררות של מטה על ידי הקרבת הקרבן, נתעורר גם כן למעלה. וכן גם בהתעוררות של מעלה אל העליון ממנו, נתעורר העליון ממנו. עד שהתעוררות מגיע למקום שצריכים שם להדליק את הנר, והוא נדלק. ונמצא שבהתעוררות העשן העולה מקרבן שלמטה, נדלק הנר למעלה, שהוא הנוקבא, וכשנר הזה

תשטז) הא כיצד, שארי א תנא לסלקא, אינון דיוקנין קדישין דממנן על עלמא ב אתתקנן לאתערא, ומתערין לדרגין בכסופא דלעילא, קד"א הכפירים שאגים לטרף וגו'. אלין אתערין לדרגין עלאין דעליהו, עד דמטי אתערוהא, יעד דבעי מלפא לאתחברא במטרוניתא.

תשיז) ובכסופא דלתמא, נבעין מיין תפאין, לקבלא מיין עלאין, דהא לא נבעין מיין עלאין, אלא באתערוהא דכסופא דלתמא, וכדין תיאובתא אתדפק, ונבעין מיין תפאין לקבל מיין עלאין, ועלמין מתברכאן, ובוצינין פלהו דליקן, ועלאין ותפאין משתפחי בברכאן.

תשיח) ת"ח, פנהי וליואי, מתערי לאתחברא שמאלא בימינא. אמר ר' חזקיה, פלא י הכי הוא ודאי, אבל הכי שמענא, פנהי וליואי, דא אתער י שמאלא, ודא אתער ימינא, בגין דאתחברותא דדוכורא לגבי נוקבא,

מסורת זוהר (א) (תהלים ק"ד) ב"ב כ"ז צ"ג. א לתתא. ב אתהנון; אתהנון. ג מתערין. ד ל"ג לדרגין. ה ואלין. ו ל"ג לדרגין עלאין. ז ל"ג עד. ח דבעיא. ט מיא ול"ג עלאין. י תחאי. יא ובסינין. יב מוסיף כלהו משתכחי. יג הוא הכי. יד ימינא ודא אתער שמאלא (אה"ל). טו דאתערוהא. טז דוכר.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

הסולם

דן ידין עמו

מאמר

ממנה, כגון יצירה נחשב כזכר לעולם עשיה, וכן בריאה נחשבת לזכר לעולם היצירה, וכו', כי זה הכלל, המשפיע הוא זכר, והמקבל הוא נקבה. וכיון שאין מדרגה יכולה לקבל משהו ממדרגה גבוהה ממנה יותר ממדרגה אחת, ומקבלת רק מן מדרגה עליונה הסמוכה לה, נמצא שכל מדרגה עליונה המשפעת הוא זכר, וכל תחתונה המקבלת ממנה היא נקבה. ועל ידי ההשתוקקות, שכל תחתונה משתוקקת לקבל שפע מעליונה ממנה, היא מעלית אליה מיין נוקבין, באופן, שכל תחתונה מעלית מיין נוקבין לעליונה ממנה הסמוכה לה עד שמגיע לאין סוף ב"ה, ואז א"ס ב"ה מוריד שפע, שה"ס מיין דוכרין, וכל מדרגה עליונה משפעת השפע, שקבלה, למדרגה תחתונה הסמוכה לה, שכן משתלשל המיין דוכרין ממדרגה למדרגה, עד התחתונים שבעולם העשיה.

תשטז) הא כיצד, שארי וכו': ומפרש דבריו ושואל איך נעשה זה. ואומר, התחיל עשן הקרבן לעלות, אלו צורות הקדושות הממונים על עולם העשיה, מתתקנות להתעורר להעלות מ"ן, ומתעוררות למדרגות שמעליהן בעולם היצירה, בתשוקה עליונה, כש"א, הכפירים שאגים לטרף. ואלו שבעולם היצירה, מתעוררות למדרגות עליונות שעליהן בעולם הבריאה, עד שמגיע ההתעוררות למקום שצריכים להדליק את הנו, דהיינו עד שרוצה המלך, שהוא ז"א, להתחבר במטרוניתא שהיא הנוקבא. תשיז) ובכסופא דלתמא וכו': ומפרש, מה הם מ"ן. ואומר, שבהשתוקקות שלמטה, עולים מים תחתונים דהיינו מ"ן, לקבל מים עליונים מן המדרגה שעליהם, כי מים תחתונים, דהיינו מ"ן, אינם נובעים זולת על ידי התעוררות השתוקקות של התחתונה, ואז ההשתוקקות של התחתונה והעליונה מתדבקות, ונובעים מים תחתונים נגד מים עליונים היורדים, ונגמר הזווג, והעולמות מתברכים וכל הנרות דולקים והעליונים ותחתונים נמצאים בכרכות.

תשיח) ת"ח כהני וליואי וכו': בוא וראה, הכהנים שהם מקו ימין, והלוים שהם מקו שמאל, מתעוררים, בהקרבת הקרבן, כדי להתחבר הימין עם השמאל. אמר ר' חזקיה, הכל כך הוא, אבל כך שמעתי את פירוש הדברים, הכהנים והלוים, בעת הקרבת הקרבן, זה מעורר השמאל, דהיינו הלוים, וזה מעורר הימין, דהיינו הכהנים. משום שהחיבור של הדוכר אל

פירוש, כל מדרגה תחתונה נחשבת לנקבה כלפי מדרגה עליונה ממנה, כגון עשיה נחשבת לנקבה כלפי עולם היצירה, והיצירה נחשב לנקבה כלפי עולם הבריאה וכו', וכן מדרגה העליונה נחשבת לזכר כלפי התחתונה

לאו איהו אָלָא בְּשִׁמְאָלָא וַיִּמְיָנָא, כְּדָרָא אֲשֶׁר שָׁמְאָלוּ תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיָנוּ תַּחְבְּרָנִי. וְכַדִּין אֶתְחַבֵּר אֲדָכֵר בְּנוֹקְבָא, וְחֵיאֻבְתָּא אֲשַׁפְּחָא, וְעֲלָמִין מִתְבָּרְכִין, וְעֲלָאִי וּתְמָאִי בְּחִידוֹ.

תשיט) ועל דא, כְּהִנֵּי וְלִיּוֹאִי, בְּמִתְעָרִי מְלָה לְתַמָּא, לְאֶתְעָרָא בְּפִסּוּפָא וְחִבְיֹבְתָא לְעֵילָא, דְּכֵלָא יִתְלָא בִּימְיָנָא וּשְׁמָאֵלָא, אֲשַׁפְּחָא דְקַרְבָּנָא יְסוּדָא דְעֲלָמָא, תְּקוּנָא דְעֲלָמָא, חִידוֹ דְעֲלָאִין וְתַמָּאִין. אָמַר ר' יוֹסִי וַיְוָדַי שְׁפִיר קָא אָמַרְתָּ, וְהִכִּי יְהוּא, וְהִכִּי שְׁמַעְנָא מְלָה, וְאֶנְשִׁינָא לָהּ, וְאֶנְא שְׁמַעְנָא הָא, וְכֵלָא בְּחַד סְלָקָא.

תשכ) הַשְׁתָּא צְלוּתָא בְּאַתֵּר דְקַרְבָּנָא, וּבְעֵי בִּינֵי לְסַדְרָא שְׁבָחָא דְמָרִיהּ כְּדָקָא יְאוּת, וְאִי לָא יְסוּדָא, לָאו צְלוּתִיהּ צְלוּתָא. ת"ח סְדוּרָא שְׁלִים דְשְׁבָחָא דְקַב"ה, מֵאן דִּידַע לִיחְדָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כְּדָקָא יְאוּת, דְבַהֲאִי מִתְעָרִין עֲלָאִין וְתַמָּאִין, בְּוִנְגְדִי בְּרַכָּאן לְכֻלְהוּ עֲלָמִין.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א ל"ג דכר. ב מתערין. ג חביבותא וכסופא. ד תליין. ה תקתיין; ל"ג תקונא דעלמא. ו ל"ג ודאי. ז מוסיף הוא ודאי (אה"ל). ח ואנשינא. ט כחד. י מוסיף יסוד צלותיה. יא צלותיה לא צלותא אקרי (אה"ל). יב ונגידי.

(א) (שה"ש ב') ב"א רל"ה צ"ה.

הסולם

מאמר

שְׁמַאֲלָא וְדָא אֶתְעָר יִמְיָנָא, שְׁעֵי הַקֶּרֶבֶן הֵם מְעוּרְרִים אֶת ז"א לְהַשְׁפִּיעַ לָהּ מֵהָאֵרֶת שְׁמַאל וַיִּמִּין, כְּנִ"ל שׁוֹה נִבְחַן לְחִיבּוּק. וְכַדִּין אֶתְחַבֵּר דְכֵר וְנוֹקְבָא, שְׁאֲחֵר שְׁנִשְׁלֵם הַחִיבּוּק הֵם מִתְחַבְּרִים ע"י קו אֲמַצְעִי, וְכֵל הַשְׁפַּע שְׁבִימִין וּשְׁמַאל מְקוּבֵלַת בְּנוֹקְבָא, וְעֲלָמִין מִתְבָּרְכִין וכו'.

הנוקבא, אינו אלא בשמאל וימין, כמש"א, שְׁמַאֲלוֹ תַּחַת לְרֵאשִׁי וַיִּמְיָנוּ תַּחְבְּרָנִי. ואז, אחר החבוק של ימין ושמאל, מתחבר הדכר עם הנוקבא, והתשוקה נמצאת, והעולמות מתברכים, והעליונים ותחתונים הם בשמחה. פירוש. הנוקבא לית לה מגרמא ולא מידי, והכל נותן לה ז"א. ומתחילה משפיע לה מקו השמאל, שה"ס הארת חכמה, ואח"כ משפיע לה מקו ימין שה"ס אור החסדים. וזה אינו נבחן לזווג, אלא מכונה חיבוק, שמחבקה בשמאלו וימינו, כי אע"פ שיש עתה ימין ושמאל לנוקבא כמו שיש לז"א, עם זה אינם שוים, כי הימין ושמאל שבז"א עומדים בשליטת הימין והשמאל אינו מאיר בו, והימין ושמאל דנוקבא עומדים בשליטת השמאל, והימין אינו מאיר בה. וכבר ידעת שזווג הוא השואת הצורה, ע"כ אינו נבחן לזווג אלא לחבוק. ואחר שהנוקבא נשלמה בימין ושמאל, הוא מתחבר עמה, ע"י קו אמצעי, הכולל לימין ולשמאל במדה שוה, ואז נמצאים זו"ן שוים זה לזה, במדתו של קו האמצעי המאיר בשניהם יחד. ואז נבחן לזווג שנמצאים בהשואת הצורה. באופן שיעקר השפע הוא ההארות שבימין ובשמאל, ולא יותר, אלא שאינם מקובלים אל הנוקבא זולת דרך קו אמצעי, שה"ס הזווג, בסוד השואת הצורה, ואז מקבלת השפע, מז"א לעולמות.

תשיט) ועל דא כְּהִנֵּי וכו': ועל כן הכהנים והלויים מעוררים דבר למטה, והיינו אח הקרבן. לעורר השתוקקות ואהבה למעלה, השתוקקות ה"ס שמאל ואהבה ה"ס ימין, כי הכל תלוי בימין ושמאל. כי קו האמצעי אינו אלא המיחד אותם. נמצא, שהקרבן הוא יסוד העולם תקון העולם, חדות העליונים והתחתונים. אמר ר' יוסי, ודאי יפה אמרת, וכך הוא, וכך שמעתי גם אני הדבר, ושכחתיהו, ועתה אני שומע זה ממך. והכל עולה באחד. דהיינו בקו אמצעי, שהוא המיחד את הימין ושמאל ומשלימם.

תשכ) הַשְׁתָּא, צְלוּתָא וכו': עתה, התפלה הוא במקום קרבן, וצריך האדם לסדר תחילה שבתו של הקב"ה כראוי, ואם אינו מסדר שבתו. תפלתו אינה תפלה. בוא וראה, סדר השלם של שבת הקב"ה הוא, מי שיוודע ליחד את השם הקדוש כראוי, דהיינו להעלות מ"ן ליחוד זו"ן. שבוה מתעוררים העליונים והתחתונים ומושכים ברכות לכל העולמות.

פירוש. שבהיות התפלה במקום קרבן, ע"כ

זו"ש ת"ח. כְּהִנֵּי וְלִיּוֹאִי, דָא אֶתְעָר (דפרי" דף רמ"ד ע"א)

תשכא) א"ר חזקיה, לא אשרי קב"ה לְיִשְׂרָאֵל בְּגִלְתָּחָא בְּיַי עֲמֻמָּיָא, אֶלָּא בְּגִין דִּי־תִבְרַכּוּן שְׁאָר עַמִּין בְּגִינְהוֹן, דְּהָא אֵינוֹן נְגִדִין בְּרַכָּאן * מְלַעֲיָלָא לְתַתָּא בְּכָל יוֹמָא.

תשכב) אֶזְלוּ, עַד דְּהוּוּ אֶזְלִי, חֲמוּ * חַד יְחֻיָּא דִּדְהוּוּ קַמְסַחַר בְּאַרְחָא. * סְטוּ מְאַרְחָא. אָתָּא ב"נ אַחְרָא ה' לְגַבְיָהּ, קָטִיל לִיה יְחֻיָּא. * אַהֲרָרוּ רִישֵׁיהוּ, וְחֲמוּ לִיה, יִלְהֵוּא ב"נ דְּמִית. אָמְרוּ, וַדַּאי הֵהוּא נַחֲשׁ, שְׁלִיחֻתָּא דְמַרְיָה קָא עֲבִיד. בְּרִיף רַחֲמָנָא דְשׁוֹבֵינָנָא.

תשכג) פְּתַח רַבִּי יוֹסִי וְאָמַר, * יְהִי דִן נַחֲשׁ עֲלֵי דְרָף. אֵימְתִי הָוָה * דִּן נַחֲשׁ, בְּיוֹמוֹי דִּירְבָּעָם, דְּכַתִּיב * וְאָת הָאֶחָד נָתַן בְּדִן * אֲמַאי אֲתִיָּהִיב תַּמָּן עֲלֵי דְרָף. עַל הֵהוּא אֲרַח, דִּי־תִמְנַע דְּלָא יִסְלַקוּן לִירוּשָׁלַם. וְדָא * דִּן, הָוָה לוֹן נַחֲשׁ לְיִשְׂרָאֵל עֲלֵי דְרָף, עֲלֵי דְרָף וַדַּאי, כְּד"א * וַיּוֹעֵץ הַמֶּלֶךְ וְגו'. שְׁפִיפוֹן עֲלֵי אֲרַח. דְּעַקִּין לוֹן לְיִשְׂרָאֵל. וְכָלָא לָא הָוָה אֶלָּא עֲלֵי דְרָף, * וְעֲלֵי אֲוִרְחָא, * לְאִתְמַנְעָא מִיִּשְׂרָאֵל דְּלָא יִסְלַקוּן לִירוּשָׁלַם, * לְמִיחָג חַגְיָהּ, וְלִקְרָבָא קַרְבָּנִין וְעֲלוּנִין, * לְמַפְלַח תַּמָּן.

תשכד) * ת"ח בְּשַׁעְתָּא דְּמָטוּ בְּרַכָּאן לִיָּדָא דְּמַשָּׁה, לְבְּרָכָא לְכַלְהוּ

חלופי גרסאות

מסורת הזהר
א) לעיל דף רכ"ד צ"ב. ב) (מ"א י"ב). ג) (שם) ח"ב
א מעילא. ב בכל. ג חזי"א. ד אסטר; אסחר ול"ג דהוה קמסחר; מוסיף דהוה קמסחר ואסטר. ה לגביה (אה"ל). ו חזי"א. ז לב"ג ול"ג להווא. ח נחש דן. ט על מה אתייב. י הווא דרך דסלקין לירושלם ולא יסלקין תמן (אה"ל). יא ל"ג דן. יב ועליה. יג לאתמנע. יד למיחב. טו ולמפלח (אה"ל).

דרך אמת א] נחש אחד היה מקיף (ומכה) באמצע הדרך. ב] היו נוטים עצמם מן הדרך בשביל הנחש. ג] החזירו ראשם לאחוריהם.

הסולם

דן ידין עמו

האדם שמת. אמרו, ודאי אותו הנחש עשה שליחותו של אדונו, דהיינו שהקב"ה צוה אותו להרוג את האדם. ברוך הרחמן שהצילנו.

תשכג) פתח ר' יוסי וכו': פתח ר"י ואמר, יהי דן נחש עלי דרך. מתי היה דן נחש, בימיו של ירבעם. שכתוב, ואת האחד נתן ברוך, כי נחש הוא ע"ז, ולמה ניתן שם, ע"י דרך. היינו עלי דרך ההוא, שימנעו מלעלות עליו לירושלים. ודן זה היה נחש לישראל ע"י דרך, עלי דרך ודאי, כש"א ויועץ המלך ויעש שני ענלי זהב ויאמר אליהם רב לכם מעלות ירושלים, נמצא שעשה הנחש על הדרך של ירושלים למנוע עליית הרגל. שפיפון ע"י ארץ, שנשך לישראל. וכל זה לא היה אלא ע"י דרך, וע"י ארץ, למנוע את ישראל שלא יעלו לירושלים לחוג חגיהם ולהקריב קרבנות ועולות ולעבוד שם.

תשכד) ת"ח בשעתא וכו': בוא וראה,

מאמר

ע"כ צריכים לסדר שבחו של הקב"ה תחילה, דהיינו להמשיך ב' ההארות מימין ושמאל מקודם כמו בקרבן, שה"ס החיבוק, כנ"ל. ואח"כ יתפלל התפלה, שבה הזווג בסוד קו האמצעי המיחד את שניהם כנ"ל. ואם אינו ממשיך מקודם הימין ושמאל אין תפלתו תפלה, כי הזווג אינו אלא היחוד של ימין ושמאל, וכיון שעוד לא המשיך אותם אל הנוקבא לא יתכן שום זווג. שאין שם מה ליחד.

תשכא) א"ר חזקיה וכו': לא השרה הקב"ה את ישראל בגלות בין העמים, אלא כדי שיתברכו שאר העמים בשביל ישראל. כי הם מושכים ברכות ממעלה למטה בכל יום.

תשכב) אֶזְלוּ עַד דְּהוּוּ וכו': הלכו, בעוד שהיו הולכים ראו נחש אחד שהיה מסתובב בדרך. נטו מן הדרך. בא אדם אחר אליהם, הרג הנחש אותו. החזירו ראשיהם, ראו את

א שְׁבֻטִים, חָמָא לָן^א דְּהָהּ קָטִיר בְּחַוְיָא, ב אַהֲדַר קָטִיר לִיה בְּאַרְיָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב^א וּלְדָן אָמַר דָּן גּוֹר אַרְיָה יִזְנַק מִן הַבְּשָׁן. מ"ט, בְּגִין ג דִּיהָא שִׁירוּתָא וְסוּפָא דְד' דְּגָלִין קָטִיר בִּיהוּדָה דְּאִיהוּ מְלָפָא, כְּד"א, ב גּוֹר אַרְיָה יְהוּדָה, וְהוּא שִׁירוּתָא דְּגָלִין, ד וְסוּפָא דְּגָלִין דָּן, ה דְּכְתִיב דָּן גּוֹר אַרְיָה וְגו', לְמַהוּ שִׁירוּתָא וְסוּפָא קָטִיר בְּחַד אָתֵר.

תשכה) לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה', י רְבִי חֵיָא אָמַר, י כְּד"א ב וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. אָמַר ר' אַחָא, י וְכִי אָמַי קוּיָתִי ב וְהָא סָלִיק הָהּ יַעֲקֹב מֵעֵלְמָא בְּהָהּ זְמַנָּא מִבְּמָה שְׁנִין, אָמַי אָמַר דְּאִיהוּ מְחַפָּה י לְהָהּ וְהוּא יְשׁוּעָה. י אֵלָא וְדָאִי רָזָא דְמַלְהָ, כְּדְכְתִיב, י וְהָיָה כַּאֲשֶׁר יְרִים מִשָּׁה יְדוֹ וְגַבְר יִשְׂרָאֵל, י יִשְׂרָאֵל סָתָם. אוֹף הָכָא וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל, י יִשְׂרָאֵל סָתָם. בְּגִינֵי כֵּן אָמַר, לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה'. אָמַר ר' י חֵיָא. י וְדָאִי הָכִי הוּא, י וְשִׁפִּיר. י וּפְאָה חוּלְקֵהוֹן דְּצַדִּיקָנִיא, דִּינְעִי לְאִשְׁמַדְלָא בְּאוּרֵיָתָא, לְמַזְכֵּי בְּה לְחִיָּין דְּלַעֲיָלָא. כְּד"א ב כִּי הוּא חֵיָיךְ וְאַרְיָךְ יִמְיָךְ לְשִׁבְתָּ עַל הָאֲדָמָה וְגו'.

תשכו) גְּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְהוּא יְגוּד עֲקָב. רְבִי יִיסָא אָמַר, מְגוּד אֲשַׁתְּמַע, י דְּהָא חֵיָלִין יִפְקוּן לְאַגְחָא קְרָבָא, מִשְׁמַע דְּכְתִיב גְּד, בְּכָל אָתֵר גִּימ"ל

חלופי גרסאות

א שבטין. ב בחוייא. ג דאיהו. ד ליג וסופא דדגלין. ה כתיב. ו אמר ר' חייא. ז כדכתיב. ח ר' חייא. ט וכי י לההיא. יא אמר [ליה] ודאי. יב ליג ישראל. יג אחא. יד ודאי שפיר נחש והכי הוא. טו דהא חיילן יפקון לאגחא קרבא גימל ודלת (חיילין) ומשריין נפקין (נפקין) מנייהו דא (דהא) גימל יהיב.

מסורת הזהר

א (דברים ל"ג). ב לעיל דף קפ"ד צ"ב. ג (שופטים י"ג) ח"ג כזו. ד (שמות י"ז) ח"ב נו. טו. רעה. ת"ז תכ"ב סח. תק"ח פ"ו טד שכו. ה (דברים ל') לך ק"כ צ"ב. ו ח"ב כו. ח"ג קנה:

דרך אמת א] שהיה קשור בנחש כמ"ש יהי דן נחש וגו'. ב] החזיר וקשר אותו באריה כמ"ש ולדן אמר דן גור אריה וגו'.

הסולם

מאמר

בשעה שהגיעו הברכות ליד משה לברך את כל השבטים, ראה את דן שהיה קשור בנחש, כנ"ל חזר וקשר אותו באריה, שהוא חסד. זה הוא שכתוב ולדן אמר דן גור אריה יזנק מן הבשן. מהו הטעם. הוא כדי שיהיה ההתחלה והסוף של ד' הדגלים קשורים: ביהודה שהוא מלך, כש"א גור אריה יהודה, והוא התחלה של הדגלים, ובסוף הדגלים שהוא דן, שכתוב, דן גור אריה וגו', כדי שיהיה ההתחלה והסוף קשורים, במקום אחד, באריה, שהוא חסד.

תשכה) לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה': ר' חֵיָא אָמַר, כְּש"א, וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. וְלִישׁוּעָה זו אָמַר יַעֲקֹב, לִישׁוּעָתָךְ וְגו'. אָמַר ר' אַחָא, לְמָה נֹאמַר קוּיָתִי, הֲרִי כִּבְרָה הִיא יַעֲקֹב נִפְטָר מִן הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן מַכְמָה שְׁנַיִם, וְלָמָּה אָמַר שְׁהוּא מַחְכָּה

מאמר גר גודר יגודנו
תשכו) גְּד גְּדוּד יְגוּדְנֹו וְגו': ר' יִיסָא אָמַר, מִן הַשֵּׁם גְּד, נִשְׁמַע, שְׁצַבָאוֹת יִצְאוּ מִמֶּנּוּ לְעֶרְוֹן מִלְחָמָה. זֶהוּ מִשְׁמַע מִשְׁכְּתוּב בְּכָל מְקוֹם גְּד, בְּג' ד', שֶׁהֵם יִסוּד וּמַלְכוּת, שְׁצַבָאוֹת

כָּשׁוּרִים, בְּמִקוֹם אֶחָד, בְּאִרְיָה, שְׁהוּא חֶסֶד. תשכה) לִישׁוּעָתָךְ קוּיָתִי ה': ר' חֵיָא אָמַר, כְּש"א, וְהוּא יַחַל לְהוֹשִׁיעַ אֶת יִשְׂרָאֵל מִיַּד פְּלִשְׁתִּים. וְלִישׁוּעָה זו אָמַר יַעֲקֹב, לִישׁוּעָתָךְ וְגו'. אָמַר ר' אַחָא, לְמָה נֹאמַר קוּיָתִי, הֲרִי כִּבְרָה הִיא יַעֲקֹב נִפְטָר מִן הָעוֹלָם בְּאוֹתוֹ זְמַן מַכְמָה שְׁנַיִם, וְלָמָּה אָמַר שְׁהוּא מַחְכָּה (רפ"ו דף רמ"ד ע"ב)

א"לית, חילין ומשיריין נפקי מנייהו. דהא גימל יתיב, ודלית לקיט. ומהקא פמה חילין, וכמה משיריין, תליין בהו.

תשכז) א"ת"ח, ההוא נהר דנגיד ונפיק מעדן, לא פסקין מימיו לעלמין, והוא אשלים למסקני, ועל דא, קיימי פמה חילין, וכמה משיריין, ואתונו מהקא. ועל דא גוד, דא אפיק ותיב, ודא לקיט ונקיט, ואתון ביתא, וכל אנשי ביתא.

תשכח) א"ר יצחק, אלמלא גידהוי גוד מבני השפחות, שעמא קיימא ליה לאשלמא יתיר מכלא, הה"ד א"בא גוד קרי, וכתיב בגוד חסר אל"ף, דהא שעמא קיימא בשלימו, ואסתלק מניה, הה"ד, אחי בגדו כמו נחל. בגין דההוא נהר דנגיד, אסתלק ובהיהא שעמא, וכתיב בגוד חסר אל"ף, ועל דא, לא זכה בארעא קדישא ואסתלק מניה.

תשכט) ר' יהודה אמר, מנין לראובן ודדהו פהאי גוונא, פדכתיב פחו פמים אל תותר דאסתלקו מנין, ולא נגידו, והא אתמר פמה אפגים. ותרווייהו לא זכו בארעא קדישא, וחילין ומשיריין אפיקו לאחסנא להו לישראל ארעא. ת"ח, מה דאתפגים בגוד, אשלים באשר, הה"ד מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. השתא אשלים גימל ידלית.

חלופי גרסאות

מסורת הוהר

א) (בראשית ל'). ב) (איוב ו'). ג) לעיל דף קס"ו צ"ג. א ליג מן דלית עד גימל. ב ומשכא. ג דהות. ד מבני שפחות גד. ה השפחות (אה"ל). ו בהאי. ז ליג דהות. ח מיא. ט ליג קדישא. י לארעא. יא לחמו וגו'. יב דלית. דרך אמת אן פי' זה הממר תבינהו מסוד בני גד ובני ראובן למה נשאר ח"ל כ"מ' בפ' מטות.

גד גרוד יגודנו

הסולם

מאמר

חסר א'. משום שהשעה עמדה לו תחילה בשלמות, ואח"כ נסתלקה השלמות ממנו. זהו שכתוב, אחי בגדו כמו נחל, משום שאתו נהר הנמשך, שהוא בינה הנקראת נחל, נסתלק באותה שעה, כי גד היה מבחינת אחרים, כנ"ל, והנחל, שהוא בינה אינו משפיע באחרים, ולא היה לג' מה להשפיע אל הד' וע"כ הכתיב, בגד, חסר א', הרומזת על חסרון שפע הבינה, ועל כן לא זכה בארץ הקדושה, אלא בעבר הירדן היתה נחלתו.

שצבאות ומחנות יוצאות מזווגם. כי גימל נותנת שהוא יסוד, ודלת לוקטת, שהיא מלכות. וע"כ מכאן נשמע שכמה צבאות ומחנות תלויים בהם, וע"כ אומה"כ גד גרוד יגודנו וגו'. תשכז) ת"ח ההוא נהר וכו': בוא וראה, נהר ההוא הנמשך ויוצא מגן עדן, שהוא בינה, אין מימיו נפסקים לעולם, והוא משלים את העניים, כי משפיע אור החסדים ע"י ג' שהוא יסוד, אל המלכות שהוא ד' דהיינו שהיא דלה ועניה. וע"כ עומדים כמה צבאות וכמה מחנות שנוזנים מכאן, מן הבינה, שה"ס נהר הנ"ל, ועל כן נקרא זווג הוה בשם גד, זה מוציא מן הבינה ונותן, דהיינו הג', וזה לוקט ומקבל ממנו, דהיינו הד', וניזון הבית שהוא הנוקבא, וכל אנשי הבית. שהם צבאות ומחנות המלאכים המתפשטים ממנה.

תשכט) ר' יהודה אמר וכו': מאין לנו שראובן היה ג"כ כעין זה, כמו גד, שתחילה היה במדרגה גדולה ואח"כ נסתלקה ממנו, כי כתוב, פחו כמים אל תותר, שפירושו שנסתלקו המים, שהם אורות הבינה, ולא נמשכו. וכבר נתבאר במה נפגם, שהוא משום שיעקב חשב ברחל, (כנ"ל אות רס"ב) וע"כ נלקחה ממנו הבכורה וניתנה ליוסף. ושניהם, ראובן וגוד, לא זכו בארץ הקדושה, אלא בעבר הירדן, והוציאו מהם חילות ומחנות שילכו חלוצים לפני בני ישראל להנחיל לישראל את הארץ, בוא וראה, מה שנפגם

תשכח) א"ר יצחק וכו': אר"י, לולא שהיה גד מבני השפחות שהם מבחינת אחרים כמ"ש לעיל (ויצא אות קמ"ג) היתה השעה עומדת לו להשתלם יותר מכל השבטים, משום המקור הגבוה והשלם שהשם גד רומז עליו. כנ"ל. זהו שכתוב, בא גד, קרי, והכתיב, בגד (דפו"י דף רמ"ד ע"ב)

תשל) ר' אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא, אֲשֶׁתְּמִיטוּ בַּמְעַרְתָּא דְלוד, אֲדַעְאלוּ בִּקְמִי
 א תּוֹקְפָא דְשִׁמְשָׁא, גִּדְהוּ אֶזְלִי בְּאַרְחָא. אָמַר רַבִּי אַבָּא יִנְסָחַר הַהִיא
 מְעַרְתָּא בְּמַלְי דְאֹרְיִיתָא. פִּתַּח ר' אֶלְעָזָר וְאָמַר, אֲשִׁימְנִי בַּחוּתָם עַל לִבְךָ
 בַּחוּתָם עַל זְרוּעֶךָ וּגְוִי, וְרִשְׁפִּיָּה רִשְׁפִּי אֵשׁ שְׁלֵהֲבַת יְהִי, הִיא קָרָא אֲתַעְרְנָא
 בֵּיה, אָכַל וְלִילְיָא חַד הַהוּא, כַּד הָוִינָא קָאִים קָמִי אַבָּא, וְשִׁמְעָנָא מְנִיה מְלָה,
 דְלִית שְׁלִימוּ וְרַעוּתָא וְכַסּוּפָא דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל בְּקַבְבֵּיהּ, אֶלָּא בְּנִשְׁמַתְהוּן
 דְּצַדִּיקָיָא, דְּאִינוּן מִתְעַרְי נְבִיעוּ דְמִיָּא תַּתְּאִי, לְקַבְלִי עַלְאִי, וּבַהֲהִיא שְׁעַתָּא
 שְׁלִימוּ דְרַעוּתָא וְכַסּוּפָא יֵא בְּדַבְרֵי קוּדְא, לְמַעַבְד פִּירִין.

תשל) ת"ח, בְּתַר דְאֲתַדְבְּקוּ דָּא בְּדָא, וְהִיא קַבְלִית רַעוּתָא, הִיא
 יֵא אֲמַרְת שִׁימְנִי בַּחוּתָם עַל לִבְךָ, אֲמַאי יֵא בַּחוּתָם. אֶלָּא אֲרַחֲיָה דַּחוּתָם, בִּין
 דְאֲתַדְבְּק בְּאַתַּר חַד, אַע"ג דְאֲתַעְדִּי מְנִיָּה, יֵא הָא אֲשֶׁתָּאָר יֵא רִשְׁמִי בְּהִהוּא
 אַתַּר, וְלֹא אַעְדִּי מְנִיָּה, דְכָל רִשְׁמִי, וְכָל דְיֹוֹקְנָא יֵא דִילִיָּה, בֵּיה אֲשֶׁתָּאָר. כִּף
 אֲמַרְהָ כִּנְסַת יִשְׂרָאֵל, הָא אֲתַדְבְּקָנָא בְּךָ, אַע"ג דְאֲתַעְדִּי מִינְךָ יֵא וְאֶזְלִי
 יֵא בְּגִלוּתָא, שִׁימְנִי בַּחוּתָם יֵא עַל לִבְךָ, בְּגִין דְיִשְׁתָּאָר כָּל דְיֹוֹקְנֵי יֵא בְּךָ, כִּהִיא
 חוּתָם כִּדְיִשְׁתָּאָר כָּל דְיֹוֹקְנֵיהּ, בְּהִהוּא אַתַּר דְאֲתַדְבְּק בֵּיה.

חלופי גרסאות

א ועאלו. ב קמיה; מקמי (אה"ל). ג והו. ד נסתא; נסק.
 ה בהאי. ו ל"ג מן רשפיה עד האי. ז לילה. ח ל"ג הוי
 כד. ט ליה. י ל"ג וכסופא. יא וכסופו. יב אמרי. יג מוסיף
 כחותם על לבך. יד היא. טו ל"ג רשימו. טז ל"ג דיליה. יז אולי; אזלית. יח ל"ג על לבך. יט ל"ג מן כך עד
 בההוא. כ דאשתאר.

דַּרְךְ אַמְתָּא א] שהיה החמימות גדול כל כך עד שהיו צריכין ליכנס במערה.

מסורת הזהר

(א) (שה"ש ח') ח"א רמה. ח"ב יא. קיד. ח"ג נד: קכ:
 ת"ז ת"א יח. תכ"ב סה: תס"ט קה. תק"ח ל"ט טג שכ.
 כחותם על לבך. יד היא. טו ל"ג רשימו. טז ל"ג דיליה. יז אולי; אזלית. יח ל"ג על לבך. יט ל"ג מן כך עד
 בההוא. כ דאשתאר.

שימני כחותם על לבך

(כמ"ש לעיל דף קע"א ד"ה פירוש ע"ש) וכיון
 שחזרו האחורים לפנימות, שוב מאיר להם
 הבינה, והג' משפיע חסדי הבינה אל הד'
 והיא נשלמת ונמצא מה שחסר בגד, שהוא
 אור הבינה כנ"ל, נשלם באשר.

הסולם

מאמר

שנפגם בגד, נשלם באשר. ז"ש מאשר שמנה
 לחמו והוא יתן מעדני מלך. עתה משלים
 הג' את הד'. פירוש. כי אשר ה"ס האחורים
 דהוד, ששם נמצאים הדינים דמסך דחירק,
 שעליו יוצא קו האמצעי, המיוחד ימין ושמאל
 זה בזה, ומחזיר האחורים להיות פנימיות,

מאמר שימני כחותם על לבך

דהיינו שמעלים מ"ן להנוקבא, שבשעה ההיא,
 שלמות הרצון והתשוקה, הן בדבקות אחד
 לעשות פירות. וענין זה כבר נתבאר היטב לעיל
 (בראשית ב' דף קנ"ב ד"ה ביאור, ע"ש).

תשל) ר' אֶלְעָזָר וְרַבִּי אַבָּא וכו': ר"א
 ור"א נמלטו לתוך המערה שבלוד, שבאו
 שם מחמת תוקפו של אור השמש, שהיו
 הולכים בדרך, ולא יכלו לסבול. אמר ר' אבא,
 נסבב את מערה הזו בדברי תורה.

פתח ר' אֶלְעָזָר וכו': פתח ר"א ואמר,
 שימני כחותם על לבך וגו', רשפיה רשפי
 אש וגו'. מקרא זה עוררנו בו, כלומר,
 שבארנו אותו. אבל היה לילה אחד, שהייתי
 עומד לפני אבי ר"ש, ושמעתי ממני דבר,
 שאין לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, שלימות
 ורצון ותשוקה אל הקדוש ב"ה, אלא ע"י
 נשמות הצדיקים, שהם מעוררים נביעת מים
 התחתונים בהנוקבא, נגד מים העליונים דז"א

(דפריי דף רמ"ד ע"ב * דף רמ"ה ע"א)

תשלב) כי עזה כמות אהבה, תקיפא א היא, כפרישו דרוחא מן גופא. דתנינן, בשעתא דב"ג מטי לאסתלקא מן עלמא וחי מה דחמי, רוחא אולא בכל שייפי גופא וסליק גלגלוי, דכמאן דאזיל בימא בלא שייטין, סליק ונחית ולא מהנייא ליה, אתא ויאישתאיל מכל שייפי גופא, וולית יתקיפו "כיומא" דפריש רוחא מן גופא. יך תקיפו דרחימו דכנ"י לגבי קב"ה, "כתקיפו דמותא, בשעתא דכע"י רוחא י לאתפרשא מן גופא.

תשלג) קשה בשאל קנאה, ס כל מאן דרחים, ולא קשיר עמיה קנאה, לאו רחימותיה רחימותא, פין דקני, ס הא רחימותא אשתלים. מכאן אולפנא דכע"י ב"ג לקנאה י לאנתתיה, בגין דיתקשר י עמה רחימותא שלים, דהא מגו כך לא יחיב עינוי באינתו אחרא. מהו קשה י בשאול. אלא, מה שאול קשיא בעינייהו דחייבין למיחת ביה, כך קנאה קשיא בעינייהו דמאן דרחים וקני, לאתפרשא מרחימותא.

תשלד) ד"א קשה בשאל קנאה, מה שאול, בשעתא דנחתין כ לון לחייבא ביה, מודיעין לון חובייהו על מה נחתין ליה, כ וקשיא כ להו. כך, מאן דקני, הוא תבע על חוביה, כ וחשיב פמה עובדין, וכדין קשורא דרחימותא אתקשר ביה.

תשלה) רשפיה רשפי אש שלהבת יה, מאן שלהבת יה, דא שלהובא דאתוקרא כ ונפקא מגו שופר, דאיהו אתער כ ואוקיר, ומאן אידו, שמאלא.

חלופי גרסאות

א הוא. ב מוסיף גופא אהבה. ג גופא. ד כימא דאלינן; כמה דאולא בימא; ל"ג כמאן. ה ואשתארו כל; ואשתאיל; ואסתכל בכל (אה"ל). ו מוסיף ולית להון; ולית לך. ז תקינו. ח כימא. ט דפרישו דרוחא. י ל"ג כך. יא לתקיפו. יב דבעיין. יג דנפשא בעיא. יד ל"ג רוחא לאתפרשא. יו לאסתלקא. יז אבל. יח האי. יט לאתתיה. כ עמיה. כ"ט מוסיף כשאול קנאה. כ"ל ל"ג לון. כ"א ל"ג וקשיא להו. כ"ב ליה. כ"ג וחשיד. כ"ד נפק. כ"ה מוסיף ואוקיר שלהובא דרחימותא.

הסולם

שימני כחותם על לכך למדנו שצריך האדם לקנא את אשתו, כדי שיתקשר עמה באהבה שלמה, כי מתוך כך אינו נותן עינוי באשה אחרת. מהו, קשה כשאול. הוא, מה שאול, קשה בעיניהם של רשעים לרדת בו, כך קנאה, קשה בעיניו של האוהב המקנא, להפרד מן האהבה.

תשלד) ד"א, קשה כשאול קנאה: מה שאול, בשעה שמורידים את הרשעים בו, מודיעים להם חטאיהם על מה מורידים אותם, וקשה להם. כך מי שמקנא, הוא תובע על חטאים, וחושב כמה מעשים חשודים שעשה, ואז מתקשר בו קשר האהבה.

תשלה) רשפיה רשפי אש שלהבת יה: שואל, מה הוא, שלהבת יה. ומשיב, זהו שלהבת השורף ויוצא מתוך השופר, שהוא יסוד אמא, הנקראת י"ה, שהתעורר ושורף, ומי הוא. הוא שמאל, שהוא קו שמאל דאמא, זהו

מאמר ממך ואלך בגלות, שימני כחותם על לכך כדי שישאר כל צורתך בך, כאותו חותם המשאיר כל צורתו באותו מקום שנתדבק בו.

תשלב) כי עזה כמות אהבה: עזה היא כהפרד הרוח מן הגוף. כי למדנו, כשהגיעה שעתו של אדם להסתלק מן העולם, וראה מה שראה, (כנ"ל דף ק"ז אות ש"ג) הרוח הולך בכל אברי הגוף, ומעלה גליו כמו שנוסע בספינה בים בלי משוטים, עולה ויורד ואינו מועיל לו, בא ושואל להפרד מכל איברי הגוף. ואין דבר קשה ביותר כהיום שהרוח נפרד מן הגוף, כך תוקף אהבת כנסת ישראל או הקב"ה. כתוקף המות, בשעה שהרוח רוצה להפרד מן הגוף.

תשלג) קשה כשאול קנאה: כל האוהב, ואין הקנאה קשורה עמו, אהבתו אינה אהבה, כיון שקנא, נשלמה האהבה. מכאן

הה"ד שִׁמְאֵלוּ תַחַת לְרֵאשִׁי. אָדָּא אוֹקִיד שְׁלֵהוּבָא דְרַחֲמֵימוּ דְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל, בְּלִגְבֵי קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תשלו) ובגניני כף, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. דהא כד אתי מינא דאיהו מים, אוסיף יקידו דרחימותא, ולא פבי שלהובא דשמאלא, כד"א וימינו תחבקני, גהאי דאיהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה, וכן כלא פהאי גוונא.

תשלו) עד הדהוה יתבי, שמעו קליה ודרבי שמעון, דהוה אתי באורחא, הוא ורבי יהודה ורבי יצחק. קריב למערתא, נפקו רבי אלעזר ורבי אבא. אמר רבי שמעון, מכותלי דמערתא דחמינא, דשכינתא הקא. יתבו. אמר ר' שמעון במאי עסקיתו. אמר ר' אבא, ברחימותא דכנסת ישראל לגבי קב"ה, ור"א פריש האי קרא בכנסת ישראל, שימני כחותם על לבך וגו'. אמר ליה, אלעזר ברחימו עלאה וקשירו דחכיבותא אסתפלת.

תשלו) אשתיק רבי שמעון שעתא, אמר בכל אתר בעיאי שתיקו, בר שתיקו דאורייתא. גיננא חדא אית לי גניזא, ולא בעינא דדיתאביד מנייכו, והיא מלה עלאה, ואשפחנא לה בספרא דרב המנונא סבא.

תשלו) תא חזי, בכל אתר דכורא רדיף בטר נוקבא, ואתער לגבה רחימותא, ונהכא אשפחנא, דהיא אתערת רחימותא ורדפה אבתריה,

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

א ד"א. ב ליג לגבי קב"ה. ג הא. ד ליג איהו. ה דהוא. ו מוסיף דרשב"י. ז חוינא. ח לקב"ה וליג לגבי. ט ליג בכנסת ישראל. י ברחימותא. יא גנזא. יב דאחאביד. יג ליג ליה. יד ליג תיח. טו והשתא.

הסולם

שימני כחותם על לבך

מאמר

בא בדרך, הוא ור' יהודה ור' יצחק, קרב ר"ש אל המערה, יצאו ר' אלעזר ור' אבא. אמר ר' שמעון, מכותלי המערה אני רואה, שהשכינה כאן, ישבו, אר"ש במה אתם עוסקים. אמר ר' אבא, באהבה של כנסת ישראל להקב"ה, ור' אלעזר ביאר מקרא הזה, שימני כחותם על לבך וגו' בכנסת ישראל, אמר לו ר"ש, אלעזר, באהבה העליונה וקשר החכיבות הסתכלת.

שכתוב, שמאלו תחת לראשי. זהו שורף שלהבת האהבה של כנסת ישראל, שהיא השכינה, אל הקב"ה.

תשלו) ובגניני כף וכו': ומשום זה, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. כי כשבא הימין, שהוא מים, דהיינו חסד, עוד מוסיף שריפת האהבה, ואינו מכבה שלהבת השמאל. כש"א, וימינו תחבקני. זה הוא, מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. וכן כל הכתובים להלאה מתבארים כאופן הזה. פירוש, כי בעת הארת החכמה שבקו שמאל דאמא, אל הנוקבא, הוא אש שורף, להיותו בלי חסדים, (כנ"ל דף קס"א ד"ה וכו') וכשבא קו הימין, בחסדים שלו המכונים מים, להשקיט את השריפה, אינו מכבה בזה את הארת החכמה אלא אדרבה הוא מוסיף ומשלים את הארתה, כי מלביש החכמה בחסדים, והחכמה מאירה בכל השלמות.

תשלו) אשתיק רבי שמעון וכו': שתק ר"ש שעה אחת, אמר, בכל מקום השתיקה יפה חוץ משתיקה בתורה. סוד כמוס אחד יש לי כמוס עמדי, ואיני רוצה שיאבד מכם. והוא דבר עליון, ומצאתי אותו בספר רב המנונא סבא.

תשלו) תא חזי בכל וכו': בוא וראה, בכל מקום הדבר רודף אחר הנוקבא, ומעורר אליה האהבה, וכאן אני מוצא, שהיא מעוררת האהבה, ורודפת אחריי. דהיינו כמו שכתוב

במקראות

(דפו"י דף רמ"ה ע"א)

רלה

ויחי

ואורחיה דעלמא, דלית שבקא דנוקבא, למרדף בתריה דדכורא. אלא, מלה סתמא היא, ומלה עלאה דבי גנוייה דמלפא.

תשמ) תא חזי, תלת נשמתין אינון, ואינון סלקין בדרגין עלאין ידיען, ועל דאינון א תלתא בארבע אינון. חד נשמתא עלאה דלא אתפס, ולא אתער ביה א גזברא דדקטיטאה עלאה, כל שכן תתאה. והאי נשמתא לכל נשמתין, והוא סתים, ולא אתגליא לעלמין, ולא אתיידע, וכלהו ביה תליין.

תשמא) והאי אתעטף בעטופא דזהרא דדכרמלא, בגו וזהירו תא ונטיף טפין טפין מרגלאן. ואתקשרו פלהו פחד, ופקשרין דשניפי ס דגופא חד. והוא אעיל בגווייהו, ואחזי בהו עבידתיה. הוא ואינון חד הוא, ולית י בהו פרישו. האי י נשמתא עלאה טמירו דכלא.

חלופי גרסאות

א תלת. ב ארבעה. ג גוצא. ד דקטיטא; דקטיטא. ה דכולתא. ו זהוריתא (אה"ל). ז ל"ג כקשרין. ח דשיפו (אה"ל). ט גופא. י מוסף חד חד (אה"ל). יא וחדו הוא; וכדי הוא. יב בה. יג נשמתיה.

דרך אמת א] הגזבר ונבאי של בית העליון והוא החכמה שנקרא נשמתא לנשמתא א"א להשיג מעלות הכתר מכ"ש מדרגות התחתונים שהם גזברי דקרטוטא תתאה שא"א להם להשיג מעלות הכתר ואמר עליו והאי אתעטף וכו' שהכת"ר היה מתעטף באור החכמה שהיא עיטוף וזהרת הכרמ"ל ר"ל כ"ר מלא שכלא בויז ואור בתוך וזהרת העליון והיה נוטף טפין מרגליות שהוא ניצוצות אור עליון מסודות אור י שהוא כציר טפה ומרגליות נעשה בהם יחוד אחד בלי פירוד.

הסולם

תלת נשמתין

מאמר

אנפין וע"כ היא נקראת נשמתא עלאה. והנה מחמת עלית המלכות לראש דא"א יצאה בינה זו דא"א מראש דא"א, ונעשתה לו"ק בלי ראש, שפירושו אור חסדים בלי חכמה, ונשאר הראש דא"א בב' ספירות כתר וחכמה, כי המלכות שעלתה נעשה בה מקום הזווג, המכונה יסוד, לראש דא"א, ונסתיימה בה ספירת הראש. כמ"ש זה באורך לעיל (בהקדמת ספר הזהר דף כ' ד"ה וזה שמבאר) ע"ש כל ההמשך.

במקראות, שימני כחותם על לכך וגו'. ודרך העולם, שאין זה שבח אל הנוקבא לרדוף אחר הדכר. אלא בהכרח דבר סתום הוא, ודבר עליון צפון באוצרות המלך.

מאמר תלת נשמתין

תשמ) תא חזי תלת וכו': בוא וראה, שלש נשמות הן, והן עלולות במדרגות עליונות ידועות. ועל שהן שלש, הן ארבע. א', היא נשמה העליונה שאינה נתפסת, ולא העיר בה גזבר העליון ומכל שכן התחתון. וזו היא נשמה לכל הנשמות, והיא סתומה ואינה נגלית לעולם, ואינה נודעת. וכולם תלויים בה.

ומסבת יציאת הבינה מראש דא"א. נחלקה הבינה לב' בחינות נבדלות, ג"ר שלה, שה"ס או"א עלאין. וו"ק שלה שה"ס ישסו"ה, והוא מטעם, כי הפגם של יציאת הבינה מראש אינו נוגע כלום בג"ר דבינה, להיותה בעצם רק אור חסדים, בסו"ה כי חפץ חסד הוא, ואינה מקבלת חכמה לעולם, וע"כ אין שום שינוי באור הזה מעת היותו בראש א"א לעת יציאתו מראש א"א, וע"כ נבחנו ג"ר דבינה כמו שלא יצאו מראש דא"א, ואפילו אחר יציאת הבינה לחוץ, עוד מאירה חכמה סתימאה דא"א בהן, אלא בהעלם גדול, מטעם שאינם מקבלים חכמה אלא אור חסדים בלבד, כמבואר. וג"ר דבינה

תשמא) והאי אתעטף בעטופא וכו': וזו נתעטפה במלבוש מזהר הכרמל בתוך הזהר הנוטף טפות טפות מרגליות, ונקשרות כולן כאחת, כקשרי אברים מגוף אחד. והיא, הנשמה העליונה, נכנסת בהן, ומגלה על ידיהן את מעשיה, כמו גוף המגלה מעשי הנשמה, היא והן, הן אחת, ואין ביניהם פרוד. זו היא נשמה העליונה הנסתרת מכל.

ביאור הדברים. נשמה, פירושה, אור הבינה. ונודע שט' ספירות דא"א הן שרשים לכל הספירות שבעולמות. ונמצא ששורש כל הנשמות הוא אור ספירת הבינה דאריך

הללו

(דפרי" דף רמ"ה ע"א)

תשמב) נְשַׁמְתָּא אֶחְרָא, נוקבא דְמִשְׁמָרָא בְּגוּ אֶחְלָהָא, בְּיָהּ יֵהִיא
נְשַׁמְתָּא גְּלֵהוּ, וּמְנַיְיְהוּ אֶחְרָא יֵ גּוּפָא, לְאַחְזָהּ בְּהוּ עֲבִידְתָּא לְכָל
עֲלָמָא, בְּגוּפָא דְאִיהוּ מְאָנָא לְנְשַׁמְתָּא, לְמַעַבְדּוּ בֵּיהּ יֵ עֲבִידְתָּא, וְאֵלִין
בְּגוּנָא דְאִינוּן קְשִׁירִין טְמִירִין דְלְעִילָא.

חלופי גרסאות

א חילא. ב והא. ג איהו; להוא. ד מוסיף עבדתא לכל עלמא (אה"ל).

הסולם

מאמר

תלת נשמתין

לכל הנשמות כנ"ל. והוא סתים ולא אתגליא
לְעִלְמִין, שהחכמה דא"א המאירה בה היא
סתומה ונעלמת בה, ואינה מתגלה לעולם
כנ"ל. ולא אתירע, שהי' אינה יוצאת מאויר
שלה, (כנ"ל בהקסה"ז דף י"ד ד"ה וז"ש דהאי
ע"ש) וכל"ה ביה תליין, שכל הנשמות תלויים
בה, להיותה שורש כל הנשמות.
וזה אמרו, והאי אתעטף בעטופא דזהרא
דכרמלא שג"ר דבינה שהם או"א מתלבשים
במלבוש של זהר הכרמל, שהוא ז"ת דבינה,
שהן ישו"ת. ומכונים זהר הכרמל, בסו"ה
ראשך עליך ככרמל וגו'. כי ישו"ת הם
הראש של הנוקבא ומכונה כרמל, מלשון
כר מלא מכל טוב. בגו זהירותא ונטיפ
טפין טפין מרגלאן, דהיינו בגדלות ישו"ת
שהמוחין שלהם בסוד ג' טפות חולם שורק
חירק, כמ"ש לעיל, ובתוך זהר הזה של
ג' טפין מתלבשים או"א עלאין, ואתקשרו
כל"הו כחד כקשרין דשייפי דגופא, שג'
טפות מתקשרים זביז', שכל אחת אינה יכולה
להאיר בלי חברתה. והוא, או"א עלאין אע"ל
בגווייהו, מתלבש בישו"ת, ואחזי בהו
עבדיתה שאו"א פועלים ע"י ישו"ת
המלבישם, הוא ואינון חד או"א וישו"ת
הם אחד ולית בהו פרישו ואין בהם פרוד.
כלומר אע"פ שאו"א הם באור חסדים,
וישו"ת באור חכמה, מ"מ הם אחד ואין
בהם פרוד, כי אפילו ישו"ת אינם מקבלים
החכמה לצרכם עצמם, רק להשפיע אל
הנוקבא דז"א, והם עצמם מאירים בחסדים
מכוסים כמו או"א עלאין. וע"כ האי נשמתא
עלאה טמירו דכ"ל דהיינו הן הג"ר דבינה
שהם או"א, והן הזו"ת דבינה שהם ישו"ת
שניהם הם נסתרים מכל, כי אפילו ישו"ת
אינם מאירים לצורך עצמם רק בחסדים
מכוסים.

הללו נתקנו לפרצוף או"א עלאין, שהם
בזווג דלא פסיק לעלמין, כי הם תמיד ג"ר,
ואין בהם מיעוט לעולם.
אבל ז"ת דבינה זו, שה"ס התכללות
זו"ן בבינה, ע"כ הם צריכים לחכמה, וכיון
שאחר יציאת הבינה מראש נשארו חסדים
בלי חכמה, נבחן שנפגמו מחמת עלית
המלכות לראש א"א ונשארו חסרי ראש.
והנה לעת גדלות חזרת המלכות ויורדת
מראש דא"א למקומה והבינה דא"א חוזרת
לראש, ומשגת שוב הג"ר שלה מחכמה
דראש א"א, (כמ"ש בהקדמת ספר זהר דף כ"ב
זו"א ואגליף ע"ש) וסדר יציאת הג"ר היא
בסוד ג' נקודין חולם שורק חירק כמ"ש
בהקסה"ז דף ט"ו ד"ה ההיא נקודה ע"ש) וז"ת
דבינה הללו נתקנו לפרצוף ישו"ת.
וזה אמרו, חד נשמתא עלאה דלא
אתפס, שהוא ג"ר דבינה דא"א שה"ס או"א
עלאין, אשר החכמה דא"א מאירה בהם
בהעלם גדול, משום שאינם מקבלים חכמה,
כנ"ל, וע"כ לא אתפס ולא אתער ביה
גזברא עלאה, היסוד מכונה גזבר, להיותו
מקום הזווג, שכל האורות מתקבצים שם,
וסוד המלכות שעלתה לראש דא"א, ונעשתה
למקום זווג כראש, היא מכונה גזבר העליון,
שמטעם זה נעשתה לסיום ראש דא"א והבינה
יצאה לחוץ (כנ"ל בד"ה ביאור הדברים) ואומר
ר"ש, שגזבר העליון לא העיר כלום בנשמה
זו, כלומר שלא פגם אותה במשהו מחמת
הוצאת הבינה לחוץ מטעם שאפילו בהיותה
בראש אינה מקבלת חכמה כמ"ש לעיל.
וכ"ל שכן תתאה, הוא בעת גדלות שיוצא
קו אמצעי מג"ר מסך דחירק, שהוא שוב
ממעט הקומה מעל דג"ר לו"ק דג"ר, (כנ"ל
דף מ"א ד"ה ביאור) ואומר שגם גזבר זה
התחתון אינו נוגע במשהו לג"ר דבינה אלו
שה"ס או"א, שהוא מטעם שאינה מקבלת
חכמה לעולם, וע"כ אינה נגדלת מהארתה
ואינה מתמעטת מצמצומה. כנ"ל.

תשמב) נשמתא אחרא, נוקבא וכו':
נשמה האחרת היא הנוקבא, המסתתרת תוך
צבאותיה, והיא נשמה אליהם, ומהם מקבלת
גוף, כלומר שמתלבשת בהם כמו נשמה בגוף,
לגלות מעשיה על ידיהם לכל העולם, כמו
גוף שהוא כלי לנשמה שעושה על ידו כל
פעולותיה

(דפרי" דף רמ"ה ע"א * דף רמ"ה ע"ב)

תשמג) נשמתא אַחרא, היא, נשמתהון דְצדיקניא א לְתמא. נשמתהון דְצדיקניא אַתְיִן מַאינון נשמתין עלאין, מנשמתא דְנוקבא, ומנשמתא דְכורא. ובגין כך, נשמתין דְצדיקניא ב עלאין, על כל אינון חילין ומשריין דלעילא.

תשמד) ואי תימא, הא עלאין אינון מתרין סטרין, יאמאי נחתין להאי עלמא, ואמאי ז אסתלקו מניה. למלקא דאֲתִיליד ליה בר, שדר ליה ׀ לחד כפר, א ולמרה ז ליה, ולגדלא ליה, עד ׀ דִּתְרַבִּי, ויולפון ליה ארחי דהיכלא דמלקא. שמע מלקא, דהא בריה רב ואתרבי. מה עבד ברחימו דבריה, ׀ משדר לה למטרוניתא אמיה בגיניה, ׀ ואעיל להיכליה, וחדי עמיה כל יומא.

תשמח) כן קב"ה, אוליד בר במטרוניתא, ומאי איהו נשמתא עלאה קדישא, שדר ליה לכפר, להאי עלמא, דִּתְרַבִּי י ביה, י ויולפון י ליה ארחי דהיכלא דמלקא, כין דידע מלקא דהא בריה אתרבי בהאי כפר, ועידן ׀ הוא ׀ למייתי ליה להיכליה. מה עבד ברחימו ׀ דבריה, משדר למטרוניתא בגיניה ואעיל ליה להיכליה. י נשמתא לא סלקא מהאי עלמא,

חלופי גרסאות

א ליג לתתא נשמתהון דצדיקניא. ב ליג עלאין; עלאה (אה"ל). ג ואמאי. ד אסתליקו מנייהו. ה לכפר וליג לחד. ו למרבי; דיתרבי. ז ליג ליה. ח מוסיף דיתרבי ליה. ט שדר (אה"ל). י ליה. יא מוסיף ואעיל ליה. יב ליה; ליג ביה. יג וילפון. יד לה. טו ליג הוא. טז למייתיה. יז ליג ליה. יח דיליה ביה. יט דנשמתא. כ דרך אמת אן לגדלו.

הסולם

חלת נשמתין

מאמר

חושב נשמות ז"א, הוא להיותו חסדים מכוסים כמו או"א עלאין וע"כ אין בו משום חידוש.

פעולותיה והם קשורים ומיוחדים זה בזה, כמו שקשורים הנסתרים של מעלה, שהם או"א ושסו"ת כמבואר לעיל.

תשמד) ואי תימא הא וכו': שואל, ואם תאמר הרי עליונות הן הנשמות מב' צדדים, מצד ז"א ומצד הנוקבא, וכאים מפנימיותם כנ"ל, וא"כ, למה יורדות לעולם הזה, ולמה מסתלקות ממנו. ומשיב, זה דומה, למלך שנוולד לו בן, ושלחו לכפר אחד לגדלו. ולגדל אותו עד שיגדל, וילמדו אותו דרכי היכל המלך. שמע המלך שבנו נגדל והוא גדול, מה עשה, הנה מתוך אהבתו אל בנו, שלח את המטרוניתא אמו בשבילו, והביאה אותו להיכלו ושמה עמו, עם בנו, כל יום.

תשמג) נשמתא אחרא וכו': נשמה האחרת, היא נשמותיהם של הצדיקים למטה. נשמות הצדיקים באות מאלו נשמות העליונות, מנשמת הנוקבא, ומנשמת הדכר שהוא ז"א, ומשום זה נשמות הצדיקים הן עליונות על כל אלו צבאות ומחנות המלאכים של מעלה, כי המלאכים באים מחיצוניות הנוקבא, אבל הנשמות באות מפנימיות הנוקבא ומפנימיות ז"א, דהיינו מנשמות שלהם.

והנה נתבאר שלש הנשמות, שהם: א) בינה דא"א, דהיינו או"א וישסו"ת. ב) נוקבא דז"א. ג) נשמות הצדיקים. אמנם הן ארבע נשמות, כי בינה דא"א נחלקת על ב' נשמות שיש ביניהם הפרש, כי או"א הוא מקור החסדים, וישסו"ת מקור החכמה, וא"כ הן ארבע: או"א, ישסו"ת, נוקבא, נשמות הצדיקים. אלא משום שגם ישסו"ת לצורך עצמם הם בחסדים מכוסים כמו או"א, כנ"ל, ע"כ נחשבים לנשמה אחת. ומה שאינו

תשמח) כך קב"ה וכו': כך הקב"ה הוליד בן עם המטרוניתא, ומי הוא, היא הנשמה העליונה הקדושה, שהן תולדות זיו"ן כנ"ל, שלחו לכפר, דהיינו לעולם הזה, שיתגדל בו וילמדוהו דרכי היכל המלך. כיון שהמלך ידע שבנו נגדל בכפר הזה, והגיע העת להביאו להיכלו, מה עשה, מתוך אהבתו

(דפריי דף רמ"ה ע"ב)

רלח

ויחי

עד ׀ דַּאֲתַת מְטְרוֹנִיתָא בִּבְגִינָה, יִוְאַעִילַת זֵלָה ׀ בְּהִיכְלָא דְמְלָפָא, וְיִתִיבַת תַּמָּן לְעֶלְמִין.

תשמז) וְעַם כָּל דָּא, יִאֹרְחָא דְעֶלְמָא, ׀ דְּאִינוּן בְּגִי כְּפַר, בְּכָאן עַל פְּרִישׁוֹ דְּבְרִיָּה דְמְלָפָא מְנַיְהוּ. חַד פִּקְחַ הָוָה תַּמָּן, אָמַר לוֹן עַל מָה אַתּוּן בְּכָאן, וְכִי לָאוּ בְרִיָּה דְמְלָפָא ׀ אִיהוּ, וְלֹא אַתְחַזִּי לְמִדְר יִתִיר בִּינִיכּוֹ, אֲלֹא בְּהִיכְלָא דְאַבּוּי. כֶּף מְשָׁה, דִּהְוָה פִּקְח, חָמָא בְּגִי כְּפַר ׀ דִּהְוָה בְּכָאן. עַל דָּא אָמַר, ׀ בְּנִים אַתֶּם לִי אֱלֹהֵיכֶם לֹא תִתְגּוֹדְדוּ.

תשמז) ת״ח, אִילוּ הָווּ יְדַעִין בְּלָהוּ צְדִיקֵיָא הַאי, הָווּ תְּדָאן יִי הַהוּא יוֹמָא יִי דְמְטִי לוֹן לְאַסְתְּלָקָא מְהַאי עֶלְמָא, יִי וְכִי לָאוּ יִקְרָא עֲלָאָה הוּא, דְּמְטְרוֹנִיתָא ׀ אַתַּת בְּגִינֵיָהוּ, וְלֹאֹבְלָא לוֹן לְהִיכְלָא לְמְלָפָא, לְמַחְדִּי בְּהוּ ׀ מְלָפָא כָּל יוֹמָא, דִּהָא קב״ה לֹא אֲשַׁתְּעֶשַׁע אֲלֹא בְּנִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקֵיָא.

תשמח) ת״ח, יִי אַתְעָרוּתָא דְרַחֲמֵי דְכַנ״י, לְגַבִּי קב״ה, נִשְׁמַתְהוּן דְּצְדִיקֵיָא לְתַתָּא, מְתַעֲרִין לָהּ, בְּגִין דְּאִינוּן אַתְיִין מְסֻטְרָא דְמְלָפָא, מְסֻטְרָא דְדְּכּוּרָא, וְאַתְעָרוּתָא דָּא מְטִי לְנוֹקְבָא מְסֻטְרָא דְדְּכּוּרָא, וְאַתְעָר רַחֲמֵיָהוּ. אֲשַׁתְּפַח, דְּדְּכּוּרָא אַתְעָר חֲבִיבּוֹ וְרַחֲמֵיָהוּ לְנוֹקְבָא, וְכַדִּין נּוֹקְבָא אֹנְקְשֶׁרַת בְּרַחֲמֵיָהוּ, יִי לְגַבִּי דְכּוּרָא.

תשמט) כְּהַאי גּוּוּנָא, תִּיאֹבְתָא דְנוֹקְבָא, יִי לְמִשְׁדֵּי מִיִּין כִּי תַתְּאִין

מסורת הזהר

(א) (דברים י"ד) לך ניג צ"ב.

חלופי גרסאות

א דאתא. ב בגינה. ג ואובילת. ד ליה. ה להיכלא (אה"ל). ו רחמיב. ז אורח. ח אינון. ט הוא. י לא. יא דהו; דבכאי וליג דהוה. יב ליג ההוא. יג דמאטי. יד מוסיף הוּו חדאן וכי. טו אתאת; מוסיף איהי אתאת. טז ליג מלכא. יז מוסיף אתערותא דלעילא (אה"ל). יח לגביה וליג דכורא. יט למשרי. כ ליג מן תתאין עד עלאין.

מאמר

של בנו, שולח המטרוניתא בשבילו, ומביאה אותו להיכלו. הנשמה אינה מסתלקת מעולם הזה עד שבאה המטרוניתא בשבילה ומביאה אותו בהיכל המלך, ויושבת שם לעולם.

תשמז) וְעַם כָּל דָּא וכו': ועם כל זה, דרך העולם הוא, שבני הכפר בוכים על פרידת בן המלך מהם. חכם אחד היה שם, אמר להם על מה אתם בוכים, וכי אינו בן המלך, שאינו ראוי שידור ביניכם יותר, אלא בהיכל אביו. כך משה שהיה חכם, ראה בני הכפר שהם בוכים. על כן אמר, בנים אתם לה' אלקיכם לא תתגודדו וגו'.

תשמז) ת״ח אִילוּ הָווּ וכו': בוא וראה, אלו היו יודעים זה כל הצדיקים, היו שמחים בהגיע להם היום להסתלק מעולם הזה. וכי אין זה כבוד עליון, שהמטרוניתא באה בשבילם להוליכם להיכל המלך, שישמח

(דפו"י דף רמ"ה ע"ב)

הסולם

תלת נשמתין

בהם המלך בכל יום. כי הקב"ה אינו משתעשע אלא בנשמות הצדיקים.

תשמח) ת״ח אַתְעָרוּתָא דְרַחֲמֵיָהוּ וכו': בוא וראה, התעוררות האהבה של כנסת ישראל שהיא הנוקבא, אל הקב"ה, דהיינו ז"א, נשמות הצדיקים למטה מעוררים אותה, משום שהם באים מצד המלך, שהוא ז"א, מצד הדכר, והי התעוררות זו מגיע לנוקבא מצד הדכר, ונתעוררה האהבה נמצא שהזכר מעורר החביבות והאהבה לנוקבא, ואז הנוקבא מתקשרת באהבה אל הדכר. ומיושב הקושיא ששאל לעיל (אות תשל"ט) דלית שחא לנוקבא למרדף בתר דכורא וכו'. ועתה מבואר, שנשמות הצדיקים שהם דכורין, מעוררים בה אהבה הזאת לז"א.

תשמט) כְּהַאי גּוּוּנָא, תִּיאֹבְתָא וכו': כעין זה תשוקת הנוקבא לירות מים תחתונים נגד מים עליונים, אינה אלא בנשמות הצדיקים

א לְקַבֵּל מִיַּיִן עֲלֵאִין, לָאוּ אִיהוּ, אֶלְא בְּנִשְׁמַתְהוֹן דְּצִדִיקָא. וּפְאִין אִינוּן צִדִיקָא בְּהַאי עֲלָמָא, וּבְעֲלָמָא דְאַתִּי, דְּעֲלִיָּהוּ קִימִין עֲלֵאִין בְּתַתְּאִין. וְעַל דָּא א צִדִיק יְסוּד עוֹלָם יִפְתִּיב סְתָם.

תשנ) וְרָזָא וְדְכָלָא, צִדִיק, אִיהוּ יְסוּדָא דְלְעִילָא, וְאִיהוּ יְסוּדָא לְתַתְּא, וּבְנִסְת יִשְׂרָאֵל אֲתְפְּלִילת מְצִדִיק, ה מְלְעִילָא וּמְתַתְּא, צִדִיק מְהַאי סְטָרָא, וְצִדִיק מְהַאי סְטָרָא, יִרְתִּין יְלָה, הוּד צִדִיקִים יִרְשׁוּ אֶרֶץ. יִרְשׁוּ אֶרֶץ וּדְאִי. ת"ח, צִדִיק אֲחִסִּין לָה לְהַאי אֶרֶץ, וְאֶרֶץ עֲלָה בְּרָכָאן בְּכָל יוֹמָא, וְיִהִיב לָה תַפְנוּקִין וְעִדוּנִין, בְּנִגִידוּ עֲלָהָ דְנִגִיד עֲלָה, וְהָא אוֹקִימְנָא מְלָה.

תשנא) וְרָזָא ה דְכְתִיב ה מְאָשֵׁר שְׁמֵנָה לְחַמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלָךְ. וְעַם כָּל דָּא, מְלָה אֲחָרָא, כְּמָה דְכְתִיב, ה רְאוּהָ בְּנוֹת וַיֵּאֲשֶׁרוּהָ, וְעַל דָּא אֲמַרְהָ לְאָה, ה בְּאֶשְׁרֵי כִּי אֲשֶׁרוּנִי בְּנוֹת וְכָלָא שְׁפִיר. וְתָא חֲזִי מְעֲלָמָא דְאַתִּי, אֲתַמְשִׁיף וְנִגִיד לְהַאי צִדִיק, לְמִיָּהב תַּפְנוּקִין וְעִדוּנִין לְהַאי אֶרֶץ, דְּאִיהוּ לְחַם י" עוֹנֵי. יי וְאֲתַעְבִּיד לְחַם פִּנְג, הָדָא הוּא דְכְתִיב, מְאָשֵׁר שְׁמֵנָה לְחַמּוֹ וְהוּא יִתֵּן מְעַדְנֵי מְלָךְ וּדְאִי, וְהָא אוֹקִימְנָא.

תשנב) * ת"ח, מְאָשֵׁר שְׁמֵנָה לְחַמּוֹ. דָּא הוּא אֲתַר דְכָלָא מְאָשֵׁרִין

חלופי גרסאות

א לקביל; לקבל (אה"ל). ב ליג ותתאין. ג ליג כתיב סתם (אה"ל). ד מוסיף דכלא הוא. ה מעילא. ו ליג וצדיק מהאי סטרא. ז ליה. ח ליה. ט דכתב. י צדק. יא עני. יב ועביד; מוסיף ועביד ליה (אה"ל).

מסורת הוהר

א (משלי י') ב"א רפיז צ"ג. ב (תהלים ל"ז) לך קציו צ"ה. ג לעיל דף קס"ו צ"ג. ד (שה"ש ו') חיי שרה מ"ג צ"ב. ה (בראשית ל') ב"ב קל"ג צ"ג.

מאשר שמנה לחמו

תשנא) וְרָזָא דְכְתִיב וכו': והסוד, שכתוב, מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך. שמשמע, שאשר הוא צדיק הנ"ל, יסוד דו"א, המשפיע מעדנים לנוקבא, עם כל זה, הוא דבר אחר, שאינו יסוד דו"א, כמ"ש ראוה בנות ויאשרוה, שהוא כחינת הנוקבא, ולא יסוד דו"א, וע"כ אמרה לאה, באשרי כי אשרוני בנות, והכל יפה. ובוא וראה, מעולם הבא, שהוא בינה, נמשך ויוצא לצדיק הזה, שהוא יסוד דו"א, לתת תענוגים ומעדנים לארץ הזו, שהיתה לחם עוני ונעשית לחם פנג. זהו שכתוב מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך, ודאי. וכבר בארנו. אשר, הוא בינה. (כנ"ל ב"ב אות ו') והוא נותנת מעדני מלך אל היסוד, והיסוד לנוקבא.

הסולם

מאמר

הצדיקים. (כמ"ש זה באורך לעיל בראשית ב' קנ"ב ד"ה ביאור, ע"ש) אשרי הם הצדיקים בעולם הזה ובעולם הבא, שעליהם עומדים עליונים ותחתונים. ועל כן, צדיק יסוד עולם, כתוב סתם. שאפשר לפרשו על צדיק העליון, שהוא יסוד דו"א, ואפשר לפרשו על נשמות הצדיקים, ושניהם אמת. תשנ) וְרָזָא דְכָלָא צִדִיק: והסוד של כל זה, הוא, צדיק, הוא יסוד שלמעלה, יסוד דו"א, והוא יסוד למטה, בנוקבא ונשמות הצדיקים. וכנסת ישראל, שהוא הנוקבא, נכללת מן הצדיק של מעלה ומלמטה. צדיק מצד זה שהוא יסוד דו"א, וצדיק מצד זה, שהוא נשמת הצדיק שלמטה, יורשים אותה, את הנוקבא. זהו שכתוב, צדיקים ירשו ארץ. ירשו ארץ ודאי, שהיא הנוקבא הנקראת ארץ. בוא וראה, הצדיק שהוא יסוד דו"א, יורש ארץ זו, שהיא הנוקבא, ומשפיע לה ברכות בכל יום, ונותן לה תענוגים ומעדנים בהמשכה עליונה מבינה, שמושך אליה. וכבר בארנו הדבר.

תשנב) ת"ח מאשר שמנה לחמו: זה הוא מקום שהכל מאשרים אותו, ומה הוא, הוא עולם הבא, שהוא בינה, שעליונים ותחתונים

(רפריי דף רמ"ה ע"ב * דף רמ"ז ע"א)

ליה, ומאי איהו. עלמא דאחי, דעלאי ותפאי מאשרין ליה, ומכספין ליה. שמנה לחמו, א מאן. עד כאן לא פריש מאן בהוא אטר. אלא, אית לחם, ואית לחם, כמה דאית אילנא, ואית אילנא, אית אילנא דחיי, ואית אילנא דתלמיא ביה מותא. אית לחם דאקרי לחם עוני, ואית לחם דאקרי לחם פנג. ומאן איהו. דא ר', ודא הוא לחמ"ו: ז לח"ם ו', ועל דא כתיב «הנני ממטיר לכם לחם מן השמים, מן השמים ודאי.

תשנג) ועל דא, מאשר שמנה לחמו, לחם ו', דהא מיניה אתון האי אילנא, והוא מעטרך ליה, יפדכתיב ב קצטרה שעטרה לו אמו. וכד איהו נקיט, ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומאן מלך. דא פנסת ישאל, דהא מיניה אתונת, והוא יהיב לה על ידא דצדיק, ודנא קדישא את קיימא. ומתקא לשאר דרגין דלתתא, וכלהו פגוונא דלעילא.

תשנד) בספרא דרב המנונא סבא, אמר הכי, מאשר שמנה לחמו, דא לחם שבת, דאיהו פנג, על חד תרין, כדכתיב ל לקטו לחם משנה. מאי לחם משנה. אלא, תרי לחם: לחם מן השמים, ולחם מן הארץ, דא הוא לחם פנג, ודא הוא לחם דמספנא, ובשבת אתכליל לחם תתאה, בלחם עלאה, ואתברך האי, בגיגי האי, ואיהו לחם משנה.

מסורת הוהר

(א) (שמות ט"ז) ויצא צ"ד צ"א. ב) (שה"ש ג') ב"א ר"נ צ"א. ג) (שמות ט"ז) ח"ג צח. ז"ח י"ז ט"ב ש"ב.

חלופי גרסאות

א ממאן. ב לחם; ל"ג הוא. ג מוסיף לחם דא; דא לחם. ד ל"ג לחם ו'. ה ל"ג לחמו. ו ל"ג ו'. ז כד"א. ח מוסיף הוה אמר. ט דשבת. י ל"ג הוא. יא מסכנא.

הסולם

מאמר ב'

מאשר שמנה לחמו דהיינו יסוד דז"א. ומכאן, מן הנוקבא, לשאר המדרגות שלמטה, בכייע, וכולם כעין של מעלה. כלומר, שהתקונים שבכ"ע הם כתקונים שבאצילות.

תשנד) בספרא דרב המנונא וכו': בספרו של רב המנונא סבא, אמר כך. מאשר שמנה לחמו, זהו לחם של שבת המעונג על אחת שתיים, כמו שכתוב, לקטו לחם משנה. מהו לחם משנה. הוא שני לחם: לחם מן השמים, מז"א, ולחם מן הארץ מנוקבא. זה הוא שנקרא לחם פנג. אבל לחם מן הארץ בלי החיבור עם לחם מן השמים, זה הוא לחם עוני. ובשבת נכלל לחם התחתון. דנוקבא, בלחם העליון, דז"א, ונתברך זה התחתון בשביל העליון. והוא לחם משנה.

פירוש. שפע הנוקבא בהיותה בכחית שמאל בלי ימין, דהיינו חכמה בלי חסדים נבחן בכחית לחם עוני, כי החכמה אינה מאירה בלי חסדים. ושפע ז"א, שהוא חסדים הנמשכים מבינה עלאה, הוא לחם פנג שמאירים תמיד. ובשבת מתחדים ב' השפעות, דז"א ודנוקבא, זו בזו, ומתלבשת החכמה

ותחתונים מאשרים אותו ומשתוקקים לו, שמנה לחמו, שואל, לחם של מי, עד כאן עוד לא פרש, מי הוא המקום של הלחם. ומשיב, אלא יש לחם ויש לחם, כמו שיש אילן ויש אילן, שיש אילן החיים שהוא ז"א, ויש אילן שהמות תלוי בו, שהוא הנוקבא. כן יש לחם שנקרא לחם עוני, שהוא הנוקבא, ויש לחם שנקרא לחם פנג. ומי הוא, לחם פנג. זה הוא ו' של השם הויה, שהוא ז"א, וזה הוא לחמו: לחם ו', דהיינו לחם ז"א, וע"כ כתוב הנני ממטיר לכם לחם מן השמים. מן השמים ודאי, שהוא ז"א הנקרא שמים.

תשנג) ועל דא מאשר שמנה לחמו: שהוא נוטריקון, לחם ו', דהיינו לחם ז"א, המכונה ו', כי ממנו, מבינה הנקרא אשר, ניוזן אילן הזה, שהוא ז"א, והוא, בינה, מעטרת אותו, בג"ר, כמ"ש, בעטרה שעטרה לו אמו, דהיינו בינה הנקראת, אב. וכשהוא מקבל דהיינו ז"א, ודאי הוא יתן מעדני מלך. ומי הוא מלך. זהו כנסת ישראל, דהיינו הנוקבא, כי ממנו, מז"א, היא ניוזנית, והוא נותן לה על ידי הצדיק, שהוא מדרגה הקדושה אות ברית,

תשנה) ותו הנה אמר, לחם משנה דשבת, נקיט משבת עלאה, דאיהו נגיד ואנהיר לכלא, ואתחבר לחם בלחם, ואיהו משנה. ובכל אתר, א רזא דלחם, נוקבא ב היא, בגין כך שמהנה כתיב ולא שמן. וכתיב א כי אם הלחם אשר הוא אוכל, דא אנתתיה.

תשנו) ואי תימא ונהלחם אול מפלינו, ולא כתיב אולת. שאר מזונא ד לחם קרינן ליה, ונאשתמודען ומלין, מאן הוא שאר מזונא, ומאן הוא לחם ממש. לחם דלעילא, בכל אתר דכר, לחם תפא, ובכל אתר נוקבא. ונאנן אשאכחנא דזמנין כתיב דכר, ולזמנין נוקבא, וכלא חד מלה, האי כהאי, ושפיר פלא.

תשנו) תא חזי, אשר, רשים לעילא, ורשים לתפא, בתקוני ב פלה, וכלהו תריסר שבטין זמא קאים עליהו, ואתתקן בהו, ג הה"ד ונהים עליהם מלמעלה. ורזא דמלה, אתתקן לעילא, ואתתקן לתפא. אתתקן לעילא בתקונין ידען, כגוןא דעלמא עלאה. ואתתקן לתפא כהני תריסר שבטין כגוןא דלעילא וע"ד שכינתא לעילא ושכינתא לתפא ב בגינייהו דישראל, ובתריסר י שבטין אתפלילת ואתתקנת. כ אשר בתקונהא קיימא, כשאר שבטין.

חלופי גרסאות

א לחם וליג רזא דלחם. ב ליג היא. ג אתתיה. ד ליג לחם. ה ואשתמודעון. ו מלי. ז ליג בכל אתר. ח ואנא. ט אשכחנא. י ליג מן וכלא עד ת"ח (אה"ל). יא מלה דא (אה"ל). יב כלא (אה"ל). יג ליג הה"ד. יד ליג סטין; בתי (אה"ל). יט סטין. כ באשר; כאשר (אה"ל).

מסורת זוהר

(א (בראשית ל"ט) ח"ב רעד. ז"ח לה ט"ג ש"ג. ב) ש"א (ט' ג) (מ"א ז') ח"א רמא. רמו. רנח: ח"ב קסד: ריד. ח"ג רעז: ת"ז בהקדמה יג.

לתת. טו ליג בארעא. טז בתקוני. יז בגווייהו. יח ובתיין

הסולם

מאשר שמנה לחמו
אנו קוראים גם כן לחם. וניכרים הדברים איזו לחם הוא שאר מזונות ואיזו הוא לחם ממש, כי לחם של מעלה, של ז"א, הוא בכל מקום זכר, והוא שאר מזון. לחם של מטה דנוקבא, הוא בכל מקום נקבה. והוא לחם ממש. ואנו מוצאים שפעם כתוב בלשון זכר ופעם בלשון נקבה, והכל דבר אחד, זה כזה, אלא זה ב"א וזה בנוקבא, והכל יפה.

תשנו) תא חזי אשר וכו': בוא וראה, אשר מצוין למעלה, כבינה, כנ"ל (כ"א אות ו) ומצוין למטה בתקוני כלה, שהוא הנוקבא, כי כל י"ב השבטים, הוא סוד י"ב בקר, שהים שהוא הנוקבא עומד עליהם ונתקן בהם, וז"ש, והים עליהם מלמעלה, הרי שאשר הוא בתקוני הנוקבא. וסוד הדבר הוא, שנתתקן למעלה כבינה, ונתקן למטה בארץ שהיא הנוקבא, נתתקן למעלה בתקונים ידועים, כעין עולם העליון, שהיא בינה. ונתתקן למטה ב"ב השבטים, שהם תקוני הנוקבא. כעין של מעלה, כבינה המתוקנת

מאמר

דנוקבא בחסדים דלחם דז"א, ונעשה גם לחמה בחינת לחם פנג, כמו לחם דז"א, שזהו סוד לחם משנה. תשנה) ותו הנה אמר וכו': ועוד היה אמר רב המנונא סבא, לחם משנה של שבת היא שלחם הנוקבא, מקבל משבת העליון, שהוא בינה, שהוא נמשך ומאיר לכל ומתחבר לחם דנוקבא בלחם דבינה, והוא משנה. ומפרש, למה אינו אומר לחם דנוקבא בלחם דז"א כנ"ל, אלא בלחם דבינה, שהוא משום שבכל מקום הסוד של לחם הוא נוקבא, או נוקבא דז"א, או בינה, שהיא ג"כ נוקבא, אבל שפע ז"א אינו נקרא לחם, שהוא דכר. משום זה כתוב שמנה, דהיינו שמנה לחמו, שהוא לשון נקבה, ולא שמן שהוא לשון זכר. וכתוב, כי אם הלחם אשר הוא אוכל, שפרושו אשתו שנקראת לחם. הרי שלחם היא בחינת נוקבא.

תשנו) ואי תימא, הלחם אול מפלינו: שכתוב אול לשון זכר ולא כתוב אולה לשון נקבה. הוא משום ששאר מזון חוץ מלחם, (דפו"י דף רמ"ז ע"א)

תשנח) וְאִי לָאו דְגָלִי מִשָּׁה, לָא אֲתִיְדַע, דְּכִתִּיב ^א וְטוֹבֵל בְּשֶׁמֶן רְגְלוֹ. לְאַחַזְזָה אֲנִי הוּא קִשְׂרָא דִּילִיָּה בְּאַתְרֵיהּ, דְּאִיהוּ נְגִיד הוּא אֲמִשַׁח רְבוּת מְלַעֲיָלָא, בְּגִינֵי פֶךְ כְּתִיב, ^א בְּרוּךְ מִבְּנִים אֲשֶׁר וּגְו'.

תשנט) ר"ש פתח וְאִמְר, ^א נִפְתְּלֵי אֵילָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן אֲמַרֵי שְׁפָר. ^ב הָא אֲתַמְר, דְּעֵלְמָא עֵלְמָה ^ג עֵלְמָא דְּכּוּרָא אִיהוּ, בִּינֵן דְּסֻלְקָא מְלָה מִפְּנֵסֶת יִשְׂרָאֵל וְלַעֲיָלָא, ^ד כִּלְאָ הוּא דְּכֵר. מְנַלְן, מֵעוּלָה, אֲמַאי אֲתַקְרִי ^ה עוּלָה, בְּגִין דְּסֻלְקָא לַעֲיָלָא מִן נוֹקְבָא. וּבְגִינֵי פֶךְ, ^ו עוּלָה זְכָר תְּמִים יִקְרִיבֵנוּ וּגְו'.

תשס) אֲמַאי תְּמִים, וְכִי ^א פִּיִּסְקֵי פִּיִּסְקֵי ^ב וְבַעֲיֵין לִיָּה, דְּאֲמַר תְּמִים, מֵהוּ תְּמִים. אֲלָא, כְּדִכְתִּיב ^א הִתְהַלֵּךְ לִפְנֵי וְהָיָה תְּמִים. ^ב אֵימְתִי תְּמִים, ^ג בְּשַׁעֲתָא דְּאַתְגָּזֵר, דְּהָא דְּכּוּרָא לָא הוּי, וְלָא אֲשַׁתְּמוּדַע, אֲלָא בְּהוּא אֲתַר דְּאֲקַרֵי תְּמִים, וּמֵאֵן אִיהוּ, דָּא אֵת קִימָא, דְּבִיָּה אֲשַׁתְּמוּדַע דְּכּוּרָא מִן נוֹקְבָא, כְּדִכְתִּיב ^א אִישׁ צָדִיק תְּמִים הָיָה. בְּגִינֵי פֶךְ זְכָר תְּמִים, דְּאֲשַׁתְּמוּדַע בִּיָּה הָאִי שְׁיִפָּא, וְלָא יִסְרוֹן לִיָּה.

תשסא) וְאִי תִימָא, הָא כְּתִיב, וְנִקְבָה תְּמִימָה. הִכִּי הוּא וְדָאִי, כְּמָה דְּאֲקַרֵי צָדִיק תְּמִים, פֶּךְ ^א אֲקַרֵי צָדִיק תְּמִימָה. בְּגִין דְּכִלְאָ, נְטֻלָא מְגִיָּה,

מסורת הזהר

(א) (דברים ל"ג) ח"ב קד: ב) ח"ב קד: קכ. ג) (ויקרא א') ח"ג ה: ו. ח: ט) (בראשית י"ז) הקטה"ו קני"ג צ"ד. (ח) (שם ו') נח א' צ"א. ו) (ויקרא ד').

חלופי גרסאות

א רבות משחא. ב מוסיף אמר ר"ש הא. ג ל"ג עלמא. ד ל"ג כלא. ה מוסיף עולה דכר (אה"ל). ו פסקי. ז בעי. ח ל"ג אימתי תמים. ט באתר. י ל"ג הוא. יא אתקרי.

הסולם

מאמר

נפתלי אילה שלוחה

הנוקבא. ומשום זה עולה זכר תמים יקריבנו. הרי שלמעלה מנוקבא הוא זכר. ולפיכך נבחן עולם העליון שהיא בינה לעולם הזכר.

תשס) אֲמַאי תְּמִים וכו': שואל למה אומר הכתוב זכר תמים, האם נתחים נתחים רוצים להביא, שאומר תמים, ומשיב, מהו תמים, הוא כמו שכתוב, התהלך לפני והיה תמים. מתי היה תמים, היינו בשעה שנמול, כי זכר לא יהיה ולא ניכר אלא באותו מקום שנקרא תמים, ומי הוא, זהו אות הברית, שבו ניכר הזכר ומן הנקבה. כמ"ש איש צדיק תמים היה. שצדיק הוא יסוד, שבו נופל לשון תמים. משום זה אומר הכתוב זכר תמים, שניכר בו אותו אבר הזכרות, שלא יסרו אותו.

תשסא) וְאִי תִימָא וכו': שואל, ואם תאמר, הרי כתוב, נקבה תמימה. ומשיב, כן הוא ודאי, כמו שנקרא היסוד צדיק תמים, כן נקרא הנוקבא צדק תמימה, משום שמקבלת ממנו הכל, וע"כ נקראת תמימה כמהו. אמנם

המתקנת על י"ב תקונים דו"א. וע"כ יש שכינה למעלה שהיא בינה, השוכנת על י"ב תקונים דו"א, והיינו ג' קוין, שכל אחד ארבע פנים. ויש שכינה למטה שהיא הנוקבא, בשביל ישראל, שבי"ב השבטים נכללה ונתקנה, שאשר עומד בתקונים שלה, כשאר השבטים.

תשנח) וְאִי לָאו דְגָלִי מִשָּׁה, שאשר הוא בכינה, לא היה נודע, שכתוב וטובל בשמן רגלו, להורות איפה הוא הקשר שלו במקומו, שהוא משפיע שמן המשחה שהוא ממקומו למעלה, מכינה. משום זה כתוב, ברוך מבנים אשר.

מאמר נפתלי אילה שלוחה.

תשנט) נִפְתְּלֵי אֵילָה שְׁלוּחָה הַנּוֹתֵן וּגְו': הוקשה לו, כיון שאומר אילה שלוחה, היה לו לסיים, הנותנת אמרי שפר, ולא הנותן, שהוא לשון זכר. ואומר. הנה למדנו שעולם העליון, שהוא בינה, עולם הזכר הוא, כיון שהדבר עלה מכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, ולמעלה, כבר הכל הוא זכר. מאין לנו זה, מקרבן עולה, למה נקרא עולה, משום שעולה למעלה מן

«בְּגִינֵי כָּף, עוֹלָה דְסֻלְקָא מִן נוֹקְבָא לְדְכוּרָא, וּמֵהָאֵי אֲתֵר וּלְעֵילָא, כֹּלָא הוּא דְכוּרָא. וּמִן נוֹקְבָא * וּלְתַתָּא, כֹּלָא הוּא נוֹקְבָא, וְהָא אוֹקִימָנָא. תשסב) וְאֵי תִימָא, הֵכִי נָמִי נוֹקְבָא בְּדִלְעִילָא. אֲלֵא, סִיּוּמָא דְגוּפָא אֲחֻזִי עַל כֹּל גּוּפָא דְאִיהוּ דְכֹר, רִישָׁא דְגוּפָא נוֹקְבָא, עַד דְנַחֲתִית יִלְסִיּוּמָא, וְכֹד סִיּוּמָא אֲחֻזִי, זֵהָא עֲבִיד כֹּלָא דְכֹר. אֲבָל הֵכָא, רִישָׁא וְסוּפָא נוֹקְבָא, דְהָא כֹּל * תְּקוּן גּוּפָא נוֹקְבָא.

תשסג) תָּא חֻזִי, חַד רְזָא עֲלָאָה אֵית בְּמִלָּה דָּא, דְהָא חֲמִינָן דִּיעֶקֶב בְּרִיךְ לְיוֹסֵף בְּגוּ אֲחֻזִי, בְּיָן דְמַנִּי קב"ה אַרְבַּע וּדְגָלִים בְּשִׁכְנֵתָא, בְּתַרְסֵר שְׁבֻטִין לְאֲתַתְקַנָּא זְבֵהוּ, * גֵּרַע מְנַיְהוּ לְיוֹסֵף, וְשׁוּי לְאֲפָרִים בְּאַתְרֵיהּ. מ"ט אֲסַתְלַק יוֹסֵף מְנַיְהוּ, אֵי תִימָא בְּגִין חוּבוֹי, לָאו הֵכִי, דְהָא זְכָרָה * אִיהוּ.

תשסד) אֲלֵא, רְזָא דְמִלָּה, יוֹסֵף רְשִׁימָא דְדְכוּרָא הֲוָה, דְכְתִיב * בֵּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרֵת עֲלֵי עֵין. וּכְתִיב * מִשָּׁם רוּעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל, מִתְמָן אֲתַזֵּן, הָאֵי * אָבִן יִשְׂרָאֵל. אָבִן: דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, וְעֲלָה אֲמַר דוּד * אָבִן מְאִסוּ הַבּוֹנִים הֵיִתָּה לְרֵאשׁ פְּנָה. וּבְגִין דִּיוֹסֵף אִיהוּ רְשִׁימוּ דְדְכוּרָא, אֲקָרִי יוֹסֵף הַצְּדִיק, דְהָא אִיהוּ צְדִיק יְבִדְאֵי, * מִשָּׁם רוּעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל.

תשסה) וּבְגִין דְכָל תְּקוּנֵי שְׁכִינְתָא אֵינּוּן יְבִדְאֵי, אֲסַתְלַק יוֹסֵף מִתְמָן,

חלופי גרסאות

א ובג"כ. ב לעילא. ג כל סיומא. ד הוא. ה תקונא דגופא. ו דגלן. ז בה. ח גרע. ט הוא. י מוסיף עין וגו'. יא ל"ג אבן ישראל. יב ודאי. יג נוקבין.

מסורת הזהר

א) ויצא נ"ח צ"ה. ב) כ"א קפ"ב צ"א. ג) (תהלים קי"ח) ב"א קי"ב צ"א.

נפתלי אילה שלוחה

את יוסף ושם את אפרים תחתיו. מהו הטעם שיוסף חסר מהם. אם תאמר בשביל חטאיו, אינו כן, כי צדיק היה.

תשסד) אֲלֵא רְזָא דְמִלָּה זְכוּ: וּמְשִׁיב, אֵלֵא סוּד הַדְּבַר, יוֹסֵף רוּשֵׁם הַזְכֵּר הִיָּה, שְׁכָתוּב בֵּן פּוֹרֵת יוֹסֵף בֵּן פּוֹרֵת עֲלֵי עֵין, שְׁהוּא בְּחִינַת יְסוּד הַמְּכוּנָה בֵּן פּוֹרֵת, וְכָתוּב מִשָּׁם רוּעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל. אָבִן, זֵהוּ כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל, דְהֵינּוּ הַנוֹקְבָא, וְעֲלִיָּה אֲמַר דוּד אָבִן מְאִסוּ הַבּוֹנִים וְגו', וּמִשָּׁם שְׁיוּסֵף הוּא רוּשֵׁם הַזְכֵּר נִקְרָא יוֹסֵף הַצְּדִיק, כִּי הוּא צְדִיק וְדָאֵי. דְהֵינּוּ יְסוּד, וְע"כ מִשָּׁם רוּעָה אָבִן יִשְׂרָאֵל. שְׁמִשְׁפִּיעַ אֵל הַנוֹקְבָא. וּבִזָּה מִיוֹשֵׁב הַמְּקָרָא שְׁמַתְחִיל בְּנִקְבָה, אֵילָה שְׁלוּחָה, וּמִסִּיִּים הַנוֹתָן אֲמַרֵי שְׁפַר, בְּלִשׁוֹן זְכֹר. (כְּנִל אוֹת תְּשַׁנֵּיט) כִּי אֵילָה שְׁלוּחָה הִי"ס הַנוֹקְבָא, וְכִשְׁמַדְבַּר מִן הַנוֹתָן, שְׁהוּא יְסוּד צְדִיק, הִנֵּה הוּא זְכֹר וְע"כ אוֹמַר הַנוֹתָן אֲמַרֵי שְׁפַר, לִשׁוֹן זְכֹר.

הסולם

מאמר

עיקר השם תמים הוא בזכר. משום זה, קרבן עולה, העולה מן הנוקבא לדכר, הוא זכר, שממקום זה דהיינו מנוקבא, ולמעלה, הכל הוא זכר. ומן הנוקבא ולמטה, הכל הוא נקבה. וכבר נתבאר.

תשסב) וְאֵי תִימָא הֵכִי זְכוּ: וְשׁוֹאֵל, וְאֵם תִּאמַר, הִרִי יֵשׁ גַּם כֵּן נוֹקְבָא לְמַעְלָה, שְׁהִיא בִינָה. וּמְשִׁיב, אֵלֵא סִיּוּם הַגּוּף מֵרָאָה עַל כֹּל הַגּוּף שְׁהוּא זְכֹר, הָרֵאשׁ וְגוּף שֶׁל הַבִּינָה שֶׁהֵם חֲבִיד חֲגִית, הִיא נִקְבָה, עַד שִׁוּרְדַת לְסִיּוּם, שְׁהִיא נְה"י, הַמְּתַלְבְּשִׁים כְּרֵאשׁ ז"א, וְנַעֲשׂוּ לְבַחֲנֵית זְכֹר כְּמוֹהוּ, וְכֵאשֶׁר הַסִּיּוּם נִרְאָה בְּכַחֲנֵית זְכֹר נַעֲשֶׂה הֵכֵל זְכֹר וְאֶפְּלוּ חֲבִיד חֲגִית שֶׁלָּה שְׁאִינֵם מְלוּבְשִׁים בּו"א נַחֲשִׁים אוֹ ג"כ לְזַכֵּר. אֲבָל כֹּאן בְּנוֹקְבָא דו"א, הָרֵאשׁ וְהַסּוּף הֵם בְּחִינַת נִקְבָה, כִּי כֹל תְּקוּן גּוּפָה הוּא בְּכַחֲנֵית נִקְבָה. שְׁאִין בַּה בְּחִינַת זְכוּרֵת בְּנְה"י שֶׁלָּה.

תשסג) תָּא חֻזִי, חַד רְזָא וְכוּ: בּוּא וְרֵאָה, סוּד אַחַד עֲלִיוֹן יֵשׁ בְּדַבְרֵי זֶה, כִּי אֲנוּ רוּאִים, שִׁיעֶקֶב בְּרַךְ אֶת יוֹסֵף בֵּין אַחֵיו, כִּיּוֹן שְׁצוּהָ הַקְּבִי"ה ד' דְּגָלִים בְּשִׁכְנָה, כִּי"ב שְׁבֻטִים, שְׁהַשְׁכִּינָה תַתְּקַן בָּהֶם, הַחֲסִיר מֵהֶם (דְּפוּרֵי דָף רַמ"ז ע"א * דָף רַמ"ז ע"ב)

תשסה) וּבְגִין דְכָל תְּקוּנֵי זְכוּ: וּמִשָּׁם שְׁכָל תְּקוּנֵי הַשְׁכִּינָה הֵם נִקְבוֹת, כִּי מֵהַנוֹקְבָא וְלַמְטָה הַכֹּל הוּא בְּחִינַת נִקְבָה כְּנִל, נִסְתַּלַּק יוֹסֵף

ואתמני תחזתיה אפרים, ואיהו נוקבא לתקונהא. ובגין דאיהו קבי, אתמני לטר מערב, אתר דנוקבא שריא, ונהוא רשימו דאיהו דכורא, אסתלק מתקונהא, בגין דאיהו עלמא דנוקבא, ולא עלמא דכורא, וכל תקונהא בעין נוקבי.

תשסו) ובגין כך, יוסף דאיהו צדיק, אסתלק מתקונהא, ואתמני אפרים תחזתיה. וע"ד, פלהו תריסר שבטין, תקוני שכינתא אינון, וכלהו בעין כגוונא דלעילא, ב בר דרגא דצדיק, דאיהו עביד כל שייפין דכר, ולא בעי לאכתשא זליה.

תשסז) נפתלי אלה שלוחה הנותן אמרי שפר, ה היינו דכתיב (ומדברך נאה, בגין דקול ומדבר ליה לדבור, ולית קול בלא דבור, ונהוא קול אשתלח מאתר יעמיקא "דלעילא, ושליח מקמיה, לאנהגא לדבור, דהא לית קול בלא דבור, ולא דבור בלא קול, ודא כלל דצריך לפרט, ופרט דצריך לכלל, ודא קול נפקא מדרום, ומדבר למערב, גרית לתרין סטרין, ודא הוא דכתיב, (ולנפתלי אמר וגו', ים ודרום ירשה, לעילא דכר, לתמא נוקבא, בגין כך נפתלי אלה שלוחה נוקבא לתמא. כגוונא יא דא דכר לעילא, דכתיב הנותן אמרי שפר, הנותן ב כתיב, ולא הנותנת.

מסורת הזהר

(א (שה"ש ד') הקס"ז קל"ו צ"ד. ב) (דברים ל"ג) לעיל קנ"ח צ"ב.

חלופי גרסאות

א ל"ג מתקונהא. ב בכ"י ג דדכר. ד לה. ה חיינו; כד"א (אה"ל). ו מרכ. ז עמיק; עתיקא (אה"ל). ח ל"ג דלעילא. ט ולית. י ודאי. יא דליה. יב ל"ג כתיב.

הסולם

מאמר

ואין קול בלי דבור, וקול הזה נשלח ממקום עמוק שלמעלה, דהיינו מבינה, שנשלח מלפניו להנהיג את הדבור. כי אין קול בלי דבור, ואין דבור בלי קול. שאין פעולה לז"א בלי הנוקבא ואין פעולה לנוקבא בלי ז"א. כי הדבור ה"ס הנוקבא מבחינת קו שמאל, שהיא חכמה בלי חסדים שאינה יכולה להאיר בלי חסדים. וע"כ צריכה לקול, שהוא אור החסד, ואז יכולה להאיר. והקול שהוא ז"א הוא ו"ק בלי הדבור. והדבור משלימו לג"ר. וע"כ צריך לה. וזהו כלל הצריך לפרט, ופרט הצריך לכלל. כלל הוא ז"א, ופרט הוא הנוקבא, וצריכים זה לזה שאינם יכולים להאיר אלא ביחד כנ"ל. וקול זה שהוא ז"א, יוצא מדרום, שהוא קו ימין אור חסדים, ומנהיג את המערב, שהוא הנוקבא, והיא יורשת ב' הצדדים, אור החסדים מדרום ואור החכמה ממערב. וזהו שכתוב ולנפתלי אמר וגו' ים ודרום ירשה. ומשום זה אומר הכתוב, נפתלי אלה שלוחה, דהיינו הנוקבא למטה, וכעין זה מאיר עמה יחד הדכר של מעלה, שאינם מאירים זה בלי זה, וע"כ כתוב הנותן אמרי שפר, הנותן כתוב לשון זכר, שהוא ז"א, ולא הנותנת.

יוסף משם שהוא זכר, ונתמנה תחתיו אפרים, אל י"ב התקונים, שהוא בחינת נוקבא. ומשום שהוא כך, נתמנה לצד מערב, שהוא המקום שהנוקבא שורה בו, כי השכינה היא במערב, ואותו רושם שהוא זכר, דהיינו יוסף, נסתלק מן התקונים, משום מעולם הנקבה, ולא מעולם הזכר, וכל התקונים צריכים להיות בחינת נקבות.

תשסו) ובגין כך יוסף וכו': ומשום זה, יוסף שהוא צדיק, דהיינו יסוד, שהוא זכר, נסתלק מן התקונים ונתמנה אפרים תחתיו, ועל כן כל י"ב השבטים, שהם בחינת נקבה, הם תקוני השכינה, וכולם צריכים להיות כעין של מעלה, דהיינו בבחינת נקבה כמו השכינה, חוץ ממדרגת הצדיק שבשבטים, שהוא יסוד, העושה כל אברי הגוף לזכר, אינו צריך להיות בין י"ב תקונים, שלא צריכים לגרוע אותו.

תשסז) נפתלי וגו' הנותן אמרי שפר: היינו שכתוב, ומדברך נאה. משום שהקול, שהוא ז"א, מנהיג את הדבור, שהוא הנוקבא, (דפו"י דף רמ"ו ע"ב)

תשסח) תא חזי, מחשבה ראשיתא דכלא, ובגין דאיהי מחשבה, איהי לגו סתימא ולא אתיידע. כן אתפשט האי מחשבה יתיר, אתיא לאתר דרוחא שרין, וכד מטי להווא אתר אקרי בינה, ׀ והא לאו סתים ב־פדקןמיתא, ואע״ג דאיהו סתים, האי רוחא אתפשט, ואפיק קלא, כליל מאשא ומיא ורוחא, דאינון צפון ודרום ומזרח. והאי קלא, בקלא דכל שאר חילין, וקלא דא מדבר לדבור, ונדא י־היב מלה ב־תקוונא, בגין דקול אשתלח מאתר דרוחא, ואתי לדברא מלה, ׀ לאפקא מלין תריצין.

תשסט) וכד תסתפל בדרגין, הוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, וכלא חד, והיא היא מחשבה, ראשיתא דכלא, ולא הוי פרוד, אלא פלא חד, וקשורא י־חד, ב־דאיהו מחשבה ממש אתקשר באין, ולא אתפרש לעלמין, ונדא הוא ׀ ה' אָחד ושמו אָחד. ועל דא, הנותן אמרי שפר כתיב, י־דא גופא.

חלופי גרסאות

א דהא (אה״ל). ב כדמיתא. ג כלל. ד ל״ג חילין.
ה מרכ. ו ולא (אה״ל). ז יתיב. ח בתקוונא. ט לאדכרא.

מסורת הוזהר

(א) (זכריה י״ד) ב״א ע״ד צ״א.

י תריסין. יא דא. יב דאיהי. יג ל״ג מן דא עד בן פורת (אה״ל).

דרך אמת אן להוציא דברים שמחים מרצון העליון.

הסולם

מחשבה קול דבור

ויכולה להאיר (כנ״ל בדבור הסמוך) משום שהקול נשלח ממקום הרוח, דהיינו מן הרוח שבבינה, שה״ס החסדים שבדעת, ובא להנהיג המלה, להוציא מלות ישרות דהיינו ע״י הלכשת חכמתה בחסדים. ואו מתגלה בה החכמה, הנעלמת בראש א״א.

תשסט) וכד תפתכל בדרגין וכו׳: וכאשר תסתכל במדרגות הללו תמצא, שהוא מחשבה, הוא בינה, הוא קול, הוא דבור, והכל אחד. והיא היא המחשבה שבראשית הכל, ולא היה פרוד אלא הכל אחד וקשר אחד. והיא מחשבה ממש שנקשרה באין, שהוא כתר, ולא נפרש לעולם. וזהו ה' אחד ושמו אחד. ועל זה הנותן אמרי שפר כתוב, זהו הגוף, דהיינו ז״א, שהוא מלביש חכמה דנוקבא בחסדים ומוציא מלות יפות וישרות, כנ״ל.

פירוש שכל אלו המדרגות עד הנוקבא לא באו אלא לגלות החכמה שבראשית הכל, שהוא החכמה שבראש א״א, שאינה יכולה להאיר לתחתונים מחמת שנסתמה שם. ולפיכך כולן הן מדרגה אחת, שהיא חכמה בלבדה. וז״ש, מחשבה הוא בינה, כי המחשבה, שהיא חכמה דא״א מתגלה בתחילה בכינה. הוא קול, כי החכמה נסתמה בקו שמאל דבינה, והקול, שהוא סוד ז״א, דהיינו קו אמצעי, הכריע בין ב' קוין שבבינה ופתח

מאמר

תשסח) תא חזי מחשבה וכו׳: בוא וראה, מחשבה הוא ראשית הכל. דהיינו חכמה סתימא דא״א. ומשום שהוא מחשבה היא סתומה לפנינו ואינה נודעת. כי חכמה סתימא דא״א נסתמה בראש א״א ואינה מאירה ממנו ולמטה. כשנתפשטה יותר מחשבה זו, דהיינו ע״י בינה דא״א שיצאה מראש דא״א וחזרה לראש, שע״ז מתפשטת הארת החכמה מראש א״א אל הבינה שלו, היא באה למקום שהרוח שורה, דהיינו במקום שקו אמצעי שהוא רוח דהיינו ז״א, עולה ומכריע בין ב' קוין דבינה. בסוד הדעת המכריע בין חכמה ובינה, (כנ״ל פרשת לך דף ד׳ ד״ה פירוש, ע״ש כל ההמשך) היא נקראת בשם בינה, וכבר אין החכמה סתומה כבתחילה, כי עתה מאירה ע״י בינה שחזרה לראש ונעשתה לחכמה, ואע״פ שהוא עוד סתומה בכינה, הנה הרוח ההוא, שה״ס הדעת, המכריע בין ימין ושמאל דבינה, הנל, התפשט מן הבינה למקומו עצמו, והוציא קול, הכלול מאש מים ורוח. שהם ג' קוין, צפון ודרום ומזרח. כי אחר שז״א עלה והכריע בין ב' קוין ימין ושמאל דבינה, ותלת נפקי מהו, נתפשט בעצמו ג״כ לג' קוין, חד בתלת קיימא (כנ״ל בראשית א' אות שס״ג ע״ש) וקול הזה כולל כל הכחות, דהיינו כל המוחין שבבינה, וקול זה מנהיג את הדבור, והוא נותן המלה, שהוא הנוקבא, בתקון שלה, דהיינו שמלביש חכמה שלה בחסדים ונתקנה החכמה שבה

(דפריי דף רמ״ז ע״ב)

תשע) סיומא דגופא, דא דכתיב בן פורת א יוסף בן פורת ב עלי עין, אמאי תרי זמני אלא בן פורת לעילא. בן פורת לתתא. ואמאי לאו איהו בן פורת לתתא, דבתקוני מטרוניתא. בגין דבנות צעדה, ה למיהוי עלי שור, דבעיין בנות ולתקונהא ולא בנים. כד"א א רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות ועשו חיל, אלן תריסר שבתין.

תשעא) ת"ח, מלכותא קדישא, לא קביל מלכותא קדישא שלימתא, עד דאתחבר באבון, וכד אתחבר באבון, אתבני יב בניינא שלימא מעלמא א עלאה, דדאיהו עלמא דדכורא, ועלמא עלאה אקרי ז' שנין, בגין דכלהו ז' שנין ביה.

תשעב) וסימניה ד ויבנהו שבע שנים, דא עלמא עלאה, ולא כתיב בשבע שנים, כד"א א כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ולא

חלופי גרסאות

א ליג מן יוסף עד תרי. ב ליג עלי עין אמאי (אה"ל). ג מוסיף זמני בן פורת (אה"ל). ד מוסיף למהוי בתקוני. ה ליג למהוי ו לאתקלא. ו ליג מן עשו עד ת"ח. ז מוסיף שבטין דאינון עשו חיל כד"א כל הפקודים (אה"ל). י ליג קדישא. יא בהו; באבון. יב בבניינא. יג ליג עלאה דאיהו עלמא; עלמא דאיהו. טו רזא וליג שנים (אה"ל). טז ה, דא אברהם דכתיב אלה; ה' וגו' מאן ששת ימים דא אברהם דכתיב אלה (אה"ל). יז ליג ולא כתיב בששת.

מסורת הוזהר

א) (משלי ל"א) ב"ב קל"ח צ"א. ב) (מ"א ו') ויעא י"א צ"ד. ג) (שמות ל"א) ב"א ר"ס צ"א.

ח תרין. ט מוסיף שבטין דאינון עשו חיל כד"א כל הפקודים (אה"ל). י ליג קדישא. יא בהו; באבון. יב בבניינא. יג ליג עלאה דאיהו עלמא; עלמא דאיהו. טו רזא וליג שנים (אה"ל). טז ה, דא אברהם דכתיב אלה; ה' וגו' מאן ששת ימים דא אברהם דכתיב אלה (אה"ל). יז ליג ולא כתיב בששת.

הסולם

בן פורת יוסף

המטרוניתא, דהיינו בין י"ב השבטים שה"ס י"ב בקר שהמטרוניתא מתתקנת עליהם מלמעלה. ומשיב. בגין דבנות צעדה להיות עלי שור שפירשו, שצריכים בנות לתקונים שלה, דהיינו בחי נקבות שה"ס י"ב השבטים (כנ"ל אות תשס"ה) ולא בנים, ויוסף הוא יסוד שהוא בן, דהיינו זכר. כנ"ל, כמש"א רבות בנות עשו חיל וגו'. רבות בנות עשו חיל, הן י"ב השבטים. המתוקנים לבחינת כסא תחת הנוקבא, וזהו שמטיים ואת עליה על כלנה.

תשעא) ת"ח מלכותא קדישא וכו': בוא וראה, מלכות הקדושה, לא קבלה מלכות קדושה שלמה, עד שנתחברה באבות. שהם חג"ת שמחזה ולמעלה דו"א. וכשנתחברה באבות, נבנתה המלכות בנין שלם מעולם העליון שהיא עולם הזכר, דהיינו בינה, כי אז מקבלים חג"ת דו"א מצד ימין של הבינה. והמלכות מקבלת מצד שמאל של הבינה, (כנ"ל לך דף כ"ו ד"ה פירוש ע"ש) ועולם העליון נקרא ז' שנים, משום שכל הז' שנים בו, כי הבינה כוללת בתוכה כל ז' הספירות חג"ת נה"מ, המכונים ז' שנים.

תשעב) ופימניך, ויבנהו שבע שנים: זהו עולם העליון בינה שכולל ז' שנים כנ"ל, וע"כ לא כתוב בשבע שנים, אלא שבע. כמש"א כי

מאמר

החכמה שבה, הוא דבור, ובז"א עצמו שקבל ג' הקוין מבינה עוד אין החכמה מאירה להיותו בחינת קו ימין, אלא בנוקבא שהיא בחינת קו שמאל מתגלה אור החכמה, וכ"ל חד, והיא היא מחשבה ראשיתא דכלא וכו', הרי שכל המדרגות הן מדרגה אחת, דהיינו, רק הארת המחשבה שבראשית הכל, שכולם ממשיכים אותה עד שבאה בגילוי בהנוקבא. ודא הוא ה' אחד ושמו אחד, שהנוקבא שנקראת שמו, הוא מדרגה אחת עם הויה, שהוא ז"א, שהוא אחד עם המחשבה ראשונה כנ"ל, שהוא אחת עם כתר א"א. ועל דא הנותן אמרי שפר כתיב, כי בהיותה אחת עם כל המדרגות עד חכמה דא"א הקשורה בכתר דא"א המכונה אין, אז ז"א נותן ומתקן ומציא בנוקבא, אמרי שפר, בסוד היחוד דקול ודבור.

מאמר בן פורת יוסף

תשע) סיומא דגופא דא וכו': סיום הגוף דהיינו יסוד, הוא שכתוב בו, בן פורת יוסף בן פורת עלי עין, שואל, למה כתוב בן פורת שתי פעמים, ומשיב, אלא בן פורת למעלה, שהוא בחי יסוד שלמעלה מחזה. בן פורת למטה, שהוא בחינת יסוד שלמטה מחזה. ושואל, ולמה אין בן פורת למטה בתקוני (דפו"י דף רמ"ז ע"ב *) דף רמ"ז ע"א)

כְּתִיב בְּשֵׁשֶׁת אֶ וְכִתִּיב אַ אֵלֶּה תּוֹלְדוֹת הַשָּׁמַיִם וְהָאָרֶץ בְּהַפְרָאָם : בְּאֶבְרָהָם. וְאֶבְרָהָם, ב' ז' יָמִים אֶקְרִי, ג' וְכִיָּה אֶתְבְּנִי עַלְמָא ד' עֲלָאָה, וְאֶלִּין אֶקְרוּן עַלְמָא ה' דְּכִכּוּרָא. תשעג) כְּגוֹנוֹנָא דָּא לְתַמָּא, אִית ז' שְׁנִין, רָזָא דְעַלְמָא י' תַּתְּמָאָה, וְרָזָא דָּא, דְּכִתִּיב א' ז' יָמִים וְז' יָמִים י"ד יוֹם. י' דְּכִינּוּן דְאָמַר שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים, לָא יְדַעְנָא דְאֶרְבִּיסַר אִינוּן. אָלָא, לְאֶחְזָאָה עַלְמָא עֲלָאָה, וְעַלְמָא תַּתְּמָאָה. ה' וְאִינוּן שְׁבַעַת יָמִים וְשְׁבַעַת יָמִים. אֶלִּין דְּכִכּוּרִין, וְאֶלִּין נִוְקָבִין. אֶלִּין נִוְקָבִין הַאי עַלְמָא עֲלִיָּהוּ, דְּכִתִּיב א' רַבּוֹת בְּנוֹת עָשׂוּ חֵיל, אֶלִּין תְּרִיסַר שְׁבַטִין, דְּאִינוּן עָשׂוּ חֵיל, כְּדִכְתִּיב א' כָּל הַפְּקוּדִים לְמַחְנֵה יְהוּדָה וְגו', וְכֵן כְּלָהוּ. תשעד) וְאִי תִימָא רַבּוֹת, וְהָא תְּרִיסַר אִינוּן, וְלָא יַתִּיר, בַּר הַהוּא חֵיל דְעַבְדוּ, מְאִי רַבּוֹת. אָלָא כְּמָה דְּכִתִּיב, א' זַעַקַת סְדוּם וְעַמּוֹרָה פִּי רַבָּה, כְּמוֹ גְדֻלָּה. וְכֵן רַבּוֹת א' גְּדוּלוֹת, י' עֲלָאִין, וְרַבְרָבִין עַל כָּלָא. וְאֶלִּין אֶקְרוּן חֵיות גְּדוּלוֹת. עָשׂוּ חֵיל, י' הַהוּא חֵיל דְעַבְדוּ דְסְמִיכִין עֲלִיָּהוּ, אֶקְרוּן חֵיות קְטַנוֹת, עִם גְּדוּלוֹת, לְאֶתְחַבְרָא כְּחָדָא, לְאֶתְחַבְרָא בְּהוּ מְטוֹרִינְתָא, לְמַחְדִּי

חלופי גרסאות

א דכתיב. ב ו'; ששת (אה"ל). ג ל"ג מן וביה עד כנוונא; ובגין דאיהו ששת ימים אתבני עלמא כנוונא דא ויבנהו ז' שנים ואלין. ד ל"ג מן עלאה עד כנוונא; מוסיף עלאה כנוונא דא ויבנהו שבע שנים. ה מוסיף דרכורא וביה ז' שנים. ו וכי כיון (אה"ל). ח אינון (אה"ל); ל"ג ואינון שבעת ימים ושבעת ימים. ט נוקבין. י דאת אמר. יא ל"ג מן גדולות עד עשו. יב ל"ג מן עלאין עד עשו. יג וההוא.

מסורת הוזהר

א) (בראשית ב') הקסתיז מ"ח צ"ה. ב) (מ"א ח') מקץ ע"א צ"ב. ג) (משלי ל"א) לעיל דף רמ"ו צ"א. ד) (במדבר ב'). ה) (בראשית י"ח) וירא נ"ו צ"ג.

אתבני עלמא לתתא. ו מוסיף תתאה דאיהו [ואיהו] אקרי ז' שנים. ז וכי כיון (אה"ל). ח אינון (אה"ל); ל"ג ואינון שבעת ימים ושבעת ימים. ט נוקבין. י דאת אמר. יא ל"ג מן גדולות עד עשו. יב ל"ג מן עלאין עד עשו. יג וההוא.

הסולם

בן פורת יוסף

י"ד יום. אלו שבועולם העליון הם זכרים ואלו שבועולם התחתון הן נקבות, אלו הנקבות, דהיינו חג"ת נה"י המחולקים לייב כנ"ל, עולם הזה, שהוא הנוקבא, הוא עליהם, (כנ"ל אות תרנ"ג) שכתוב, רבות בנות עשו חיל, שהם י"ב השבטים שהם עשו חיל, ככתוב, כל הפקודים למחנה יהודה וגו' וכן כולם נתרבו מאד, וסוף הכתוב, ואת עלית על כלנה, שהנוקבא היא למעלה מכולם.

תשעד) ואי תימא רבות וכו': שואל, ואם תאמר, הכתוב אומר רבות, והרי אינם אלא י"ב ולא יותר, חוץ מחיל הזה שעבדו, שכל אחד מהם נתרבה, שזה כבר מרומז בהמלות עשו חיל ולמה אומר רבות בנות. ומשיב, אלא כמו שכתוב, זעקת סדום ועמורה כי רבה, שפירושו כמו גדלה. וכן רבות, פירושו גדולות, שהם עליונות וגדולות על כל, ואלו נקראות חיות גדולות. עשו חיל, היינו חיל ההוא שעשו, שכל שבט ושכט נתרבה מאד כנ"ל. והחונים עליהם, שהם יששכר וזבולון על דגל יהודה, וכן שמעון וגד על דגל ראובן, וכו', נקראים חיות קטנות, המתחברים כאחד עם חיות גדולות

מאמר

כי ששת ימים עשה ה' וגו', ולא כתוב בששת, משום שפירושו שששת הימים חג"ת נה"י דז"א עשו את השמים וארץ. אף כאן הפירוש, ששבע השנים כנווהו, שהם בינה. וכתוב, אלה תולדות השמים והארץ בהבראם. שפירושו באברהם, כי אברהם, שהוא חסד, נקרא שבעת ימים וכו' נבנה עולם העליון שהוא בינה, והם נקראים עולם הזכר. פירוש, כי חסד כולל כל ז' ספירות, ומקומו מחוזה ולמעלה דז"א, ששם סוד ד' רגלי הכסא: חגת"מ, אל הבינה שעליהם מלמעלה. וע"כ נחשב כאלו הם בונים את הבינה, כי הבינה נסמכת עליהם.

תשעג) כנוונא דא לתתא וכו': כעין זה למטה, יש ז' שנים, חג"ת נה"י, המחולקות לייב שבטים (כנ"ל אות תשס"ה) שהם סוד עולם התחתון, דהיינו הנוקבא. וזה סוד, שכתוב ז' ימים וז' ימים י"ד יום, ושואל. מאחר שאמר ז' ימים וז' ימים איני יודע שהם י"ד ולמה אומר י"ד יום. ומשיב, שאינם אלא להראות את עולם העליון ועולם התחתון, שהם שבעת ימים ושבעת ימים, כנ"ל, וע"כ מרמו עליהם (דפרי" דף רמ"ז ע"א)

אָ בָּהוּ עֲלָאִין וְתַמְאִין, כְּדָא אָ לִוְיָתָן זֶה יִצְרָת לְשַׁחַק בּוֹ, בְּגִינֵי כֶּן רַבּוּת בְּנוֹת עֲשׂוֹ בַּחִיל.

תשעה) ועל דא בנות צעדה עלי שור. בנות צעדה, צעדות מבעי ליה, אלא ההוא עין דכתיב לעילא, ומאן איהו, עין משפט, ואיהו קאים עלי עין, ואיהו עין, צעדה, ופסעת למיטל בנות לתקונה, ונהיינו בנות צעדה, ולא בנים, בנות צעדה, אסתפלת לתקונה, ולא בנים. וימררוהו ורבו, באסתפלומא דרחימו ולגביה, דכתיב הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני. ועל דא וישטמוהו בעלי חצים.

תשעו) ותשב באיתן קשתו ודא קשת. ומה קשת. דא ב בת זוגו. באיתן: תוקפא אלבישת עלוי, דלא אהלשת חילא, דהא ידעת דיוסף לא יסטי בההוא דרגא, דאת קיימא דליה, לימינא ולשמאלא.

תשעז) ויפזו, מאי ויפזו. אלא דכתיב הנחמדים מנהב ומפז רב. וכתיב ותמורתה כלי פז. אתייקרו דרועי במרגליתא עלאה. מידי אביר יעקב,

מסורת הוהר

א) תהלים ק"ד) כ"א שט"ו צ"א. ב) [בח"ג] (מ"א ז') לעיל דף רמ"א צ"ג. ג) (שה"ש ו') ח"ג פר. ת"ז ת"ז בהשמטות קמה. ז"ח קי"א ט"ד ש"ד. ד) נח צ"ה צ"ד. ה) תהלים י"ט) נח צ"ו צ"א. ו) (איוב כ"ח) לך צ"ח צ"א. ז) קשתו וליג מה קשת (אה"ל). ח) ובת. ט) עלי

חלופי גרסאות

א ליג בהו. ב מוסיף חיל וגו'; ואת עלית על כלנה וכד"א [כד"א-ב] עומר על שני עשר בקר שלשה פונים צפונה ושלשה וגו' וכתיב והים עליהם מלמעלה היינו ואת עלית על כלנה. ג ליג מן היינו עד ולא בנים ומררוהו. ד לגבה. ה מוסיף הרהיבוני וגו'. ו ליג מן דא עד בה. ז וליג חילא. ח דדא. יא ידעה; ידענא. יב כד"א.

הסולם

בן פורת יוסף

נאמר על זה, וימררוהו ורבו. וע"כ אומר, וישטמוהו בעלי חצים, כלומר, שלא היה יכול לסבול. פירוש. כי הנוקבא, בנינה הוא מן השמאל, וע"כ עיניה מטות את הז"א לדינים דשמאל, ולהיותו מבחינת קו אמצעי, אינו יכול לסבול, וגם יוסף שהוא יסוד, היא בחינת קו אמצעי שאינו נוטה לא לימין ולא לשמאל, וע"כ גם הוא אינו יכול לסבול חצי האהבה של הנוקבא, שהם התעוררות השמאל.

תשעו) ותשב באיתן קשתו: זהו קשת, דהיינו הנוקבא. שואל, מהו שאומר קשתו, היה לו לומר ותשב באיתן קשת. ומשיב, זהו בת זוגו של יוסף, ע"כ אומר קשתו. באיתן, פירושו, שהלבישה אותו כח וגבורה, שלא נחלש כחו מחמת זווגו עמה, כי ידעה, שיוסף לא יטה דרכו במדרגה ההוא, כלומר, שלא יטה מחמת הזווג למדרגת השמאל. למקום הדינים, כי אות ברית שלו הוא לימין ושמאל ביחד.

תשעז) ויפזו מאי ויפזו וכו': שואל מה פירושו של ויפזו. ומשיב, אלא ככתוב, הנחמדים מזהב ומפז רב. וכתוב, ותמורתה כלי

מאמר

גדולות שהם יהודה ראובן אפרים ודן, שיתתקן בהם המטרוניתא, שהיא הנוקבא, לשמח בהם עליונים ותחתונים, כמש"א, לויתן זה יצרת לשחק בו. לויתן, הוא לשון חיבור, דהיינו החיבור דחיות קטנות עם גדולות. משום זה כתוב, רבות בנות עשו חיל וגו'.

תשעה) ועל דא, בנות צעדה עלי שור: שואל, אומר, בנות צעדה, צועדות היה צריך לומר, לשון רבות כמו בנות. ומשיב, אלא עין הזה שכתוב למעלה דהיינו בן פורת עלי עין, ומי הוא, הוא עין משפט, דהיינו הנוקבא, המקבלת ממשפט שהוא ת"ת, והוא, יוסף שהוא יסוד, עומד ומשפיע, עלי עין, שהיא הנוקבא, והיא העין, הצועדת ופוסעת לקחת בנות לתקונה, והיינו בנות צעדה, שהנוקבא צועדת עם בנות, ולא בנים, עם בנות צעדה הנוקבא, שהן ראויות לתקונה, ולא בנים, (כנ"ל אות תשס"ה ע"ש) שאינם ראויים לתקונה. וימררוהו ורבו, על ידי הסתכלות של אהבה אליו, ככתוב, הסבי עיניך מנגדי שהם הרהיבוני שפרשו (בחקוני זהר דף קמה.) שהן שורפות אותי בשלהבת האהבה שלך, אף כאן לא היה יכול לסבול חצי האהבה של הנוקבא, וע"כ (דפרי" דף רמ"ז ע"א)

מאינון תרין סטרין, דא תקיף בהו יעקב. משם רועה אָבן ישׂראל, מתפן אַתָּון
 אֵהוּא אָבן יִקְרָא, כְּדַקְאָמְרִין. תו, מאינון יִתְרִיסר סטרין, אַתָּון הֵהוּא
 אָבן יִקְרָא, דַּאינון צפון ודרום, יוֹהִיא אֲתֵיִתְּבַת בֵּינֵיהוּ, יוֹאֲתַבְרָכָא
 מְנִיֵּהוּ, יוֹאֲתַזְנָא מְנַהוֹן עַל יִדָּא דְצַדִּיק.

תשעח) ת"ח, ליוסף אתוסף ליה בְּרַכָּה אַחְרָא, כְּדִ"א מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזְרֶךָ
 וגו', הַאי קָרָא קִשְׂיָא, מֵאֵל יֵאָבִיךָ, אֵל אָבִיךָ יַעֲזְרֶךָ מְבַעֵי לִיה. מֵאֵי מֵאֵל
 אָבִיךָ וּלְבַתֵּר יַעֲזְרֶךָ. וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל שְׂדֵי מְבַעֵי לִיה, כְּמָה דְכְּתִיב «וְאֵל שְׂדֵי
 יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לְפָנֵי הָאִישׁ. וַיְבָרְכֶךָ, וַיְבָרְכֶךָ מְבַעֵי לִיה.

תשעט) אָלָא אַחְסִין לִיה לְעִילָא וְתַמָּא. אַחְסִין לִיה לְעִילָא, מֵאֵל אָבִיךָ,
 דַּאִיֵּהוּ אַחְסִנָּא עֲלָאָה, אַתְר דַּאֲקָרִי שְׁמַיִם. וַיַּעֲזְרֶךָ, בְּגִין דְלֹא יִחְלִיף הַאי אַתְר,
 לְאַתְר אַחְרָא, וְסִיּוּעָא דִּילִיה לִיהוּי מְאַתְר דָּא, וְלֹא מְאַחְרָא.

תשפ) וְאֵת שְׂדֵי, מַהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אָלָא, אִיֵּהוּ בְּרַגְא אַחְרָא תַמָּאָה, דְּהָא
 תְּנִינָן, בְּכָל אַתְר אֵת ה', דָּא שְׂכִינְתָּא, כְּמוֹ אֲרָא אֵת ה', אֵת לְרַבּוּת. וְאֵת
 לְאַכְלָלָא יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה בְּיוֹם, יֵאָבִיךָ וְאֵת שְׂדֵי, דְּהָא מְתַפְּן נְפִיקִין
 בְּרַבָּאן לְבְּרָכָא יֵבְעִלְמִין.

תשפא) תו, אַמַּאי לָא קָאֲמַר וְאֵל שְׂדֵי, דְּהָא הִ"נּוּ מְשַׁמַּע כְּדַקְאָמְרִינָן,

מסורת זוהר (בראשית מ"ג) ז"ח חקת נ' ט"ד שכ"ז. ב) (ישעיה
 א) (אה"ל). ב ליג יקרא. ג תרין. ד והא. ה אתייהיבת.
 ו לאתברכא; ואתברכו (ד"א). ז ולאחזנא. ח דרגא. ט דרגא
 (אה"ל). י מוסיף אביך ויעזרך. יא מוסיף כדכתיב הו'.
 יב לעלמין.

חלופי גרסאות

מסורת זוהר

הסולם

בן פורת יוסף

מאמר

רחמים לפני האיש. ויברכך, יברכך היה
 צריך לומר.

כלי פז. אף כאן ויפוזו פירושו, לשון פז
 יקר, כי נתיקרו זרועי ידיו במרגליות העליונה,
 שהיא הנוקבא העליונה שמחזה ולמעלה, מתוך שקבל
 השפע מזווג שלה, וקבל זה, מידי אביר יעקב,
 מאלו ב' הצדדים, קו ימין וקו שמאל, שיעקב
 נתחזק בהם. משם רועה אבן ישראל, משם
 ניזון אותה אבן היקרה, שהיא הנוקבא. כמו
 שאמרנו, ועוד יש לפרש. מאלו י"ב צדדים
 ניזון אותה אבן היקרה, שהם צפון ודרום,
 שהם ידי יעקב, כי יש חג"ת נה"י בצפון וחג"ת
 נה"י בדרום, שהם י"ב. והיא, הנוקבא, ניתנת
 בנייהם ומתברכת מהם, וניזונה מהם על
 ידי צדיק ההוא, שהוא יוסף.

תשעט) וְאֵת שְׂדֵי, מַהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אִיֵּהוּ
 בְּרַגְא אַחְרָא תַמָּאָה, דְּהָא תְּנִינָן,
 בְּכָל אַתְר אֵת ה', דָּא שְׂכִינְתָּא, כְּמוֹ
 אֲרָא אֵת ה', אֵת לְרַבּוּת. וְאֵת לְאַכְלָלָא
 יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה בְּיוֹם, יֵאָבִיךָ וְאֵת
 שְׂדֵי, דְּהָא מְתַפְּן נְפִיקִין בְּרַבָּאן לְבְּרָכָא
 יֵבְעִלְמִין.

תשפ) וְאֵת שְׂדֵי, מַהוּ וְאֵת שְׂדֵי, אִיֵּהוּ
 בְּרַגְא אַחְרָא תַמָּאָה, דְּהָא תְּנִינָן,
 בְּכָל אַתְר אֵת ה', דָּא שְׂכִינְתָּא, כְּמוֹ
 אֲרָא אֵת ה', אֵת לְרַבּוּת. וְאֵת לְאַכְלָלָא
 יוֹם בְּלִילָה, וְלִילָה בְּיוֹם, יֵאָבִיךָ וְאֵת
 שְׂדֵי, דְּהָא מְתַפְּן נְפִיקִין בְּרַבָּאן לְבְּרָכָא
 יֵבְעִלְמִין.

תשפא) תו, אַמַּאי לָא קָאֲמַר וְאֵל שְׂדֵי,
 דְּהָא הִ"נּוּ מְשַׁמַּע כְּדַקְאָמְרִינָן,

תשעח) ת"ח, ליוסף אתוסף ליה בְּרַכָּה אַחְרָא,
 כְּדִ"א מֵאֵל אָבִיךָ וַיַּעֲזְרֶךָ וגו', הַאי קָרָא
 קִשְׂיָא, מֵאֵל יֵאָבִיךָ, אֵל אָבִיךָ יַעֲזְרֶךָ
 מְבַעֵי לִיה. מֵאֵי מֵאֵל אָבִיךָ וּלְבַתֵּר יַעֲזְרֶךָ.
 וְאֵת שְׂדֵי, וְאֵל שְׂדֵי מְבַעֵי לִיה, כְּמָה
 דְּכְּתִיב «וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לָכֶם רְחֻמִּים לְפָנֵי
 הָאִישׁ. וַיְבָרְכֶךָ, וַיְבָרְכֶךָ מְבַעֵי לִיה.

דְּכַתִּיב וְאֵל שְׂדֵי יִתֵּן לְכֶם רַחֲמִים, כִּלְאֵי אֶתֶר חֵד הוּא, אֲמַאי שְׁבַק ל' וְכַתֵּב ת'. אֵלֵא רָזָא אִיהוּ, דְּכַד אֵינּוּן שְׁבִילִין נְפָקִין מְעִילָא, " כִּלְאֵי דְאֹרְיִיתָא, אַחְסִין שְׁמַיִם, " כְּדָא " אֵת הַשְּׁמַיִם, כִּלְאֵי דְכ"ב אֶתְוּן. וּמִהֲקָא נְפָקִי לְתוֹרָה שְׁבַע"פ דְּאֶקְרִי אֶרֶץ, כְּדָקְאֲמַרִּין וְאֵת הָאֶרֶץ, כִּלְאֵי דְכ"ב אֶתְוּן. וְשְׁמַיִם כִּלְיִל כִּלְאֵי כְּתָא, וְכַדִּין מִתְעַטְרָא סִיְהָרָא כִּלְאֵי, וְיִתְבָּא בְּאִשְׁלָמוּתָא, וְכַרְכָּאן נְגַדִין כְּדִין מִתְפָּן, וְעַל דָּא וְאֵת שְׂדֵי.

תשפב) ויברכך, בגין דיהא גליה קיום יתדיר ויתיר, דהא בקל אתר דאית ביה וואו, תוספת אית ליה, וקיומא. עד פאן פלל, ולבתר יעביד פרט, דכתיב " ברכות שמים וגו'.

תשפג) ברכות אביך גברו על ברכות הורי. ברכות אביך גברו ודאי, דהא יעקב אחסין שבקא דכלא, יתיר מאבקהו, דהא הוא שלים הוה בכלא. וכלא יתב ליה ליוסף, מ"ט. בגין דהכי אתחזי, דהא צדיק " כלא נטיל, ואחסין כלא כתא, וכל ברכאן ביה שרין. הוא אריק ברכאן מרישא לעילא,

מסורת הוהר

חלופי גרסאות

(א) (בראשית א') ב"א רס"ח צ"א. (ב) ב"ב קמ"ה צ"א. א כדכתיב. ב כלא כליל. ג לה. ד ל"ג תיר. ה ו"ו. ו קיומא. ז ל"ג עבד. ח ברכות אביך וליג ברכות שמים וגו'. ט ל"ג הורי ברכות אביך. י ל"ג דהא יעקב. יא נטיל כלא.

מאמר

הסולם

בן פורת יוסף

שהרי באל שדי משמע גם כן כמו שאמרנו, שסובב על הנוקבא, כי הנוקבא נקראת ג"כ אל שדי, שכתוב, ואל שדי יתן לכם רחמים. והכל מקום אחד הוא, שאל שדי סובב ג"כ על הנוקבא כמו ואת שדי, ואם כן למה עזב מ"י מואל, וכתב במקומה ת', דהיינו ואת. היה לו לכתוב ואל שדי. ומשיב, אלא הוא סוד, כי כששבילים הללו יוצאים מלמעלה, דהיינו כ"ב האותיות, שכל השלמות באה על ידיהם, שהם כלל התורה דהיינו כל השפע שבז"א, יורש אותם שמים, שהוא ז"א, כמש"א, את השמים, אשר א"ת הוא כלל כל הכ"ב אותיות, מן א' עד ת', ומכאן יוצאות לתורה שבעל פה. שנקראת ארץ, דהיינו הנוקבא, כמו שאנו אומרים, ואת הארץ, אשר וא"ת, הוא כלל כ"ב אותיות שלוקחת אותם הנוקבא. ומתחילה, ושמים. שהוא ז"א, כולל אותן הכל כאחד, ואז מתעטרת הלבנה, שהיא הנוקבא, בכלן, דהיינו שמקבלתן מז"א, ויושבת בכל השלמות, והברכות נמשכות אז משם, ועל זה אומר הכתוב וא"ת שדי, דהיינו להורות על השלמות הגדולה של כללות כ"ב אותיות שבנוקבא, שממש כל הברכות כמבואר.

תשפב) ויברכך, בגין וכו': וע"כ כתוב ויברכך, עם ו', כמו ששואל לעיל (אות תשע"ח) כדי שיהיה קיום יותר לברכות, ולתמיד. כי (דפרי"י דף רמ"ז ע"א) דף רמ"ז ע"ב)

ובלא יחייב וכו': והכל נתן ליוסף. מהו הטעם. משום שכך ראוי להיות, כי הצדיק, שהוא יסוד, דהיינו יוסף, לוקח הכל ויורש הכל יחד, דהיינו שמקבל מכל הספירות דז"א ביחד, וכל הברכות שורות בו, הוא ממשיך הברכות מן

וְכָל שְׂיִיפֵי גּוּפָא פְּלִהוּ אֶתְתַּקְּנוּ, לְאַרְקָא בִּיהַּ בְּרַכָּאן, וּכְדִין בְּאַתְעָבִיד
נְהַר דְּנַפְיָק מַעְדָן.

תשפד) זמאי מעדן, אלא, בכל שעתא דכל שייפין יתבין בקשורא חדא,
ואינון בעדוונא דתיאובתא מרישא לעילא ולתתא, וכלהו מעדוונא ותיאובתא
דלהון, מריקין ביה, ואתעביד נהר דנגיד ונפיק מעדן ודאי. תו מעדן
מחכמה עלאה, נגיד פלא ואתמשכא, ועביד נהרא, ואתמשכא עד
דמטי להאי דרנא, וכדין פלא בברכאן, וכלא חד.

תשפה) עד תאות גבעות עולם, תיאובתא דאינון גבעות עולם.
ומאי ניהו. תרי נוקבי, חד לעילא, וחד לתתא, דכל חד אקרי עולם.
ותיאובתא דכל שייפי גופא, דבאינון תרין אמהן. תיאובתא לזנא דמאמא
עלאה. תיאובתא לאתקשרא באמא תתאה. ותיאובתא דכלא חד, בגין פך
דפלהו, תהיינה לראש יוסף וגו', לאתברכא ההוא דרנא דצדיק, ולנטלא
פלא, פדקא חזי.

תשפו) זכאין אינון דאקרון צדיקים, דהא צדיק לא אקרי, אלא מאן
דנטיר האי דרנא, האי טאת קיימא קדישא. זכאין אינון בעלמא דין,
ובעלמא דאתי. נפקו מן מערתא, אמר ר' שמעון, פל חד וחד לימא מלה,
ונינהו בארמא.

תשפז) פתח ר' אלעזר קרא אבתריה, א בנמינ זאב יטרף וגו'.

מסורת הזהר

(א) יוצא קכ"ג צ"א.

חלופי גרסאות

א אתהנו; אחקנו. ב עביד. ג נהר דנגיד ונפק (אה"ל).
ד ל"ג מאי מעדן; מהו מעדן (ר"א). ה לתתא. ו ל"ג
מעדן. ז לאמשכא. ח נהר. ט מוסיף האי עד תיאובתא. י ומאן. יא תרין. יב מוסיף הרי באינון (אה"ל). יג מעלמא.
יד מוסיף כלהו כדקא חזי. טו אות קרישא את קיימא. טז זכאי. יז מוסיף ועד קיימא מלא נפקו. יח ואמר וליג
קרא אבתריה.

מאמר

מן הראש, מג"ר ד"א למעלה, וכל אברי
הגוף כולם, ד"א, דהיינו חג"ת נה"י, מתתקנים
להשפיע בו, ביסוד, הברכות, ואז נעשה היסוד,
נהר יוצא מעדן.

תשפד) מאי מעדן: שואל, מה פירושו של
המלה מעדן. ואומר, אלא בכל שעה שכל
האברים הם בקשר אחד, והם בתענוג
התשוקה, מן שפע הראש למעלה, ומלמטה.
וכולם משפיעים בו, ביסוד, מן הענג והתשוקה
שלהם, הוא נעשה ודאי, נהר הנמשך ויוצא
מעדן. כי עדן, פירושו עידון ועונג. עוד יש
לפרש, מעדן, היינו מחכמה עליונה הנקראת
עדן, נוול הכל להמשך ולהעשות נהר, ונמשך
עד שמגיע למדרגה להיא, דהיינו יסוד, ואז
הכל הם בברכות, דהיינו כל הספירות ד"א,
והכל אחד.

תשפה) עד תאות נבעות עולם: היינו,
התשוקה לאלו גבעות עולם. ומי הן. הן
(דפו"י דף רמ"ז ע"ב)

הסולם

בן פורת יוסף

ב' נוקבין, אחת למעלה, בינה, ואחת למטה,
נוקבא ד"א, שכל אחת עולם נקראת. ותשוקת
כל אברי הגוף, שהם כל הספירות ז"א, באלו
שתי אמהות, שיש להם תשוקה לינק מאמא
העליונה, שהיא בינה, ותשוקה להתקשר באמא
תחתונה, שהיא הנוקבא, ותשוקת כולן אחת
היא, משום זה כולן תהיינה לראש יוסף,
שהוא יסוד, שתתברך מדרגה ההיא דצדיק,
שהיא יסוד, שיקח הכל כראוי.

תשפו) זכאין אינון וכו': אשרי הם
הנקראים צדיקים, כי לא נקרא צדיק, אלא
מי ששומר אותה מדרגה של אות ברית
קדש הזה. אשרי הם בעולם הזה ובעולם
הבא. יצאו מן המערה. (הניל באות תש"ל)
אמר ר' שמעון כל אחד ואחד יאמר דבר
ונלך בדרך.

מאמר בנימין זאב יטרף

תשפז) פתח ר' אלעזר וכו': פ"א הכתוב
שלאחריו

בְּנִימִין זָאב יִטְרָף, אָזָאב אַמַּאי. אָלֵא בְּגִין דְּהָכִי אֲתִרְשִׁים בְּכֶרְסִיָּא, דְּהָא כָּל
בְּחִיּוֹן רִבְרָבִין יִזְעִירִין וְשִׁמִּין תַּמָּן, כְּמָה דְּכְתִיב « חִיּוֹת קִטְנוֹת עִם גְּדוֹלוֹת.
וְכֶרְסִיָּא דְעַבְד שְׁלֵמָה, הָכִי אֲתִרְשִׁים, כְּגוֹנָא דְלַעֲלֵא.

תשפח) דְּתו זָאב יִטְרָף, דְּהָא מְזַבְּח בְּחוּלְקֵיהָ הָוָה. וּמְזַבְּח אִיהוּ זָאב. דְּאִי
תִּימָא בְּנִימִין אִיהוּ זָאב, לָאו הָכִי, אָלֵא מְזַבְּח בְּדִהוּהָ בְּחוּלְקֵיהָ, הוּא זָאב,
יִדְהוּהָ אָכִיל בְּשָׂרָא כָּל יוֹמָא וּבְנִימִין הָוָה זָן לֵיהּ, בְּגִין דְּהָא בְּחוּלְקֵיהָ הָוָה,
כְּבִיכּוּל אִיהוּ מְפָרְגִס זָן לְהָאִי זָאב. תו זָאב יִטְרָף, זָאב יִזוּן. וּמֵאֵן אִיהוּ, יֵאֵלִין
מֵאֲרִי דְכָבוּ, דְּאִינוּן « קְיִימִי לַעֲלֵא לְקִטְרָגָא, וְכִלְהוּ « אֲתִהְנוּ וְאֲתַמְקִנן
« מְקִרְבָּנָא, וּמִתְעַרֵי אֲתַעְרוּתָא לַעֲלֵא.

תשפט) בְּבִקְר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרַב יִחְלַק שְׁלָל. מַאי בְּבִקְר יֹאכֵל עַד. אָלֵא
בְּצַפְרָא, דְּאֲבָרְהָם אֲתַעַר בְּעֵלְמָא, וְשַׁעְתָּא דְרַעְוָא אֲשַׁמְפַח, קְרָבָנָא יֵב עַבְד
אֲתַעְרוּתָא וְנִיחָא וְסִלְקָא עַד ע"ד, הֵהוּא אָתֵר, יֵב דְּכְתִיב « וְשַׁבְתָּ עַד
ה' אָלְהֵיךָ.

תשצ) תו בְּבִקְר, יֵב מַאי בְּבִקְר, דָּא אֲבָרְהָם כְּדַקְאָמְרֵן, דְּכְתִיב
« וַיִּשְׁפֹּם אֲבָרְהָם בְּבִקְר, יֵב בְּזַמְנָא דְרַעְוָא אֲשַׁמְפַח, בְּהֵיכָא שַׁעְתָּא לָא הָוָה
אָכִיל קְרָבָנָא « אֲחָרָא, וּמֵאֵן יֵב הָוָה אָכִיל, הֵהוּא אָתֵר דְּאֲקָרֵי ע"ד, יֵב וְאִיהוּ
כְּרִסִּיָּא עֲלָאָה, דְּאִיהוּ עַדֵי עַד, כְּדְכְתִיב יֵב עַדֵי עַד וּגו'.

חלופי גרסאות

א אמאי זאב. ב חילין. ג חעירין. ד ת"ח. ה ל"ג דהוה.
ו דאכיל ול"ג דהוה. ז אלא. ח קיימין. ט אתהנו. י ל"ג
ואתחננו. יא לאקרבא. יב אתעבדי. יג מוסיף דכתיב ביה.
יד מאן בקר. טו דומנא. טז ל"ג אחרא. יז הוא. יח ל"ג
מן ואיהו עד כדכתיב. יט לעדי; לעדי עד ולנצח נצחים
(אה"ל).

מסורת הזהר

א) (תהלים ק"ד) כ"ב פיג צ"ד. ב) (דברים ל') ח"ב
קפח: ג) (בראשית כ"ב) וצא קמ"ה צ"א. תק"ח קי"ד
ט"א ש"ח.

הסולם

בנימין זאב יטרף

הוא הזאב, אלו הם המלאכים, בעלי השנאה
העומדים למעלה לקטרג על ישראל, וכולם
נהנין ומתתקנים מן הקרבנות ומתעוררים
התעוררות של מעלה. נמצא שבנימין שברשותו
המזבח, הוא מוין למקריגים הללו המכונים זאב
והוא כדי שלא יקטרגו על ישראל (כנ"ל נח דף
מ"ז ד"ה ת"ח).

תשפט) בְּבִקְר יֹאכֵל עַד וְלַעֲרַב וּגו':
שואל מהו בבוקר יאכל עד. ומשיב, אלא
בבוקר, שאברהם, שהוא חסד, נתעורר בעולם,
ושעת רצון נמצאת, הקרבן עושה התעוררות
ונחת, ועולה עד עד, לאותו מקום שכתוב,
ושבת עד ה' אלקין, שהוא ז"א, מבחינת מחזה
שלו ולמעלה.

תשצ) תו בְּבִקְר וכו': עוד יש לפרש
בבקר מהו בקר, זה אברהם כמו שאמרנו,
שהוא חסד, שכתוב, וישכם אברהם בבקר,
בזמן שרצון נמצא, בשעה ההיא לא היה
אוכל

מאמר

שלאחריו. בנימין זאב יטרף וגו'. שואל,
בנימין זאב יטרף, למה נקרא זאב. ומשיב,
אלא משום שכך נרשם בכסא שהוא הנוקבא,
בצורת זאב. כי כל חיות קטנות וגדולות
נרשמים שם בכסא. כמו שכתוב, חיות קטנות
עם גדולות. (כנ"ל באות תשע"ד) והכסא שעשה
שלמה, נרשם ג"כ כך, כעין הכסא של מעלה.
תשפח) תו זָאב יִטְרָף: עוד יש לפרש
זאב יטרף, כי המזבח בחלקו של בנימין
היה, והמזבח הוא זאב. ואם תאמר שבנימין
הוא זאב, אינו כן, אלא המזבח שהיה
בחלקו הוא זאב, משום שהיה אוכל בשר
כל יום, דהיינו הקרבנות שהיו מקריבים עליו.
ובנימין היה מוין אותו, בקרבנות, משום שהיה
בחלקו, היה נחשב כביכול, שהוא מפרנס וון
לזאב הזה. ויטרף, פרושו יוון, ושיעור הכתוב,
בנימין זאב יטרף. שבנימין יוון הזאב, שהוא המזבח.
עוד יש לפרש זָאב יִטְרָף, זאב יוון. ומי
(דפרי דף רמ"ז ע"ב)

תשצא) וזמן אכילה, א בצפרא דע"ד ב הוא, והאי עד, י לעילא, י דכתוב א בטחו ביי עדי עד. ובפקר, היינו קרבן לה, יודאי. יאכל עד, ולא אחרא.

תשצב) תנא סליק, ואתערותא דרחימו קשיר, ואתער לעילא וקנימא דא לקבל דא, י ונורא דליק, ואתהיר בהאי אתערותא דלתמא. ובהנא אתער, וליראי משבחון, ואתוין חידו, וכדין חמרא אתנסף, לאתקשרא במיא, וחמרא נהיר ואחזי חידו, בגיני פה, חמרא טב לתמא, לאחזאה חידו, לחמרא אחרא י דלעילא, וכלא אתער, לאתקשרא שמאלא בימינא.

תשצג) ולחם דאיהו סלת, מלכותא דאתער י אתערותא, נקטין י לה שמאלא בימינא, י ומקשרי י לה י בגופא, וכדין נגיד משחא עלאה, ולקטא ליה, על ידא דצדיק. וע"ד י פעי למעבד אתערותא דסלת במשחא, ואתקשר כלא פתא, וכדין עדונא י ונייחין י דיתודא חד, ולקטין עדונא ונייחא דיתודא, כל אינון פתין, ואתקשר דא בדא, ואתנהיר סיהרא, ואתקשרא בשמשא, י ויתב כלא בעדונא.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א צפרא. ב הוא עדי וליג והאי עד; הוא עד וליג האי; ודאי הוא עדי עד; הוא ודאי (אה"ל); ל"ג הוא (אה"ל). ג מוסיף ה"ג לעילא. ד מוסיף הכי אתקרי דכתיב. ה מוסיף קרבן לעילא. ו והאי. ז וקיומא. ח ושרגא. ט חיוו. י לתתאי. יא ל"ג דלעילא. יב אחפורטא. יג ליה. יד ומתקשר (אה"ל). טו ליה; ל"ג לה (ד"א). טז לגופא. יז בעיא. יח ונייחא. יט ויתודא (אה"ל). כ וירכיב.

(א) (ישעיה כ"ז) ח"ב כב.

הסולם

בימין זאב יטרף

מאמר

והנר, שהוא הנוקבא, דולק ומאיר ע"י התעוררות שלמטה הזו, דהיינו שמקבלת השפע מן ז"א. והכהן נתעורר והלויים משבחים ומראים שמחה, ואז מתנסך היין שהוא מצד שמאל וגבורה, להתקשר במים, שהוא ימין וחסד, והיין מאיר ומראה שמחה. כי כשהגבורות מתלבשות בחסדים נקראות הגבורות יין המשמח. משום זה צריכים להביא יין טוב למטה, כדי להראות שמחה ליין אחר שמלמעלה והכל מתעוררים לקשר השמאל בימין.

אוכל אחר את הקרבן, ומי היה אוכל. אותו המקום שנקרא עד היה אוכל. והוא כסא העליון, שהוא חג"ת שמחזה ולמעלה דו"א, שהם כסא אל הבינה. שהוא עדי עד, ככתוב עדי עד וגו'. ואכילה, פירושו זווג, כמ"ש לפנינו.

תשצא) וזמן אכילה וכו': וזמן אכילה הוא בבוקר של עד. דהיינו זמן שליטת החסד דו"א. ועד הזה הוא למעלה מחזה דו"א ששם כולו חסדים, שכתוב בטחו בה' עדי עד. משמע שער, הוא מקום גבוה למעלה, ובפקר, שהוא זמן שליטת החסד דו"א, הוא קרבן לה; ודאי, שהנוקבא הנקראת קרבן מיוחדת או עם ה', וע"כ יאכל עד, שהוא ז"א, וימין, שהוא חסד, ולא מדרגה אחרת.

תשצג) ולחם דאיהו סלת וכו': והלחם שהיא סולת, היא המלכות, דהיינו הנוקבא, שהתעוררות שלמטה העירה אותה, כי הנוקבא מכונה לחם. בסו"ה כי אם הלחם אשר הוא אוכל, לוקחים אותה שמאל בימין, ומקשרים אותה בגוף, דהיינו בז"א המכונה גוף, ואז נמשך שמן העליון, מז"א, ומקבלת אותו על ידי הצדיק. שהוא יסוד דו"א, וע"כ צריכים לעשות התעוררות של מטה עם סולת בשמן. ונקשר הכל

תשצב) תננא סליק וכו': ומפרש סדר הזווג הנעשה ע"י הקרבן. ואומר, עשן הקרבן עולה, שהוא התעוררות מלמטה, והתעוררות האהבה נקשרת ומתעוררת למעלה, בין ז"א ונוקביה, ועומדים זה כנגד זה, דהיינו פנים בפנים, (דפרי" דף רמ"ז ע"ב * דף רמ"ח ע"א)

תשצד) וּכְדִין קָרְבֵן לִי, וְלֹא לְאַחֵרָא, וְעַל דָּא, בְּבִקְרָא יֵאכֵל עַד, וְלֹא לְאַחֵרָא, אִיֵּאכֵל בְּעַד, וַיִּתְעַדָּן וַיִּתְקַשֵּׁר בְּקַשְׁוֵירִיהּ בְּקַדְמֵיתָא. אִימְתִי, בְּבִקְרָא. דְּבָעֵי לְאַתְבָּרְכָא שְׁמָא קַדִּישָׁא בְּקַדְמֵיתָא, וּלְבַתֵּר יִתְבָּרְכוּן אַחֲרֵינוּ.

תשצה) וְעַל דָּא, אָסִיר לִיהּ לְבִינָא לְבָרְכָא לְחַבְרִיהּ בְּצַפְרָא, עַד וַיִּדְבַּרְהוּ לְקַבִּי, דְּאִיהוּ בְּעֵי לְאַתְבָּרְכָא וּבְרִישָׁא, וְהֵינְנוּ בְּבִקְרָא יֵאכֵל עַד. וּלְבַתֵּר יִתְבָּרְכוּן אַחֲרֵינוּ, וְלַעֲרַב יַחְלַק שְׁלָל. דְּהָא קַרְבָּנוֹת דִּתְהוּ אִי בְרִישָׁא, כִּלְאֵא אַתְקַרְב לְקַבִּי, וְאַתְעֲרוּתָא סְלָקָא מִפְּנֵי. וּבְגִין יִבְדְּהָא יֵהוּא יִתְבָּרְךָ, סִי תְהוּ מְקַשֵּׁר סִי קַשְׁרִין לְכָל שְׁאָר חִילִין עֲלָאִין, וַיִּמְפְּלִיג לִין בְּרָכָאן, לְכָל חַד וְחַד בְּדָקָא יִתְוִי וַיָּאוֹת לִיהּ, כִּי מְתַבְּסָמֵן כִּי עֲלָמִין, כִּי וְאַתְבָּרְכָאן עֲלָאִין וְתַמְאִין.

תשצו) וְהֵינְנוּ רְזָא דְכְתִיב, אֲכַלְתִּי יְעָרִי עִם דְּבָשִׁי וְגו', בְּקַדְמֵיתָא, כִּי לְבַתֵּר פְּלִיג כִּי לְכֻלְהוּ, וְאָמַר אַכְלוּ רַעִים שְׁתוּ וְשִׁכְרוּ דוּדִים. אָרִיק בְּרָכָאן כִּי לְכֻלְהוּ, כִּי וַיִּמְפְּלִיג לִין, כִּי לְכָל חַד וְחַד בְּדָקָא חֲזִי לִיהּ, וְעַל דָּא וְלַעֲרַב יַחְלַק שְׁלָל. כִּי דְהָא שְׁמָא קַדִּישָׁא כִּי יִתְבָּרְךָ בְּקַדְמֵיתָא, וְהִשְׁתָּא פְּלִיג בְּרָכָאן לְכֻלְהוּ עֲלָמִין. דְּלֹא חִימָא דְקַרְבָּנָא מְתַקְרִיב לִין, וְלֹא יִלְשׁוּם חִילָא אַחֲרָא, אֲלֵא כִּלְאֵא מְתַקְרַב לְקַבִּי, וְהוּא אָרִיק בְּרָכָאן, וַיִּמְפְּלִיג בְּרָכָאן לְכֻלְהוּ עֲלָמִין, וּבְגִין כִּי קָרְבֵן לִי, וְלֹא לְאַחֵרָא.

חלוּפֵי גֵרְסוֹת

מסורת הוהר

א מוסיף עד יאכל; עד יאכל ויתעדן (אה"ל). ב ל"ג עד. ג ל"ג דיתעדן. ד ל"ג ויתקשר (אה"ל). ה כקדמיתא; כדבדקמיתא. ו לא יברך ול"ג דיברך לקב"ה. ז ברישא ולבחר יתברכו אחרנין. ח ל"ג ולבחר יתברכו אחרנין. ט מוסיף והיינו ולערב (אה"ל). י קרבנא. יא ברמשא. יב דההוא (אה"ל). יג הוה (אה"ל). יד יתברך. טו הוא. טז קשרים; לכל קשרין עלאין (אה"ל). יז ופליג. יח כל. יט יאות חזוי. כ ומתבסמין עלאין ותתאין (אה"ל). כא עלאין. כב ומתברכאן. כג ולבחר. כד מוסיף לכלהו עלמין (אה"ל). כו ופליג. כז כל. כח ועיד ול"ג דהא (אה"ל). כט אתברך. ל שום מלה (אה"ל).

הסולם

בנימין זאב יטרף

מאמר

שיברך להקב"ה, כי הוא צריך להתברך מתחילה, והיינו בבוקר יאכל עד, שהוא ז"א, ואחר כך יתברכו אחרים, והיינו ולערב יחלק שש"ל, כי הקרבנות שהיה בתחילה הכל נקרב אל הקב"ה, וההתעוררות שלמטה עלתה שם, ומשום שהוא נתברך היה מקשר קשרים לכל שאר צבאות העליונים, ומחלק להם ברכות לכל אחד ואחד כראוי לו ונמתקים העולמות, ומתברכים העליונים ותחתונים.

הכל יחד, ואז נמצא עדון ונחת של יחוד האחד, והעידון והנחת של היחוד מקבלים כל אלו הכתרים, שהם הספירות של הנוקבא, ונקשרים זה בזה, ז"א בנוקביה, והלבנה שהיא הנוקבא, מאירה, ונקשרת בשמש, והכל יושבים בעדון.

תשצז) והיינו רזא וכו': והיינו הסוד שכתוב, אכלתי יערי עם דבשי, מתחילה, ולאח"כ מחלק לכולם, ואמר, אכלו רעים שתו ושכרו דודים, שהשפיע ברכות לכולם ומחלק להם לכל אחד ואחד כראוי לו. ועל כן ולערב יחלק שלל, כי השם הקדוש נתברך

תשצד) וכדין קרבן וכו': ואז הוא קרבן לה, שהנוקבא מתקרבת לה, ולא לאחר, וע"כ, בבקר יאכל עד, שהוא ז"א הנקרא עד כנ"ל. ולא לאחר, ושיעור הכתוב, יאכל עד, שהוא ז"א, ויתעדן בחיבורו בתחילה, מתי זה, בבקר, שאז שולטים החסדים, שהשם הקדוש צריך להתברך מתחילה, ואח"כ יתברכו אחרים. והיינו ולערב יחלק שלל כמ"ש לפנינו. תשצה) ועל דא אסיר וכו': ועל כן אסור לו לאדם לברך לחבירו בבוקר מטרים (דפו"י דף רמ"ח ע"א)

רנה

ויחי

תשצז) אמר ר"ש, פרי, שפיר קא אמת. תו אתערוהא אחרא
" דקרפנא, כלא בגין לאמשיא פרכאן, ולא אתערא פרכאן,
דיתפרכון פלהו עלמין. בקדמיתא קרפן ליי, ולא לאתרא, השפא פקריבו
את קרבנכם, דיתקשרון פלהו עלמין פחדא, ויתחפרן ויתפרכון עלאי
ותמאי.

תשצח) פתח רבי אבא, ואמר קרא אבתריה, כל אלה שבטי
ישראל שנים עשר וגו', כל אלה שבטי ישראל, ואלה שבטי ישראל מבעי
ליה, מאי כל אלה. אלא, לאתפרא לון, באמת דכל פרכאן מריקין
תמן. שנים עשר. שנים עשר ודאי, קשרין דתקוני מטרוניתא, וואיהי
אתפרכת בהדייהו, הה"ד שנים עשר. וזאת אשר דבר להם אביהם
ויברך אותם, דהא באמת דא, דבור שריא.

חלופי גרסאות

א בקרבנא. ב ל"ג בגין. ג למשרי. ד כחד. ה מוסיף
זאת אשר דבר להם אביהם ויברך אותם וגו'. ו ל"ג

מסורת זוהר

(א) לעיל דף ר"ז צ"א.

אלה. ז למחמם; לחכר. ח מתמן. ט והיא; ואתחברת ול"ג ואיהו. י דכורא (אה"ל).

דרך אמת אן כ"ל אליה בני אלהיים.

הסולם

בנימין זאב יטרף

לר' שמעון הוא, כי ר"א אמר דלא תימא
דקרנא מתקריב לון שהתעוררות שלמטה
מקרבן אינו אל העולמות המקבלים מנוקבא,
ולא לשום חילא אחרא, דהיינו לשום כח
מצד שמאל, אלא כלל מתקרב לקבי"ה.
נמצא שאפילו ההתעוררות שלמטה צריך
להיות רק לבחינת קרבן לה', שתכלול
הנוקבא בז"א, ור"ש מוסיף עליו שהתעוררות
שלמטה אפשר להיות בשביל העולמות
המקבלים מנוקבא, אלא בקדמיתא קרבן לה',
ולא לאחרא, ואח"כ ממשיכים לעולמות.

מאמר זאת אשר דבר להם אביהם

תשצח) פתח ר' אבא וכו': פתח ר"א
ואמר המקרא שלאחריו, כל אלה שבטי
ישראל שנים עשר וגו', שואל, כל אלה
שבטי ישראל. היה צריך לומר אלה שבטי
ישראל, מהו כל אלה, ומשיב, אלא לחבר
אותם, את השבטים, במקום שכל הברכות
יוצאות משם, דהיינו בנוקבא. וע"כ אומר כל
אלה. שנים עשר, ודאי הם שנים עשר
קשרים של תקוני המטרוניתא, שהיא הנוקבא,
והיא עצמה נתחברה עמהם בטו"ה והים עליהם
מלמעלה, וזהו שכתוב, שנים עשר, וזאת
אשר דבר להם אביהם ויברך אותם. כי
הנוקבא מכונה זאת, (כ"ל דף ר"ז אות תרנ"ד)
ונתחברה עם שנים עשר השבטים, כי במקום

הזה

מאמר

נתברך תחילה, ועתה מחלק ברכות לכל
העולמות. ואל תאמר שהקרוב נקרב להם
ולא לשום כח אחר, אלא הכל נקרב
להקב"ה, והוא משפיע ברכות ומחלק ברכות
לכל העולמות. ומשום זה, קרבן לה' ולא
למדרגה אחרת.

תשצז) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בני יפה
אתה אומר. עוד, יש התעוררות אחרת של
הקרוב, שכולו הוא להמשיך ברכות ולעורר
ברכות שיתברכו כל העולמות, אלא מתחילה
קרבן לה', דהיינו לקרב הנוקבא למדרגת ז"א,
ולא לאחר, ועתה, אחר שנעשה היחוד בז"א,
תקריבו את קרבנכם, דהיינו שיתקשרו כל
העולמות יחד, ויתחברו ויתברכו עליונים
ותחתונים.

פירוש. כי הנוקבא ה"ס שמאל, שהחכמה
שלה בלי חסדים, ואז נמשכים ממנה דינים,
כי אין החכמה יכולה להאיר בלי חסדים.
והתחתונים שבג' עולמות ב"ע מקבלים מן
הנוקבא. וטו"ה בבקר יאכל עד, שמתחילה
צריכים לזווג הנוקבא בז"א ואז נכללת
הנוקבא בימין שהוא חסדים, והיא קרבן
לה', לימין ולא לאחרא, ולא לשמאל, אלא
אחר שנכללה הנוקבא בימין, יכולה להאיר
לתחתונים מהארתה, וז"ס ולערב יחלק שלל,
שמשפעת לכל העולמות. והפרש מר' אלעזר

(דפו"י דף רמ"ח ע"א)

תשצט) תו אָשֶׁר דָּבָר, הָכֵא קָשָׁרָא חַד, לְאַתְחַבְרָא מִתְפָּא * לְעֵילָא, וּמְעֵילָא לְתַתָּא. מִתְפָּא, בְּאַלִּין תְּרִיסַר שְׁבֻטִין, וְזֹאת, גְּאַתְחַבְרָא בְּהַדְיָיהוּ. אָשֶׁר דָּבָר, הָא חֲבוּרָא דְכַר וְנוֹקְבָא, קָשׁוּרָא יִלְתְּרִין סְטְרִין, מִתְפָּא וּמְלַעֲיָלָא, לְסוּף קָשֶׁר לֹון בְּאַתֵּר דְלַעֲיָלָא, דְכַר וְנוֹקְבָא הַ פְּחָדָא. הַה"ד אִישׁ אָשֶׁר פְּבִרְכָתוֹ יִגּוּ. מֵאֵי פְּבִרְכָתוֹ. אָלָא פְּבִרְכָתוֹ בַּת זִוְגוֹ. אִישׁ אָשֶׁר פְּבִרְכָתוֹ תְּרוּוּיָיהוּ פְּחָדָא.

תת) פִּתַח וּבְאֵמֶר, * יְבִרְכֶךָ י"י מְצִיּוֹן וּרְאֵה בְטוֹב יְרוּשָׁלַם וּגּוֹ, יְבִרְכֶךָ י"י מְצִיּוֹן, דְּמִנְיָה נְפָקִין בְּרַכָּאן, לְאַשְׁקָאָה וְלְגִינְתָא, וְהוּא פְּלִיל כָּל בְּרַכָּאן, וְיַהֲיִב * לָהּ, * וְיִלְבְּתֵר וּרְאֵה בְטוֹב יְרוּשָׁלַם. לְאַחֲזָאָה דְכָל בְּרַכָּאן אֲתִיִּין מְדַכַּר וְנוֹקְבָא. פְּגוּוּנָא דָא * יְבִרְכֶךָ י"י וְיִשְׁמְרֶךָ. יְבִרְכֶךָ י"י מְדַכַּרָא. וְיִשְׁמְרֶךָ מְנוֹקְבָא. יְבִרְכֶךָ י"י מְזַכּוֹר. וְיִשְׁמְרֶךָ מְשֻׁמּוֹר. וְכָלָא חַד * מְלָה, יִבְגִּין * דְּמִתְרוּוּיָיהוּ נְפָקִין בְּרַכָּאן י"י לְעֵלְמִין. וְעַל דָּא, * אִישׁ * אָשֶׁר פְּבִרְכָתוֹ בְּרַךְ אוֹתָם.

חלופי גרסאות

א ומלעילא מתתא באלין (אה"ל). ב ל"ג ומעילא לתתא. ג הא חבורא. ד בתרין (אה"ל). ה ל"ג כחדא. ו ל"ג וגו'. ז לגופא. ח ליה. ט לבתר. י לאשלמא; לאתחזאה; מוסיף דא שלמה לאחזאה (אה"ל). יא ל"ג מלה. יב ל"ג בנין. יג דמניה. יד לעלמא. טו ל"ג איש.

מטרת הוזהר

(א) (תהלים קל"ד) ח"ג יג. קי: קיח. ב) (במדבר ו') ח"ג קמו. רמו: רעא:

הסולם

חזאת אשר דבר להם אביהם

ואח"כ וראה בטוב ירושלים. להראות שכל הברכות באות מדבר ונוקבא. כעין זה, יברכך ה' וישמרך. אשר, יברכך ה', פירושו מן הדבר, וישמרך פירושו מן הנוקבא, כי השמירה נמשכת מנוקבא. יברכך ה', מזכור, שהוא ז"א, וישמרך, משמור שהוא הנוקבא. והכל דבר אחד הוא, כי משניהם הברכות יוצאות לעולם. ועל כן איש אשר כבדו בך פירוש ב' בחינות הן בנוקבא, שהן פנימיות וחיצוניות, החיצוניות היא בחינתה עצמה, והפנימיות הוא מה שמקבלת מז"א. וע"כ יש לה ג"כ ב' בחי' יסוד, הפנימי נקרא ציון, והוא בחינת זכר שביסודה, ויסוד החיצוני נקרא ירושלים, והוא בחינת נוקבא שביסודה. וז"ש, מציון, דמניה נפקין ברכאן וכו' כי כל הברכות מפנימיות היסוד באות, דהיינו להיותן מבחינת ז"א, ולבתר, וראח בטוב ירושלים שאחר שהפנימי השפיע ליסוד החיצוני, שנקרא ירושלים, נאמר, וראה בטוב ירושלים. וז"ש, ועל דא איש אשר כבדו בך אותם. כי יש מהשבטים שהיו נמשכים מפנימיות הנוקבא, ויש שנמשכים מחיצוניות הנוקבא, וברך לכל אחד כראוי לו.

מאמר

הזה, דהיינו בנוקבא, שורה הדבור. כי ז"א נקרא קול, והנוקבא דבור (כנ"ל דף רמ"ה אות תשס"ט). תשצט) תו, אשר דבר: עוד יש לפרש, אשר דבר, שכאן קשר אחד, לחבר ממטה למעלה וממעלה למטה. ומפרש, ממטה למעלה הוא באלו י"ב השבטים, שנאמר כל אלה שבטי ישראל שנים עשר. וממעלה למטה הוא, וזאת שהיא הנוקבא, שנתחברה עמהם מלמעלה. אשר דבר, הרי החבור של דבר ונוקבא, כי אין דבור בלי קול שהוא ז"א, קשור לשני צדדים, ממטה, שה"ס י"ב, ומלמעלה. שה"ס וזאת. ולסוף קשר אותם במקום העליון, דהיינו כו"ן שמחזה ולמעלה, ששם דבר ונוקבא יחד, שהנוקבא כלולה בו"א, כסוד החסדים שבו, זהו שכתוב איש אשר כבדו וגו', שואל, מהו כבדו. ומשיב, אלא כבדו הוא בת זוגו, דהיינו הנוקבא הנקראת ברכה. איש אשר כבדו, דהיינו שניהם כאחד. שז"א ונוקבא כלולים יחד כנ"ל. תת) פתח ואמר יברכך וגו': פו"א יברכך ה' מציון וראה בטוב ירושלים וגו'. יברכך ה' מציון, כי ממנו יוצאות ברכות להשקות את הגן, והוא כולל כל הברכות ונותן לה,

תתא) ר' יהודה פתח "קרא ואמר, "ויכל יעקב לצוות את בניו וגו'.
 ויכל יעקב לצוות את בניו, לצוות, לברך מבעי ליה. "אלא דפקיד לון
 לגבי שכנתא, ילאתקשרא יבהדה. תו, דפקיד לון על עסקי מערתא,
 יהיא קריא לגן עדן, דתמן "הוא אדם הראשון קבור.

תתב) ת"ח, שהוא אמר אקרי קרית ארבע. מ"ט. בגין דתמן אתקברו
 ארבע זוגות: אדם וחוה. אברהם ושרה. יצחק ורבקה. יעקב ולאה. הא קושיא
 הא, דתנינן, אבהן אינון רתיכא קדישא, ורתיכא לאו פחות מארבע, ותנינן
 קב"ה "אחבר למלא דוד בהדיהו, ואתעבידו רתיכא שלימתא, הה"ד,
 אכן מאסו הבונים וגו'. דדוד מלא אתחבר למיהו רתיכא שלימתא בהדיהו.
 אי הכי דוד בעיא ללאתקברא בגו אבהן, ויהוי קרית ארבע בהדיה, מ"ט
 לא אתקבר בהדיהו.

תתג) אלא, דוד מלא אמר מתמקן הוה ליה פדקא גאות, ומאן הוא.
 ציון, לאתחברא ליה פתדא. ואדם "דאתקבר בגו אבהן, הא אינון אתקברו
 בהדיה, בגין דאיהו מלך קדמאה הוה, ואתעבר מניה מלכו, "ואתיהב לדוד
 מלא, "ומימיו דאדם, אתקיים דוד מלא, דאדם אלף שנין "אתגזר
 עלוי, ואתעברו מניה "שבעין שנין, יומי דדוד מלא, "והוא יהיב לון,
 ואבהן היך יקומון עד "דייתי דוד מלא, אלא זכה לאתריה, פדקא חזי
 ליה, בגיני פך לא אתקבר לגבי אבהן.

חלופי גרסאות

א ליג קרא; ליג קרא ואמר. ב ליג אלא. ג לאתדבא.
 ד בהדיהו (אה"ל). ה אורייתא וליג מעותא; מוסיף אורייתא
 דהיא נ"יא דהיא] מעותא קריבא. ו דהא. ז קריב. ח ליג
 הוא. ט חבר (אה"ל). י לאתקשרא. יא דאתקברו. יב ואתיהיב.
 יג וביומיו. יד אתגזרו. טו ליג שבעין שנין. טז והכא. יז ליג דיתיי.

מסורת הוהר

א) ח"א רמט. ח"ב מח: ח"ג כז: רלד: ת"ז ת"י כו.
 ת"ע כד: ז"ח יתרו ליה ט"א שכו. ב) (תהלים קי"ח)
 ב"א קייב צ"א. קפ"ג צ"א.

הסולם

ויכל יעקב לצוות את בניו
 היתה לראש פנה וגו', כי דוד המלך נתחבר
 להיות מרכבה שלמה עמהם, ואם כן, דוד
 היה צריך להקבר עם האבות, ויהיה עמו,
 קרית ארבע. מהו הטעם שלא נקבר עמהם.

תתג) אלא דוד מלא זכו: ומשיב, אלא
 דוד המלך מקום מתוקן היה לו כראוי,
 ומי הוא, הוא ציון, שהוא יסוד דו"א, שיתחבר
 בו כאחד. ואדם שנקבר עם האבות, המה
 נקברו עמו, משום שהוא היה מלך הראשון,
 שנעבר ממנו המלכות וניתנה לדוד המלך,
 שמימיו של אדם נתקיים דוד המלך, כי
 אדם נגזר עליו שיחיה אלף שנים, ונעברו
 ממנו ע' שנים, לימיו של דוד המלך, והוא
 נתן לו, ע"כ נחשב אדם הראשון לבחינת מלכות
 והוא השלים המרכבה דאבות למספר ארבעה. שאם
 לא כן, איך יקומו האבות במרכבה שלמה

מאמר

תתא) ר' יהודה פתח וכו': ר"י פתח
 המקרא ואמר, ויכל יעקב לצוות את בניו
 וגו'. שואל, ויכל יעקב לצוות את בניו,
 אומר, לצוות, לברך, היה צריך לומר, ומשיב,
 אלא שצוה אותם על השכינה, שיתקשרו
 עמה. עוד, שצוה אותם על דבר המערה,
 שהוא קרובה לג"ע, ושם אדם הראשון
 קבור.

תתב) ת"ח שהוא אמר אתר וכו': כוא וראה,
 מקום זה נקרא קרית ארבע. מה הטעם,
 משום ששם נקברו ארבעה זוגות: אדם
 וחוה. אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב
 ולא. ויש קושיא כאן. שלמדנו, האבות
 הם מרכבה קדושה, ומרכבה אינה פחותה
 מארבע, ולמדנו, הקב"ה חיבר את המלך
 דוד עמהם, עם האבות, ונעשו מרכבה שלמה
 במספר ארבע, זהו שכתוב, אבן מאסו הבונים

תתד) תו, אָבְהֵן בְּאֵתֵר דְּדְכֹנְרָא שְׂרָיִין, וְדוּד בְּאֵתֵר דְּנוּקְבָא, "וְאָבְהֵן נוּקְבָן בְּאֵתְקֵרֵי בְּהַדְיָהוּ. וְדוּד אֵתְקֵבֵר וְאֵתְחַבֵּר בְּאֵתֵר דְּדְכֹנְרָא, מְלָה בְּדָקָא חֲזֵי לֵיהּ.

תתה) וַיֵּאֶסֶף רַגְלֵיו אֶל הַמָּטָה, בְּגִין דְּהָא אִיהוּ בְּאֵתֵר דְּחֵיִן יְתִיב. כַּד יִבְעָא לְאֶסְתְּלָקָא מְעַלְמָא, נְחִית רַגְלֵיו לְגַבֵּי מָטָה, וְאֵתְכַנְיֵשׁ וְאֶסְתְּלַק מְעַלְמָא, הָדָא הוּא דְכְתִיב וַיִּגְוַע וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיו.

תתו) פְּתַח וְאָמַר, "נִכְסְפָה וְגַם פְּלִתָה נִפְשֵׁי לְחַצְרוֹת ה', מְלָה דָא הָא אֹקְמוּהָ חֲבַרְיָא, אַבְל ת"ח, אֵית מְדוּרִין פְּתָאִין, וְאֵית מְדוּרִין עֲלָאִין, "בְּעֲלָאִין לָאו יִשְׂרָיִין פְּמָן, וּמֵאֵן אֵינּוּן, אֵינּוּן בְּתֵי גֹאֵי, וּבְתֵי בְרָאֵי. אֵינּוּן אֶקְרוּן חַצְרוֹת ה', בְּגִין דְּאֵינּוּן קְיָיְמֵי בְּרַחֲמֵי וְתִיאֻבְתָּא לְגַבֵּי נוּקְבָא. ת"ח, וְכַד נִשְׁמַתָּא סְלָקָא אֲתָעַר כְּלָא לְגַבֵּי נוּקְבָא, דְּהָא אִיהִי אֲתָאֲחַדַת בְּתִיאֻבְתָּא שְׁלִימָתָא וְאֲתַקְשְׁרַת בֵּיהּ.

תתז) יַעֲקֹב לֹא מִית, "בְּגִי"כ לֹא אֲתָמַר בֵּיהּ מוֹתָא, אֲלֵא וַיִּגְוַע וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיו. חָמֵי מַה פְּתִיב, וַיֵּאֶסֶף רַגְלֵיו אֶל הַמָּטָה, דְּאֵתְכַנְיֵשׁ "שְׁמָשָׂא לְגַבֵּי סִיְהָרָא, שְׁמָשָׂא לֹא מִית, אֲלֵא אֵתְכַנְיֵשׁ מְעַלְמָא, וְאֲזִיל לְגַבֵּי סִיְהָרָא.

מסורת זוהר
 א) (תהלים פ"ד) ויגש ל'. ז"ח בראשית י"ח טב שכו. א ואבהון; ל"ג מן ואבהון על מלה. ב אתחברו (אה"ל). ג ל"ג ודוד. ד בעיא. ה ל"ג בעלאין. ו מימרין שריא; מדורין שריין: מדורין שריא. ז נשמחא כד. ח בגין דלא. ט ל"ג שמשא.

הסולם
 מאמר
 החברים. אבל בוא וראה, יש מדורים תחתונים שהם כבי"ע, ויש מדורים עליונים, שהם באצילות. בעליונים, אין הנשמות שורות שם. כי אין הנשמות שורות אלא כבי"ע, ומי הם אלו המדורים. אלו הם בתים הפנימים שהם באצילות, ובתים חיצונים שהם כבי"ע. ואלו החצונים שכבי"ע, נקראים חצרות ה', משום שנמצאים באהבה ותשוקה אל הנוקבא. ולפיכך אמר דוד נכספה וגוי. לחצרות ה', כי אין אחיזה לשמות יותר מכבי"ע הנקראים חצרות ה'. אלא בשעה שבי"ע עולים לאצילות עולים עמהם גם נשמות הצדיקים. בוא וראה, כשהנשמה עולה, נתעורר הכל, כל צבאות בי"ע, ועולים אל הנוקבא, כי הנוקבא נתאחדת, על ידי עליתם אליה, בתשוקה שלמה, לז"א, ונקשרת בו.
 תתז) יַעֲקֹב לֹא מִית וכו': יַעֲקֹב לֹא מִת, וְע"כ לֹא נֵאמַר מַה מוֹת, אֲלֵא וַיִּגְוַע וַיֵּאֶסֶף אֶל עַמּוּיו. רָאה מַה כְּתוּב, וַיֵּאֶסֶף רַגְלֵיו אֶל הַמָּטָה, שְׁהִיא הַנוּקְבָא, כְּנִיל, שְׁפִירוּשׁוּ שְׁנֵאסֵף הַשֶּׁמֶשׁ, שְׁהוּא יַעֲקֹב, אֵל הַלְבָנָה, שְׁהִיא הַנוּקְבָא, הַשֶּׁמֶשׁ לֹא מִת, אֲלֵא נֵאסֵף מִן הָעוֹלָם וְהוֹלֵךְ אֵל הַלְבָנָה. פִּירוּשׁ, כְּמוּ כַּהֲעֵרַב שֶׁמֶשׁ

במספר ארבעה, מטרם שיבא דוד המלך. אלא בהכרח שאדם הראשון השלים אותם. ודוד לא נקבר עמהם, אלא זכה למקומו כראוי לו, שהוא ציון, וע"כ לא נקבר עם האבות.
 תתד) תו, אָבְהֵן בְּאֵתֵר וכו': עוד יש לתרץ, כי האבות שורים במקום דכר, כלומר, שהם חג"ת דז"א, שהם זכרים, ודוד, שהוא מרכבה למלכות, הוא במקום נוקבא. וע"כ, האבות, הנקבות שלהם נקברו עמהם, ודוד נקבר ונתחבר במקום דכר, שהוא ציון, כל אחד כראוי לו.
 תתה) וַיֵּאֶסֶף רַגְלֵיו אֶל הַמָּטָה: משום שהוא יושב במקום החיים, שהיה מרכבה לז"א שהוא עץ החיים, וע"כ כשרצה להסתלק מן העולם הוריד רגליו אל המטה שה"ס הנוקבא, (כנ"ל דף ק"ה אות שלי"ג) ונאסף ונסתלק מן העולם. כלומר שעלה למין ונכלל בוזוג זרין. זהו שכתוב, ויגוע ויאסף אל עמיו. ולא כתוב בו מיתה. כי עלה ונכלל בחיים העליונים.
 תתו) פְּתַח וְאָמַר, נִכְסְפָה וְגַם פְּלִתָה וכו': לחצרות ה'! הוקשה לו, למה לא נכסף לבית ה', אלא לחצרות ה'. ואומר, דבר זה כבר בארוה (דפרי" דף רמ"ח ע"ב)

תתח) ת"ח, בשעתא דאתכניש יעקב, אתנהיר "סיגרא, ותיאובקמא
 ב'דשמשא עלאה אתער י'לגבה, בגין דשמשא פד סליק, אתער שמשא
 אחרא, ואתדבק דא פדא, ואתנהיר סיגרא.

תתט) אמר ר"ש, שפיר קא אמרת, אכל הא אתמר, "דעלאה עלמא
 ד'דכוורא, אתקשר בתמאה, דאיהו עלמא דנוקבא, ותמאה אתקשר בעלאה,
 וכלא דא פגונוא דא.

תתי) וקא אתמר י'תרין עלמין נינהו, פדכתיב "מן העולם ועד העולם.
 ואע"ג ד'תרין נוקבי נינהו, חד י'מתפקן פדכוורא, "וחד בנוקבא. דא
 "שבע, ודא בת שבע. דא אם, ודא אם, דא אקרי אם הבנים. ודא
 "אקרי אם שלמה, פדכתיב "צאנה וראנה בנות ציון בפלך שלמה י' וגו'.
 בפלך שלמה, בפלך דכל שלמא דיליה. דא אם שלמה, פדכתיב, "בת
 שבע אם שלמה.

תתיא) וכתביב "ותרב חכמת שלמה. חכמת שלמה, דא אם שלמה,
 דכתיב "דברי למואל מלך אשר יסרתו אמו. דברי למואל מלך, האי

חלופי גרסאות

א שמשא. ב דשמא. ג לגביה. ד ואתנהירא. ה דעילא;
 לעילא (אה"ל). ו תרי עלמי. ז אתתקן. ח מוסיף וחד
 אתתקן; מתתקן (אה"ל). ט שבת. י שלמה. יא מוסיף אקרי
 הכי. יב ל"ג וגו' במלך שלמה.

מסורת הוזהר

(א) (דח"א ט"ז) ב"א ש"ט צ"ג. (ב) (שה"ש ג') ב"א ר"ג
 צ"א. ז"ח בראשית ט"ז טד שיג. ג) (מ"א א'). (ד) (שם
 ה') חיי שרה פ"ג צ"א. (ה) (משלי ל"א) ח"ג עד: ז"ח
 בראשית ד' טכ שמכ. י"א טכ שמ. חקת נ"ב טד של.

הסולם

ריגוע ויאסף אל עמיו

לאו"א, ואז נעשה זווג הגדול להוליד נשמות
 כמו שמפרש לפנינו.

תתי) והא אתמר תרין וכו': והרי למדנו,
 שב' עולמות הם, שכתוב, מן העולם ועד
 העולם, שהם בינה והנוקבא. ואע"פ שהן ב'
 נקבות, כי גם בינה היא נקבה, הנה אחד
 מתתקן בזכר, שהיא בינה, הנחשבת בגולותה
 זכר. ואחד בנוקבא, שהוא הנוקבא דז"א, זה
 נקרא שבע, ובינה. וזה נקרא בת שבע, דהיינו
 הנוקבא. זו אם וזו אם, זו נקראת אם הבנים,
 דהיינו בינה, וזו נקראת אם שלמה, דהיינו
 הנוקבא. ככתוב, צאנה וראנה וגו' שעטרה
 לו אמו וגו'. במלך שלמה, פירושו במלך
 שכל השלום שלו, דהיינו ז"א, שאמו, היא בינה,
 דהיינו אם הבנים. וזו אם שלמה, הוא ככתוב,
 בת שבע אם שלמה, שהיא הנוקבא. כי כאן
 לא כתוב המלך שלמה.

תתיא) וכתביב ותרב חכמת שלמה: חכמת
 שלמה היא אם שלמה, דהיינו הנוקבא, שכתוב,
 דברי למואל מלך משא אשר יסרתו אמו.
 דברי למואל מלך, מקרא זה לא נודע מהו
 הסתום

מאמר

שמש, אין אור השמש מסתלק מן העולם
 אלא נותן אורו אחר כך בלבנה, כך יעקב
 כשנסתלק עלה למ"ן לזו"ן, והאיר בנוקבא
 דז"א, ואורו לא נתבטל, וע"כ נבחן שלא
 מת.

תתח) ת"ח, בשעתא דאתכניש וכו': בוא
 וראה, בשעה שנאסף יעקב, האירה הלבנה,
 ותשוקת שמש העליון, שהוא ז"א, נתעוררה
 אליה, משום כשעולה השמש, שהוא יעקב,
 נתעורר שמש אחר, שהוא ז"א, ומתדבקים זה
 בזה, שז"א מתדבק בנוקבא, והלבנה שהיא הנוקבא
 האירה מז"א.

תתט) אמר ר' שמעון וכו': אר"ש יפה
 אתה אומר. אבל הרי למדנו שהעליון שהוא
 עולם הזכר, דהיינו בינה, נקשר בתחתון שהוא
 עולם הנקבה, דהיינו הנוקבא דז"א, והתחתון
 נקשר בעליון, וכולם זה כעין זה.

פירושו. ר"ש אינו חולק על ר' יהודה
 אלא מוסיף על דבריו, ואומר, שעל ידי
 עליית יעקב למ"ן בעת פטירתו, נתקשרו
 הבינה ונוקבא זו בזו, דהיינו שזו"ן עלו
 (דפרי"ך דף רמ"ח ע"ב)

קָרָא אֶל־אוֹתֵינוּע בַּמָּהוּ ג סְתִימָא דִּילֵיהּ. אֶלְא, דְּבַרֵּי לְמוֹאֵל מְלָךְ: דְּבַרֵּים דְּאַתְמָר בְּגִין אֶל אֶתְדַּאֵיהוּ מְלָךְ, וּמֵאֵן הֵאֵיהוּ. דָּא אֶל זֹעֵם בְּכָל יוֹם. וְאַל שְׂדֵי. וּפְמָה דְאַתְמָר.

תתיב) זלמואל "בד"א א למו פי. למואל מלך, דאיהו בת שבוע. משא אשר יסרתו אמו, כד אתגלי עלוי בגבעון, בחלמא דליליא.

תתיג) ת"ח יעקב ס אתפניש לגבי סיהרא, ועביד יבה א פירין "לעלמא. ולית לך דרא י בעלמא, דלא אית ביה איבא י יעקב, בגין, דהא איהו אתער אתערותא לעילא, בגין דכתיב, ויאסוף רגליו אל המטה, י דאיהו מטתיה יעקב ודאי.

תתיד) זפאה חולקיה יעקב, דהא אשפלים לעילא ותמא, דכתיב א ואתה אל תירא עבדי י יעקב נאם ה' וגו' פי אתך אני. י פי אתי אתה לא אתמר, אלא פי אתך אני, והא אתמר.

תתטו) רפי יצחק פתח י ואמר, י ויבאו עד גרן האטד וגו', וכתיב ויבא יושב י הארץ הנבעני את האבל בגרן האטד וגו'. הני קראי אית לאסתמלא בהו, י מאי איכפת לן דאינון אתו עד גרן האטד. ומ"ט

מסורת הזהר

א) (תהלים ז') הקשה"ז ק"ד צ"ג. ב) (איוב מ'). ג) (ירמיה מ"ו) תולדות פ"ב צ"א. ז"ח רות ע"ו טד שיג. ד) ח"א רנ: ה) ח"א רנ: ת"ז בהקדמה ט.

חלופי גרסאות

א לא. ב ל"ג מהו. ג סתרא. ד ל"ג ומאן איהו (אה"ל). ה ל"ג איהו. ו ל"ג כמה דאתמר; מוסיף למואל כמה דאתמר (אה"ל). ז ל"ג מן למואל עד למואל. ח כדכתיב; דכתיב. ט אתכפר בסיהרא. י ל"ג בה. יא מוסיף לעלמא י"ד ל"ג דאיהו מטתיה דיעקב ודאי. טו יעקב וגו' ול"ג מן נאם עד והא אתמר. טז כי אותך אני (אה"ל). יז ל"ג ואמר. יח הארץ וגו' ויאמר אבל ככד זה למצרים ע"כ קרא שמה אבל מצרים וגו'. יט מאן אודע לן דאינון (אה"ל).

דרך אמת א] פי נפשות.

מאמר

הסתום שלו, שאומר למואל מלך, סתם ולא נודע מי הוא. אלא דברי למואל מלך, פירושו, דברים שנאמרו אל אל, שהוא מלך, ומי הוא זה, הוא שכתוב בו ואל זועם בכל יום, וכן ואל שדי, דהיינו הנוקבא, כמו שנתבאר.

הסולם

ריגוע ויאסף אל עמיו

הפירות של יעקב, דהיינו הנשמות הגדולות, הנולדות מזווג זו"ן גדולות, שגרם יעקב בעלותו למ"ן. משום שהוא עורר התעוררות עליון, לזווג זו"ן, כמו שכתוב, ויאסוף רגליו אל המטה, שהוא ודאי מטתו של יעקב. דהיינו הנוקבא.

תתיב) למואל: הוא כש"א למו פי שפירושו אל פי, אף כאן למואל, פירושו אל אל. למואל מלך, הוא בת שבוע, שהוא הנוקבא. משא אשר יסרתו אמו, היינו, כשנגלה עליו בגבעון בחלום הלילה, שנאמר לו שם דברי מוטר, ואתה אם תלך לפני כאשר הלך דוד אביך וגו' (מלכים א', ט' ד').

תתיד) זכאה חולקיה דיעקב וכו': אשרי חלקו של יעקב, שהוא נשלם למעלה ולמטה, שכתוב, ואתה אל תירא עבדי יעקב וגו' כי אתך אני. כי אתי אתה לא נאמר, אלא כי אתך אני. דהיינו שנשלם גם למטה להשראת השכינה.

מאמר אבל מצרים

תתטו) ר' יצחק פתח וכו': ר"י פתח ואמר, ויבאו עד גרן האטד וגו' האכל בגרן האטד וגו'. במקראות אלו יש להסתכל בהם, מה נוגע לנו, שהם באו עד גרן האטד

תתיג) ת"ח יעקב אתכניש וכו': בוא וראה, יעקב נאסף אל הלבנה, שהיא הנוקבא, שעלה למ"ן לזו"ן בעת פטירתו, ועשה בה פירות, שגרם זווג זו"ן בגדלות להולדת נשמות, הנקראות פירות דו"ן. ואין לך דור בעולם שאין בו (דפ"י דף רמ"ח ע"ב *) דף רמ"ט ע"א)

אתפנת אַבלותא דא « למצרים, דהא אַבל יִשְׂרָאֵל מְבַעֵי לִיה, מ״ט למצרים.

תתטז) אַלָּא, הָכִי אָמְרוּ, כָּל הַהוּא זְמָנָא דְהוּוּ יַעֲקֹב בְּמִצְרַיִם, אֲתַבְּרוּ אַרְעָא דְבְּגִינְיָה, וְנִילוּס הָוָה נְפִיק וְאַשְׁקֵי אַרְעָא, וְעוֹד דְּפִסַּק פְּפָנָא בְּגִינְיָה דִּינְעֻקֵּב. ^ה וְעַל דָּא, מְצַרְאֵי עֲבָדוּ אַבְלוּתָא, וְאַתְּפְּנֵי עַלִּיָּהּ.

תתיז) פִּתַּח וְאָמַר, « מִי יִמְלַל גְּבוּרוֹת ה' יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתּוֹ, הָאֵי קָרָא אוֹקְמוּהָ. אַבְל מַהוּ יִמְלַל יַדְבַּר מְבַעֵי לִיה. וְיֵאֵי תִימָא דְדִאֲרַחֲחִיָּה דְקָרָא הָכִי הוּא, דְהָא קָרָאֵי אֵינּוֹן הָכִי. לָא. ^ה דְכֻלְּהוּ לְאַחְזָאָה מְלָה קָא אֲתִיָּין. אוּף הָכָא, לְאַחְזָאָה מְלָה קָא אֲתִיָּא, מִי יִמְלַל: ^ה כְּדַכְּתִיב ׀ וְקִטְפַת מְלִילוֹת. גְּבוּרוֹת ה', בְּגִינְיָן יִדְסָגִיאִין ׀ אֵינּוֹן, דְהָא ׀ כָּל יִגְזָרָא דְדִינָא, מִתְּמָן קָא יִאֲתִיָּא, וְעַל דָּא, מֵאֵן אִיהוּ דִּיִּסְלַק ׀ וְיַעֲבַר גְּזָרָה חֲדָא, מֵאֵינּוֹן ׀ גְּבוּרָאֵן דְעֲבִיד קוּדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

תתיח) תו, מִי יִמְלַל, ׀ וְיַדְבַּר, כְּלָא חַד. יַדְבַּר, דְהָא פְּמָה וְכֻמָּה ׀ גְּבוּרָאֵן אֵינּוֹן, דְלִית לֹן חוּשְׁבָנָא, פְּמָה מְאֵרֵי דְדִינִין, פְּמָה מְאֵרֵי תְרִיסִין, פְּמָה גְרִדִינֵי נְמוּסִין, וּמְלוּלָא לָא יִכִּיל לְמַלְלָא לֹן.

תתיט) וּבְמָה יִדְעֹן, כְּלָהוּ בְהַגְדָּה, דְאִית בֵּיה רְזָא ׀ דְחַקְמַתָּא, כִּי דְהָא כֵּא בְמְלוּלָא ׀ וּבְאַמְרֵיהָ לָא יִכִּיל לְמַלְלָא לֹן. לְמַנְדַּע לֹן, אַבְל בְּהַגְדָּה יִדְעֹן,

חלופי גרסאות

א מוסיף תמן למצרים. ב מוסיף אבל דא. ג לִיִּשְׂרָאֵל. ד בעינה. ה וע״כ. ו דאי. ז ארחה; דארחי. ח דהאי. ט מוסיף ימלל גבורות ה' [ישמיע כל תהלתו]. י דסגיא; דסגין. יא ל״ג אינון. יב כל אינון גורת דינא. יג גורת; גזירא. יד אחיין. טו ויעבר. טז גבוון. יז ל״ג וידבר. יח גבוון. יט ל״ג דחכמתא דהא במלולא. כ בהא. כא במלולא. כב באמירה; ל״ג ובאמירה (אה״ל).

הסולם

האטר, ומהו הטעם, שמכונה אבלות זו למצרים, הרי אבל ישראל היה צריך לומר, ומהו הטעם למצרים. תתטז) אַלָּא הָכִי אָמְרוּ וכו': ומשיב, אלא כך אמרו, כל אותו זמן שהיה יעקב במצרים, נתברכה הארץ בשבילו, ונהר נילוס היה יוצא ומשקה הארץ, ועוד שנפסק הרעב בשביל יעקב, ועל כן עשו המצרים אבלות, ונתכנה על שמם. תתיז) פתח ואמר מי ימלל גבורות וגו': מקרא זה בארוהו. אבל מהו שאומר ימלל, ידבר היה צריך לומר. ואם תאמר שדרך המקרא כך הוא, דהיינו לשם מליצה, כי המקראות נוהגים כך לכתוב שמות נרדפים, לא, כי כל המקראות שבהם שמות נרדפים, באים להראות דבר, אף כאן בא להראות דבר. מי ימלל, היינו ככתוב, וקטפת מליצות, דהיינו לשון הפרדה וניחוק. גבורות ה', משום (דפריי דף רמ״ט ע״א)

אבל מצרים
שהם רבים, כי כל גזרי דין באים משם,
מן גבורות ה', דהיינו קו שמאל, ועל כן אומר
הכתוב, מי ימלל גבורות ה', שפירושו, מי הוא
שיבטל ויעבר גזרה אחת מאלו הגבורות
שעשה הקב״ה.

תתיח) תו מי ימלל וכו': עוד יש לומר,
כי, מי ימלל ומי ידבר, הכל אחד, וימלל,
פירושו ידבר. כי כמה וכמה גבורות הן שאין
להם חשבון. כמה בעלי הדין, כמה בעלי
מגן, כמה מענישים למפירי חוקים, והדבור
לא יוכל לפרט אותם. וע״כ אוה״כ מי ימלל
גבורות ה'.

תתיט) ובמה ידיען כלהו וכו': ובמה
ידועות כל גבורות ה', בהגדה, שיש בה
סוד החכמה. ובחכמה הן ידועות, כי במלול
ובדבור אין מי שיכול לדבר אותן ולדעת
אותן, אבל בהגדה ידועות, כמו שכתוב,
דור

בְּמָה דְּכַתִּיב, « דוֹר לְדוֹר יִשְׁבַח מְעֻשֵׁיךָ וּגְבוּרוֹתֶיךָ יִגִּידוּ, « בְּרָזָא בִּדְא יִדְעִין, אָבֵל גְּבוּרְתְּךָ דְּהִיא גְבוּרָה תַּתְּאָה, יִדְבְּרוּ, דְּכַתִּיב « וּגְבוּרְתְּךָ יִדְבְּרוּ. (תתכ) יִשְׁמִיעַ כָּל תְּהֵלְתוֹ, דְּסִגְיָאִין אֵינוֹן גְּדִינָן, דְּאִשְׁתְּמוּדְעָן וּמִתְחַבְּרָן בַּתְּהֵלָה, וְכַמְּה חִילִין, וְכַמְּה מְשִׁירִין דְּמִתְחַבְּרָן בְּהָ, דְּכַתִּיב, « הִישׁ מִסְפָּר לְגְדוּדֵיךָ, וְעַל דְּא, מֵאֵן יִכִּיל לְאִשְׁתַּמַּע כָּל תְּהֵלְתוֹ. (תתכא) ת"ח, מְצַרְאֵי כְּלָהוּ חִכְיִמִין הָווּ, וּמִסְטְרָא דְּגְבוּרָה קָא נְפָקִי, בְּמָה חִילִין וְכַמְּה מְשִׁירִין, וְכַמְּה בְּרָגִין « עַל בְּרָגִין, עַד דְּמָטוּ לְנַבִּי « בְּרָגִין תַּתְּאִין, וּמְצַרְאֵי הָווּ חֲרָשִׁין וְחִכְיִמִין בְּהוּ, וְיִדְעִין סְתִימִין דְּעֵלְמָא, וְאִסְתְּפְּלוּ יְהָ, « דְּבִזְמָנָא דְּיַעֲקֹב קָיִים בְּעֵלְמָא, לֹא אִיתִי עִמָּא דְּשִׁלְטָא עַל בְּנוֹי, יִדְבְּרוּ דְּהָא יִשְׁתַּעֲבְדוּ בְּהוּ בְּיִשְׂרָאֵל זְמַנִין סִגְיָאִין. (תתכב) בְּיָן דְּמִית יַעֲקֹב חָדוּ, אִסְתְּפְּלוּ מַה יְהָ בְּסוּפָא, עַד דְּמָטוּ לְגוּרָן דְּאָטֵד, דְּאִיהוּ « גְּוֵרָא דְּדִינָא « שְׁלִיטָא, « אָטֵד בְּגִי' יְד, כְּדִ"א « וְיִרָא יִשְׂרָאֵל אֶת הַיָּד הַגְּדוּלָה וְגו', בְּיָן דְּמָטוּ לְאַתֵּר דְּא, חָמוּ « גְּבוּרָאֵן דְּנְפָקִי מֵהָאֵי יִשְׁטֵד. אִמָּאֵי אֶקְרִי אָטֵד. אָלָא, מַה אָטֵד נְפָקִי כִּפּוּבִין לְהָאֵי סְטְרָא וּלְהָאֵי סְטְרָא, הֵכִי נְמִי יִ"ד, נְפָקִי כִּי מִינָה אָצְבָּעָאֵן, לְהָאֵי סְטְרָא וּלְהָאֵי סְטְרָא, וְכָל « אָצְבָּעָא וְאָצְבָּעָא סְלִיק כִּי בְּכַמְּה כִּי גְבוּרָאֵן, בְּכַמְּה דִּינִין, וּבְכַמְּה נְמוּסִין, כְּדִין וּיִסְפְּדוּ שָׁם מִסְפֵּד גְּדוֹל וְכַבֵּד כִּי מֵאֵד עַל כֵּן קָרָא שְׁמָה אָבֵל מְצַרִים, כִּי וְיִדְאֵי אָבֵל כְּבֵד זֶה לְמְצַרִים, וְלֹא לְאַחֲרָא.

חלופי גרסאות

א כוזא דיען וליג מן דא עד ישמיע; כוזא דיען אכל וליג דא (ד"א). ב ליג דא. ג דרגין. ד דאחבכון. ה היש למספר חקו; היש למטר אב. ו על. ז מוסיף למלא לאשתמע. ח ליג על דרגין. ט מוסיף דרגין על דרגין. י ודעי. יד ישחעבדו; ישחעבדון. טו גורה. טז ליג שליטא. יז ליג מן אטד עד כיון. יח גבוין. יט מוסיף אטד כרין וספדו. כ גובין. כא מניה. כב אצבעאן ואצבעאן. כג לכמה. כד גבוין. כה מאד וגו'. כו אבל כבד ודאי אבל כבד זה למצרים.

מסורת הוהר

א (תהלים קמ"ה) ח"ג קלו: ב (שם) ז"ח כראשית י"ד טג שמב. ג (איוב כ"ה) וצא ק"ד צ"ח. ד (שמות י"ד) ב"ב קע"ג צ"ג.

י דהא (אה"ל). יא בזמנא. יב מוסיף עמא בעלמא. יג ודעי. יד ישחעבדו; ישחעבדון. טו גורה. טז ליג שליטא. יז ליג מן אטד עד כיון. יח גבוין. יט מוסיף אטד כרין וספדו. כ גובין. כא מניה. כב אצבעאן ואצבעאן. כג לכמה. כד גבוין. כה מאד וגו'. כו אבל כבד ודאי אבל כבד זה למצרים.

הסולם

אבל מצרים

הסתומים שבעולם. והסתכלו שבזמן שיעקב היה חי בעולם, אין עם שימשול על בניו. וידעו שהם ישעבדו את ישראל ימים רבים. (תתכב) כיון דמית יעקב וכו': כיון שמת יעקב, שמחו, כי עתה יוכלו לשעבד את ישראל, הסתכלו מה שיהיה בסוף, עד שהגיעו לגרן האטד, שהוא גזר דין השולט, כי אטד בגימ' יד, כש"א, וירא ישראל את היד הגדולה וגו'. כיון שהגיעו למקום הזה, ראו הגבורות שיצאו מאטד הזה, עליהם, והיינו המכות וקריעת ים סוף. ולמה נקרא אטד, אלא מה אטד יוצאים שיחי קוצים לצד זה ולצד זה, כן היא היד, שיוצאות ממנה אצבעות לצד זה ולצד זה, וכל אצבע ואצבע עולה בכמה גבורות בכמה דנין בכמה חוקים.

מאמר

דור לדור ישבח מעשיך וגבורותיך יגידו, שבסוד זה ידועות דהיינו בהגדה שה"ס חכמה כניל. אבל גבורתך, שהיא גבורה תתאה, דהיינו גבורה שבנוקבא, ידברו אפשר לדבר אותם, שכתוב, וגבורתך ידברו. (תתכ) ישמיע כל תהלתו: כי רבים הם הדינים, הניכרים והמתחברים בתהלה, וכמה מחנות מתחברים בה, ועל כן מי יכול להשמיע כל תהלתו. (תתכא) ת"ח מצראי כלהו וכו': כוזא ודאה, המצרים, כולם חכמים היו, ומצד הגבורה, דהיינו קו שמאל, יוצאים כמה צבאות וכמה מחנות, וכמה מדרגות על מדרגות, עד שמגיעות אל מדרגות התחתונות, והמצרים היו מכשפים, והיו חכמים בהם, וידעו דברים

תתכג) ר"ש פריש פּרשְׁתָּא. א נַפְקֵי ב מגו מְעַרְתָּא, אָמַר תְּמִינָא דְיוֹמָא דִּין יִנְפוּל בֵּיתָא בְּמֵתָא, א וַיַּעֲדֵרוּן תְּרֵי דְרֹמְאֵי מְקַטְרָגִין. אֵי אָנָּא בְּמֵתָא לָא יִנְפוּל בֵּיתָא. אֶהְדְּרוּ ה לגו מְעַרְתָּא יתבו.

תתכד) פתח ר"ש וְאָמַר, א צְהֵלִי קוּלְךָ בַת גְּלִים וְגו' י צְהֵלִי קוּלְךָ, הֵאִי קָרָא לְכִנְסַת יִשְׂרָאֵל אֶתְמָר, ב גִּין דְּאֵיהִי מְשַׁבַּחַת לֵיהּ לְקַב"ה, ב קָלָא וּמְשַׁבְּחָא, וְעַל דָּא צְהֵלִי קוּלְךָ. ו מְהֵכָא אולִּיפְנָא, פ ל מֵאן מ דְּבַעֵי לְשַׁבְּחָא לְקַב"ה בְּקָלָא, ז בְּעֵיא לֵיהּ קָלָא נְעִימוּתָא, ח דִּיעָרְבּ י לְאַחַרְגִּין דְּשַׁמְעִין לֵיהּ, ט וְאֵי לָאו, י לָא יְקוּם לְאַרְמָא קָלָא.

תתכה) ת"ח, לִיּוֹאֵי דְאַתְיִין מְסַטְרָא דָּא, י דְכַתִּיב, יא וּמִבְּנֵי חַמְשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבֹדָה וְגו'. מ"ט. יב בְּגִין י דְקָלִיָּה גְמִיָּה, יג לָא יַעֲרַב לְאוּדְנִין, יד כְּשֶׁאָר חֲבֵרֵי, טו כְּדִין מְעַכְרִין לֵיהּ מְהֵאִי צָבָא הַעֲבֹדָה י דְלַעֲלֵיא, יז דְקִימִין ב לְנִגְנָא לְגַבֵּי הַיָּא עֲבֹדָה, יח וְלִקְרָא שְׁמָא קְדִישָׁא בְּדָקָא חֲזִי.

תתכו) טא חִילִין בַּב לַעֲלֵיא, טב חִילִין וּמְשַׁרְיִין כו לְגַבֵּי תַּפְאֵי, ל שְׁבַחָא שְׁמָא קְדִישָׁא, למ וְלִזְמָרָא כז לֶזֶן. וּבְגִינֵי פֶךְ יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבֹדָה, ינ וּבְגִין דְכְּנִי קָא י מְשַׁבְּחָא יו לֵיהּ לְקַב"ה, יא אָמַר קָרָא, יב צְהֵלִי קוּלְךָ בַת גְּלִים, יג בַּת אֲבָתָן.

חלופי גרסאות

א יתבו, ב לגו לבי, ג ניפיל, ד מוסיף בי רומאי; ארמאי; ל"ג רומאי, ה לבי, ו בשבחה; דמשבחה (אה"ל); דשבחה (אה"ל). ז מההוא, ח ל"ג מאן, ט מוסיף דבעי ליה, י בעי, יא דיתערב, יב לאותרנין; לאודנין (אה"ל). יג כתיב, יד דהאי, טו דרגיה ואי נמיך; דקלהא [ואין נמיך; דקליה איהו נמוך (אה"ל). טז יתערב, יז דשאר חברי, יח מעבירין, יט מוסיף מחיילין דלעילא; ומחילין דלעילא (אה"ל). כ לנגדא, כא מוסיף דתנין חילין; דתנין חילין ומשריין לעילא כלהו זמינן לגבי (אה"ל). כב מוסיף ומשריין לעילא. כג ל"ג חילין ומשריין. כד מוסיף כלהו ממנן לגבי. כה קמיה (אה"ל). כו משבח; משבחה. כז ל"ג ליה.

מסורת הזהר

(א) (ישעיה י') נח ל"א צ"א. (ב) (במדבר ח').

דרך אמת א] וימותו בנפילת בית זה שני מקטרגים ומלשינים רומים.

הסולם

מאמר

צהלי קולך בת גלים צהלי קולך בת גלים בקול זמרה. ועל כן נאמר לה צהלי קולך. מכאן למדנו, שכל מי הרוצה לשבח להקב"ה בקול, צריך להיות לו קול נעימות, שיערב לאחרים השומעים לו, ואם לא, לא יקום להרים קולו.

תתכה) ת"ח לִיּוֹאֵי דְאַתְיִין מְסַטְרָא דָּא, י דְכַתִּיב, יא וּמִבְּנֵי חַמְשִׁים שָׁנָה יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבֹדָה וְגו'. מ"ט. יב בְּגִין י דְקָלִיָּה גְמִיָּה, יג לָא יַעֲרַב לְאוּדְנִין, יד כְּשֶׁאָר חֲבֵרֵי, טו כְּדִין מְעַכְרִין לֵיהּ מְהֵאִי צָבָא הַעֲבֹדָה י דְלַעֲלֵיא, יז דְקִימִין ב לְנִגְנָא לְגַבֵּי הַיָּא עֲבֹדָה, יח וְלִקְרָא שְׁמָא קְדִישָׁא בְּדָקָא חֲזִי.

תתכו) טא חִילִין בַּב לַעֲלֵיא, טב חִילִין וּמְשַׁרְיִין כו לְגַבֵּי תַּפְאֵי, ל שְׁבַחָא שְׁמָא קְדִישָׁא, למ וְלִזְמָרָא כז לֶזֶן. וּבְגִינֵי פֶךְ יָשׁוּב מִצָּבָא הַעֲבֹדָה, ינ וּבְגִין דְכְּנִי קָא י מְשַׁבְּחָא יו לֵיהּ לְקַב"ה, יא אָמַר קָרָא, יב צְהֵלִי קוּלְךָ בַת גְּלִים, יג בַּת אֲבָתָן.

אז, ויספרו שם מספד גדול וכבוד מאד על כן קרא שמה אב"ל מצרים, ודאי אבל כבוד זה למצרים, ולא לאחר.

תתכג) ר"ש פריש פּרשְׁתָּא, נפקי מגו מערתא וכו'. (כצ"ל): ר' שמעון כשפירש מקראות הפרשה יצאו או מן המערה, שהיו יושבים בתוכה (כנ"ל אות תשפ"ו). אמר, רואה אני שיום הזה יפול בית בעיר, וימותו שם שני רומאים מקטריגים על ישראל. אם אני אהיה בעיר לא יפול הבית. כי זכותו יגן עליהם, חזרו לתוך המערה, ולא רצה ללכת לעירו, כדי שלא יגין זכותו עליהם, ויפול הבית ויהרגו המקטריגים שם. ישבו.

תתכד) פתח ר"ש ואמר וכו': פתח ר"ש ואמר, צהלי קולך בת גלים וכו'. צהלי קולך, מקרא זה נאמר לכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, משום שהיא משבחת אל הקב"ה

(דפריי דף רמ"ט ע"א * דף רמ"ט ע"ב)

תתכז) תו, בת גלים, עלמא דאתי אקרי גלים, בגין דכלא קיימא ביה, ואתקליל ביה תלי תלים, ונפקא מגיה לכלא. תו בת גלים, א כדכתוב, «גל נעול, וכל אינון גלים ומבויעין, פלהו נפקי מעלמא דאתי, וכנסת ישראל איהי בת גלים.

תתכח) ת"ח, האי קרא קשיא, בקדמיתא כתיב צהלי קולך, ודהוא בגין לזמרא וזלזמא קלא, ולבחר כתיב, והקשיבי, אי הכי זאמאי צהלי קולך, גיין דכתיב הקשיבי. אלא, צהלי, בגין לשבחא ולזמרא. ת"ח, אי ישראל שראן לשבחא ולזמרא לקב"ה, גדין כתיב והקשיבי, מ"ט, בגין דישאל אינון משבחן ומזמרון בגינה לקב"ה, ויעל דא כתיב וצהלי קולך, וכתיב הקשיבי.

תתכט) ל"שה: בגין דאתיא מסטרא דגבורה, כד"א ב ל"ש גבור בבהמה. ויהאי ל"שה, גבורה, לתבא חילין ותוקפין. עניה ענתות, בגין דאיהי אספקלריא דלא נהרא, ו עניה ודאי, לית לה נהורא לסיהרא מגרמה, אלא מה דיהיב לה שמשא.

תתל) ענתות איהו חקל, י כפר חד, ושריין ביה פהגי מספני, כ דאדהרן

מסורת הוזהר

חלופי גרסאות

א) (שה"ש ד') נח ל"א צ"ב. ב) (משלי ל') נח ל"א צ"ה. א כד"א. ב ל"ג וכל אינון גלים. ג ומבויעי; ומביעין (אה"ל). ד דהא; דהא דא. ה לארמא. ו מוסיף הקשיבי קולך. ז מוסיף אמאי כתיב. ח לקב"ה ול"ג ת"ח (אה"ל). ט מוסיף הקשיבי קולך. י משבחין בגיניהו ול"ג ומזמרון. יא ומזמון בגיניה (אה"ל). יב וכתיב ול"ג וע"ד; וע"ד כתיב הקשיבי ל"שה ול"ג צהלי קולך וכתיב. יג הקשיבי. יד ל"ג והאי; והיא (אה"ל). טו מוסיף מ"ט בגין. טז אספקלריאה. יז עלה ול"ג עניה; עליה; ענוה. יח ליה; וישגת. יט חד כפר. כ דאדהרין (אה"ל).

מאמר

הסולם

צהלי קולך בת גלים

ההרמת קול הוא, לשם יופי השירה, ולא בשביל להשמיע. בוא וראה, אם ישראל מתחילים לשבח ולזמר להקב"ה, אז כתוב, הקשיבי, מהו הטעם, הוא משום שישאל משבחים ומזמרים בשבילה, בשביל הנוקבא, אל הקב"ה, על כן כתוב, צהלי קולך וכתוב הקשיבי, כי צהלי קולך סוכב על ישראל. והקשיבי. הוא על הנוקבא, כששבילה משבחים ומזמרים. תתכט) ל"שה, בגין וכו': שואל מה הפירוש של הקשיבי ל"שה, ואומר, משום שהנוקבא באה מצד הגבורה, ע"כ נקראת, ל"שה, כש"א, ליש גבור בבהמה, ולישה הזו, הוא גבורה, כדי לשבר הכוחות והגבורות דס"א. עניה ענתות, למה נקראת הנוקבא, עניה ענתות, משום שהיא, מראה שאינה מאירה, והיא ודאי, עניה, שאין אור אל הלבנה שהיא הנוקבא, אלא מה שנותן לה השמש. תתל) ענתות איהו כפר וכו': ענתות, היא כפר אחד ששורים בו כהנים עניים המחזירים

ישוב מצבא העבודה. ומשום שכנסת ישראל משבחת להקב"ה, אמר הכתוב, צהלי קולך בת גלים, דהיינו בת האבות. כי הנוקבא היא רביעי לאבות, שהם חג"ת, וע"כ היא בת האבות. תתכז) תו בת גלים: עולם הבא, שהיא בינה, נקרא גלים משום שהכל נמצא בו ונכלל בו תלי תלים, כמו גלי הים, וממנו יוצא לכל הפרצופין והעולמות. עוד יש לפרש, בת גלים, ככתוב, גל נעול, שהמוחין של הנוקבא נקראים, גל, מלשון גילוי. וכל אלו הגלים והמעיינות כולם יוצאים מעולם הבא, שהוא בינה, וכנסת ישראל, שהיא הנוקבא המקבלת מבינה, נקראת בת גלים. תתכח) ת"ח האי קרא וכו': בוא וראה, מקרא זה קשה, שמתחילה כתוב צהלי קולך, ואח"כ כתוב, הקשיבי, ואם כן, למה היא צריכה אל צהלי קולך, כיון שכתוב, הקשיבי, כי בעת שמקשיבים אין צריכים להרמת קול. ומשיב, אלא אומר צהלי כדי לשבח ולזמר. כלומר, (דפריי דף רמ"ט ע"ב)

על א פתחיו, ולית מאן ד'ד'ש'נח בהו, בגין ד'ד'כל אינון בגי ההוא כפרא,
 ד'קליסין ה'הו בעיניהו ד'עמא, וביתיהו ר'יקניין יתיר מקל עמא, בר
 מה ד'הקבין לון, כמספני ו'קליסין ד'עמא. בגין ד'פך, ס'הרא לית לה נהורא
 מ'מגרמה, אלא בשעמא ד'אתחבר עמה שמשא אתנהיר.

תתלא) ת"ח, דכתיב, (א) ול'אביתר הפהן אמר המלך ענתות לך על שדך
 פי איש מות אמה. וכי על דומין ליה אדוניהו, איש מות אקרי. אלא,
 בגין ד'הה מאתר ס'מספנא, ד'דאידיבק ביה ס'הרא, ד'איהי י'עניה ענתות.

תתלב) ואי תימא, (ב) וכי התענית בכל אשר התענה אבי, בגיני פך
 י'נפאה דלא י'קטיל ליה. אלא אביתר, בגין ד'הה י'מאתר מספנא, זכה
 ביה דוד, עד לא סליק למלכו, פד הנה ס'מכמאן ליה שאול, ס'והוי ארחוי
 כמספנא, י'אביתר כגוונא דא, ולזמנא י'דשלט שלמה, ס'הרא קיימא
 באשלומותא, י'והה כ'בחדוותא ד'עתירו, דכלא הנה ליה, לא זכה
 כ'ביה אביתר.

תתלג) ודאי שדה ענתות, נזא דמלה הנה, וירמיה כב דקגי ליה, כלא

חלופי גרסאות

מסורת הוזהר

(א) (מ"א ב') נח ל"ב צ"ב. (ב) (שם) נח ל"ב צ"ה. א מוסיף פתחין דלויא [דלואי אה"ל]. ב ישגת. ג בגין
 דאינון בני כפר ההוא כפר קליסין הו; בגין דאינון בני
 כפר ההוא כפר תליסר הו בעינייהו דעלמא ובנייהו ריקנין יתיר מכל עמא בכמה ד'חפין לון כמסכני חליסי עמא
 בגי; בגין דכל אינון בני כפר הו קליסין בעינייהו בעמא [דעמא] וביתיהו ריקנין יתיר מכל עמא בר מה דיהבו
 [דיהבין] לון כמסכני קליסי דעמא. ד קליסין. ה וכן הו בעניותא דעמא (אה"ל). ו קליסין. ז מוסיף כן עניה ענתות.
 ח מוסיף מגרמה כלום. ט מסכנאי (אה"ל). י ל"ג דאידיבק ביה; דאתבק. יא עלה. יב זכה. יג קטל. יד ל"ג מאתר.
 טו ממכן. טז הוה. יז לבתר. יח דשלטא. יט והא. כ אורייתא; כחורייתא. כא כה (אה"ל). כב דקנא.

הסולם

מאמר

צהלי קולך בת גלים
 הרי כתיב, וכי התענית בכל אשר התענה
 דוד אבי, הרי שבשביל העניות שלו, זכה שלא
 הרג אותו, ואיך תאמר שנקרא משום זה איש
 מות. ומשיב, אלא אביתר, משום שהיה ממקום
 עוני זכה בו דוד מטרם שעלה למלוכה,
 כאשר, ארב לו שאול, שהיו דרכיו כעני,
 ואביתר היה גם כן כעין זה. וגם כשעלה
 למלוכה, עוד לא היה המלכות בכל השלמות,
 ולזמן ששלט שלמה, עמדה הלכנה שהיא
 הנוקבא, בכל השלמות, והיה בשמחה שהכל
 היה לו וע"כ לא זכה בו, אביתר להתחבר
 עמו. פירוש. כי מה שאמר לו וכי התענית
 בכל אשר התענה דוד אבי, פירוש, עמו
 היית ראוי להתחבר, מטעם שמדרגתך שוה
 אליו, ולא עמי. אבל העניות עצמה שלו,
 לא היתה בה שום מעלה, אלא שנקרא
 משום העניות שלו, איש מות כנ"ל.

המחזירים על הפתחים, ואין מי שישגיח
 בהם, משום שכל אלו בני הכפר לקלט היו
 בעיני העם, ובתייהם היו ריקנים יותר מבתי
 כל העם, ולא היה להם, חוץ ממה שנותנים
 להם, כעניים בוויי העם. ומשום זה נקרא
 הלכנה ענתות שגם היא, אין לה אור מעצמה,
 אלא בשעה שמתחבר עמה השמש היא
 מאירה.

תתלא) ת"ח, דכתיב וכו': בוא וראה,
 שכתוב, ולאביתר אמר המלך ענתות לך על
 שדך כי איש מות אתה. שואל, וכי על
 שקרא אותו אדונייהו אל סעודתו נקרא איש
 מות. ומשיב, משום שהיה ממקום עניות,
 שנתדבק בו הלכנה, שהיא הנוקבא, שהיא עניה
 ענתות. פירוש. שאביתר היה דבוק בנוקבא
 בעת שהיתה בבחינת קו שמאל בלבד, שכל
 האורות נקפאים בה ואינם מאירים, (כנ"ל
 כ"א דף רמ"ז אות ש"א) שהיא עניה ענתות,
 וע"כ נקרא גם היא ענתות כמותה, ונקרא
 איש מות, כי אין לו אור החיים.

תתלב) ואי תימא, וכי וכו': ואם תאמר,
 (דפ"ר דף רמ"ט ע"ב)

תתלג) ודאי שדה ענתות וכו': ודאי,
 ששדה ענתות, הוא סוד הדבר, שהיא סוד
 הנוקבא בשליטת השמאל, וירמיהו שקנה את
 שדה

הַהוּא, בְּגִין לְאַחֲסָנָא רְזָא עֲלָאָה. ת"ח, כְּךָ שְׁלֵטָא סִיְהָרָא, שְׂדָה תַּפּוּחִים אָקְרִי, כְּךָ אִיהוּ בְּמִסְפְּנֹו, שְׂדָה עֲנֹתוֹת. בְּגִינֵי כְּךָ, תוּשְׁבְּחָתָא א דְלִתְתָא, עֲבִיד בִּלְיָה עֲתִירוֹ, וְשְׁלִימוּתָא.

תתלד) יִכְמָה דְדוֹד, כָּל יוֹמוֹי אֲשַׁתְּדַּל לְמַעַבְד הַ שְׁלִימוֹ לָהּ, וְלִנְגְנָא יוֹמְרִי, יוֹלְמָרָא וְלִשְׁבְּחָא לְתַתָּא, וְכַד דוֹד סִּיְהָרָא מְעַלְמָא, סִּיְשְׁבִיק לָהּ בְּשְׁלִימוֹ, יוֹשְׁלֵמָה יוֹנְטַל יוֹ לָהּ בְּעוֹתְרָא, בְּשְׁלִימוּתָא, דְהָא סִיְהָרָא נְפָקָא מִמִּסְפְּנֹו, וְעָאֵלֵת לְעוֹתְרָא, סִּיְדְּבָהָ עוֹתְרָא, סִּיְשְׁלֵט עַל יוֹ כָּל מְלְכֵי אֲרָעָא.

תתלה) וְעַל דָּא אִין כְּסָף נְחֻשְׁב בִּימֵי שְׁלֵמָה. אֲלָא כְּלָא דְהַב, סִּיְדְּאֲתְרָפִי דְהַב, וּבְהִהוּא זִמְנָא כְּתִיב, סִּיְעַפְרוֹת זְהָב לֹו, דְהָא סִּיְעַפְר דְלְעִילָא, הַהוּא כִּי מְסַתְּכַל בִּיהַ שְׁמָשָׁא, וּבְאִסְתְּכִלוּתָא דְשְׁמָשָׁא סִּיְוִתְקַפִּיָּה, כִּי עַפְרָא כִּי עֲבִיד וְאִסְגֵי דְהַב.

תתלו) ת"ח, כִּי מְטוּרֵי כִּי דְנְהִירוֹ, דְתוֹקְפָא דְשְׁמָשָׁא תַּפְּן, עַפְרָא סִּיְדְּאֲרָעָא בִּינֵי טוּרֵי, כְּלָהוּ עֲבָדֵי דְהַב, וְאֲלִמְלָא חִיּוֹן בִּישִׁין כִּי דְרַבִּיאוֹ תַּפְּן, בְּגִי נְשָׂא לָא הוּוּ מְסַכְנֵי, בְּגִין דְתוֹקְפָא דְשְׁמָשָׁא אִסְגֵי כִּי דְהַב.

מסורת הזהר

חלופי גרסאות

(א) (מ"א י"י) ח"א רג. ב) (איוב כ"ה) מקץ ל"ח צ"ד. א ל"ג דלתתא. ב ל"ג ליה. ג ושלמותא. ד בגין. ה ל"ג מן שלימו עד לזמרא; ל"ג מן שלימו עד זמרי. ו ל"ג זמרי. ז ולזמרא (אה"ל). ח לשכחא. ט אסליק. י ל"ג מעלמא. י"א שבק. י"ב ל"ג ושלמה. י"ג ונטיל; נטיל. י"ד ליה. טו ובג"כ. טז שלטא. י"ז ל"ג כל. יח בגין דהא אחרבי. י"ט עתיר. כ אסתכל. כא ותוקפא; ותוקפי. כב דארעא; דעפרא (אה"ל). כג אתעביד (אה"ל). כד ל"ג מטורי (אה"ל). כה נהירו. כו דרכיאו. כז דהכא.

מאמר

הסולם

אין כסף נחשב בימי שלמה

שדה ענתות, היה זה כדי לנחול את סוד העליון. פירוש. כי אח"כ, העלה מ"ן לזווגה עם ז"א, שהחכמה שבשמאלה מתלבשת אז בחסדים דו"א, ונשלמת בכל השלמות. כמ"ש לפנינו, בוא וראה, כשהלבנה שהיא הנוקבא שולטת דהיינו שמאירה בשלמות, נקראת שדה תפוחים וכשהיא בעניות נקראת שדה ענתות, משום זה, השירה של מטה עושה לה עשירות ושלמות. שהשירה מעוררת זוג ז"ן, וכשמקבלת החסדים מו"א יש לה כל השלמות כנ"ל. תתלד) כמה דדוד בכ"ז וכו': כמו דוד, שבכל ימיו היה משתדל לעשות לה שלמות, שינגנו מזמרים לזמר ולשבח. שעיז קונה הנוקבא השלמות כנ"ל. וכשדוד נסתלק מן העולם, הניח אותה בשלמות. ושלמה קבל אותה בעשירות ובשלמות. כי הלבנה, יצאה מעוני ובאה לעושר, שבעושר הזה שלט על כל מלכי ארץ.

מאמר אין כסף נחשב בימי שלמה

תתלה) וְעַל דָּא אִין וכו': וע"כ אין כסף נחשב בימי שלמה, אלא הכל היה (דפו"י דף רמ"ט ע"ב * דף ר"ג ע"א)

תתלו) בג"כ, ביומוי דשלמה, אין כסף נחשב למאומה, דהא "תקיא דשמשא אסתכל בבעפרא, ואסגי ליה דהב. ועוד דההוא עפרא סטרא ידדינא איהו, כד אסתכל ביה שמשא, גטל תוקפא ואתרבי דהבא. גיין דאסתכל שלמה דבה, שבח "ואכריז ואמר, "הפל הנה מן העפר וגו'.

תתלח) וע"ד שלמה לא אצטריף לנגנא כדוד, אלא ישירתא דאיהו ירחימי דעותרא, "דהוא נהירו ורחימו דכל תושבחו דעלמא ביה הו, תושבחתא דמטרוניתא כד יתבא בכרסניא לקבליה דמלכא קאמר.

תתלט) "כתיב ויתן המלך את הכסף בירושלם פאבנים, בגין דכלא הוה דהב, ועפרא אתקשר בשמאלא, בסטרא דרחימו, כד"א "שמאלו תחת לראשי, ושמשא אתדבק בבהדה, ולא אתעדי ימינה.

תתמ) שלמה טעה בהאי, "דהא חמא דאתקריב סיהרא בשמשא, "וימינא מחבקא, ושמאלא תחות רישא, גיין דאתקריבו דא ברא, אמר הא אתקריבו פתרא, ימינא מה הבא, דהא ימינא לאו איהו אלא בגין "לקרבא, גיין "דאתקריבו דא ברא למאי אצטריף, מיד אין כסף נחשב בימי שלמה.

חלופי גרסאות

מסורת הזהר

(א) (קהלת ג') ושלח כ"ו ח"ג לר: קבה. קפא. תק"ח
 ק"ה ט"א שלי"ג. (ב) (מלכים א' י'). ג) (שה"ש ב') ב"א
 רל"ה צ"א.
 לה בכרסניא ומלכא קדישא קאמר (אה"ל). י לקבל [לקבלין] מלכא. יא מוסיף ואה מה כתיב. יב בהריה. יג מניה.
 יד חמא דהא אתקריב. טו וימינא מחבק שמאלא. טז מהדרא ול"ג מה הכא. יז דא. יח דהא אתקריבו. יט מוסיף
 שלמה למאומה (אה"ל).

אין כסף נחשב בימי שלמה

הסולם

מאמר

הנוקבא כבר היתה מתוקנת בשלמות, אלא אמר שירה, דהיינו שיר השירים, שהוא אהבה, ועושר, שהיא אור ואהבה, שכל השירה שבעולם בה היו, בשירתו של שלמה, שאמר שירת המטרוניתא, שהיא הנוקבא, בעת שיושבת בכסא מול המלך.

הארט השמאל דבינה, ונעשית הארתה זהב כמותה.

זו"ש ואמלא חיוון בישין וכו' בני נשא לא הוו מסכני, כי בשליטת השמאל יש שמירה מרובה, בסוד להט החרב המתהפכת וכו' ולא כל אדם יכול לקבל משם זולת הכדאים לה.

תתלט) כתיב, ויתן המלך את הכסף בירושלים כאבנים: משום שהכל היה זהב, והעפר, שהיא הנוקבא, נקשר בשמאל בצד האהבה, דהיינו אהבת דודים הנוהג בשמאל, כש"א, שמאלו תחת לראשי. והשמש שהוא ז"א, נתדבק אליה ולא נפרש ממנה.

תתלו) בג"כ ביומוי דשלמה וכו' וע"כ בימיו של שלמה, אין כסף נחשב למאומה, כי תוקפו של השמש הסתכל בעפר, ועשה אותו זהב, ועוד, כי עפר ההוא צד הדין הוא, שהיא שמאל בלי ימין, ואינה מאירה, כנ"ל, וכשמסתכל בה השמש, שהוא ז"א, דהיינו שמשפיע לה חסדים, לוקח תוקף הדין ממנה, ונגדל זהב, כי עתה החכמה שבה מאירה בכח התלבשות החסדים כמו בחינת קו שמאל דאמא שנקראת זהב כנ"ל, כיון שנסתכל בה שלמה, שיבח והכריז, הכל היה מן העפר.

תתמ) שלמה טעה בהאי וכו': שלמה טעה בזה, כי ראה שנקרב הלבנה אל השמש, שהימין, דו"א, מחבק אותה, בחסדים, והשמאל, דו"א, תחת ראשה, דהיינו בהארט חכמה. והשמאל נעשה הראש שלה, כיון שנתקרב ימין ושמאל זה בזה, והחכמה שבשמאל כבר נתלבשה בימין. אמר הר כבר נתקרב יחד, מה עוד כאן הימין, כי הימין, שהוא חסדים

תתלח) וע"ד שלמה לא וכו': ועל כן שלמה, לא היה צריך לנגן כמו דוד, כי (רמ"ז דף ר"ג ע"א)

תתמא) א"ל קב"ה, אַנְתָּ דְחִית יְמִינָא, תְּיִיף, « אַנְתָּ תַצְטַרְף לְחֶסֶד בְּגִי נְשָא, וְלֹא תִשְׁכַּח. מִיָּד סָטָא שְׁמָשָׂא מְלַקְבֵּל סִיְהָרָא, וְסִיְהָרָא שְׂרִיָא לְאַתְחַשְׁבָּא, וְהוּוּ שְׁלֵמָה מְהֵדֵר עַל פְּתַחֲזִין, וְאָמֵר, « אֲנִי קַהֲלַת, וְלֹא הָוָה מֵאֵן בְּדִיעְבַד עֲמִיָּה חֶסֶד, מ"ט, בְּגִין דְּדַחָה יְמִינָא, וְלֹא חָשִׁיב ז' לִיָּה, הַה"ד, בְּ אֵין פֶּסֶף נְחָשֵׁב בִּימֵי שְׁלֵמָה לְמֵאוּמָה.

תתמב) וְע"ד, ה' כָּל דְּאֶסְגִּי תוּשְׁבַחְזֵן לְגַבֵּי קב"ה, אֶסְגִּי שְׁלֵמָא לְעֵילָא, בְּגִינִי כְּפֵּה הַקְּשִׁיבִי לְיִשָּׁה. פְּתִיב א' לִישׁ אֹבֵד מְבִלֵי טָרְף וּגו', לִישׁ הֵינִינוּ לְיִשָּׁה, פְּדַכְתִּיב, חָק חָקָה. אֹבֵד: פְּדַכְתִּיב, וְכֵאֵוּ הָאֹבֵדִים. מְבִלֵי טָרְף: בְּגִין, דְּאִיְהִי וְתַבְעָה ז' עֲלֵיהָ ח" לְמִיָּהב, פְּדַכְתִּיב, ח" וְתַקָּם כ' עוֹד לְיִלָּה וְתַתָּן טָרְף לְבֵיתָהּ.

תתמג) וּבְגִי לְבִיא יְתַפְּרְדוּ. בְּגִין, דְּכָלְהוּ ס' חֲזִילִין, כַּד אִיְהִי יְהִיבַת. לְהוֹן טָרְף, כְּלָהוּ מְתַחְבְּרָן כְּחַד, וְנִקְזִין כְּחַד. וְכַד אִיְהִי יְתַבָּא מְבִלֵי טָרְף, יְדַגְרָם גְּלוּתָא, וְדֵאִי בְּגִי לְבִיא יְתַפְּרְדוּ, כ' מְתַפְּרָשֵׁן כְּלָהוּ, לְכַמָּה סְטָרִין וְאַרְחִיזִין, בְּגִין ב' לְאַשְׁכְּחָא לְמַעַבַד דִּינָא. וְע"ד, בְּזַמְנָא דְקַרְבְּנָא אֲתַעְבֵּיד, כְּלָא י' מְתַפְּקֵנָן, וּמְתַקְרְבִין כְּחַד, כְּדַקְאֲמָרְזֵן, הַשְׁתָּא דְקַרְבְּנָא לֹא אֲתַעְבֵּיד, וְדֵאִי

חלופי גרסאות

א את תצטרף. ב דיעבד. ג ימינה. ד לה. ה מאן; כל מאן. ו תבעת; תבעא; תפעה. ז עלה; עלה. ח למיחב. ט אלין; מליין (אה"ל). י גרמא; דגרמה. יא מחפשי. יב דאשתכח. יג מתהניין.

מסורת הזוהר

(א) קהלת א. (ב) מ"א י' לעיל דף רס"ו צ"ג. ג) איוב (ד') נח ל"א צ"ד. (ז) (ישעיה כ"ו) ויגש ל"ג צ"א. ה) (משלי ל"א) ב"א ס"ט צ"ג ז"ח רוח פ"ז ט"א שמו. תק"ח קי"ב ט"א ש"ח.

הסולם

אין כסף נחשב בימי שלמה

הקשיבי לִישָׁה, שהיא הנוקבא, בזמן שמרוחק מן הקב"ה, שהוא ימין. שכתוב, ליש אובד מבלי טרף וגו', ליש, הוא ליש, ככתוב חוק, חוקה. כלומר, כמו שחוק חוקה, יש להם משמעות אחת, כן ליש ליש, יש להם משמעות אחת, אובד, ככתוב, ובאו האובדים, שהמשמעות נאבדים, כן אובד, שבכאן משמעותו נאבד. מבלי טרף, משום שהיא, הנוקבא, תובעת עליו מו"א שיתן, ככתוב, ותקם בעוד לילה ותתן טרף לביתה.

תתמג) ובני לביא יתפרדו: משום שכל הצבאות דהיינו המלאכים המתפשטים ממנה, כשהיא נותנת להם טרף, מתחברים כולם כאחד, ויונקים יחד. וכשהיא יושבת מבלי טרף, מחמת הגלות, ודאי בני לביא יתפרדו, שהצבאות שלה נפרדים לכמה צדדים ואורחות, כדי למצוא מקום לעשות דין. וע"כ בעת שהקרבת נקרב מתתקנים כולם ומתקרבים יחד כמו שאמרנו. עתה, בעת הגלות, שקרב

לא

מאמר

חסדים, אינו אלא כדי לקרב ז"א ונוקבא יחד, כדי שהחכמה שבנוקבא תחלש כחסדים דז"א, וכיון שכבר נתקרבו זה בזה, למה נצרך עוד הימין, שהוא החסדים. מיד אין כסף נחשב בימי שלמה, כי דחה את הכסף, שהיא ימין. כמבואר.

תתמא) א"ל קב"ה וכו': אמר לו הקב"ה אתה דחית את הימין, שהוא חסד, בחיין, אתה תצטרך עוד לחסד בני אדם ולא תמצא. מיד, פנה השמש, שהוא ז"א, ממול הלבנה, שהיא הנוקבא, והלבנה התחילה להתחשך והיה שלמה מחזיר על הפתחים, ואומר, אני קהלת, ולא היה מי שיעשה עמו חסד. מהו הטעם משום שדחה את הימין, שהוא חסד, ולא החשיב אותו, וז"ש אין כסף נחשב בימי שלמה למאומה.

תתמב) וע"ד כ"ל דאסגי וכו': ועל כן, כל המרבה תשבחות אל הקב"ה, שהוא ימין, מרבה שלום למעלה. משום זה, אוה"כ,

(דפו"י דף ר"ג ע"א)

בני לביא יתפרדו, ובגניי פך, לית א לן ביום דלא אשתפח ביה דינא, דהא לא מתערין עלאין ותפאין בשלימו עלאה פדקאמרן.

תתמד) ת"ח, השתא צלותא דב"נ, אתער שלימו, לעילא ותפא, ובכרכתא דבריה לקב"ה, ומתברכין עלאין ותפאין. וע"ד בצלותא דישאל ה מתברכאן עלמין. מאן דמברך ליה לקב"ה, יתברך. מאן דלא ברך לקב"ה, לא יתברך. הדיא הוא דכתיב א כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

תתמה) רב המנונא סבא, פסא דכרכתא לא יהיב ליה לב"נ אחרא לכרכא, ואלא איהו אקדים ונטיל ליה בפתרי ידיו ומברך. והא אמרן, דבעי לנטלא ליה בימינא ובשמאלא, ואע"ג דכלא אתערו ביה, שפיר הוא, אבל פסא ה דברכה הכי אצטרף ב פוס, דכתיב א פוס ישועות אשא, דהא בהאי פוס, אתנגידו ברכאן, מאינון ישועות דלעילא, והוא נטיל לון, וכגיש לון לגביה, ותמן אתנטיר חמרא עלאה, ואתפגיש בההוא פוס, ובעינן לכרכא ליה בימינא, ובשמאלא, וחמרא דאיהו בהאי פוס פגיש, דיתברכון פחדא, ובעינן לכרכא י פתורא, דלא תהא ריקנא מנהמא וחמרא כלא י פחדא.

תתמו) ת"ח, פנסת ישאל, פוס של ברכה אקרי, וכיון דאיהו פוס של ברכה, בעינן ימינא ושמאלא לנטלא ליה, וההוא פוס אתיהיב בין

מסורת הזהר
א (ש"א ב) ח"ב קעה. ח"ג רלו: רס: רעא. רפה. ת"ז
תס"ד צה: ת"ז בהשמטות קמו: תק"ח צ"ו ט"א שמ"א.
ק"י ט"ג ש"י"ב. ב. (תהלים קט"ו) הקסה"ז ב' צ"ה. ת"ז
תמ"ז פ"ה.
י ל"ג אתערו ביה. יא דברכתא. יב ל"ג כוס דכתיב: כד"א. יג ל"ג לון. יד מוסיף לון חמרא. טו בשמאלא; ולא
בשמאלא. טז דאיהו. יז מוסיף על פתורא. יח דנהמא. יט חד. כ ובגין (אה"ל). כא מוסיף ובעי לנטלא; לנטלה (אה"ל).
כב מוסיף ליה לההוא כוס דאתיידע.

חלופי גרסאות

א לך. ב יומא. ג בברכתא; וברכתא. ד מברכין; ליה
מתברכין. ה מתברכין. ו אחרא דבעי לנטלא [לאנתלא]
ליה בימינא ובשמאלא בתרי ידיו. ז מוסיף דבעי לאנתלא
אלא. ח מוסיף בימינא ובשמאלא בתרי. ט ולא בשמאלא.
י ל"ג אתערו ביה. יא דברכתא. יב ל"ג כוס דכתיב: כד"א. יג ל"ג לון. יד מוסיף לון חמרא. טו בשמאלא; ולא
בשמאלא. טז דאיהו. יז מוסיף על פתורא. יח דנהמא. יט חד. כ ובגין (אה"ל). כא מוסיף ובעי לנטלא; לנטלה (אה"ל).
כב מוסיף ליה לההוא כוס דאתיידע.

הסולם

הסוד הוא, שבכוס של ברכה צריכים דוקא כוס, שכתוב, כוס ישועות אשא. שהוא הנוקבא המכונה כוס. כי בכוס הזה נמשכים ברכות מאלו הישועות של מעלה, והוא, דהיינו הכוס שהוא הנוקבא, מקבל אותם ומאספם אליו ושם נשמר יין העליון, שה"ס הארת השמאל שבכינה, ונאסף בכוס ההוא, וע"כ, צריכים לברך אותו בימין ובשמאל, והיין שנאסף בכוס ההוא יתברכו יחד, דהיינו היין שהוא הארת שמאל מכינה, והכוס שהוא הנוקבא. וצריכים לברך את השולחן שהוא הנוקבא, שלא יהיה ריקן מלחם ויין הכל כאחד. פירוש, כי היין הוא הארת החכמה שבשמאל והלחם ה"ס חסדים מימין, והם צריכים להתחבר כאחד. כנודע.

תתמו) ת"ח כנסת וכו': בוא וראה, כנסת ישראל, שהיא הנוקבא, נקראת כוס של ברכה, וכיון שהיא כוס של ברכה, צריכים

מאמר

לא נקרב, ודאי, בני לביא יתפרדו. ומשום זה אין לך יום, שלא ימצא בו דין, משום שאין העליונים ותחתונים מתעוררים בשלימות העליון, כמ"ש.
תתמד) ת"ח השתא וכו': בוא וראה, עתה בזמן הגלות, תפלתו של אדם מעוררת שלמות למעלה ולמטה, ובברכה שמברך להקב"ה מתברכים עליונים ותחתונים. וע"כ, בתפלתם של ישראל מתברכים העולמות. מי שמברך להקב"ה יתברך, מי שאינו מברך להקב"ה אינו מתברך, זהו שכתוב, כי מכבדי אכבד ובזי יקלו.

מאמר כסא דברכתא

תתמה) רב המנונא פבא וכו': רה"ס לא נתן את הכוס של ברכה לאיש אחר, אלא הוא הקדים וקבלו בשתי ידיו ומברך. ואמרנו, שצריכים לקבל אותו ובשמאל. ואע"פ שהכל פרשו אותו, יפה הוא. אבל

ימינא י' ושמאלא, ובעי דאתמליא חמרא, בגין חמרא דאורייתא, דאיהו נפיק מעלמא דאתי.

תתמו) ות"ח, כ פוס של ברכה, י בהאי אתגליין מלין עלאין, הקא דאנן במערבא, י אימא ה הקא אתגלייא רזא דרתיכא קדישא, פוס של ברכה בעי לקבלא ליה בימינא ושמאלא, ודא צפון ודרום, וכוס של ברכה דיהא נטיל ברכה מנייהו. מאן פוס של ברכה, דא מטתו של שלמה, דבעין דאתייהב בין צפון לדרום, ובעי לאנחא י לה בימינא, וגופא דיתתקן י ביהויהו, וישגח ביה ביהוה י פוס, לברכא ליה בארבע ברכאן, בגין דכתיב, י תמיד עיני ה' אלהיך בה וגו'. אשתפח בכוס של ברכה, רזא דמהימנותא, צפון ודרום ומזרח ומערב, ה רתיכא קדישא פדקא חזי י ליה.

תתמו) ופתורא יו בנהמא, יו בגין דיתברכא ההוא לחם דלתמא, ויתברך לחם י עוני, ויהא לחם פנג, וקא אוקימנא. וישתפח י דקנסת ישאל מתברכא י בד' כ סטרי עלמא, לעילא י לתמא. כ וכוס של ברכה, לאתחברא דוד מלכא באבנהו, ויתברך לתמא, דיתברך פתורא דב"נ, לאשתפחא כ ביה מזונא פדיר.

חלופי גרסאות

מסורת הזוהר

א ובעין דחמלי. ב בכוס של ברכה אתגלין (אה"ל). ג מוסיף הכא בהאי ד ל"ג אימא. ה ל"ג הכא (אה"ל). ו דאיון (אה"ל). ז ברכה בנייהו דקא נטיל ברכאן מנייהו (אה"ל). ח בנייהו. ט ודרום. י ל"ג מן ובעי עד וגופא. יא ליה (אה"ל). יב ל"ג בהדיהו. יג מוסיף כוס של ברכה לארקא ליה ברכאן. יד ל"ג ליה ופתורא. טו ונהמא וליג ופתורא; ונהמא בנהמרא; ונהמא דיתברכא. טז בגין דיתבה; בגין דיתברך מכל סטרי מעילא ומתתא לעילא ברזא דכוס של ברכה לאתחברא דוד מלכא באבנהו ויתברך לתתא דיתברך לחם עוני ויהא לחם פנג והא אוקמוה ויתברך פתורא. יז עני. יח כנסת. יט מכל. כ סטרי וליג עלמא. כא מוסיף ותתא [לעילא] בהווא נהמא של ברכה; לעילא בהווא כוס של ברכה (אה"ל). כב ל"ג וכוס של ברכה. כג מניה.

הסולם

כסא דברכתא

מאמר

לברך אותו בארבע ברכות משום שכתוב, תמיד עיני ה' אלהיך בה. נמצא, שבכוס של ברכה, סוד האמונה, דהיינו, צפון ודרום מזרח ומערב, שהם חו"ג תו"מ, הרי לך המרכבה קדושה כראוי לה. תתמו) ופתורא בנהמא וכו': והשלחן בלחם, הוא כדי שיתברך לחם ההוא של מטה, שהוא הנוקבא, ולחם עוני שהוא הנוקבא בעת שחסרת חסדים, יתברך ויהיה לחם פנג, דהיינו בעת שהחכמה שלה מתלבשת בחסדים, נקראת לחם פנג. וכבר נתבאר. ונמצא שכנסת ישראל, שהיא הנוקבא, מתברכת למעלה, בד' רוחות העולם, שהם חו"ג תו"מ כניל, ולמעלה ומטה, שהם נצח והוד, וכוס של ברכה גורם שיתחבר דוד המלך שהיא הנוקבא שלמעלה מחזה, באבות, שהם חג"ת, שמכאן נוטלת חכמה, ויתברך גם כן למטה, מנה"י ויש לו גי' חסדים, שיתברך השלחן של האדם, שימצא בו תמיד לחם.

ליר ימין ושמאל שיקבלו אותו, כי אותו כוס ניתן ביד ימין ושמאל, שהם חסדים וחכמה, כניל בריבור הסמוך. וצריכים שיתמלא ביין, משום יינה של תורה, שה"ס הארת חכמה שבשמאל, היוצא מן עולם הבא, שהוא בינה. תתמו) ות"ח כוס וכו': ובוא וראה, כוס של ברכה, בו נתגלו כאן דברים עליונים, כשאנו במערה, כלומר, כאן נתגלה סוד מרכבה הקדושה, שהיא חו"ג תו"מ, כי כוס של ברכה צריך לקבלו בימין ושמאל, שזהו צפון ודרום שהם חסד וגבורה, וכוס של ברכה, המקבל ברכה מהם, ומי הוא כוס של ברכה זהו מטתו שלשלמה, דהיינו מלכות, שאנו צריכים שתינתן בין צפון לדרום, שהם חסד וגבורה, וצריכים ליתן אותה שתהיה יותר קרוב לימין. והגוף, של המברך, שהוא תפארת, צריך להתתקן עמהם, ויסתכל בו באותו כוס, (דפו"י דף ר"ע ע"א *) דף ר"ע ע"ב)

תתמט) קמו כלהו ונשקו ידוי, אמרו ברין רחמנא א דאעילנא הקא, ושמענא מלין אלין. נפקו מן מערתא, ונאזלו, כד עאלו בכתא, חמו חמו " געטרא דכגי נשא דמיתו, דנפל ביתא עליהו, יתבו וחמו " דקא ספדי לאינון דמיתו, עם אינון רומאי.

תתנ) פתח רבי שמעון ואמר, ויבאו עד גרן האטד, מאן גרן האטד. אלא, הקא אתרמיז שלטנותא דמצראי דאתעדי. גרן האטד, דא ממנא שולטנא דמצראי, " דאתעדי מקמי שולטנותא דישראל, " דהא חמו גרן כד " א מלובשים בגדים בגרן, וע"ד ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד וגו'.
תתנא) על פן קרא שמה אכל מצרים עד היום הזה, " דידאי י" ממצרים הנה, אוף הקא לאו " דידאי ניהו " אלין בכיין, אע"ג דמיתו ביה ידאי, ואלין ידאי, אלמלא הוו " ידאי, לא מיתו, וכיון דמיתו, קב"ה מכפר חוביהו.

תתנב) אמר ר"ש ת"ח, " דיעקב " אע"ג דנפקת נשמתיה במצרים, לאו ברשותא אחרא נפקת, מ"ט, כמה דאתמר דלא הוה מיומא דאתברי עלמא, ערסא שלימתא, כההוא ערסא דיעקב. בשעתא דהוה סליק מעלמא " נשמתיה מי"ד " אתקשר באתריה, וקא אוקימנא.

תתנג) ת"ח, כד הוה עאל יעקב במערתא, כל ריחין כ" דגנתא דערן

<p>מסורת הזהר (א) (מ"א כ"ב). ערסא. ד ליג יתבו. ה ליג דקא ספדי לאינון (אה"ל). ו רמאי; ארמאי. ז דאתערי. ח דאתערי. ט דא; חסר כאן (אה"ל). י ליג גורן. יא אבל מצרים דאי אבל המצראי הוה (אה"ל). יב דמצרים. יג דודאי. יד דלא (אה"ל). טו מוסיף ידאי טכין. טז דהא יעקב. יז ליג אע"ג. יח ונשמתיה. יט אתקשרת. כ יעקב עאל. כא מוסיף דנשמתין דגנתא (אה"ל).</p>	<p>חלופי גרסאות א דאעלנא (אה"ל). ב מוסיף ואזלו כחדא. ג עירסא; ד ליג יתבו. ה ליג דקא ספדי לאינון (אה"ל). ו רמאי; ארמאי. ז דאתערי. ח דאתערי. ט דא; חסר כאן (אה"ל). י ליג גורן. יא אבל מצרים דאי אבל המצראי הוה (אה"ל). יב דמצרים. יג דודאי. יד דלא (אה"ל). טו מוסיף ידאי טכין. טז דהא יעקב. יז ליג אע"ג. יח ונשמתיה. יט אתקשרת. כ יעקב עאל. כא מוסיף דנשמתין דגנתא (אה"ל).</p>
---	--

דרך אמת א] שיצאו מן המערה לעיר והיה כדבריו שנפל בית אחד בעיר ונהרגו תחתיו מתים והיו מספידים למתים ההם עם אותן ארמאי ומלת עיטרא פי' אסיפת ור"ל אסיפת מתים שנפל הבית עליהם ומתו כמבואר.

<p>מאמר תתנ) ויבאו עד גרן האטד: שואל, מהו גרן האטד. ומשיב, אלא כאן נרמו ממשלת מצרים שהוסרה. גרן האטד, זה ממשלת מצרים שהוסרה מפני ממשלת ישראל (כנ"ל דף רס"ב אות תתכ"ב) כי ראו גרן, שרומז על ממשלת ישראל כמו שאתה אומר מלובשים בגדים בגרן, וע"כ ויספדו שם מספד גדול וכבד מאד.</p> <p>תתנא) על כן קרא שמה אבל מצרים (דפריי דף ר"ג ע"ב)</p>	<p>הסולם וגו': שודאי ממצרים היה האבל כי הוסרו ממשלתם. אף כאן אלו הבכיות אינם על יהודים, אע"פ שיהודים מתים שמה, כי אלו היהודים אם היו יהודים לא היו נהרגים, וכיון שמתו הקב"ה מכפר עונותיהם. תתנב) אמר ר"ש וכו': אר"ש, בוא וראה, כי יעקב אע"פ שיצאה נשמתו במצרים, לא יצאה ברשות האחר, דהיינו דס"א. מהו הטעם, הוא כמו שלמדנו, שמיום שנברא העולם לא היה מטה שלמה כמטתו של יעקב, כלומר שכל בניו כשרים היו, בשעה שהיה נפטר מן העולם, נתקשרה נשמתו מיד במקומה, וכבר נתבאר.</p> <p>מאמר חגיגת דיעקב</p> <p>תתנג) ת"ח כד עאל וכו': בוא וראה כשנכנס יעקב במערה, כל הריחות שבגן ערן</p>
---	--

אֲשֶׁתֶּפַח בַּמְעֵרָא, וּמְעֵרָא סְלָקָא נְהוּרָא, וְשׁוּרָא חַד דְּלִיק. וְכַד עָאָלוּ אַבְהוֹן
 בְּלִגְבֵי דְיַעֲקֹב יִלְמְצָרִים, לְאֲשֶׁתֶּפַּחָא עֲמִיה, אֶסְתַּלַּק נְהוּרָא דְשׁוּרָא, בִּיּוֹן
 דְּעָאָל יַעֲקֹב בַּמְעֵרָא, הִדְרָא יִשְׁרָאָא לְאַתְרֵיהּ, בְּדִין אֲשֶׁתָּלִים מְעֵרָא מִכָּל
 מַה דְּאֲצִטְרִיף.

תתנד) ועד יומי עלמא, לא יקבילת מערתא ב"נ אחרא, ולא
 יתקבל. ונשמתין דזכאן אעברן מקמיהו כבי מערתא, בגין דיתערון, ויחמין
 ורעא דשקו בעלמא, ויחדו קמי קודשא ברין הוא.

תתנה) אמר ר' אבא, חניטא דיעקב מאי איהו, א"ל זיל שאיל לאסגא.
 ת"ח, כתיב «ויצו יוסף את עבדיו את הרופאים לחנוט את אביו ויחנוטו
 הרופאים את ישראל, ס"ד» כשאר בני נשא הוה חניטא דא. אי תימא בגין
 יא אורחא הוא דיעבדו, הא כתיב «וימת יוסף בן וגו' ויישם בארון במצרים,
 הא לא אגלו עמיה» בארשא, דהא תמן אתקבר, וכתיב ויחנוטו יא אותו.

תתנו) אלא, אחרא דמלכין אינון, בגין לקיימא גופייהו, חנטי לון
 במשח רבות, עלאה על כל משחין, מעורב בבוסקין, ושאייב ליה יא בגופא,
 יומא בתר יומא, בההוא משחא טבא, ארבעין יומין, דכתיב וימלאו לו
 ארבעים יום כי בן ימלאו ימי החנוטים. בתר דאשתלם דא, קיימא גופא
 שלים יא זמין סגיאין.

תתנו) בגין דקל ההוא ארעא דכנען, וארעא דמצרים, מכלה גופא ומרקב
 ליה יא לזמן זעיר, מפל שאר ארעא, ובגין לקיימא גופא עבדי דא, ועבדי

חלופי גרסאות

א אשתכחו. ב לגביה. ג וחמו כל מצרים. ד נהורא דשורא
 ול"ג לאתריה; מוסיף נהורא דשורא לאתריה (אה"ל).
 ה יוסא. ו קבילית. ז יקבל; מוסיף תקבל עוד (אה"ל). ח ויחמון. ט קמיה ול"ג קביה. י ל"ג זיל. יא הוה חניטא
 דא כשאר. יב ארשא הוה עבדי. יג ארשא. יד מוסיף אותו וישם (אה"ל). טו מוסיף בגין אורחא. טז ושאבין; ושחין
 (אה"ל). יז גופא; בגופו. יח שנין (אה"ל).

מסורת הוזהר

(א ח"ב קמא: ב) לעיל ד' צ"א.

הסולם

חניטא דיעקב

שמחמת הדרך, שהיו צריכים להשהותו, עשו
 זה, הרי כתוב, וימת יוסף וגו' אע"פ שלא
 הלכו עמו בדרך, כי הוא נקבר שמה, וכתוב,
 ויחנוטו אותו.

תתנו) אלא ארשא דמלכין וכו': אלא
 דרך המלכים הוא, שבכדי לקיים את הגוף
 שלא ירקב, חונטים אותם בשמן המשחה,
 העליון על כל השמנים, מעורב בכשמים,
 ושמן הטוב ההוא נבלע בגוף יום אחר
 יום, ארבעים יום, שכתוב וימלאו לו וגו',
 אחר שנשלם זה, הגוף מתקיים ימים רבים.

תתנו) בגין דכ"ה ההוא וכו': משום שכל
 ארץ כנען זו וכל ארץ מצרים, מכלה את
 הגוף ומרקיב אותו, בזמן קצר מכל שאר
 הארצות, ובכדי לקיים את הגוף עושים זאת.
 ועושים

מאמר

עדן, נמצאו במערה, ובמערה היה אור, שגר
 אחד היה דולק שמה. וכשבאו האבות אל
 יעקב למצרים, להמצא עמו, נסתלק אור
 הנר מן המערה, כיון שבא יעקב במערה חזר
 הנר למקומו. אז נשלמה המערה בכל מה
 שצריכה.

תתנד) ועד יומי עלמא וכו': ובכל ימות
 עולם, לא קבלה המערה אדם אחר, ולא
 תקבל. ונשמות הצדיקים עוברים לאחר פטירתם
 לפני האבות בתוך המערה, כדי שיקצו ויראו
 הזרע שעזבו בעולם, וישמחו לפני הקב"ה.
 תתנה) אמר ר' אבא וכו': אר"א, חניטתו
 של יעקב מה היה. אמר לו, לך שאל
 לרופא. בוא וראה, כתוב ויצו יוסף את
 הרופאים וגו'. וכי יעלה על דעתך, שחניטה
 זו היתה כחניטת שאר בני אדם. ואם תאמר,

(דפו"י דף ר"ג ע"ב * דף נ"א ע"א)

אִי חֲנִיטָא דָא מְגוּ וּמְבָרָא. בִּמְגוּ דְשׁוֹנָן הֵהוּא מְשַׁחָא עַל טְבוּרָא, וְהוּא עָאל בְּטְבוּרָא לְגוּ, וְאַשְׁתְּאִיב בְּמַעוּי, וְקָאִים לִיהּ לְגוּפָא מְגוּ וּמְבָרָא לְזַמְנִין סְגִיאִין.

תתנח) וַיַּעֲקֹב הָכִי הָהוּ בְּקִיּוּמָא אֲדִגּוּפָא, וְהָכִי אֲצַטְרִיף, בִּדְגוּפָא וְדַאֲבָהּ אִיהוּ, וְהָהוּ בְּקִיּוּמָא בְּגוּפָא וְנִפְשָׁא. כְּגוֹנוּנָא דָא לְיוֹסֵף, דְּאִיהוּ דּוּגְמָא דְגוּפָא, וּבְקִיּוּמָא דְגוּפָא וְנִפְשָׁא גִּהוּא. דְּבְקִיּוּמָא דְגוּפָא, דְּכְתִיב וַיַּחֲנֹטוּ אוֹתוֹ, בְּקִיּוּמָא דְנִפְשָׁא, דְּכְתִיב וַיִּישָׂם בְּאֲרוֹן בְּמִצְרַיִם.

תתנט) וַתִּנְיָנָן תְּרֵי יוּדִיִּין אַמְאִי. אֶלָּא, יוֹסֵף נָטַר לִיהּ בְּרִית וְלִתְמָא, וְנָטִיר לִיהּ בְּרִית דְּלַעֲיִלָא, וְאֶסְתַּלַּק מֵעֲלָמָא, אֲתַשְׁוִי בְּתַרִי אַרְוֹנִי, בְּאֲרוֹן לְתַמָּא, וּבְאֲרוֹן לַעֲיִלָא. אַרְוֹן דְּלַעֲיִלָא מֵאן אִיהוּ. אֶלָּא, כְּדָא אֲהֵהָּ אַרְוֹן הַבְּרִית אַדּוֹן כָּל הָאָרֶץ, דְּאֲרוֹן דְּלַעֲיִלָא אַרְוֹן הַבְּרִית אֶקְרִי, דְּהָא לֹא יָרִית לִיהּ אֶלָּא מֵאן דְּנָטַר בְּרִית, וּבְגִין דְּיוֹסֵף נָטַר לִיהּ לְבְרִית, אֲתַשְׁוִי בְּתַרִי אַרְוֹנִי.

תתס) וַיִּישָׂם בְּאֲרוֹן בְּמִצְרַיִם, הָכִי הוּא וְדָאִי. וּקְרָא אוֹכַח רְזָא אֶחָרָא דְאָף עַל גַּב אֲדִנְפַקַת גִּבְנִשְׁמַתִּיהּ בְּרִשׁוֹ אֶחָרָא, אֲתַקְשֵׁר בְּשַׁכְיַנְתָּא, הָדָא הוּא דְכְתִיב, וַיִּישָׂם בְּאֲרוֹן, לַעֲיִלָא וְלִתְמָא, בְּגִין דְּיִהְיֶה צַדִּיק, סֵדְכָל צַדִּיק יָרִית אַרְעָא קְדִישָׁא סֵדְעֲלָאָה, כְּדָא אֲוַעְמָד כְּלָם צַדִּיקִים לְעוֹלָם יִרְשׁוּ אֶרֶץ נִצְרַת מְטַעִי מַעֲשֵׂה יְדֵי לְהַתְפָּאֵר. בְּרוּךְ הוּא לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. סְלִיק סְפֹר בְּרַאשִׁית

חלופי גרסאות

מסורת הזהר (א) (יהושע ג') הקסיה כ"א צ"א. ב) (ישעיה ס') ב"א א מוסיף דגופא ונפשא. ב ל"ג דגופא דאבהן איהו; דגופא דא בהאי איהו. ג הוה. ד מוסיף ווהו בקיומא. ה מוסיף להאי ברית. ו דלתתא. ז מוסיף כד אסתליק. ח אחר. ט ל"ג ארון דלעילא; בארון. י מוסיף ארוני כמה דכתיב ויישם. יא דנפקא. יב מוסיף נשמתיא אחרא. יג מוסיף בארון במצרים. יד דמית. טו וכל. טז ל"ג עלאה. דרך אמת אן היו חונטין אותו מבחור ומכפנים. בן ע"י שהיו עושין אותו השמן על הטבור ונכנס בטבור לכל צד בשביל זה היה קיום לגופו ימים רבים.

הסולם

מאמר ועושים חנוטה זו בפנימיות הגוף ובחצוניות, כי שמים את השמן הזה על הטבור, והוא נכנס בפנימיות הגוף דרך הטבור, ונבלע במעיו, ומקיים את הגוף לימים רבים. תתנח) ויעקב הכי הוה וכו': וכן היה יעקב בקיום הגוף, וכן צריך להיות, כי גוף של האבות הוא, שהאבות הם חו"ג ב' ידים והוא ת"ת שהוא גוף כנודע. והיה בקיום הנפש והגוף. כעין זה יוסף, שהוא כמו הגוף, כי יוסף הוא ברית, וברית גופא כחדא חשבינן ליה, והוא ג"כ בקיום הגוף והנפש, בקיום הגוף, שכתוב, ויחנטו אותו. בקיום הנפש, שכתוב, ויישם בארון במצרים, שהמשמעות על ארון העליון, שהיא הנוקבא שנקשר שם נפשו, כמ"ש להלן. תתנט) ותנינן תריין יודין אמאי וכו': ולמדנו, למה כתוב ויישם עם ב' יודין. ומשיב, אלא יוסף שמר לו הברית למטה, ההשמטות תבואנה אחר סיום ספר הזהר כולו.

מאמר וישם בארן במצרים ושמר לו הברית למעלה, שהיה מרכבה ליסוד ז"א, וע"כ, כשנסתלק מעולם הושם בב' ארונות בארון שלמטה, ובארון שלמעלה. ארון שלמעלה מה הוא. הוא כמו שכתוב, הנה ארון הברית ארון כל הארץ. כי ארון שלמעלה שהיא השכינה, ברית נקרא, כי לא יירש אותו אלא מי ששומר הברית, ומשום שיוסף שמר את הברית, הושם בב' ארונות. תתס) ויישם בארון במצרים: ומהכתוב משמע סוד אחר. שאע"ג שיצאה נשמתו ברשות אחרת דהיינו דס"א, נקשרה בהשכינה, זהו שכתוב ויישם בארון, בארון שלמעלה ובארון של מטה, משום שהיה צדיק, וכל צדיק יורש את הארץ הקדושה, העליונה, שהיא השכינה. כמ"ש ועמך כולם צדיקים וגו'. ברוך ה' לעולם אמן ואמן. סליק ספר בראשית